

"جانیم تر ایچینده دالغالانیب
اوزون ایرماقلارا ساری آخیردی!

دئمه کی؛
بو آخان تر، جانیم دئییل،
باغریمدان جوشان تورکولریمین گوزیاشی ایدی!"

«سورگون اومودلار»

۱،۲،۳

رومان

گونئی آذربایجان میلی حؤکومتینین
چؤکوشوندن سونرا!

بیر سورگون اویکوسو

1387-1325

تورک بایراغینی اوره کلرینده آسديرن، اولوسوموزا
مینلرجه
«ذهتابی لر»، «ائلچی بیی لر»، «دمیرچی لر»
یئتیشدیرن
«قورد آنالارا»
سونولور!

سورگون اومودلار

پازار: انلدار قاراداغلی
مایل: e.qaradagli@gmail.com

باش اندیتور: علی اورمان
رئداکتور: رامیزه فرج ووا
دوزن - دیزاین: علی اورمان
ایکینجی باسیم :

ISBN 978-91-639-0892-7

اۇن سۆز يىرىنه!

سايبين اۇخوجوم!

الينيزده بولونان بو رومان، دۇغرودان ياشانمىش و ياشانماقدا اولان يىنئيلمىش بىر اولوسون اۆيكوسونون اوفاحيق اۇرنگيدىر. بو رومان، توپلوجا دانئيلمىش اولو بىر وارليغين دومانلى چنبره سىندن گۇرپپه قالان انئسيز بىر تابلو اۇرنگيدىر.

تارىخ بۇيۇنجا، لعنتلنمىش بىر بۇلگەننن اۇرتاسىندا يىرلشن آزر بايجان وطنى، پايىنا دوشن سامى آلت دويودان (ذهنيت) بۇيۇن قاچىرا بيلمەيمىشدىر. بو آلت دويويا گۇره، اينسانا اولكو اوداغى گر كمز! چونكى، اينساننن گر كن ياشام اولكوسو، گۇرونمز آلين يازيسى كيمي اۇنجه دن بيجيملنمىشدىر! بو اوزدن، اينساننن بيجيملنمىش آلينيازيسى، اينسان اۇته سى بىر ديشمزل كدىر. بيز، ايستسك ده، ايستمسه ك ده، بو سامى آتلايىشىنا بولاشمىش بۇلگه سل اينسانلار يق! بو بۇلگەننن اولكو يۇخسونلوغو ايله ياناشى، هم ده چۇخ زنگين تۇرپاقلارى واردير. بو ايسه، بيليب-بيلهنى سۇمورگه چى باتى دۇولتريننن توكنمز احتراسيننن داها دا بۇيومه سينه ندىن اولماقدادير.

بۇلگه اينسانى هئچ بىر ديه ره ماليك اولمازكن، اۇنون يۇر آلتى- يۇر اوستو زنگين تۇرپاقلارى سۇمورگه چى گوجلرين گۇز بېگينه چنوريلمىشدىر. بو اوزدن، يۇرلى اينسان دوشونون گئرى ساخلانيلماسى، باتى اوچون تهديد يوخ، ترسينه بۇيوك قازانچ ساييلير. بۇندان اۇتورو، بۇلگه اينسانينى قارائلىقدا ساخلاماغا چالیشان باتى سۇمورگه چىليگى نين بىتمز دوزاقلارى گۇجه-گوندوز ايش باشيندادير. آيدىنلىق، اۇزگورلوك و باغمىسىزليغا قارشى سوسلنمىش سايبىز پوسقولارين بوتون بويىتلارى ياشاديغيمىز تورپاقلاردا اويغولانماقدادير.

سۇز سوز كى، سۇمورگه استراتژيسى نين ايلك آماجى، سۇمورولن تورپاقلارداكى اينسانلارنن قافا قارشىق ليغيدىر. بو استراتژيننن اولقولانماسى ايله آسسىميلاسيا و انليناسيا سورجىننن اوغور قازانماسى

قاجیر یلماز اولور. چونکی، بو آشامادان سونرا، بیلینن تۆپلومون بیر آرایا گلمهسی اولدوقجا چتین و انگلی اولور. بئله اولونجا، هدف توشو اولموش تۆپلومون میلی اینانجی ان اوافق دیش باسقیلار ساریندان سار سینتیا او غرارکن کیملیک بؤهرانی جیزگیسی یارانار. بو ایسه، بیر تۆپلومون اولوسال اولکوسونون سیرادان چیخماسینین گؤسترگه سیدیر.

آذربایجان تورکلگو اوزون زاماندا بری بئله بیر داغینق دوشونجه ایچینده قیور یلیب قالمقدادیر. دومانلاشمیش میلی قافانین آدی نه اولور سا اولسون، سونوجو اولوسال یئنیلگیدیر. ایسلام اومت چیلیگی، فارس شیعه چیلیگی، ایران تورکلگو، آزی دیلی و میلی، بؤلگهچی و یئرلچی لیک کیمی میلّت آلتی، میلّت اوستو پوسقولارین تورک کیملیکینه قارشى یان-یانا دوزولمه سینین تکجه اماجی سومورگهچی لیکدیر!

"آذربایجان تورک میلی"نین قافا قارشیق لیغینداکی لوندون و موسکوا روللاری دا اونودولمالیدیر. بیرى اوزاقدان، بیرى ایسه قولایغیمیزین دیبینده چئشیدلی کور آلانلاریمیزی گئنیشلندیرمهیه چالیشیرلار. تاریخ بویو، بو ایکی دؤلتین تورکلره قارشى خوش گؤرسو اولمامیشدیر. اوزللیکله اینگیلترنین آذربایجان تورکلرینین شیعه چالاریندان بارارلانماسی، گئنیش ایناق و خورافات آچیلیمینا ندن اولموشدور. ایناق و خورافات، باشلی-باشینا بویوک اولوسال اوغور سوزلوقدور!

سؤز سوز کی، تورکلرین فارسلا را اینانماسینین کؤکونده ده شیعه اینانجینین اؤنملی یئری واردیر. ایران آدلانان یئرده یاشایان آذربایجان تورکلرینین فارسلا را عئینی اینانجا اولماسینین آن آغیر دارباسی تورک اولکوسونه دیر. مذهب گؤروننوسو اوزوندن ایران آدلانان یئرده یاشایان آذربایجان تورکلرینین شیعه مذهبنه باغلانماسی ایله پانفارسیزم ایدئاسینین تورکلره قارشى قوللانیماسی آپ-آپدین گؤزوشور.

بو استراتژییه گؤره، ایران آدلانان دؤلت سینیرلاریندا یاشایان آذربایجان تورکلرینین، تورک دونیاسیندان قوچاراق ایران شیعه

تورکلوگونه ویا شیعہ آنری قۇندارمالیغینا سور وکلنمەسی قۇلای لاشیر.
گۇرونوویو کیمی، مذهبسل قافا قاریشیمی نین قارشیسیندا، اولوسال
کیملیگین دیرەنیش گوجو درین انگلره اوغراییر. چونکی،
سیاسیلشمیش شیعہ اوچون کوتلەنین دونیوی اولکوسو دئییل، دنیا
اۇتسی ایناقلی و خورافاتچی اینانجی گرمکیر.

تاریخ سورجینده، چنشدیلی یۇنتملر اوزوندن تورکلرین میلی ابرادەسی
سرت سارسینتیلار یاشاسا دا، آیاقدا دورماغی باجارمیشدیر. چینده
اویغورلار، اۇرتا آسیادا روس ایستیلاسینا قارشى دیرنن ناتار و چۇخ
سایلی تورک تۇپلولوقلاری، ایراقدا، سوریادا عرب ھنگومونلوغونون
میلی اریتمەسینه توش گلیمیش تورکمانلار، یئنە روسلارین گرنشمە
استراتژیسینە اوغرامیش قوزئی آذربایجان تورکلری اۇرنک
وئرلەمک میلی دیرەنیشلرین یئنیش-یۇخوشلو تابلوسودور. آنجاق،
گونئی آذربایجانین دورومو بونلارین ھامیسی نین اوستوندمدیر. بئلە
کی، بورادا چۇخونلوق اولاراق آزیئلیق سیاستی آلتیندا ازیلن بیر
گرچکلیک واریدیر. آچیقجاسی، بیز، گونئیده ایرانیلشمە و فارسلاشما
پرورشینە یئنیك دوشموشوک. قیساس سۇزلە، شیعہ ذھنە تلی ائت
چیلیک ایلە ایرانچیلیق و فارسچیلیق ائشلشمەک، تام بیر آنتی تورک و
آنتی آذربایجان راسیست ایدئولوژیک سئنتری اولاراق کول اندیجی
وولکان کیمی، اوزریمیزە آغناماقدادیر.

اومتچیلیک، اوزده سوی کؤکون، دیلین، اولوسون، تۇرپاغین، میلی
کیملیگین، اولوسال اولکونون اۇتسینده اولان ایلاھى اینانج کیمی
گۇزوشسە دە، گرچک کیملیگی ایلە بیر قاتى شیعہ-فارسچی مذهبسل
دؤولت ایدئولوژیسی نین اۇزول داشیدیر.
آذربایجان وطنی، شیعہ چیلیگین اومتچی قافاسینا توتولان دوشونسىل و
فیزیکسل بیر اسیر تۇپلوم اۇرنکیدیر.

آذربایجان تورک اولکوسونون ایفلیج دوروما دوشمەسینین چۇخلو
ندنلریندن سادە جە بیرینی سیزینلە پایلاشدیم. اۇنوموزده دوران بیر
چوخ اۇرنکین پسیخولوژیک طرفینە گلینجە، تۇپلومو ایرملی یە
سورمەجک اولان آیدینلارین رولونو گۇرمەمزلیکدن گلکمک اولماز.

گونئی آذربایجان بو یئنده اولومسوز تابلو سرگیلهیلر سیراسیندادیر.
چاش-باش قالمیش آیدین کسیمین یولبای لیغی قویونون دیبیدیر!

آذربایجان میلی حاکیمیتی نین سیاسال ایقتیداری اولان آذربایجان
دئموکرات فیرقەسینین آجی طالعی ده اولوس-اولکه فاکتیندان فرقلی
دئییل! آ.د.ف. نین ایچینده بولونان فارسچی، روسجو چالارلارین
سونندا نه اولدوسا تورک کیملیگینین باسیلمیش اولکوسونه اولدو!
حاکیمیت داغیلدی، دوشمن میلّیمیزه و وطنیمیزه قان قوسدوردو.
آنجا، بونلاردان داها اونملی سی دیرمنیش سیمگه‌میز اولان - آ.د.ف.
طرفیندن گیزلی ساخلانیلان، اولوسال کیملیگیمیز - تورکلوگوموز -
اؤکسوز، کیمسه‌سیز و یتیم بوراخیلدی! ۱۰ میلرجه اولوم، ۱۰۰
میلرجه قاچغین، گوزدن اوزاق دوشن سایسیز سورگون و اولوسال
تورک اولکونون روس دوستلوغونا قوریان کسيلمه سی، آذربایجان
تورکلوگونه کسین آن آغیر فاتورا اولدو!

سایغیلی اوخوجوم!

بو رومان، یاخین کئچیشیمیزین رئال تابلوسودور. گرچکلرله،
قورقولاریلار گونئی آذربایجاندا یاشانان بؤیوک اینسانی فاجیعه نین
یالنیز کیچیک بیر گورونتوسودور.

دیل، یازی و جومله قورولوشونا گلینجه، آن آیزندان آذربایجان و
تورکیه ده آنلاشیلان اوز تورکجه‌میزین یابانجی سؤزجوکلردن آریمنیش
بیچیمینین دوشونجه‌سیندیم.
رومانین یازی یونتمی، قوزئی آذربایجانداکی بعضی آلیشقان سووئتچی
دیلچیلری تدیرگین ائتسه ده، گئنیش تورکجو گنجلیگین بینمه‌سینی
اومورام.

بو رومانین یازیلماسیندا منی موتیو ائدن سورگون قوربانسی - رحمتلی
جوانشیر **بئی**، وفا بورجومو دیله گتیریرم.

هابئله، سئوین میلی-سیاسی بیر تورک اولاراق منی بو رومانین
یازماسیندا ایره‌لی سورن رضا سلحشور بئین بؤیوک روحو قارشیسیندا

باش آيیرم. بئنه ده، اوزون باشام يولوندا منی قورویوب-قوللايان جانیم
 انشیم آذر خانیم و معنوی گوجو ایله گونئییمیزدن اورگیمه اولکو
 ایشیغی ساچان قوجامان میللی موجه قارداشیم حسن دمیرچی
 (هرگولی) بئیه سئوگیلریمی بیلدیریرم.

آیريجا رومانین رئاكتورو سئویملی رامیزه فرجوا خانیم و رومانین
 انديت، دوزن، دیزاین ایشلرینی اوسته لنن علی اورمان بئیه آپاردیغی
 میللی داوادا اوغورلار دیله ییرم. سون اولراق کیتابین ایلك باسیمیندا
 امک وئرن آکادمیک سنتر یاییم ائوینه، هابئله بوندان سونراکی
 باسیملاردا یاردیمچی اولاجاق حقوقی، حقیقی هرکسه میئتدار
 اولدوغومو بیلدیریرم.

ائلدار قاراداغلی

آنا تۇرپاقدان قۇپارکن

توتساق گونشین قاقچاق ساچاقلاری، بۇز بولودلارین آرخاسیندان جانسیز پاییز ایسینتی سی ایله آنا آذربایجانین سونگو دربہلریندن آلاچیغا دۇنموش اورگینه آزاچیق چوزوم اولماغا چالیشسا دا، ائتگی سیز گورونوردو! تبریز، ائله بویوک کدره چولغانمیشدیرکی، قاقچاق ساچاقلار دئییل، گونشین آلو-آلو یانان سئوگیسی بئله، اونون درین بوزلاقلاردان قورتولوشونا یئتمیردی! آخی، ازلدن بری بو تورپاقلاری ایسیندیرن اوزگورلوک تورکولری نین بوغازی بیچیلیمشدیر! آددیم باشیندا دار آغاجلاریندا بوزا دۇنموش یاشام قارانقوشلارینین سوسقون نغمہلرینین یئرینی قان قۇخولو "شاهنشاه ما زینده بادا" ...کیمی اوزگہلیک مارشلاری آلمیشدی. اولوم چمبری کیمی روحسوز جانلاریمیزی قۇشاتیمآ آلمیش "زینده باد شاه، زینده باد شاه" باغیرتیلاری هاوادا اوچوشان نارین بوزلارا زهر ساچاراق چاتلاق-چاتلاق اولموش یاناقلاریمیزی شاللاق لاییردی. سونگولو توفنگلریله ساتقینلارلا آرامیزدا چپرلنمیش عسگرلرین باشچیلیغینی ائدن ایکی فارس دیللی چاوش، بیزیم ده زینده باد شاه باغیرماغیمیزی امر ائدیردی. ایچیمیزدن اون-اون بئش اولومجول قۇرخونج سس چاوشلارین امرینی یئرینه یئتیرمہ چالیشسا دا گوجسوز بوغازلاری بونا یول وئرمیردی.

خوشجا قال تبریزیم، خوشجا قال دۇغما آنام، دۇغما ائلیم، اوبام، اولوسوم! سن
یاغیلارا یاغمالاندین، من ایسه یوللارین سورگونونه دوشدوم! سن اوزگهله
قالدین، من ایسه اوزگهلیکلره سورولدوم! سنی قویوب قاچانلار، منی
قاندالاییب یابانیلارا وئردیلر! یئننه یارالی اورگینین چوزمگی آغیز آچدی آنام!
یئننه ساوالان وولکانینی سؤندورنلرین الینه فورصت دوشدو آنام! ائی باشی
باللی آنام، آغلار گوزلرینله قال سالامات! ائی منیم اولمزیم، اولوسوم،
تورکوم، وطنیم، آذربایجانیم! بلکه یارین، بلکه بیراز سونرا قارچیچکلی
سوسقون دوداقلارینی اوپهرک اوزگون یاشامینا گولوش گتیرمکدیر! حله
اورک یارانلا قال سالامات بیچیلیمیش اومیدلریم!

تبریز کوچهلریندن ساغوللاشان کاروانین هارالارا یوللانماسی بللی دئییلدی .
دوغرودان دا اوز گؤوده سیندن قویان چیندیرلی آج-یالاواجلارین سونونه
اولاجاقمیش؟ کیمسه نین بو سورغویا وئرمجک یانیتی یوخ ایدی.
بیر، ایکی، اوچ، دؤرد، بئش، آلتی یوک ماشینی! بلکه آرخادان گلنلر ده
اولاجاقمیش! آنجاق بورادا گؤرونن آلتی یوک کامیونو دایانمیشدیر! من،
اوچونجو بوغدا کامیونونون کونجونده قیوریلیب قالمیشدیم! سویوقدان،
آجلیقدان، قارا یازقیدان کیریگیب بورومکده اولان بیز یازیقلار اوچون هر
کامیون باشینا ایکی سیلاحلی عسگر قویولموشدور. اونلار، بیزلرین فارسجا
"یاشاسین شاه" باغیرماسینی امر اندیردیلر. کیملیکلی بوغدا کامیونلاریندا
پوزغونا اوغرامیش بیزلرین دیرمنیش گوجو توکنمیشدیر.

تبریزین قونقاباشیندا، سئیریمیزه دوران بارماق سایدا چاشقین اینسان گؤزه ده
بیردی. اونلارین دا گؤرونوشو اوره ک آچان دئییلدی. اونلارین دا آخساق
یاناقلارینین اویکوسو بیزه بنزه بیردی. بلکه اونلارین باسیلمیش یاشامی بیزدن

ده آغیر گونلری گۆزله بیردی .

آرتیق، سورگون کاروانی قارانلیق یولونا دوغری ایره لیله بیردی .بیزدن اۇنجه کی کامازین یوغون بوروسوندان چیخان قارا توستو یول تاپاجاغی بئردن بوغازیمیزا گیریردی .بیر-بیرینین آردینجا قاتارلانان کاماز مارکالی روس کامیونلارینین سون دوراغینین هارا اولدوغونو بیلیردیک .کیمسه نین باشقاسینین اوزونه باخاجاق حالی قالمامیشدیر .سانکی، هامی بیر-بیریندن کوسمودور .هر کس اۆز ایچینه گۆمموش دورومدایدی .باشینی قالدیریپ بیر سۆز سوروشما جسارتینده دئییلدیک آرتیق .بیر چوخوموز ایراده سیزجه بلیرسیز یولون هارا وارا جاغینی ایزله بیردیک .

اوچونجو بوغدا یوکونون کونجونده اوتوروب ایکی تاختانین چاتیندان هر گون کنجدیگیم یوللاری سئیر اندیردیم .دوניה قمینده ن اوزاق بئش-اون آیاق یالین اوشاغین یول قیراغیندا جیریق توپلا اویناماسی ماراغیمی چکیردی .کامازلار آرتیق نوبار قابیسینی گئریده بوراخراق تبریزین چیخیشینا دوغرو ایرملیله بیردیله .بللی اولاسی بیر آزادان سونرا تبریزین اورگیندن قوپان اوولادلاری قارا قیشین شاختا-بورانینا تسلیم اولاجاقلار .

دونه نین آغیر قاری، تبریزه گلین دونو گئییدیرمیشدیر .لاکین، تجااوز گنجه سینین چیرکابلی قان لکه لریندن اوتانجا بورونن " عئینالی "نین یاناقلاری هر زاماندان داها بته ر آلاچیق گۆرونوردو .

وای آنا وطن وای، بو آغ گئییمین اتگینده کی چیرکابلی قانلارین اۇجونه زامان
آلیناجاق!

وای، منیم ناموسلو آتام!

آه، گول باجیمین سولموش قونجا یاناقلاری!
 آه، آچیلمامیش سود قوخولو سولقون عؤمروم!
 آه، یاز غیسی قیزیل قانلا لکه لنمیش منیم گلین شهریم!
 آه، آغیر دئپریم آلتیندا بئزگین دوشموش آغ لچکلی اوتانقاج تورپاغیم! سنی، بئله
 جانسیز جاسینا گؤرمک ده وار ایمیش دئمک! سنی، دیل بیلمز لرین چمبرینده
 بئله حزین فلاکت ایچینده دویماق دا وار ایمیش!
 آه منیم تجاوزا اوغرامیش ناموسلو آنام، آه!

یول بویو، اوچلو عسگر کومانداسی بیر-بیریندن آز آریلا سونگولو توفنگلریله
 باشی یئره تیکلمیش آرسایی گلیب-گئدنلری ایزلیمیر دیلر. قارا مازوتلو تیر
 آغاجلارینین باشیندا بایراقلاشان دار ایپلری قارا بوزلارینا بورونمرک نازلی
 کولکله" والس" اندیر دیلر. یول بویونجا چوخ سایی ایران بایراغی ایله یاناشی،
 دار آغاجلاری گؤزه چارپیردی. بو ایسه، "نجات آذربایجان" آنلامینی
 چیلیق جاسینا گؤرون تولوردو. فارس موللارلارین دئیگینه گؤره، "نجات
 آذربایجان" یولوندا آسیلانلارین یئری جهنم، قالانلارینین پایی ایسه عبرت
 ایدی!

بیز، عبرتچیلرین ایلك کاروانی اولساق دا، سون دئییلدیک. دئمک، بو دیاردا
 بیزدن سونرا دا" عبرت دارلارینین چوخلو یولچوسو اولاجاقمیش! دئمک، داها
 دا ایستی قاتلار بو دار آغاجلاریندا دونوب بوز اولاجاقمیش! هله ده بو میلته
 گؤزداغی وئرمه گین سونو گلمه میشدیر!

آنا تبریزدن چیخمادان اۇنجه، کامیونلار دۇنگه بیر قاراجدا دایاندیلار. بیر سسین، کامیونلاردان ائتمه امری اولدوغو دویولدو. یانیمداکی لارا یئتمهلی بیک دئیهرک، اوزوم ده کامیوندان ائندیم. ائندیگیمیز یئرین یاشاییش بۇلگهسی اولمادیغیندان، بو یولون داها دا اوزون سورمجگی بللی اولوردو.

- به راس - راس! به چپ - چپ! ایست! ساغا دۇن! سولا دۇن! اۇنه دۇن / اۇن ایکی کیشی لیک عسگر سیراسی دوزنلی شکیلده قارشیمیزا چپر باغلاندى. اونلارین آیاق سسلریندن قوپان قار خیشیلتنیسی آجلیقدان باغیرماقدا اولان معدمی قیشقیردیردی.

عسگرلرین امریله هرکس اولدوغو یئرده باغداشا قوردو. قار یاغیشی دورمادان باشیمیزا یاغیردی. هوانین سرتلشمهسیله اوشاق و قوجالارین دورومو داها دا اغیرلاشیردی. آنالار، چارمسیزجه کۆرپه بالالارینی سوسدورماغا چالیشیردیلار. بیزیم کامیوندان اولان بیر گنج آنانین قوجاغینداکی کۆرپه دورمادان آغلاپیردی. گنج آنا ایسه، کۆرپهسینی سوسدورا بیلمهدیگی اوچون اوزو ده اونولا بیرگه آغلاپیردی. کاروانین باش آمیری اورتا بویلو، اورتا یاشلی بیر چاووش ایدی. او، ساده جه عایيله ایچی دانیشیقلارا ایزین وئریردی. اونون امرینه گۆره، عایله دیشیندا صۇحبت یاساق ایدی. بو اوزدن، قوجالارین آه - وایی ایله کۆرپه لرین آغلار سسیندن باشقا کیمسەدن سس چیخماپیردی. اصلینده، کیمسەنین ده باشقاسینا دییهجک بیر سۆزو یۇخ ایدی. اورتادا سادجه هامی اوچون بللی اولان اورتاق بیر یول و اورتاق بیر قارالتی گۆرونوردو. آچیقجاسی، بیز قوربانلیغا سوروکله نیردیک. تبریزین جان یاخان

شاختاسی، کدرلی دام-دوواری، دشمن تجاوززونه او غرامیش داشی-تورپاگی
باشیمیزا گلجهک بیر چوخ آجی اولایلاری بیزه آنلادیردی!

باش چاوش "فرج بایرامی - "سرکار اوستووار!

بیزیم بوتون یاشامیمیزی اللرینده توتان شخص! او، اورتا بویلو، قالین بیغلی،
قارنی آراجیق یووارلاق، ۴۰-۴۵ یاشلاری آراسیندا قاراقاباق بیرسی ایدی.
بو آنا قدر اونون دانشماسینی گورمه میشدیک. او، ساده جه اوزقادن بیزی
ایزله میردی. ایکی چاوشلا بیرلیکده اوتوردوغو جیب مارکالی ماشیندان
اانمیردی. من، اونو قونقاباشیندا اولاندا گورموشدوم. اونونلا اولان بیر باشقا
چاوشون سوسقونلوغو ماراغیمی چکیردی.

هر آلتی کامیون و ایکی جیب ماشینین نین دایانماسی ایله ۲۰-یه یاخین
عسگرین، ۳ چاوشون بیر ده باش چاوشون ۶۰ نفرلیک بایلماقدا اولان
سورگون دسته سینی قوروماسی بللی اولدو! باش چاوش بایرامی باشقا
چاوشلارلا دانشاندان سونرا بیزه طرف گلدی. چاوشلار دا اونون آرخاسیندا
دوردولار. باش چاوشون بیزه یاخینلاشان زامان، عسگرلرین بیر آندا گلن-
گئدن چکمه‌سی هامیمیزی قورخوتدو. بو اوزدن، آرامیزدا اولان یاشلی بیر
قادین بیخیلاراق یئرله سره لندی. گنج بیر اوغلان اوزونو یاشلی قادینا
چاتدیردی:

- آنا، آناجان! سنه نه اولدو؟ قالخ آیاغا! قورخما! باخ، بیر شئی یوخدو!

یازیق قوجا قادیندان سس چیخمادی. چاوشلارین بیر ی بایلمیش قادینا
یاخینلاشدی. اونون الینی توتوب، نبضینه باخدی. باش چاوشا باخاراق باشینی
ترپتدی.

- قوربان، قورتاریب! قادینین باغری چاتلامیش!

عسگرلر بیزی بایغین آنانین چئوره سیندن اوز اقلاشدیر اراق یولو باش چاووشا
 آچدیلار. باش چاووشون اللری تیتیرمیدیدی. گۆزلری دولموشدور. نه ائده جگینه
 قرار وئره بیللمیدیدی. دونوب قالمیشدی. اونون اوزو بوزولشموش، باش-
 گۆزوندن ماتم یاغیریدی. او، حیاتیندا اولو گۆرمه میش کیمی گۆرونوردو. بو
 دا هر کسین ماراغینی چکیریدی. نییه کی، کئچمیش ایکی-اوچ هفته ایچینده
 تبریزین ۷ یاشیندا ۷۰ یاشینادک اولان اهاالیسی اون مینلرجه اولو گۆرموشدو.
 ایستر داردان آسیلنلار، ایستر میلتن گۆزو اونونده قورشونا دوزولنلر، آیریجا
 دا داملاردان اولره دوشن خابین ساتقینلارین الیه عایله نین گۆزو اونونده
 وحشی تجاوزه اوغرامیش قیز-گلین لرین معصوم جسدینی گۆرمهیه ن
 قالمامیشدیر. من، باش چاووشون گۆز یاشلارینین آخماسیندان بیر شئی آنلایا
 بیلمهیم. سانکی، باش چاووش بیزیم دونیامیزدا یاشامامیشدیر! او، اللرینی
 آناسینین جانسیز باشینی قوجاقلایان اوغلانین چیگینینه قویوب، اونو ساکین
 لشدیرمهیه چالیشیردی. اوغول ایسه، باش چاووشون حرکتلرینی حیس ائتمهمن،
 آناسینین جانسیز جسدینی قۇخلایاراق آغلاپیردی. باش چاووش، عسگرلره
 اوغلانی قالدیرماغی امر ائتدی:

- پسر را بولندش کنید! اوغلانی قالدیرین!

- بیرینجی عسگر: بلند شو/قالخ!

- ایکینجی عسگر: زود بولند شو/تنئر قالخا!

اوغلان آغلایا-آغلایا آباغا قالخدی.

- باش چاوش: "اینا لیللاه و اینا علئیهیم راجئون"/"هامیمیز آلاهدانیق و اونا دونهجه بیک"

آرتیق گلن-گندنلر ده بیزیم کیمی سوسموشدور. بیر آزادان هر شئی یئنیندن باشلا یا جاق ایدی. هر شئی قالدیغی یئردن داوام ائتمه لی ایدی. ساده بیر اولای باش وئریب، بیتیمشدی! آنانین جانسیز جسمدینی بیر پتو آراسینا بوکمرک او غولایلا بیر لیکده آنا تبریزه گئری چئویردیلر. سرت لیگی، دانشماسی و داورانیشلاری ایله باشقا چاوشلاردان فرقله نن ایکینجی چاوش "ایسلام عجمی" بیزه ساری گلهرک غلیظ فارسجا ایله دانشماغا باشلادی:

- هر کسین چۆله چیخماسی وارسا بوردا ائله سین! یولدا ساخلاماق یوخ! دوار دالیندا آیاق یولونا چیخین! اؤزونوزو کاغیدلا تمیزله بین. بورادا سو یوخدور! زامانیمیز آزدير! تنز اولون! اؤنجه قادینلار، اوشاقلار، سونرا کیشیلر!

آتیلیمیشلارین بیر چوخو "چاوش عجمی"نین نه دئدیگینی باشا دوشمه دیلر. حتّی من بئله، اونون یئگین-یئگین دانشماسینی زورلا باشا دوشوردوم. آتامین، عمی مین و بویوک قارداشیمین داردان آسيلماسیندان ایکی-اوچ گون سونرا منی، آنامی و کیچیک باجیمی ائودن آلاق توپلو اوردوگاهدا یئرلشدیردیلر. او گوندن بو گونه ایگیرمی گون ایدی کی بیز بو آغیر گونلری یالنیز بیر کاسا سو شورباسی و اووج بویدا قارا چۆرکلّه کئچیردیردیک! تبی کی، منیمله بیر نچه یاشیدیم بو شوربانین بدلهینی آغیر ایشکنجه وجینسل

تجیزله اؤده بیر دیک! سون یئدیگیمیز قارا چؤرک دونن آخشام چاغی ایدی. یعنی دوز ایگیرمی ساعات اؤنجه! باشقا یاندان ایسه، عسگرلرین دووارین اؤنونده توپلادیقلاری تورک دیلینده کیتابلار لا، فیرقه‌نین مرکزی اورقانی اولان "آزربایجان" قرئتی نین سو یئرینه ایشله‌دیلمیه بوراخیلماسی دا ایشه مگی هر کسه حرام اندیردی. بو اوزدن، چاوشون وئدیگی آیاق یولو امری کیمسه‌نی ایلگی لندیرمیردی. لاکین او، ایلگی لنمه‌دیگی میزین سببینی بیلر-بیلمز، هر کسین زورلا توالنت پاماسینی ایسته‌یردی. او، دایانمادان آغزینا گلن سؤیوشلری وئیردی:

- پدرسگ ها مگه نه گفتم پاشین جهنم شین به مستراح! / ایت بالالاری سیزه دئمهدیم کی، دورون جهنم اولون آیاق یولونا!

ان سون "گلن-گئندن" اولایبندان سونرا هامی نین ال-قولو تیتره‌یردی. سانکی، بوتون دونیا فاجیعه لری بیر آریا توپلاشاراق اوزه ریمیزه آغنا‌یردی. کیمسه نین اوزونده ان آزاجیق بئله، یاشام ایزی گورونموردو. هامیمیز دیری اولولر ایدیک! باخمایاراق کی، آیاق یولونا چیخاجاق هنج بیر احتیاج دویموردوم. لاکین، آیاغا قالخیب، آیاقدان دوشموش آنامین دووار آراسینا گئتمه‌سینه یاردیمچی اولماق ایسته‌دیم

- انام: او غلوم آیاق یولونا گره گیم یوخ!
- اولسون آناجان، گئدین دووار دالینا دؤنون. بونلارین لینه بهانه وئرمه ملییک.

آناملار آياقدا دوراجاق گوجو قالمايان خسته باجیم، باشقا قادینلارلا بیرلیکده دووار آرخاسینین یولونو توتدولار. قادینلاردان سونرا کیشیلرین سیراسی چاتدی! چاووش عجمی الینی بئلینه قویاراق بیزلری ایزله بیردی. باش چاووش بایرامی اوزوندن آز روتبەلی چاووشون سۆیوشلرینه قارشیلیق وئرمەن جیب ماشینی نین یانیندا سوسقون-سوسقون گئدیشتی ایزله بیردی.

آرتیق هر کس کامیونلارداکی یئرلرینده اوتورموشلار. باجیمین سوسقون گۆزلریندن آیریلما بیلیمیردیم. گۆزلریمین بو "جانلی جنازه"نی قالدیرماغا گوجو قالما میشدیر. آنام، آغلار گۆزلرله باجیمین پتویا بورونموش چیگینلرینی سیغارلا بیردی. بو آنامین بالاسینا وئره بیلەجگی ان سون وارلیغی ساییلیردی.

- آنام: ای گۆزل بالام، بیراز داها دۆز. آلاهی یوخاریدان بیزی ایزلەیر. آلاهی بویوکدور. بالامی اونا تاپشیرمیشام. آه، آلاهیمن سن اوزون بیزی بو ظولومدن قورتار! بالام، قیزیم، گۆزەلیم بیراز دا دایان. بو یاخینلاردا چۆره ک وئره رلر، ایستی جای وئره رلر. دایان بالام دایان!

آنام آچیقجاسی ساییقلا بیردی. نه دئدیگینی اوزو ده بیلیمیردی. آنسیزین یالواریشلارینین آنلامسیزلیغینی یالنیز اوزو کیمی آنالار باشا دوشه بیلردی! او، بو دونیادا سونا قالان ایکی بالاسینین اوزوندن تئز اۆلمەسینی ایستیمیردی. بونا گۆره دورمادان بالاسینی سیغارلا بیر، اونون باشینا گلنلری اوزونه دیله بیردی:

- شن گولوم باخما بئله،

اوزومه شاخما بئله،

سن ياشما، قوي من اولوم،

باغريمي ياخما بئله!

كاميون هر آياقدا بيزی قالدیر اراق یئنیندن یئریمیزه چیرپیردی. هرکس ایستمه دن یانیندا اوتورانین قوجاغینا دوشور، یئرینه دؤنمەدن یئنە صحنه تکرار اولوردو. ماشینین سورعتی چوخالديقجا بیزیم ده اویناغان دوروموموزون شیددتی آرتیردی. آنام بو دورومدا دا بایاتیلارینا داوام اندیردی. آنامین بئله عاشورا بازاردا بایاتیلاریندان واز کئچمه مەسی منی حئیران انتمیشدی. دوشونوردوم کی، نده ن منیم دییاریمدا قارما-قاریشیق سسلری بگه نلرین سایى آزدير؟ نده ن، چایکوسکی روحونو منیمسەین بیر میلّت دئییلیک بیز؟ چونکی، بیزده نئی وارکن، بایاتی وارکن، ایچیمیزده آغلاماق اوچون باشقا هاوالارا احتیاج قالمامیشدیر! چونکی، بیزیم تورپاقلاردا زامانین نفەسی باغريميزین باشیندا وورور. چونکی، بیزیم آنالارین ایچیندهکی هایقیرتی دونیانین توپلو سسلرینین اؤته سیندهدیر!

"شییلی" اؤلادلارینا کئچید وئرمک ایستمیر.

تبریز بوستانلاردا بولوندا داغ کیمی گۆیه یوکسه لن "شییلی گەدیگی"، گلنه کسل اولاراق اوزه ریندهکی بوتون ماشینلارا خانلیق گؤسته ریردی. حله، قار بوزلارینا چولغالانمیش بو شییلی یه گلینجه، دوروم داها دا آغیرلاشیردی. گۆزه

گورونن ایکی یوک ماشینی یولون قیراغیندا نفسه ن دوشهرک دایانمیشدیر. قیوریم-قیوریم ایلانلاشان گدیک، اوزه ریندهکی اینسانلاری اولوم یاریشی ایله سیناییردی. اینسان، شیبلیده اوزونو داها دا تانریبا یاخین دویوردو. بورادا یوزلر منتره یئردن آفاق اوزموش شاختا-بوران ایچینده کئهمیش اینساندان باشقا هر هانسی جانلی بولونماز گورونوردو. قورخولو، اولومجول، قاپ-قارا قاسیرغالی دالان قارشیمیزی آلمیشدی. قورخودان اوشومگی بنله، انونتموشدوق! ساده جه سیزیلتی سسی هامینین اورتاق دیلینه چنوریلیمیشدیر. بورادا بیز تورکلر ایله دیل بیلمز عسگرلرین آراسیندا دیل فرقی قالمامیشدیر. اوشاقلارین آغلار سسینی، قوجالارین آه-وایی، آنالارین ایسه اوشاقلارینا قورو سوزلرینی بیر-بیریندن آیرماق اولموردو. ماشینلار بعضاً ۲۰، بیر چوخ حالدا ایسه ۱۰ سورکله ایلانلاشمیش شیبلییه دیرمانیردی. موتورلارین تیریلتییسی، ماشینلارین آجیناجاقلی دورومونون ترجمانی ایدی. آرتیق کامیونلارین سولوقو کسيلمیشدی. ماشینلار، گنتدیکلری ۱۰ سورکدن ده دوشه رک دایانماق زوروندا قالدیلار. تبریزدن باشلایان قار یاغیشی نین شیبلی دکی شیدتی یوز قات اولموشدور. سانکی، بوزلاشمیش قار قورشونلارینین آماجی بیزی اولدورمهک ایدی. آنالار دندیگی "تانری وورار سا، تام وورار"! گرچگی بورادا چیلپاقجا اوزونو گؤستریردی. ماشینلارین شیبلی بوغازیندان کئچمهسی اوچون یونگول اولماسی گرهکیردی. بو ایسه، داها بؤیوک فلاکتین اولاجاغینین ایشارتی ایدی. کامیونلارین هامیسی دایانمیشدیر. تبریزدن چیخارکن منی ماراقلاندیران کامیونلارین سایى داها راحتجا گورونوردو. ایکی جیپ مارکالی کیچیک ماشین بیر عسگر داشییان اوردو کامیونو، آلتی یوک داشییان کاماز مارکالی ماشین سورگون یولوموزون آراجلاری ساییلیردی. بیر زامانلار

بو کامازلارین اوستونده آزادلیق فدایلرینین اوخودوغو "یاشا، یاشا
 آزربایجان" مارشی میلترین نجیب آرزولارینی اوخشاییردی. میلّت ایسه، اؤز
 بالالارینا سس وئر مرک اؤلکمه گلن یاشام باهارینی آلفیشلاییردی. غریبه گونلر
 ایدی ... یاشام اومودو اؤلکه میزین دام-دشیندان آغاییردی. گۆزلردن سنوینج
 ایشیغی بیر آن آزالمیردی. تورکلویوموز تورکولریمیزین، ماهنیلریمیزین
 روحوندا تجلی اندیردی. بعضاً ده اولوردو کی، کامیونلارلا شهره چیخان
 عسگرلرین روسجا مارشلارینا قوناق اولوردوق. روس عسگرلر، قیزلارا دا
 گۆز-قاش آتماقدان قالمیردیلار. بو ایسه، میلّت اوچون خوشا گلمز بیر
 آلیشقانلیغا چئوریلمکده ایدی. میلی حاکیمیت دؤنه مینده، بو دوروم بیراز
 دئییشه ده، تام آرادان گئتمه میشدیر. فیرقه حاکیمیتیندن سونرا، تبریزین کوچه
 لرینده داها چوخ فدایی قروپلاری گۆزه چارپیردی. روس سولداتلاری نین
 ترسینه تورک عسگرلرین میلّت ایچینده دوغمالیغی گۆزدن قاچینمیردی. فدایی
 لرین گئنی ایله میلترین گئنی بیر-بیر عئین ایدی. اونلار میلته گولور، اونلارلا
 آغاییردیلار. فدایی لر، چوخ باشی آشاغی و اوتانغاچ ایدیلر. اونلار،
 سولداتلار کیمی ینکه پر و تیپیک دنییل دیلر. روس سولداتلارینین کامیونلار
 اوستونده کی هئیت لی بیرلیکلرله جانا قورخو سالان مارشلاری، فدایی دسته
 لرینده گۆروموردو. بیز، اونلارین نه اوخودوقلارینی باشا دوشمه سک ده،
 زامان-زامان خوشوموزا گلدیگینی گیزلییه بیلمیردیک. من، ایلک باشدان روس
 سولداتلارینین تبریزین کئچید لریندن کئچمه سینی ایزله مهیه جان آتاردیم. دونیا
 ساوشینین باشلانماسی ایله تبریزی توتان روسلارین سان کئچیتی نین
 وورغونو اولموشدوم. او زمانلار بیر نچه یاشیتیملا بیرگه، سولداتلارین

دوزنلی گنیمینی، دوز بیجیملی یوروشونو گۆرمک اوچون هر سحر کئچید یوللارینینا چیخیردیک. روسلارین تبریزه گلیشینده ۱۸ یاشیم وار ایدی. سونرالار فداییلرین ده، روس کامیونلاریندا اوتوردوغونو گۆرونجه، آرادا بویوک بیر فرقین اولدوغوندان چوخ راحتسیز اولوردوم. دوغروسو، فدایی لرین گۆرونن قیافتلری، گنیملری و کیچیک بدنلری روسلارلا بیر اؤلچوده دنیلدر. آناق روس سولдатلاریندان فرقلی اولاراق فداییلرین اوزونده گۆرونن سئوینج، دوغما گولوش قات-قات یابانجی عسگرلردن اوستون ایدی. ایندی او گونلری یوخودا بنله، گۆره بیلیمیرم! کنشکی، او گونلر اولماسایدی! کنشکی، ۱۲ آلیق اۆزگور، باغیمسیز حیات یاشاماسایدیق! کنشکی، بیراز دایانیب حاکیمیت قوراجاق گوجونو الده ائتمیش اولسایدیق! کنشکی، روس قارداشلیغینا اینانماسایدیق! کنشکی، کئچمیش کئچمیشده قالسایدی باری! آناق، گۆرونن کئچمیشین فاتوره سینی اؤده جگیمیز وار حلعلیک! او گونلرین سئوینج بدیلینی گونوموزون دهشتیله اؤده مهلییک!

آرخامیزجا آغلایان قالمامیشدیر. گوجوموزون توکهنیش نؤقته سینه وارمیشدیک. آرتیق بوندان چوخ یوک قالدیراجاق گوجوموز قالمامیشدیر. داها قوربان اولاجاق کاظم، آتام، حسن، علی، ایلیاس، مئهدی، بابیرام، گولناز، ملیحه، سکینه، ماهپارا، عمی جانیم، قارداشیم قالمامیش! آرتیق اؤن مینلرجه یاشلی-جاوان، قادین کیشی شهید وئرمجک گوجوموز قالمامیشدیر. اونلار قورشونلا، دار آغاجیلا ویا اینتیقام بالتاسیلا وطنه تورپاق اولدولار. وطن ساغولسون! کنشکی وطن ساغولسونون آرخاسیندا درین میلی اینام و دشمنه قارشى دیرنج گوجوموز ده اولسایدی. کنشکی "آیی دایی" تین ایدئولوژیک دوگونونه و

ایمیئر یالیست توزاغینا دوشمەدن /ۋنجه تورکلوگوموزون گوجونو درک /ائتمیش
اولسابدیلار /ۋنده گئندن بویوکلریمیز!

کامیونلار یونگول اولسون دییه، هرکه سین شیبلی گەدیگینی آیاقدا کئچمەسی
گرەکیدى! شیبلی کوله گى ده لی قاسیر غا کیمی یولدان کئچەنى بیچەرک
ایچینه چکیدى. اوزه ریمیزه چوکن قارا بولودلار، آپ-آیدین گوندوزو قارایا
بوروموشدور. هر کس کوله گین شیدتیندن دریه توللاناجاغیندان قورخوردو.
انله بونا گۆره، "شهدو ان لا ایلاهه ایلاهه" سسی دورمادان کوله ک نریلتیسی
آراسیندان اوجالیردی. هامینین بیر-بیرینین الینی توتماسییلا اوزون بیر زنجیر
اولوشموشدو. من، آنامین الینی، آنام ایسه باجیمین الینی توتاراق یورومەیه
چالیشیردیق. باجیمین نجه آغری چکدیگیندن خبریم اولماسا دا، گۆزوموزون
اۋنوده اریمەسینی گۆروردوم. اونون گۆزلرینین سولغونلغو هر کئچن آن
درینلشیردی. او، هرکه سین آغلاماسینی، آه-واى ائدیپ یالوارماسینی اۋنەسمە
دن قارانیغا ساری آددیملاپیردی. او، سس سیز، دویومسوز، روحسوز بیر
هئیکل کیمی بلیرسیز نۇقتەیه اوداخلانیردی. بئله قورخونج آنلاردا، جانسیز
باجیمی هامیدان گوجلۇ، اینادلی گۆروردوم! انله بیلکی، بوران، آجلیق، بوز
کیمی ساختا اونون اوچون کئچرسیزایدی. سانکی، بو یولون سونو اونون الیه
یازیلیمیشدی. منیم گۆزل و سس سیز باجیم یالنیز باخیردی. هارا باخماسی ایسه
بللی دئییلدی! منیم بیرجیک باجیم!

دورمادان آرخا-آرخاسینا اوزه ریمیزه آغنائان چارپجی بوز کولگینین
اوغولتوسو اولان-قالان دیره نجیمیزی ده سارسیدیردی. کامیونلارین
یونگوللشمەسیله گندیکن کئچید ده آسانلاشمیشدی. بو ایسه بیزیم اوچون تکجه

تسلّی سایلیردی. عسگرلرین قوجالارا و اوشاقلارا یاردیم ایله کامیونلارا ساری یوروشوموز یئگنلمیشدی. باش چاوش بایرامی نین بو جان بازارینداکی چابالاری کیمسه نین گوزوندن قاجینمیردی. او، شیبیلیه یئنیلمک ایستیمیردی. بو اوزدن، آغیر کئچید سورجینده دورمادان قیشقیر- باغیر سالماقلا هر کسی آياقدا ساخلا ماغا چالی شیردی. او، بو فاجیعه وی گنجده گئرچک بیر اینسان کیمی الیندن گلّنی اسیرگمیردی. آنجاق بوتون بو اوزونریله باخمایاراق او دا فارس رنژیمین بیر سیلاحلی مأمورو کیمی اؤن مینلرجه میلی شهیدیمیزین قاتیلی، میلیونلارجا اینسانیمیزین اوزگورلوگوندن، یاشام ایراده سیندن اوزاق دوشمه سینین سوجلوسودور. او، گوز گۆره-گۆره داردان آسیلان قارداشیمین، قورشونا دوزولن آتامین قاتیللریندن بیرى ایدی. بئله اولماسایدی، ندن ایندی دوشمن پالتاریندادیر؟

شیبیلین یوخوشونو کئچن هر کس اوز کامیونلاریندا یئرلشمیشدیر. عسگرلر هر کسه بیر چوودار چۆره گینین دۆرده بیرى ایله بیر دیلیم پئندیر پایلادیلار. هر کامیونا ایسه بیر سو ایله دولو کوزه، بیر ده بوش باردق بوراخیلار. شیبیلی نین یئنی شینده هاوانین داها ایللق اولدوغو دویولوردو. کامیونلارین یئنی شی ایله او غولتو سسلری ده آزالیردی. کامیوندا سادجه یئمک سسی حاکیم ایدی. هر کس دینیپ-سینمه دن تام گوجو ایله آج قارینینی دویورماقلا مشغول ایدی. بو آرادا جانسیز باجیمین تام سس سیزلیگی آناملای منی داها تئدی رگین اندیردی. او، آرتیق هئچ نه یئمک ایستیمیردی!

شیبیلی نین بیر گئجه لیک اولومجول شاکاسیندان سونرا اولوم وایی نین آزالما سی چوخ سؤیندیریجی ایدی. ۱۰-۱۵ ساعاتلیق فیرتانا، آجلیق، شیبیلی جهنمیندن سونرا دیری قالما غیمیز بیرموجوزه ایدی. بئله بیر زامان ایچینده اولومله

سوودالاشان جانسیز، اومیدسیز بیر اسیر دسته سینین دیری قالماسی،
 دوغرودان دا بیر موجوزه ساییلیردی. گنجه قارانلیغینا سادجه سیزلنتیلی سسلر
 قارشیلیق وئریردی. کامیوندا کیمین یاتمیش، کیمین ایسه اویاق اولماسی بللی
 دئییلدی. یاتان دا، یاتمایان دا جان چکیشمه سیله اوغراشیردی. آزاجیق دا اولسا،
 کامیونون اؤنونو گؤسترن باجانین دئشیکیندن یاواش-یاواش شفقلنمیش سحر
 ایشیغی قاش-گؤز آتیردی. گنجه نین ده لیرمیش وور- سیندیریندان سونرا
 ساچاقلی ایشیغین گؤرونمه سی چوخ گؤزل دویغولار یارادیردی. دئشیکدن
 ساچاقلارین ایچره رییه سوزمه سیله آلا-قارا گؤروننولر گوزه چارپیردی. بللی
 اولاسی، هر کس گنجه دهشتیندن سونرا بایغینجا اویوموشدور. هر آن
 کئچدی که دان یئرینین پؤهرمنیشیله گونشلی بیر گونون دوغوشو آیدینلاشیردی.
 بیرازدان "قورو گؤل"ون یولچوسو اولاجاق ایدیک. من، بوندان اؤنجه یالنیز
 ایکی کره شیبیلده اولموشدوم. او دا، روسلارین آذربایجانا سوخولماسی گونلره
 توش گلیمشیدیر. او زامان شیبلی بیراز قورخولو گورونسه ده، چوخ گؤزل
 دوغاسی ایله یادداشیمدا جانلانمیشدیر. آنجاق او شیبیلین سونرا بئله بیر
 قورخولو شیبیلینی گورمک عاغیلیمین اوجوندان بئله کئچمزدی! شیبیلین سونرا
 کئچمیشیله خاطیرمه قالان گؤزل بیر گؤله چاتمامیز گرک ایدی. بو گؤل
 گورمک اوچون آلاق - بولاق اولموش گؤزله ریمین یومولماسینا یول وئرمه
 بیردیم.

ان سونوندا آغ اؤرپکلی "قورو گؤل"، بیر یووارلاق گوزگو کیمی گورونمهیه
 باشلادی. گونشین نارین قارلی ساچاقلاری اون توزو کیمی بیر سؤلا، بیر ده
 ساغا اوینایا-اوینایا آغ اؤرپکین اوزه رینده حرکتدن دوشهرک ساکینلشیردی.
 هوانین گونشلی اولماسینا باخمایاراق، نارین یاغیش سیمهلری حله ده یئر

اوزونو ایسلاق ساхламақта اینادکارلیق ائدیردی. چاوش بایرامینین یوخوشلوقدا
 وئردیگی سۆزه گۆره، قورو گۆلده دایاناجاقدیق. آنجاق منی بیرجه
 مقصدیمیزین بللی اولماسی سیخیردی. سون دایاناجاغمیزین هارا اولدوغونو
 کیمسه بیلمیردی. کیمسهنین ده بیلیمک حاقلی یوخ ایدی. هر کس سوسقون و
 تیتیک حالدا ایدی. کۆرپه بالالارین قورونماسی اوچون آنالارین اؤز وئریسی
 گۆزدن قاچمیردی. آنالار، اللرینده اولان بوتون چنشینلی پارچا، پتو و
 پالتارلارلا کۆرپه بالالارینی قوروماغا چالیشیردی. آنالارین درین اؤز وئریله
 اوشاقلارینی قوروماسی، هر هانسی اولومسوز شرطلرده آنالیغین سونسوز
 قوتسال لیغینی گۆستریردی. قورو گۆلون هاواسینین سویوق اولماسینا
 باخمایاراق، بیزه جنت کیمی گلیردی. ان آزیندان شیبیلینین غضبلی
 قارشیلانماسینی بورادا گۆرموردوک. سرکار "فرج بایرامی" ایستینلرین
 کامیونلاردان یئنه بیلجهگینی سؤیلهدی. جاندان دوشموش باجیمین یئر دوشمک
 حالی یوخ ایدی. او، کامیوندا قالماقی سئچدی. آنام اونون یانیندا قالماق ایسته
 سه ده بیر آنلیق احتیاجی اوچون یئنمک گره گی دویو. گۆزلری باجیمدا،
 آياقلاری ایسه کامیون دیشینا سورونمکده اولان آنامین ایکی یول آیریجیندا
 قالماسی آیدینجا بللی اولوردو. باجیم، جانسیز گۆزلریله آناما و سونرا دا منه
 گولومسهدی. او، سولغون گولوشو ایله سانکی بیزه "خوشجا قالین" مئسازینی
 وئرمک ایستهییردی. من، آنامین قولونو توتاراق بیر داها دؤنوب باجیمین
 اوزونه باخدیم. باجیم ساکیتجهسینه بیزه باخیردی. آنجاق گۆزلرینده گولوش یوخ
 ایدی! بیر ایلمه گوزومدن آخان یاشلاری سیلیب، باشقا ایلمه آنامین یئنمهسینه
 یاردیمچی اولدوم!

قورو گۆلون سویوق و نملی هاواسی کئچن گجهنین دهشتیندن سونرا هر کسه

- يا زهرا، يا زهرا! زهراااا، زهراااا، زهراااااام!!!!!! وُلدو، وُلدو، بالام
بو ظولمته دايانامادي، وُلدو اَلللهلاه! منيم ده جانيمي اللهلاه! آلاله سان
منيم ده جانيمي آل، اللهلاه! آی بالام گنتدی، آی زهرام گنتدی، آی ايکي
گيله م، ايکي گوزوم گنتدی اللهلاه بالام! دينمز بالام !او هئچ دينمدي!
اونون گوزلري، گوزلريمه باخا باخا ساکيتجسینه يومولدو. منيم ده
جانيمي آل بيتير بو عاذبان! بير بالام قالدی بو دونيادا او دا سنه امانت

منیم ده جانیمی آل تانیریم! تانیری سانسآ آل بو جانی! جوانشیریم سنه امانت
 تانیریم آل بو جانی آل منی ده بیتیر بو ظالیم دونیادان! جوانشیریم گل!
 باجیسیر قالدین! بیر آزدان آناسیز دا قالا جاقسان! گل گوزلریندن او بوم
 او غلوم! باجین و آنان وطنده قالدی او غلوم! سن هارا گنديرسن؟ او غلوم،
 او غلوم! تیریزه دؤنرسن آتانا، باجینا و قارداشینا سالاملاریمی چاتدیر!
 او غلوم دئکی، آنام دا، باجیم دا سیزدن بیراز آزالی وطن تورپاغیندا
 یاتدیлар! او غلوم آتانا دئکی، زهراسیندان یانا گوزو آرخادا قالماسین! او،
 اوز یانیمدا، قوینومدا یاتیدیر! او غلوم، زهرامی مندن آیری گؤمه گین!
 بالاملا منی بیر بیرده گؤمون!

هرکس قورو گؤلون چئوره سینه توپلانمیشدیر. بیر قولودا باجیمین، باشقا
 قولودا ایسه آنامین دویمسوز جانلاری میشل-میشل او یوردولار. تانیری، بیر
 کره ده اولسون، آنامین سون دیلگینی بیرینه یئتیرمیشدیر. دؤرد عسگرین
 چاپاسی ایله باجیم "زهرآ و آنام" زری "اوچون اورتاق بیر ائو قازیلیدی.
 قییرلر، یان-یانا قورو گؤلون ساغ قانادیندا قازیلدی! آناملار باجیم اوشومه سینلر
 دئییه، گنیملر یله مزارا وئریلدیلر. مندن باشقا هرکس ماتم ایچین دئیدی. من ایسه
 نه بین ایچینه اولدو غومو بیلیردیم. درین بیر بوشلوق ایچینه دوشموشدوم!
 دویماز و انشیتمز اولموشدوم. منه توخونان اللری حییس انتمیردیم. آرتیق قورو
 گؤله قووشان سهند-ساوالان عطیرینین قوخوسونو آلا بیلیردیم. آياقلاریمدا
 قالخاجاق گوج قالمامیشدی. دیری اولدو غوم اوچون نفه سیمین اولدو غوندان
 امینیدیم. آنجاق گوزلریمین ایشیغی چوخالمیشدی! سانکی، بوتون دویم
 سیستم گوزلریمه بیرلشمیشدیر. چاووش بایرامی نین گوز یاشلاری دورمادان

آخیردی. او، بو اوزونتوسونو گۆستر مه‌مک اوچون تئز-تئز اوزون پالتوسونون آستاریلا گۆزلری و بورنونو سیلیردی!

هر کس اؤز احوالینا اویغون یاس عالمین دئییدی. چاووش بابیرامی باشیمین اوستوندن اوزاقلاشمیردی. آناملار باجیم سانکی بیر آن ایچینده قوش کیمی اوچوب گئتمیشدیلر. بیر ساعات اؤنجه منیمله بیرلیکده اولان ایکسی سون وارلیغیمین یوخلوغونا اینانا بیلیمیردیم. آرتیق، دونیانین ان کیمسه‌سیزی اییدیم. کیم ایناناردی کی، "قورو گؤل"، آناملار باجیمی اوره گئنین ایچینه آلاجاقدیر! ایکسی باشداشی ایله بیر قییر! بودا عابیله مین وطنه وئردیگی سون امانتی اولسون! آرتیق، آرخامدا قالان تورپاغیمین آغ اؤرپکلی قارچیچه گیدیر! اویسه، وطنیمین منسیر آچان یازینا ارمغان اولسون!

منیم "نه بؤیوک "طالعیم وارمیش! اؤزوم ده بیلیمهن، میلی شهید اولان بیر عابیله نین ایرئداری ساییلیردیم! ددم باکینین سابونچو نئفت یاتاقلاریندا قارا قیزیلا گؤمدو! نئم آستارادان آستارایا کنچرکن ماوی گؤزلو بیر روس سولدا تینین قورشونونا قوناق اولدو! قارداشیمین جانسیز بدنی عبیرت عالم اولسون دییه، بیر هفته تبریزین "قارا آغاج" محلله‌سینین گیریشینده دار آغاجیندا آسیلی قالدی! آتام، بیر کونجده سیخیلیرکن نه آز-نه چوخ دوشمنین اون ایکسی قورشونو ایله جانینی آزر بایجانینا سوندو! عمیم و بوتون یاخین آرخاداشلاریم ایشغالچی فارس رئزیمینین آتشینده یاندیلار. آنام و باجیم گؤزومون اؤنونده تورپاغا تاپیشیر یلمیش سونونجولاریم اولدو!

آه به!! من عابیله مین ان شانسلی اینساننیام! آه به!! من بویام! اسیر و اؤز ائوینده سورگونلشمیش قاقیل بیر توپلومون کیچیکلیکده بؤیوک اوشاغی! من،

قاریشقالارین یئمی اولان بویوک دینازورون بیر پارچاسییم. آه به! من نه بویوک اولونون اوولادی اییمیشم! کیم منیم دینازور بابامی اولدوره بیلریمیش کی؟ اوزوموزدن باشقاسی بونو باجارارمیش کی؟

بابامین قاتیلینی یاخینلاردا، چوخ یاخینلاردا، داها دا چوخ یاخینلار، حئی ایچیمیزده بئله، آختارمالی بیق! کیمسهنی قیناماقدان اؤنجه اوزوموزده مارقا گؤسترملی بیق. بیزی بو گونلره سالانی اؤز ایچیمیزده تاپمالی بیق. کیمسه، بیزیم کیمی، بیزدن اوزاق دئییل! بیز، اؤز الیمیزله دوشمنی انویمیزه گئیردیک. اؤلکه میزین گیریش قاپیلارینی بو قدر آچمالی ایدیق. روح قاپیمیزی آچاراق، یابانجی دوشونجهلری ایچه ری آلدیق! یئتمهدی، کؤکوموزو قازاراق اوزوموزو روحدان سالدیق! روحدان دوشرکن اؤزگه دالغالارین کؤپویو اولدوق! بیز نه یاپدیق؟ بیز نه یاپدیق؟ تانیریم بیز نه یاپدیق؟

- جوانشیر، جوانشیر، اؤزونه گل! گنتمک زامانیدیر. "اینا لیللاه و اینا علئییهون راجئون!!!"

بیر آن آتامین سسی قولاقلاریمین پردهسینه توخوندو. گؤزلریمی آچدیم، اوزومو باش چاوشون قوللاری آراسیندا بولدوم. بیر آنلیق بو دونیادا چاوشدان باشقا کیمسه مین اولمادیغینی بوتون روحوملا حیس ائتدیم. بو زامانا کیمی ایچیمده گیزلنن گؤز یاشلاریمی باشچاوشون اوموزلارینا بوراخدیم!

سؤلومدا درین درملر، ساغیمدا ایسه مؤحتشم اوجا داغلاری گؤروردوم. اؤنجه لر کیمی یولو گؤرمک اوچون ایکی تاختانین دئشیکینه گرک قالمامیشدیر.

گۆزلریم هر یئری آسانلیقلا گۆروردو. اۆتوردو غوم یئرین چوخ یوموشاق
اۆلدوغو بللی اولوردو. بیر ساغیمدا سس سیزجه اۆتوران ایکی سککیزلی
چاوش، او بیر یاندا ایسه الینده بئرنو توفنگیله بیر عسگر اۆتورموشدو.
قارشیمدا بیر سوروجو عسگرله یانیندا اۆتوران باشچاوش ایدی. تام اۆزومه
گلمه میشدیم. هارالاردا اۆلدوغومو، ندن بوردا آیلشدیگیمی چیخارا بیلیردیم.
آغ اۆرتوکلر داغلارین، قار آلتیندا ازیلمیش درملرین آراسیندان چکیلن بورما-
بوروق دار یوللارین گۆزल्लीگی اینانیلماز ایدی. قارشیمدا بوی- بوی چکیلیمیش
گنرچک بیر دؤغا سرگی سینین اۆلماسینا اینانا بیلیردیم. منیم بورالاردا نه
ایشیم اولای بیلردی؟ بوراسی هارادیر؟ من ندن بوردایام؟

- اؤغولم آیلدینمی؟ میانایا یاخینلاشیریق. بوراسی قافلانتی داغلاریدیر.
بوردان سونرا میاتادیر.

- من هاردا یام؟

- بورادا منیم یانیمدا!

- نیه؟

- بیراز راحتلا، دئدیم!

- ساغول سرکار. بس آنام، باجیم؟

- چوخ راحتدیرلار. اونلار ایندی جئندهدیرلر!

- آتاملا قارداشیمین یانیندا؟

- هه، هه، هه! الله!

یانیمدا اؤتوران دینمز، دانیشماز چاوشون گۆزلریندن سو آخیردی! او، ساکین-ساکین اوزونه آغلابیردی. کیمسهیه باخمادان، بللی ائتمه‌دن ایچ دویغولارینی گیزلمه‌یه چالیشیردی. اونون گۆز یاشلاری کئچمیش ۲۴ ساعاتین آنیلارینی آردی-آردینا گۆزومون اؤنونه سردی. اؤلایلاری خاطیرلاماغا باشلامیشدیم. گۆزلریمین یاشینی توتا بیلیمیردیم. آنام، باجیم، قارداشیم، آتام، عمیم، آرخاداشلاریم گۆزومون قارشیسیندا سیرا-سیرا گلیب گئذیردیلر. هانسینا آغلامالی ایدیم؟ بیر نچه ساعات اؤنجه آنام، باجیم اوزگون اولماسین دئییه، قارداشیما، آتام، میلتمیه آغلاماگی اوزومه یاساق ائتمیشدیم. بس ایندی کیمین اوزولمه‌مه‌سینه گۆره اوزومو توتمالییام؟ بس ایندی آغلاماییم، نه زامان آغلايیم!

- باشچاوش :جوانشیر هئچ بورالاردا اولدونمو؟

- !

- آغلابیرسان یئنه؟

-

- سرکار درویشلو نه خبر؟

- درویشلو :هئئئئج بئله سی، بیلدیگین کیمی! بیر سوسور، بیر آغلایر!

چاوش بایرامی سانکی وارلیقلا بوشلوق آراسیندا تیخانیب قالمیشدی. او، آناملا باجیمین اؤلوموندن سونرا بیر تورلو اوزونو توپارلایا بیلیمیردی. اولارین اؤلوموندن سونرا منه صاحیب چیخماسی دا بیر قریب ایدی!

- بیزی هارا گؤتورورسونوز؟
- او غلوم من ده بیلیمیر!
- نئجه یانی، من ده بیلیمیرم؟
- هه بیلیمیرم!
- بس کیم بیلر؟ بو کاروانین باشچیسى کیمدیر؟
- منم! اما هارا گئتدیگیمیزی من ده بیلیمیرم. تئهراندا هارایا گندهجگیمیز بللی اولاجاق!
- سیز ده بیزیمله اولاجاقسینیز؟ یوخسا اورادان تبریزه دؤنهجکسینیز؟
- چاووش بایرامنین سسی چیخمادی. بیر آن، سوزومو دویمادی دئییه، بیر داها سوردم:
- تبریزه دؤنهجکسینیز؟
- بیلیمیرم او غلوم! آرتیق تبریزه کیمسم قالمادی! آرتیق تبریزه کیمسم قالمادی! آرتیق تبریزه کیمسم!...
- بیر آن ایچینه سس سیزلیگین حزین گؤز یاشلارینی یئنیه یانیمدا اوتوران چاووش درویشلونون ایسلاق مندیله گؤردوم. او، سول الیه یاناغیندا توپلاشان گؤز یاشینی سیلهرک سس سیزلیگینی سوردوردو. اونون بو داورانیشیندان هئچ بیر شئی آنلامدان سوسوب درین خیالا دالیم!
- نده نسه بو ایکی چاووشلا آرامیزدا گیزلی بیر باغین، اورتاق آیین یازیسینین اولماسینی دویوردوم. آتامین قورشونلو جسدینی و قارداشیمین دار آغاجیندا دالغالانان روحسوز جانینی گؤرندن سونرا، بوتون عسگری اونيفورماسینا

درین نیفرت بسله میشدیم. بو اوزدن، فارسلا را قوللوقچو اولان کیمسه یه اینامیم قالما میشدیر. منه گۆره، چاوش بایرامینین دا عایله مین و یوز مینلرجه اولوم، سورگون، زیندان و قاچقینا او غرامیش میلتمین فاجیعه سینده الی وار ایدی! بو اونفورمادا اولان هرکسین قاتیل اولدوغونا امین ایدیم.

چاوش بایرامی، سون سۆزلریندن سونرا سوسقون- سوسقون یولون اوزاقلارینا اوداقلاندی. او، سانکی یولدا ایتیردیکلرینی آختاریردی. ایچینه بولوندوغوموز جیپ مارکالی اوردو آراجینین ایری گوزگوسوندا اونون اوزو گۆرونوردو. اوزونده آغیر بیر چؤکوش وار ایدی. چوخ زاماندان بری اۆز ایچینه جومان بئله بیر یسینی گۆرمه میشدیم. ائله بیل کی، منیم آنام و باجیم دئییل، اونون آنا-باجیسی گۆزلرینین اؤننده جان وئرمیشدیلر! آرخاما دؤنوب باخینجا، سیرایلا سورگون کامیونلاری گۆرونوردو. کامیونلاری گۆرونجه، بیران اۆزومدن اوتاندیم! منیم بورادا نه ایشیم وار دئییه، اۆزومو سورغویا چکدیم: یازیق آناملا باجیم دیری اولسایدیلار، یئنه ده بورادا اۆتوروب سورگون داشلاریمی سنیراندیجکدیم؟ سونرا ایسه اوزومو چاوشا توتاراق سؤیله دیم:

- جناب چاوش مومکونسه منی اۆز یئریمه قایتارین!

کیمسeden سس چیخمادی! منیم سسیمی ائشیدن یوخ ایدی سانکی! اورتادا قالان منیم ایستگیم، بیر ده سوسقونلوق اولدو! قافلانتی داغلارینین آد-سانینی بوندان اۆنجه آتامان ائشیدمیشدیم. او، بیزدن آیریلیب شهید دوشمهدن بیر نۆچه ساعات اۆنجه، زنگاندان سونرا مییانیانین دا دیره نیشی نین سینماسینین آردیندان قافلانتی داغلارینداکی " فدایی " دستملرینین

سرت قارشیدورماسینی بیر قهرمانلیق داستانی کیمی دیه رلندیریدی. اونون دئدیکلرینه گۆره، قافلانتی داغلارینین دۆنگه لرینده یئرلشن فدایی دستلری ایلک اۆنجه اللرینده اولان مرمی لرله، مرمی لری تۆکندیکدن سونرا ایسه، دیرناقلار بیلا داغدان سۆکدویو داشلارلا دوشمنه سالدیریر و اونلارین تبریزه ساری یورومه سینی انگلله مهیه چالیشیر دیلار. آتامین دئدیگینه گۆره، قهرمان بیر قیز پیلوتون میانا-تبریز کۆرپوسونو بومبالاماسی ایله دوشمنین یوروشو دایانمیشدیر. یادیمدادیرکی، آتام بونلاری آنلدارکن گۆزلری یاشلا دولوردو. سورگون کاروانی یاواش-یاواش قافلانتی گدیکلرینی آرخادا بوراخیردی. دوغانین وطنیم آذربایجانا باغیشلادیغی گۆز للیک اؤنوموزه سر یلمیشدیر. ایلانلاشمیش میانا یولونون گۆز للیگی گۆزومون اؤنونده اولسا دا، اونو دویمایا هومسیم قالمامیشدی. بوندان اۆنجه هئچ بئله گۆز للیک گۆرمه میشدیم. بیز، بو گۆز للیکلری نۆجه دوشمنه قاپدیردیق؟ هارادا یالنیش ائتدیک؟ بو اسارتین سوچلوسو کیم؟ وطنله اینسان آراسیندا اولان باغلارین بئله آسان قوپماسینین اۆزول داشی هارادا؟ بو ایزی هارادان باشلایب، هارادا بیتیرمک گرکدیر؟ بللی اولان، ایزین سونو اوزاقلارا چکیلیر. بیزیم سورگون ماجرامیزین چوخ اوزاقلارینا، بلکه ده ایچیمیزده یئرلشن اوزاقلارا اوزانیر بو میللی فاجیعه نین اؤیکوسو!

دوغما مینادا

تبریز له مقایسه ده، میانا چوخ کیچیک گۆرونوردو. کئچدیگیمیز کوچه میانانین مرکزی ساییلیردی. اؤرادا کیچیک-کیچیک ائولردن باشقا بیر نۆجه دوکان گۆزه

دئیردی. بیراز قاباقدا ایکی قات و اوچ قات دؤولت تیکینتییسی ده وار ایدی. میانانی اینجه قار توزو آغارتمیشدی. یول اوستو بیر نئجه عسگری قاراول گورونوردو. بیز، میانادا گنجهله بیب، صاباح اثرکن زنگانا ساری یوللانا جاقدیق. بیزی بیر عسگر قرارگاهیندا یئرلشدیردیلر. اطرافیمیزا یئرلی عسگردن ده قاراول قویدولار. چاوش بایرامی منه یاخینلاشاراق منیم ده باشقالارینین یانیندا اولاجایمی آنلاتدی. بو منه بیراز راحتلیق وئردی. چونکی، بیر یاد اوردونون چاوشونون منه یاخین اولماسینی ایستمیردیم. بو اوزدن، "چوخ یاخشی، چوخ یاخشی" دئیهرک سورگون یولچولارینین سیراسینا گیردیم. اؤنجهدن بوشالمیش بیر سالوندا یئرلشدیک. سالون چوخ نمیشلی ایدی. سالونون گونجونده تاي-تاي قالاقلانمیش بوغدا تلیسلری گورونوردو. بللی کی، بورا بیر تاخیل آنباری ایدی. بوخاریدا یئرلشن ۸ عدد آتیشقادان شیرخ-اوزون ایشیقلار ایچه ری ساچیردی. زامان سانکی دورموشدو! هر کسین گوزو منی ایزلیمیردی. سانکی، سورگون یولداشلاریمین منی قوللایاجاق هنج نملری قالمامیشدیر. اوشاقلارین آغلار سسی ایچیمیزده اولان سس سیزلیغی پوزوردو. تبریزدن چیخانی اوزون بیر زامان ایدی. هامی دالغین، کوسگون، اوزگون، دارما-داغین ایدی. آنباردا اورتادا قورولموش بیر اؤدون اوجاغیندان باشقا هنج بیر نسنه گورونموردو. شاختا، سۇیوق و بوز کیمی بیر نمیشلیک ایچینده ایدیک. هرکس اؤدون اوجاق ایستیسینه ساری چکیلیردی. من بیر بوجاقدا دوروب یازیق سویداشلاریمی ایزلیدیگیم آن، بیر تیتیک الی الیمده حیسن ائتدیم:

- اۇغولم دور گل! چۇخ بۇيوك درد ياشايدىن. آلاھ رحمت انلھ سين هر ايكيسينه. ھاميميزين يۇلوموز اونادير. "اينا ليللاھ و اينا علنيھم راجئون!"
- ساغول نھ. آلاھ كۇمگينيز اولسون. تانرى سيزھ جان ساغليغى وئرسين، عۇمورونوز اوزون اولسون .
- دور گل اوغولم تھ قالما! گل بيراز ايسين! گل، گل!

نھنين سۇگى دولو گۇزلريله اىستى اللرى منى اوزونھ چكىردى. او، منيم سويوق اليمي، من ايسه اونون اىستى باخيشلاريني بوراخماق اىستيميدىم!

اونون گۇزلرى منھ سسلنھرك" جوانشير بو تۇرپاقلاردا آنا بيتمز!" دئيردى!

بير نۇچھ ساعاتدان سۇنرا قاپينين جير-جير سسيلھ هر كسين گۇزلرى گيريشھ ديكيلدى. ايكيسى سيلاحلى، دۇردو ايسھ ال داشقالارى ايلھ سالونا گيرن

عسگرلرين يانيندا، بير دھ جىپ-دھ يان-يانا اۇتوردوغوم گۇز ياشلاريني گۇز ياشيما قاتان اچى ساخلى چاوش درويشلو وار ايدى. داشقالارين اوستوندن بوخار قالخيردى. بو ھاميميزى سۇينديرن بير گۇرونتو ايدى. يۇمھ گين قۇخوسونو دويار-دويماز ھركھسين داشقالارا طرف يوللانماسى ايلھ

عسگرلرين الى توفنگين گلن-گندنيھ سارى گنتدى. عسگرلرين دورون امريلھ هر كس يۇريندھ داپاندى! اونلار اللريندھ توفنگ، آج اينسانلارين سيرادا داپانماسيني اىستھديلر. چاوش غلام على درويشلونون سس سيزليگى و ساكيت داورانيشلارى يول بويو اولدوغو كيمي بوردا دا گۇزھ دھ ييردى. منھ انلھ

گليردى كى، اونون دا باش چاوش بايرامى كيمي گيزلى بير دردى وار. او، چوخ اوزگون حالدا آج اسيرلرھ ياخينلاشاراق:

- اۇنجه اوشاقلى باجيلار، سونرا ياشلى لار سيرايا دايانسينلار. بيليرم چوخ
آجسينيز! هامى اوچون يئمک وار قۇرخمايین! کيمسه آج قالماياچاق. چای
دا وار. تلسمه بين! قارنينيزی دويورون، دينلهنين، داها چوخ يۇلوموز
وار. تانری يارديمچيميز اولسون!

او، بونلاری دندی و عسگرلره ايشاره ائتدی. عسگرلر ايسه، کاسالاری يئمکله
دۆلدوروب داغيتديلار. اۇن باشی نين دانیشیق شیوهسی، اورمو شیوهسینی
خاطرلادی. اونون تورکجهسی تبریزلیلردن بيراز فرقلهنيردی. چاووشون
دانیشماسی ایله اعدام اولموش سولدوزلو ایلایسی آنیمساییردیم. عسگرلر، ایلکین
یاردیمدان سونرا چاووشون امريله يئمه کلری بوراخیب سالونو ترک ائتديلر.
يئمک سولو آتدن اولوشموش ساده بۇزباشینی خاطرلادی. هرکس ایسته
دیگی قدر يئييردی. آنبار سالونوندا، آياق يۇلو اولمادیگی اوچون ایچیمیزده
تديرگين ليک يارانمیشدی. آياقیولو يۇخدورسا يئمک ده اولمامالی!

بير آز سونرا سالونون قاپیسی بير داها آچیلدی. عسگرلر ايکی آرابادا یاستیق،
عسگری يۇرغان، بير ده چای گتيرمیشلر. عسگرلرين بيری، اۇنجه گتيريلمیش
يئمک آرابالارينا ياخينلاشاراق:

- يیه ن اولماياچاقسا آپاراق؟
- ایچیمیزدن بير آغساققال: اوغوم آياقیولو اولمادان يئمک اولماز کی! بو
کۆرپه اوشاقلارين بۇزینی دئیشمک گرەکیر. سو لازیم، آياق يولو لازیم!
- عمی جان بير آزدان سرکار گلیب سیزینه دانیشاجاق. يئمکلر حلهلیک
قالسین!

- نه زامان گلیب دانیشاجاقلار؟
 - عمی جان، بیراز دایان، ایندی دئییه رم گلرلر.
 - ساغول او غلوم.
- بیرازدان چاووش درویشلو تک باشینا سالونا گیریب قابینی آچیق بوراخدی. او، یاخینا گلیب اوجاغین ایستی سینی دندهی. سونرا هرکسی یاخینا چاگیریب دئدی:

- قاپیدان چیخان زامان سول طرفده بیر کیچیک حیط واردیر. او حیطده ایاقبولو و حووض وار. حیطین آرخاسیندا عسگرلر کنشیک دوروبلار. آلاه انلمه سین، کیمسه دوواردان آشماق هوه سینیه دوشمه سین! قاپی سحره دک آچیق قالاچاق. بوردا اولان بوتون یورغان-دوشک بو قدردی. اونلاری آرانیزدا پایلاشین. یئمکله چای قالسین یانینیزدا. تانری راحتلیق وئرسین!

چاووشون بو گؤزل هدیه سیندن سونرا سالونا بیر اولوملو هاوا گلیمیشدی. ییواش-ییواش اوزلر آچیلماغا باشلامیشدی. سویون و توالنتین اولماسی ایچیمیزی راحتلاتمیشدی. دوواریلاردان آسیلان لامپالارین یاغلارینین بیتمه سیله، گنجه ظولمتی بوتون سالونو بورویوردو. آرتیق یاتماقدان باشقا یول قالمamیشدیر.

خوروزلارین بانلاماسی ایله بیر آن اوزومو آتا انوینده حیس انتدیم. آنچاق، بیر آن گنچمه دن آتا انویمین یوخلارا قوشماسی گرچگینی آنلامیش اولدوم. چوخ

تئز باشا دوشدوم کی، نه آتا قالدی، نه آتا ائوی! بللی اولان، خوروزلارین
سسيله اثرکنجی آتارلار دا گونه باشلامیشدیرلار. اونلارین دا خیریشلاماسی یئنی
بیر گونون دۇغوشونو آنلادیردی.

باشچاوشون امريله منی اونجهکی کامیوندان باشقاسینا وئردیلر. دیزلریمی
قوجاقلاییب، گونشلی و بیراز دا ایستی هاوانین گوزللیگینی ایچیمه چکیردیم.
یولچولو غونو، منیم اوتوردوغوم کامیوندا سورن کیمسهنی تانییمیردیم. لاکین،
اوزومله اونلار آراسیندا بیر قوپولماز باغلانتي دویوردوم. منیمله اونلار!
اصلینده بو بویوک بیر خطالی باخیش ایدی. چونکی، بیریلرینی تانیمادیغین آن،
اونلارلا اوز آراندا بیر قوپولماز باغلانتي دویورسانسا، دئمک کی اورتادا
کسین بیر گرچک واردیر. من اونلاری و اونلارسا منی تانیمیردیق. اما اولاسی
بیر کنچمیشله چیزیلیمیش بیرگه یول خریتهسی کسین بیر اورتاقلیغی ایثبات
اندیردی.

یوزلرله منیم کیمیلرین ایلک اوییرتمهنی اولان، آلتی نفرله بیرلیکده "تبریز
دانیشسرا" سینین حیطینده داردان آسیلان "اسد معلمین" سیخ-سیخ ایشلندیگی:

- "بیلسنیز ده، بیلمهسه نیز ده، گورسه نیز ده، گورمهسه نیز ده، سئوسه نیز
ده، سئومهسه نیز ده، بیلین کی، بو تورپاق سیزین وطنیزدیر!
بو تورپاغین اوستونده یاشایان دا سیزین میلتینیزدی!"

بو سوزلری اونونماق اولارمی؟ او، دار آغاجینا گندرکن، اوز بالالاری
آدلاندیردیغی بیزلرین اوزونه گولوردو. او، بو گولوشویله بیزه گوله-گوله قالین

دئییر، هر شئیین بیزییم الیمیزده اولدوغونو آنلاتماغا چالیشیردی. او، بلکه ده داردان آسيلمایاچاغینا، بیر مله گین گویندین گلیب، الیندهکی قاندالاری قیراجاغینا، بیزی سؤدیگی اوچون تانری طرفیندن اؤدول آلاجاغینا اینانیر و بو اوزدن قورخموردو. بیر ایللیک "آدام کیمی" یاشاییشیمیزدا اسد معلم کیمی چوخلو بؤیوک اینسانلار گوردوم. میر جعفر بابادان توتמוש اسد اؤیرتمنلرین سایى بو اولکده بیر-ایکی دئییل، من بونو گوردوم، آما ایندی اونلارین هنج بیرى یوخدور. اونلاری داردان آسیدیلار، قورشون قارشیسینا دوزدولر، قاقاق سالدیلار. قالانلاری ایسه، رحمسیز جهسینه بیلینمهین یئرلره سورگون ائتدیلر. حله ده بو میلتین گوناھنین نه اولدوغونو آنلامیرام! بلکه ده، بو بؤیوکلکده گوناھین سببی بیر ایل اوز تورکجه میزده یازیب-اوخوماغیمیز اولموشدور! یوخ! هر آنا دیلینده یازیب-اوخویان اینسان داردان آسیلسایدی، یئر اوزونده اینسان قالمادى. منیم آذربایجانیمدا داردان آسیلانلارین چوخو آنا دیلینده اوخوماق فورستی قازانمادی بئله! آتام، عمیم، قارداشیم آنا دیلی اوخومادان آسیدیلار و یا قورشونا توشلاندیلر. یازیق آنام، مظلوم باجیم دا آنا دیلی اوخوما ایمکانی تاپمادان سورگون یوللاریندا اؤلدولر. اون مینلرجه اؤلن وطنداشین دا بیر چوخونون تورکجه تحصیل آلماق ایمکانی اولمادی. بس، نندن اونلارین جزاسی اولوم اولدو؟ بوردا بیر سیرر وار! بیزییم بیلمه‌دیگیمیز، آنلامادیغیمیز بؤیوک بیر گیزیلی-ساخلی وار! من او ساخلینی "بیلسم ده، بیلسم ده، گورسم ده، گورمسم ده، سؤسم ده، سؤسم ده، بیلیرم کی بو تورپاق بیزییم وط نیمیزدیر، بو تورپاغین اوستونده یاشایان دا بیزییم میلتیمیزدیر!"

کنچن ۵-۶ آی ایچینده "آذربایجان" قزئتینده درج اولان چوخ آجی خبرلره تانیش اولموشدوق. لاکین، منجه ان آجیسی میلی حاکیمیتین زنگانی تئهرانا

تسلیم ائتمهسی ایدی. او زامان بو خبرین وئرلمهسیله بوتون آذربایجان ماتم و یاسا بوروندو. پیشه وری بابا، بو خبرله ایلگیلی چوخ دانیشدی، یازدی. آنجاق کیمسهنین اوزونتوسو آزالمادی. حله زنگانلی وطنداشلارین "بیز ده آذربایجانلی بیق، بیزی اؤزگه سایماین!" عنوانلی تبریزه یازدیقلاری مکتوبو گوردیوموز آن، قان آغلادیق. آنلادیم کی، حاکیمیت اوغروندا تورپاقدان دا پای اولارمی؟! بس، "بوتورپاغین اوغروندا قان تۆکنلر آرخایین اولسونلار، قانیمیز گئتمهمن تورپاغیمیز گئتمز!" سؤزلری هاردا قالدی؟ گوردوک کی، زنگاندان سونرا میانا، میانادان سونرا تبریز و تبریزدن سونرا بوتون آذربایجان قان دیزی اولدو! اولمادی می؟! "تورپاق، اوغروندا اولن وارسا وطندیر!!!"

زنگانیم، وطنیم

بوراسی زنگان شهریدیر. آذربایجانین "بئش اویلاق" ایالتینین باشکندی. بویوک بیر میلی فاجیعه نین ایلک قوربانلیغی! بوراسی سوسقون، ازگین، تاپداق آلتیندا قالمیش بیر کوسکون شهر! تورک شهری، تورک وارلیغی، وطنین ان بویوک شهرلریندن بیر. شهرده روحسوزلوق حاکیمدیر. زنگانلا بیزیم حالیمیز عئیندیر. گورونن بو کی، زنگانین باشی چوخ بلادا ایمیش. شهرده تک-توک گل-گنت گورونوردو. سانکی، حله افشاریلرین، ذولفقاری لرین "دئموکرات اولدورمه" آیلنجهسی باشا چاتمیشدیر. زنگان، کوسموش گورونوردو. منه انله گلیردی

کی، هارا گنتدیگیمیز، نندن گنتدیگیمیز زنگانلی دیلداشلاریمیزین ماراغیندا دئییلدی! ظنیمجه، حتی زنگانین کوچملری، در-دووارلاری، قارا بورونموش آغاجلاری بئله، بیزدن کوسموسدور. بئله دوشونوردوم کی، زنگان بیزی گورونجه، تبریزدن اولان اؤفکەسینی یازیق سورگون قاقیلەسینه پوسگوروب دئیەجک:

- مگر تبریز، بیزیم یالواریشلاریمیزی سایدیمی کی، بیز ده اونا یاناق!
تبریزین زنگاندان اورکلی قارشیلیق گؤزلەمەسی یئرسیزدیر. تبریزین آغابنیلگی آرتیق اعتیبار سیزدیر! زنگانین باغربین باشی قانا بیر.
تبریزین، نولفقاری لرین باشیمیزا گنیردیگیندن هنج خبری واری؟ کۆرپە بالالاریمین سونگو اوجوندا آلاق بولاق اولماسیندان خبری واری؟
اورگیمده قالان اؤزگورلوک نیسگیلیندن نئجه؟! زنگانین سویو هله ده قان قوخسو وئریر! وطن سویو ایچیلمز اولدو بورادا! تورپاغینی اؤپوب، وطن یاپماق اوچون، قانینی وئره جک گنجیمیز قالمادی! وطن اوستو آل قان اولدو، آنجاق وطن اؤزگە انلترین اسیری اولدو! یوخ، یوخ! تبریز باغیشلانماز آرتیق! بو قاقیلە هارا سورونورسه سورونسون، اومرومدا دئییل آرتیق!

بو دوشونجملرین ایچینده ایکن توتقولو، قایغیسیز و ایلگیسیز زنگانی بوتون گیللی لرلە گئریده بوراخیردیق. نه یازیق کی، الیمده سورگون قاقیلەسینی دوردوراجاق گوجوم یوخ ایدی. نه یازیق کی، آنا زنگانین اؤنوده دیز چؤکەرک بوتون باشینا، باشیمیزا گلنلرین اوزوندن، اوزور

دیلهمیه ایمکانیم یوخ ایدی!

کامیونلارین نریلتیسی بیزی بلیرسیز سۇنلوغا سوروکله بیردی. آنا زنگانین سون دۇنگه سینده یول کناریندا هوروشن بئش-اون کۇپگین اوغورلاماسیپلا یولوموز داوام ائتدی! بو ایسه منیم اوچون سۇیندیریجی ساییلیردی. اونا گۇره کی، ان آزیندان وطن کۇپکلری بیزه قارشى ایلگی گۇسترمیش اولوردو!

اولجایتونون باشکندی، سولطانییه

کامیونلارین آرتان سسی تکجه منی دئییل، سورگونداشلارین هامیسینى هۇوسه لدن چیخارمیشدی. آنجاق بونون نه فایداسی! الیمیزدن هنج بیر ایش گلهمییردی. آدمیز اسیر، اوزوموز ایسه اسارت یولوندا بیلهمدیگیمیز یئره سورونوردوک. بو کامیون اۇنجه کی کامیونا گۇره، بیراز مۇحکم ایدی. بو اوزدن، بابیرا باخاجاق دلیک-دئشیگی ده یوخ ایدی. کامیونون اوستونو اۇرتن بئز چادیرین دۇرد پنجره سی ایسه تاوانا یاخین اولدوغو اوچون یالنیز گۇیو گۇستیریدی. بو آرا بابیری گۇرمجک شانسیمیز عسگرلرین اینصافینا قالمیشدی. اونلار ایسته دیگی زامان چادیرین گیریش یئرینی آچیر-باغلاییردیلار. کامیون گنت-گنده یاواشلا بیردی. عسگرلرین چادیری آچماسی ایله یول قیراغیندا بیراز آالی کیچیک قویون سوروسو گۇروندو. بو، تبریزدن اوزوبری گۇردویوم ایلک یاشام گۇرونوسو ایدی. کامیونون دورماسی ایله یووارلاق بیر اونلو تیکینتی گۇزومو قابارتدی.

بیزدن اۇنجهکی کامیونلارین پارک ائتدیگی یئرده بیزیم ده ماشینیمیز
دایاندی. قۇروجو عسگر کامیونون قابیسینی آچاراق دئدی:
- یئنین! هامی ائنسین! اییرمی دقیقه بورداییق! آیاق یولونا گئدن گئتسین!
بولاق سویو اورادا!

یئرہ ائندیک. من عۇمر و مدہ بئله بیر گۇزل گونیز گۇرمہ میشدیم. منہ
یاخینلاشان باشچاوش حالیمی سوروشدو:

- جوانشیر نئجهسن؟
- ساغول قوربان. بورا هارادیر؟
- بورا سولطانییه دیر. اولجایتونون باش سارایی و مزاری!
- او کیمدی؟
- گل سو ایچ. بورانین سویو داغان گلیر.
- بوردا داغ یوخ کی!
- یئر آلتیندان گلیر و بورادا اوزه چیخیر.
- دئمہ دین اولجایتو کیمدیر؟
- اولجایتو، تورک-موغول حاکیملریندن اولموش بؤیوک بیر انلخان
باشچیسی ایدی. بیلدیگیمه گۇره، ۷۰۰ ایل بوندان اۇنجه انلخانلی لارین
باشچی سی اولموشدور. انله اونون ایسته گیلہ ده بو بؤیوک سارای
سالینمیشدیر. اۇز ایستگینه گۇره ده، اولوسونو بوردا گۇموشلر.
سولطانییه نین آدی-سانی دونیاجاندیر. باخ! گونیزین بوتونو کریچدیر.
گونیزین گۇز للیگینه باخ! بوتون گۇی پارلاق کاشیدیر. بو بیر تورک
معمار لیغیدیر. انله بورانین دا معماری بیر تبریزی اولموشدور. آدینی

- اونوتدوم. بورانین گۆی بویالی ناخیشلاری ایله تبریزین " گۆی مسچیدی"نین ناخیشلاری چوخ بنزردی.
- من بئله بیلیردیم کی، تبریز هر زامان آذربایجانین باشکندی اولموشدور. سولطانییهنین آدینی بئله، انشیتمه میشدیم.
 - یوخ بئله دئییل جوانشیر! چوخ زامانلار اؤنجه آذربایجانین دا، بوتون بؤلگه‌نین مرکزی" اورمو گؤلۆ " چئوره‌سی اولموشدور. حله اوندان آذربایجان وطنی یوخ ایدی. آنجاق اورمو گؤلۆ اؤز چئوره‌سینده " قوتتی لر، لوللی بیلر کیمی بویوک دؤولتلی یاراتمیشدیر. حله میلاددان قاباق "اره تته سیویلیر/سیونو" اورمو هنده ورینده اولوشموشدور. حله اوندان تبریزین بیر آوادانلیق اولاراق آدی-سانی یوخ ایدی. اردبیل، ماراغا، زنگان، قزوین و بیر چوخ آذربایجان شهرلری تاریخ بویو باشکند اولموشدور. ایندی یولا دؤنمه میز گرک، تنزلیکله تئهرانا ینتیشمه‌لیک.
 - ساغول سرکار! سیزدن سولطانییه‌نی و اولجایتونو اؤیرندیم.
 - اولجایتو یوخ! اولجایتو! عؤمور اولسا، چوخ شئیلر دانیشاریق. ایندی گئت ماشینا! بیر ازدان یولا دوشمه‌لی ییک.
- باش چاوشون منه اولان ایلگیسیندن گئت-گنده قوشقولانیردیم. منیم بیلمه‌دیگیم نه وار، بو ویجدانیندان عذاب چکن شاه اوردوسونون چاوشوندا؟ ندن منه بوندان سونرا چوخ شئیلر دانیشاجاغینی دندی؟ بو قاتیل چاوش کیمدیر؟ منیمله نه آلیب-وئرهمگی وار؟ چاوش بایرامی قوشقوسو ایچیمین بوشلوغونو دولدوروردو یاواش-یاواش!
- ننجه آوادانلیغین گئریده قالدیغینی بیلمیردیم. جانیلر اوردوسونون باشچاوشون

منه قارشى اولان فرقلی باخیشلاری بوتون عاغلیمی چاشدیر میشدی. قارا بولود
کیمی اوزه ریمه چوکموش مین بیر سور غونون یانیتلانماسی اوچون آغیر
باسقی آلتیندا ییدیم. نئچه ساعات اولجایتو و سولطانییه ایله اوغراشدیغیمی
خاطر لایمیرام.

سورگون قاطاری آر-آر دینا بیر قصبه ده دوردو. کامیونلاردان یئنمه گیمیز
گرکیدى. بیزدن بیراز آرالی باش چاووشلا چاووشلار آراسیندا دانیشیق
کئچیردی. دانیشیغین نورمال اولمماسی بللی اولوردو. چاووش عجمی ال-
قولون اولچهرک دانیشیردی. سانکی بو قروپا باشچیلیق اندن او امیش!
ایلک دفعه اولاراق بیر دیمدیکی اوزون اوتوبوسو اورادا گوردوم. اون-اون
بئش منتره اوزاقدا بیر یول قهو خاناسی کیمی دینجه لمه یئری گورونوردو.
اورادان قالخان کباب قوخوسو هر کس کیمی، منیم ده عاغلیمی آماغا
باشلادی. آخی، ساعتلار اونجهدن آج-یالاواج چؤللری دئشه-دئشه، یئردن-
گویه، گۆیدن-یئره قالخیب دوشه-دوشه آنجاق اوز ایچیمیزی یئیردی.
کامیونون ان گنجی اولاراق، قوجالارین اننمه سینه یاردیمچی اولماق ایسته دیم.
آنجاق قوروجو عسگرین امریله یئیندن یئریمده اوتوردوم. بیزیم ماشیندان
اننمگیمیزه ایذین وئرمه دیلر. کباب اییی ایله اوزوموزو دؤیوردوقدان سونرا،
تپسی ایچینده لاواشا بورونموش کباب دورمگی گتیردیلر. بو، بیزیم اوچون ان
بؤیوک هدییه ساییلیردی. هر کس اوچون بیر دورمک کباب و هر کامیون
اوچون بیر گویوم چای! بیر لوله کباب باشیمیزا گلن ان گوزل اولای ایدی.
کابابلا آرما گیره سی هئچ بیر انگله منیدان وئره سی دئییلدیم. حتّی آجلیقدان

گۆزومون اۇنونده جانوئرن مه لک باجیمی و مله گیمین اولوموندن اولن
يورغون آنامی بئله، دوشونمهیردیم. حله قالسین عاییله مین و میلیمین قاتیلینی!
آجلیق بئله بیر شئیدیر! دئییلمی؟
کامیونداکی یولداشلاردان "بورا هارادیر، بیلن وارمی؟" سورغوما کیمسەدن
جاواب گلەمدی. آنجاق قۇرۇجو عسگر منە دۇنوب دئدی:

- دانیشما! سس سیز!

- من تکجه...

- دئدیم سوس! بورا تاقیستان!

- آنلادیم! آنلادیم!

- سسین چیخماسین داها!

من تاقیستانین، یالنیز اوزوم سالخیملارینی گۆرموشدوم. ایکی ایل اۇنجه
تئهراندان بیزه گلن آنامین دوستو اۇزو ایلە بیر قوتو اوزوم گتیرمیشدی. او،
اوزوملری تاقیستاندان آلمیشدی. بیلیمیردیم کی، تاقیستان آذربایجاندى یوخسا
ایراندی! او گون تاقیستانلی لارین تورک اولدوغونو بیلیمیردیم. آنجاق
سونرالار آنلادیم کی، یالنیز تاقیستان دئییل، قزوین ده، کرج ده، تئهرانا
گیردیگیمیزده گۆردیوموز مرد آباد دا هامیسی تورک بؤلگەسیدیر.

شاختا گنجەنین قارا اویونو!

یۇلون چالا-چوخورلوغو، هوانین شاختالیغی، گویون قارانلیغی چوخ قۇرخونج
اولایلارین اولابیلەجگینی گۆستریردی. یول اۇنوموزو کسمیشدیر. نه اولوب-

اولمادیغینی بيلمیردیک. یالنیز یولدا تیخانیب قالدیغیمیز بللی اولوردو. اؤنجه عسگرلرین، سونرا ایسه هر کسین یول آچما چاباسی باشلادی. یول بوتونلوکله آخیب اینجه بیر جیغیرا چئوریلیمیشدیر. بو یولدان کامیونلارین گئدیشی مومکون دئییلدی. بیزدن اؤنجه نه اولوب-بیتهنی کیمسه بيلمیردی. الیمیزدن ده بیر شئی گلهمیردی. قارالیق، بوز کیمی هاوا، سولدان-ساعدان اوزه ریمیزه یوروین چؤل فیرتیناسی هامینی ایفلیج دوروما سالمیشدیر.

چاووش عجمی چالیشمالارین ائتگیسیز اولدوغونو سؤیلرکن، هر کسین کامیونلارا چکیلمهسینی امر ائتدی. او، تنلگرافلا یاردیم ایستگینی آنلادارکن، هر کسدن ساکیتجه گؤزله مهسینی ایستدی. ایلک بیر ساعات ایچیندن کامیونلارین موتورونون سسی گلسه ده، آرتیق اونلارین دا سسی کسیلدی. ایران دئییلن بیر اؤلکه نین ان ستراتژیک جاده سینین بیر آن ایچینده چؤکوشونون بیر نورمال اولای اولماسینی کیمسه اینانماق ایستمیردی. بو گئجه نین سون اولماسینین اؤنجه دن پلانلاشدیریلماسی ان یاخین وارساییم کیمی دوشونولوردو. یول بوتونلوکله اوزه ریمیزه باغلانمیشدی. یولون آچیلماسی ایله بئله، کامیونلارین چالیشماسی مومکون اولمایا جاقدیر. چونکی، بوزلو چؤلده موتورلارین و یاناجاقلارین دونمماسی مومکون دئییلدی.

آرتیق بو ماجرانین بیئتیش نؤقته سینین چاتماسینا اینانیردیم. سورگون یولچولو غون اوچونجو گئجه سی چاتمیشدیر. بو گئجه دن قاچیش یوخ ایدی. ایستر-ایستمز هر کسین روحو اوچوشا حاضیر گؤرونوردو. چؤلون آراسیندا دؤنوب-قالمیش کامیونلاردا یولچولاری کیمی ساوونماسیز قالمیشدیر. یاواش-یاواش سوسقونلو غون یئرینی ایراده سیز زاریلنتیلار آلیردی. آرتیق کامیونون ایچی ایله دیشی آراسیندا هر هانسی دئییشیکلیک قالمامیشدی. بدنیمین ایچینده

سویوق یئل اسیردی. سانکی قانیم دایانیردی. گۆزلریمی آچاجاق گوجوم قالمامیشدی. تانیشلیق فورصتی بولمادیغیم سویداشلاریمین دورومونو بیلسم ده، الیمدن بیر ایش گلیمیردی. تبی کی، بو دوروم یالنیز منیم اوچون دئییل، هر کس اوچون کنچرلی ایدی. سؤز سوز کی، اوشاقلارلا قوجالارین بو دورومدا داها تنز آياقدان دوشمه‌سی گۆزلهنیلیردی. روزگارین ترس آخیشیدان اؤترو گنجه چوخ انرکن باشلامیشدی. قورخونج شاختانین انتگیسی گنت-گنده سیزلامالارلا باشلاپیر، ایراده‌سیز ساییقلامالارلا سوروردو. آرامیزدا اولان سس سیزلیگین یئرینی گۆزلهنیلن سیزینتیلار آلیردی. آرتیق آرامیزدا اولان قارامسال لیغین دا آنلامی قالمامیشدیر. آغلا-قارا بیر آرادا سؤنا ارمیه محکوم اولموشدور. سؤنلنما تهدیدی اسارت قاورامینی دا آرادان قالدیرماغا باشلامیشدیر. کیمین نه زامان بیته‌جگی آن، گنجه کیمی قارانلیق ایدی. یالنیز، هر کسین سؤنلوغا اولان مصافه سی اؤز ایچینده گیزلی گۆرونوردو. آرتیق سولدان-ساعدان کامیونو یئریندن اوپنادان دهشتلی قاسیرغا کیمی کولگین ده قورخوسونو اومورسامیردیق. اومودسوزلوغون ان زیروه حددینی یاشاپیردیق. ایکی دونیا آراسیندا گندیب-گلن روحومو اؤز آخارینا بوراخمیشدیم. سحر یوخودان آییلیب کیمسه‌نین دؤنموش لشیننی گۆرمک ایستمه‌ییردیم. *"نه زامانا قدر تانیق‌لیق ائتدیگیم عزیزلریمین اولومو اوچون گۆز یاشی تۆکمهلیم؟ قوی کیمسلر ده منیم مزاریما اینجی داملا آخیتسینلار!"* کیمی ساییقلامالاردان موتلو اولوردوم. بئله ساجمالیق‌لار ایچینده اوزه رکن دیشاریدان گلن بیر امریه ایچ دونیامدان قوپاردی منی! امریه‌نی وئرن چاوش عجمی ایدی:

- چاووش عجمی: سرباز! اگر نزدیک شود بزنش! / عسگر! یاخینلاشارسا وور! /
- سوروجو عسگر: چشم قوربان/گۆز اوستونه قوربان!
- چاووش عجمی: تو بیا اینجا! هرچی تخته و آتشزا هستش بیار اینجا! / سن بورا گل! الینده تاختا و اود توتان نه وارسا توپلا انشییه!
- سوروجو عسگر: بلی قوربان!
- چاووش عجمی: نباید موتورها یخ بزند. /موتورلار بوز باغلامالی/
- سوروجو عسگر: بلی قوربان!
- چاووش عجمی: آتשהا را زیر موتورها تقسیم کنید! / اؤدلاری موتورلارین آلتلارینا بؤلون! /
- بلی قوربان!
- دورومپ! دورومپ! دورومپ! دورومپ....
- توفنگین بیر نچه کره آتشیندن سونرا تام بیر سس سیزلیک بؤلگمنی بورودو.
بیر نچه ثانیه دن سونرا بیر عسگرین ایرهلیگه دوغرو قاچما سسی، سس سیزلیگی سیندیردی:
- قربان زدمش! زدمش!قوربان ووردوم! ووردوم!
- آفرین سرباز /ساغول عسگر /! شماها برین دستورامو اجرا کنید
- سربازها! گنڊین منیم امریمی یئرینه یئتیرین!
- باش چاووش (قاچا-قاچا یاخینا گلیرکن): چی شد سرکار عجمی؟/نه اولدو چاووش عجمی؟ /

- گرگها نزدیکترند. دستور از من بود! / قوردلار چوخ یاخیندادیرلار. امیر مندن ایدی! /
- باشچاوش: از سرما، یخ زده نداریم که؟ / شاخاندان دونموش وارمی؟ /
- چاوش عجمی: تا حال نه! ایندییه قدر یوخ!
- باشچاوش: خدا کمکمان کند. من که گفتم شب را باید تاکیستان بمانیم. چه عجله در کار بود؟ چرا باید هرچه زودتر تهران باشیم؟ مگر این بدبختا بمب آتم هستند که اینقدر خطرناک دیده می شن؟! / تانری یاردیمچیمیز اولسون. من کی، دندیم گنجهنی تاکیستاندا قالمالی بیق. نه تله سمک وار ایدی؟ ندن ان قیسا زاماندا تئهراندا اولمالی بیق؟ بو یازیقلار آتوم بومباسیدیرلار کی، بئله تهلوکلی گؤرونورلر!؟
- چاوش عجمی: / فارسجا/ بو منه وئریلن امردیر! اعتیراض ایسته مم! سیز، اوز ایشینیزه باخینیز! من گنج شاهین اوردوسونون چاوشویام! امرلری یئرینه گئیرمکه یئتگیم وار! بوردا هامینین جانی تهلوکده دیر. بیر ساعات گنده بیلسک "مرد آباد" قرارگاهینا یئتیشر، گنجهنی اورادا قالاریق. سیز بوندان باشقا دوشونورسونوز؟ منی ایندی ماشینلارین یولا چیخا بیله جگی دوشوندورور! سیز گندین "جیپ" ینیزده دینجهلین. قارشیدا اوزون یولونوز وار!
- باشچاوش: من سنین امرین آلتیندا دئیلم! منیمله دوغرو دانیش!
- چاوش عجمی: تئهراندا مندن شیکایت انده بیلرسن! سونرا سوروجونو چاغیریرکن: گل بورا ذاکیر!
- بلی قوربان، بویورون! مرد آبادا گنتمه گیمیز گرک. جیبی حاضیرلا! بیرده باخ گؤر کامیونلاری دا یولا سالماق اولارمی؟

- ذاکیر: ماشینلارین موتورو دؤنوبدور. آچیلار سا بئله، بو یولدان کئچمک مومکون دئییل قوربان. جیپلرین گئتمه‌سینه انگل یوخدور.
- دورومپ-دورومپ، دورومپ-دورومپ.

بیر شییه سسیله، عسگرین سسی او جالدی:

- بیرینی ده ووردوم قوربان. قالانلاری دا قاجدی.
- آفرین عسگر! آفرین!

سیچرایان آلولاردان کامیونون ایچینه ایشیق ساجیردی. بوتون کامیونلارین موتورلارینی قیزدیرماغا چالیشیردی. کامیونون ایچینده کی آم-وای، اولورم، دؤنوم سیز یلتیسی گئت-گنده چوخالیردی. کیمسه نین الیندن بیر ایش گلیردی. هر ساعات کئچدی کجه، بو گنجه نین سحره چیخما ایمکانلاری آزالیردی. بواندا بیر "جیپ"ین بیزدن آیریلاراق گئتمه‌سی بللی اولدو. بیراز تانیق اولدوغوم ایکی چاوشون دالاشماسیندان سونرا عجمی نین سورجوسونه وئردیگی امر یئرینی آلمیشدی. آرتیق چؤلده اولان چالیشمالار دایاندیریلیمیشدی. کامیوندا اولان آم-وای سسلری بؤیوک اولچوده آزالیمیشدیر. منیم اوزومون ده نه زامان اویودوغومو خاطریرلامیردیم.

گؤزلریمی آچماقدا چوخ زورلوق چکیردیم. هاردا اولدوغومو اونوتموشدوم! کیملیگیمی، کیملردن، هاردا و نندن اولدوغومو بوتونلوکله اونوتموشدوم. ساده بیر وارلیق دیشیندا هر هانسی دویغو ایدراکیندا دئییلدیم. گؤزلریمی آچماغا چالیشیردیم. گلیب-گئندن ایشیق ساچاقلاری گؤزومون آچماسینی

آسانلاشدیریردی. گوزوم خاریجینده هر هانسی حیسیم یوخ ایدی. بو اوزدن
آیاغا قالخیب ایشیغا ساری گنتمک ایسته‌دیم. آیقلاریم یوخ کیمی ایدی. اللریمین
توتقوسو یوخ ایدی. بوتون گوجومله آیاغا قالخماق ایسته سم ده یئریمدن ترپنه
بیلیم‌دیم.

بیر ازدان یاواش-یاواش دویغولاریم قاییتماغا باشلادی. زامانین نجه سورمه
سیندن بیلگیم یوخ ایدی. چولدن چوخلو سس گلیردی. کامیونلارین موتورلاری
ایشله‌میردی. فارسجا فرمانلار وئرلییردی. کامیونلار یاواش-یاواش یولا دوشمه
یه باشلامیشدی. کامیونلارین یولا دوشمه‌سیله شاختا بورولغانین داها دا
سرتلشمه‌سی دویولوردو. اوستومه‌کی بوتون سربیتیلر بوز باغلامیشدی. کیمسه
دن سس چیخمیردی. کامیونلارین یولا دوشمه‌سی هر هانسی هیجانا سبب
اولموردو. من، یاری جان دویغولاریملا سئوینج حیسی داشی بیردیم. بئله
دورومدا، سئوینج الیمدن گلن ان جیدی ایش ساییلیردی. ان آزیندان بونا گوره
کی، شاختادان و قوردلارین یئمی اولماقدان قورتولوش شانسیم سوروردو. من
گنجنین باشیندان عسگرلره یاردیم ائتمگی چوخ ایسته‌بیردیم. آنجاق چاوش
"ایسلام عجمی"نین امریله هامینین کامیونلاردا قالماسی گرکمیشدی. او، حتّی
کامیونلاردان چیخانلارا اولوم حؤکمو کسمیشدی. ائله‌کی، گیزلیجه
کامیونلاردان چیخانلارین طالعی عسگرلرین قورشونو ایله بللی اولاجاقمیش.
حتّی، توالنته احتییاچی اولانلار بئله، ایذین سیز باییرا آیاق قویما یا جاقدی! ائله
بونا گوره ده، کامیونلارین چادیردان اولان گیریش قاپیلاری ایپلرله
باغلانمیشدیر. موتورلارین یئنیندن نریلتی سیله گنجه دهشتینه حاکیم اولان
قورخونج سس سیز لیک سوْنا آر میشدیر. کامیونلارین نریلتی سیندن اوزونه گلن
اسیرلرین سیز یلتیسی زامان کئچدیکجه چوخالیردی. بو آرادا سیز یلتیلار لا آرا-

سیرا آغلما سسلری ده قولاغیما گلیردی. منه گۆره، بو آغلما لار نورمال گۆرونموردو. بو اوزدن سس سیزلیگیمی پوزما قرارینا گلدیم:

- هر کسین حالی یاخشیدیر؟ هر کس یاتینداکیندان خبر آلسین لوطفا. منی دویان و ارمی؟ جواب وئرن! یاتمایین، آییق قالین! یاتارسانیز آییلماغینیز چتین اولار! منی ائشیدن و ارمی؟
 - بیر اوشاق سسی: هئئئق، هئئق، هئئئقی، هییییی!!!
 - ایکینجی سس: دؤنورام، دؤنورام! آلاه دؤندوم! یاردیم ائدین!
 - اوچونجو سس: کؤمک، کؤمک! هییه، هییه، هییییی، اییییییی!
- بیر-ایکی سسدن ساوایی باشقا سس یوخ ایدی. قالانلاردان سس چیخمیردی. بیر داها سوروشدوم:
- سیزینلیم آئی باجیلار، آئی قارداشلار. سسلهنین!
 - دؤردونجو سس: اوغلوووم! اوغلوووم! منیم یانیمدا بیر کۆرپه طفیل دؤنماقدادیر. سسی چیخمیر! اونون آناسی دؤنوبدور سانکی! آناسینین دؤنموش قوجاغیندا قالیب اوشاق. اونو آناسینین قوللاریندان چیخارماغا گوجوم چاتمیر. آنا، بالاسینی بوراخمیر. من ده دؤنورام. گل بو طیفیلی آناسینین دؤنموش قوللاری آراسیندان قورتار!
 - سیزین اؤتوردوغونوز یئرهارادیر؟
 - چادیرین گیریشیندهکی سول طرفده.
 - آناسینا نه اولدو کی؟
 - ننه آغلایا-آغلایا تیترک سسله:

- دۇنوب! داها نه اۇلسون! بیزدن اۇنجه دۇنوب! ایندی بو سۆزلرین زامانی دئییل! الیندن گلیرسه بو کۆرپهنی باس باغرینا! بلکه یاشار!
 - سنین آدین ندی ننه؟
 - نه فایدا! بیلسن نه، بیلمهسن نه! اما سنین آدین جوا نشیردی. آنا، باجینی باسدیراندا سرکار بابیرامی بو آدلا سنی تسلیی ائدیردی. البته، سن اؤزونده دئییلدین. بیر نچه دفعه باییلدین. سرکار بیر آن دا باشیندان آیریلمادی. بیلیمیرم اونون بو قاتیللرین ایچینده نه ایشی وار! آلا له بیزی بو گونه سالانلارا لعنت ائلسین!
 - آنا منیم آياقلاریمدا حرکت یو خدور. آياقدا دورما غا چالیشیرام.
- یئریمدن دورار-دورماز دیزیمدن آشاغینین حیسیسیز اولدو غو بللی اولوردو. دوشمگیم دبییه، الیمی کامیونون تاغیندانکی دمیره آتدیم. دمیر بوز کیمی ایدی. آنجا ق باشقا چاره یوخ ایدی. بیراز آياقدا دورما غی باجارینجا، بیر آددیم ایره لیه مهیه چالیشدیم. الیم دمیردن قوپما ییردی. بوتون گوجوم له الیمی دمیردن قوپارما غا چالیشدیم. او جومون ایچیندن قالخان اینانیلماز بیر آغری بوتون وجودومو ساردی. آغیر آجیشما بیر آنلیغا اود کیمی جانیمی ایسیندیردی. چوخ چتینلیکله اوزومو ننه نین یانینا چاتدیردیم. گۆز-گۆزو گۆرمه ییردی. ننه نین سسیله الینی توتدوم. ننه، الیمی اوشا غا ساری گۆتوردو. الیمی اوشا غین بورونونا ساری توتدوم. اوشا غین نفه سی گلیردی. آناسینین اللرینی توتما غا چالیشدیم. یازیق آنانین اللری قورو اؤدونا دؤنموشدو. الیم له بیله گینی توتدوم. بیله گینه دامار آتیشی یوخ ایدی. گنج آنانین جانسیز قوللاری کۆرپه سینین هر طرفینی سارمیشدی. چوخ زورلا جانسیز آنانین اللرینی بالاسینین بدنیندن

آییردیم. اوشاغی تیتیرک ننه‌نین قوجاغینا قویدوم. ننه‌نین اوشاغی ساخلاما گوجو قالمامیشدی. نهنن سوروشدوم:

- بو اوشاغین آدینی بیلیرسن ننه جان؟
- ترلانییم، ترلانییم سسله‌میردی جاوان آناسی! بو سودامه ر اوشاغی اوزون ساخلا تانیریم! او غلوم بو اوشاغی اوزون باس باغرینا! گورونن بوردا هامیدان قیوراق سنسن! منده قالارسا، قوجاغیدا منیمله بیرلیکده دونار! منیم بو شاختادان قورتولما شانسییم سنه گوره چوخ آزدير! اولمسم قالسام، سونراسینا باخاریق!

ترلانی ننه‌نین قوجاغیندان آلدیم. ترلانی آناسینین اوزه رینه اولان ایکی پتونون بیرینی ننه‌نین اوزه رینه سالیب، بیرینه ایسه ترلانی بورویوب سورونه- سورونه اوز یئریمه دوندوم.

باغین کورپه‌نی آیینمه‌کی پالتونون ایچینه چکدیم. الیمده اولان هر نه وارسا اوزه ریمه سالدیم. چاره‌سیرلیک دوغرو دوشونمه گیمی ایمکانسیز ائتمیشدی. کورپه‌نی یاشادا جغام اینادی ایچیمی قاینادیردی. آياقلاریمین توتارسیرلیغی بوتون بده نیمه یئریسه ده، یاشام اینادیم یوکسلمه‌یه باشلامیشدیر. سانکی، توکنمز بیر گوج " - بیخیلماق دئییل، آياقلانماق گرک جوانشیر! بو بیه‌سیر اوشاغین یاشامی سنین الینده‌دیر! " دئییه یول گؤستریردی. بئله جه، دوغوسوز اللریمله کورپه‌نین بدنینی سیغارلاماغا باشلادیم. بورولغان، کامیونو سولا-ساغا چکدیکجه، منیم ده اینادیم چوخالیردی. کورپه‌نین سسینی چیخارماق اوچون اوراق-توراق اللرینی ده قیرتیردیم. همین قیرتمالارین بیرینده ترلانی سسینی ائشیتدیم. بومنیم اوچون ان بویوک ارمان ساییلیردی. بو، اوشاغین

دیری اولماسینی گؤستریردی. سئویندیگیمدن نه ائدهجگیمی بیلیمیردیم کی، بیر گنج آنانین سسی کامیوندا دولاشدی:

- آییل بالام آییل! یاتماق زامانی دئییل! آنان سنه قوربان آییل! سن منه قالان تکجه وارلیغیمسان آییل بالام آییل! آییل بالام هئق-هئق هئق!
- باجیم نه اولوب کی؟ اوشاغین بئلینی و اللرینی اووشدور. قویما یاتسین! منیم ده قوجاغیمدا بیرسی وار!
- هئق-هئق-هئق! آرتیق چوخ گنج! کۆرپه بالامین نفهسی یوخ آرتیق! بالام دؤندو! بالام دؤندو! دؤوووونندو!
- باجیم اومودونو ایتیرمه! سنین بالان دیریدی! سیغار لا قویما یاتسین. اومودونو ایتیرمه!
- دایان، آغلاما! یاردیم ایستهییرسن می؟

کیمسهدن بیر جیق بئله چیخمايیردی. ترلانی اوزونو و اللرینی سیغار لایا-سیغار لایا سسلندیم:

- آییق اولان سس وئرسین نه اولار!؟
- بیرینجی سس: من حلهلیک آییغام! بیر آزدان دؤنوب ابدی یوخویا گنده بیلرم. ائله بیل کی، او کۆرپه سنه امانتدیر!
- من: سهنین سسین پیس گلیمیر. بو گنجینی بیرلیکده اتلاداجاییق.
- قورخمايین، دوزوملو اولون! ال-آیاقلارینیزی ترپه‌دین! قویمايین بدننیز دؤنسون. باخین، بو کۆرپه یاشاییر. سیز ده دایانین. منی ائشیدن وارمی؟

آی باجیلار-قارداشلار اللرینیزی و آياقلارینیزی تریپه‌دین. منی انشیدن

باشقاسی و ارمی؟

- ایکینجی سس: هه، انشیدیرم او غلوم، اوشومه کدن دانیشا بیلیرم.
- ننه نجه‌سن؟ بیراز اللرینی-آياقلارینی تریپت!
- ساغول، بختور اولاسان. تانری آنانی و باجینی باغیشلا سین.
- ساغول ننه. باشقا منی انشیدن و ارمی؟
- اوچونجو سس: وار! سنی انشیدیرم. کۆریپه نجه‌دیر؟
- ترلان یاخشیدی. ترلان باخ! آنان یوخودان دوردو.
- یوخ! من ترلانیلر آناسی دئییلیم.
- دۆردونجو سس: منیم آدیم "جئیران"دی! آنامین سسی یوخدور! قارداشیم بوردا دئییل! نه اولار یاردیم ائدین! هیق، هیق، هیق....
- بیرینجی ننه: جئیران بالام! گل منیم یانیم! آنانی اویاتما! اونون یوخوسو گلیر! قوی یاتسین! قارداشین جوانشیر داداشینین یانیندادیر. سن ده گل اۆز یانیم!

ترلانیلر بیر باجیسینین اولماسینی ایندی اۆیرهنیردیم. بللی اولان، او طفیلین ده دانیشاجاق گوجو قالمامیشدیر. منیم ده الیمدن هنج بیر ایش گلیمیردی. اونون، ترلان! آنا! دئییه-دئییه سسی ده یواشلاادی! ترلانیلر اللرینی اللریمده توتموشدوم. گۆزلریمین آغیرلاشماسی امانیمی کسیردی. گئت-گئده اۆلومجول یوخونون باسقیمی گۆزلریمی اینامیمدان چالماغا باشلامیشدی! هر کسین سۆن سۆلوخونو، سۆن تینی ائشیده-ائشیده توکهنیب-بیتیردیم.

بئله دورومدا عاغلیما م. بیر یانین شعری اوزه رینه بسته لنمیش " آذربایجان
مارشی " گلدی. باشلادییم اونو اوخوماغا:

- "ائی تورپاغی لعل و مرجان، آذربایجان - آذربایجان،
من وئره رم اوغروندا جان، آذربایجان - آذربایجان .
ائی وطنیم دوشمن عجب، باغیرینی آل قان انلهدی،
سویودو رذالته سنی، ظولموله تالان انلهدی،
باغلارینی ووردو خزان، گؤر ننجه ویران انلهدی،
ظولمت کئچیب، دؤندو زامان، آذربایجان - آذربایجان،
ائی تورپاغی لعل و مرجان، آذربایجان - آذربایجان"

بیر سس، ایکی سس، اوچ سس و ... منیمله سس بیر اولان داها بیر نجه سس!
سس لرده دالغین بیر دیره نیش دویولوردو. کیمسه کئفیندن دئییل، ایچیندن گلن
سون بیر سسله نیشله میللی مارشی اوخویوردو! سون بیر دیرنج! سون بیر
یاشام هومسی!

اوزه ریمیزه سولدان-ساعدان آغنايان اولوم آجیمادان جان آلیردی! قاتیل گئجه
نین عؤمرو بیتیمک بیلیمیردی! بیزی بیتیرمهدن بو ظولمتین بیتهجگینه
اینانانلارین سایي گئتدی که آزالیردی. فاجیعه وی سونوموزون نتیجه سی سحره
قالمیشدی. انشیت سیز اولوم-قالیم ساواشی اینسانلارین بینیمله سیله سوروردو!
داباندان دوشموش ات-کمیکله ۲۰-۳۰ درجه شاختا آراسیندا جان چکیشمه سی
ظالیمجاسینا سوروردو!

ترلانین ایستی نفه سیله صاباحی گؤرمک اومودوم آرتیردی!
"اولمک یوخ! اولوم اولسون اولومه! جوانشیر".

"ائی تورپاغی لعل و مرجان، آذربایجان - آذربایجان ،
 من وئره رم اوغروندا جان، آذربایجان - آذربایجان ...
 "محمد بی ریا میلی شاعیریمیز، آتشین ناطیق، میلی دؤولتیمیزین سیجاق
 سسی، معاریف نازیروی و فیرقه‌نین پیشوری بابادان سونرا ایکینجی باشچیسی .
 "مئیدانلاردا اوندان آلینان ایلهامین بورادا گنجه دهشتینده ده یاردیمیمیزا گلمه
 سینه اینانماز دیم !آما اولان اولدو !کامیونوموز اونون گوجلو نفه‌سیله آیاقدا
 اولدو غونو گؤستر مکده ایدی !
 "ظولمت کنجیب، دوندو زامان، آذربایجان – آذربایجان! "

کامیونلارین یاواشلاماسیندان بیر آوادانلیغا بئتیشدیگیمیز بللی اولوردو. هاونین
 قارانلیغی، یئرینی ایشیغا وئرسه ده، کامیونون ایچی تام بیر ظولمت ایدی. بللی
 اولان، کامیونلارین دوردورولماسینا چالیشیلیردی. بیر آز سونرا آرامیزدا
 کیملرین یاشاییب، کیملرین ایسه یاشاماغا گوجو چاتمادیغی بللی اولاجاقدی. ان
 آزیندان، عؤمر ووده یاشامادیغیم بو بوزلاق گنجه‌دن کیمین دیری چیخماسی
 بیلینه‌جکدی. کامیونون گیریشینین آچیلماسیلا گنجه بویونجا، ۲۰-۳۰ درجه
 بوزلاقلیقدا کنجیردیگیمیز فاجیعه نین اوستو آچیلماش اولدو. قوجاغیمدا باغین
 دوشن ترلانیلر آناسی و باجیسی ایله بیرلیکده اوچو اوشاق، ایکیزی ایسه اورتا
 یاشلی، توپلام ۷ نفرین دونموش جسدی آشکارا چیخدی.
 هر کامیوندان ۶-۷ دونموش جسد چیخاریلدی. کۆرپه ترلانی قوجاغیمدا
 توتاراق بیر چۆزوم یولو آختاریردیم. بو سودامه ر اوشاق نه قدر آناسیز دیری
 قالاجاقدیر؟ منیم بو سوده مر کۆرپه‌یه نجه یاردیمیم کئچر؟ قارشیمدا ۳۰

دۇنموش و طنداش، قوجاغیما ایسه بیر یاشام مۇعجیزه سی! اوزوم کیمی،
کیمسه سیز و اؤکسوز بیر یسی!

بیر کونجده دۇنوب قالمیش 30 نفر قاراگون، باشقا یاندا ایسه بو گوناھسیزلار
گۆز یاشی تۆکن بیزلر! آلین یازیمیزدا بو گونلر ده وار ایمیش دئمک! قارا
یازی یا توتولموش سویداشلاریمیزین جسدینی کاروانسارایین بیر کونجونه
توپلامیشلار. قوجاغیما گلهجگی بللی اولمایان کیمسه سیز بیر کۆرپه نین قایغی
سیندا ایکن مظلوم جاسینا فاشیزم قوربانلارینا اویموشدوم. کیمسه نین الیمدن
توتاجاق گوجو قالمامیشدی. کیمسه بیزه یاخینلاشمیردی. بوتون عسگر و یئرلی
مأمورلارین سعی اؤلورلی دیریتمک، دیریلری ایسه اۆلدورمه یه بنزمیردی!
یالنیز بو دورومدان قورتولماق اوچون باش چاوشا اومود باغلامیشدیم. آنجاق
اوندان هئچ خبر-اته ریوخ ایدی! اونا قارشى منده قریب دویغو یارانمیشدی.
گنجه شاختاسیندا چاوش عجمی ایله موباحیثه سینده حده لنمه سیندن سونرا پیس
حیس لر کنچیریدیم. بونا باخمایارق، هنگامه دن قاچما احتیمالی دا قافامدان
دوشموردو.

ترلان، سسسز-سمیرسیز قوجاغیما سیخیلیب قالمیشدی. اوشاغین نئچه آلیق
اولدوغونو بئله، بیلیمیردیم. سانکی یئنی آنادان اولموشدو. او، قوش کیمی سادجه
نفس آلیب-وئریردی!

جسدلره یاخینلاشماغا ایزین وئریمیردی. هر کس حسرتله درین اوزگونلوک
ایچینده ایدی. کیمین کیمه تسللی وئرمه سی بللی دئییلدی. بیر-بیرینی اؤنجه دن
تانیمایان، عایيله باغی اولمایان اینسانلارین بئله جه قارشیلیقلی ساریلماسی،
سویداشلیغین ان درین آنلامینی گۆستریردی. کیمسه نین بالاسی، کیمیسى نین
ننه سی، کیمیسى نین سئوگیلیسی گۆزو قارشیسیندا تورپاغا دوغرو

گۆتورولوردو .بو آنلار، ایکی گئجه اۇنجه بوتون وارینی تورپاغا تاپشیران
منیم اوچون ایکی قات یاس ساییلیردی .اوسته لیک قوجاغیما سیغینمیش
آناسیزاوشاغین دا دردینی چکرکن!

"مرد آباد" قصبه سی

تبریزدن یولا دوشن ۶۰-۷۰ نفرلیک سورگون قروپونون تام یاریسی یولدا
شهید اولموشدور. مرد آباد قصبه سینین اوردو قرارگاهینین منیدانچاسیندا ۲۹
گۆزه گلن جسدله بیرلیکده، بیر ده آغ لچمیه بوکولموش قوجاغیم داکی کۆرپه
اوشاق گۆرونوردو .تبریزدن چیخانی ۳۲ یئنی میللی شهیده تانیق اولوردوم .
منیم بو یولداکی سونلوغوما کی تانیق اولاجاقدیر؟ بو قارانیق دالاندان
قورتولان اولاجاق می؟

مرد آبادین هاواسی بیراز ایستی و گونشلی ایدی .اورادا یاللیز عسگرلرین
دستهلری تک دوشموش قاریشقالار کیمی او یانا – بو یانا گئدیردیله .سانکی،
عسگرین باشی اوستونده اونباشی و یا چاوش بیری یوخ ایدی .بیر نچه
عسگرین بیزه طرف گلمه سینی گۆرونجه، اۆزومه چکی-دوزن وئردیم .
اونلار، بیزی سیرایا دوزوب، سالونا گۆتوردولر .سالونون ایستی هاواسی
شاختا وورموش جانیمیزی و روحوموزو اوخشادی .ترلانی بیر آن اۇنجه یئره
قویماق ایسته دیم .لاکین، یئره قویسام اۇلر قورخوسو ایله فیکریمدن داشیناراق
اونو قوجاغیما توتوب یئره اوتوردوم .کامیوندا گۆردویوم بیر اورتا بویلی و
اورتا یاشلی بیرسی یانیمدا اوتوردو .اونون دولغون گۆزلرینده سون دیره

نیشینی سورن یورغون دالغالار لیه لهنیردی. او، ازگین و ایچدن بیر نوتلا منه سسلندی:

- او غلوم جوانشیر، نجه سن؟ ترلانین باشینی سیغار لایا-سیغار لایا داوم ائتدی. یاشا او غلوم، مین یاشا! ائله، بئله ده قال! دئیشمه بعضیلری کیمی او غلوم! سن چوخ آجی چکیرسن. بونا باخمایاراق، بو کۆرپهنی ده اوسته لنیرسن. آفرین او غلوم!
- هه، سیز گنجه تانیش اولدو غوم بئی سینیز. ائله می؟
- ائله دیر جوانشیر. منیم آدیم "جایبار علی" دیر. جایبار دا اولار ساده جه! من، سنین گنجهکی اینادینا حنیران قالدیم. آز قالا من ده دونوردوم. بدنیم تام حرکتدن دوشموشدو. یاواش-یاواش قانیم دونوردو. آلیم و آیاقلاریم بئردن قالمیردی. ائله دوشوندوم کی، گرک قیشقیرام! اصلینده، قیشقیریردیم. اما سسیم ایچیمده بو غولوردو. سن سسلنمه سئیدین، منیم اوچون سوسقونلوق ابدی اولاجاق ایدی. ایلک اؤنجه، آییق لیقلا یوخو آراسیندا بیر شئیلر دویوردوم. لاکین، سنین ایکینجی کره حیرصینله اؤزومه گلدیم. چاغیریشینا کسینلیکله قایدیش وئرمهیه چالیشدیم. جانیمدا بیر ترپهنیش اولوشدو. من بو دیریلیگی سنه بورجلویام او غلوم! بو آته نه بالا کیمی کامیوندا دونماقدا اولان بیر نچه سینین جانی سنه میئناردی!
- یوخ بئله دئمه! هر کسین یاشامی تانری الینده دیر. من قورخومدان سسله نیردیم. دونه نین ظولمتینین ایزلرینه باخ عمی! بو گونون ایشیغینی گۆرمز اولسایدیم کئشکه ۲۹ گونا هسیز، چار سیز باجی-قارداشیمیزین دونموش جسدلرینی بیراز دان تورپاغا وئر مجکلر. بلکه ده، بیراز بیزی سؤیوب،

اؤلنلری اؤیه جکلر! نییه بیز قالدیق؟ ندن اونلار اؤلدولر؟ بونون دا
 گوناھینی بیزیم اوزریمیزه آتاجاقلار، عمیجان!
 - یا دا کی، او غلوم، بونلار بیزی گااور سانیرلار. بلکه ده، کفنسیز مزارا
 قویسونلار! دونن گنجه تاکیستاندان چیخاندان، بیرماشین بلله، یولدا گورمه
 دیک. بونلار بیزی بیله-بیله یولجو ائتدیلر. کیمسه اؤز دیلینی ایسترسه،
 فارسین گوزونده کوفه اهلی ساییلار! بونلارین بیزی دسته-دسته میلتدن
 آیریب یوخ ائتمه پلانلاری، اوزون-اوزاتی سورمکدیر.

قوجاغیمدا ترلانی قیغیلتیسی دویولوردو. بو، تانیش اولدوغوموز زاماندان بری
 ترلانی ایلک جیدی قیغیلتیسی ساییلیردی. بللی کی، کورپه آجمیشدی. آنجاق
 بیراز دوزوملو اولماغی گرک ایدی. آرتیق، یانیندا اونو امیزدیرن بیر آنا یوخ
 ایدی!

سالونون چیرکلی پنجره سیندن جانسیز سویداشلارین عسگری کامیونلارا
 داشینماسی گورونوردو. بو جانسیز لارین ایچینده قوجاغیمدا آجلیق چکن
 ترلانی قیدا قایناغی اولان آناسی دا سون منزلینه داشینیردی. ترلانی ایسه
 دنیادان خبری یوخ ایدی. او، هنج زامان آنا-باجیسینین کیم اولدوغونو بیلیمه
 جکدی بلکه! حیطین آغیر آتموسفیری سالونداکی بیزلری آياقدان سالیردی.
 ترلانی گوزله نیلمز دیرنیشی یاواش-یاواش سونا چاتیردی. اوشاغین نئجه
 آیلیق اولماسینی بیلیمک چوخ زور ایدی. او، اولدوقجا کیچیک، تابسیز و آز
 چکیلی ایدی. بللی کی، یازیق آناسی اونو دویورماقدا زورلوق چکیرمیش. بلکه
 ده، ائله بو اوزدن ترلانی نیهمیه بیر چوخ دا هومسی یوخ ایدی. او، قوجاغیمدا

بیراز مینق-مینق ائندن سونرا سس سیزلشدی. اونون بو دوروموندان راضی قالاراق حیطین کونجونده اولوب-بیتنلری سنیر ائتمیه باشلادیم. بیرازدا دؤنوب ترلانا باخدیم. قوش بؤیدا اوشاق یئنه بایغین دوشموشدو. اؤنون معصوم گؤزلری، اینجه اللری و دیره نن اوفاق وارلیغی سون آنلارینی کئچیریردی. بو طفیل اوشاغین معصوملوغو ایچیمی یاندیریردی. گئجه اولومدن قورتاریغیم اوشاغین سس سیزجه جان وئرمه سینی گوروردوم! سسیمی کیمسهیه دویدورماغا گومانیم گلیمیردی. هر کسین قارشیسیندا یئر-یئر اوزانمیش بیر جنازه سی وار ایدی. آرخادان قاپادیلیمیش لوت بیر سالوندا، سادجه اوزاقدان اولولریمیزه باخماق ایدنی وئریلمیشدی. کیمسه قوجاغیمدا یاواش-یاواش آنا-باجیسینا ساری اوچماقدا اولان کورپهیه یاناشمیردی. ۳۰-۳۵ نفرلیک ازگین گوزون دیقتی کامیونلارا یئرلشمیش دؤنموش جنازه لره زیللنمیشدی. جاببار عمینین دندیگی کیمی، فارسلا رین پلانی قالان ۳۵ نفرین ده یوخ ائدیلمه سی ایدی. آنجاق بئله بیر سوال اورتایا چیخیردی کی، بس نییه اون مینلرجه وطنداشیمیز کیمی بیزی ده اوز آنا تورپاغیمیزدا اولدورمه دیلر؟ نییه بیزلری اوزلرینه و بیزه بو قدر ایشگنجه وئرنن سونرا یوللاردا اولدورمک ایسته دیلر؟

سوسقون، ازگین و قوجاغیمدا بایغین بیر قوش کیمی کورپه، گوزلریمده اومودسوز بیر سئوگی تری، چئوره مده اسیر بیر میلتن اؤرنک گوزگوسو، کیمی آغلار، کیمی بایغین، کیمسه اؤکسوز و کوسگون !!! آرتیق آیقدا دوراجاق گوجوم قالمامیشدیر. دیزلریم بوکولوردو. بئره اوزاناراق ترلانی یانیمدا آلدیم. ایکی بارماغیمی اینجه لیکدن قیریلماقدا اولان بیله گنین دامارینا توتدوم. اینجه قلوبین آتیشیدن اولمه دیگی بللی اولدو. اوزونه گولومسه دیم و

سونرا نه اولدوغونو بيلمهديم!

اؤلکا

گوزومو آچارکن باشیمین اوستونده جاببار امینی گوردوم. ترلان قولومون اوستونده قويدوغوم کیمی باغین لیغینی سوروردو. بارماقلاrimi الینه ساری آپاردیم. جاببار عمینین "قورخما! من باخدیم یاشاییر " دئمه سیله راحتلادیم! همین آندا قاپی آچیلدی. ایکی سیلاحلی عسگرله یانی-سیرا داشقاجیلار سالونا گیردیلر. کیمسه نین سئوینه جک گوجو قالمامیشدیر. کیمسه یئریندن قیلمیلامادی. عسگرلر قاپینین گیریشینده دوردولار. اونلارین دا بیر دئیشیک حالی وار ایدی. قاپی بیر داها آچیلدی. چاووش عجمی ایچری گیردی. بیر عسگر آیاغا قالخین امری وئردی. بیر نچه نفر آیاغا قالخدی. قالانی ایسه قالخاجاق گوجونو اینیرمیشدی. چاووش عجمی گوزو ایله عسگری سوسدوردو. چاووش، منی دیلمانج کیمی یانینا چاغیردی. اوشاق قوجاغیمدا یانینا گنڈیب سوزلرینی ترجمه ائتمهیه باشلادیم:

- چوخ آغیر گنجه کئچیردیک! بیر نچه نفرین اؤلمه سیندن اوزگونم. الیمیزدن بیر ایش گلیردی. طبیعت بیزیمله اویون اوینادی! اونلار رحمت دیلمه ییرم. بیر ده اولولرین و قالانلارینین کیملر اولدوغونو بيلمک ایسته ییرم. بیز مأموروق. امرلری یئرینه یئتیریریک. آنجاق بیلین کی، بو فاجیعه لرین گوناھکاری وطنی ساتان سیزین خاين باشچیلارینیزدیر. اونلار عزیز ایرانین باشینی قوپارماق ایسته ییردیلر. لعنت اولسون

پیشوری سئپاراتچیلارینا! بیزیم سیزینلە ایشیمیز یۇخدور! هامینیزی

ساغلام مقصدە چاتدیراجاییق! حلە چوخ یولونوز وار!

او، بو قیسا سۆزلرلە بوندان سۇنراکی یول خریته میزی جیزیب، سۆزلرینه سۇن وئردی.

من، فورصتدن یارارلاناراق دیله گلدیم:

- جناب چاوش منیم قوجاغیمداکی، آجیندان بایغین دوشن بو اوشاغین آناسی ایلە باجیسی سۇیوقدان دۇننلار ایچیندهدیرلر. بو اوشاقدان علاوه باشقا بیر چوخلارینین دا اوشاقلاری و یاخینلاری دۇنوب. منیم اوزومون ده!.....
- چاوش سۆزومو سینیرلە کسمرک:

- بیلیرم، سن ده آنانی و باجینی الدن وئردین. ایندی نه ائتمگیمی گۆزلە بیرسن؟ گلیب، گۆز یاشلارینی سیلمهلیه م می؟ چوخ دانیشما! بیز اۆلدورمه دیک کی! وطن غضبی اۆلدوردو اونلاری! "بیر وطن، بیر دیل، بیر شاه، بیر ایران، بیر علیا حضرت پهلوی! مقصدە ساغلام چاتماق ایسته بیرسن سوس! او اوشاغیندا اۆلمه سینی ایستمیر سنسه، اوز بالان کیمی صاحب چیخ! انگلر!!!

چاوش عجمی بونلاری دئییب، باش عسگره ایله ایشاره ائدهرک سالوندان چیخدی .

سالوندا اولانلارین نه ائدهجکلی بللی دئییلدی. یازیق سویداشلارین احوالی اولنلردن هنج ده یاخشی دئییلدی. آغلاماقدان باشقا کیمسهنین الیندن بیر ایش گلیمیردی. سالونون هر طرفینده باغینلار گورونوردو. بوراسی تام بیر قول بازارى صحنه سینه دؤنموشدور. قیسا یاشیمدا باشیما گلن فاجیعه وی اولایلارین آردی کسيلمک بيلمیردی.

عسگرلر هر کسین قارشیسینا بیر پارچا چورک، بیر تیکه پندير، بیر ده چينقو باردقلاردا اللرينده اولان چاینیکلردن چای سوزوردولر. کیمی یئیر، کیمیه قورو-قورو باخماغا داوام اندیردی. من الیمده قوجاغیمداکی باغین اوشاغین تئللرینی طومارلارکن اونو آیتماغا چالیشیردیم:

- ترلان، ترلان گوزونو آج! کورپه بالا گوزونو آج! اویوما، داها بسدی!
- جاببار عمی: اوغلوم وئر منه! سن آياقدان دوشدون! من آييلتماغا چالیشارام. سن بیر شئیلر یه!
- جاببار عمی، آييلماسا نئجه؟ باشیمیزا نه داش سالمالی بیق. او گنده نین، باغیشلا، او فارس چاووشون دئدیکلرینی ائشیتدینمی؟ بونلار بیزیم هامیمیزی قیرماق ایستهیرلر. هره میزی بیر بهانه اوستونده قیراجاقلار! منی نئجه حده لهدیگینی گوردونمو عمی؟ هنج قویمادی دانیشام. الیمده گوجوم اولسایدی...آخ-آخ! نه گونه قالدیق. وطنی بؤلک ایستهیردیک!!! هانسی وطنی جاببار عمی؟ وطن ۱۸۲۸ ده بؤلوندو. بیز بؤلونموش وطنین قارا یازقیسینی یاشاییریق. بیز

عسگرلرین بو صحنه دن هیجان حیسی گنچیرمهسی ال-قول آتیشلاریندان بللی اولوردو. اولنلرین بیرى آدمالاری کنار ا چکمرک اوزونو یاخینا یئتیردی:

- یول وئرین، یول وئرین. چکیلین، چکیلین!

عسگر، ترلانی بابیغین گورونجه، قوشاراق سالوندان چیخیب و بیر از کئچمهدن الینده بیر ایسلاق مندیله گئری دوندو. او، ایسلاق مندیله ترلانی بوروبونا ساری توتوب چکدی. بو ایش بیر نچه کره تکرار اولونجا ترلانی تابسیز بدنای قایتاریش گؤستردی. ترلان آسقیراراق یاشاما قاییتدی. عسگر، ترلانی بالاسی دؤنموش گنج آنانی قوجاغینا بوراخیب بیر داها سالوندان چیخدی. او، چوخ گنچمهدن الینده بیر سود بارداغی ایله ایچری فیرلادی. عسگر، اوستا بیر دوکتور کیمی الیندهکی باردان قاشیقلای سود آلاق ترلانی ایلک اؤنجه دوداقلارینا، بیرازدان ایسه داملا-داملا دیلینین اوجونا دامیزدیردی. ترلان، عسگرین چابالارینی یانیتسیز بوراخمادی. او، دیلیله سودو اودماغا اؤزه ن گؤستردی. عسگر، بو ایشینی نچه کره تکرار ائتدی. عسگر ترلانی اؤزگوه نینین آرماسینی گورونجه قاشیغی گنج آنانی الینه وئردی. او، هامینی چاشقین بوراخراق، بیر سؤز دئمهدن سالوندان چیخیب گئتدی. هر کس عسگرین بو داورانیشینا حئیران قالمیشدی. من، بو دورومو دوشونه بیلمیردیم!

آغ بیرجک آنا، گنج آنانی قوجاغیندا یئرلشن ترلانی یواشجا اونون قوجاغیندان آلیب، الینده گتیردیگی بیر بئزله آلتینی دییشدن سونرا اونو نیسگیللی گنج آنایا گئری وئردی! آنا، بو ایشیله ترلانی و گنج آنانی یانیندا اولدوغونو عئینله گؤسترمیش اولدو! گنج آنا ترلانی آلاندا سونرا بیر داها آرخاسینی چؤیرمرک ترلانی امیزدیرمهیه چالیشدی!

گنج آنا بیراز سونرا اؤزونه چکی-دوزن وئر مرک بیزه دوندو! او، ساکین و موتلو گؤرونوردو. آنجاق گؤرونوشو هنج یاخشی دئییلدی. او، هر آن بابیلایلر کیمی گؤرونوردو. من، قارشیمدا اولان سؤیوموش چایی ساچلاری دوداقلارینا یاپیشمیش گنج آنانین الینه وئر مرک یاواشجا ترلانی اللریندن آلدیم:

- بیراز بوندان ایچین، سیزین دورومونوز هنج یاخشی دئییل.
- یوخ ساغول، ایسته مز!

او، سانکی بیر شئیلردن چکینیردی. کیمسه نین اونو بئله گؤرمه سینیی ایستمیردی. بیر یاندان دا اؤزونو چوخ یالنیز حیسنیدیردی. بونو هامیدان تنز جاببار بئی اویرنمیشدی. او متانتله هر کسین چکیلمه سینیی ایسته دی:

- عزیزلر، بلکه بیراز چکیلک. بیر آز هاوا گلکسین بو آنا-بالایا! هه، نه دئییر سینیز؟ او غلوم سن قال! بو آنا-بالانین سنه احتیاجی وار!

چئورمیزه توپلانانلار اؤز یئرلرینه دوندولر. جاببار عمی ایسه، اوست دوداغینی آلت دوداغینین اوستونه ساللایا-ساللایا منه قال ایشارتی وئریب بیزدن اوزاقلاشدی.

کۆرپه سی اؤلموش گنج آنایا یاخینلاشمانین یولونو تاپا بیلمیردیم. آنجاق بیر یئرلردن باشلاماق گرک ایدی. بو اوزدن اوندان آدینی سوردوم:

- سیزین آدینیز ندیر؟
- اؤلقا.
- اؤلقا؟

- هارا آدیدیر؟
- روسجا!
- روس؟ نندن روس آدی؟
- بیلیمیرم! من قویمادیم! بوش وئر!
- بالانین نچه یاشی وار ایدی؟
- ۶ آیلیق ایدی. بو دونیانین طولومونه تاب گتیرمهدی. منی بوراخدی گتندی.
- ملک قیزیم!
- گنجهکی طفیل؟ قارانلیقدا دانیشدیق ها!
- سن بو کۆرپهنی قورتاریردین! بو آناسیز کۆرپه قورتولدو! منیم آنالی
- کۆرپم قورتولمادی!
- کاش بیراز قاباق بیلسئیدیم. منیمله دانیشاندا کۆرپهنین بیتمهسینی دئدین.
- من کۆرپهن اۆنجه بایغینلاشمیشدیم. گۆزومو آچاندا مَلگیمین بدن
- بوزباغلامیشدی. او، ایندی گۆیلردن منه باخیر. من ایسه، گۆز یاشلاریمی
- توتا بیلیمیرم. من بالامی قورویا بیلیمهدیم. هئق-هئق.....
- آغلاما لوطفا! داسدی! بو چایی ایچین. بیراز پئندیر-چۆرک یئیین.
- اولارمی؟ لوطفا!
- اولار، بئیهجه گم! سن اۆزون ده یه! بو کۆرپهنین آدی ترلاندی؟ چوخ
- گۆزل آددی. یازیق بالا، بیز، هامیمیز یئنیم قالدیق. نه آتامیز قالدی! نه
- آنامیز قالدی! نه ده بالامیز. من، بو طیفیلی آج قویماياجاغام! اۆز بالامین
- یئرینه امیزدیر هجگم!

اؤلکا بونلاری دئییه-دئییه آغلاماغینی گیزلتمهیه چالیشیردی. اونون، بو آندا سئوگیه، سیجاق اله، شفقتلی قوجاغا احتیاجی وار ایدی. او، اوزونو گوناهاکار بیر آنا حیسنیدردی. باخمایارق کی، بو یازیق گنج آنانین دردی هامیمیزین دردی ساییلیردی. آما اونون دردینی یالنیز بیر آنا دوشونه بیلردی.

اؤلکانی اوزومدن ده آرتیق یالنیز گؤروردوم. او آندا الیندن توتاراق گؤز یاشلارینی سیلمک ایستیمیردیم. باغریما باساراق روحونو اوخشاماق ایسته بیردیم. بو تکجه اونا گوره یوخ، هم ده اوزومون ده ایچدن دویغوملا باغلی ایدی. آنجاق گلنه گیمیزده بنله بیر یاخینلیغین پیس آیینماسینی دویونجا یالنیزجا ایچیمده سایقلا بیردیم. رحمتلی آنام دئمیشکن "قیزین الینی آنجاق قیز توتار!"

اؤلکا چوخ کدرلی، چوخ یالنیز، آنجاق چوخ جسارتملی ایدی. او، بوتون دردلرینه راغمن آچیق و چکینمز گؤرونوردو. اونون یاناشما طرزینی کیمسهده گؤرموردوم. اونون تنز توپارلانماسی، ترلانا ییه لنمهسی منده سئمپاتی دوغورماغا باشلامیشدی. او، منیم اوتانچیمین یئرسیز اولدوغونو ایثباتلاماق اوچون منه قارشى دها دویغوسال یاناشماغا چالیشدی. الیمده اولان یایلیغی مندن آلیب گؤزلرینی سیلمهیه باشلادی. اوزومه باخاراق، آجی دا اولسا گولومسهدی. منی اؤز یانیندا گؤرمک ایستهدیگینی اینجه داورانیشی ایله دوشوندورمهیه چالیشدی. ترلان بو آنی گلشیمنین ان اینجه کورپوسو اولاراق ایکیمیزین ده اینانجی اولماغا باشلادی.

- اؤلکا: من، سیزی سادجه جوانشیر سسله سم اولارمی؟
- البته، اؤلکا خانیم، بس نه سسله مک ایستردین؟
- یاخشى، اوندان من ده سادجه اؤلقایام!

- آها باشا دوشدوم. سادجه ترلان کیمی!

- سادجه ترلان کیمی هه ...

بو سوزدن سونرا ایکی میزین ده دوداغینا گولوش قوندو.

بیلمیرم نه باش وئیردی. آنجاق بیر شئیلرین اولدوغونو بوتون وارلیغیما
دویوردوم! سانکی ترلان، منیم اوچون بیر ایلکین، اولقا اوچون ایسه بیر یئنی
دوغوش هدییه سی ایدی.

قارشیمیزدا قالان چۆرک و پئندیرین هامیسینی یئدیک. اولقا، ترلانین آغیزینا
بوغدا بویدا پندیر سوتدو. ترلان ایسه، دلیلله پندیری سۇمورماغا باشلادی.
قارشیمیزدا قالان سوبوق چایی دا سونوناجان ایچدیک. بو قیسا اۇن- اۇن بئش
دقیقه لیک زامان ایچینده نهلرین باش وئرمه سینی شاشیقینلیقلا سنیر اندیردیم.
تبی کی، اولقانی دا گۆزلرینده کی اومودلانما ایزلری گۆزدن قاچمیردی. بوتون
یاشادیغیمیز زیغ-زیمراق قارانیقلا قارشین بو آنیمیزین گۆزلیگی بامباشقا
دویغولارین یارانماسینا سبب اولموشدو! بیز، بوتون بو فاجیعه لرین ایچینده
سئوینج یاشاییردیق. اولقانی من، منیم ایسه اولقایا اولان آنی باخیشلاریمیزی
آنلاتماق مومکون دئییلدی. کدریمله سئوینجیمین آراسیندا قالمیشدیم. شوبهه سیز
کی، بو حؤکم اولقایا دا کسيلمیشدی. بلکه هامیسی بیر آنلیق کئچجی هوس
اولاجاقدی! بلکه ده سونو گۆرونمز بیر توتقو یولونا دوشموشدوک ایکی میز ده!

اگیرمی دوققوز عزیزیمیزین سون یولچولوغو اوچون "مرد آباد" قصبه سینین
مزارلیغیندا توپلانمیشدیق. میشیل-میشیل اویوموش آغ کفنلیرین کامیونلاردان

یئندیریلمه سیله یاناشی، اسارت قافیله سینین سیزلی آغلار سسی ده اوجالیردی. من، ترلانی قوجاغینا سیخمیش اولقانی داورانیشین ماراقلا ایزله بیردیم. اوفاجیق ترلانی اولقانی قوجاغینداکی بوتون اولیلاردان خبرسیز یاتماسی راحت وئریجی ایدی. او، آناسی ساندیغی اولقانی ایستی قوجاغیندا اویوردو. اولقا ایسه، ترلانی قوینونا سیخاراق داها ساکین گورونوردو. بیر آنلاملا بو ایکسی ایتیردیکلرینی بیر- بیرینده تاپمیش کیمی گورونوردولر. بیزیم قبیرلرین یاخینینا گلمه گیمیزه ایزین وئرلمیردی. جسدلرله آرامیزدا سیراسیلا عسگرلر دایانمیشدیر. عسگرلرین آراسیندا ترلانی یاشاما دؤنده رن عسگر ده گورونوردو.

"مرد آباد" کندینین مزارلیغیندا کیمین هارادا دفن اولوندوغو بللی اولمادی. نه ترلانی آناسی-باحیسی، نه اولقانی سود امر بالاسی و نه ده باشقالارینین باشداسی اولمادی! کیمسین جسدین کفنی آچیلمادی.

اؤنجه دن گورمهدیگیم بیر یوزباشی ضابط بیزه ساری دانیشیردی. بللی اولان او، "مرد آباد" اوردوگاهینین باشچیسی ایدی. او، چوخ فرقلی فارسجا دانیشیردی. من، اونون دانیشیغینی باشا دوشموردوم. اولقانی بیر آندا دوشه جگینی بهانه اندهرک آرخادان بئلیندن یاپیشمیشدیم. بیزه، مزارلارین اوستونه تورپاق آتماغا بئله ایزین وئرمه دیلر. سانکی، بیزی اورا گتیرمکله سون ایشگنجه لرینی وئرمک ایسته ییردیلر. "سئفی" اؤیرتمه نین بو سوزونو آرتیق آنلادیم:

- "تورک باغیمسیزلیغی چوخ باهالی بیر بدله باغلیدیر. بو بدلی اؤدمه‌دن
تورکون اوزگور یاشاماسی اولمایاجاق! آزادلیق آغاجینین دیینه حله
چوخ قانلار تۆکوله‌جک اوغلوم!"

سئیفی اؤیرتمه‌نین بو سۆزلرینی ایندی داها چوخ آنلايیرام. شهید اؤیرتمه‌نین بو
سۆزلرینین نه قدر دوغرو اولدوغونو، باشیمیزا گلنلردن سونرا داها درین
دوشونورم. سانکی، من یاشامالی و میلیمه قارشى اولان-بییتلری گۆرمه‌لی
ایدیم.

بو گون ۲۹" قوربانلیغین "خاطرهمینه احسان یئمگی وئردیلر. اۇنجه
اولدوغوموز سالونون یانیندا بیر اوزون مطبخه آپاریلدیق. بورا گۆردیوم ان
تمیز و دوزنلی یئمک یئری ایدی. بیر نچه یوزباشی و آفیسئرین بیر یئرده
دۆشنه کلی ماسادا اوتوردوغونو ایلک کز گۆروردوم. اونلار اوز یئمکلریله
اوغراشاراق بیزه ان کیچیک ایلگی بئله، گۆسترمیردیلر. اللرینده بئرنو
توفنگلریله بیزی سیرایا دوزه ن عسگرلرین اوزگونلوگو گۆزلریندن بیلینیردی.
منیمله اولقا بیر سیرادایدیق. ماسادا اوتوران سوبای بیرى، اولقانی گۆرونجه،
اؤزونه چکی دوزه ن وئرمک بیزه ساری گلدى. من اوزوم ده بیلیمدن اولقانی
الیندن توتاراق، اونون انشى کیمی داوراندیم. سوبای بونو گۆرونجه، بیر آددیم
گئری چکیلهرک بیزی ایزلمه‌یه باشلادی. او سوبایین باخیشلاری، منی چوخ
راحتسيز اندیردی. بو اوزدن قوجاغیم داکى ترلانی اولقانی قوجاغینا وئره
رک، باشیدن آرخاسینا سوزولن لچه گینی آلینا قدر چکدیم. منیم بو

داورانیشیمدان دۇلائی سوبای دۇنوب یئرینده اۇتوردو. اۇلقا، بو ژئستیمه قارشى اینجه دۇداقلارینی قاقچیر اراق ترلانین اوزوندن اۇپوب دیله گلدى:

- او ضابط منى قورخوتدو. ایندى گلیب منیم الیمن توتوب آپاراجاغینی دوشوندوم.

- منجه ده اونلارین الینه فورصت دوشرسه، ایرز-ناموس بیلملر. مگر از باجی-قارداشیمیزا تجاوز ائتدیلر! حله، اوز ائویمیزده، یووامیزدا! قالسین ایندى، یووامیزدان اوزاق دوشموشوک.

- جوانشیر، منى قۇردوغون اوچون ساغول! بونلار منیم دول اولدوغومو بیلمه لیدیرلر. بیلرسلر....واى!

- اۇلقا، الیمن گلەنى ائدهجگم. اما تانرى قۇرسون. بیلرلرین بونلار گوجو چاتماز!

- آنجاق گۇردون، او ضابط سندن قۇرخدو! منى صاحبیسز بیلمدى.

- او مندن چکینسه ده، فورصت آرخاسیندا اولاجاقدير. بیر ده، سن صاحبیسز دئلسن اۇلقا!

منیم سون سۆزومدن سونرا، اۇلقانین کدرلی گۆزلریندن ایشیق ساجدی. اصلینده، اۇلقانین منه یاخینلیق دویغوسو عۇمرومه یاشادیغیم ان گۆزل اولاییم ایدی. لاکین، بئله توتغونون بو کدرلی و فاجیعه وی آنلاردا اورتایا گلەمسیندن اوتانیردیم. ۲۹ نفرله بیرلیکده آلتی آیلیق سود امر کۆرپهسینی گنجه شاختاسینا قوربانلیق وئرن گۆزویاشلی دارماداغین روس فاسون قیزین منه یاناشماسینین آنلامی سؤگیدن باشقا چوخ شئی اولاییلردی. بو دورومدا هر باخیشی دویغویا باغلاماگی اوزومه یاخیشدیرماق ایستیمیردیم. بئله بیر تراژیک اولای ایچینده

كۈنول قاپديرماغى ان آچاق ايش سانيرديم. اوزومو آلداتماغا داوام ائتمە مەلى ايديم. بو اورە ك اويونونا بير آن سون وئرمە گيم گرک ايدى. بير باخيشلا، بير ال توتماقلا، بير سادە اولاي اوزوندن سئوگى اولارمى هئچ؟! اولقانىن منە اولان ياناشماسىنى كۈنول باغى كيمى آنلاماق اولاماز ايدى. من اونا، كۈرپە سىنى اونوتماق اوچون بير كۈرپە" ھديه " ائتدیم. ھامىسى بو قدر! منیم اونونلا بيرليکده ياشايدىغيم ايکى گونلوك اونودولماز آجى آنلاريم اولموشدور. بونو تکه بيز ايکيميز دئييل، هر کس ياشاميشدير. بيزيم آراميزدا هر ھانسی توتقو سيقنالى اولماماسى گرە ک ايدى! آنجاق بونا باخمايaraq ايچيمدەكى قىغيلجيم تيكان كيمى باغريمين باشىنى دليردى. منە بير شئيلر اولوردو!

يئمک آلماق سیراميز چاتميشدى. بير ياريمچيق قارا كۈك، بير کاسا سولو پيتى، يانيندا چوبان سالاتى بو سون گونلرين ان كئيقلی يئمگى ايدى. بيز، ماسادا يان-يانا اوتورموشدوق. بيرازدان جاببار عمی ده بيزيم ماسايا گلدى:

- اوشاقلار ننجەسىنيز؟ قيزيم سن ننجەسن؟ بيراز توپارلانا بيلدين مى؟
- اولقا: ساغول عمی! سيزينلە جوانشيرين يارديمى ايله! آلاھ سيزى منيملە بو يئنيم بالايا چوخ گورمەسين. سيز ده اولماسايدىنيز بيزيم باشيميزا نەلر گلەجگى بللى اولامازدى.
- قيزيم، تاترى بويوکدور. او، ايسترسە سونونا قدر قورويار بندەسىنى! سيز جوانسينيز، منيم بوندان سونرا چوخ عۇمروم بوخدور. حلە اورە گيم ده يول وئرمزليک ائدير. سيز، بير-بيرينيزى قورويون. ايکينيز ده گنج، ايکينيزين ده ياز غينيز بيردير. ايکينيز ده بير-بيرينيزه چوخ بنزەبير سينيز. او حربچى نين سنە اولان باخيشلاريني گوردوم. اليمده بير اوراق

اولسایدی، گۆزلرینی اویاردیم. بئله چاققاللاری چوخ گۆرمجکسن قیزیم.
گۆزلسن، گنجسن، سنین یانیندا بیر یسی اولمالیدیر. انله دئییل جوا نشیر؟
سنینلیم جوا نشیر، انشیتمه دینمی؟

- آه؟ باغیشلا، جاببار عمی. من ترلانا اویموشدوم. نه دندیکلرینیزی بيلمه دیم.
بیر ده، سیزین منیمله دئییل اولقا ایله دانیشدیغینیزی دوشوندوم.

جاببار عمی اوست دوداغینی آلت دوداغینین اوزه رینه سرب، منه گولومسه
دی. اولقا بو صحنه نی گورونجه باشینی آشاغی سالدی و بوزگون دوداقلارینی
چینمگه باشلادی. اوچوموز ده یئمیه باشلادیق.

- جاببار عمی: بو کۆرپه نه بیه یر، نه ایچر بس؟
- اولقائین اوزونه باخاراق: /اولقا آناسینین سوبونو! - دئدیم.
- اولقا: جانیمدا جان وارکن، اوز بالام کیمی ترلانی یئدیذدیرمجگم، عمی.
- جاببار عمی: سن بیر ملک سن قیزیم! تانری اوزو سنی قوروسون! انله
دوشون کی، ملک قیزینی دئییل ترلانی دوغدون! انله دوشون کی، ترلان
اوز دوغما بالاندی. آرتیق بوندان سونرا ترلانی سندن باشقا آناسی و سنین
ده بو طفیلدن باشقا بالان یوخدور. منه دونیالاری وئردین قیزیم. بوندان
سونرا سن منیم اوزبه اوز قیزیمسان. سنین آرتیق بیر آتان وار!

جاببار عمینین یاشدان دولان گۆزلری منیمله اولقانی دا آغلادی.
جاببار عمی آیاغا قالخاراق اولقانی قوینونا چکمرک باغرینا باسدی! او،
گۆزلرینین یاشینی سیلمه دن بیزدن ایریلاراق آیاقیولونا ساری یوللاندی!

بیزی تبریزدن داشییان کامیونلارین یئرینی ایکی آمئریکان عسگری کامیون آلمیشدی. بللی اولوردوکی، اؤنموزده چوخ یول وار. بو کامیون لارین دورومو داها مودئرن گؤرونوردو. ۶۰ نفردن آرتیق باشلایان سورگون یولچولوغو، ۳۱ نفره دوشموشدو. سون دوراجا غیمیزین بللی اولمادیغینی دوشونورکن، نچمه میزین یول سونو مقصده چاتاجاغی قورخوسو بدنیمی تیتیردیردی! بیزی ایکی ماشیندا یئرلشدیریپ یولا سالدیلار. منیم سوروملو داورانیشىمدان یالنیز اولقا و جاببار عمی دئییل، چئوره میزده اولان هر کس ممنون گؤرونوردو. بو ایسه، داورانیشلاریمین دؤغرو اولدوغونو گؤستریردی. دونیامین دییشیکلیگی هر آن ایچیمی قاشیندیریردی. ایکی گون اؤنجه حئی آدینی بئله بیلمه‌دیگیم اولقادران آیرلا بیلیمیردیم. باجیملار آنامین اولومو ایله، اولوم دیله گیمین بوش اولدوغونو آرتیق آنلامیشدیم. ایسته سم ده، ایستمه‌سم ده، ساریشین بیر گؤزه له وورولموشدون. حالبوکی، سئوگیسینه توتولدو غوم گنج آنانین منه قارشى اولان دویغولاریندان خبریم بئله، یوخ ایدی. دوشونوردوم کی، یول بویو حیس لریمی آچیقلا یا جام. چونکی، اولقانی دا منه قارشى بوش اولمادیغینی بیلمه گیم گره کیدی. اونون منه بیر قارداش کیمی باخماسینی یئنی بیر فلاکت سانیردیم. تکجه دیله گیم اونون دا منه اولان سئوگیسی نین اوره کدن اولماسی ایدی! یاشاماق اوچون بونا ایکی میزین ده احتیاجی اولدوغونو دویوردوم.

منی، آرخاسینجا چکن باشقا بیر اوغراشی دا باشچا ووش بایرامی و گنج اونباشی چا ووش غلامعلی درویشلو ایدی. دون گئجه‌نین ساختاسیندان

سونرا بو ایکسی یۇخا چیخمیشدی. منه ائله گلیردی کی، اولارین هر ایکسی ده گنجه شاختاسیندا دۇنموشلارین ایچینده ایدی. جسدلرینی ایسه گنجه ایله تبریزه قایتاریلار. منیم بئله دوشونجم سبب سیز دئییلدی. من چاوش درویشلو حاقیندا بیر باشقا احتیمال دا وئیردیم. او، بو کارواندا گوردیوم ان سس سیز و قاپالی حربچی ایدی. اونون اوزونده درین و گیزی بیر کدر گورونوردو. او، سیرینی گیزلمهیه چالیشسا دا اوزگونلوگو بونو بللی ائدیردی. من، اوز یازغیمدا اولان جیزگیلرین عئینی سینی اونون دا سس سیزلیگینده حیسندیردیم. باش چاوش بایرامیبا گلینجه، اونون منه قارشی یاخین و دویغولو یاناشماسی، اوزوندهکی تدیرگینلیگی آنورمال دویوملارین یارانماسینا نه دن اولوردو. اوندا منه عابید گیزی بیلگیلرین اولماسینی دوشونوردوم. آرتیق فورستی مین اولماسینی دوشونموردوم. ایچیمیزده هر کس او ایکسی نین باشینا نه گلدیگی ایله ماراقلانیردی. او ایکی تورک چاوشون دورومو نئجه ایدی؟ اولارین زامانسیز اولومو ایله، بو دیرناقسیز فارس چاوشلارینین الیندن نهلر چکهجه بیک آرتیق؟

بیر جیب، بیر عسگر ماشین و ایکی کامیونلا بلیرسیز یوللاری آرخادا بوراخیردیق. یول بویونجا یئردن قالخان تورپاقلار کامیونون ایچینه دولوردو. بو یول، کئچدیگیمیز یوللارا نیسبت داها آرتیق توز-تورپاقلی ایدی. کامیونلارین ده لیک-دئشیگیندن گئنیش چؤللوکن کئچدیگیمیزی گوره بیلیردیک. نه بیر آعاج، نه بیر آوادانلیق گوزه ده بمریدی. داغ-دره لی یئرلر دوزنگاه لیقلارلا عوض اولونموشدو. هاوا بیراز ایستی ایدی. آنجاق بیز یئنه ده پتولار ایچینده تیر-تیر اسیردیک. جانیمیزین الدن دوشمه

سیله یاناشی، آز یئمک، پالتارلارین یولا اویغون اولماماسی و چوخلو سبیلردن دولایی، هر کئچن آن یاشام دیرنجیمیز آز الیردی. سودمر چاغیندا دوشمن اسارتینه اوغرامیش ترلانیق اولقانیق قوجاغیندا میشل-میشیل اویماسینا قیسقاندیم دئسم، یالان اولاردی! هر کسین اوستوندهکی پتودان علاوه اوچوموزونده اوستونده آرتیق بیر پتو وار ایدی. من، پتو آلتیندا الیمی اولقانیق الینه یاخینلاتما جسارتینی گوستردیم! اولقا، ایستهنیلن یانیتی وئرینجه الینی توتوب دئدیم:

- اولقا نجهسن؟ اوشویورسنمی؟
- بس سن نجه، جوانشیر؟ سنین الین ایستیدی. اللریندن ایستیلیک آلیرام سانکی. نه یاخشی کی، سن وارسان! آلاه سنی منه یئتیردی! یئتیردی کی، اؤکسوزلر تک قالماسین! الیمی هئچ بوراخما! اورگینین سیجاقلیغینی اللریندن آلیرام! منه گوج وئیرسن جوانشیر! یاشاماق گوجو! سنین نجه؟ منیم اللریمه قارشى بیر دویغون وارمی؟
- اولقا، سن ندن بورداسان؟ سنین باشینا نه لر گلیب؟
- سنه سؤیله دیکلریمین جاوابی بودورمو؟ منیم سنه وئرهمک هئچ بیر هیجانیم یوخ مو؟
- بو هاردان چیخدی اولقا؟ من، من، من سنه!....
- یوخ! جوانشیر دایان! دایان سنه آنلادیم! هر شئی سنینه پایلاشاجام. آنجاق قورخورام منیم باشیما گلنلری بیلندن سؤنرا منی یالیز قویاسان! منیم بو دونیادا سندن باشقا کیمسم یوخدور. سندن قارانتی ایستمک حاقیم دا یوخدور. ساده جه قورخورام...! جوانشیر منی دینله بیرسن می؟

اۇلقا، بو سۆزلرى دېله گتيريركن، اينجه اليه اليمى سيخير و گۆزلرىندن ياش
 آخىردى. بو ايسه اونا بسلنن سئوگىمى قات-قات آرتىرىدى. من، اۇلقانين
 قورخوسوندان داها چوخ قورخو حيسئىدirdim. من، بوندان سونرا اۇلقانين مندن
 اوزاقلاشماسىنى اوزوم اوچون دۆزولمز سانىردىم. اونون تديرگين سۆزلرىنين
 اوزومه عاييد اولدوغونو دوشونوردوم. من ده اۇلقانين منى، سادجه منى
 دوشونمەسىنى ايستەيىردىم. ايجىمدە "اۇلقا سنى سئويرم!" دوشونجەسى وحشى
 دالغا كىمى منى ايجينه چكىردى! هر آن پاتلاماق ايستەيىردىم. بو منيم ايلك
 سئوگىم سايىلىردى. بوندان اۇنجه هئچ بير قىزا بو قدر ياخين اولمامىشديم.
 اۇلقانين اورگى اووجومون ايجينده ووروردو. بو يابانجى آنلارين ياشاماسى
 اوچون آناملا باجيمين بئله، آجيسى يئتمىردى. "ياشام اولولرله دئيىل، ديرلرله
 ياشانير! من، اولولرله دئيىل، ديرلرله ياشاماق گره گىندئىدیم!"
 بو قورخونو ائىمك اوچون يانيمدا دونيانين ان نهنگ گوجو وار ايدى. اۇلقا
 سئوگىسى! منيم اوچون باشقا يول يوخ ايدى. ياشاماق اوچون باشقا آلتىرناىيو
 يوخ ايدى. اۇلقانى سئومك، اونا سئويلمك و باشقا هئچ نه! اۇلقانين "سنى
 سئويرم جو/نشير!" توتقوسوندا بير انگل گورونمەسده، حله تديرگينليگيم
 سوروردو. دوغرو كى، اۇلقا اولدوقجا آچىق، آيدىن و راحت ايجىندن گلن
 دويغولارنى پايلاشىردى. بونا باخمايلاق، قارشىدان گلهجك هر هانسى بير
 اولومسوزلوعو دا دوشونمەيه بيلمىردىم.
 اۇلقانين گۆزلرئيمه باخاركن، مندن بير جواب گۆزلەمەسى بللى اولوردو. بو
 اوزدن داها گنجىكديرمەدن بير سۆز دئمە گيم گرک ايدى:

- سۆز وئىرىم! بير قارداش كىمى سۆز وئىرىم! امين اول اۇلقا!

- اولقانین الیمدهکی الینین تیترمهسینی دویوردوم. او، گوزلرینی کامیونون کونجونه دیکهرک سوسقون-سوسقون الینی الیمن چکدی!
 - اولقا، نییه سوسدون! ندن الیمی بوراخدین! نندن گوزلرینی مندن قییدین؟ نه دئدیم کی؟
 - منی باغیشلا، من سنی زور دوروما سوخماق ایستمیرم. آدام هر سیریرینی قارداشینا آچانماز!
 - من، سنی بوراخمایاچام دئدیم اولقا. من سنی هئچ بوراخماق ایسته میرم کی اولقا. سوز! اولقا اینان منه!
 - سنه اینانماسام الیمی الینه وئرمدیم. بو منیم سنه اولان!..
- اولقا، الیمی اؤنجهکیندن داها بتر توتوب سیخدی. هئچ اینانمیردیم اونون اینجه اللری بو درجه گوجلۇ اولسون. الیم اینجیسه ده، داها چوخ اینجیمهسینی دیلهدیم. او، سس سیزلیک ایچینده منه اؤزگورلۇک اؤیرهديردی. او، منیم بیر قارداش کیمی سئودیگیمی دئییل، سئوگیلیسی کیمی سئودیگیمی ایسته بیردی! او، چیرپان اورگیمین، اللرینه ائتمهسینی دویماق ایستهییردی. او، منیم بوتون جانلا، روحلا ایسینتیمی اورگینین اوجاغیندا گۆرمک ایستهییردی. اکیمیزین ده اورگینه سس سیز ایلدیریم دوشموشدو! بو نئجه ساعات ایچینده ایکی یاسلی گۆنوله باهار گلیمشدير! تانیریم، سن اوزون بیلدیگینی یاپ! بو یاشام منیم الیمن چيخمیشدير آرتیق!
- اولقا-اولقام، لوطفا الیمی الیندن بوراخما! اومودومو کسمه! اوزولمه، سارسيلما، سوسما دانیش! بیل کی، بو ظالیم دونیادا بیزیم بیزدن باشقا دوستوموز، سئوهمیزوسیرداشیمیز یوخدور! من سنی سئو!.....

- جوانشیر! دایان! پئشمان اولابیلمجک سوزو آغزینا گتیرمه! اؤنجه منی دینله! منی گؤزل دینله! دویغو حیس لر ی اولمادان دینله! منطق سل و گرچک چی اولاراق دینله! دینله، دوشون، آنلا، سونوندا یاریم قالمیش جومله منی بیتیر! منی ایسترسن قارداش کیمی ایسته مه! منیم گیزلیریمی بیلیمیش بیر سیرداش کیمی ایسته!
- "من بیر گلیمیم! ددم" آستار "دان، ننم ایسه" ماخاچقالا "داندیر.
- ماخاچقالا؟ اورا هارادیر؟
- اورانی گؤرمه میشم. آنامین دندیگینه گؤره، اورا بؤیوک شهر دیر. اورادا چوخ دیلی خالقلار یاشاییر. سوونت دؤلتینین داغیستان بؤلگه سینین باشکندی دیر. آنامین دندیگینه گؤره، آتاسی طلعت بئی ۲۴-۲۵ یاشلاریندا تبریزده اولوب و ستارخان سیرالاریندا قاجار شاهینا قارشى ساواشیب. اورادا یارالاناراق ایکی سوسیال دئموکرات دوستو ایله بیرلیکده باکی یا دؤنهرک توتولوب، چار مأمورلارینین دوستاغی اولوب. او، باکی زیندانیندا ۱۹۰۵-جی ایل موسکوا قیيامچی لاریندان اولان ۱۹ یاشلی "اکسانا" ایله ائولهنیب. منیم آنام "روکسانا" اونلارین ایلیک اوولادی اولوب. آتام حاقیندا دئمهلیمکی، اونون آتاسی و منیم ددم ایش اوچون آستارادان باکی یا گندهرک، اورانین بیبی-هئبیت پئترول قویولاریندا ایشله بیب. یالچین ددم، ائله همین باکیدا بیر اردبیللی قیزلا ائولنهرک، اونلاردان اولان ایلقار ایسه چوخ اثرکن چاغلاریندا گنج "روکسانا" ایله اورتاق یاشام قوروبلار. من ایسه، اونلارین ایلیک اوشاقلاری اولموشام. من باکی دا بویا-باشا چاتمیشام. آنجاق ۷ یاشیمدا گنج آتام خسته لیگه توتولوب اولوب. آتامین اولمه سیندن سونرا عایيله جه یاخینلاریمیزین یانینا -

ایسماعیللی بؤلگه‌سینین "ایوانووکا" کندینه داشینمیشیق. اورادا آنام
 اوزومچولوک کولخوزوندا ایشلیهرک امک موکافاتی آلیب. منیمله کیچیک
 قارداشیم روس دیلی اوخولا گیرمیشیک. آنام بیراز تورکجه‌نی بیلیردی.
 اما هنج زامان بیزیمله تورکجه دانیشمادی. ترسینه، آتام آذربایجان
 تورکجه‌سینی چوخ گوزل بیلیردی. او، بیزیمله یالنیز تورکجه دانیشیردی.
 او، اولندن سونرا منیمله کیمسه اوز دیلیمیزده دانیشمادی. ایوانووکا کندینده
 هرکس روسجا دانیشیردی. من بیراز بویویندن سونرا آتامدان قالان کوهنه
 کیتابلار آراسیندا آذربایجان تورکجه‌سینده یازیلان داستانلاری تاپیب
 اوخوماغا اوزه ن گؤسترديم. بو ایسه، منیم باکییا دؤنمه گیمه سبب اولدو.
 من اون آلتی یاشیمدا اورتا مکتبی بیتیردیم. باکی دؤلت بیلیم یوردوندا آد
 یازدیردیم. بیلیم یورد بیلتیمی آلماق اوچون باکییا گلدیم. آتاسی
 "خوی"دان، آناسی "لاچین"دن اولان انلچین آدلی گنج موزیک چيله تانیش
 اولدوم. اوله‌نیب اوزوموزه یووا قورماغا سؤز وئردیک. ۲۲ یاشلی انلچینله
 اولنمک اوچون اوچ-دؤرد آی گؤزله‌مەلی اولدوم. انلچین، سووت
 اوردوسونون مارش قروپونون ضابطی اولاراق باکیدان تبریزه گؤنده
 ریلدی. من ایسه باکیدا قالیب بیلیم یوردا اوخوماغا باشلادیم. ۱۸ یاشیم
 بیتیر-بیتمز انلچینه قوووشماق اوچون باکی کومونیست پارتیاسینا گئدهرک،
 تبریزده نیشانلیمین اولدوغونو بیلدیردیم. اونلار منی باشقا بیر بؤلهمیه
 گؤندردیلر. او بؤلهمین هارا باغلی اولدوغونو بیلیمیردیم. لاکین "اورمو"دا
 بیر حربی بؤلومده ایشله‌یه بيله‌جگیمی دئدیلر:
 "سنی ایشچی اولاراق گونئی آذربایجانین ایکینجی شهری" اورمو "یا
 گؤندره بیلریک!"

منیم اوچون اورمویا گنتمک ده یارارلی اولاجاقدی. اورمویا گنتمک اوچون، اۇنجه تبریزه گنتمهلی، اورادا ایشلریمی ساھمانا سالمالی ایدیم. سونرا، "اورمو" شهرینده اولاجاقدیم. بو ایسه، انلچین ایله بیرلشمک اوچون ان اویغون یول ساییلیردی. یولچولوق ایشلریم تنزلیکله سونا چاتدی. دوشوندوبومدن تئز تبریز یولونو توتدوم.

اومدوغوم بؤیوک تبریزی بیخیق و داغینیق گوردوم! لاکین منیم اوچون اۇنملی اولان تبریز دئییل، انلچین ایدی. بونا گۆره ده، ایلك آياقدا انلچین ایله گۆرو شوب ائولنمگی دوشونوردوک. انلچین ایله قووشماغیم نۇجه گونومو آلدی. اونو بولونجا بوتون اومودوم یئرله- یکسان اولدو! انلچین، ایکی هفته اۇنجه بیر روس ضابطی نین بیچاق دارباسیدان اۇلموشدو! بو انلچیندن الده اندیلان ایلك و سون خبر اولدو. انلچینین تبریزین امامیه مزارلیغیندا اولان قبرینه گئتدیم. باش داشیندا یازیلیمیشدیر:

'وطن و آزادلیق اوغرونا شهید دوشن گنج ضابط انلچین قاراجینارین روحونا فاتحه'!

اورتادا قالمیشدیم. بیر نۇجه کره باکی یا دۇنمک ایسته سم ده، اۇزوم بیلمه دن "خالق داخیلی ایشلر کومیسسارلیغی نین سوؤت آزربایجان بۇلمه سینین" ایشچیسى کیملیگینده گلدیگیمه گۆره، اۇزباشینا قاییتام ایمکانسیز ایدی. ۱۸ یاشلی بیر روس فاسون گنج قیز اولاراق، بو قریب و یاد شهرده نه اندهجگیمی بیلیردیم. آن آزیندان تبریزده یاشاماق اوچون بیر گوجلۇ آرخام اولمالی ایدی. اورمودان اۇنجه منه تبریزده احتیاج اولدوغونو سؤیله دیلر. تبریزین رادیوسوندا ایشچی اولاراق قبول اندیلدیم. بونون ایسه، سبیکاری تانیس اولدوغوم بیر روس ضابطی اولدو. او، ۲۶ یاشیندا گنج

بیر سوبای ایدی. آدی آلساندر کاراچاکوو، دوغوم یئری ایسه سان پتئرزبورق ایدی. آلساندر ایله تانیش اولدو غومدان سونرا سیخینتیمین آزدیغینی حیسنئدیم. هفته سونلاری تبریزدهکی روس اوردوسونون ضابطلر کلوبونا گئدیردیک. آنجاق یاخین موناسیبتدن قاجیردیم. چونکی، روس کیشیلرینین یاشام و عایيله وی اینسان اولمادیغینی بیلیردیم! آیریجا اونا قارشی هئچ بیر کؤنول باغلانتم یوخ ایدی. من آلساندرین داهای چوخ، باکییا دؤنمگی دوشونوردوم. آلساندرین ایسه بو یولدا منه یاردیمچی اولاجاغینی دوشونوردوم.

بیراز سونرا تبریزده آذربایجان میلی حاکیمیتی قورولدو! هر گون میتینگ، هر گون توپلانتمی منیم اوچون چوخ گؤزله نیلمز اولموشدو. گونلرین نئجه گلیب-گئتمه سینی اونوتموشدوم. رادیو، دئموکراتلارین ایله آپاریلیردی. من روسجانی سربست بیلدیگیمه گؤره، تورکجه-روسجا دیلمانجیلیغی دا ائدیردیم. ایشیمی چوخ سئویردیم. دئموکراتلاردان بیرى اولموشدوم. تبریز منیم اوچون سانکی دوغمالاشمیشدی. آنجاق بونا باخمایاراق، آلساندرین دوستو کیمی کلوبا گئتمگی ده قاجیرمیردیم. ائله همین گئجه لرین بیرینده، آلساندر چوخ ایچدیگیندن سرخوش اولوب هوشونو ایتیردی. اونو ائوینه آپاریب آیتماغا چالیشماسام دا، بونو باجارا بیلمه دیم. چوخ گئج اولموشدو. بونا گؤره، اوستومه بیر پتو آلاراق سالونداکی موبیلده اوزانندیم. سحر دورارکن آلساندرین دورومونو اؤیرنمک اوچون اوتاغینا گئتدیم. او، اولولر کیمی سس سیز ایدی. سسله دیم:

- آلساندر، آلساندر!

- جواب وئرمەدی. یاخینا گئدیب الیمی اوزونه یاخینلاشدیردیم. او، الیمی توتاراق منی اوزونه چکدی. دیکسینمیشدیم، نه اندهجگیمی بیلیمیردیم. اونون وحشیجهسینه داورانیشیدان هئچ خوشلانمامیشدیم. بو داورانیشین آنلامینی باشا دوشموردوم. ندن بئله وحشیلک؟! اؤنجهکی ایستکلرینه یوخ دئدیگیم اوچونمو؟ یوخسا روسلا حریچیلک بیر آریا گلینجه بئله اولورموش؟ هانسی؟! من الیمدن گلن خیدمتی اونون اوچون اندیردیم. هئچ زامان اونو یالقیز قویموردوم. قورو و اوزبئییه نیر اوزللیگینی گۆرمزلیکن گلیردیم. سادجه، اونون جینسل ایستکلرینه یوخ دئیردیم. بونون دا سببی اونون ایچینه اولان سئوگی نین سئوگی دئییل، جینسل تمناسی ایدی. بو اوزدن، اوزومو اوندان اوزاق توتوردوم. بونا گۆره ده همین سحر اوستونه باغیراراق دئدیم:
- وحشی! بو نه داورانیشدی؟ اوزونه گل! من سنین ناتاشان دئییل! من ده سنین کیمی بیر اینسانام! ایستهدیگیمله یاتارام! حیوانلا دئییل!
- الکساندر: من ده ایستهدیگیمی آلارام! سن منیم اوچون ناتاشاسان! بیلدیم؟ اؤز ایستگینله گل! یوخسا سنی آلتیما آماغی باجاریرام! منیم اوچون ائله سی-بئلهسی فرق ائتمز!
- "وحشی روس!" سنه اولان بوتون سایغیم یوخ اولدو! دئیهرک ائودن قاچماغی باجاردیم. الکساندرین حله ده باشی دؤنوردو. بو ایسه، الیندن قورتولماغا کۆمک اولدو. بئله کی، منی توتماق اوچون آغا قالخارکن باشی اوسته یئره دوشدو. من ایسه فورصت تاپیب قاچا بیلدیم! بو، ائلچینی ایتیردیگیم گوندن بری باشیما گلن ان قورخونج اولای ایدی. تبریزین اؤزومه گولمه کیمی حالی گۆرونموردو. گلدیگیم گوندن بری باشیم

قالماقالدا ایدی. منیم سئومکدن باشقا بیر گوناھیم یوخ ایدی. بوتون باشیما گلنلرین مرکزینده انلچین و اونون آجی یاشامی دایانیردی. من، سئوگیلیم اوچون بوتون حیاتییمی وئرمهیه گلمیشدیم. آما سئوگیمی، روحومو و جانیمی وئرمهمن، جانانیم اوچوب گنتمیشدیر! من انلچین کیمی گۆزل بیر اینساندان سونرا روحسوز جیسمیمی نئجه بیر حیوانا تسلیم ائده بیلردیم!

اولقانین گۆز یاشلاری اینجی-اینجی یاناغینین یولو ایله ترلانین پتوسونا دؤکولور، یوخ اولوردو. من اونون اوچون بیر ایشلرین گؤرمهسینی دوشونوردوم. سادجه اوتوروب آجی آنیلاری دینلهمک دوغرو دئییلدیر:

- اولقا، سن بیر قهرمان قیزسان! نییه آغلییرسان؟ چوخ قیزلارین سنین کیمی اولما شانسی یوخدور. انله بیزیم قیزلاری توت! اونلارین ائو، اینانچ، قازانچ و آزاد سئچیم شانسلاری یوخدور. آما سن بونلاری باجاریبسان. بو سنجه بؤیوک فرقلیک دئییلمی؟
- یوخ جوانشیر، دئییل! منیم نئییم آزاددیر؟ باخ! بیزیم هارا گنتدیگیمیز، نئجه اولاجاگیمیز بللی دئییل. باشیمیزدان داها نهلر کئچهجگینی کیمسه بیلیر. ایچیمیزده ان باشی بلالی، خانیملار اولاجاقدیر. سیزلر بیر تورلو کؤکونوزو سودان چیخاراجاقسینیز. آما اولان بیزه اولاجاق. سن دوشونمه کی آلساندرین تابی تاپیلماياجاق. اوندان داها بتر شهوت حیوانلاری تاپیلاجاقدیر. اولان بیزه اولاجاقدیر! بونا هنج شوبهم یوخ!
- اینشاللاه بئله تديرگين ليكلره احتیياج اولماز! من سنی تک بوراخماياجام اولقا!

- "اینشاللاه-ماشاللاه" لا بو ایشلر دوزلمز! اصلینده، جهالت - جهالتدیر. اونون آغی-قاراسی یوخدور. انله باشیمیزا نه گلیرسه مسجددن، کلیسهدن، کنیسهدن، سیناقوقدان گلیر. زاهید، بارماغینین داملا قانینا دایانا بیلیمدیگی حالدا، دونیانین قان سئلینه گوزونو یومار! من اینشاللاه-ماشاللاهلا را اینانام، جواتشیر! قولا ق آس جواتشیر، کیمینله بیرلشدیگینی، کیمینله پایلاشدیگینی اویرنمک ایستیهیرسن قولا ق آس!

آلکساندرین اویندن قاچدیغیمدان اوچ گون سونرا رادیو ایدارهسیندن چیخار-چیخماز روس اوردوسونا باغلی بیر قارا ماشیندان یئنن ایکی عسگرین منه ساری گلدیکلرینی گوردوم. هئچ قاچماق فورستی بوراخمادان، منی توتوب ماشینین ایچینه آتدیلا! قیشقیریب-باغیرماغا گرک یوخ ایدی. باشیما نه گلهجگینی تخمین انده بیلیردیم. بو ایشلرین اورنکلرینی باکیدا آزادان-چوخدان بیلیردیم. تخمینیمه گوره، بیرازدان قارا بیر اوتاقداسورغو-سوالا توتولاجاقدیم!

گوزومو آچار-آچماز اوزومو اوچ گون اۇنجهکی قاچدیغیم یاتاقداس بولدوم. اوزه ریمده آلت پالتارلاریم بئله، یوخ ایدی! چیل-چیلاق ایدیم. اوزه ریمی اورتهدک نه اینکی بیر یورقان، حتّی بیر پارچا دا بولمادیم. قیچلاریمدا قوروموش قانلارین ایزی گورونوردو. آرتیق اوتاناجاق بیر دوروموم یوخ ایدی.

بیر نئجه دقیقه سونرا آلکساندر اوتاغا گیردی. لوم- لوت قارشیسیندا دایاندیم. اوندان نیفرت انتدیگیمی دیله گتیردیم. او، سادجه گولومسهیب دوداغیمدان اوپهرک دئدی:

- آلكساندر اوچون باغلی قاپی یوخدور! من بونون بئله اولماسینی ایسته
مزدیم. سن منی بونا مجبور ائتدین. بوندان سونرا سن منیمسن! هر گون-
هر گنجه...! من سنی اوزوم ایله باکییا گوتورمگم. ایستکلریمی یئرینه
یئئیررسن سنی آلاجاغام! یوخسا، بو جهنمدن قورتولاجاغین یوخ! سئچیم
سنیدیر. بیر ده آیقلارینین اورتاسیندان آخان قانا باخ! آرتیق قورویاجاق
بیر شئین ده قالمادی، موسلمان قیز! من و ارام و سنی قورویاجاغام. اوسلو
اول! خوشبخت اول! بوندان سونرا بورادا قالاچاقسان. ائوین خانیمی
اولاجاقسان. چوخلو ضابطلر بورا گلهجک و سن اونلارا قوللوق انده
جکسن. البته ائوین قوللوقچوسو واردیر. من اونو ائوینه گوندردیم کی،
سئینله یالئیز قالام. ایندی حاضیرلان، بیر ساعات اؤنجه روحسوز اولو
کیمی ایدین. هئچ خوشوما گلمه‌دین موسلمان قیز!
- اولقا! سنین باشینا گلنلره باخ!
- بو حله ایشین باشلانقچی ایدی. اساس باشیما گلنلری ائشیتیمک حوسین
وارسا، دانیشیم!
- تبی کی وار! ایسته‌دیگین قدر سؤیله.
- بیر آی سونرا حامیله قالدیغیمی اؤیرندیم. آلكساندرین حؤکمو ایله اوشاغی
ساخلامالی، اونونلا بیرلیکده سان-پئترزبورقا گئتمه‌لی ایدیم. او، حاقیمدا
اولان هر نئی بیلیردی. حتّی اوزومه ماراقلی اولمایان دینیمین نه
اولدوغونو بئله! اونو یاخیندان تانیدیقجا، نه قدر تهلوکه‌لی مأمور
اولدوغونو دا درک ائدیردیم. او، "ن ک ود" آکادئمیا سینین یئئیشدیردیگی
حرچی ضابطی ایدی. تمّل گۆره وی آزر بایجانلی ضابطیلرین "فیرقه"یه
قارشى توتوملارینی کونترول آلتینا اولماق ایدی.

آلتی آی ایدی کی، اونونلا بیرلیکده ایدیم. بو آلتی آی ایچینده اونون رسمی "ماتیشقا" سینا چئوریلیمیشدیم. اونو سئومه‌دیگیم حالدا هر تورلو وحشی تجاوزونه قاتلانیردیم. بیرینجی اوندان اؤترو کی، اوشاغیمین آتاسی ایدی و منیمله سان-پئترزبورقدا ائولنه‌جگینی روس ضابطلرینین ایچینده یایمیشدی. بو ایسه، منی اؤزگه‌سیله پایلاشما یا جاق آنلامینا گلیردی! ایکینجیسی، اوندان اؤترو کی تئزلیکله باکییا دؤنه‌جک شانسیمی اوندان گؤروردوم. بو اوزدن ده اونون بوتون پیسلیک لرینه دؤزوردوم. او ایسته سه ایدی، منی بیر آن ایچینده یئر اوزوندن سیله بیلردی. اونون امرینده اولان روس عسگرلرینین گوجو فیرقمنین باشچیلاریندان قات-قات چوخ ایدی. همین گونلرده، روس اوردوسونون تبریزی بوراخماسی گوندمه گلیمیشدی. من سئوینیردیم کی، سونوندا باکییا دؤنه‌جگم و اوشاغیمی اورادا یاخود سان-پئترزبورقدا دونیا یا گنیره جم.

همین گونلرده آکساندرین ایکی گونلوک زنگان سفرینی اؤیرندیم. او، "گؤزله منی، ایکی-اوچ گونه دؤنوب یوللاناجاییق" !دئییب، شخصی اشبالارینی بیر چانتایا توپلاییب گئتدی. ایکی گون کئچدی. روس ضابطلر کلوبونا گئتدیم. کلوبون قابیسی قاپالی ایدی. قاپی چیدان اؤیرندیم کی، دونن سحر سون اوردو حیصه سی " جولفا" یا یوللانیب. اوردونون تبریزدن چیماسیپلا آکساندرین زنگاندان دؤنمه‌مه‌سی آراسیندا اولان باغلانتینی چؤز مک اوچون روسیا کونسوللوغونا گئتمگی قرارا آلدیم. بیر گون سونرا ایسه تبریز پوستوندان بیر قوتو آلدیم. قوتونون ایچینده بیر پاکئت و پاکئتنین ایچینده ۶۰۰ روبل پول و بیر ده مکتوب وار ایدی. مکتوبدا یازیلیمیشدی:

"اؤلقا، یقین کی، سن بو مکتوبو آچدیغیندا من باکییا چاتمیش اولاجام.
 من بیر اوردو اوفیسئری یم، یاشام قورماق و اتولنمک کیمی بیر دوشونجم
 یوخدور. اولسا بئله، او سن دئییلسن! بیلیرم کی، هئج زامان روحونو منه
 وئرمه دین، منی سئومهدیم! بونلار را رغمن آلتی آیلایغینا سنینله خوش
 اولدوم! بو پولو دا دوغاجاق اوشاغیم اوچون ساخلا! بلکه بیر گون دؤنوب
 بالامی سندن گئری آلاجاام. بیر ده، تبریزدن چیخما ایذنین یوخدور! بونا
 چالیشما! من سنین تبریزده قالماغینی ایستیمیشم. اتوین ۴ آیلیق کیراسی
 وئریلیدیر. ۴ آیدان سونرا اوزونه بیر اویغون اتو تاپ! اوشاق دوغولاندان
 سونرا کیملیک آلاق اوچون سووئت کونسوللوغونا گئت! اوشاغین
 کیملیگینین نئجه اولاجاغینی اوزلری بیلیرلر!"
 بو مکتوبدان سونرا، گونرله اتودن دیشاری چیخما دیم. دنیا سانکی باشیما
 چؤکمشدو! اوزومو توپارلایا بیلیمیردیم. اوشاغین دوغومو ال-قولومو
 باغلامیشدی. دردی کیمسهیه دئییه بیلیمیردیم. هر کنچن گون قورخو
 ایچینه باتیردیم. تبریز گئنیش بیر زیندان کیمی جانیمی، روحومو
 سیخیردی. قارنیم بورونومدا ایکن محللهمن اوزاغا گئده بیلیمیردیم. قالان
 اوچ اییم دا بئله کئچدی.
 اوشاغین خاطیرینه ده اولسا، آلساندرین منی باکییا آلاجاغینی اومید
 اندیردیم. بو اوزدن اوشاغین دوغولوغونو کونسوللوغا خبر وئردیم.
 کونسوللوقدان اوشاغین جینسینی و دوغوم گونونو اویرنیدیلر و اوشاغین
 کیملیگینین ایکی گون ایچینده حاضر اولاجاغینی بیلدیردیلر. دندیکلری
 گون کیملیک یئتیشدی. کیملیکه یازیلیمیشدیر؛

- آد: ناشایاکا
- آتاسی: آکساندر کاراچاکوو
- آتاسی: اولقا ایلقاروویچ
- سوی یادی: آکسی کاراچاکووا
- دوغوم یئری: سووئت سوسیالیست آزربایجان ریسپوبلیکاسی - باکی شهری
- دوغوم تاریخی: ۱۹۴۶, ۰۷, ۰۵
- اینانیلماز! اینانیلماز! اولقا بو دندیکلرین اینانیلماز دیر. کیمسه بونا اینانماز!
- اولقا: چانتاسیندان بیر کیملیک چیخار اراق (جوانشیر روسجا بیلیرسن)؟
- سادجه حرفلرینی بیلیرم. باشقا هنج بیر شئی بیلیرم!
- بس اوخو! باخ! بو اولموش بالامین متریکاسیدیر.
- اوخویا بیلدیم اولقا. یوخ! من سنه اینانمیرام دئمهدیم کی! گون اورتانین ایشیغیندا اینسان اوغرولوغونا اینانمادیغیمی و حئیر تیمی دیله گتیردیم!
- سونرا میلی حاکیمیت بیخیلدی. منی ایسه، روس جاسوسو کیمی توتوب زیندانا سالدیلار. سنی یوردوم جوانشیر، ائله می؟
- یوخ، یوخ!
- اولقانین معصوم باخیشلاری و قان چاناغی اولموش ماوی گوزلری هیپنوز کیمی منی ایچینه آلمیشدی. منیم اولقام، اینجه، گوزل، یازیق و قارا یازغیلی اولقام!
- جوانشیر! جوانشیر! منی ائشیدیرسن، جوانشیر؟
- هه، هه، هه سئوگی!.....

- یوخ! سوس جوانشیر! سوس حله! منیمله تبریزین زیندانیندا!

اؤلکا ایچینی چکه-چکه الیمی سیخاراق داوام ائتدی:

- منه هر گنجه تجااوز اولوندو! هر گنجه بیرسی منی آلتینا آلدی! هر گنجه بیر کره اؤلدوم! سود آمر بالامی یانیمدا ساخلاماق و امیزدیرمک اوچون تنیمی روشوته آلدیلار. منی اؤلدورمهدیلر، من ایسه بالاما گوره اؤلمک ایستمهدیم. ۱۸ یاشینداکی بیر گنج آنانین سودونو امدیلر! اینانیرسانمی؟ شهوتلری موکئل اولسون دئییه، بالامین سودونو امدیلر. ۱۸ یاشیندا بیر گلینی بئله قارشیلادیلار تبریزده! اون بئش گونده اونلارجا کره تجاوزه اوغرا دیم. نه یئدیمسه قوسدوم! نه گؤردومسه چیرکلیک نسنه سی گوردوم! نه دویومسا شهوتین اسارتینی دویوم! اون بئش گوندن سونرا بیر اسکی پارچاسی کیمی سورگونه گؤندریلیم. قارنیمداکی تجااوزون کیمه عایید اولدوغونو بئله، بیلیرم! آنجاق بونو بیلیرم کی، بو گونهک اوزومو اوتاندير اچاق بیر سوچ ایشلمهدیم! بونو بیلیرم کی، ناموسوما، شرفیمه تجااوز ائتمهدیم!

بو، ۱۸ یاشلی بیر سئودالینین آلین یازیسیدیر جوانشیر! داها آغلامایاجام! آرتیق آغلامایا هنج بیر بهانه م قالمیشدیر! ساخلاماغا دا هنج بیر گیزلیم یوخ! ناموسومون ناموسوزلار طرفیندن دفعه لرله کیرلنمسی بیر سیر ایسه، اونو بیرسی ایله پایلاشدیغیم اوچون ده پئشمان دئییلیم! آرتیق ایچیمی سیخاجاق بیر شیشیم، اوتاناچاق بیر اوزوم ده یوخ! قارنیمدا بیر دئییل، اونلارجا تجااوزون توخومو وار دیر. بونو بیلیرم! بو کیمسه سیز توخوم، منیم سویوملا بویلاناچاق. منیم قانیمل بسلنهجک. چاره سیز اولسام

بئله، اونو دا باغريما باساراق بالام دئیجهگم! اولمک ده ایستیمیرم. چونکی،
اونلار جا تجاوز اولمونی آجی گولوشله یولا سالان بیر گنج قادینین یاشام
حاقی آلینماز قالا اولموشدور آرتیق، جوانشیر!

شاشقین-شاشقین اولقانین اوزونه باخیردیم. او، داها آغلامایاجام دئی-دئی
گوز یاشلاری ایچینه بو غولوردو. اولقانین آلین یازیسینی اویره نه-اویره نه
گوزومون قارشیسیندا اوز باجیمی جانلاندیریردیم. گورسن، بو اولانلاری منیم
ده باجیم اولقا کیمی یاشایا بیلردیمی؟

اولوم حاقدیرسا، یاشام بس ندیر؟ اولقانین یاشامی، هانسی اولومه باغلیدیر!
بوندان سونرا اولقایا هانسی گوزله باخابیلهجگیمی دوشونوردوم. هر کچن آن
اولقانی داها چوخ باشا دوشوردوم. ۱۸ یاشیندا سئوگیلیسی اولدورولموش بیر
روس-فارس قوربان! جاسوسلوق آدی ایله محکمه یئرینه هر گون جینسل
تجاوز آپاراتی کیمی قوللانان بو یازیق قریبانین اویکوسو ... ایندیهسه اولقا-
جوانشیر ماجراسی! یوخ! اولقا و بیر چوخ اونون کیمیلرین گوناھی اولاماز! بو
میلتن، بو تورپاغین ایرز-ناموسو تجاوزا اوغرامیشدیر. تکجه اولقا دئییل، من
ده، منیم آنام دا، آنامین آناسی دا، بوتون میلنیمین کورپه سیندن توتموش آغ
بیر جگینه دک، آغساققالیناجان دوشمنین قانلی تجاوزونه اوغرامیشدیر.

تبریزدن چیخان دویوغوم عینالی گلینی نین قانلی لکسینی اونوتماق
اولارمی؟ ائوین ایچی دوشمنین تجاوزونه اوغرارکن، نسنه سیله اوزنهی،
اییه سیله قوناغی آیریت اندیلرمی؟ بس، اولقانین نه سوچو وارمی؟! بو یئنیلمه
سوچودور. بو، بیر اولوسال چؤکوشدور! من ده بو سوچون اورتاغیام! قونشو
خوروزون بانینا قالان، اوز ائوینین وایینا قالار! هرکس، وایینین حیاتی

ياشیر. منیم اولقانی سوچلاماغا هنج حاقیم یوخ! بیز، ایکیمیز ده عئینی اولچوده لکه لئمشدیک. بیز، بیر تجاوزه اوغرامیش اولوسون، تورپاغین بالالاری بیق. بیز، چيگین-چيگینه، سئوگی-سئوگیه باسیلمیش شرفیمیزی و میلی ناموسوموزو بو طولومدن قورتارمالی بیق. یئنیلگی نین ایلک قوربانلیغی اولقالارسا، ایلک یئنه نلری ده اولقالار اولمالیدیر! بونا شوبهه میز اولمالیدیر! بو اینسانجیل ساواشدا اینانجیمیز سارسیلممالیدیر!

- اولقا-اولقا!

من ایچیمه قاپانیرکن، اولقانین چوخدان ایچی کئچمیشدی. او، ترلانین حالسیر بدنیه سويکنهرک تجیزه اوغرامیش روحونو آمریکان مارکالی کامیونون اینیسیاتیوینه تسلیم ائتمیشدی. کامیوندا کیمسه آبیق دئییلدی و یا آبیق قالماق اوچون یئترلی گوجو قالمامیشدیر. آلنیدان اوزولهرک گؤزلرینین اوستونو پایاگی ایله اورتک ایستهین جاببار عمینین منه قارشى باخیشلاری ماراغیمی چکیردی:

- اوغولم جوانشیر، من ده قولاق موسافیری اولدوم. اولقانین آجی یاشام حکایه‌سینی دینلهدیم. ایچیمه قان دوشدو! اولقا، چوخ جسارتلی قیزدیر. او، تپه‌دن-دیرناغا پاک و آریدیر. او، بیر قهرماندیر. اونون یاشانتیسی قلبسیر دوشمنین اوز قاراسیدیر. بو تمیز مله‌گی باغرینا باس! ایچینه شوبهه دولماسین! باخاق گۆرک بو قورخونج دالاندان ایشیغا چیخان اولاجاقمی! سیزین آز-چوخ بنزر یاشانتی نیز واردير! بیر-بیرینیزه دایاق اولون! بو مله‌گی ایچیندهکی اسارتدن قورتارماق گرک. بو یولدا سنین بویوک پایین

اولا بیلر. یوخسا، اونو ایستهسن ده سئوہ بيلمیهجکسن! تنزلیکله بو ملک،
اوزه ریندهکی تجاوز ایزلریندن خلاص اولمالیدیر. منی آنلابیرسانمی
جوانشیر؟

- هه عمی! آما نئجه؟ منیم الیمدن نه گلر کی؟
- اوراسینی منه بوراخ! ایلک اؤنجه اؤزو ایله دانیش و بو ایشه راضی سال!
ایکینجی کامیوندا منیم بیلدیگیم بیر حکیم وار. او دا باکیدان گلمه‌دیر. آما
سسینی چیخارما! اونون هارادان اولماسینی نه من دئدیم، نه ده سن بیلدیم!
کیمسه بيلمه‌سین! مقصده چاتساق، اونونلا دانیشارام. بو مله گین جانینی
میکروبیلاردان تمیزلمک گرک!
- جاببار عمی، سیز بوتون یول بویو یاتمیشدیز کی! بس ..
- یوخ اوغلوم! من بیر میللتین ساواش مئیدانیندا یئنیلگیسی نین اوتانچاق
سحرینی سئیر ائدیردیم. هئچ آچیلماق ایستهمین بیر گونشسیر، دومانلی،
شاختا و اورک سیخیجی سحرینی سئیر ائدیردیم! "گؤک تانری تورکو
قوروسون"!

تنهران!

آرغینلیق، ساتقینلیق، مانقورتلوق شهری!

بوراسی تنهران! پانفارسیزم آغاجینین بیتن یئریدیر. بیر دیل، بیر اولوس، بیر
دؤولت یار اتما فابریکاسیدیر. بوراسی فارسلاشدیرما مونوپولییاسی نین دوغان

یئریدیر! تملی جینایتله یاپیلمیش قول بازاریدیر!

بوراسی آزادلیغا غنیم کسین مافیا ییغناغیدیر! بوراسی بیزیم یازغیمیزی
چیرکلی قلم ایله پوزماغا چالیشان سؤمورگهچی گوجلرین بووارلاق
ماساسیدیر!

و بیز، بورداییق! بورا ایسه، بیزیم ائویمیزدی! بیز اسارت کاروانی ییق.
بونلار ایسه، نجیب ائویمیزی باسان یول کسنلر! بیز، بورایا الی-قولو باغلی،
بوینو قانداللی گلدیک. بونلار ایسه، بیزیم ائویمیزه قورشونلا، توپلا، توفنگله
واردیلار! تام بیر الی قانلی دوشمن کیمی!

جنی پادگانینا خوش گلیبسینینز!

بؤیوک بیر اوردو ائوینین حیطینین بیر کونجونده بلیرسیز گلجگیمیزی گۆزله
بیردیک. هاوا اؤتن گونلره گۆره بیر آز ایلیق گۆرونسه ده، نارین-نارین قار
یاغیشی سپه لنرکن اوزه ریمیزه قۇنوردو. ترلان و اولقانی اوزرینه چکیلن
پتونون بیر بوجاغی دا منیم آياقلاریمی اؤتموشدو. اونلارین یاتمیش اوزلرینه
باخیردیم. هر ایکسی نین چارمسیرلیگی دوداقلارینین قوروموش حالیندان
بللی اولوردو. هر کسین دورومو بیر-بیرینه بنزمیردی. چئوره میزی بیر نئچه
گۆزتچی عسگر قۇروما آلتینا آلمیشدی. ترلانی یوخو هاواسیندا ایچینی چکمه
سی دیقتمدن قاچمیردی. اونون قیغیلتی سینا اولقا اویاندی. ترلانا "بالام-بالام"
دئیرک اونو اویوتماغا چالیشدی. ترلانی آیلماق ایستمهدیگی درحال یوخویا
گئتمه سیندن بللی اولوردو. سانکی، آیلار سا یئمیه احتیاج دویاغاغیندان و
قارشیلیغینی تاپمایاغاغیندان امین ایدی. بو اوزدن گۆزلرینی آچماق ایستمیردی.

بیلیم نندنسه، اۇلقانین گۆزلرینده بیر چکیمجل لیک گۆرونوردو. او، داها دوننکی کیمی امینلیکله منه باخمیردی. اونون داورانیشلاریندا اوزونه گونج آرمیشدیر. او، منه بیر شئیلىرى آنلاتماغا چالیشیردی. بلکه ده ترلان اولماسایدی، منه هنج یاخین گلزدی! من، اۇلقانین گیزلی دویغولارینی اله آلماق اوچون بوتون جسارتیمی توپلایاراق سوروشدوم:

- اۇلقا، نئجسن؟

اۇلقانین دوداقلاری گولومسهدی. بیر آن اونون بو سۆزلره چوخ احتیياج دویوغونو دوشوندوم. ائله بونا گۆره ده، بوتون گوجومله اونا یاخینلاشماغا چالیشدیم. بو آنی اوزوم اوچون جیدی سیناق ساییردیم. من صبیر سیزلیکله اۇلقانین جاوابینی گۆزله ییردیم. سونوندا آز کئچمه دن جاواب گلدی:

- جوانشیر منی آرتیق تانییرسان. من ایچیمدهکی بوتون گیزلندیک لریمی سنه سؤیله دیم. منی باغیشلا! آلین یازیم کیمسهنی قار اتممالیدیر! من، سنی اوزمک ایستمه دیم. سنه اولان بنزریلگیمی سنینله پایلاشدیم. سن ایسه گۆز یاشارینی منیمله پایلاشدین. بورا قدر یئتر منجه! بونلاری سنینله پایلاشماقدان اوتانما دیم! سنینله تانیش اولماق چوخ گۆزل دویغودور. من، بالام اوچون تنیمی وئردیم. ایندی نه بالام وار، نه ده تنیم. تسلیم اندیله جک سادجه هئیکله ییم قالمیش. یاشام اوچون تک نده نیم اوجومدور. من، قارشیم گن حیاتدان اینتقام آلماق ایسته ییرم. بونو باجارماق اوچون اوزگور اولماغیم گرهمکیر. منی آنلاییرسان؟

- اولقا باخ! اینتقام آلماق اوچون تک باشینالیق یئتمز! یاشاماق ان بویوک اینتقامدیر اولقا! اوج اومودو ایله یاشاماق اوزو ده بیر باجاریقدیر. گل بونو بیرلیکده باجارق. من سنین بوتون کدرلرینه تانیش اولدم. یوز مینلرجه سویداشیمیز کیمی، بیز ده اینتقام حیس ایله گونه باشلامالی بیق! سنین دوشونجن دوغرو دور. بو اولومجول آنلاردا اوج اینادی اولمادان، یاشام چکیلمز! یاشامادان نجه اوج آیینار، اولقا؟ بیزیم بو یاشام یولوندا بیرلیگیمیز گرک! بونون آدینی سئوگی قوی، اوج قوی، نجه ایسترسن بونو آدلاندیر! آنجاق بیزی بوندان اوزاق ائتمه! بیزی، تک باشینا اوز نیتلری اوچون یئم اندرلر. یولوموز و طالعیمیز بللی دئییل، اولقا! منه ایزین وئر آتامی، آنامی، قارداشیمی، باجیمی و گوزومون اونوندهکی مینلرجه ایزلری سیلینمیش عزیزلریمی سنین اورگینه گوموم! بونو مندن و ترلاندان آما! من سنین جوانشیرین اولماق ایستهییرم. بونا ایزین وئر لوطفا! بیرلیکده اینتقام آماغا قالخارساق اوغورلو اولاجاغینا اومیدییمیز آرتار. منیم سنه احتیاجیم وار. بیز، بیر میلّت اولاراق تجاوزه اوغرادیق. یالنیز سن زورلانمادین کی، اولقام! سنه اولان تجاوز منه ده اولدو! من ده یئنیلگی قورباننیام! بو سیرری اولنهک ایچیمده گیزلی ساخلاماگی دوشونسم ده، قارشیمدا قهرمانجا بیر داورانیش گوزومو آجدی. گل بیرلیکده ناموسوموزا اوزانان اللری قیراق.

اولقا! اورگیم سنه سسلنیر: سنی سئویرم! منیمله یاشام قازانما ساواشینا گیریرسنمی؟ منیمله ائولنیرسنمی؟

اۇلقا، قىمىلدانمادان گۆزلىرىمىن ايچىنە دالمىشىدى. گۆزلىرى و بىر ھىكل
كىمى قارشىما دىكىلمىشىدى. كىچىك تىكى بىلە، گۆستىرىدى. آغ توم ياناقلىرى
ساوالانىن دۇشوندە يايىلان سالى بوزلاقلا بىزەيىردى. من، اونا گۆردويوم
آندان بىر ھىچ بىلە اۇلومجول گۆرمە مىشىدىم. اونون سوسقون و شاشقىن
حاليدان ايچىمە گىزلى بىر قورخو دوشوردو. عۆمرومدە بىلە جسور، بىلە تىز و
اوتانچ خارىچىندە تىكى سرگىلە مە مىشىدىم. بىلە آجى اولايلاز ايچىندە سۇگى
سرگىلەمە گىن آلامىنى اوزوم دە آلامىردىم! گۆزلىرىم جاببار عمىنين ايرادەسىز
قاپالى گۆزلىرىنە ساتاشىدىكجا، اوتانچىم داھا دا آرتدى! يقىن كى، دونيا گۆرموش
بو سورگونداش عىمى يىنە ھر شئى ائىتىمىشىدىر!
اۇلقانىن اوزونە باخماق اوچون بىر بهانە گزىردىم. اورتادا يارانان سس
سىزلىك سىنىرلىرىمە تۇخونوردو. قۇرخوردوم! بو جەنمىن ايچىندە بىر دە جەنم
ياشاماق اىستىمىردىم. منىم بو باشى بلالى قىزا وور غونلو غوم آرتىق اوزە
وروردو! بىر يىرلەر قاچاق، گىزلىنەجك شانسىم يۇخ ايدى. من، اۇلقايا
عاشىق اۇلموشدوم! اۇنا وورولموشدوم! بوندان سونرا اونسوزلوغو
دوشونموردوم! بو فىرتانالار ايچىندە اۇلقا دىلە گلدى:

- جوانشىر نە دىدىن؟
- نە زامان؟ ايندىمى؟ بىر شئى دىدىم مى؟
- بىراز بوندان اۇنچە نە دىدىن؟
- ھە! سە سە سە سنى سئویرم دىدىم!...
- يوخ، داھا اۇنچە؟
- مە مە مە منىملە ائولن دىدىم!

- یوخ-یوخ، داها اۇنجه زینداندا؟
- هه، هه، هه دوغرو...! سنه یاپدیقلارینی منه ده یاپدیقلار! دندیم!
- نئجه؟ نئجه؟ سنکی او غلانسان! سنه نئجه یاپارلار کی؟!
- اونلار دفعه لرجه منه و منیمله بیر بन्दده اولان یولداشیما تجاوزر انتدیلر.
- اونلار اوچون دیشی ویا اثرکک فرق ائتمز! تجاوزون اثرکک، دیشیسی یوخدور اولقا! اونلارین دندیگینه گۆره، انششکلر ایکی ایشده قوللانیلیر: یوک داشیماقدا و و و....! اولقا، بوندان سونرا یئنیلمه‌نین آجیسینی دئییل، تجروبه‌سینی یاشانتیمیزا قاتمالی ییق. آجینی بیرلیکده چکدیکسه، گله‌جگه ده بیرلیکده باخمالی ییق. نه دئییرسن اولقا؟ اولارمی؟

اولقا، الینده‌کی کیچیک مندیله ترلانیب بورونونون اؤنونو سیلهرک:

- سن، بونلاری منیم اورگیمی آلماق اوچون دئییرسن جوانشیر. ائله‌می؟
- یوخ، یوخ! اینان کی دئدیکلریم تام بیر گرچک! منیم ایکی قونشومو آغیر ایشگنجه و تجاوزدن سونرا قورشونلادیلار. اونلار، فیرقه‌نین گنج تشکیلاتینین باشچیلاریندان ساییلیردی‌لار. من اونلاری تبریزین دانشسرای سالونوندا گۆرموشدوم. اونلاردان داها دا چالیشقان بیرنین باشینا نه گلدیگینی بیلمه‌دیم. او یولداشین آدینی آنیمساییرام. ایچیمیزده ان ساوادلای قلمه صاحبی ایدی. اونون آدی تقی ایدی. ها، تقی ذهتابی! او، فیرقه گنج‌لرینین اؤنجولو و صدری ساییلیردی. او، چوخ قورخماز، ساوادلای و قلم صاحبی ایدی. فیرقه‌نین رهبرلیگی قاچاندان سونرا، او دا گۆزدن ایتدی. من، اوزومو اونلارلا بیر چکیده قویا بیلرم. منیم روتبم-موتبم

اولمادی. بو اوزدن پایيما ایشکنجه، لیمونات شوشهسی و حربیچیلرین
تجاووزو دوشدو. منیم ده سندن ساخلایاجاق بیر سیرریم قالمادی، اولقام!

بیزدن بیراز آرالی، گنج بیر آنانین قوجاغیندا آغلایان اوشاغین سیزیلتیسی
قارولچو عسگری چيله دن چیخارمیشدی. عسگرین چارمسیز آنایا اولان
حیرصلی باخیشلاری آن با ان نیفرته چئوریلیردی. اوشاغین سیزیلتیسی و گنج
آنانین چاش-باش سوسدورما یؤنتمی عسگری
چیلدیرماغا باشلادی. عسگرین سرت آددیملاری گنج آنانی یئرینده دؤندوردو!

- ائی تورک نفهم! مگر نه می بینی که "کره خرت آر-ار می کنه؟ زود
خفش کن اونو!

عوصیانچی گوجو بیتیش، آیاقدا دوراجاق حالی قالمامیش بیزلر اوچون
عسگره قارشى حرکتہ کئچمک دئیل، سؤزده اعتراض ائتک بئله،
مومکونسوز گورونوردو! گنج آنانین قورخاراق سینیرکئچیرمه سی چوخ
کئچمەدن قورخونج گوز یاشلارینا چئوریلدی. اونون هؤنکور-هؤنکور
آغلاماسیندان کورپەنین سیزیلتیسی انشیدیلمز اولدو! گنج آنا، بالاسینین
گوناهینی اوزه رینه چکمک اوچون بوتون گوجو ایله آغالییردی. تیریزدن
چیخان یاردیمچی الینی کیمسەدن اسیرگمەین آغ بیرچک آنانین قاچاراق گنج
آنانی قوینونا چکمەسی و عسگره باغیرماسی درین اوتانجیما سبب اولدو! او،
اؤنجه گنج آنانی ساکینلشدیردی. سونرا ایسه بالاسینی قوجاغیندان آلیب باغیرنا
باساراق اوخشادی! بو گورونتودن انتگیله نن اولقا، ترلانی منیم قوجاغیما
بوراخاراق، گنج آنانین یانینا گئتدی. تئللرینی سیغارلایاراق اونونلا پیچیلتی ایله

دانیشماغا باشلادی. سونرا یاشلی آنایا دؤنهرک اوشاغی اوندان آلیب، اوزونو دووارا چئویرهرک اوشاغی امیز دیرمهیه باشلادی. چوخ کئچمهدن اوشاق دا، آناسی دا نورمال حالا دؤنولر. آغ بیرچک آنا اولقانی اوزوندن اوپهرک امین آددیملارلا عسگره ساری یورودو!

ساعاتلار اؤنجهدن "جئی پادگانینا خوش گلمیسینینز" تابلوسونون آرخاسیندا قورولان تک بیر تاوانلی چادیرین ایچینه سیغینمیشدیق. آج-سوسوز و تیتیرک حالدا، سادجه قورو بیر مرحمت گؤزله بیردیک. نه امامدان، نه پئیمبردن، نه قورانندان، نه ده تانیردان، آنجاق بیر عسگردن اومود گؤزله بیردیک! الینده بیر سید چؤرکله گلهجک عسگری گؤزله بیردیک! قانیمیز داماردا، دلیمیز آغیزدا، دیلگیمیز باغریمیزدا دؤنموشدور. کیم، نهیه ایناناجا غیمیزی اونوتموشدو! هر نه ده اولسا، سونوندا بیر اسارتین قالینتی لاری ساییلیردیق!

چئورمه آج-یالاواج سئودیکلریمی گؤرونجه، یئر-گۆیه، اؤزومه و اؤزومدن اولان هرکسه عوصیان ائدیردیم؛

«آی آتا پيشوري! بيزی کيملرين اليه بورا خيب گئتدين! سندن سونرا بو ميليتين باشينا گلنلری دوشوندونمو هئچ؟! هئچ دوشوندون کی، اليفبانی بيلمه بين بير فارس عسگری ميلتينه قارشى "تورکه خر" باغي راجاق! هئچ دوشوندونمو سندن سونرا قورولا جاق ميلترجه دار آغاجيني، ديزيله جک ميلترجه قورشون سيرا سيني؟! هئچ دوشوندونمو بونلاری، ائی منيم سئويملى آتام!»

سئومک نه بئوک گوناہ ساییلیرمیش! آتامین بیر سؤزونو خاطر لاییردیم! او،
توتولمادان ایکی گون اؤنجه قاچاراق ائوه گلیب، بیزیمله ساغوللاشدی. آتام
گئدینجه، منی بیر طرفه چکیب سؤیلهدی:

- او غلوم! حاکیمیتین دؤنمہ سینہ اومود یوخ آرتیق! ایکی گونہ قالماز تبریزده
قان آخار! سیاستچیلر ایندین یوک-یاپلارینی باغلاییب جولفایا ساری
آیاقلانیلار! "ؤلکم وار، دؤنمک یوخ!" آندی تاریخه قالدی! بیز فدا بیلر
سونونا قدر ووروشمالی بیق. بیزیم گندهجک یولوموز یوخ! آنان و باجین
بوندان سونرا سنہ امانت! هادی، سنی گوروم عزیز او غلوم! بو میلتن
قانی یزده قالماسین! اوزولمه او غلوم، باشینی دیک توت! / ایگیدین باشینا
ایش گهلر!

آتام، قورشونا دیزیلینجه" ایگیدین باشینا ایش گهلر "آنلامینی بوتون درینلیگی
ایله درک ائتدیم. دئمک کی، بو اؤیکونون باشی ایله سونو آراسیندا
سینیر سیزلیغین بؤیوتلارینی بؤی-بؤی گورمک گرک ایمیش! من، بو تراژدینی
آنلاماق اوچون یاشاییب گورمہلی ایدیم!
بیر گون شهید قارداشیمی قارشیمایا آلیب سوروشدوم:

- داداش، پشوری بابانین تنهراندا نه ایشی واردیر؟ نییه تنهرانا گنتکم
ایستهیر؟ اونو اورادا اؤلدورمز لرمی؟ فارس دؤولتیه نئی پیلاشماق
ایستهیر؟ سنجہ، بو ایشین آرخاسیندا بیرتوزاق یوخدورمو؟ سنجہ، تنهران
قورخونج یئر دئیلمی؟ چیینینده سیلاح، بئلینده قورشون-قورشاقلی شهید
داداشیم بئله دئدی:

- جوانشیر، یاخشی قولاق آس! بیز تورکلرین هنج بیر شئیدن قورخوسو
یوخدور. پیشوری بابا دا بیر تورکدور. او، حاقیمیزی آلاق اوچون تئهرانا
دئییل، دونیانین او بیرى اوجونا بئله، گئدر. فارسلا رین اونو یوخ ائتمهیه
گوجو یئتمز! آنجاق منیم ایچیمده ده بیر تلاش واردير! بو روسلار بئل
باغلاماق دوغرو دئییل. روسلارین راضیلیغی اولمادان پیشوری یولداش
تئهرانا گئتمز! بو، قورخونج اویوندور منجه! تئهران قدر موسکوا دا
قورخونج دور!

شهید داداشیم بونو دئدی، الینی توفنگینین "گلن-گئدن"ینه چکیب اونو اؤپمک
دئدی:

- جوانشیر، سنین اوخویوب بؤیوک آدام اولمان اوچون عؤمرومون سؤنونا
قدر بو توفنگیمله دؤیوشمهیه و جان وئرمهیه حاضیرام. تکی سیزلرین
یئتیشیب بو گؤزل آذربایجان وطنینه اییه لنمه یینیزی گؤرسک! بیر وطنی
دوشمن الینه وئرممک اوچون قوربانی اولدوغوم بو یارق گرکلیدیر.
منیم داداشیم تئهرانی هنج گؤرمه‌دی. او، تئهرانی گؤرمگی عاغلینین اوجوندان
بئله، کئچیرمه‌دی.

سونوندا بیزی اوستو اؤرتولو بیر سالونا یئرلشدیردیلر. یئرلی بیر چاوشون
موشتولو غونا گؤره، بیزی بیر ساعات سونرا یئمک اوچون باشقا سالونا
گؤتوره‌جکلر. داداشیمی دوشونوردوم. اونون ایگیدجه وطن اوغرونا شهید
اولماسینی دوشونوردوم. اولومو دارا چکمرک، یاشاسین اؤزگورلوک!

یاشاسین آذربایجان دئییه باغیر ماسینی دوشونوردوم. اونا قورخونج تنهرانی آنلاتیردیم:

- «داداش، بوراسی تنهران! بوراسی دندیگین قورخونج تنهران! بیزه و منلیگیمیزه قارشى دوشمن بیچیلین قورخونج شهر! هاواسی قورشونلو، قوخوسو قانلی، دوزاغی باتاقلی! بوراسی تنهران! بوراسی قورشونلو، قان قوخولو، حیله کار شهر! بوراسی اینسانلیغی پوزان کیرلی آلان! بوراسی تنهران! بوراسی سوپئر گوجلرین تجیز پلانلارینین مرکزی! بوراسی سود آمر قیزلاریمیزین سود قوخوسو وئرن اینجیسی نین پارام پارچا ائتمک امرینی وئرن باشکند! بوراسی دان یئرینین اوزونه پرده چکن قارا دومان! بوراسی تنهران! اینسانلاردان اینسانلیغی چالان پوسقولو یئر! بوراسی شیطان بیغیتتییسی! بوراسی قورخونج شهر! بیز ایسه داداش، بورانین عزیز قوناقلاری، قانداللی، بوینو بوکوک قوناقلاری بیق! داداش، دئمیشدین کی، سندن گیزلین-ساخلم اولماسین! داداش، سنه کیمسهیه آچمادیغیم بیر گیزلیمی آچیرام! داداش، سندن سونرا آتانین وای سسی گلدی. سونرا منیم سسیم دوستاقدان گلدی. زینداندان باشیما گلنلر، عاغلینا بئله گلمز! سونرا جهنم بولونو گؤستر دیلر بیزه داداش. آتامیزین منه تاپشیردیغی آنامیزی و گؤزل باحیمیزی جهنم بولونا قوربان وئردیم. اونلاری قورویا بیلیمدیم، داداش! سونرا ۲۹ وطنداشی بولدا شاختایا تسلیم ائتدیک. داداش، بو ظولمت ایچینده بیر ده، ایلدیریم چارپمیش قارا سئودایا توتولدوم!»

دانشسرادا اوخویارکن ایکی اۇخول داشین ایلک باخیشدا سئودالاشیب ایلدیریم نیکاحی ایله ائولنملرلی آرامیزدا دللیلیک کیمی آنلاشیلدی. آنجاق، ایندی اوزومله اولقا آراسیندا یارانان سئودانین آدینی نه قوباجاغیمی بیلیم. من، گرچکن اولقانی سئوگی دنیزینده اوزوردوم. اونون سوسقونلوغو ایله سوسور، هیجانی ایله وولکانا دئوردوم. اولقا، ایچیمدهکی اومیدسیرلیکلره قارشى دیرنج بایراغی اولموشدو. گوزومو اوندان چکه بیلیم. اوندان بیر گوزل سوز گوزله بیردیم. آنجاق اونون سوسقونلوغو بیتکم بیلیم. اولقا بیر دینسه ایدی! اونون ایچیندن کنچنلری بیر بیلسه ایدیم. سئوگی آتشی، سئونوک قلبیمی آتشلندیرسه ایدی!

منیم اوچون آرتیق شییلی، زنگان، مرداباد آجیسی گنریده قالمیشدی. آنامین، باجیمین، سورگون داشلاریمین گؤمدویو یئری بئله خاطیرلاماق ایستهمیردیم. بوتون تسلییم، تکجه، اولقا اولموشدو. نه یاشادیغیمی بیر من، بیر ده ایچیمده هر آن دئیشن تانیریم بیلیردی!

"تانیریم، منه نه اولور! منیم اوج آلانیمی داراتما! منی اینتقام آلمادان اوز یانینا آلم! تانیریم، من بیتسم، یئنین توپارلانماق اوچون یئنین دوغوشوم گرک! منی اولقا ایله سیناغا چکمه، ائی تانیریم!"

تئهرانین جئی پادیقانیندا کنچیردیگیمیز ایکینجی گون ده آرخادا قالمیشدی. ایکی گون بویونجا یولا چیخمادان بیر یئرده دینجه لمک هر کسین اوره گینجه ایدی. آزادان-چوخدان یئمک یئییب، دینجهلیب حمام ائتمک، بیزیم اوچون چوخ سئویندیریجی ایدی.

تیریزده توتولاندان بری، حامام اوزونه حسرت قالمیشدیم. بو اوزدن ایکی گئجه لیک ده اولسا، تمیز و قاشینمادان یاتماق چوخ گؤزل ایدی. سؤز سوز کی، بو تکجه منیم اوچون دئییل، هرکس اوچون گؤزل دویغو ساییلیردی. بو ایکی گونده اولقایلان منیم آرامدا اولان سئوگی ایزلرینه باخمایاراق، اونون یان گزمه سی و بیزیم آرامیزدا کۆرپو رولو اولان ترلانین راحتسوزلیغی، جاببار عمینین منه آرتان باغلانتیسی ایلگیمی چکن اؤنملی گلشمه لر اولموشدو. بو ایکی گونده هر کسین اوزونه بیراز دا اولسون، آل سیچرامیشدی. ایکی گون اؤنجه کۆرپه سیله بیرلیکده آز قالا بؤیوک اولای یاراداجاق آنا اوز بالاسینی اوخساییردی. اؤنلارین کئفی یئرینده گۆرونوردو.

بیزیم هامیمیزی بؤیوک بیر یاتاقخانا سالونونا یئرلشدیرمیشدیلر. ایکی قات کؤهنه یاتاقلارین جیر-جیر سسیندن هرکس قولاقلارینی توتوردو. سالونون سؤل طرفینده کیشیلر، ساغ طرفینده ایسه قادینلار یئر آلمیشدی. کیشی-قادین بۆلمه سی کیمسه نین امریله دئییل، گله نکسل اوز وئرمیشدیر. بو اوزدن منیمله جاببار عمی بیر یاتاغی پایلاشمیشدیق.

گئجه ساعاتلاریندا ایکی سیلاهلی عسگرین سالونا گیریشی ماراغیمیزی چکدی. عسگرلرین گیریشیله بیر آن ایچینده سس سیزلیک سالونا حاکیم اولدو. ایکی عسگر کنار چکیلب سایغیدا بولوندولار. بیر نؤجه آندان سونرا باش چاوشو بایرامی و آردینجا اون باشی چاوشو غلامعلی درویشلو سالونا گیردیلر. دوغروسو، اونلاری گۆرونجه هم چاشدیدیم، هم ده سئویندیم. آبیق اولان هر کس اونلاری گۆرونجه، یاتاغینین یانیندا آیاغا دوردو. چاوشلار چوخ یاخین دویغو ایچینده هر کسله ماراقلانیدیلار. سونرا یاواش-یاواش بیزه یاخینلاشدیلار. جاببار عمی ایله من یان-یانا دایانمیشدیق. جاببار عمی باش

چاوش بایرامینی گۆرونجه باشینی یئره سالدی. او، سانکی باشچاوشو گۆرمک ایستیمردی. چاوش ایسه اونون یانیندان کنچهرک گۆزالتی جاببار عمیه باخاراق قارشیدا دایانیب:

- تقدیری ایلاهی! بیر داها سنی گۆردوم. شوکور اولسون! جوانشیر نجه سن؟
- یاخشی یام ساغولون سرکار. سیزه نه اولدو بیردن یوخ اولدunuz؟
- باشیمیزا گلنلری سوروشما! او گنجه، سرکار عجمی نین یاردیم گتیرمه سینین گنجیکمه سیله هامنین یولدا قالیب اوله جگینی دوشوندوک. بو اوزدن منیمله درویشلو بئی یاردیم گتیرمک اوچون یولا چیخدیق. جییمیز یولدا دایاندی. سوروجو بیر چوخ چالیشدی. ماشینین ایستارتی دا ایشدن دوشندن سونرا، چاره سیز عجمی گیلین گلمه سینی گۆزله دیک. آرتیق ایش-ایشدن کنچمیشدی. عجمی گیلین گلمه سینی بیلمه دیک. بیز ایکیمیزده باغین دوشموشدوک. سونرا یازیق سوروجو عسگرین چۆلده جاناوارلار طرفیندن بۇ غولموش خبرینی آلدیق.
- او گنجه ۲۹ نفر هنج گۆزلرینی آچمادیلار جناب بایرامی! اوشاقلی-بۆیوکلو ۲۹ نفر وطنداشیمیز قوربانلیق اولدو!
- انشیتدیک! چوخ اوزولدوک. بلکه ده تانرینین ایستگی بو ایمیش! نه بیلیم! (او یان - بو یانا باخیب یاواشجا، سانکی جاببار عمیه سۆز یئتیرمک اوچون دئییر!) بیز، بیر یئنیلگی نین قوربانلاری اولدوق! بونو بعضیلری مندن داها یاخشی بیلیر! اؤنجه فیکیرده، سونرا ایسه فیزیکده یئنیلدیک! بونو غلامعلی قارداشدا بیلیر! بیز، هامیمیز آتا-آناسی اولموش یئتیملریک!

بوشونا بیر-بیریمیزی گوناھلاندیرماياق!

بو باشچاوش اۇنجه گۇردويوم شاه اوردوسونون حر بیچیسی کیمی
دانیشمیردی! سانکی بونون ذهنیده بیر شئیلر اولموشدو!
اونولا جاببار عمینین آراسیندا بیر سیررین اولماسینا آرتیق شوبهم وار ایدی.
اونون عسگرلری یاخینا بور اخماماسی نین سببینی باشا دوشوردوم. او داوام
ائتدی:

- او غلوم جوانشیر، ائشیتدیم کی، بیر اوشاغا بابالیق ائدیرسن؟ آفرین! اولقا
دا بالاسینی الدن وئردی! اونا دا اوزولدوم! بورادا بعضی شورگوزلر وار!
اونلارین اولقادا گوزو اولاییلر. اولقانی گوزوندن آبییرما! اونلار سیزی
آر-آرواد بیلیرلر! بیلدیگیمه گوره، بو عجمی ده بیزیمله گلیمهچک آرتیق!
سیزین حاقینیزدا بیلگیلرین هامیسی منیمله غلامعلی بئی دن ایستییهچکلر.
یعنی الله یازیلی هئچ بیر شئی یوخ! غلامعلی بئی اوزونوزدن بیر
بیلین! آنلادین... آنلادین!

چاووشون سون سوزلری ایچیمه سئوینجیله یاناشی بویوک بیر قورخو سالدی.
او، بونلاری دئییه رکن، آغیر بیر یوکون آلتیندا اولدوغومو آنلادیردی. باشقا
یانان اونون، گنجهنین بو چاغیندا گلیب بونلاری دئمه سینین آنلامی اولدوقجا
جیدی اؤنم داشی بیردی. منه ائله گلیردی کی، چاووش بایرامینین سالونا گلمه
سینین تمل ندنی منیدیم. او، گنج اولمادان گرک اولان مئسازلارینی منه

چاتدیر یلماسینی پلانینا قۇیموشدو. اونونلا بیرلیکده گلن درویشلو بیئی ایلک کز اولاراق غلاملی قارداش آدلاندیر ماسی دا دوشونولموش ایفاده طرزی ایدی. اونون آز و اوز دانیشماسی بیزیم دوردوموز اوچون ده آچیق-آیدین یول گۆستریسی ساییلیردی. من، جاببار عمینی یئنی تانیمیشدیم. آیدندان باشقا هنج بیر بیلگیم یوخ ایدی. آنجاق بللی اولان، باشچاوش اونو یاخیندان تانییر، حتّی یۇلداشیدیر کیمی گۆرونوردو. چاوش درویشلونون اولدوغو کیمی سس سیز-سمیر سیز گلیب، تانیقلىق اندیب گئتمهسی ده بیر غریبه گۆرونوردو! چاوش درویشلو، گون کئچدیکجه منیم اوچون مارق قايناغينا چنوریلیردی. اونون کدرلی گۆزلیرى، آخساق یاناقلاری، سۆزه آچیلماز دۇداقلاری و سوسقون باخیشلاری منی فیرقه باشچیلارینین گیزلیجه تبریزدن چیخما آنلارینا گۆتوروردو. من اونون سیررینی آجا بیلهجمیه م؟ او، بو ایدنی منه وئره جکمی؟

چاوشلارین سالوندان چیخماسی ایله دۇرد بوجاقدا یانان چیراقلار دا سۇندو. چیراقلارین سۇنمهسی ایله سواللارلا بیرلیکده، قارائلیق دا اوزه ریمه چؤکدو! سحر اثرکندن اویانین زنگولهلری قولاغیما ویز گلیردی! هنج اویانماق ایستیردیم. کپیریکلریمین بیر-بیریندن آیریلماغی یوخ ایدی. بللی کی، سحره دک گئجه سرسمیله اوغراشمیشدیم! پئندیر-چۆرک و چایدان سونرا بیزی جئی پادیقانینین میدانینا توپلادیلار. ایکی اولدوزلو بیر اوفیسئر بیزیم قارشیمیزا گلدی. اونون یانیندا باشچاوشلا بیرلیکده چاوشلار عجمی و درویشلو دا دورموشدورلار. او، باشچاوشا بیر شئیلر سؤیلهدی. باشچاوش ایسه سایغی دوروشو ایله اونو یانیتلادی. گنج سوبای بیزه اوزونو توتاراق فارسجا دانیشماغا باشلادی. اونون سۆزلرینی باشچاوش تورکجهیه چئویردی:

- سیزین تبریزدن بورا قدر گلمه گینیزین نده نی چوخ آیدیندیر. بیز، حربچی
 بیک. بیز، یالنیز امرلری یئرینه یئتیریریک. من، اؤنجه یول بویونجا
 ساختادان ادیت چکدیگینیزی دیله گتیریرم. سیز، چوخ چتینلیک چکدینیز.
 سیزین ایچینیزدن ساختادا اولنلر اولدو. باشینیز ساغولسون. تانری سیزی
 بو گونه سالان سووئت نؤکرلرینه لعنت ائتسین! اونلار، سیزین بله آوارا
 اولدوغونوزا سبب اولدولار. بیز، بیر میلّت و بیر امتیک! بیر دیلیمیز، بیر
 دینیمیز، بیر اولکه میز و بیر شاهیمیز وار. آذربایجان ایرانین باشیدیر!
 مگر آسلان باشسیز قالار؟ سیز، بوندان سونرا داها باشقا یئرلرده
 یاشایاجاقسینیز. گتیدیگینیز یئر عزیز وطنیمیزین ان گۈزل بؤلگه لریندیر.
 سیز، بویوک بیر کۈچون کیچیک بیر ایلکی سینیز! گتیدیگینیز یئرده
 گۈزل یاشاماغینیزی گنج پادشاهیمیزا بورجلوسونوز! شاهپرست و
 ایرانپرست اولماق اوچون اؤنجه فارسپرست اولماغینیز گرک! بیلین کی،
 سیز تورک دئیل سینیز! تورکون عونوانینا وئریلن شو عارلارین سیزه
 دخلی یوخدور. سیز، آذری سینیز! آذری، اوزونو" آریا نژاد" بیلر!
 سیزین، ائششک تورکلرله هئچ بیر باغلانتی نیز یوخدور! سیز، بویوک
 بابامیز" – کوروش"ون قوشاگی سینیز! سیز، گنج شاهیمیزین حاقلی
 اولدوغونو دونیایا باغیرمالی سینیز! گتیدیگینیز یئرده اصل آنا دیلینیز
 اولان – شکر فارس دیلینی یئنیندن اویرنهچک سینیز و بالالارینیزلا
 مملکتین رسمی آنا دیلینده دانیشاجاقسیز! سیز، فارسین بیر قۇلو اولان
 آذری لشمکله بیرلیکده مدنیتین ده نه اولدوغونو دوشونهچکسینیز! سیزین
 ائششک تورکلرله هئچ بیر یاخینلیغینیز یوخدور! عثمانلیلار ایله ایرانلیلار
 هر زامان دوشمن اولوب، دوشمن قالاجاقدیر! بونو شاه بابامیز" – اسما

عیل صفوی "دن اؤیرنمک گرکدیر! او دا، سیزین کیمی بیر آذری فارسی اولموشدور. عوثمانلی شاهلاری اونو تورک دئییل، عجم آدلاندیریردیلار! اونلار، حاقلیدیرلر!

اونون سؤزلرینی چئویرن باش چاووشون دوداقلاری تیتیرمیردی. اؤز لیکله، "تورک خر" سؤزونه گلینجه او انششک سوزونو دئمەدن کئچیردی. گنج سوبای ایسه، باشچاووشون یاریمجیق چئویرمەسینی گۆرمەدن و یا بیلەمدن دیقتە آلمیردی. او، میلی کیملیگیمیزه پوسکور دویو نیفرتدن سونرا سوزونو بئله داوام ائتدی:

- بیرازدان سیزی "ناصر خسرو" خیوانینا گۆتورمککلر. اورادا، آمئریکان اوتوبوسلاری ایله یئنی شهرینیزه ساری گئدەجکسیز. اوسلو اولان ساغلام مقصدە چاتاراق عزیز توتولاجاق! عوصیان قالدانلار ایسه هنج شوبهه سیز، قارشیلاریندا قورشون گۆرمککلر. سئچیم سیزیندیر! سیزین ایچینیزده یازیب-اوخیان گنجلر وار. اونلار مکتوب و گوندەلیک یازدیرماق یاساق دیر! هرکس دونهنی اونوداجاق! یئنی شهرینیزی اؤزونوز آبادلاشدیراجاق سینیز! تبریزی بنینیزدن چیخارین! تبریزدەکی عاییلە نیزی، دوستونوزو، سؤدیکلرینیزی اونودون! ان قیسا زاماندا فارسجانی اؤیرەنین! گئتدیگینیز یئرین بوتون اهالیسی ایرانی دیلدە دانیشیر. سیز دە چالیشین شیرین فارسجانی تئز اؤیرەنی. ناصر خسرو قاراژیندا باشقالاری دا سیزینلە یولجو اولاجاقلار. اونلار دا، سیزین کیمی وطن ساتانلارین یئرینە جزالانیرلار. ماشیندا هر بیرینیزه یول پایی وئریله

جک! اونو ائله بؤلون کی آج قالمايین! بیر ده تبریزدن بورا قدر جانی نی
 سیزین ساغ قالماغینیز او غروندا تهلوکه یه سالمیش چاووش عجمی نین
 سیزینله اولما گوروی بوردا بیتیر. سؤز سوز کی، باشینیزین اوستونده
 شهر-شهر دئیشن سئچیلیمیش قهرمان مأمورلار اولاجاقدیر. تنه راندان
 سیزی گؤتوره جک ایکی میلی چاووشوموز وار. اونلار یئنی جه تبریزدن
 گلیمیش، آزر بایجانی اجنبی لردن قورتاران یوزلرجه خاینی جهنمه
 گؤندرن وطنپرور قهرمان چاووشلاردیر. ایکی دیلداش چاووشلارینیز
 ایسه، سیزینله بیرلیکده اولاجاقلار! ایندی هامی بیرلیکده اوچ کز" جاوید
 شاه "دئییب کامیونلاردا یئرلشین!

- جاوید شاه، جاوید شاه، جاوید شاه!

ایکی اولدوزلو فارس سوبایی میلی کیملیگیمیزه، وطنیمیزه، اینسان
 شرفیمیزه، لیدئرلریمیزه و اؤزگورلوک حاقیمیزا فاشیست سالدیریسیندا
 سونرا هر کسین یوخ کئیفی اولدوقجا پوزولموشدور. بیر-بیریمیزین
 اوزونه باخاجاق غییر تیمیز قالمامیشدی. فارس سوبای قارشیسیندا اولان
 بیزلرین اینسانلیغی بؤیوک سوال آلتیندا ایدی! بو فاشیست فارس ظابیطین
 گؤزوموزه باخا-باخا بیزه تورک میلتنه" خر " دئمه سینین آجیسینی اودا-
 اودا قالدیق! بو دورومدا میلی غییر تیمیز دؤنوب بوز اولموشدور.
 باشچاووشون و چاووش درویشلونون اونون یانیندا سیلاحسیز دورماسی دا
 چوخ آنلاملی ایدی. تبریزدن چیخانی او ایکیسینین بئلینی سیلاحسیز گورمه
 یه آلیشمیشدیق. آنجاق بو گورونتونون آنلامی داها درین ایدی. فاشیست
 سوبای، ایکی تورک چاووشا تام بیر دشمن کیمی باخیردی. اونلارین
 آدینی چکمه دن،" ایکی دیلداش چاووشلارینیز ایسه، سیزینله بیرلیکده

اولاجاقلار!" سوزونون آنلامی، بو ایکی سینین ده سورگونه گونده ریلمه سی ایدی. اوزللیکله آتاسی یاشدا باش چاووشا قارشی چیرکین یاناشماسی، اؤنجهدن پلانلاشمیش بیر گؤستریش ایدی!

زیندانداندا ایشگنجلی جینسل تجاوزه اوغرا دیغیم آنلاردا دا، فارس چاووشلارینین ان یایغین دیل ازیری همین "تورک خر" سؤزو ایدی. بو اوزدن، بورادا اولان هر کس اوچون بو تئرمین تانیس ایدی. بیزیم اوچون، آرتیق اولوسال ینیلگینین فاتوراسی کسيلمیشدیر. یا اول یا دا تابع اول!

باشقا یول یوخ ایدی آرتیق! بیز، هله ده بو ایکی یول آیرجیندایدیق. اوله ک می، یوخسا اولومجول یاشایاق می!؟

ناصر خسرو خیوانی!

"جئی" اوردوگاهیندان ناصر خسرو خیوانی آراسیندا او گوندهک گؤرمه دیگیم داها اوجا بینالار گؤروردوم. من بوندان اؤنجه تبریزدن باشقا بؤیوک شهر گؤرمه میشدیم. تئهرانین شهر دوزنه تیبریزه گوره داها مودئرن گورونوردو. شهرین ایچینده ائنلی و گئنیش کوچلر داها چوخ ایدی. هر کوچدن باشقاسینا کنجینجه داها سیخ اینسانلار دولو کوچلرله قارشی-قارشیا گلیردیک. بورادا اینسانلارین چئشیدلی گئیملری ماراغیمی چکیردی. بورادا مودئرن گئیملی اینسانلارین سایه تیبریذن داها چوخ ایدی. تبریز ده اولدوغو کیمی، بورادا ماشین، فایتون و اینسانلار ایچ-ایچه حرکت اندیردیلر.

تئهران، بۇيوكلوگو ايله تبريزدن فرقلەنيردى. بير ايل ميللى حاكيميتين دۇنمىنى حساب انتمەسك، ايرانين ان اۇنملى شەهرى سايبان تبريزدە كرپىچ-كرپىچ اوستونە قويولماميشدير. اولكەنين ايكي بۇيوك شەرلرى سايبان تئهرانلا تبريز آراسيندا تام بير اۇگنى ليك گۆزە دە بيردى. تئهراندان بيرباشا يۇنە لن آنتى تورك-آنتى ازربايجان سياستى ۱۹۲۵-دن سونرا ھىچ چكىنمەدن فارس حاكيميتى نين باشليجا سياستى اولموشدور. كئشكى بئله اولماسايدى. آما بوتون چكديگيم، گۆردويوم آنيلاريملا بو شەهرين پوسكولو اولدوغونو دريندن آنلايرام.

بىزى بليرسيز مقصدە سورن حربى آوتوبوس، سونوندا اوزون بير خيابان آرديندان گۆى موزايك اوزە رينە يازيلميش " ناصر خسرو " خياوانينا گيرميش اولدو. خياوان چوخ قالاباليق گۆرونوردو. ايرەليدە بير گۆزل بينا گۆزە چارپيردى. بوراسى " شمس اولعمارە "سارايى ايدى. ھانسى كى، تورك شاهی ناصرالدين امريله تيكيلميشدى. بو گۆزل بينا، ايندييەدك گۆردويوم ان بۇيوك و نەنگ تيكينتى ايدى. بو بينانين قارشيسيندان گنچرکن روحوما بير گۆزليلك چؤكدو. اۇيرنديگيمە گۆرە، بو بينانين تيكينتى اوستالارينين تورك اولدوغو بللى اولدو! بو بينادان بيراز سونرا بير قاراڭا گيرديك. اورادا اوزون ديمديكى آوتوبوسلارلا ياناشى ايكي اوردو كاميونو دا دايانميشدى. بيزيم قاراڭا گيرمە گيميزلە كاميونلاردا يئرلشن سيلاحلى عسگرلر يئرە ائئەرك سيرا چكديلر. بورادا جئى اوردو ائويندەكى حربى دوزندن اثر-علامت يوخ ايدى. عسگرلرين باشى اوستونده اوچ سككىزلى بير چاوش دايانميشدى. اونون

امریله عسگرلر، ساده جه حاضیرلیقدا دایاندیلار. بیزیم ایکی اوتوبوسوموزدان باشقا، اورتا بیر اوتوبوس دا قاراڭا گیرمیش اولدو. ایکی کیچیک پنجره سیله منه چوخ تانیش گلن بو اوتوبوسون هارادان گلدیگی بللی ایدی. جنی اوردوگاهیندا بیزی انششک آدلانديران فارس سوبایین دندیگینه گوره، تنهراندان دا بیزه قاتیلان "خاین"لر اولاجاقمیش!

بیزی اوزون دیمدیکی آمریکان اوتوبوسلاردا یئرلشدیردیلر. من، اولقا، کورپه ترلان و جاببار عمی ایله بیرلیکده تنهران زیندانیندان بیزه قاتیلان اورتا یاشلی کیشی بیر سیرادا یئرلشدیک. اوتوبوس یئنی اولماسا دا، اونجهکی لره نیسبت داها گنیش و راحت ایدی. بیلیمرم بوندان اوتورومو، بوخسا باشقا ندندن اولقانی گوزلرینده گولونج ایشیلنیسی گورونوردو. من او واختان اولقانی ماوی گوزلرینین گولوشونو گورمه میشدیم. اینجی کیمی پارلاق و گونش بویدا ساقچین گوزلرینین اورگیمه انتمه سینی بوتون وارلیغیلا دویمادیم دئسم، یالان اولار. من، بوتون ایرملیده کی ایللرده او گوزلرین منه آخیشینی هنج اونودامادیم! انله بونا گورمدیر کی، او بیر آنلیق ایچیمی آلولانديران گولوشله هله ده گولور، آغلابیرام!

یولا چیخمادان اونجه ایکی گونلوک یئمک پایی پایلاندی. بیر یووارلاق کوکه، بیر پارچا پئندیر، بیر دنه خییار و بیر نچه کیچیک آلم بوتون جیره میز ساییلیردی. سورگون کاروانینی ایکی آمریکان ماشینیندا یئرلشدیردیلر. بیزیم اوتوبوسون ایلک سیراسیندا چاووش درویشلو ایله بیر باشقا گنج چاووش اوتورموشدو. ایکینجی سیرا ایسه، دورد سیلاحلی عسگره آیریلیمیشدی. عسگرلرین اللرینده سیلاحلا آیقدا دورماسی بیزه اولان اعتیمادسیزلیغین گؤسترگه سی ایدی. حله قاراڭدان دیشاری چیخمامیشدی کی، "زنه باد شاه"

سلوقانلاری قولاغیمیزا ده یدی. بیز قاراڭا گلینجه، اورادا ساکیتلیک حؤکم سوروردو. آنجاق قاراڭدان چپخان و اللرینده ایران بایراگی و ایران شاهینین فوتولارینی داشییان ۳۰-۴۰ کیشیلیک بیر قروپون بیزه قارشى شو عار وئرمه سی و حده- قورخو گلمه سی دیقتمیزی چکیردی. گؤستریجیلرین بیزه قارشى وئردیگی سلوقانلاری پولیس لر گوله-گوله قارشىلا بیر دیلار. اوتوبوسلارین قاراڭ قارشىسیندا دایانماسی، بللی ایدی کی اۇنجه من پلانلاشدیر یلمیشدی. گؤستریجیلر اوتوبوسلارا یاخینلاشمان گؤزداغی وئیردی لر. بیزیم اوچون کئچمیش بیر آیدا یاشانان اولچویه گلمز آشاغیلانمان، آچالمان سونرا بو ساختا تظاهوراتین آنلامی ویز گلیردی آرتیق! اونلار بونو آنلامیر دیلار کی، بیز لر اوز ائویمیزده بالتالانان کؤکو قیریق بوداقلاریق. اونلار سادجه غلبه سرخوشلوغو یاشاییر دیلار. اونلار، روسلارین اینگیلیسلرین آمریکانلارین کؤلگه تئاتر تۆکونتوسو اولدوقلارینین فرقینده بئله، دئییلدی لر. بو اوزدن، بیزه قارشى اولونان هر هانسی ال ایشارتی، وئر یلن ادا-اتوارلی سؤیوشلرین قارشىلیق لیغینی آجی گولومسمله وئیردیک. من یاشادیغیمیز بو آجی گونلردن سونرا، فارس لارین بیز تورکلره قارشى نیفرتینین داها درینلرده اولماسینی بوتون وارلیغیملا حیسنتمهیه باشلادیم!

چوخ کئچمه من شهرین مرکزی گئریده قالدی. اۇنجه کئچدیگیمیز کوچملردن گئری دؤنهرک، تئهرانین کنارینا طرف گئتدیگیمیزی دوشونوردوم.

جایبار عمینین یانیندا اؤتوران اورتا یاشلی آغ بیغلی بئین خورولتوسو آرا وئرمه من اوجالیردی. ماشینین اؤنونده اؤتوران عسگرلرین بیرینین ایکى-اوچ دفعه اونو اوپارماسی ایشه یاراسا دا، یوخویا دالار-دالماز قورخونج خورولتوسو یئنین باشلاییردی. بو ایسه، هرکسین دینجلمه حاقینی الیندن

آلیردی. بو اوزدن جاببار عمی، اونون یوخوسونو دوردورماق اوچون الیندن گلەنی اندیر، اونونلا صوحبت انتمیه چالیشیردی. آنجاق بللی کی اونون جاواب وئرمجک نه حالی، نه ده هوهسی یوخ ایدی. بو، جاببار عمین گۆز-قاش ایشارتیندن بللی اولوردو. اونون گۆز-قاش آتماسی منیمله اولقانین گولومسمهسینه سبب اولوردو. اصلینده، من ده بو اولایدان اؤتورو سئوینیردیم. چونکی، سونوندا دوشمنی سینیرلندیرن بیر یسی ایچیمیزدن چیخیشدی. اونون یانمیش یانقلاری، آلنین اورتاسیناجان چکیلیمیش داغینق قاشلاری، قارتال ناخیشلی درین باخیشلاری یینیش-یوخوشلو بیر اویکونون ایزلرینی گۆستریردی. او، محله میزده کیچیک بیر باکفالی اولان مؤحسون بییی اوغلونو خاطیرلادیردی. اونون دا باخیشلاری، قاشقباغی، یانقلاریندا اولان سیمهلری یئنی یولداشیمیزداکی کیمی ایدی.

اوتوبوسو بوتونلوکله اوز خورولتوسو آلتینا آلان و هر کسی اینجیدن داش یوخولو یئنی یولداشیمیزین یاراتدیغی راحتسزلیغا باخمایارق، بعضیلری ده اونونلا بیرلیکده خورلوردو. اولقا گۆزلرینی هر دن آچاراق گۆزالتی ایله منی ایزلهیر، گولور و یئنین گۆزلرینی یوموردو.

قارلا سوسلنمیش لوم-لوت دوزلر، آغ مخمر کیمی گئنیش آلانی بوروموشدو. گۆز ایشلهدیگجه، لپه لنمیش آغ آپپاق ائنگین سس سیزلیک گئنیش چولو اوز ائتکیسی آلتینا آلمیشدیر. پنجره آرخاسیندان ایچیمه هۆپان بو گۆزلیک یاواش-یاواش منی ده اوز سوسقونلو غونا چکیردی .

"یوزلر کیلومتره روحسوز و جانسیز یوللارین آرخاسیندا یاشام وارمیشسا، کسینلیکله اونوموزو کسن یوللاردا دا یاشام سئوگیسی بیزی یالنیز

بور اخمایاجاق! من، بو اینانجی یوللاردا بولدوم! بوتون آجیلارا، یاشلارا و یاسلارا راغمن یاشامی سئومک گر مکیر. اونا گۆره کی، یاشام اینجی داملا ایچینده توتولموش نیاگارا شاللاه سیدیر. یاشامین سرتی، قورخولوسو، آخارقانی و سینیر اؤته سی جهنمی یئنه ده یاشامدیر. بیز ایسه، بو سینیر سیز اینجی داملانین ایچینده تپه-دره دالغالاریق! بیز، اؤلمک اوچون دوغدوقسا، یاشاماق اوچون ده اؤلمگی باجارمالی ییق! من، ایچیمدهکی اؤنلولوگو یاشاتماق اوچون عؤمرومله سئودالاشمیشدیم. من، اؤلومو اؤلدورمک اوچون یاشامین ایزینده اولدوغومو دوشونوردوم!"

یئنی یولداش، دورمادان خورنا چکیردی. ائله همین خورنالارین بیرینده اوز سسیندن دیکسینهرک "بسمه الله-بسمه الله" دئیهرک جاببار عمیه "باغیشلا سن آلاه!" ایفاده سینیی دیله گتیردی. جاببار عمی ایسه، بو فورستی دئیرلندیرهرک "آلاه باغیشلا سین" دئییه اونو صؤحبته توتدو. من اونلارا ان یاخین قونشو اولدوغوم اوچون آرالاریندا باشلیان تانیشلیغین شاهیدی اولدوم.

- جاببار عمی: خورنا دیریلیک دئمکدیر. بللی کی، سیزین ماشاللاهینیز وار! بیزی تبریزدن گؤتورولر. اما هارا گئتدیگیمیزی بیلیمیریک. تبریزدن یولا چیخانی ۶۰ نفردن آرتیق ایدیک. ایندی ۳۰ نفر قالدیق.
- بس ۳۰ نفره نه گلدی؟
- بیزیم باشیمیزا گلمه یئرلر اونلارین باشینا گلدی! اونلار، آجیندان و سویوقدان دؤنوب اؤلدولر. آلاه قالانلارین عؤمورونه عؤمور وئرسین. اوشاقلی- بؤیوکلو ۳۲ اولو وئردیک. اونلارین بیر یو قیزین کۆرپه سی،

بیری ده بو کۆرپه اوشاغین گنج آناسی و ایکسی بو اوغلانین آنا-
 باجیسیدیر. بیز تبریزدن تئهراناجان هر شهرده قوربانلیق وئردیک.
 - آلاه بونلاری قارا تورپاغا سره نلرین کؤکونو یئر اوزوندن سیلسین. من
 بنله بیر ظالیم قۇوم گۆرمه‌دیم حیاتدا! بونلار هیترلرین ده فاشیستلرین ده
 اوزونو آغا چیخاردیلار! آلاه رحمت ائله سین. قیبرلری نورلا دولسون.
 بیر گون بوتون وطن شهیدلرینین اینتقامی آلینار البت! بو قانلار یئرده
 قالماز البت!

او، بو سۆزلری دئییه-دئییه گۆزلرینی بیزیم قولتوغا دیکمیشدی. اونون
 باخیشلاری بیز اوچ نفرین آراسیندا گئدیر-گلیردی. بللی کی، ایچینه چوخلو
 سواللار دوغماقدا ایدی. اونو درین و صمیمی باخیشلاری اینسانی ایچینه
 چکیردی. او، اولدوقجا سئویملی، درین دوشونجلی بیر اینسانا بنزمه‌یردی. او،
 همین باخیشلا منه و اولقایا سسلندی:

- چوخ اوزگونسونوز! بیلیرم، آما اولمایین! ایرملیگه باخین! اولنله اولونمز!
 من ایکی قیزیمی، بیر عۆمورگون یولداشیمی و دۆرد اوغلومو وطن
 یولوندا قوربان وئردیم! اونلار، جلالدارین اودوندا جیغیر-جیغیر یاندیلار.
 اونلار کوله دۆندولر. کوللرینی بنله توپلایب، ان آزیندان بیر مزارا قویا
 بیلمه‌دیم. کوللریله تورپاق اولدولار! وطن اولدولار! وطن اولدولار!

لعنت قارا زیندانلارا، شاللاقلارا لعنت!

لعنت ستم و جبروفلاکتلره لعنت!

لعنت، تۆرمین قانلی جینایتلره لعنت!

لعنت کجه ، کم بین لره، باطل لره لعنت!

لعنت عصبی، قورخولو قاتل لره لعنت!

او، دفعه لره مئیدانلاردا ائشیتدیگیم م. بیر یانین بو شعرینی اوخویوب
گۆزلرینی یومدو. آنجاق بیر قدر سونرا گۆزلرینی آچاراق آدیمی سوروشدو:

- آدین ندیر؟
- آدیم جوانشیر! عایلمدن قالان ان سونونجوسو! آتامی، عمیمی و
قارداشیمی اولدور دولر. منی زیندانا سالدیلار. سونرا آنامی و ساریلیغا
توتولان باجیمی یولچو ائتدیلر. باجیم یولدا اولندن سونرا آنام دا بو درده
دۆزمه ییب عؤمرونو تاپشیردی.
- منیم ده آدیم کیشی خاندیر. ینددی باجینین تک قارداشی اولموشام. رحمتلی
آنامین دندیگینه گۆره، جادی-جنبلدن عمله گلیمیشم! آنام منی او غلان
دوغمالی ایدی. یوخسا، من اولماسایدیم آتامین امریله آنام اوزونو قویویا
آتاجاق ایدی. بونا گۆره، آنامین ایشی یالنیز قاراچی فالچیلاری گزمک
اولموشدو. حتّی دندیگینه گۆره، منی او غلان دوغسون دئییه "قیزیل اوزن "
کندیندن تبریزه، بیر قارا سئیدین یانینا گنتمیش و اونون توپورجگیندن شفا
آلمیشدیر! آتام منیم آدیمی دؤغولمادان اؤنجه قویموشدو. منیم دوغوم
خبریمی ائشیدرکن ایسه سئوینجیندن اورگی دایانیب اولموشدور. دئمک،
منیم یئریمه بیر قیز دؤغولسایدی آنام اولمهلی اولاجاقدیر. آنجاق من
دؤغولونجا آنامین اولومونه آند ایچمیش آتامین اوزو هیجاندان حالدان
کئچمیش و بیر داها اویانمامیشدیر. بئله لیکله، منیم دؤغومولا ۷ باجیم
آناسیز قالماق یئرینه آتاسیز قالمیشدیلار!

او غلوم! منیم دو غوموم بئله اولموشدور. گؤرونور، گؤدوش دیبینی
تاپمیش! بللی کی، بیزیم بو کاروانیمیزدا بیغیشانلارین آلینیازیسی بیر-
بیرنین اوستوندن یازیلیمیشدیر. بیرى تبریزدن، بیرى موغاندان، بیرى
زنگاندان، او بیرى بیلیمدیگیم بیر یئردن عینی طالعی یاشاییریق. چونکی
تورکوک! چونکی بؤیوک میلتیک! چونکی بؤیوکترین بیخیلماسی فاجیعه
وی اولور! آغساقال! سن چوخ سس سیزسن! اؤزوندن بیراز دئسسه!
دئدیکلریمده حاقلی دئیلم می؟

- جاببار عمی: بیزیم سادهجه آدلاریمیز باشقادیر. آلین یازیمیز عینیدیر.
منیم آدم جابباردیر. اؤیرتمنم و یا ایدیم. آلتی "آنا دلی" کیتابیندا بیر بالاجا
قاتقیم اولموشدور. شانس حسابی دیری قالمیشام. یوخسا، ایلک باشی
گئندلردن بیرى اولمالی ایدیم. گؤرورم کی بیر دلی قانلی ایگیله تانیش
اولموشوق. سنین کیمیلرین یاشام یولو کسین قهرمانلیق یولودور. اینان بونو
اورکدن دئییرم. من آییلیب-دوزولن بیرىسی دئیيلم. منیم حایات یولوم ساده،
سس سیز و سئومک یولودور. آما سنین کیمیلرین یولو بونلار لا بیرلیکده،
هم ده ساواش یولودور. تانری اؤزو یار اولسون! دئدیکلرینده بیر
داملاجیق قوشقون اولماسین دوستوم. تپهدن-دیرناغا حاقلی سان.

جاببار عمی دانشارکن سسینی قیسیردی! لاکین، یئنی یولداشیمیز کیشیخان
عمی داها گور و اوجا سسله اونا جاواب وئیردی. بو ایسه، جاببار عمینین
تدیرگینلیگینه سبب اولوردو. کیشیخان بئی، جاببار عمینین بو دورومونو
گندرمهسی اوچون اونا اورک وئرمهیه چالیشیردی:

- باخ آغساققال! بیزیم دیلیمیزده دانیشان بوتون بو یازیقلا رین دردلری بیردیر. قاباقدا اوتورانلارین بیزیمله دیلداش اولماسینا اینانمیرام. اولان وارسا دا بیزیمله بیرلیکده سورگونه گوندربیلیر. دئمک کی، اونلاردان دا قورخماق گرک دئییل! قالدی کی، بیزیم قورخاجاق ننیمیز وار کی؟ قورخمایین! بو جانی دا تنز-گنج بیزدن آلاجاقلار! آلماسالار بئله، جانسیزلیقدان بتر اندمجکلر. یعنی بو شرفسیزلر روحوموزو، تورکلوگوموزو، دیلیمیزی جانیمیزدان قوپارماغا چالیشاجاقلار! آنجاق اؤنلار اووجلارینین ایچینی یالیبیلار. البته، اونو دا باجارسالار! اؤنلارین باشی اوستونده اربابلاری وار. ارباب دئمهدن ایتین حددینه نه دوشموش کی! اؤنلار، باجارمازلار، باجارمازلار و باجارمایاجاقلار دا! چونکی، اونلارین عؤمرو هر زامان قول کیمی خیدمتده کئچیب. بیر میلّت اولاراق، دونیا یا وئرمجک هنج بیر شئی لری یوخدور. نملری وارسا او دا تورکلرین آغالیغینداندیر! ایندی بو کافتارلارین الینه فورصت دوشوب. البته کی بو اوچ گونلوک قوندارما آغالیقلاری دا سونا چاتاجاق! آلاه بیزیم شاه بابالاریمیزی باغیشلاماسین! آلاه اونلارین یئرینی جهنم اتتسین! اونلار بو دونیانی اوز میلّتینه جهنم اتتدیلر. یوخسا بو آچاقلارین نه حددینه دوشموش دؤلت! آلاه روسلاری دا، اینگیلیزلری ده بیزیم شاه بابالاریمیزین یانیندا یاندیرسین! لعنت اولسون، لعنت اولسون! *لعنت قارا زبندانلار، شاللاقلار! لعنت!* *لعنت ستم و جبر و فلاکتلره لعنت!* *لعنت، تورمین قانلی جینایتلره لعنت!* *لعنت کجه، کم بین لره، باطل لره لعنت!*

لعنت عصبی، قورخولو قاتل لره لعنت!

آچیق باغیران اینسانی یئنمک اولاماز! بیز، حاقیمیزی اوجا سسله هایقیران
میلت اولمالی ییق. کیمسه بوینوموزو آیمهلی! چونکی، تورک بوینو
چیناردير! سینار، آییلمز!

کیشی خان عمی نین اوجا سسله دانیشماسی، مییدان میتینگینه چئوریلیمشدیر.
او، سانکی اوزونو بویوک بیر میتینگده میلّت قارشیسیندا حیستدیردی! قان
چاناغینا دؤنموش گؤزلرله پهرنمیش یاناقلاری و هر آن اوجالان سسیله
بیرتیجی قوردا بنزه بیردی کیشیخان عمی! من ایلک دفعه بیرنین بنله عصبی
اولدوغونو گؤروردوم. او، آرتیق جاببار عمیه دئییل، بوتون آتوبوسدا
اولانلارا چیغیریر باغیریردی. اونون عوصیانکارلیغی ایله بیزیم
سوسقونلوغوموز آراسیندا هر هانسی باغلانتی قورماق مومکون گؤرونموردو.
بیزیم دوروموموز «ایلان سانجانین ایپدن قورخماسی» مثالی کیمی ایدی.
ایچیمده مین بیر خیال یاشانیردی. بیر آدامین بو قدر آسلان اورکلی اولماسینین
سببی اولمالیدیر! بلکه ده، آرمیزا سالینمیش بیر دؤلت مأموردور. اوزو ده
بیزیم اولدوغوموز دورودا! او، هر کسی قورخوردو. بو سون آیدا یاشادیغیم
ان قورخونج هیجان ایچینده ایدیم! بیر یاندان قورخوردوم، او بیر یاندان ایسه
سوسقون اورگیمی جوشقولو دویوردوم.

آجیلاریمی بیراز دا اولسون اولقا سئوگیسیله اونوتماغا چالیشان بیر زامانندا،
بو دلی-دولو عمی جانین اورتایا چیخماسی چوخ گؤزلهنیلمز اولدو. او، هر
کسین ماراغینی اوزه رینه چکمیشدیر. اولقادران توتموش سیلاهی عسگرلرهدک
آتوبوسدا اولان هر کسین دیقتی کیشیخان عمینین اوزه رینده یوغونلاشمیشدی.

چاوش درویشلونون تئز-تئز دۈنهرک کیشیخان عمینین اۋلدوغو قۇلتوغا
 باخیب گولومسه مسی ده گۈزدن یاییئمیردی. اعتراف انتمه‌لیم کی، کیشیخان
 عمینین هیجان وئریجی سۈزلری قورخولو اولسا دا، سون گونلرین ان اۋنملی
 آنینی دوغورموشدو. آرتیق اۋتوبوسدا اولان سوسقونلوغون یئرینی آتشیلی نیتق
 توتموشدو. منیمله اۋلقانین بوتون دیققتینی کیشیخان عمی اۋز اوزه رینه
 چکمیشدی. او دانیشارکن، چئینه‌دیگی آغ بیغلارینی انشهرک توللاییردی.
 کیشیخان عمینین اوزه ووران حیرصینین قارشیمی آلینماز اولموشدو! او، منه
 "محمد بیریا"نی انیمسادیردی. بیریا دا تبریز میتیق لرینده بنزر هیجانلا شعر
 دئیر و نیتق سۈیله ردی. آنجاق اورا هارا، بورا هارا! بللی کی، کیشیخان بئین
 اورگی داها گنیش و داها یارالی ایدی. بو آدامین گۈزلریندن اود
 پوسکوروردو! بو آدام راحتجا اۋلومه گنده‌جگینی و اۋلدوروله بیله‌جگینی
 گۈسته‌ییردی! او، ایچیمیزه قاتیلاندان بری بیر قورخماز اۋندر کیمی گۈرونمه
 یه باشلامیشدی! بو ایسه، منیم اوچون اۋلوملو و سۈیندیریجی یاشام
 قاینایا اولموشدو. بیزیم ایچیمیزده بیر قورخماز اۋندرین یئری گۈرونوردو.
 باخمایاراق کی، اورگیمده اۋو سالان شوبهه اۋز یئرینده ایدی.

الوند داغی

اوزاقدان آغ اۋرپکلی تک زیروه داغین گۈزللیگی قارشیمیزدا گۈرونمه‌یه
 باشلادی. بو داغ حاقیندا هر هانسی بیلگیم یوخ ایدی. کۈچن گونلرده ده، کرج و
 تنهرانا یاخینلاشدیغیمیزدا جاببار عمی البرز سیرا داغلارینی آنلاتمیشدیر.

اونون آنلاتدیغینا گۆره، تاریخی آذربایجان دا ایستهدیگین سایدا بؤیوک داغ واردیر. البرز و یا انلبوروس داغلاری دا اونلاردان بیرى و ان اوجاسیدیر. جاببار عمینین دئدیگینه گۆره، دماوند داغی البرز سیرا داغلارینین زیروه سیدیر. اونون اوجالیغی ۶۰۰۰ متره یاخیندیر و گئن درملر اولوشدورموشدور. دماوند اوزون دؤنم لرده بؤیوک وولکانلار مرکزی اولموشدور. او داغین هندورینده گنیش آلانلی کوکوردلو سولار و کولکلر قایناغی واردیر. آنجاق، قارشیمیزدا گورونن بو اوجو بیز داغ، دماوند یانیندا اوفاق قالیردی. بو گوزل داغلا باغلی جاببار عمیدن سوروشدوقدا، بنله آنلاندی:

- بو داغین آدی "الوند"دیر. بو داغ بیر زامانلار آذربایجان باشچیسی "بابیک"ین عرب خیلافتینه قارشى اؤن جبههسى اولموشدور. او، زامان-زامان (آکباتان) همدان اوجالیقلارینا چبخار و اورادان دوشمین اوزه رینه یورویرمیش. باباکین ۲۲ ایلیک عرب ایمپراتورلوغونا قارشى دیره نیشینده آکباتانین و الوند داغینین بؤیوک رولو اولموشدور.

آز قالا تئهراندان چیخانی بیر گون اولوردو. هاوا قارلی، یاغمورلو و قاراللیق ایدی. تئهراندان چیخانی اوتوبوسلار ایکی دفعه دایانمیشدی. آنجاق دیقتمی چکن بیر آوادانلیق و یا شهر اولمامیشدیر. هر کسین تئهراندا آلدیغی بیر یئمک پایى وار ایدی. بو اوزدن آج گورونن و کئچمیش گونلره نیسبت، آجلیقدان و سوئوقدان بابیلان کیمسه یوخ ایدی. بلکه ده، دؤرد گونلوک قویون و بوغدا ماشینلاریندا بوتون دونیا طولوملرینه اوغرامیش یازیق بیزلر اوچون آمریکان اوتوبوسو "نوح گمیسى" کیمی ایدی. نییه گیزلهدیم کی! منده اولان دییشیک لیگین اوجو-بوجاغی یوخ ایدی. آرتیق اؤلوم خسته لیگینه توتولموش باجینین و

آجیماسیز اۇلایلاردان بئلی بوکولموش آنانین یئرینه کونلومو تیتیرمدن اۇلقا وار ایدی! اۇ، آچیقجاسی، منی، اوزونه وورغون اندرک مین بیر آجینین قارشیسیندا واکسینه انتمیشدی!

آجیلار نه تنز اونودولور! سانکی، بو آجیلاری یاشامادیم هئچ! "۱۲ شهریور" گونو، "۲۱ آذر" گونو و یئنه قارا "۲۱ آذر" گونو! بونلار یوخو کیمی گلیر منه! قوی اونودولسون او گونلر! اورگیمی اووجو ایچینده اسیر توتموش اۇلقام منیم! بو آنیمی یاشامالنیام! سیجاقلیغیمی دویمالنیام! اۇنله اۇلونمز کی! کیمسه نی گئری گتیره بیلرم کی! گنجه یاریسی ساعات ۵ ده دوروب گوزلریمی اویا-اویا چورکچیه گنده بیلرم آرتیق! بیر داها قارداشیمین، آتامین ظالیم امرلرله قیشین سحر چاغی، قار بوزلارینی سؤکهرک مکتبه گنده بیلرم! منیم اوچون یاشام دادلی بیر عوصیانا چئوریلیمیشدی! ایچیمدهکی قالاقلامیش شیشلره قارشى سئویملی بیر عوصیان!"

"دانشیر" آذربایجان سسی رادیوسو "سیز، تبریز سسینی دینلهییرسینیز. بوگونون وئریلیشلرینی سیزه تقدیم اندیریکو بیرازدان میلی مجلسده یولداش" پيشوری "دانشاجاق"...

"آمان! بوراخ بو سرسملیگی جاوانشیر! اووجونون ایچینده کی بیر اینجه الین آتشینه دؤن! الینین آتشی بوتون جانینی یاخماقدادیر جوانشیر! ووجودون یانیر، الین باش آلیب گئدیر دیقت، دیقت جوانشیر!"

اۇلقانین گوزلریندن دامان سئوگی تمناسی اووجومون ایچیندهکی اووجوندان بوتون بدنیمه یول تاپیردی! هر ایکیمیزین سوسقون وولکانی پارتلاماق اوچون حاضیرکن، باشیمیز اوستونده دولاشان بویولری آشماق اوچون یئترسیر

قالیردی! بیر یاندان ایلک کز سئویشمک ایسینتی سی، باشقا یاندان ایسه باشیمی
 فیرلاندیران "انلیاز"، "اوتانجاق علی"، "خویلو کاظم"، "مین گوز حسن" لرین
 قارا بویوسو! بیر یاندان ایلک کز ایچینه جومدو غوم کونول وارلیغی، دیگر
 یاندان ایسه، یاشادیغیم تبریزین دار آعاجلاری و قورشون سسلری اوزه ریمه
 یورووردو! او آندا، ان نیفرت ائتدیگیم و دوشونمک ایستمه‌دیگیم منظرلر
 گوزومون اؤنوندن گنتمیردی!

"چاپار آبیاس" نه اولدو؟ پیشوری آتا هارادا؟ نه زامان تیریزه دؤنه‌جک؟ گۆره
 سن شهیدلریمیزین قانینین اؤجو آلیناجاق می؟"
 ایستمه‌دیگیم بو سواللار، آن با ان گوزومده بویووردو. من یاشانتیمین بو دادلی
 آنیندا عزیز تورپاغیمیزین آزاد اولماسینی بئله، دوشونمک ایستمیردیم! دوکتور
 "فریدون ابراهیمی" نین دار اوزرینده اسن جانینی بئله آنیمساماق ایستمیردیم!
 من بونلاری اونوتماق ایستمیردیم! نه گلدیسه، ائله ده گئندی! منیم الیمدن نه گه
 لر کی؟ اؤنلرین باشینا گلنلر، منیم ده باشیما گلمهدی می؟ بلکه ده اؤنلر داهای
 شانسلی دیرلار. ان آزیندان اونلارین اؤلومو تمیز اؤلدو. آنجاق منیم کیمی لرین
 گلجه‌گی نین نه اولاجاغی بللی دئییل!

- اؤلقا: جوانشیر، جوانشیر! الیمی سیندیردین! نییه بئله سیخیرسان؟ الیمی

بوراخ، اینجیدیر! جوانشیر، جوانشیر، منی انشیدیرسن می؟

بیر آن اؤلقانین سسینی دویونجا گوزلریمی آچدیم. هر کس او یوردو. تکجه اؤلقا
 ایله من آییق ایدیك. اؤزوم ده بيلمەدن، بیر آن ایچینده اؤلقانین دوداغیندان
 اؤپدوم و اوزونه بئله باخمادان گوزلریمی یئره دیکدیم. گوزومون اؤنونو آغ-
 قارا ساپلانتیلار قوشاتمیشدی! باشیم دؤنوردو! ایلک کز اولاراق احتراسیم

عاغلیمی یئنمیشدی! اوتانجیمدان یئرین تکینه جومماق ایسته بیر دیم کی،
 یاناغیمدا آتشدن بیر چیچک قوندو! اولقادران چالیدیغیم اوپوجوک جاوابسیز
 قالمادی! نندن اولقانی اوپتوم؟ نئجه اوپتوم؟ بو قارشیلیق دا چوخ اوزانمادان
 اولقادران گلدی! بیز، تانرینین ان آجی وئردیگی آنلاردا سئودالانمیشدیق! منیمله
 اولقا آراسینا ائله بیر سئودا گیرمیشدی کی، آرتیق بونون دانیلماسی مومکون
 دئییلدی! منه ائله گلیردی کی، آغلار-گولر الوند ده بونا شاهیدلیک اندیردی!

آکباتان/ همدان/

هاوانین قارائلیغیندا اوتوبوسلارین هارادا دایانماسی بللی دئییلدی. ایکی-اوچ
 یوندن کوزمین ایشیق و بیر نئجه یانیب-سؤنن چیراقدان باشقا بیر شئی
 گورونموردو. عسگرین یولچولارا سسلنمه سی ایله، بورادا گنجه لنه جگیمیز
 بللی اولوردو :

-«پاشین! اینجا پیاده میسیم. با خودتان چیزی بر ندارید. شب را اینجا
 میخوابید. وسایل خواب هست.» ماشیندان انتر-اٹمز سویوق هاوا بوتون ایلیک
 لریمین ایچینه ایشلیدی. ترلانی قوجاغیمدا آلیب، اولقانین دا چیگنیندن توتاراق
 ایکی قات بینایا ساری یوردوک. هاوا چوخ یاندریردی. بئله هاوا گورمه
 میشدیم. آياقلاریمیزین آلتینی گورموردوک. هر آن بیخیلما قورخوسو
 یاشاییردیق. ماشیندان بینایا گیره نهدک دیزیمیزه قدر قار ایچینه گیرمیش
 اولدوق.

بینا کؤهنه اولسا دا، اورتادا بیر-بیرینه آرخا وئرن دۇرد اودون اوجاغی ایله بوی گۆستریردی. بو ایسه، بیزیم اوچون کئیف وئرجی ایدی. یئرلی بیر سوبای بیزه خوش گلدین دئدی. تئهراندان چیخانی ایلک کز گۆردویوم باش چاوش بایرامی دانیشدی:

- بوراسی همدان شهریدیر. بیز بیر گون بورادا قالاجاییق. صاباح یوخ، او بیرسی گون بوردان یئنی شهره یولا دوشمجه بیک. بیر آزادان یونگول یئمک وئرمجکلر. یئمکن سونرا گۆزلجه یاتینیز. صاباح ساعات ۱۲ ده ایستی ناهار وار. عاییله لر اوچون بیر اوتاق، تک لر اوچون توپلو اوتاق وئرلهجک. ایندی عاییله لر یاخینا گل سین.

۲-۳ عاییله قاباغا گئتدی. من اولقانین، اولقا ایسه منیم اوزومه باخاراق یئریمیزده قالدیق. نه اندهجگیمی بیلیمیردیم. بیر آندا جاببار عمینی گۆردوم کی، گۆزلریله باش چاوش بایرامیه بیزی گۆستردی. او ایسه همن سسلندی:

- جوان سنی دئییرم! عاییله نی ده آل یاخینا گل، آنلامیرسان می؟ بالانیزی دا آلین گلین!

من جاببار عمیه باخدیم. اونون یانیندا کیشی خان عمی ده دایانمیشدی. اونلارین دا ایشار تپله اورکلنهرک، اولقایا گل دئدیم. اولقا ترلانی قوجاغیمدان آلدی. باشینداکی قیرمیزی شالینی تنلرینین اوزه رینه چکهرک منیمله آياقلاشدی. بینانین ایکینجی قاتیندا یئرلشن کیچیک بیر اودادا سادجه ایکی نفرلیک بیر یاتاق و کیچیک بیر اودون اوجاغی وار ایدی. اودون اوجاغیندان هاولانان ایستیدن سئوینیردیک. سالوندا آدیغیمیز پئندیر-چۆرگی یئدیکن سونرا ترلانی

یاتیر تدیق. ترلان یاتار- یاتماز اینانلیماز قورخو بوتون وارلیغیمی ساردی. منده اولان قورخو هیجانینین اولقیا دا تاثیرینی حیسنیدیردیم. اوندان اولان ساده هیجانین اضطرابا دؤنوشمەسی یانقلارینین قیزارماسیندان بللی اولوردو. من اولقانی اؤنجهدن هنج بئله گؤرمە میشدیم. اونون تلسکن و دئیشکن داورانیشی هر حالیندان بللی اولوردو. من اؤنجهدن بیر قادینلا تک باشیما قالمامیشدیم. بو منیم اوچون بیر ایلک ساییلیردی. اولقانی ایلک دفعه ایدی کی، پالتوسوز گؤروردوم. اونون پالتوسوز بدنیه داها اینجه و سئویملی ایدی. اولقا، سانکی باشقا بیر دونیادان گلmişدی. یاشیل توم ماوی گؤزلری، کوره گینین اورتاسیناجان ساللانان ساریشین ساجلاری، اینجه بدنیه و معصوم گولوشلری هر آن کئچدیگجه منیه داها دا گوجسوزلشدیریردی. اولقا بوتون اضطرابلارا راغمن راحت حرکت ائتمەیه چالیشیردی. مننه انله گلیردی کی، اولقا اؤزوندن داها چوخ منیم هیجانیمی اؤنلەمەیه چالیشیر. اونون، متانتلی و ساکینلشدیریجی داورانیشلاریندان چوخ اوتانیردیم. بو ایسه، منیه داها دا گرگین دوروما سوروکلندیریردی. منجه، گلنکلریمیزه گؤره، اثرکه گین قادینا قارشیه اوتانماسی دئییل، قادینین اثرکهیه قارشیه اورکک اولماسی گرک ایدی! آتا- آنادان گلن بیر گلنەیه گؤره، قیزا انلچیه گنتەمدن اؤنجه اونون یئددی سولاله سینی آراشدیرار، نجیب، باشی اشاغی، اوتانغاج و تام بیر ائو قیزی اولماسینی آختارارلار. باشلیق، کینیلک، سودلوک و مین بیر اؤدمەدن سونرا قیزی بیر اشیا کیمی گلین گتیررلر. من، بو سایاق ائولنمگیه داها چوخ بیر آلیش-وئریشه بنزتسم ده، اوندان قوپماغی هنج دوشونمە میشدیم. بو اوزدن بئله حساب ائدیردیم کی، "بو عادتین یئتیرمەسی کیمی اونو قورومالییام. اولقا کیم اولورسا اولسون، من جوانشیر اولاراق بؤیوکلریمین یولونو گنتەملیم! بونو

اونوتما مالییام کی، قادین دئییلر، اثرکک دئییلر! من بو گنجه بونو اولقايایا
 بللی ائتمه لییم! یوخ، یوخ تام بیلدیرمه لییم! نه اولورسا من اولقانی ایسته
 بیرم! بود ییترلی اولمالیدیر. بونو ایثباتلامالییم. من، اوزومو اله آلمالییم!
 یوخسا بوندان سونراکی اورتاق یاشامیمدا اولقا ایله باش ائتمک اولماز!"!

بو آندا ایچیمی قۇوران آن جۇشقۇلو قیغیلجیم، اولقا ایله سۇیشمک ایدی.
 اونولا بوتون روحوملا، تنیمله بیرلشمک ایسته میردیم. سۇیشمک ایستگی
 بوتون ووجودومو بوروموشدو. آنجاق بونا راغمن اوست پالتارلاریمی
 چیخارماغا بئله، جسار تیم چاتمیردی!

- اولقا: جوانشیر بو ایستی اوتاقدان بئله یاتاجاقسان می؟ پالتارلارینی چیخار.
 ایسترسن اوزومو چؤیریم هه! اوتاق چوخ ایستیدیر. من اوزه ریمدهکی
 کؤرنگیمی ده چیخارماق ایسته میرم.

اولقا بونو دندی و اوزریندهکی تۇخونموش کاموا کؤرنگینی آگنیندن چیخارتدی.
 اونون بو حرکتی اؤد توتموش بدنیمی کوله چؤیردی. گؤزومون اؤنونده اوزه
 رینده ساده جه بیر آغ آلت پالتاری ایله قارشیمدا دورموش اولقا، منه بؤی
 گؤستریردی. یئتیشکین بیر گنج اولدوغومدان بری چیلپاق بیر قادین بدن
 گۆرمه میشدیم. اصلینده، اوشاکن آناملا حاماما گندن سۇن زامانلاری
 خاطر لاییرام. او زامانلار آناملا حاماما گندر دیم. ۶ یا ۷ یاشیم وار ایدی. یئنی
 یئتمه بیر قیزین پۇهرنمیش مهلریندن هیجانا قاپیلاراق اونا ال اوزاتدیم! قیزین
 منی آناسینا شیکایت ائتمه سیله آنامین الی ایله دؤیولدوم. اوندان سۇنرا داها قادین
 حامامی دئییل، آتام و قارداشیملار اثرکک حامامینا گؤتورولدوم. او زاماندان آز

قالا ۱۶ ایل گنجیردی. و من بو یاشیمدا ایلک دفعه بیر یاریم چیلپاق قادین بدن
 گوروردوم. او، منیم قورخومو یوخ ائتمک اوچون، بلکه ده عومرونون ان
 جسارتلی ریسکینی گؤستریردی. اولقا بو گوندهک گوردویوم ان دئیشیک
 اینسان ایدی. بو گوندهک چئورمه قونشولو غومدا اولان بوتون قیزلاردان
 بامباشقا ایدی. او، آچیقجاسی منیم ایچیمدهکی بحرانی اؤنلهمیه چالیشیردی.
 او، سانکی ایچیمه گیرمیش شیطان اؤلدورمک ایستیمیردی. اولقانی صمیمی
 داورانیشلاریندا داها چوخ اؤیرتمن لیک ایزلری گورونوردو. او، منی
 اوتانديرمادان سئوگینین نجه ایچدن قایناماسینی اؤیرتمیه چالیشیردی. اونون
 ساده، چکینمز و یاخین داورانیشلاریندان جانیم اوت توتوب یانیردی! اوتاقدان
 قاچماق اوچون بیر بهانه گزیردیم. تر سئلی حجاب بؤیوندورو غومو جیم-جیلاق
 ائتمیشدی. او، قادین اولاراق اوزونون اوزگور ایرادهسینی سرگیله میشدیر. من
 ایسه، اثرکک اولاراق قافامین حجاب بؤیوندورو غوندا ال - آياق چالیردیم! بو
 منیمله اولقا آراسیندا اولان فرقلیک ایدی! سؤنودا من دئییل، اولقا حاجیمی
 باشیمدان سؤکوب منه اوزگور اینسان اؤلدو غومو گؤسترمیش اولدو! من، او
 گنج هانسی ازگین کولتورده یاشادیغیمی و ندن بو گونلره دوشدویومو دوشونمه
 یه باشلادیم!

ساچلارینی دان یئری کیمی کؤکسومه سرمیش اولقا، معصوم خورناسی ایله
 ایچیمی اورمو بییری کیمی یانديریردی. من ایسه، بو دادلی آجینین سؤنا گلمه
 سینی هنج ایستمیردیم!

دونيام بیر آن انله دئیشمیشدی کی، اوزومله اوزوم آراسیندا بنزریلیک گوره
 بیلیمیردیم. اولقا، کۆرپه ترلان و بیر ده دادلی قورخوسو ایله من!

«صاباحدان سونرا نه اولاجاق؟ بیزیم حاقیمیزدا نه دوشونه جکلر؟ من بیر اوغلان اولاراق قاجاق یئریم وارسا، بس یازیق اولقا نجه؟! هر نه اولورسا اولسون، او بیر دول قادین! بو ایشین سونو داها دا بتر اولمادان، اونو بو دورومدان قورتارماق گرک. آرتیق اونا ال اوزادانلار اولاجاقدير! من بونون قارشیسینی آلماغا قادیر دئییلیم!»

انرکک لیک خسته لیگی گنجه بویونجا روحومو ساریردی. شرعیت، ناموس، کیشیلیک، ایسلام و بو کیمی دوشونجملر ایچینده ایکن ترلانی یوخودا آغلاماسی اولقانی یئریندن اویناتدی.

- ترلان: نهئی، هتفق، هتفق، هتق!.....
- اولقا: نه دی بالام ترلان؟ آجسان می، یئرین ایسلاق می؟ گل باخیم!
- اولقا، ترلانی قوجاغینا آلاق چیلپاق آیاقلارینین آراسیندا یئرلشدیردی. او بیر باجاریقلى آنا کیمی ترلانی ایسلاق بئزینی بوکمرک اونجه دن حاضر ائتدیگی قورو اسکی ایله کورپه نی بلدی. سونرا ایسه هنج چکیمه دن ایلیک اونجه سول و سونرا ساغ ممه سیله اونو امیزدیردی! ترلان بیراز مین-مین اندندن سونرا میشل-مشیل اویدو. اولقا ترلانی یئرینه سالیب، وورنوخمامین فرقینه واردی:
- جوانشیر نندن آییق سان؟
- هنج اولقا! ائله-بئله! ایندی آیلدیم.
- یالان دئمه! بللی کی گنجه بوئو هنج یاتمادین! ائله می؟
- هه، ائله! یاتمادیم!

اؤلکا اللرینی بویونوما سالدی و منه یاخینلاشدی. بدنیم بدنیه دیه رکن اؤنجهکی دفعه دن داها چوخ هیجانا قاپیلدیم! او اوزومدن، دوداغیمدان اؤپهرک گولومسه ییب، ترلانا ساری چکیلیب دئدی:

- جوانشیر، بیلیرم چتیندیر! اما چالیش یات! من سنین یاخینندایام! سنی سئویرم! صاباح اوزون گوندور. یول اوزاق، مقصد بلیرسیز دیر. اؤنجه یئریمیزه چاتالیم. اوندرا راحتلاریق. باخ، سن اوزوندن اؤنجه منه بیر اوغول وئردین. ترلانا آنالیغیم سورور. دؤشومون سودو قورومادی! من بو سئوگینی سنه بور جلویام! سن، من و اوغوموز! قارشیمیزدا بللی اولمایان گونلر وار جوانشیریم! ایندی یات! دان آپیلار بیرازدان! دوداقلاریمدان باشلایان یانغی نین اورگیمه یولوخماسی ایله کؤکسومون آتیشلاری آت کیمی دؤرد نالا چاپیردی!

«تانیریم بو نه جزا، نه ایشگنجه! بوتون عابیله می الیمدن آلدین! بوتون تانیشلاریمی دار آغاجلارینا و قورشونلارا وئردین! میلّت اولماق و شرفله یاشاماق نیسگیلینی اورگیمیزده قویدون! ائی تانیریم بو نه ظولوم، نه آیریمجیلیق! بونلار بس دئییلیمیش کیمی، بیر ده اؤلکا سیناغینی باشیما آچدین! بو نه ظولوم، نه قورخو! تانیریم، تانیریسانمی، بوخسا قورخو کؤپو؟! وارسانمی بوخسا، ایچیمه گیرمیش بیر قارا بویوموسن؟! وارسانسا منی بو آغریدان قورتار! منی آنامین، آتامین یانینا گؤم! منی اؤلکا اوتانجی ایله باش-باشا قویما! بوخسا، سنی اورگیمده توتماغا بهانه م قالماز! سنی اورگیمدن سؤکوب آتماغا بیرنده نیم قالماز! وارسانسا، منی صاباحین اوتانجیلا اوزلشدیرمه!»

اینجه قار بوزلاری ایله چیرلنمیش پنجرمدن باخارکن، الوندین آغا بورونموش پارلاق زیروهمسی ایشیقلی بیر گونو ارمغان اندیردی. سانکی بیر آز اوزاقلاردا دان اولدوزو ایله آی آراسیندا پیچیلداشما گنیدردی! منه ائله گلیردی کی، او ایکیسی تانری طرفیندن منه یازیلیمیش "بیر گون داها یاشاماغا محکومسان!" حؤکمونو آندیریردیلار!

ترلان و اولقا مندن خبرسبز میشل-میشل او یوردولار. اولقانی یاریچیلپاق بدن، یونولموش دویغوسوز بیر مرمر داشی کیمی سویوق-سویوق گوزلریمین اؤنونه سریلیمیشدیر. من آرتیق بو گورونتویه دایانا بیلیمیردیم! نه اندهجگیمی، کیمی دوشوندویومو، نه ایله چابالادیغیمی بئله، بیلیمیردیم. من آرتیق اؤز الیمده، اؤز وجودومدا، اؤز کیملیگیمده دئییلدیم. من اؤز ایچینده ایتیمیش بیر تیسباغایا بنزه بیردیم. آرتیق، منلیگیمی ایتیرمیشدیم بو لعنتلیک گنجهده! آگنیمدهکی تردن ایسلانیب قوخوموش پالتارلاریملا آلت سالونا ساری یوللاندیم. سالوندا گورمه دیگیم بیر نئجه عسگرله راستلاشدیم. منه یاخینلاشان بیر عسگر بیر آز فرقلی تورکجه ایله سوروشدو:

- سن ده تبریزدن گلیرسن؟
- هه، من ده اورادان گلیرم.
- سن تورک سنمی؟

- همدانین هامیسی تورکدور. مگر سن بیلیمیرسن؟ بیزیم دانیشدیغیمیز، ائله بودور کی وار. سیز، تجزیه طلب سینیز؟ تئهران رادیوسو سیزی تجزیه طلب آدلاندیریر. نندن ایراندان آیریلماق ایسته ییر سینیز؟ بو خیانت دئییلمی؟ روسلارا قاتیلسانیز نه اولار کی؟ انشیتیمیشم بوتون رهبرلرینیز روسلارا قاچاندان سونرا، تبریزده قارداش قاوقاسی دوشموشدور! سن نئجه؟ قارداشین ی اولدوردونمو؟! یوخسا، قارداشینین الیندن قاچانلار دانسان؟ سن نییه روسلارا قاچمادین؟ اوزونوزه رحمینیز گلمه دی هئج؟ خاینلر!

عسگر سون سوزونو دئییب مندن اوزاقلاشدی. او، قاچا-قاچا سالونون باشقا کونجونده کی بیر عسگرله دانیشان چاووشون یانینا گئنتدی. اونون سوزلری چکیش کیمی قافامین اورتاسینی دلیب، بئینیمی پارام-پارچا ائتدی. سرسم گئجه نین قاچیشیندا ایکن، بیر همدانلی قارداشین آغیر سوزلری اوزاقلاشماغا چالیشدیغیم بیر آلیق یالان، شانتاز و آلقاق آتموسفئری بئیندن روحومدا جانلاندیردی. ایچیمه بیلمه دیگیم بیر آلوو دوشموشدو. بوز کیمی سویوق هاوا یا مؤحتاج گورونوردوم. نه اولورسا اولسون، ایچیمی سوندورمم گرک ایدی. چیخیش قاپیسی نین گیریشینده ایکی سیلاحسیز عسگرین دایانماسی ایله آچیق هاوا هوهسیم انگل لنمیشدیر. ساعاتین نئچه اولدو غونو سالوندا کی شاغوللو ساعاتدان اویرنیم ۷،۲۷. گوزلریمله سالونون اننینی-اوزونون اولچمه یه باشلادیم. تک باشینا قوجامان بیر سالوندا آدیملاییردیم. بیر نئچه دفعه قاپییا طرف یورویوب دؤندوم. قاپیدا دوران ایکی عسگر گوزلرینی مندن آیرمیردیلا. بللی کی، اونلاری دا قورخوتموشدوم. "کیسه نین، بو ساعاتدا سالوندا نه ایشی اؤلایلیر؟! سور غوسونون او ایکی عسگرین بئینینده دؤنوب-

دولاشماسیندان قوشقوم یوخ ایدی. ائله بو دوشونجهده ایدیم کی، وجودومو تیتزمدن گوجلو بیر ال چیگینیمه ساپلاندی:

- گون آیدین او غلوم. اثرکنچی سن. یقین یئرینیز دار اولموش. گۆزلریندن نه حالدا اولدوغون اوخونور. گل آچیغا چیخاق.
- سالام کیشیخان عمی. گون آیدین. اما اورادا ایکی عسگر وار.
- دوشونورم اونلارین بیزیمله ایشلری اولماز! بیزلری اولدوروب اتینی یئیبیلر آرتیق! بیزلر "دومسی اولموش عربلریک."! آرتیق قاجاق یئریمیز بئله یوخ! سن منیمله گل.

کیشیخان عمینین آردینجا یولا دوشدوم. او، عسگرلره یاخینلاشاراق سؤیلهدی:

- سالام سرکارلار. بیز بیراز هاوا آلا بیلریک؟
- عسگر: گۆزوموزدن اوزاقلشمايین. بورادا آج قوردلار و باشقا حیوانلار دا وار. جانینیزی سئویر سینیز سه سالونا یاخین اولون!
- یوخ، سیزین گۆزونوزون قاباغیندا ییق. اوزاغا گئتمریک.

باییرین سویوق هاواسی منه بیر دنیا سئوینج باغیشلا بیردی. من سویوق سئون بیررسی دئییلیم. یالنیز بئله ساختادا منیم ایچیمده کی یانغین یاواشلایردی سانکی!

اوزه رینی اینجه قار بوزو توتموش بیر تاختا اوتوراجاگی سیلیب اؤتوردوق. هاوادا باریت و قورشون قوخسو حیس اولونموردو. سون بیر آی بویونجا ایچیمه چکدیگیم ان تمیز هاوا ایدی. کیمسئله دانیشماق ایستیمدیم. تبریزین زیندانیندا دا، سس سیز یاشادیغیم گونلریم آز اولمامیشدیر. آنجاق بوردا اولان

هاوا، تبریزین خیانتته و تجاوزه اوغرامیش هاواسینا بنزه میردی. اورادا بورنوموز هر آن باریت قۇخوسو آلیردی. بورادا ایسه، هاوا داها آری، داها سهند قوخولو ایدی. بو دویغودان قۇپماق ایستمیردیم. آنجاق کیشیخان عمی دیله دیگیم سس سیزلیگی پۇزاراق، سۇزون اوجونو الینه آلدی:

- بللی کی گنجه یاتمامیسان، جوانشیر؟
- هه هئچ یاتمادیم.
- بو سنین ایلک سئوگیندیر؟
- سئوگی؟ هانسی سئوگی عمی؟
- گۇزلرینین گیله سیندن اوخونان سئوگی!
- گۇزلریمده یالنیز یوخوسوزلوق وار، عمی.
- یوخ اوغلوم! بوتون دونیا بیر آریا گلسه بئله، دونن گنجه سنی یاتیزدیر!
- بیلمزدی!
- سنین اوتانچ دردین وار! اولقا ایسه آچیق گۇزلو بیر فیزدیر! انله دئیلمی؟
- او دا اوتانقاجدیر. آما من قدر یوخ! من اونونلا یولدا تانیش اولدوم. بیر بالاسی قوجاغیندا دوناراق اولدو. جاببار عمی و من اونا یاردیم انتدیک. او دا عئینی بیزیم کیمی طالعسیزدیر.
- او، سندن هئچ قوپماییر. او چوخ فرقلی بیر قیز! او، سندن ده چوخ سنی سئویر! بونو دویدونمو هئچ جوانشیر؟
- کیشیخان عمی، سیز ایکی گون ایچینده بونلاری نجه اویرندینیز؟ سیزدن قورخولمالی، واللله!

- یوخ اوغلو مندن قورخما! مندن قورخان سۇيۇموزو، سۇيۇموزو،
كۆكۆموزو قوروتماغا قالخان اینسانلیقدان ایراق دوشمنلر اولسون!
- سن دئییل!

کیشیخان عمینین بیزیملہ تانیшлиغیندان ایکی گون کئچیردی. قیسا زامان ایچینده منیمله اولقا آراسیندا اولان-بییتلردن بو اولچوده بیلگیلی اولماسیندان، آچیغی، شوک اولموشدوم. نه دئیہجگیمی بیلیردیم. دوغروسو، آتام یاشلاردا اولان تانیمادیغیم وطنداشیمدان اوتانیردیم. بیر سیغیناجاق آراییردیم. آنجاق هاردان تاپاجاغیمی بیلیردیم. هر شئی ایلدیریم سورعتیلہ گوزومون اونوندن کئچهرک اوزه ریمہ چارپیردی. کیشیخان عمی سیغیناجاقلاریمین بیر کیمی گورونسہ ده، بو آن منی قورخودوردو. آنجاق بو قورخویا باخماپاراق، اونون هیجانلی و قورخماز سیماسیندان چوخ غرورلہنیردیم. دوشونوردوم کی، بو دونیادا جاببار عمی و یئنی تانیش اولدوغوم بو اینسانی گوز ببه گیم کیمی قورومالییام. بو اوزدن، یئنی تانیش اولدوغوم بو سئویملی، آغ بیغلی کیشیدن قاجماغی اوزومه یاساق انئمگی دوشونوردوم. آیریجا بونو دا گوزل بیلیردیم کی، اونون دا منه احتیاجی وار و اوزون زامان عئینی طالعی یاشایاجاییق. بو اوزدن، اولقا بارہ ده اونا و جاببار عمیه آرخایین اولای بیلہجگیمہ قرار وئردیم:

- عمی سیز اولقایلای باغلی بیر شئیلر بیلیر سینیز؟ بیلیر سینیز سه منه ده دئیین. سیز، اونون دئییشیک بیر ییسی اولدوغونو دئییر سینیز. بو منیم اوندان اوزاق قالماغیم آنلامینا گلر سه منیم بوتون خیاللاریم بیخیلار. من ده اولقائین فرقلی اولدوغونو دوشونورم. حتّی اونون فرقلی اولدوغونو گنجہ سحرہ دک دویموش اولدوم. گوروندویو کیمی، بیزیم ده ایچیمیزده قهرمان

قیزلارین اولدوغو دانیلمازدیر. اولقا دا او قهرمان قیزلاردان بیریدیر. انله اولامازی عمی؟

- جوانشیر او غلوم! سن او قیزا عاشیقسن! گورون بو کی، اولقا سنین یارالارینی ساراجاق قدر مرحمتلی بیر قیزدیر. سنین گوزو آچیق سئومهنی آرزو اندیرم. جاببار بی دونه گنجه سیزدن سونرا منه سنینه اولقا حاقیندا آنلادی. سنین بو سئوگیدن از گنجه گین دنیل، بو سئوگییه باغلانماغینی ایستهدی. من ده انله بونو ایستدیرم. دوغرو دور، من ایکی گوندور سیزینه تانیس اولموشام. اما بیز بیر میلّیک. بیز تورک میلّتی بیک. بیر گون و یا مین ایل بیزیم اوچون فرق ائتمز! سن آتانی الیندن وئرمیس سه، من ده بالالاریمی الدن وئرمیشم. من دیریکن سنین بابانام، سن ایسه منیم او غلوم! بیز، بئله بیر میلّیک! سوز سوزکی، بو ایلشکی یالینیز دویغو دنیل. ایشین ایچینده بیر ده بویوک یارا سارماق وار. بیز یارالی بیر میلّیک! باشند یارالی، گؤدهدن یارالی، اورکدن یارالی بیر خسته میلّت! سیز، ایکنیز ده بو میلّتن یولوندا یارا آلانلاردان سینیز! ایکنیز ده یارالی سینیز! ایکنیز ده بوتون سئودیک لرینیزی تورک داواسی اوغرونا وئرمیسینیز! ایکنیز ده پارام-پارچا اولموسونوز! ایکنیز ده بوتونلشمه یه احتیاجینیز وار! حتّی بیر میلّتن اولماسانیز، بئله! دوغرو دان، اولقائین میلّیتی ندیر جوانشیر؟

کیشیخان عمین سون سورغوسو بوتون دئدیکلرینی کؤلگده بوراخراق خنجر کیمی اوره گیمه ساپلاندی. بیر آنلیغینا باشیم وولکان کیمی پارتلاق وئردی. نه دئیجه گیمی، نه انده جگیمی اونوتدوم. اوچوروم بیر بوشلوغا

سور وکله ندیم. اولقا حاقیندا بوتون اولوملو سوزلردن سونرا "میللیتی نه؟" سوزونو بیر تورلو ایچیمه سیغیشدیرا بیلیمدیم. بو اوزدن، اولدوقجا بولانمیش و قارماشیق قافام کلیدلنمیش دوروما دوشدو. اللریم تیتره میه باشلادی. اللریمین تیترمه سینیی هاوانین سویوغونا باغلاماغا چالیشسام دا، کیشیاخان عمینی ایناندیرا بیلیمدیم. او، بو بارمده منی زورلاماغا چالیشماسا دا باشیما دوشن ایلدیریمدان قاچا بیلیمدیم. بو اوزدن کیشیاخان عمی الینی بویونما سالاراق دندی:

- جوانشیر او غلوم ایچرییه گئدک هاوا چوخ سویوقدو. دوندوق!

او، منیم سالی بوزا دؤنموش هیکلیمی تاختا صندلدن قالدیراراق سالونا ساری یوروتدو!

سالونون اورتاسیندا دؤرد بوجاقلی اودون سوْبا بیزی اؤز ایستیسینه چکدی. بوتون بدنیمی ایستی-سویوق تر بوروموشدو. قلبیمین آتیشینا «بندی دوشوب /وله جگم!» اضطرابی حاکیم اولموشدو. سانکی، بیرى منه «جوانشیر، بو سوچون اوچون جهنمه آتیلماقاسان!» سوزونو هایقیریردی. من ایسه، یالواراراق جاواب وئیریدیم، «من هار/دان بیلنیدیم کی، اولقا گاوور قیزی ایمیش؟»

کیشیاخان عمینین دندیگیندن اولقانیین روس، اثرمنی و یا گورجو اولدوغو ایرهلی چیخیردی. بنله اولان حالدا میلتن گؤزونده او بیر گاوور قیزیدیر. بو ایسه، اونو و منی بیتیرمهیه یئترلیدیر! میلتن گؤزونده من اونونلا گنجه پایلاشمیشام! بیر اوتاقدا، بیر یاتاقدا اولموشام! بیزیم میلتن، اونو اینسان دئییل، بیر گاوور گؤزونده گؤرهجک!

"بس من نجه؟ من ده اونو سئوگیلی ملتیمین گوزو ایله گورمه‌لیم؟ آخی، من اونو تانیدیغیم آندان، ایتیردیگیم بیر اولدوزو تاپمیشدیم! انله بیر اولدوز کی، گوزلریمه ینیندین ایشیق وئردی. اونون شفقتلی اللری، سئویملی گوزلری و پامبیق کیمی اورگی اومیدی پوره لندیردی! او، تانرینین الیمدن آلدیغی بوتون سئوگیلرین عوضی اولدو! او، بیر ملک کیمی یوک آلتیندا ازیلمیش چیگینلریمه قوندو! دئییلمی؟! بیر ده آجیندان اولمکده اولان بیر کورپیه جان وئردی! من اونو سئودیم! کیشیخان عمی دئیمشکن، اونا وورولدوم، عاشیق اولدوم! او، کیمسه‌سیز ترلانی باغرینا باسار اراق قانونی داملاجیق سود اندیب طیفیله وئردی! او، قوروموش امجیکلریندن دامجیلایان اینجیلریله دوغما- اوزگه، دین، میلّت دوشونمەدن بیر یاشام قورتاردی! او، بیر آنادیر! بالاسی قوجاغیندا دؤنموش، سئوگیلیسی ایسه جهالت یاراسیندان اولموش قریب بیر گلین قیزدیر! او، منیم ایلک توتقوم، تک سئودیگیم، اورگیه قونان هومای قوشومدور. بیر ده، روس سوبانین اونو موسلمان سسله مه سی وار! میلّت نه دئییه‌جکسه دئسین! او بیر گاور قیزی اولسا بئله منیم اولقامدیر! منی باغرینا باسان، یاشانتیمدا ایلک کز دوداغیما سئوگی قوشو قوندوران، عایيله آجیسینی منه اونوتدوران جسور اولقامدی! او، نجه گاور قیزی اول بیلر کی؟! اونون آناسیلا منیم آنامین فرقی ندیر؟ منیم آناملا اولقانی آناسی بیزی دوغاندا عینی سانجینی چکمه‌دیلر می؟ بنزر سود ایله بیزی امیزدیرمه‌دیلر می؟ اونلارین هر ایکسی نین اوداغیندا اینسانلیق جنینی اولوشمادی می؟ ایندی ایسه اونلارین اورتاقلاشا بیر اولادلاری اولایلمز می؟ اولقا بیر گاور قیزسا، بس من کیم؟ او، اورگی صاف، تمیز و سئویملی بیر اینساندیر. او، بیزیم کیمی تورکجه

د/نیشیر!"

اوتانجیمدان اۇلقانین اوزونه باخا بیلیمیردیم. گنجهدن بری آغیر چؤکوشده ایدیم. محرم اولمایان بیر گنج قادینین چیلپاق بدنینی گۆرمگی کولتورومه سیغیشدیرا بیلیمیردیم. بو اولایین اولوب-بیتمه-سینی وجدان گوناھی ساییردیم. آنجاق بیر گرچگی ده اونودا بیلیمیردیم. اۇلقانین چیلپاق گۆدهسی، گۆردیوم ان گۆزل نسنه ایدی! اوزه ریمه یوروین بوتون باسقیلارا راغمن، اونودولماز آنی یاشادیغیم اوچون اونودولماز بیر سئوینج ایچینده ایدیم. اۇلقا، منی بو اوتانجدان قورتارماغا چالیشیردی:

- جواشیر ترلانی قوجاغینا آلیرسان؟ اللریمی یویوب گلیرم. بو قونداغی دا یئدیزدیرسن یاخشى اولار.
- هه البت، اۇلقا خانى... اۇلقا! من یئدیردرم.

اۇلقا گولومسهرک سالونون دیبیندن آچیلان حیطه ساری گئتدی. بیزه یاخین اوتوران جاببار و کیشیخان عملیرین ماراغینی اوزه ریمده گۆرونجه اونلارین یانینا گئدهرک دئدیم:

- من چوخ باجاریقسیزام! انله دئییلمی؟ سیز ده بونو بیلیرسینیز. دئییلمی؟! انله دئییلمی؟ منیم الیمدن هئچ بیر ایش گلمز! آخی، من گۆزو باغلی بیر ائوده بؤیوموشم. من باجیمدان و آنامدان باشقا قادین خایلاغی تانیما دیم هئچ! ائویمیزه بیر گلین بئله، گلهدی. رحمتلی قارداشیمین ائولنمه چاغی چاتارکن آناملار، آتامین گیزلیجه بو حاقدانانیشیقلارینی انشیتیمیشدیم. آنام

آتاما دئییردی کی:

" - آ کیشی بو اوغلانین باشینی اکمک گرک. یاواش-یاواش ائولنمه زامانی چاتیر. بیر حلال سود اممیش قیزین سوراغیندایم. موشاتا سکینه ده دئمیشم. او، ماشاللاه هامیدان یاخشیدیر. آغزی دا بوتوندور. سس سیز ایش گورور. اوزوم ده گوزده-قولاقدايام. شاطر حسنین قیزی وار ها! بیر آی پارچاسیدیر ماشاللاه! تو، تو، تو، تو! پیس گوزدن اوزاق اولسون. بئلی-بوخونو، آهو گوزلری، قلم قاشلاری، ادب-ارکانی، ایگیرمی یاشینداکی قیزلاردا یوخو بئله! آما، حنیف کی هله ۱۳-۱۴ لریندهدیر! بیر از بویوک اولسایدی کنشکی! بلکه ده ایکینجی اوغوموزا قسمت اولار اینشاللاه!"

قارداشیم ائولنمهدن داردان آسیلدی. من ایسه، حتّی شاطر حسنین قیزی گوره بیلیمدیم. بیر قیز گوردویومده اوزومو گیزلیمدیم! سانکی، اونلار منه ائلچی گلهجکلرمیش یاخود منی یئیهجکلرمیش قیزلار!

- جاببار عمی: اوغوم جوانشیر بئله دوشونمه! سن چوخ یئتنگلی و یاخشی گنج سن. سنین بو ۳-۴ گونده باجاردیقلارینی من حایاتیم بویو باجارامدیم. سن چوخ باجاریقلی اینسانسان. رحمتلی آتان کیمی...

- سن منیم آتامی هاردان تانیرسان؟

- یوخ، یوخ من اونو تانیمیرام. سنین دندیکلرینه گوره، او بیر میلی شهیددیر. یوخسا من اونو هاردان تانییا بیلرم کی! بللی کی، سن آتانا چکمیسن. من میثال اوچون دندیم. یوخ، من سنین آتانی هاردان تانیمالیام! یوخ، یوخ، اوغوم!

جایبار عمی آتامدان دانیشارکن دوداقلاری تیتیرمهیه دوشموشدو. او، اؤز سؤیله دیگی سؤزدن پنشمان کیمی گؤرونوردو. من سویوق قانلی جایبار عیمینی هنج بئله ناراحات گؤرمه میشدیم. اونون سسینین تیتیرمهسی یاناقلارینا دا ووروردو. بونو حتّی کیشیخان عمی ده گؤروردو.

-کیشیخان عمی: او غلوم جواتشیر، تبریز بیر او قدر ده بؤیوک شهر دئییل. میتینق و اینقلاب گونلری هر کسین بیر یئرده اولدوغو گونلر دیر. او گونلرده ده گؤروب تانیش اولماق اولار! بورادا نه وار کی؟ دؤنک باباکی صؤحبته! سن اولقایا قارشى اوتاناجاق بیر ایش گؤردونمو؟ گؤرمه دینسه اوتانماغا گرک یوخ! او سنین اوزونه باخارکن، سن اوزونو اوندان گیزله دیرسن! بونو ائتمه! بیراز اوزلو اول! اولقا سنه قارشى بوش دئییل. آچیل، آغلا، گول، دردینی اونونلا پایلاش، اونو باغرینا باس، اونو قورخوتما! هاا، اودور گلدی. گؤروم سنی! جایبار بئی، ایسترسن بیز ده بیراز هاوا آلالیم!

جایبار عمی زینداندان آزاد اولموش کیمی حیطه دوغرو یولا دوشدو. کیشیخان عمی ایسه ترلانی منیم قوجاغیمدان آلاق، اؤپوب اوزه رینده کی جاکنتی ایله باسدیریپ حیطه گؤتوردو.

- اولقا: هارا گئتدیلر؟ نییه گئتدیلر؟
- اونلار هاوا آلاق اوچون گئتدیلر. سن گنجه یاخشی یاتدین می؟ اوشومه دین کی؟
- یوخ اوشومه دیم. یئریم چوخ راحت ایدی. بس سن هارا گئتدین؟
- من ده یئریمده یاتمیشدیم!

- گۆزلریندن بللی! یالان-فیلان دانیشماغی نه سن، نه ده من باجار میریق.
دو غرو دانیش منیمله جوانشیر!

اۇلقانین بو سایاق آچیق سۇزلو اولماسینی ایلک کز گۇروردوم. اونون سۇزو قارشیسیندا دوز دانیشماقدان باشقا چاره قالمامیشدی. منیم ایلک باشدان دوزگون اولدوغومو آنلاتماغا چالیشان اۇلقانین قارشیسیندا، بیراز داها کیچیلدیگیمی دویودوم. بو اوزدن، آچیق اولما جسارتینی ایچیمدهکی درین سۇگیدن آلاراق سۇیلهدیم:

- دو غرودو اۇلقا یالان دندیگیمده قولاقلاریمین آرخاسی آلولانیر! باغیشلا منی! من گنج سحرهدک یاتمادیم. من ایندییهدک بیر خانیملا تک بیر اۇتاقدا اولمامیشام. سن ده سۇیونونجا...!

- من ده سۇیونونجا!؟

- سن ده سۇیونونجا حالیما بیر شئیلر اۇلدو! بیر یاندان گۇزلییگینی، باشقا یاندان ایسه منه قارشى اعتناسیزلیغینی ایچیمه سیزدیرا بیلیمدیم. دومانلار ایچینه دوشدوم. اوزومو عاجز ساندیم. سنی چوخ گوجلو، اوزومو ایسه چوخ گوجسوز بولدوم! گۇزلریم سنین بدنینی گۇرونجه، سانکی گوجومو ایتیردیم! اوزوم ایستمهدن سنین یانیندان ایته لندیم! گۇزل اولاجاق ایلک گنجه میزی قۇرخو اوزوندن ایتیردیم!

- سنجه، من او ایستی اوتاقدا پالتارلاریملا یاتمالی ایدیم؟ گونلرجه جهنمدن سونرا بیر راحت گنجم اولموشدو! بیر یاندان ایستی اوتاق، بیر یاندان سن یانیمدا ایکن لوم-لوت بلله، یاتا بیلردیم! من بو گنج چاغیمدا کیملرین یئمی

اولمادىم كى! سن معصوم و قاندالانمىش اسيره اولان تجاوزون آنلامىنى
گۈزل بىلىرسن. البت، منە آنلاتىدىقلارین دوغرو دورسا! سن بىلىرسن كى،
اينسانين عفتىنى لکه لرکن روحو دا پوزولار. من سنە يۇرىندن دور گنت
دئمەدیم كى! من سنين دوداغيندان بئله، اۇپدوم! بو منیم سنە اولان تميز و
ايچدن سئوگيمین گۇستريجيسى دئيىلدىمى؟ منیم سندن گيزليیهجک بير
سيرريم يوخ! آنجاق سن يانيما دينچ اولمادىغينا گۇره، دئمک كى
ساخلاياچاقلارين واردير! سن سويونماغى اوزون ايستمەلى ايدین! من،
سنين راحتليغيني ايستەدیم! آنجاق بللى كى اۇنجه سنين بو دوروما
دوشمگين گرک ايميش!

بو دندىکلريندن باشقا، بير سئوينجىمى سنينلە پايلاشمالىيام!!
من، سنين روحوئلا، اورگينلە، سئوگينلە و وارليغينلا سئويشمک ايسته
بيرم! يوخسا، سنينلە منە هر گون تجاوز ائندلرين آراسيندا نە فرق اولار
كى؟! اصليندە، كئچن گنجە بيزيم اوچون بير بۇيوك سىناق گنجەسى
اولدو. بئله كى، منە قارشى جينسل ايستگى نين احتراضا دۇنمەسى حاليندا
سادجە روحسوز جيسيمە ال تاپاجاقدین! ائله اولارسا، سنە گووئنیم
سارسيلاجاقدى. سئوگيميزه جينسل احتراض حاکيم اولاجاقدى. بو ايسە بير
سئون قلبين پارام-پارچا اولاجاغى و بير تئنين يئنين فاحيشە اولاجاغى
آنلامينا گلەجکدى! من، سنى بير گنجە قاچامازليغينا چکرکن، سنين دە
چکينى اولچمک ايستەدیم! سن، گنجليک عصيانينا، ايچينى پاتلاداجاق
وولکانا غاليب گلدين! سنە اولان گونجىمى آرتيردين! كئشکە بينديگين بو
گۈزل بدنيمى آلولو گنج احتراضينا تسليم ائتمەدن سىجاق قۇيوندان ميشيل-
ميشيل اويوتسايدین! اينان كى، او دورومدا جانیم دئيىل، روحولا سندن

قوپماز اولاجاقدیم! آما اولسون! يئنه ده گنجەنین قهرمانی سن چيخدين!
 سنين منی سئودىگين ايئباتلاندى. بوندان سونرا اينسياتييو سنين الينده
 جوانشیر! روحوما اوخشاياجاق کيمسم وارسا، او دا سنسن! بونو
 باجارارسان چوخ سئوينه رم! ايدين وئر سنين ده ايلک عشقين من اولوم!

اولقا، بو سؤزلريله بدنیمی قاينار بولاغا چئوير ميشدی! بو گؤزل قيز کيمدير؟
 بو نه جسارت، نه اوتانمازليق! بو اولقا، ايلک گؤرديوم اوتانقاج اولقا دئييلدير!
 بو بير جانوار! بو قيز بارماغينين اوجوندا اوينادير منی! هله هئج بير شئی
 اولمادان منی الينده تسبیح انتميش! بو بير تورک قیزی اولاييلمز! اولقا
 دوغرودان دا گاوور قیزیمی؟ هر نه اولسا کيشيخان عمينين تجروبهسی
 چوخدور! او، اولقا حاقيندا دوز دئييردی. آما بير ياندان دا اولقانين فرقینی و
 آچيق گؤروشلو اولوغو اورتادا! کيشيخان عمينين مندن ايستهديکلرینی اولقا
 داها چيلاقچا اوزومه چارپدی! >> تام اولقانی قارشىما آليب دانيشاجاق
 جسارتينی گؤتورغوی اندرکن << بو قيز منی قارشىسينا آلاراق، بئنيامين
 ايچینی دوغرام-دوغرام ائتدی! بيزده بئله بير دب يوخ کی! من ائرکه يم، بئی
 يم، آدامام! بعضی گيزليريم اولاييلر. کيشيک ايردمینی قادين آياغينا وئره
 بيليرم! بيزيم عادت، عنعنه ميزده قادين ائرکەيه باغلی اولماليدير. يوخسا، ائوده
 ائولیک قالماز! آزر بايجاندا ميليونلارلا ائوين-اوجاغين قايداسی بودور. حتئ
 اولقا کیمی بيریسی اولسا بئله! سئودالانديغيم ايلک قادين اولقا کیمی بيریسی
 اولسا بئله! بيزه بئله اويرمديلر! بو قانونا باغلی اولمالييم! آما اولقا، گاوور
 قيزيدير سا، نئجه؟! "

اولقا گؤزلرینی منيم اوزومه ديکميزدير. مندن بير آچيقلاما گؤزلەيیردی. من

ایسه، اؤز گیزلی دوشونجهلریمین ایچینده قیوریلپ دوروردوم. اؤلقایا دئییه جکلریمین ایپ اوجونو تاپا بیللمیردیم. فیکیرلریمی نئجه دیله گتیرمگی دوشوندویوم آندا، بیزدن آralی اوتوران جاببار عمینین قوجاغینداکی ترلانیین آغلار سسیله اؤلقاینین اونلارا ساری یوللانماسی بیر اولدو. اونون ترلانا ماراقلانماسی، منی بو اوزونتودن کئجه ری ده اولسا قورتاردی.

– اؤلقا: نهدير منيم بالام، گل گوروم ننين وار! معلوم اولان کورپه بالا اوشويوبدور!

– جاببار عمی: هه قیزیم، انله بیل چولده بیر آز چوخ قالدیق .

– اؤلقا: اولسون باباسی، بیر آزادان قیزیشار.

اؤلقا جاببار عمییه دوغرو سسله نرکن، آرخاسینی بیزه چئوریپ باشینداکی اوزون گوللو لچه گینی بوینوندان آچیب کؤکسونه سردی. سونرا ترلانی امیزدیرمهیه باشلادی. ترلان آنیندا ساکیتلشدی. او، بوتون گوجو ایله اؤلقاینین دوشونو امیردی. ترلانیین مارچ-مورچ سسی سالوندا انشیدیلیردی. بو ائنادا جاببار عمی بئنین حیطه گئتدی. او گئتدیکن سونرا اؤلقا منه طرف دؤندو. او، دوشونو ساغارکن، ترلانیین سود اممەسینی داها دا آسانلاشدیریردی.

– اؤلقا، ترلانی امیزدیرمک اوچون سودون یئتیرمی؟

– هه، یولا دوشمەن سودوم چیچگیمه یئتیردی. اونا راحت سود وئریردیم. او، اؤلرکن سودوم ده قوروماغا باشلادی. آرتیق اوچ گوندور کی، ترلانی دا امیزدیریرم. امه رسه سودوم آچیلار. من بیر آنايام. ترلانیین سود یئمە

- سی گرک. یوخسا بو طفیل آجیندان اولر. من یوخارییا چیخیرام. ترلان بورادا اوشودو. ایسترسن، سن ده تک قالما، گنت بئی لرین یانینا.
- من، سیزی یوخارییا چیخاریب دؤنرم. بللی اولان صاباح سحر تنزدن یولا چیخاجاییق. کنشکه همدانی گؤره بیلسئیدیک! کیشیخان عمی همداندا اولوب. بورانین تاریخی بیر یئر اولدوغونو جاببار عمی ده منه آنلادیب.
- ترلان، یاتاقدا اوزانمیش اولقانین قولو اوستونده یوخولامیشدی. اولقا، ایکی گؤزونو اوتاغین تام اوزاق کونجونه دیکمیشدی. بلکه ده، بو دورومدا بیر اوپوجوک جسارتی بوزلانمیش ایلیشگی میزین اریمهسینه یاردیم اندردی!
- لاکین، اولقایا قارشى اولان قورخوم بو ایذنی مندن آلمیشدی. حتّی اولقانین منیم ایستگیم قارشیسیندا جیسمینی منه تسلیم اندهجگی آرزوسو بئله توپارلانماغیما یاردیم ائتمیردی.
- اولقا، من گنتسم سیخیلارسانمی؟ یوخسا قالیم دئییرسن.
- یوخ گنت! دندیکلریمی دوشون. هنج بیر شئییه مجبور اولما! بیز، بوندان سونرا ایسته دیگیمیز کیمی دئییل، دیری قالماق اوچون یاشامالی بیق! ایسته دیگیمیز کیمی یاشاماغی تبریزده گؤمدولر! بوندان سونرا دیری قالماق اوغروندا دیرنمه کدن باشقا یول یوخدور! اؤزونو سیخمدان دوشون!
- حاقیمدا داها چوخ اویرنمک اوچون ایچیندن گلگهنی مندن سوروش! هنج بیر سورغودان چکینه. من سنین یانیندایم. قوجاغیمدا بیر تانری پایى، قارینیمدا ایسه، بیر تجاوز توخومو وار! من بورادایم! ایکی اؤزگه بالاملا بیرلیکده! سن دوشون! گنتمدهن بیر ده گل بورا!
- من تنز دونه جگم. ترلان دا اویانسین، بیرلیکده آشاغیا اننه ریک.

- بونو دئییه-دئییه اولقايایا یاخینلاشدیم. اولقا ترلانی قولوندان آيیر اراق آياغا قالخیب اللرینی بئلمیده دویونلهدی. اونون منه سئوملی باخیشی و آردیندان دوداقلاریمدان اوپوشو بیر آنلیغینا اورگیمین چیرپینتی سینی دایاندیردی. آنجاق بو دفعه اوزومو تنز توپار لاییب، اولقانی اینجه سئوگیسینه قارشیلیق وئرمه گی باجادیم. هله بو آنین شوکوندان چیخمامیشدیم کی، اولقا چوخ اینجه بیر گولوشله اوزونو مندن آيیردی:
- جاببار و کیشخان عملردن یویولاسی پالتارلارینی آل گتیر! فورصت وارکن بیر آزدان پالتارلاری دا یوواق. بیر ده، صابون و حامامین اولدوغونو سوروش.

آلیم-آياقلاریم تیترمییردی! بو اولقا، بو اولقا!..... من آرتیق هئچ نه دوشونه بيلمیردیم. دوشونمهیه چالیشیرکن، اولقانی بیر آنلیق عشوه سی بوتون دوشونجه لریمی آلت-اوست اندیردی. او، نه ائتدیگینی بیلدیگی قدر، من نه ائتدیگیمی بيلمیردیم. آن با آن ایراده می الدن وئیردیم. بیر ده، زامان کنچدیکجه اولقانی دا منه باغلانماسیندان آرخایین اولوردوم. اونون منه اولان باخیشلاری، منه قارشى آچیلیب-بوکولمه‌لری، یاخیندان منی ایزله‌مه‌سی و ترلانی ایکیمیزین بالاسی سانماسی نین آنلامینی دوشونرکن اوره گیمه سو سپیلیردی. من عؤمرومه ایلک کز کیشی کیمی دوشونمهیه باشلامیشدیم. ایچیمده یئنی بیر بؤیومه دویغوسو یارانیردی. قیساسی، بؤیومهیه باشلامیشدیم. آما منی سیخان ندنلرین یوخ اولماسی اوچون، اوزومو حله چوخ گوجسوز گؤروردوم.

بیر ازدان هامینین سالوندا اولماسی گرک ایدی. چاووش درویشلونون وئردیگی بیلگییه گۆره، ایچیمیزدن بیرسی یوخ اولموشدو. بونا گۆره، هامینین بیر آریا گلمهسی و اوزونو گۆسترمهسی لازیم ایدی. من، اولقا، کیشخان عمی و جاببار عمی بیر یئرده دایانمیشدیق. ترلان منیم قوجاغیمدایدی. گۆز عیاری بیزیمله اولانلاری سایدیم. قادینلی، اوشاقلی، کیشیلی ۳۷ نفر! تنهراندان چیخارکن ۳۸ نفر ایدیک. بیر ستوان، چاووش بایرامی و گۆرمه‌دیگیم بیر باشقا چاووشلا بیرلیکده ایکی آغیاخا دؤولت مأمورو دا سالونا گیردیلر. گنج ستوانین گۆرونوشو و داورانیشلاریندان، اوز وئرمیش یئنی بیر اولاین ایزلری گۆرونوردو. او، سالونا گیرر-گیرمز، بیزیم اولدو غوموز کونجه گلرک، فارسجا دانیشماغا باشلادی:

- سیزین ایچینیزدن بیرى، عاغیلسیزلیق ائدهرک قاقماغا چالیشمیشدیر. او، قاجارکن آج قوردلارا یاخالانیب یئم اولموشدو. اوندان قالان، قانلی پالتارلاری و پارام-پارچا اولموش کیملیک بلگه سیدیر. ایچینیزدن اونو تانییان وارسا بیر آدیم ایرملی گلین!
- ستوانین بو خبری هامیمیزی شوکا سوخدو. طفیل "یحیانی" تبریزدن تانیبیردیم. آتاسی ایلمکچیلرین سیندیکاسینین یارادیجیلاریندان ایدی. اونو بیر نچه دفعه شاعیر بیر یانیندا گۆرموشدوم. یحیانی دا او زاماندان تانیبیردیم. حله فیرقه‌دن اؤنجه، آتاملا بیرلیکده سیندیکا تویلانتیلاریندا شاعیر بیریا، انقیلاجی شعرلریله ایشچیلری جۆشدوروردو. بو تویلانتیلاری یولا سالان، یحیانی آتاسی ایدی. یحیانی آتاسی "م. ر. شاه"ین قارشیسیندا اعدام اولانلاردان بیرى اولموشدو. اؤنونلا باش

پروکورو بیر زاماندا آسدیلار. اؤنو اؤلدورندن سؤنرا ایسه بوتون عایيله سینی حبس ائتدیلر. یحیا او عایيله دن ساغ قالان تک اینسان ایدی. سوبایین ایستگینه کیمسه جاواب وئرمه‌دی.

— سوبای: مگر سیزینله دئییلیم، ائشکلر؟! آلا، سن باخ بونلار! بو دیلسیز حیوانلار ایرانی پارچالاماق ایسته‌ییر دیلر! بونلارین دیلی یوخ کی، آنا دیلی ایسته‌سینلر! پوفیوزهای آشغال/قانماز زیبیلر! /

ستوانین بو سؤزو هامینین باشینی یئره دیکدی. آنجاق آرامیزدان بیر گور سس سیتوانا دور دئمگی باجاردی:

— کیشیخان عمی: جاوان اوغلان! سن بیزیم میللیتیمیزه و دیلیمیزه ایهانت ائده بیلمزسن! ایندی بیز یئنلیمیشیک دییه، آغزیندان چیخانی تورکلره دئییرسن! بیر گون اولار کی، بو دئیکلریندن پئشمان اولارسن! آنجاق او زمان آرتیق گنج اولار! سیز بو میلتنن نه ایسته‌ییر سینیز؟ مگر بیزیم آدیمیزین سییاهیسی سیزده یوخدور؟ سیز ...

گنج چاووشون ایشارتيله ایکی عسگر کیشیخان عمینین قوللاریندان یاپیشراق، اؤنو بینانین حیطینه ساری سوروکلمک ایسته‌دی. کیشیخان عمی، ساکینجه‌سینه سؤزونو یاریمجیق قویارق، عسگرلرین زوراکیلیغینا ایمکان وئرمه‌دن اونلارلا یولا دوشدو!

— سیتوان: باشقا ادبسیزلیک ائدن وارمی؟ ائشکلر! /
ایکینجی ماشیندان اولان بیر گنج آنانین قوجاغینداکی کورپه‌سینین آغلار سسی سیتوانین سسینی کسدی:

- عسگر، بو ائششک بالاسینین سسینی کس! اونلاری دا سالوندان باییرا آت!
باشقا آنقیران وارمی؟
- کیمسه نین جیقی چیخمادی. اصلینده، بو تجربه سیز سوبایین سوزلرینی اوچ-
دورد نفر دن باشقاسی باشا دوشموردو. او، چوخ غلیظ فرقلی فارسجانی چئینیه-
چئینیه دانیشدیغی حالدا، کیمسeden چئویرمه یاردیمی آلماق ایستمیردی. سانکی
او بیزیم میلتن یوزده دوخسانین فارسجانی باشا دوشمه مه سینی بیلمیردی. ان
آزبندان امری آلتیندا اولان و تورکجه نی بیلنلردن یاردیم آلا بیلردی. بو ایهانتره
سون قویماق آماجی ایله بیرسی نین اورتایا گیرمه سی گرک ایدی. من، اولقائین
اوزونه باخدیم. اولقا، قاش-گوزو ایله منیم موداخيله می انگلله دی. جاببار
عمین ده یاری گوز ایشارتی منیم اوزه ریمه تۇپلاشدی. بو اوزدن بیر آددیم
قاباغا چیخیب سؤیله دی:
- قوربان من اونو یولدا تانیدیم. اونون آدی یحیا، سوی آدی ایسه چرندابی
ایدی. تکباشینا بو سفره چیخمیشدیر. کیمسه ایله دانیشماز ایدی. من اونونلا
مرد آباد قصبه سینده دانیشدیم. بوندان چوخونو دا بیلیمرم.
- سیتوان: تامام، کئچ یئرینه، بئله آدام اولون ها!
(باشچاووشا ایشاره اندهرک) سیتوان:
- سیزین آدینیز ندیر؟ دوشونوز دهکی آد چوخ قریبیدیر!
- باشچاووش بایرامی: جناب سروان، بایرامی!
- بیلدیگیمه گوره، سن ده بونلارلا جهنمه گنده جکسن! او دلییه گوز قولاق
اول! بو آخشام اونون دلیینی... نه سوخاردیم اوزوم! آنجاق یولا دوشمه گیم

- گرک. او اجنبی پرست ائششگی گۆزه لجه ازین! قولدور لوق هوسینی
باشیندان چىخارینجايا قدر دویون!
- باش اوستونه جناب سروان! سیز آرخابین اولون! گوزونوز آرخادا
قالماسین! من گره کن درسینی وئرمجگم!
- تامام! بو ائششکلره ده بو گنجه یئمک یوخ! آنلادین می؟
- بهلی قوربان، آنلادیم. امرینیز گۆز اوستونه!
- (یانینداکی فارس چاوشا ایشاره ائدهرک) سیتوان:
- ماشین حاضیردی؟
- چاوش: حاضیردیر، جناب سروان.
- سیتوان: آغالار بویورون گندک. اۆله نین راپورونو بئله حاضیر لایین. "بیر
عسگرین سیلاهیینی آماغا قالخمیشدیر! عسگر ایسه، سیلاهیینی قوروماق
اوچون آتش ائتمیش. اۆله ن عاصی بیزیم شاهیدلیگیمیزله قویلانمیشدی!"
- سیتوان یولا دوشمهدن اۆنجه، اوزونو بیزه توتوب دئدی:
- بو اولای سیزلره عبیرت درسی اولسون! "سورودن قوپان قوزو، قورد
پاییدیر! صاباح تئزدن ساعات-6 دا بوردان یوللاناجاقسیز. بونو بیلین کی،
سیز باشدان-آیاغا ایران دؤلتینه یوکسونوز! دؤلت بودجه سیندن
یئیر سینیز! بیرینیزین آلاماسی، بیر خرچین آلاماسی دئمکدیر. دؤلت
سیزی اۆلدورمک ایستهمسه ده، اۆلومونوزه گۆز یاشی تۆکمیجک!
دؤلت شاهنشاهی سیزی آدام ائتمک ایسته ییر! بونا گۆره، بئله خرچلی

پروژه نی تداروک ائدییدیر. یاشاماق ایسته‌مین اوزو یاشامینی قازانمالیدیر. اونوتما‌یین کی، مملکته خیانت‌نین جزاسی اؤلوم‌دور. سیزین دیری قالمانیزی جاوان شاهیمیز اوزو ایسته‌میشدیر! علیاحضرتین ایراده‌سی اولماسا، سیز بورا قدر گله بیل‌مزدینیز! گئدین عدالتلی شاهیمیزین عؤمرونه دوعا ائدین! یوخسا، سیز ده ایندی باشقا خاینلر کیمی جهنم اودوندا یانیردینیز!

فارس سیتوانین تیمینین سالونو ترک ائتمه‌سیله هر کس راحت نفس آلدی. فارسجانی یاخشى بیل‌مه‌یه نلرین، اولایدان خبردار اولدوقدان سونرا اوزگونلویو گئتدی‌کجه آرتدی. آرتیق یه‌پانین دا آرامیزدان گئتمه‌سینه اینانماق زوروندا ایدیق! بیر-بیر آز الیردیق. آما، یه‌پانین بو سایاق اؤلومو منه چوخ دا ایناندیریجی گل‌میردی! ندنسه، ایچیمده بیر راحت‌سیرلیق حاکیم ایدی! یحیانین اؤلومونه عایید، سادجه بیر قانلی پالتار و تیکه-پارچا اولموش کیملیک بلیرتیمی نین ایدعاسی چوخ دا ایناندیریجی گؤرونموردو. آیریجا، جاببار عمینین یول بویونجا کیمسه ایله گؤروشمه‌سی اولمامیشدی. جاببار عمینین یحیانى تانیماسی منه قارائلیق گؤرونوردو. چونکی، تبریزدن چیخار-چیخماز، جاببار عمیله بیر آن بئله آیری قالمامیشدیق. تا کی، کئچن گنجیه قدر. کئچن گنجه ایسه، یحیا قاجمیش اولمالی ایدی! جاببار عمینین بیر چوخ بیلگیه صاحب اولدوغونو بیلیردیم. آنجا، اوندان چوخلو گیزلی بیلگیلرین ده اولماسینا اینانیردیم. منجه، جاببار عمینین باشقا بیر کیملیگی ده اولما بیلردی! او، چوخ بیلن و آز دانیشان بیر یسی ایدی!

بونلاری دوشونهرک، کیشیخان عمینین طالعی نین نئجه اولدوغونو بیلیمک اوچون حیطه یوللان‌دیم. اولقا ایسه، سالونون بیر کونجونده اوشاغا سود

وئیریدی. من اولقانین بو حرکتینی هئج بیه نمیردیم. ندن او، میلتن ایچینه ترلانی دوشونه آلیر! اولقا بو عملی ایله نه یی ثوبوت ائتمک ایستیهیر؟ سالونون چیخیش قابیسینا یاخینلاشمیشدیم کی:

— چیخیش یوخ! قاییت آرواد-اوشاعینین یانینا! باشینی بلایا سوخما او غلوم! دوروم چوخ قاریشمیش! هر آن بیر شئیلر اولاییلر. کیشیخاندان ناراحات اولمایین. اونو ساغ-سالامات سیزین یانینیزا گؤندرجهگم. بیر-ایکی شاپلاقدان سونرا، اونو سیزین یانینیزا قایتاراجاغام! بیلیرسن کی، امیر وئریلیب! امیر وئرن بیر آزدان ایتیلیب، گنتمهلیدیر! آخشام یئمگی ده وئریلهجک! قوی بیراز او ایتلر بورادان اوزاقلاشسین لار! سیتوان گیل تئهرانا یوللانیدیلا.

— سالام! نچه گوندور کی، سیزی گؤرمورم مه...

— یوخ جوانشیر ایندی دانیشما زامانی دئییل. گنت، اولقانی تک قویما! اطرافدا نامهرم گؤزلر وار. اونا صاحب چیخ! ترلانی دا اوز اوغلونوز کیمی بویودون! قوی یئریمیزه چاتاق! نه لازیمسا اندهجگم. هامی سیزی تبریزدن ار-آرواد بیلملهلیدیر. ترلان ایسه، اولی لیگینیزین مئوسیدیر! بونو اونوتما! ایندی دؤن گنت!

باش چاوشون بونلاری دئیهرک سالوندان چیخماسی، بیر سیرر کیمی ایچیمه دوشدو! دؤنوب اولقانین یانینا گئتدیم. ترلان اولقانین دوشونو امیردی. اولقا، منی گؤرونجه یونونو منه ساری دبیشتی. ترلانی امیزدیرن دوشونون بوتونو گؤزومون اؤنونده ایدی. بیر آنلیغینا، اولقانین دوغرودان حیات یولداشیم اولدوغونو حیسنندیم. اولقا بوتون معصومیتیه گوزومون گیلهسینه گیردی.

اؤزوم ده بيلمەدن آییلیب ترلان و اۇلقانین اوزوندن اؤپدوم! اۇلقا گولومسەدی!
گۆزوم چئۆرمەدەکی لره دوشدو! کیمسەنین ماراغینی گۆرمەدیم. جاببار عمی
متین گولوشو ایله اوزومه گولومسەدی!

سالونون اوزون آیاقلی ساعتی ۷،۲۸ گۆستیریدی. همداندا اول-اولا، هنج
گۆرمەدیگیمیز بو تاریخی تورک شهرینی ترک ائتمک اوچون سالوندا
توپلانمیشدیق. باشچاوشون سۆزونو توتماسی منی چوخ سۆیندیرمیشدی.
کیشیخان عمی داها غرورلو، داها ووقارلی حالدا یانیمیزدا دورموشدو. باش
چاوشو بایرامی، چاوشو درویشلو و یئرلی بیر باش چاوشو سالوندا سون
صؤحبتلرینی ائندن سونرا، همدانلی باش چاوشو تورکجه دانیشماغا باشلادی:

– همدانلی باش چاوشو: تورکجه دانیشیرام کی، هامینیز نه دندیگیمی باشا
دوشەسینیز. سیز، ایکی گون بیزیم قوناغیمیز اولدونوز. بوردا اولان
ایمکانلار ایچینده سیزین راحتلی غینیزا باخیلیدی. دونهین کدرلی اولایی
هامیمیزی اوزدو. او جاوان، بو داغلارین تهلوکەلی اولدوغونو باشا
دوشمەدی. آلاهدان اونا رحمت و سیزلره دؤزوم دیلەیرم. هر نه اولدوسا
کئچدی. سرکار بایرامی دان بیر هفته ایچینده باشینیزا گلنلری اؤیرندیم.
من بیر حربچی اولاراق اوزولدوم. سیزین یانینیزدا بالاسینی، آناسینی،
باجیسینی ایتیرنلر وار. اوچ آیدیر تیریزین و آذربایجانین خبرلرینی هر
گون رادیو و قازئتلردن ایزلەیرم. قارداش-قارداشا دیوان توتور! هر کس
بیر-بیرلە دوشمن اولور! بیر چوخ فیرقه رهبری روسیایا قاچیب! أما
آلاها شوکور کی، آذربایجان وطنه قاییدیپ! بوندان سونرا باریش و
قارداشلیق ایچینده اولماغا اومید ائدیرم! من بورادا سیزینلە ویدالاشیرام.

تبریزدن سیزینله بیرلیکده اولان سرکار چاوشلار بايرامی و درویشلو
یننه سیزینله اولاجاقلار. همداندا سئچلمیش یئنی عسگرلر، اؤنجهکی
عسگرلرین یئرینی آلاجاقلار. ایستکلرینیزی تورک دیلینده دیله گتیره
بیلر سینیز. البته سرکارلارین ایذنیله!

یئنه ایکی گونلوک یئمک پایینی کؤهنه قزئتلره بوکهرک، آرمیزدا
پایلادیلار. همدانلی باش چاوشون سؤزلری اورگیمه سو سپدی. اونون
متانتلی و اورمیه یاتیم طرزله دانیشیغی فارس سوبایین اینسان دیشی
داورانیشی و دانیشیغی ایله دابان-دابانا ترس ایدی. فارس اخلاقینین تورکه
قارشى بیچیملنمیش اولان نیفرتینین درینلیگی، آیدینجاسینا فارس سیتوانیت
داورانیشلاریندا اؤز عکسینی تاپیردی. فارس ظابیطین گؤزلریندن نیفرت
آلوو ساچارکن، تورک چاوشون چکیم جل اولسا بئله، ایچدن
یاناشماسینین دوغما آنلامی آیدینجاسینا گؤرونوردو. نئجه کی، دئیرلر
"قوربتده اولمايىنجا، وطن و ميلت آنلامى تام بويولماز!" بیز، هم قوربت،
هم ایسه اسیرلیک یؤلچولاری اولاراق، وطن و میلترین نه اولدوغونو
یاواش-یاواش آنلیردیق.

سالوندا چيخمادان اؤنجه باشچاوش بايرامی قیسا سؤزلرله همدانلی
چاوشون وئردیگی امکلردن چوخ ممنون قالدیغینی بیلیردی. سونرا
ایسه، هر کسین ماشینلاردا یئرلشمهسینی ایستهدى. بهیانین اولومونه
اوزولدویونو و بئله بیر حادثه نین کیمسهنین باشینا گلهمهسینی اومود
انئدی.

همدان، آغلار-گولر هاواسی و آغ اورپکلی آغاجلاری ایله بیزی
اوغورلايیردی. یانار-سؤنر دالانا دؤنوشموش کوچهلرین آراسیندا کئچه

رکن، حوضور دولو آنلار یاشانیردی. یول بویونجا آغاجلارین اوزه رینی اورتوکلہ میش پارلاق اینجیلر، بوزار میش یاناقلاریمیزا ایشیق ساچیردی. اوزاق گونشین قیزیل قارلی سپین تیلری اولدوز رقصیلہ آغاجلارین قار یارپاقلاری آراسیندان اوزه ریمیزه سوزوردو. اوزون-قارا یوللاردان اوغوروموزا اوچان بو اینجیلرین سانکی "یاشا...یاشا! اؤلمهیه نه وار کی!" دئمہسی، اورگیمه بیر سنوینج چیچگی باغیشلا بیردی. بو منیم یاشامیم بویو آلدیغیم ان گوزل چیچک ساییلیردی.

سنیرینه دویامادیغیم ان گوزل کنجیدی گنریده قویوب سرت جاددهلره دوغرو یولا دوشدوک. هارا گنتدیگیمیز بیلینمیردی. داها ایکی گونلوک یئمک پایینین وئریلدیگینه گوره، ان آزیندان ایکی گون ده یوللاردا کنجیره جگیمیز بللی اولوردو ...

سسسیزلیک یئنہ ده آمریکان اوتوبوسونو بوروموشدور. تکجه اوتوبوس موتورونون نریتلیسی و چالا-چوخور یوللارین چالخاننسی ایچه رنین سسسسیزلیگینی پوزوردو. اولقانی گوزلری اوزاقلارا دیکیلرکن، سانکی نئین سه اسیری اولموشدو. او اوزدن، اونو گیزلی دونیاسیندان قوپارماغی دوغرو سانمیردیم. جاببار عمی شاپکاسینی گوزلری اوستونه انندیرهرک، هر زامانکی کیمی گورمهزلیکدن، ائشیمهزلیکدن گلیردی. کیشیخان عمی، دنیا مالیندان بیرجه قالدیغی بیغلارینین جانینا قصد ائتمکله اوغراشیردی. اونو ناراحات سس سیزلیگیندن قوپارماق ایستسم ده، بونا یالان یوخسو انگل اولوردو.

"بیزیم بورالاردا نه ایشیمیز وار بیزی هارالارا سوروکلہ بیرلر؟"

آزربایجان ایله ایران آراسیندا اولان آیریلیغین بوتون گوناھکاری بیز

بیتیملریک می؟ گورسن، بیزی یوردیووامیزدان اوزاقلاشدیرماقلا بوتون پروبلملر حلینی تاپاجاقمی؟ توتاق کی، بیزی ده اولدورسونلر! سونرا نه اولاجاق! بوتوو میلیتی ده بوتونلوکله آرادان قالدیراجاقلارمی؟ بونو دونیادا بیررسی باجاردی می؟ بیرمیلتین دیلینی، کیملیگینی، وارلیغینی، مین ایللره باغلانان گلنه گینی یئر اوزوندن سیله بیلهجکلر می؟ مگر بوتون میلترلین اینسان کیمی یاشاما حاقدی، دونیانین ان اوستون شوعاری دئییلی می؟ بیز کیمین میلی وارلیغینا ترس اولدوق کی، بیزیم میلی وارلیغیمیزی و اینسانلیق دویغولاریمیزی بیزدن آلاق ایستیهیرلر؟! بیزیم گوناھیمیز نه؟ نییه بیزیم هارا گنتدیگیمیزله باغلی بیر بیلگیمیز یوخدور؟ یوردوموزدان آیریلانی ۹-جوگون اولدو. ۳۲ اینسانیمیزی یوللاردا گؤمدوک. همدانا دا بیر قوربانلیغیمیز وار ایدی، اونو دا وئردیک. بوگونهک اؤلنلره قیسقانیرام. چونکی، اونلار تورک اولکهسینین تورپاغینا وئریلدیلر. منیم قیسمتیم هارادیر؟ منی هارادا گؤمهجکلر، بیلیمیم! آنجاق بونو بیلیرم کی، هرگون اوزومدن قوپاریلیرام. هرگون گنچدیگجه، دوغمالاریمدان اوزاقلاشدیرام. آرتیق سؤدیکلریمین ده آنلامی دیششمیه باشلاییر. اولقا، ترلان و یولداشلاریم منیم اوچون بیر میلی وارلیغا چئوریلیرلر. من تبریزده ایکن بئله دویغولاری تانیمیردیم. من، سادجه ائویمیزین دؤرد یانیندا اولانلاری وارلیق سانیردیم. آما ایندی، چاوش درویشلونون کدرلی باخیشالاری بئله، منیم اوچون میلی وارلیق ساییلیر. من اوزومو اونا قارشى سوروملو حیسنئیرم. منه نملر اولدوغونو بیلیمیم. لاکین دونیامین دریندن دیشدیگینی بوتون وارلیغیمدا درک اندیرم."

کیشیخان عمینین سسلی خورناسیندان، ترلان یوخودا دیکسینهرک

آغلاماغا باشلادی. ترلانیڭ آغلاماسیلا کیشیخان عمی اوزو ده گوزلرینی
 آچدی. اولقا، سودو داشان آنالار کیمی ترلانی دوشونه آلیب امیزدیرمهیه
 باشلادی. ترلانیڭ سسینین کسيلمسیله، کیشیخان عمی یئنین سسلی
 یوخوسونا دوندو. من اولقانیڭ الینی اوخشارکن، گاوور بیر قیزا دا عاشیق
 اولماق اولارمی، گرچگینی دوشونوردوم. یول، گنتدیگجه تام بیر باتاقلیغا
 چنوریلیردی. آمریکان آوتوبوسو چالخالانا-چالخالانا یولدا ایرملیلهیردی.
 ترلان، اولقانیڭ دوشونده ساکیتجهسینه دایانا بیلیردی. ائله بونا گوره، اولقا
 الینی یومشاق جاسینا الیمن چکمرک، بیر الیه ترلانی، باشقا الی الیه
 دوشونو ترلانیڭ آغیزیندا ساخلاماغا چالیشیردی. من، اولقا اوتانماسین
 دئییه، گوزلریمی یولا دیکمیشدیم. لاکین، اعتیراف اندیرم کی، هر دن ده
 اوغرو-اوغرو اولقانیڭ چیلپاق دوشونه ده باخیردیم. بو، حتّی خوشوما دا
 گندیردی! اوزاقدان گورونن گورونتو، بیر یئرلره یاخینلاشماغیمیزی
 گؤستریردی. تابلونون ایزینی قاچیرماماقدان اوترو، گوزلریمی اوندان
 آیرماماغا چالیشدیم. اوزرینه ات پالچیغی داشلانمیش چیرکلی تابلودا،
 فارسجا "اسد آباد شهرینه خوش گلیبسینیز" یازیلیردی.

اسد آباد

یئنی آدلار، یئنی شهرلر، هامیسی دا بیر-بیریندن خارابالیق! بیخیق تیکینتیلر،
 آیاق یالین اوشاقلار و چیرکلی یوللار! یول بویونجا تام آنلامی الیه یوخسوللوق

گۆزه چارپان ایلک و سون گۆرونترولر!

آوتوبوسلار کچیک بیر منیداندا دایاندی و بیز هاوا آلماق اوچون ماشینلاردان انئدیک. چئوره میزی چوخلو اوشاق و بیر نئچه بویوک آدم دولدورموشدو. اونلارین ایچینده قیز اوشاغینین اولماماسی ماراغیمی چکدی. یئرلیلرله بیزیم آرامیزی سیلاهلی عسگرلر کسمیشدیر. بونا گۆره، اونلارین بیزه، بیزیم ایسه اونلارا یاخینلاشمایا ایدن وئرلمیردی. لاکین، اونلارین دندیکلرینی بوسبوتون ائشیتیمک اولوردو. اوشاقلارین حئیران- حئیران بیزه باخیشلاری، تبریزدن چیخان آنلاریمیزی گۆز اؤنونه سریردی. بو اوشاقلارلا تبریزدهکی اوشاقلارین بیراز لهجه فرقلیگی قولاغیمی اوخشادی. آنجاق، بیزیم کیمی تورکجه دانیشمالاری آنلاشیلیردی. اونلارین دا آياقلاری آلتیندا بیر دری توپ وار ایدی. بو منظره ایله تبریزده گۆردویوم گۆرونوتو عئینی بیر سینما پردهسی کیمی ایدی. بوندان اؤنجه بیزه وطنین تاکستاندان باشلاماسینی سویله میشلر. حئی فیرقمنین باشچیلاری بئله، آذربایجان دیلینین سیاسی آذربایجان جغرافیاسینا عاید اولدوغونو دئییردیلر. حالبوکی، بیلدیگیمیز تاکستانلا بورانین آراسیندا چوخ اوزاق مصافه وار ایدی. آنجاق اورتادا دئیش دیل فرقلیگی یوخ ایدی. تبریزدن چیخالی گۆردویوموز هر یئرده یالنیز تورکجه دانیشیلیردی. بو، منیم وطنیم، یعنی آذربایجانین داها دا گئنیش و بویوک اولدوغونو گۆستریردی. شوبههسیزکی، بو بارده جاببار عمینین داها دا چوخ بیلگیسی اولمالیددی. من بو گرچگی اوندان اؤیرنمەلی و اگر قیسمتیم اولارسا، باشقالارینا دا اؤیرتمگی دوشونوردوم. هر نه اولسا، چوخ تنزلیکله گلدیگیمیز بو یوللاردان وطنه دؤنهجه یک .

بیزه یاخین اولان ایکي اورتا یاشلی کیشی نین دانیشیق دلی و سۆزلری

ماراغیمی چکیردی. اونلاری دینلهمک اوچون ان یاخین مسافهنی سئچهرک قولاغیمی یؤنلرینه توتدوم.

– بیرینجی کیشی: تانری اؤزو کؤمک ائتسین. نه گوناھلاری وار، باغیشلا سین. گۆر هسن هارادان گلیرلر؟ بللی کی یوللاری اوزوندور. باخ! گۆر نه پریشان دیرلار. بو قدر اینسانین بیر یئرده نه ایشی وار؟ چولوق-جوجوق، قوجا-گنج، قادین-کیشی ایچ-ایچدیرلر. بو ایشین ایچینده بیر ایش وار، مشدی!

– ایکنجی کیشی: سن دؤز کبلا علی! من بیرآزدان بیلرم! ایکنجی کیشینین بیراز دا منه یاخینلاشماسینی گۆروردوم. ائله همان فاصیله دن اؤنجه باشیلا، سونرا ایسه دیلله منی سالاملادی:

– سالام همشهری! از کوجا آمد تو/سالام وطنداش! هارادان گلیرسن!
– بیز تبریزدن گلیریک /گتیریرلر! هارایا گئتدیگیمیز بللی دئییل!
– (بیرینجی کیشی) دوستونا: باخ! بونلار دا تورکدور. بیزیم کیمی دانی شیرلار. تبریزدن گلیرلر.
– ایکنجی کیشی: تبریزی بیلیرم. بؤیوک شهردی. سیز ده تورک سونوز بللی!؟

– بیز هامیمیز تورکوک. بوتون آذربایجان تورکدور. سیزیم کیمی! مگر بیلیردینیز؟

– ایکنجی کیشی: یوخ آ کیشی! هارادان بیلجه ییک! بیزیم دونیادان خبریمیز یوخ کی!

او آندا بیر عسگر بیزه یاخینلاشاراق دیلندی:

- گنت ماشینین یانیندا دور! منیم اوزومه سؤز گه لر. سیز ده گندین ایشینیز- گوجونوزون دالینجا! باشینیزی آغریتمایین! بو ایشدن خئیر گلمز!
- من: سرکار باغیشلا! بورانین هامیسی تورکدور؟
- عسگر: هه بس نه اولسون!
- بؤیوک بیر کشف ائتمیش کیمی، کیشیخان عمیله بیر گؤده لی آغا جا سؤیکنن جاببار عمیه ساری یورودوم.
- جاببار عمی بونلار دا بیزیم کیمی دانیشیرلار! من ایکیمی ایله دانیشدیم! اوشاقلارین دا تورکجه دانیشدیغینی ائشیتدیم!
- کیشیخان عمی: اؤولادیم بورالار هامیسی تورک ائللهریدیر. "اسد آباد" و بؤیوک "زاقروس" -ون دوغو و مرکزی اطراف ی ازلدن بری تورک ائلی لر تورپاغیدیر. باتی یا و گونئیله ساری کوردلر و لورلاردا بو بؤلگه لرده وار دیر. آنجاق بورانین چوخلوغو تورکدور.
- جاببار عمی: او غلوم، عمین سؤزو دوغرودو. نه یازیق کی، بو بیلگیلرین کیتابدا توپلانماسینا ایمکان تاپا بیلمه دیک. کنشکی، بو کیمی ایشلره بیر آز داها زامان قویسایدیق. گونده لیک پروبلنملرله میلی وارلیغیمیزی یایماقدان گئری دوشدوک. چنوره میزی گورمه دیک، اؤزوموزو تبریزده بؤغدوق. تبریزی ده، اؤزوموزو ده یار دیمسیز ائندیک! ائله بو اوزدن ده، گوندن-گونه بؤیومک یئرینه کیچیلدیک. گوزوموزو آچیب دشمنین "میانا" نی و "شیبلی" نی آشماسینی گوردوک.

سونرا ایسه، دوشمن تبریزه یاخینلاشدیقجا، بیز تبریزدن اوزاقلاشدیق!

سونوج ایسه، گۆز اؤنندهدیر!

جاببار عمینی ایلک دفعه بئله دویغولو گۆروردوم. اونون دئدیکلریندن چوخ دویغولاندیم. لاکین، اونولا بیرگه کیشیخان عمینین گۆز یاشلارینی گۆرونجه، من ده آغلاماغا باشلادیم.

– کیشیخان عمی: او غلوم، جاببار عمینین سۆزلرینی دریندن دوشون!
بونلار، هئچ ینرده انشیده بیلیمه جگین بیر میلتن تاریخیدیر! بو کیشیده ساخلی اولان چوخلو گیزلیر وار. هله دایان. من بورالاردا اولموشام. اسد آبادین یوزه یاخین کندی وار. بونلارین هارداسا ساکسان-دوْخسان کندی تورکدور. قالانی ایسه، کورد و لر کندلریدیر. چونکی، اسداباد کیرمانشاها ولریستانا یاخیندیر. بیر ده، اسداباد ایسلامیتین ان بؤیوک سییاستچی، عالیم، فیلسوف و ایدئولوگو اولان "سئید جمالالدین"-ین دوغوم یئریدیر. بو آدی انشیتیمیس منی جوا نشیر؟

– هه، آما اونون تورک اولدوغونو بیلیمیردیم. اونون هر زامان فارس دیللی اولدوغونو یازیبیلار.

– جاببار عمی: تاریخی و اینسانلارین گرچک کیملیگینی اؤز آدینا چیخارماق فارس قۇومونون کؤهنه عادتیدیر. ذاتن باشیمیزا نه گلیرسه، قونشونون جاهیل لیگیندن گلیر. تکجه جمالالدین دئییل، تورکلرین بیر چوخ ساوالدی اینسانلارینی فارسلا اؤز آدلارینا چیخیبیلار. بو قۇومون جانینی آل، آما یالانچی لیغینی آلا! اسد آبادین بیر باشقا آدی دا افشارلیلار اسد آبادیدیر. افشارلارین کؤکو آذربایجان تورکلوگون دندیر. اسدابادین نادیر

شاه افشار دؤنمینده چوخ اؤنملی یئری وار ایدی. او زامان یئنی افشار کؤچلرله یئرلی افشارلارین بیرگه‌لیگی سونوجوندا اسدابادین نوفوسو چوخلو آرتیمشیدیر. سئید ج. اسدابادی دا بو چوخالمانین اورونودور. عؤمور وفا ائتسه، بو حاقدا صوحت ائدریک. س. ج. اسدابادین آدی اوستونده دیر. اونا سئونلر چوخ اولوبدور. او، آروپانین، عرب و عثمانلی دؤولت‌لرینین بیر چوخ علمی مکانلاریندا اولموش، توپلانتیلار قورموش، فاناتلار توپلامیشدیر. اونون دوشونجه‌لری "موسلمان قارداشلاری "اخوان ال موسلئمین اکیمی قوروملاردا تجلی ائتمیشدیر. بو اوزدن، ایسلام دونیاسینین بیر چوخ یئرینده سؤیلب، سایغی قازانیبدیر. اونون افغانی، میصری، همدانی کیمی لقب‌لری واردیر. افغانیستانین دا بیر اسد آباد قصبه سی واردیر. قاجار "ناصرالدین شاه"-ین "میرزه ریضا کیرمانی" طرفیندن تئورر اولونماسینی سئیدین آدینا باغلاپلار.

جاببار عمینین درین صوحتینه اویموشدوم کی، همدانی عسگرین امریله اؤزومه گلدیم:

- آغالار ماشین سیزی گؤزله‌ییر. تئز اولون! اوزومه سؤز گه‌لر! همدانی عسگرین اؤزونه اؤزل دئیم ایلّه" اوزومه سؤز گه‌لر "سؤزونو ایکینجی دفعه ائشیدیریم. او، بو سؤزو دئیرکن، اوزونو بوزور، گؤزلرینی یئره دیکیردی. اونون بو حرکتی چوخ خوشوما گلیردی. اولقانین ایسه منه ایلگی سیز داورانیشی نین آلتیندا کئچری بیر گیلئی یین اولماسینی دوشونوردوم. اسداباد دان آیریلالی بیر ساعات اولوردو. بو بیر ساعاتدا اولقانین سوسقون قالماسینین سببینی آختاریدیم. او، منه بیر

شئیلری آنلاتماغا چالیشیردی. من ده اسداباددا اونا قارشى ایلگیسيز اولدوغومون ندنینی آنلاتماغا چالیشسام دا، اونون اوچون ماراقسيز اولدوغونو حیسئدیردیم. انله دوشونوردوم کی، اولقا اوچون نه اینکی اسد آباد، حتئ بوتون یئر اوزونون تورک اولماسی بنله ماراغلی دئییلدی. سؤز سوز کی، کیشیخان عمینین اولقا ایله باغلی اوره گیمه سپدیگی شوبهه توخومو ایزسيز قالمامیشدی.

اوزه ریمیزده اولان پتونون آلتیندان اولقانیین الینی توتاراق اوزونه گولومسهدیم. اولقا الیمی سیخاراق، ترلانیین اوزونو اوپه-اوپه اوزومه باخدی. او، منی گؤزلیگی ایچینده گؤمهرک اؤزومدن قوپاریب شعر دونیاسینا اوچدوردو!...

تویسرکان شهری

قارشیمیزدا یننه بیر کیچیک تابلو و یننه بیر باشقا مکان! بو دفعه "تویسرکان شهری" نه چاتیردیق. تویسرکان، اسداباد شهرینه گؤره "الوند" داغینا داها یاخین گؤرونوردو. بورادان، بو گؤزل داغ باشقا اؤزلیکلریله سئچیلیردی. بیر آز اوزاقلاردا، سیرا داغلارین دوزه نلی شکیلده یئرلشمهسی دیقئیمی چکدی. یان قولتوقدا صؤحبت ائدن کیشیخان عمی ایله جاببار عمیدن بو داغلار حاقیندا سوروشدوم:

- جاببار عمی: اوزاقدان گورونن بو داغلارین آدی زاقروسدور. قوتتی-
لوللوی، ماننا، مندی/ ماد /دولتترینین سرحدلرینی بللی ائدن داغدير. بو
تورک ایمپراتورلوقلارین انتتیک ترکیبینده باشقالاری دا یئر آلیردیلار.
آنجاق آپاریجیلار تورکلر ایدی. زاقروس عئینی زاماندا آذربایجان
یایلاسینین ان گونئی سیرالاریندا یئرلشمیشدی. کیشیخان آغانین دا، یقین
کی، بو حاقدا چوخ سؤزلری وار.
- کیشیخان عمی: زاقروس سیرا داغلارینین دا، سهند داغی کیمی چوخلو
زیروهسی وار. آنجاق زاقروس داها گئنیش آلانی ایچینه آلیر. زاقروس
همدانی، لوریستانی، کیرمانشاهی و حتی کوردستانی بیر-بیرینه باغلیان
بؤیوک آذربایجان یایلاسیدير. بو گئنیش داغین یاماجلاریندا نه اویکولر
اولماییدیرکی! ائلات کؤچلری، خان-پاشا ساواشلاری، حاکیمیت
ساواشلاری و سون آیلاردا فیرقه حاکیمیتینه قارشی مرکز قوووملریله
یئرلی خانلارین بیرلشمهسی ده زاقروس یاماجلاریندا باش وئرمیشدير. بو
اوزدن، بورالار، آغیر شرطلرده یاشام سورن ساواشچیلار اوولاغیدیر!
فیرقه‌نین زاقروس سیاحلی لاریندان چکدیکلرینی کئشکه بیلسیدینیز!
عؤمور وفا ائتسه، بو حاقدا دئمگه چوخ سؤزلر وار! فیرقه‌نین ایش باشینا
گلمه‌سیله "بئش اویماق" خانلاری آذربایجان حؤکومتیله آنلاشا بیلمه‌دیلر.
دوغرو دانشساق، اصلینده، آذربایجان دئموکراتلاری بو بؤلگه‌نی هئچ ده
تانیمايدیلار. بو بؤلگه‌نین هر کونجونده بؤیوک-کیچیک اربابلار، پاشالار،
خانلار و مودئرن دنییمده فنودالار واردی. بونلار بیر-بیریله دوزگون
موناسیبتده اولماسالار بئله، اورتاق چیخارلاری اوچون هر زامان
بیرلشرلر. بو بؤلگه‌نین ان بؤیوک فنودالاریندان ایکسی - افشارلار

- وئولفقاری لاردیر. بونلارین بیر چوخ یئرلری، کندلری و بویوک اراضیلاری وار ایدی. فیرقەنین یانلیش، صنیفچی، کوپی یاچی کافاسی حسابینا تورک فئوداللاری فارس دؤولتینین یانیندا یئر آلدیلار. من، ایندی بو ایشین یانلیش اولدوغونو باشا دوشورم. فیرقە، بو بۆلگەدە اولمادان چوخ اۇنجه افشارلار و ئولفقارلی لار وار ایدی. بوتون بۆلگەمیه کۆلگە سالمیش کۆکلۈ اربابلاری ایکی گۈندە نۇجه آریتماق اولاردی؟! بونو کیمسە دوشونە بیلەمدی. حتّی من دە! چونکی، اۆزگور دوشونمک اوچون اۆزگور قافا گرکدیر! بیز قافا بیلگیسی آلمامیش توپلۇملار سیراسیندا ییق!
- بۆلگە خانلاری ایلیک اولاراق، روسلارین قۇرخوسوندان باشدا زنگان اولماقلا، بئش اویلاغی میللی ھۆکومتە بوراخاراق، داغیلما مانووراسینی سرگیلەدیلر. حالبوکی، اونلار بئش اویلاغین اوجقار بۆلگەلریندە باریناراق الونریشلی زامانی گۆزلەدیلر. اونلار، کئچمیشدن اسارتلریندە ساخلادیقلاری کچیچک عشیرتلی یانلاریندا ساخلاماغی باجاردیلار.
- فیرقە تیترمەیه باشلارکن، ھمین عشیرتلرین سیلاھلاناتاق اوزە چیخماسی دا، بوتون گنجە-گوندوزوموزو قارالتماغا باشلادی. افشارلار و ئولفقارلی لار، فیرقە الیلە آزاد اولموش تورپاقلارین ساواشینا قالمیشدیلار. بیز اونلارلا ھنچ باجارا بیلەمدیک. اولان اولدو! بیز ھاردا، اونلار ھاردا؟
- جاببار ەمی: بس تیریزە گلن ظفر خبرلری نۇجه؟
 - بیز، یوز ایللرجه بو یوردا کۆلگە سالان تورک خانلارینی اۆزوموزە دوشمن ائتدیک. دوشمنیمیز ایسە، بیزدن اولان خانلاری بیزیم اوزە ریمیزە سالدیردی. جاببار بئی، بونون ھاراسی ظفردیر؟! سنجە ظفرین

تدبیرله قازانماسی گرک دئیلمی؟ ظفر دندیگین سوزله دئییل، گورونن
تابلو ایله دیر!

— جاببار عمی: بو قونولاردا سیزدن دویولاسی چوخ شئیلر وار. آرتیق
اولان اولوب! سادجه، یازیق اولنلره و قالیب اولو کیمی یاشایانلار! بوتون
بونلاردان یاخشی درس چیخارماق گرک. بیز باش وئرن هر هانسی
حادثه نین مرکزینی تبریز سانیریق. بو ایسه بیزیم ان بویوک
سهویمیز دیر. باخ، من بیر تاریخچی اولاراق، بورالاردا باش وئرلردن
خبریم یوخدور. بیلدیکلریم، سادجه باشقالاریندان دویوقلاریمدیر.
تاریخیمیز یالانلارلا دولودور. بیزیم باشیمیزی قهرمانلارلا قاتیلار.
شیشیرتمه و بالون کیمی یئلنمیش قهرمانلارلا گوزوموز کور اولوبدور.
میلتن یاشاماغی اوچون بیلگی، بیلکلی اینسان گرکدیر. بیزده بیلیم
اینسانینا دئییل، قهرمانا سجده ائدرلر. جانیم، ایکی-اوچ قهرمانی قبول
ائدیک! بس دئیلمی! بو قدر قهرمانی اولان بیر میلته هر زامان ساواشلا
یاشامالی! ائله دئیلمی؟ بس بو میلته نه زامان دینج اولمالی، نه زامان
بیلیمله مشغول اولمالی، نه زامان باریش ایچینده یاشامالیدیر. آلمان میلتنین
قهرمانلارینا باخ: "کانت، هنگل، نیچه"، بیزیم قهرمانلاریمیزا باخ:
"قاجاق نبی، کوراوغلو، ستارخان!" بیزیم قهرمانلاریمیزین الینده قمه،
خنجر، توفنگ وار، آلمانلی قهرمانلارین الینده قلم! آلمان قلم قهرمانلاری
ایله دونیانین فیکیر آعاسی یام دئییر! بیز ایسه، خنجر قهرمانلاریمیزلا
دیلیمیزی گئری آماغا بئله، عاجیز قالیمیشیق!
بیز، قهرمانلیق تاریخیمیزدن بیر خئیر گورمهدیک! بوندان سونرا دا
گورمیهجیک!

- من: کیشیخان عمی، سیز بورالاردا اولدونوز مو؟ بوردا میلّتین فیرقهیه باخیشی نّجه ایدی؟
- کیشیخان عمی: یوخ اوغلوم. من همداندا بیر نّچه دفعه اولدوم. آنجاق بو یانلارا ایلک دفعه دیرکی گلیرم. البته، بورالاری، گلمه‌دن ده، یاخشی تانییرام. بو یئرلرین چوخ حیصه سینده تورکلر مسکونلاشمیشلار. من ایکی دفعه فدایی دستهلریله بیرلیکده افشار و ذولفقاری سیلاحلی لارینین گیزلندیگی اوچقار کندلره هوجوم ائدن دستهلرین ایچینده اولموشام. آنجاق الی بوش قایتیمیشیق. چونکی، گونلرله دوشمن آرخاسینجا داغ-داشلاردا، یام-یاماجلاردا سولا-ساغا آت چاپدیرماغین سونوجوندا آتلا آتچی نین بیرلیکده بیرانیشی قاجیریلماز دیر. هّنج اونوتمارام، "خاتون" کندینه گئدن یوللاری! او یوللاردا بیر نّچه دفعه آتلیلاریمیزین آیاقدان دوشمه‌سینه شاهد اولدوم. همین یئرلرده بیزه قارشی پوسولار قورولدو. نّچه-نّچه فداییمیزی الدن وئردیک. ذولفقاری-افشار سیلاحلیلارینین قارشیسیندا دفعه لرله یئنیلدیک!
- بللی کی، سیزین باشینیزا چوخ بلالار گلیب، کیشیخان عمی!
- اوغلوم جوانشیر، ایگیدین باشینا ایش گملر! اما ایندی دوشونورم کی، بیز تدبیر سیزلیک ائله‌دیک. هم تبریزدمکی لر و هم زنگانداکی لار! بیز، سیاستیمیزی ده، حربی سیاستیمیز کیمی اودوزدوق!
- کیشیخان عمی بونو دئیهرک، هاوادا چاپ-راس دانسی ایله یئره ساری ائتن قار یاغمورونا باخماغا باشلادی. جاببار عمی، قاش-گوزو ایله منه ساکینلشمه ایشارتی وئردی. ترلانیین آغیز سویو اولقانیین گوی بولوزونون سینه‌سینی

ایسلامیشدی. باجیمدا قالان تورونجو لچکله اولقانین دوشونو سیلمک ایستسم ده، بونا اورک انده بیلیمدیم. ترلانی اولقانین قوجاغیندا آلایب، دیزیمن اوستونه اوزاندیم. اولقا، قیزیل ساچلارینی کورگینین اوزرینه سردی. اولقانین بو عملیندن خوشلاناراق، ساچلارینی اوخشاماق ایستدیم. آنجاق بونا دا اورک ائتمهدیم! جاببار عمی ایله کیشیخان عمین سس سیزجه قار یاغمورونو ایزله مهسی، منی ده اوزونه چکدی. من گلهجگیمیز حاقدا دوشونمیه داها چوخ اوستونلوک وئردیم. بو ایشده قورخماغا گرک یوخ ایدی!

ایکی یاشلی و یارالی فیرقهچنین دوشونجهلرینی ماراقلا اویرنمک ایستیهیردیم. بو ایکی آجی چکمیش کیشینین یاشامینی دوغرو-دوزگون اویرنمکله، بئینیمده قارانیق قالان بیر چوخ گیزلیرله آیدینلیق گتیرمک ایستیهیردیم. هئگل، یوخسا ستارخان! اوچ، یوخسا بیلیم؟ ایکیسی بیر آرادا اولایبلمی؟! بونو یانیتلاماق اوچون منه اثرکن، او ایکیسینه ایسه گنج ایدی! من سئیرجی کیمی، اونلار ایسه، اویونجو اولاراق شطرنج آلانیندا شاه-مات اولموشدوق!

آمئریکان اوتوبوسون نریلتی سسی هر کئچن آن آرتیردی. موتورونون نریلتیسی هامینی جانا گتیرمیشدی. ماشین بیر چالادان چیخارکن، باشقا بیر چالایا دوشوردو. ترلانی مین اذیتله امدیگی سودلر اولقانین اوستونه قایتاریلیردی. اولقا، هر قوسونتودان بیر آز سونرا، بیر داها ترلانی امیزدیرمه یه باشلاپیردی. او، سانکی هر دفعه مههمهسیله اویونوردو! اولقا، ترلانی امیزدیرن زامان گوزلریمی یاییندیریردیم. بابیردا گوزه گورونن بیر ایشیق، بیر گورونتو یوخ ایدی. هاوانین قارا، سویوق و چکیلزلیگی هر کئچدیگجه آرتیردی. باشقا یاندان ایسه، هامیمیز آج-سوسوز ایدیک. گونلرجه یول،

گونلرجه بلیرسیزلیک و ایندی هارالاردا اولدوغوموزون قۇرخوسو! اولقانین پتو آلتیندان اللریمی سیغارلاماسی، بو دۇزولمز آنلاریمین ان دادلی آنلاری ایدی .

ایمی اولقانین الینه کیلیدلمیشدیم! ایکیمز ده بوندان ذۇوق آلیردیق. قارشیلیقلى باخیش، بیرگه گولوش، ایکی سئون اورک و دیلهدیگیم گۇزل بیر سئوگی، هامیسی بو قدر! انگللی آشارسا اگر، بو سئوگیدیر!

نهاوند

قارانلیق دالانا بنزر یول اوزانتیسی، ال ده یمز دوغانین چنشیذلی تابلوسو، کیچیک بۇلمهلردن اولوشان پالچیق یوواجیقلا رین سادهجه آد دیشیمینی گۇرمک اولوردو. دیشیم، آنجاق بیزه عایید اولان داها چوخ آجلیق، داها چوخ آیاقدان دوشمک و وطندن اوزاقلاشدیقجا داها درین سورگون یاشانتیسی ایدی. آرتیق، یول بویونجا بنزر چالا-چوخورلارا، شاختا هاوايا، آجلیقدان کیریشلنمیش باغیرساقلا رین ایرادهسیز گورولتوسونا آلیشمیشدیق. هانسی آبادلیقدان باشقاسینا، هانسی شهردن بیر او بیریسینه و هانسی داغ-درمدن آشدیغیمیزین فرقینده بئله دئییلدیک! آرتیق، باش وئرر هر هانسی بیر اولایی"اللهه بتریندن ساخلاسن!" اومیدسیزلیگیله قارشیلاییردیق. بئلهلیکله، 37 نفرلیک اینامی کسيلمیش کاروانین بلیرسیز یولچولوغو سوروردو. سويداش اولوس و آنا وطندن آیری دوشموش، قورورو تاپدالانمیش بیزلر اوچون، گله جگین ده آنلامی قالمامیشدیر. هارادا کیملرین بیزی قارشیلایاغاى بللی اولمایان یئرده نه اوچون قوروقو قورولسون کی!

رحمتلی آنامین هر زمان دیله گتیردیگی بیر سؤز وار ایدی. او دئیردی: " یاشام، بیر بولانیق سئلیر، هارادان آغناماسی، هارانی بیخماسی بللی اولاماز! "

اوتوبوسون" نهوند فرماندار یسی "بیناسینین یانیندا دایانماسی ایله" نهوند " شهرینده اولدوغوموز بللی اولدو. منیم اوچون نهوندین نه، نجه و هانسی کیملیکه اولدوغو بویوک بیر آنلام داشیمیردی. ماشین بوروبوش پیسلیک قوخوسوندان قورتولماق، گنجمنی قالاجاق بیر یووا و کورپه ترلانی ایسلاق اسکی بنزدن آزاد ائتمک، او آنیمین ان دوغال ایستگیدی.

تئهراندان چیخاندان بری، نهونده اولان ساختانی هنج یئرده گورمدم. بیزی بیر سالونا و اورادان دا ایکینجی قاتا گوتوردولر. ایچ-ایچه اوتاقلاردا کوهنه پتو گوزه دیپردی. اوتاقلار ساده، سویوق و تاختادان تاخچالاریلا، تبریزین تنه بیلرینه بنزمیپردی. بورادا آراکسادی قاپیلارین سادجه چرچیوهسی گورونوردو. بللی اولان او ایدی کی، هامیمیز یان-یانا یاتمالی ایدیک. ائله ده اولدو. بیرازدان بیر سیتوان/سوبای/، بیر چاوش، باش چاوش بایرامی و چاوش درویشلو یئرلشدیگیمیز اوزون اوتاغا گیردیلر. ایکی عسگرین ایشارتیله هامی آغا قالخدی. سیتوانین یانیندا یئرلشن باشچاوشون دالقین گورونتوسو گوزدن قاچمیردی. چاوش درویشلونون دا دوروشو بیر او قدر فرقلی دئییلدی.

— سیتوان: بورا نهوند شهریدیر. سیزین سون منزلیزه ان یاخین مکاندیر. سیزین، بورانین بیر کندینده یئرلشمه امری دونن الیمیزه چاتدی. ایلک اؤنجه سیزین داها اوزاقلارا گئتمگینیز پلانلاشمیشدی. آنجاق، تئهراندان الیمیزه چاتان تلگرافا گوره، سیزین نهوندین چئوره سینده یئرلشمگینیز امر

اولونموشدور. سیز، بو گنجه بوردا یاتاجاقسیز. اوتاقلارین سیجاقلیغی ایله باغلی الیمیزدن گلگنی ائدهجییک. آما آرتیق ایمکانلار یوخدور. صاباح-بیرسی گون سیزی بیر کنده گؤندر مجییک. من اورانی گورمه میشم. دئییلنه گوره، گؤزل بؤلگهدیر. البته یولون بیر بؤلومونو آیقدا گئتمنیز گرکدیر. قوجالار و اوشاقلار اوچون بئش-اون قاتیر و ائششک دوشونموشوک. صاباح قار-کولک اولسا، بورادا قالاجاقسیز. هاوا یاغمورلو اولمازسا، سیزی بورانین یاخینلیغیندا یئرلشن حاماما گؤتوره جکله. سحرچاغی خانیم و اوشاقلار اوچون، گون اورتادان سونرا ایسه، آغلارا گوره اولاجاقدیر. بو، بیزه وئریلن امردیر. من بیلیرم کی، تبریزدن بورا چوخ یولدور. ۳۰- نفردن چوخ اینسانین یولدا تلف اولدوغونو دا سرکار بایرامی منه بیلدیردی. لاکین، اوزولمکدن باشقا الیمدن بیر ایش گلمز! بیرازدان سیزه پئندیر-چؤرک و ایستی چای وئرلیجک. خانیملار و آغلار اوچون آياق یولو آشاغیددیر. عسگرلر یولو سیزه گؤسترمجک. سرکاردان آلدیغیم بیلگییه گوره، ایچینیزده عایيله لر وار. اونلاری اوچونجو اوتاقدا یئرلشدیر مجییک. اوتاقلاری آبیرواق اوچون پردملر وار. ایستهمین ایستیفاده ائده بیلر. گندهجک کئندن چیخما ایدنیز یوخدور. ان آزیندان ایندیلیک یوخدور. بوندان سونرا سیزین ایشلرینیزه ژاندارما باخاجاق. سرکار بایرامی و سرکار درویشلو سیزینله بیرلیکده کئنده یئرلشهجکله. ژاندارم تشکیلاتینین سیزینله باغلانتیسی سرکار بایرامیه تاپشیریلیب. هر کسین دینج یاشاماسینی اومید ائدیرم. ژاندارما و کئندخودانین امرلریندن چیخمايانین باشی آغریماز! عکس حالدا، سونوج چوخ آجی اولاییلر! سیز بورا گلن بیرینجی کاروانسینیز. سیزدن سونرا

باشقالارینی دا بورا ویا آیری یئرلره گؤندر مچکلر. بونو بیلین کی، ان آزیندان ۳ ایل بویونجا گنتدیگینیز کئنده قالاجاقسینیز! بو "پادشاهی دؤولت" طرفیندن آلینان قرار دی. کئنده سیزه اکین یئری پایلاناجاق. بو یئرلرین هامیسی دؤولت تورپاغیدیر. آنجاق یئرلشدیگینیز کئندین بؤیوک حیصه سی کئند آغاسینا و اربابلارا عاییددیر. یاشانتی نیزی تامین ائتمک اؤز الینیزدهدیر. گرگینیز هر نه ایسه سرکار بایرامییه دئیین. اؤز باشینیزا قالخیب نه اونده گلمه یین. ژاندارمالار خبر توتسا، بیر پاشا تک اوتاقلی زیندانا سالیناجاقسینیز! ژاندارمایا قارشی گلسنیز، قورشونا توش گه لر سینیز!

سیتوانین دانیشیقلا رینی تورکجهیه چئویرن سرکار درویشلو ایدی. ایلک دفعه ایدی کی، سرکار درویشلونون سسینی ائشیدیردیک. او، اولدو قجا گوزل و بیلینجیلی دانیشیردی. سؤزلرین دوغرو ايفاده ائدیلمه سینی ایلک دفعه بو سایاق دوپوردوم. بللی ایدی کی، ساوادلی و اردملی اینسان ایدی. آنجاق اونون اوزوندن گیزلی بیر سیررینین اولدوغو آشکار گورونوردو. سیتوانین سرکار بایرامی ایله درویشلو حاقیندا کی دندیکلریندن اونلارین دا بیزیم کیمی سورگونه گؤندر یلمه سی بللی اولوردو. بو بیلگیدن سونرا، جاببار عمینین ده بو ایکی اینسانلا باغلی اولدوغونا شوبهم قالمامیشدی. آرتیق، اونلارین آراسیندا گزیشن اؤزل باخیشلارین سببینین یاخین گونلرده آیدین اولاجاغینا اینانیردیم. سیتوانین بیزیم سورگونه اولدوغوموزو دیله گتیرمه سی، هئچ ده یئنی بیر بیلگی سایلمیردی. بونا باخمایاراق، سؤیله دیکلری قورخونج سؤزلردن هامی پریشان گورونوردو. او، بیزیم سوره کلی گوزالتیندا

اولدو غوموزو وور غولاییردی. داغلار آراسیندا محبوس یاشاماق حؤکمونون گرکلی اولدوغونو، هامیمیزا بیر-بیر آنلاتان سیتوانین آردیندان، بیر ده ژاندارما سؤزونون اولماسی چوخ قورخونج گورونوردو. چونکی، بوتون کند و کیچیک شهرلرده ژاندارمالارین الیندن چکمهین کیمسه اولمامیشدیر. ژاندارمالار غدارلیق، حباسیزلیق و شرفسزلیک اؤرنکلری کیمی میلّت آراسیندا تانینیردی. ایچلرینده اولان شرفلی و ناموسلو ژاندارمالار دا، تپهن-دیرناغا بیسلیک ایچینده اولان سیستملرینین قوربانلی اولوردولار. بورداکیلاری ایسه تانیمیردیم. آنجاق، بیزیم یئرلردهکی ژاندارمالارین قارشیسیندا کیمسهنین دوراجاق گوجو یوخ ایدی. اونلارین قورخوسوندا ۱۲-۱۳ یاشلی قیز اوشاقلارینی عاییله لر گیزلده ردیلر. حتّی بیر دوستومون دئیگینه گوره، موغانین خوروزلو کندینده چوخ گۆزل باجیسینی ژاندارمالار الیندن قوروماق اوچون تندیرده ساخلارمیشلار. ژاندارمالار لا باغلی بئله سؤزلری چوخ انشیتیمیشدیم.

بیز، سورگون یاشانتیمیزین ایکینجی آشاماسینین ایلک آستاناسیندا ایدیک. ایلک دفعه ایدی کی، چاووش درویشلانو ایچیمیزده گؤروردوک. او، هر کسین یئرلشمهسی اوچون یاردیم ائتمهیه چالیشیردی. اوتاقلارین بؤلونمهسی اونا تاپشیریلیمیشدی. او، منی، اؤلکانی و ترلانی اوچونجو اوتاغا وئردی. بیزدن سونرا ایکینجی ماشیندا اولان ایکی گنج عاییله ده بیزیله بیرگه اوتاغا یئرلشدیلر. اؤلکا، من و ترلانین بیر عاییله کیمی گؤرونمهسینین باش معمارلی باشچاوش بایرامی ایدی. او، ان باشیندان اؤلکانین الینی منیم الیمه وئرمیشدیر. اونون ایلک باشدان بو نیّتیندن سئوینسم ده، آرخاسیندا اولان پلانیندان باش چیخارا بیلیمیردیم. اؤلکانین سس سیز، سوسقون داورانیشیندان یورغون اولماسی

و آياقدان دوشمهسی بللی اولوردو. اؤزللیکله هر آددیم باشی ترلانی ساکیت
ساخلاماق آماجی ایله امیجديرمهسی جانیندان جان آلیردی:

- جوانشیر تنز اول، ترلانی بئزینی چیخاراق. طفیل اوشاغین آياقلاری
سیدیک ایچینه بیشدی. آياق یولونا گئتمگیمیز گرک. بیراز گئج قالارساق
اورا دولاجاقدیر.
- اولسون، گل گندک. آما دئیشهجک اسکی قالمایش داه.
- اولسون، بو اسکیلری یویوب، گئجه یاتماسینا قورودارام. ایندی اوشاغی
آچیق ساخلاياجاغام. آياقلارینا هاوا ده یسین.

بیزیم یئرلشدیگیمیز اوتاقدان آشاغی قاتا بیر باشا پیلله وار ایدی. بو اوزدن،
باشقا اوتاقلارا گئتمک گرک دئییلدی. آياق یولو، آرخاداکي کیچیک بیر حیطده
یئرلشیردی. اورتادا ۲-۳ متره قارا بیر حوض و بیر سو تولومباسی
یئرلشمیشدی. حوضون سویو بوز باغلامیشدیر. بو اوزدن، سادجه تولومبادان
سو آماق مومکون ایدی. شیریق بئزلرله ساریلمیش تولومبانین دمیر
خورتومنون آلتیندا قارالمیش اودون قالانتیسی، تولومبانین اود گوجو ایله آچیق
توتولماسینی آنلادیردی. تولومبا یانیندا ایکی میس آفتاوا لوله سینهدک بوز
باغلامیشدی. بو اوزدن، سو چکمک اوچون الیمیزده ملزه مه یوخ ایدی.
مأمورلاردان کیمسهنین بو دوروما یاردیمچی اولماسی گؤزله نیلمیردی. بوز
کیمی سویوق هاوا هر کسی یئریندن اوینادیردی. تولومبان یوخاریدان آشاغیا
چکدیگیمده، سو داملا-داملا کرانین آغزیندان حوضا تۆکوردو. اؤلکا اللریله
ترلانین چیلپاق قیچینی یویوردو. ترلان ایسه، اینانیلماز دؤزومله بوز سویون
قارشیسیندا جینقیرینی بئله، چیخارمیردی. بو زمان کیشیخان عمینین الینده

ایکی دمیر دۇلچا و هر دۇلچانین ایچینده بیرجه ساخسی کاسا ایله بیزه یاخینلاشماسی، چوخ سئویدیریجی اولدو. کیشیخان عمینین بو ایشیندن هامی سئویندی. کیشیخان عمی ترلانی اولقادران آلدی و قارا پالتوسونون ایچینه چکه رک سالونا گؤتوردو. بیرازدان بیر سیلاحسیز عسگر، الینده دولو بیر آفتاویلا، "چکیلین-چکیلین" دئییه-دئییه اورتامیزدان آفاق یولونا ساری گئتدی. ترلانیلر آناسینین اولدویو گنجهدن خاطرلادیغیم یاشلی ننه، اولقا و منه یاخینلاشدی:

- گؤزل بالالاریم نئجه سینیز؟ آلاسه سیزی خوشبخت انله سین! بو طفیله آتا-آنا اولدونوز! نئجه ده بیر-بیرینیزه یاراشیر سینیز!
- سالام ننه، نه وار- نه یوخ؟ نئجه سن؟
- ساغولون بالالاریم. نئجه اولاجام! قالان بیرجه بالامی دا قارا تورپاغا وئردیم. نئییم قالدی آرتیق! بو صاباحا چیخمايیم دئییه الیم گوییه قالخیر!
- اوزونه قصد بویوک سوچدور دئییه، دوامدان پنشمان اولورام! بو قاتیللرین بیزی هارالارا گؤتوردیونو هئج بیلیمیرم. ایذن وئرسیدیلر، باری اوز تورپاغیمیزدا اوله بیلسنیدیک! آلاسه یئر اوزوندهکی بوتون قاتیللرین حاقینی اوزو وئرسین!
- اولقا: ننه، قوربانین اولوم سن تک دئییلسن! مگر بیز اولموشوک کی، سن تک قالاسان! آلاسه گنج قیزینا و شهید اوغللارینا رحمت ائتسین! اونلارین قانی یئرده قالماياجاق، منیم گؤزل انام!
- آی من سنه قوربان اولوم، گؤزل گلینیم! سیزین کیمی میلتم وارکن، اوغولم دا وار، قیزیم دا! آی سنین شیرین دیلینه، جنت بویدا اورگینه صدقه اولوم! منیم گؤزل گلینیم!

— من: آنا، اولقا دئیشکن سن تک دئییلسن. سننن بالالارین و بیزیم ده بوتون عایله میز بو قاتیللرین اودونا یانیبلار. بیزیم سننن کیمی گۆزل بیر آنایا احتیاجیمیز وار. انله دئییل اولقا؟

— اولقا: گۆزل آنا، هم ده ترلان وار! من تک باشیما اونو بویوده بیلیم! تکباشینا بیر سوده مر اوشاغین نجه بویوته سیننی هنج بیلیم. منیم کۆرپه مین/ اغلایا-آغلایا /اوچ-دۆرد آیی هنج اولمادی. او قوجاغیدا جان وئردی. ایندی اونون یئرینی ترلان توتور، اونون سودونو ترلان امیر. اما من ایندیینه دک هنج اوشاق بویوته دیم کی، آنا!

آنا کۆورک اولقانی باغیرینا باسیر! اونلارین آغلاماسیلا منیم ده قارا دویغولاریم باشیمین اوستونده اوچوشور!

— آنا: سیزلر ده منیم بالام سینیز. آغلاما گول بالام، آغلاما قیزیم! سیز، نه زامان ایسترسنیز یانینیزدا اولارام. بیزیم بیزدن باشقا کیمسه میز یوخ کی! ترلانین دا آناسینا آلاه رحمت ائتسین! قبری نورلا دولسون. تانری بوتون شهیدلریمیزه جنت باغیشلا سین! سیز ایکی نیز ترلانی بیئلندیز. بیر-بیرینیزه بیئلندیز. سونا قدر بنله مئهر بیان اولون. سیزین بیر-بیرینیزدن آیری اولماغینیزی بو جانوارلار بیلیم سینلر! حله بو ژاندارم گوزتچیلری هنج بیلیم سین! کنده یئتیشرکن، سیزه بیر شرعیت نیکاحی گرک. یوخسا قارنی یوغون ژاندارمالار گۆزل و ملک قیزیمین پئشینى بوراخمازلار! چؤل سویوقدو، ایچه ریبه گئدک.

آدینی اؤیرنمهدیگیم آنانین اورکدن گلن سۆزلری یاغ کیمی ایچیمه آخیردی. آنجاق دونیادان خبرسیز آنانین اولقانی بیر گاور قیزی اولدوغوندان هنج

خبری یوخ ایدی. باخمایاراق کی، بو حاقدا منیم ده چوخ بیلگیم یوخ ایدی. سادجه تئهراندان بیزه قاتیلان کیشیخان عمینین تخمینینه دایاناراق، اولقانی گاورور اولدوغوندان شوبههلی اولموشدوم. آنجاق بو واختا کیمی اولقانی اوزوندن سورماغا جسارتیم اولمامیشدیر. من، اولقانی ایتریمک ایستمیردیم. بیر یاندان دا بیلیردیم کی، بیر موسلمان کیشیله گاورور قیزینین اولنمهسی شرعیته قارشیدیر! من بونو اولقاندان سوروشارسام، اولقا ایسه "هه من روسام، گورجویم، اثرمنیم" سؤیلسه، اوندان نه اندهجگم قورخوسو ایچیمی اینجیدیردی.

یئرلشدیگیمیز اوتاغین بیر کونجونده بیز، اورتاسیندا ۱۴، ۱۲ یاشلاریندا باجی قارداشلا بیرگه ۳۰-۳۵ یاشلاریندا گنج بیر آنا و باشقا بیر کونجونده ایسه، بئلی بوکوک یاشلی بیر یسیله بئش-آلتی یاشلاریندا ایکی قیز اوشاغی یئرلشمیشدیر. ساللاق پرده بیزیمله ایکی باشقا اوتاغین گورونتوسونو کسمیشدی. ایکی طرفدن آسیلان ایکی لامپانین ساجدیغی ایشیق، اورگیمیزی آچان تک شئی ساییلیردی. قارا تینیله، من ده وارام دئییه، کیچیک بیر پیله ته اودامیزین تام اورتاسیندا بوی گؤستریردی. آج قوردلار کیمی آلدیغیمیز پئندیر-چورک پاییمیزی آز بیر زامان ایچینده یئییب بیتیردیک. اوتاغین سویوق هاواسی هر اوچ عایيله نی پیله تمین چئورمهسینه توپلادی. تبریزدن یولا دوشهلی، چوخو عایيله اولان 60 نفرلیک سورگون قوروپون دارمداغین اولدوغو، هر حالیمیزدان بللی اولوردو! آچیغی، آنامی، باجیمی، اولقانی بالاسینی، آدینی حله بیلمه‌دیگیم یالقیز آنانین بالاسی ایله بیرلیکده ۳۲ شهیدیمیزی تانریبا وئرمیشدیک. بو اوزدن بوتون عایيله لر داغیلاراق ایکی عایيله آرامیزدا قالمیشدیر:

- عمیجان نئجه سینیز؟
- ساغول او غلوم! گۆردویون کیمی نفس گلیر-گندیر. منی یاشادان بو ایکی تۆرونومدور. یوخسا اهرده باشیما گلنلردن سونرا یاشاماغیم ایمکانسیز ایدی.
- اولقا: اهرده نه اولدو کی، عمی؟
- نه اولمادی کی، گۆزل قیزیم! منه جاهان کیشی عمی دئییه بیلرسن. آدیم "جاهان کیشی جوشونکندی" دیر. جوشون کندینده دوغولموشام. سونرا اهر شهرینه کۆچموشم. ایندی ایسه، ایکی نوه م ایله بیرلیکده قارایازنین یازدیغی بللی اولمایان یئره سوروکلیمیرم!
- بیر لعنت اولموش گئجهده بوتون آرواد-اوشاقلاریم اود ایچینده یانیب کوله دۆنولر. قالان تکجه بو ایکی نوه مله من اولدوم. تانری بیزی ساخلادی!
- ساخلادی کی، ائل-اوبامیزین باشینا گلن آجیلاری هر کسه آنلادا-آنلادا مین کره اوله ک! ایکی قادینیملا اوچ قیزیم، بیر ده بو ایکی یتیم بالامین آناسی اولان گلینیم، جلالدارین اودونا یاندیلار! گئجه یانغینیدان اؤنجه گلینیمی ژاندارمالار گۆتوردولر! اون گون سونرا قانلار ایچینده چیلپاقجاسینا اؤلوسو تاپیلدی". چوبان حمدی "سوروسونو اوتلارارکن، بیر قایالیقدا طفیل قیزی تاپیب بیزه خبروئردی. طفیلین جانیندا ساغلام یئری یوخ ایدی. اؤلونجهیه قدر تجااوز ائدیپ، سونرا دا اؤلدورموشلر! قالان بوتون عاییله می کول ائتدیلر! تک گوناھیمیز، اوغلانلاریمین فدایی اولماسی ایدی!
- جاهانکیشی عمینین هایقیراراق آغلاماسی، هامیمیزین اورگینه آتش سالدی! کیمسه نین دانیشما جسارتی قالمامیشدی. اؤز-اؤزومه تانرییا

عوصیان اندیردیم: "ائی تانری! بیزدن یازیق اینسان تاپا بیلیمدینمی؟! بس سن نه زامان بو میلئتین اوزونو گولدورمکسن؟ بیز ظالیملرین الیندن کیمه شیکایت ائتمهلی بیک؟ اولمایا بوتون ظالیملرین باشیندا اوزون دایانییسان! بئلهدیرسه، نندن بیزه جان وئردین! آلچاداراق قول جانی آلاجاقدینسا نندن قول یاراتدین بس؟!

قوجا ننهین اورگینی آلان اولقا بو دفعه، قوجاغینی جاهانکیشی عمیه آچدی. او، دوغما قیزی کیمی جاهانکیشی عمینی قوجاقلادی! جاهانکیشی عمی، اوتانچاق داوراناراق، اولقانین قوجاغیندان سیریلیمیه چالیشسا دا اونون سئوگیسی قارشیسیندا تسلیم اولدو. جاهانکیشی عمی، بیر کۆرپه اوشاق کیمی، اولقانین قوینوندا ساکینلشدی! اولقا جاهانکیشی عمینین اوزوندن اوپهرک ایکی نوهسینی دیزی اوستونه چکدی:

- سیزین آدینیز ندیر، بالالار؟
- منیم آدیم جنیران، ۶ یاشیم وار. باجیم ایسه، قوزو ۵ یاشیندادیر. / ایچینی چکه-چکه / بیز ایکیمیز بیر یاتاقدا یاتمیشدیق. منیم جیشیم گلدی. آیلدیم، ائویمیزین باشقا اوتاغینی آلولار ایچینده گۆردوم. باجیمی دا آلیب اوتاقدان چوله قاچدیم. بابامین قیشقیردیغینی گۆردوم. یاخین قونشولاریمیز یاردیما گلدیلر. آنچاق، کیمسه ائودن چیخا بیلمدی! او گنجهدن سونرا بیبی لریمی، بویوک آنالاریمی هئچ گۆرمه‌دیک! ننه‌لریمین ناغیللارینا اونلارین آدینی وئرمیشم! بویوینده او ناغیللاری یازیب کیتاب ائدمجگم! کیتابلارین بیرى "اینجی ننه ناغیللاری، بیرسی ده سونا ننه ناغیللاری اولاجاق! او ناغیللاری اوز نوملریمه ده اویردمجگم!
- اولقا، ترلانین چیلپاق یانینا ال چکمرک یئنه ده ایکی قیزی یانینا آلدی.

- باجیلار، چکیمه‌دن ساققیز کیمی اولقانین سولونا-ساغینا یاپیشدی‌لار. اولقا، چانتاسیندان تاختا داراغینی چیاریب قیزلارین ساچینی داراماغا باشلادی.
- من ایسه، اولقانین گاوور قیزی اولماماسی اوچون، گیزلیجه تانریبا یالواراماغا باشلادیم. یانیمیزدا اوتوران داغیلیمیش بیر باشقا عاییله ایسه، یوورلاق آنا ایله ایکی بالاسی ایدی. اوزومو گنج آنایا چئویردیم:
- خان باجی، ماشاللاه گوزل بالالاریز وار. تانری قوروسون. آدلاری ندیر؟
- داها دوغروسو، سیزین آدینیز ندیر؟ منیم آدیم جوانشیردی!
- گنج آنا: آلاه سیزی ساخلا سین! سیز اولماسا بدینیز بو طفیل بالا دا بختسیز آناسی کیمی دوناجاقدی! سیز او اوشاغین آناسی-آتاسی اولدunuz! اومید اندیرم کی، بیر عؤمور بیرلیکده خوشبخت یاشایاسینیز! هم ده، بیر-بیرینیزه چوخ اوخشاییر سینیز!
- اولقا: ساغول خانباچی. سیز ده بیر آناسینیز! من گوردیوم ایشی سیز ده گوره ردینیز! منیم آدیم اولقادیر.
- بیلیرم گوزملیم! سیزین ایکینیزی ده هر کس تانییر و سئویر! سن، بو بالانی اولموش بالانین سودو ایله بسله‌دین! اوز جانین جانیندان قوپارکن، جاندان قوپان بیر جانانی جانینا قاتدین! یالنیز بیر آنا، بو قدر فداکار اولار! سن، بو کیچیک یاشینلا هامییا اورنک اولدون، اولقا خانیم!
- منیم آدیم سارادیر. بو دا منیم قیزیمدیر. ۱۲ یاشی وار. آدی دا آيگول بالادیر.
- او غلوم بابک ایسه ۱۴ یاشیندادیر. تام آتاسینا بنزمیر. بویو-بوخونو رحمتلی نین اوزودو. بابکه باخاندا آتاسی گوزومون قباغیندا جانلانیر. بالالاریمین آتاسینی تبریزین "ساعات قباغی" ندا آسدی‌لار. قاتیلرینه لعنت اولسون! بیلیرم، بیر گون

هامیسی ذلیل گونه قالاجاقلار! ائویمین دیره گی، بالالاریمین آتاسینی وطن
سنورلیک جورمونه آسدیلار! او، "قوشاچای" فدایی دسته باشی ایدی. اوزونون
فدایی دسته سی وار ایدی. تنهرانلا ایش بیرلیگی ایچینده اولان کورد خانلاریلا
ووروشوردو. یوردسنور کوردلر اونا" ایگید تورک "آدی وئرمیشدیلر.

- جاهانکیشی عمی: بوتون اوغوللاریمیزین باشینا گلنلر بیر-بیرینه بنزر.
منیم ایکی اوغولم دا فدایی دستهلرینه باغلی ایدیلر. اونلارین دا خانلارلا
گنجه-گوندوزلری ساواشدا کئچدی. قاراداغ خانلاریلا ووروشان
اوغوللاریمین سونو مینلرجه یوخسول انقیلاچی کیمی دار آغاجی اولدو!
باشچیلاریمیزین "آیی یا دایی دئمه سیله" گنج جیک ار-ایگیدلریمیز
اشکییا، دوشمنه یئم اولدو! اونلار، آرازی کچرکن ۱۰ مینلرجه گنجین نه
اولاجاغینی هنج دوشونمیدیلر! من دئییرم کی، دوشمن خیانت ائتمز!
دوشمن محو ائدر! خیانتی ایچیمیزده کی لر ائدر! آياغی اوستونده دورماغی
باجارمايائين اينقيلا بلا نه ايشی اولار؟ روسا اينانائين سونو منیم کیمی
اولار! بنلی ایکی قات بوکولر! ائوی آلو-آلو یانار کول اولار! بوتون
عایيله سی جیغیر-جیغیر یانار! ائوی بیخیلار، بویو سولار، سوئیو
قورویار! فارس کویکلرینه قول اولار! انله دئییلمی؟

- سارا خانیم: منیم ایگید یولداشیم سون قورشونونا قدر دویوشدو. اونو
ائویمیزده سیخیشدیردیلا. منیم و بالالارینین گوزو اؤنونده اونو قورشونا
باغلادیلا. قورشونسوز قالینجا دؤرد یئریندن ووردولار. اوستونه
یورودوم" منی ده وورون" دئییه باغیردیم. آلاهدان منی وورمادیلا!
بالالاریم اوچون اؤلمدیم! اونو اؤزلرله گؤتوروب، قوشاچایدان تبریزه

گۆندر دیلر. بیلدیگیم قدریله یارالی-یارالی تئهراندان گلن بیر ژنرال
قارشیسیندا ۲۵ فدایی ایله بیرلیکده آسیدیلار. سیز، دوغرو دئییر سینیز عمی
جان! بیزیم ایگیدلریمیزین گوناھی نه ایدی کی، تک قالدیلار؟ جاناوار
دوشمن، قاچان باشچیلارین حیرصینی آزاد وطن اوچون بوتون وار-
بوخلارینی وئرن گنج تورکلردن چیخارتدی!

بیلیم نه زامانا جان دردلشمه میز سورموشدو. زامانین نئجه کئچمه سینی هئچ
بیلمیردیک. درد بیر، کدر بیر اولونجا نه زامان بللی اولور، نه سیخینتی. بیزیم
سؤزو بیتیرمک کیمی آماجیمیز یوخ ایدی. آنجاق "بئش دقیقه یه چیراقلار
سؤنه جک، هامی یاتمالیدیر!" امری گلینجه سؤزلرین کسيلمه سی، کونجره
چکيلمه سی گرک ایدی.

نه اوندین فرمانداریسینین آر خا حیطینده بیرینجی گونوموزو کئچیردیک. بو
گون اسارتیمیز سورجینین ان گؤزل و خاطیره لی گونو اولدو. گونلرجه ان
قورخولو چیرکاب و پیسلیک ایچینده یاشایاندان سونرا، بدنیمیزه ایستی سو و
سابون دهیدی. هر کسین حمام و تمیزلیکدن یانا گؤزلری گولوردو. اؤنجه
ایستی چای-چؤرک، آردیندان حمام و سونرا سولوات شورباسی گونوموزو
یزمین ان گؤزل آنیلاریمیز اولموشدو. اولقا، ترلان و بیر چوخلاری بو گؤزل
گونو، بیتدن-بیرمدن آرنیمیش دینج بدنلریله یاتماقدا کئچیردیلر. بو دا چوخ
نورمال گؤرونوردو. اونلارجا گونون کیرلی تجاوز ایزینتی سیندن، چیرکلی
زیندانلارین چیرکابیندان و یوللارین آمانسیز دوشگونلوگوندن بیراز دا اولسا،

یاخا قورتارمیش سورگون داشلاریمیز اوچون دادلی بایغیلیدان دوغال نه اولای
بیلردی کی!

"نهالند"دن سورگونوموزون سون بؤلگه‌سینه یوللانمادان اؤنجه، ایکی گون
قاباق بیزه گۆز داغی وئرن سیتوان، بیر داها هامینی سالونا توپلادی:

- سیزی بیر آزادان سون یئرینیزه یولا سالاجاییق. ۳ ساعات ماشینلا، سونرا
ایکی ساعات دا آیقلا گندهجکسیر. ماشین یولو ژاندارما دایاناجاغیندا بیتیر.
اورادا احتیاجینیز اوچون بیر نۆچه ائششک و قاتیر وئرمجکلر. هلملیک آیدای
بیر دفعه حمام و احتیاجلارینیز اوچون نهالنده گلجکسیر. قیش
چیخاناجان هفته‌ده بیر دفعه یئمک پایی آلاجقسیر. باهار گلینجه اکین-
بیچین اوچون یئرینیز اولاجاقدیر. سیزه یاشاماق اوچون ایمکان وئریله
جک. بو ایمکانلاردان اولوملو فایدالانماق اؤزونوزه باغلیدیدر.
ماجراچیلار اوچون بورا جهنم، مدنیلر اوچون جنتدیر! اؤزونوز سچین!
دؤولت بابا اوچون دوعا اندین. ساتقین سئپاراتچیلار لعنت اوخویون! بو
گون هاوا یاخشیدیر. ماشیندان دوشونجه بیر آز سویوق اولای بیلر. نه اولسا
دا، اورالار اوجالیقدا یئرلشیر. باشقا چاره یوخدور. اورادا کدخودا سیزین
اوچون یاشام یئری حاضیر لاییب. تمیزلیک و دوزه ن اؤزونوزه قالیب. هر
نه ایشینیز اولسا، سرکار بایرامی و درویشلو سیزینلهدیرلر. سرکار
بایرامی باشچینیز دیر. بیلین کی، ژاندارما باشینیزین اوستونده دیر. گۆزدن
ایتیب قاجماغا قالخمایین. یوخسا، قوردا-چاققالا، یا دا ژاندارمانین
قورشونونا توش گملرسیر! اوسلو-اوسلو یاشایین! اوشاقلارینیزلا فارسجا
دانیشین! هارادان گلدیگینیزی، نییه گلدیگینیزی بوتونلوکله اونودون! بیر-

ايكى آي ايچينده سيزه "اكابير/ياشليار/كلاسلىرى قويولاچاق!
 اوشاقلار يىنىزى ايسه كندىن باشقا اوشاقلارى كىمى اوخوداچاقلار. سيز،
 بولگەنن ان گوجلۇ و بۇيۇك چايىنن يانيندا يۇرلش كندده ياشاياچاقسىنىز.
 بو اوزدن ايلين 4 فصلينده سو ايشلتمە ايمكانىنىز وار. قالان نه لازىمسا،
 كندده اۇيرنهجكسىنىز. سركار بايرامى، ايندى يولا دوشمك زامانىدور.
 سيزه مركزدن گلن سون حۇكمو ژاندارما چاتدوراجاق.

سيتوان بونلارى دئيىب يۇرلى چاوشلا بيرگه سالوندان چىخدى.
 باش چاوش چوخ سويۇقجاسينا، "بلى قوربان" دئيهرمك سيتوانين
 اوزاقلاشماسىنى گۇزلهدى. او، كۇچمىش گونلردن تام فرقىلى اولاراق بيزه
 خطاب دئدى :

— يولداشلار، گۇردويونوز كىمى، تبرىزدن بيرليكه چىخاراق يوللارى
 بيرليكه گۇريده بوراخديق، هۇچ بيرىمىزىن بو ساعاتادك بيلگىمىز اولمايان
 يۇره بيرليكه گۇندىرىك. من و درويشلو بۇى ده سىزىنلە بيرليكه
 ياشاياچايىق. صباح نەلر اولاجاغىنى من ده بىلمىرم. باشىمىز انە گلەجگىنى
 من ده بىلمىرم. بيرليكه ياشايىب اۇيرنهجىيك.

— من: سىزى ندن كنده گۇنده ريرلر سركار بايرامى؟
 او غلوم جوانشير اينسانلار ين آلينيازىسى اوز اللرينده دئيىل! بو
 مۇوضولارى دانىشچاق چوخ زامانىمىز وار. ايندى يوك-ياپىنىزى
 ماشىنلارا داشى يىن. هر كس گلدىگى كىمى اوز يۇرىنى آلسين. ساعات
 ۱۲-ه قدر ژاندارمايا تسليم اولمالى يىق. يوخسا آلاھ گۇسترمەسەن،
 قارنليغا دوشرسك داغ-داشدان جان قورتارا بىلمىرىك!

سۇن دوراغا دۇغرو!

چوخونلوغو كرپىجىدن اولوشان بىر قاتلى دوكانلارلا ياشايش بىنلارنى
گئرىده بوراخراق، نهاوندىن ده دقتىنى باغلامىش اولدوق. هاوا دوننه
گۆره، بىراز اىلىق ايدى. ماشىندا اولان نرىلتى اۇنجهكى گونلره گۆره
آزالمىشىدى. بللى كى، ماشىنلار دا دىنجلمىشلر. نهاونددن قالان حاماملا،
اىستى ئىمك خاطىره سىله سون يولا چىخىردىق. نهاوندىن كىملىكى حاقىندا
هئچ بىلگىم يوخ ايدى. آنجاق شىهرىن اولوشوموندىن تارىخى بىر يئر
اولدوغو بللى اولوردو. شىهرىن چئورەسىنده گۆرونن تپە-درەلرىن اوزه
رىنده كى تۆكونتولرىن اسكى لره دايانماسى گۆزه چارپىردى.
جالبارلا كىشىخان عمىلرىن بىزىملە اولماسى منىم اوچون اله دوشمز اىمكان
ساغلايىردى:

- جالبار عمى نهاوند حاقدا بىراز دانىشماغا حالين وارمى؟
- هه يولا نردىوان قوباق دئىيرسن؟ اؤيرنمك دونيانين ان دىرلى شئىيدىر.

گۆزل مؤوضو آچدىن، جاوران!

نهاوندىلە همدانين چوخ گنجىمىشلره دايانان وارلىغى اولوب. مىلاددان قاباق
بورالار توپلو ياشايش بۇلگەسى اولوبدور. بعضى تارىخچىلره گۆره،
بۇلگە سومئر و عىلام مدنيتىنه عايىددىر. بعضىلرینه گۆره، اۇزلرىنه عايىد
مدنىتلىرى اولوبدور. ايسكندرىن يوروشونده نهاوند دىرهنىش گۆستىرىپ.
ساسانىلرىن عربلر قارشىسىندا سون دىرهنىشى بو شىهرده اولوب.

باشچیلبیغینی حداد اوغلو عؤمر یاپان عرب-ایسلام قوشونو نهالوندی
آلاراق، فارس ساسانیلری یئر اوزوندن سیلیبیدیر. بو ساواشین آدی " نهالوند
ساواشی" دیر کی، عربلر اونو " فتحول فوتوح "آدلاندير دیلار. اونون سببی
ایسه، هیجرتین ۱۲-جی ایلی و یا میلادین ۶۳۳-جو ایلینده " زنجیر
ساواشی" ایله باشلايان ۱۰ ایل ایچینده ۱۳ ساواشین سونو اولموشدور. بو
ساواشین اوز وئرمه تاریخی هیجرتین ۲۱-جی ایلی ویا میلادین ۶۴۲-
ایلی گؤستریلر. نهالوندین چؤکوشو ایله فارسچی ساسانیلر
ایمپراتورلوغو داغیدیلیر. اوچونجو " یزد گنرد "ایسه، قاجاراق توتولوب
اؤلدورولور. بوتون بؤلگه‌نی عرب-ایسلام قوشونو فتح ائدیر. بو اوزدن
نهالوندین تاریخده چوخ اونملی یئری اولموشدور.

— کیشیخان عمی: من بورالاردا اولموشام. بورالاردا ۷۰ میلتن آدام وار.
لور، کورد، لک، فارس گلملرینی هر یئرده گؤرمک مومکوندور. آنجاق
بورانین بوتون یئرلی اهاالیسینی تورکلر اولوشدورور. من تورک اولمایان
هنچ بیر بؤلگه‌نی گؤرمه‌دیم. آما فارسلا رین دا گلمه‌سی چوخالماقدیر.
حتی بعضیلری همدانین اؤزونده بئله، فارس اولماغا باشلاپیلار. او
سیتوانین دندیگینه گؤره، گنتدیگیمیز یئردن بؤیوک بیر جای گنچیر.
بیلدیگیمه گؤره، ز اگروس داغلاریندان سولانان ان بؤیوک جای
"قاماسیاب" چایی اولمالیدیر. من بو چابین چوخ زور اولدوغونو بیلیرم.
یوز یوکلو دوه کاروانینی بیردن ایچینه چکر. بو یئرلرین ژاندارمالاری
امیر افشارلار و ذولفقاریلرین امری آلتیندادیر. امیر افشارلار همدانین،
گروسون، بنش اویلاغین و میانانین ان بؤیوک فئوداللاری ساییلیرلار. بو
بؤلگه‌لرده نه ساواشلار، قاجدی-توتدولار آپارمادیق کی! آخ! باشیمیزا

گلنلره باخ! بۇلگه چوخ گئنیشدیر. بو ایکی بۇیوک تورک فئوداللاریندان باشقا لور، کورد عشیرتلىرى ده بۇلگهده آغالیق اندیرلر. بورالارین هر بیرینده اولماسام بئله، بۇلگهنین هاردا باغلانیب-آچیلماسینی بیلیرم. گومانیم جا، بیزی لورلارین اولدوغو یئره آپاریرلار. باشچاوش دئمیشکن، یاشاییب گۆره ریک!

آمئریکان اوتوبوسونون نریلتیسی یاواش-یاواش چوخالیردی. بللی اولان، اوزو یوخارییا چیخیردیق. کوچه گئت-گنده چالا مئیدانیئا چئوریلیردی. اوتوبوس یول گئتمک اوچون سولا-ساغا بورولوردو. قارشیمیزدا هوندور بیر سیراداغی و اونون اؤنونده ساییلی تپه-درملر گۆرونوردو. یول اولدوقجا اتنسیز لشمیشدی. بیزدن باشقا کیمسهنی یولدا گۆرموردوک. اوتوبوسون اتنی یولون اتنیندن داها بۇیوک ایدی. بو دا سوروجونون ایشینی چوخ چتینلشدیریردی. جاببار عمینین دئدیگینه گۆره، سانکی بورالاردا هئچ اینسان یوخ:

— جاببار عمی: منیم عۆمرومون چوخ حیصه سی آذربایجانین کند یوللاریندا کنجیدیر. بئله یولو ایلک دفعه گۆرورم. بیزیم کندچیلرده آبادانلیغا سایغی وار. دوغرو کی، بو فارس فاشیستلر وطنیمیزی یوخ اتتمه یه چالیشیبلار. آنجاق ملتین اؤزونه حۆرمتی و اردمی واردیر. بیزیم ده یوللاریمیز چوخ پیسیدیر. آنجاق بئلهسینی هئچ گۆرمهیم. بو یول قاتیر یولو دئییل بئله، قالسین کی ماشین یولو! بو مورجع حاکیملرین کللهسی ایشلهمیر. بیزی هارالارا آذیرماسینی یاخشی بیلیرلر! بو یازقلار دا بیزیم کیمی دیرلر. قاراباخت! بو لعنت لیک شووینیستلرین ایشی تورک یئرلرینی خارابا قویماقدیر. تبریزدن بوراجان بیر آوادانلیق گۆرمه دیک.

۱۵-۲۰ میلیونلوق بیر اولکهنین تاخیلینی، بییهجک اورونونو بیز تورکل وئردیگیمیز حالدا، اوزوموز نه حالدا یاشاییریق. سانکی بو یوللاردان ایسکندر زامانیدان بری کیمسه کئچمه میش!

جایبار عمینین عصبدن رنگی ده آغارماغا باشلامیشدی. بو ائنادا آوتوبوسون بیردن دایناماسی ایله هر کس یئریندن اوینادی. گنج سوروجونون هایقیراراق "بیسیملاه" دئمەسی، آوتوبوسدا اولانلاری یئریندن قالدیردی. سوروجو چاوش الینی سیقنالا باساراق، داینامدان یولو کسن بیریلرینی قورخوتماغا باشلادی. من یئریمدن قالیب، آوتوبوسون اورتاسینا قدر ایرملی گئتدیم. ۱۰-۱۵ متره قارشیمیزدا پارام-پارچا اولموش بیر ائششگین جانسیز بدنی و اترافیندا بش-آلتی چاققال گورونوردو. آوتوبوسدا اولان ایکی عسگرین اللرینده توفنگیله ماشیندان ائتمەسی و همن جانوارلارین اوزه رینه آتش آچمالاری هامینی قورخو ایچینه سۇخدو! چاققاللارین سسدن قورخاراق قاچمالاری، بایرامی و سوروجو چاوشو دا اورکلندیردی. الی یالین باش چاوشلا الینده بیر تاپانجاسی اولان سوروجو ماشیندان ائتمەک، عسگرلرین یانینا گئتدیلر. چاققاللارین یاخین آرادان اولنلاری ایزلمەسی چوخ ایلگینج گورونوردو. سانکی، اولنلار دا اینسان گورمکدن چاشمیشدیلار! منیمله بیرلیکده بیر نئچه سورگونداش دا آوتوبوسون تام اؤن جامینا ساری ایرملیله میشدیک. تیکە-پارچا اولان ائششگین اوزه رینده داغیلیمیش بیر پالان گورونوردو. آنجاق، اولموش ائششکدن باشقا بیر جسد گورونموردو. عسگرلرین حاضیر دایناماسیلا بیرلیکده چاوشلارین اولموش ائششگی یولدان اوزاقلادیرمالاری چوخ سورمەدی. اولنلار آز بیر زامان ایچینده یولو آچاراق

ماشینا دوندولر. سوروجو چاوشون صلاوات چئویرمه سیندن، قورخویا دوشمه سی بللی اولوردو! بیر نچه دقیقه دن سونرا اوتوبوس یولا دوشدو. اوتوبوسون یولا دوشمه سیله چاققاللارین انششیه ساری دونه سی گوزله نیردی. آنجاق، اونلارین سسی بیزه ان یاخین اولان تپه نین آرخاسیندان گلیردی. اونلار، اوز قورخونج زوققاشما سسرلیله باشقا بیر اولایین اولماسینی بللی اندیردیلر سانکی! نه دنمیشلر، "قورخو بیر آیاقلی چولاغی قوشار یاپار!" سوروجو چاوش بیراز قاباق ۱۵-۲۰ سورعتله گندن یوللاری ۳۰-۴۰ ینگینلیکله گئریده بوراخیردی. اوتوبوسداکی لار یئرلرینده اوتورا بیلیردیلر. ترلانی ایکی ایلمه قوجاغیمدا ساخلامیشدیم. اولقا ایسه، ایکی ایلمه منیم چیگینلریمی تومتوشدو. اولقانی بو ایشی چوخ خوشوما گندیردی. اونون هر چالخانماسی ایله حوجئیرلریم آیقلانیردی! سوزسوز کی، بو اولقایا دا شامل اولای بیلردی! سوروجونون بو قاپدی-قاجدی اوینو اولای یئریندن اوزاقلشمامیزلا یواشلاییردی. آرتیق یئرلریمیزده اوتورا بیلیردیک. دوغرو کی، یئریمیزده اوتوردوقدان سونرا، اولقایلا آرامیزدا اولان الکتریک کسلیمیشدی. لاکین دوغروسونو دئسم، هر آن اوتوبوسون اشما احتمالی جانیمیزا قورخو سالیردی. من بو آنجاق بیر چاققال بئله، گورمه میشدیم. حالبوکی، ایندی اونلارلا قونشولوقدا یاشایاجاییق. اولقانی دا قورخوسو گوزوندن اؤخونوردو:

- اولقا: بو حیوانلارین اوزو بوتون قان ایدی. بونلار چوخ کیفیر حیواندیر. بیزه ده یاخیندیرلار. انله دئییلمی؟
- اولقا هنج قورخما! اولمه میشم کی؟! اونلارین سنیرانگهی کئندن اوزاقلارادیر.

- بیزیم دانشیققلاری ایزلەمین کیشیخان عمی، سس سیزلیگینی پۇزاراق اولقایا دئدی:
- باخ گۈزل قیزیم! بو جانناوارلار آج اولان زامان اینسانا هوجوم اندرلر. چوخ زامان حئیوان اینساندان قاچار. حئیوانلار آج اولمايینجا، اینسانین یاشادیغی یئره یاخین گلزلر. اورگینی سیخما، أما یئنە دە بیزیم دە تدبیرلی اولمامیز گرک. نه اولار سا، حئیوان حئیواندیر. سن بیزلردن بیرى سن. سن بیزه امانت سن! سنین و بالانین گۈزونه تۇز قۇندورماریق! بو بۇلگه نین ان بیرتیجی جانناواری ندیر بیلیر سینیزمی؟
- اولقا: یۇخ عمی بیلیمیرم. قورد اولماسین؟
- یۇخ، او دئییل!
- جاببار عمی: قاپلان؟ یوخسا آیی؟
- کیشیخان عمی: داها بیرتیجی، داها غدار!
- من: افعی ایلانی؟
- یۇخ اوغلوم!
- (کیشیخان عمی): قاققا چکمرک هنج بیرینیز بیلەدینیز! ژاندارمالار! بو سایدیغینیز حئیوانلار ژاندارمالار قدر وحشی و بیرتیجی دئییلدیر! (گۈله-گۈله) من بوتون گۈردیوم حئیوانلار ایچینده بو اینسانا بنزه ر حئیوانلار کیمی سینی گۇرمەدیم! اومود اندیرم کی، چاشمیش اولام!" گۇروشن کنده بلدچی گرکمز!" (گۈله-گۈله) قیزیم سن بو دیلسیز حئیوانلاردان دئییل، دیللی حئیوانلاردان چکین، أما قورخما! قوجاغیندان اوشاغینی، یانیندان ایسه کیشینی اوزاقلادیرما!

- اولقا: (اوتانا-اوتانا) عمی منیمله جوانشیر هنج
- جاببار عمی: اولاجاقسینیز! اولمایاجاقسینیز! قوی کنده یئتیشهلیم، یئرلشه لیم! ایلک ایشینیزین حلی اوچون چیرمالاناجاییق. سیزی، بیر-بیریزه قووشدوراجاییق! البتده بیر-بیریزی ایستمک شرطیله! ائله دئییلمی کیشیخان قارداش؟
- ائلهدیر ده، آما نجه؟ بو ایشه موللا لازیمدیر. موللا ایسه، کدخودا آدامیدیر. کدخودا دا بللیدیر کی، ژاندارمانین نوکری اولمالیدیر. بئلهیکله بیز اوز الیمیزله قوزونو قوردون آغیزینا وئرمیش اولوروق! یوخمو باشقا چاره؟
- وار-وار! داریخمایین ایچیمیزده دوستوموز وار! بیراز دؤزون! ایلک آياقدا بو ایشی ائدهجییک.
- کیشیخان عمی: آ کیشی سندن ده قورخولور ها! ماشالله سس سیز تپانجاسان! من نه قدر های-کویچویمسه، سن تام ترسینه، سس سیز و تدبیرلیسن! یاشا والاهی! قیزیم، جاببار عمیه گون!
- اولقا: منیم سیزلره اینانجیم سؤنسوزدور. سیزین یانینیزدا گوندیم. بیر نچه نفر، تک ننه ده وار. اونلاری دا یالقیز بوراخماق دوزگون دئییل. جاببار عمی: قیزیم بیز بورادا هامیمیز بیر عاییله ساییلیریق. تبی کی، هرکسه گؤز-قولاق اولمالی بیق. حله بو لعنتلیک یول بیتسین بیر!
- یوخوشا اوزانان یول، گئتدیگجه فلاکته چئوریلیردی. اوتوبوسون ایچینده کی بیخیلمالار، توققوشمالار و قوسونتولارین آردی-آراسی کسيلمیردی. اوتوبوسون یوخوشا چیخما دیرمنیشی قورخونج گؤرونتولره ندن اولوردو. باش وئرن بو حاللاردا ان کیچیک رولوموز یوخ ایدی. اولقا، بوتون گوجو

ایله، ترلانی ساغلام ساخلاماغا چالیشارکن، من ده ایکی الیمله اونون
یئرده توتولماسینا یاردیم اندیردیم. یوخوشا ایرملیلهدیکجه هاوا دورومو دا
دئیشیردی. اوتوبوسون تکرلریله توققوشان پالچیققلار، آز قالا پئنجرملرین
گورونتوسونو باغلامیشدی. دؤنگه-بوروق یوللارین اورک آچاجاق بیر
گورونتوسو بئله، یوخ ایدی. یولون بیتمه ایزلری گؤزه چارپیردی. بللی
کی، ژاندارما دایاناجینا آز قالمیشدی. آرتیق تپملرین ده سونو
گورونوردو. ائله بو دورومدا اوزاقدان انشیدیلن سو شیریلتییسی، آز دا
اولسا اورگیمیزی سئویندیردی.

ژاندارما دایاناجاغی

اوتوبوسون تپه یولو دیشمه سیله سولوموزدا بویوک بیر چایی گوردوک.
چایین دوغرودان دا، گنیشلیگی هامیمیزی واله انتدی. کیشیخان عمینین
دندیگی کیمی، بورادا بویوک بیر چایی گورموش اولدوق. بوراسی
"قاماسیباب" و یا کیشیخان عمینین دندیگی "گورسو" چایی ایدی. بو چای
سورگون اولونموشلارین تک اومود قایناغی ایدی! گورسو چایینا
یاخینلاشدیقجا، یول یوخوشدان یئنیشه دؤغرو گئیدیردی. قارشیمیزدا گنیش
چئورمه سیله بیر آغ تیکینتی بوی گؤستریردی. بینانین قارشیسیندا ایکی
سگر، حصارلی آlanda ایسه ۱۲-۱۳ آت، قاتیر و انششک گورونوردو.
اوتوبوسون بو بینایا ساری گنتمه سیندن ماشین یولونون سونونا گلدیگی
بللی اولوردو. سونوندا ژاندارما دوراغینا چاتمیش گورونوردوک. ۵۰-

۶۰ مئتره آریلا بیر عسگر، ایست! تابلوسو ایله ماشینا دایان امری وئردی. آتوبوس یواش-یواش دایاندی! عسگرین آردیندان ۴ ژاندارمانین بیزه یاخینلاشماسی، جاببار عمینی حرکتیه کنچیردی. بو آنا قدر اولقایا بیر سؤز سؤیلمهین جاببار عمی، یانینداکی چانتاسیندان بۇز رنگده چادرانی چیخاریب اولقایا وئردی:

۱ - اولقا قیزیم، کؤهنه اولدوغونا باخما بو چادیرانی باشینا سال و اوزونو اورت! اوزونو بو ژاندارمالاردان قورو کی، آلاه انلمهسین باشقا فیکیرلر ائتمهسینلر! بوندان سونرا دا چادرالی دولان! اوز ایچیمیزده ایستهمیگین کیمی گنیین و اوزگور اول! آما بو کافتار جانوارلارین یانیندا ایسه اوزونو و گوزللیگینی گیزلی توت. قورو کی، یاشامین سورسون! یوخسا جوانشیر بئله، سنی قورتار ایلمز گوزل قیزیم!

آتوبوسدا اولان هر کس جاببار عمینین بو داورانیشیندان چاشدی. اولقا، بیر سؤز دئمهدن، چادرانی باشینا چکهرک اوزونه چکی-دوزن وئرمهیه چالیشدی. بیزدن ایکی قولتوق ایرملیده اولان نومهسیر قالان" آنا "اوزونو اولقانیین یانینا یئتیرهرک، چادرانی اوستاجاسینا اولقانیین باشیندا، اوزونده یئرلشدیردی. چادیرانین نئجه توتولماسینی اولقایا اویرتدی. اونونلا ترلانیین اوزوندن اویهرک گولومسهدی! من، بیردن اورتایا چیخان بو اولایا چاشقین-چاشقین باخیردیم. کیشیخان عمی گولومسهیه رک، جاببار عمینین بو ایشینی آلقیشلا بیردی.

۲ - کیشیخان عمی : واللله، دئمیشدیم آخی، بو جاببار قارداشدان قورخولار! حالال اولسون سنه کیشی! بالامیزی بو چاققالارین لیندن قورتاردین! آما

بو چادرانین سنین چانتاندا نه ایشی وار ایدی؟ آی کیشی حقیقتن کی
بؤیوکسن!

– جاببار عمی(آنایا گولومسیهرک): قیزیم اولقا، اومود اندیرم کی، اینجیمه
دین! بو سکینه آنامیزین اؤنه ریسی ایدی. او سنی چوخ سئویر! بیزیم
هامیمیزدان داها آرتیق! آنا، منه دئدی کی، "بو قریب یئرلرده بیر اولقامیز
وار. اولقا، یاشام قوخوسو وئیریر! او، گؤزل، بیلماز، سئویمگی قازانان
گنج بیر لاجین قیزی میز دیر! اونو اؤز بالام کیمی سئومجگیمدن آرخایینام!"
باخ اولقا! بونلاری بو سکینه خانیم دئدی!

– آنا سکینه: قیزیم، من کند آدمی یام. ژاندارمانین نه اولدو غونو بیلیرم!
بونلار داغ-داشدا یاشارلار! بونلارین خاصیتی داغ-داش حئیوانلارینا
بنزر! من ده سنین کیمی یارالی یام! منیم ده بالالاریم، نوهریم بو یولدا
اولدولر! هئچ اولماسا سن قال! سن یاشامی چوخ سئون بیر ایگیدیمیزسن.
بونو سئوگینله، آنالیغینلا، گؤزل باخیشلارینلا جار چکیرسن. بالام، گوزه
لیم، قیزیم، جانیم، عزیزیم! یاها، مولامدان مدد!

آنانین بو سون جومله سیله هامیمیزین گوزو دولموشدو! هله، سؤزونون سونوندا
وئردیگی قیسسا دمئت ایسه، منی شاشیرتمیشدی. "یاها!" سؤزو منه چوخ
غریبه گله لیردی! بو اوزدن، آز سونرا جاببار عمیه اوز توتوب آنلامینی
سورونجا، آنلاداجاغینا سؤز وئردی.

ژاندارمالار اوتوبوسون قارشیسیندا چاووشلارلا خوش-بئش اندیردیلر.

"آیی اویونونا اینانان بیر توپلومون گئنیش آلانلی دراماتیک تئاترینین کیچیک

بیر گورونتوسونون ایلک پردهسی دوشمک عرفه سینیدیدی. بیز بو بویوک
 تئاترین کیچیک بیر کونجونون اویونچولاری اولاراق، سونو بیلیمیز یئنی
 آشاملارلا گیریردیک. سئوگینین دارا چکیلمهسی، قانون چاخیر یئرینه ساغلیق
 موتیوی اولماسی، اینسانلیغین سیاست بازاریندا ساتیلماسی، کؤکون بوداغا
 قوربان اندیلیمهسی کیمی سسئاریلر، بو میلی درامین کیملیگینی بلیرله دیردی.
 اویونچوسو اولدوغوموز بو دراماتیک تئاترین ان آنلانیلماز یؤنو ایسه روسیا،
 آمئریکا و اینگیلتره دؤولتلرینین "مارشیمون"لارینین اورتاق یؤنتمی ایدی. بو
 اوستا یؤنه تمئلر بیر آریا گلهرک اونلو فارس شاعیری فیردوسی نین
 "شاهنامه"سینی اؤلمزلشدیرمک اوچون یئنی توران-ایران تئاتری یاراتما
 قۇنوسونو گوندمه گتیردیله! اوستالار، اولایلارین داها قالارقی اولماسی اوچون
 دوغرودان تئاترا اوز چئویردیله. بیر توپلومون یاشام حاقینا اینانماسی، اونون
 اوغرونا سون داملا قانونی وئرمهسی، ان گؤزل موتیو ساییلیردی. اوستا یؤنه
 تمئلر آذربایجان تورکلرینین بو جانان-روحدان ایستکلرینی ایشلرینین ان
 مرکزینده یئرلشدیردیله. بیر ایلیک تئاتر، میلیمیزین آرزولاری اوزرینده
 گؤسترییه چئوریلدی. "شاهنامه"تین یازیلی آرزوسو گئرچک یاشام صحنه
 سینده ایجرا اولوندو! بیر میلتنین ان کیچیک آنا حاقی اولان دیلی، مدنیتی،
 منلیگی، میلی کیملیگی قان دنیزینده بوغولدو! بو سفر افسانهده، مفده دئییل،
 گئرچک یاشامدا ایران تورانا قالیب گلدی. فیردوسی نین آرزو انتدیگی اون
 مینلرجه توران ائلی نین قانی آخدی! فارسلا رین اونلو روحونون اوزو یوز
 ایللردن سونرا گولدو! اوستا مارشیمونلار بشریتین شاهنامهسینه انتدیکلری
 خیدمتدن اؤترو "باریش و اینسانلیق" "مئدالیونونا لاییق گؤرولدو. تئاترین
 دیشاری سسئاریسی بیتینجه، یؤنه تمنلیگی تئهرانین الینه وئریلدی. تورانین

يئنيلىگىسى ايران اوچون انله ددلى گورونوردو كى، اونون كئيپىنى اوزون زامان ياشاماق گرک ايميش! بيز، بو كئيف چيخارمانين صحنه لرى اولاراق، بو ديارين هر يئرینه سېلنميشديك. ايندى و بوندان سونرا هانسی آشامانين ايجرا اولونماسىنى سيزين كيمى، بيز ده بيلميرديك! ياشاماق واركن بيرليكه بو آشامانى اويرنه جييك!"

اولقا، يئنى دوروموندان ممنون گورونوردو! بونو جاببار عمينى، سكينه آنانى و كيشخان عمينى قوجاقلایيب اوپمەسيله بللى ائتدى. او، اچيق گوی گوزلريله بيزه گولومسەيیردی. اوزو اورتولو اولقايله، تبریز آنيلاريم بير داها جانلانیریدی. تبریزدهكى قونشو قیزين قارا گوزلری و شواندا سئويملى گاورور قیزين ماوی گوزلری اوست-اوسته گلیردی. ايندى، ياشام واركن، اولقا واركن، من واركن نئيم يوخدور كى! منيم اولقام بوتون آلدیقلاری يئرینه تانريدان گوندريليميش بير ملك!

گونشدن ساچان ايسينتى، اومورقامين ايچينهك ايشلهيیردی. اوزون دؤنمدن برى دوغرودان گونش گورمه ميشديم. گونشين ساچاقلاری هر كسى سئوينديریدی. حتى ترلانى بنله! گوزل گونش آلتيندا ۳ ساعاتليق كند يولونو گنتمك بير او قدر ده چتين گورونموردو. سؤزسوز كى، اولقانين دورومو بيزدن فرقلى ایدی. او، بير اليله چاديرانى، باشقا اليله ايسه، ترلانى ساخلاماغا چالیشیردی. اونون بو ایشی داها چوخ سياست كيمى گورونوردو. او، بير آنا اوبرازی اورتايا قويوردو. او، بو ايشيله ترلانىن آناسی اولدوغونو ژاندارمالارين گوزونه سوخماغا اوزه ن گؤستریردی. بيز، بونو اؤنجهمن دوشونموشدوك. بير آزادان من ترلانى اولقادران آلاچاقدیم. ژاندارمالاردان

حیات یولداشیم اوچون درمان ایستیهجکدیم. بیز، بورادا اولقانین یالقیز اولمادیغینی ژاندارمالارا گؤسترملی ایدیک. بو، کیشیخان عمینین فیکری ایدی. بیزیم بوراداکی دوروموموزون آچیغا چیخماسی، یالنیزجا اوز الیمیزده ایدی. تبریزدن چیخانی کیمسه بیزیم کیملیگیمیزه مارق گؤسترمه میشدی. حتی مردآباد قصبه سینده اولان مزارلیقدا، کیمین هارادا گؤممهسی بئله بللی اولمادی! اورادا اولنلرین کیملیگینین نه اولدوغونو بیر کاغیز اوستونده یازمادیلار. آن آزیندان منیم بیلدیگیمه گؤره، ژاندارمالارین بیزیم تک-تک کیم اولدوغوموزلا باغلی بیلگیلری یوخ ایدی. بونو تک من دنییل، جاببار عمی ده تصدیقلهیردی. آنجاق بونا باخمایارق، بیز ایشیمیزی ساغلام گؤرمهلی ایدیک. ایچیمیزدن بیریلرینین آلچالاراق خاين لشمهسی ده گؤزدن قاچمامالی ایدی! چاوشلارین ژاندارما بیناسینداکی دانیشیغی بیتمیشدیر. اونلار بیرلیکده بیزیم اولدوغوموز کونجه گلдіلر.

— دژبان ژاندارما باشچیسی: منیم آدیم باشچااوش فرمان دیکسوزدور! سونوندا گلدینیز! خوش گلدیگینیزی اومود اندیرم! بیز، اوزون زامان باش-باشا قالاچاییق! بیر-بیریمیزین باشینی آغریتماساق، داها یاخشی اولاجاق! سیزین هر بیرینیزین حیاتی منیم ایشار تیمه باخیر! من ساچلاریمی بوشونا آغاتمامیشام! بو داغ-دره لرین آغاسی منیم تاپانجامدیر! اوزونوزو یاخشی آپارسانیز، بو تاپانجا دوستونوزدور! یوخسا، سیزین جانینیزلا منیم تاپانجام قارشى-قارشىیا قالار! منیم کیمسئله اویون اویناماق هومسیم یوخدور! هامینیز دیقتله گؤزلریمه باخین! بو گؤزلرده نه گؤرورسونوزسه داورانیشلاریمدا دا اونو گؤرمجکسینیز! بایرامی بئیّه

لازیم اولان امیرلری وئردیم! او، بوندان سونرا منیم گوزوم-قولایمیدیر!
 سیزین هر بیر یالنیشینیزی منه چاتدیراجاقدیر. منه چاتان هر خبرین سونو
 یاخشی اولمایاجاغینی ایندیدن بیلیمگینیز گرکدیر! سیزین بوندان سونرا
 یاشادیغینیز یئرین آدی "بدیع آباد" دیر. اورائین بوندان سونراکی
 آوادانلیغی سیزه باخیر. آذربایجانلی اونودون آرتیق! وطنیز بوندان
 سونرا "بدیع آباد" اولاجاق! ایکی تپه‌نین آردیندان سونرا بدیع آبادا یئتیشه
 جکسینیز! هاوا اوزونوزه گولوبدور. ۲-۳ ساعاتا اوراداسینیز! "کندخودا
 برکت آغا" یا خبر سالینیب! اورادا سیزی یئرلشدیرمک ایشی اونولادیر!
 یولونوز اوچون، قوجالارا، اوشاقلی قادینلارا آلتی قاتیر وار! قالانینیز
 یئرده یئرینه جکسینیز! بایرامی بئی، سنین بیر سوالین وارمی?
 - یوخ سرکار "دیکسوز"! هر شئی آنلاشیلدی!

من فرصتی قاجیرمادان اؤنجه‌دن قوردوغوموز پلانی ایشه آلیب الیمی
 قالدیردیم. ژاندارم چاووشون گوزو منه توشلارکن، قوجاغیمدا توتدوغوم
 ترلانی باشندان-آیاغا چادیرایا بورونموش اولقایا وئردیم. بو ایشی گورونجه،
 اللریمین تیتره بیشینی گیزلتمه‌یه چالیشیردیم!

- دیکسوز: نه‌دیر جاوان؟ سوالین نه؟
- بعلی قوربان، بیزیم ایچیمیزده سودم‌لر وار. بیر نۆجه آنائین سوده
 احتیاجی وار. کۆرپه‌لر آجدیرلار. قورخورام کنده قدر یولدا تلف
 اولسونلار. اونلاردان بیرى ده منیم اوشاغیمیدیر. مومکونسه هم منیم
 خانیمما، هم ده باشقا باجیلارا بیراز سود وئرلیسین!

- دیکسوز: عسگر! ایچه ریدن بیر کوزه سود گتیر! هامییا پایلا ایچسینلر!
لاواش دا گتیر وئر یئسینلر! اوشاقلیلارا بیر چلک آرتیق سود وئرین
اوزلریله گؤتورسونلر! آفرین جاوان اوغلان! آرواد-اوشاغینا یاخشى باخ!
آدین ندیر؟
- جناب سرکار، جوانشیر!
- سن، بوندان سونرا اوشاقلی آنالارین و کۆرپه‌لرین ایشلرینه یئتیش
!"کندخودا برکتاغايا دنکی، سرکار دیکسوز سنه ایکی باش سودلو کنچی
وئرمه‌سینی امر ائتدی! اونلارا اؤزون یئتیش! سودلو قادینلارا سود وئر!
آنلادین می جوانشیر؟ بالانین و گلین خانیمین آدی نه؟
- بعلی قوربان دوشوندوم. ساغولون. بالامین آدی ترلاندیر. خانیمین آدی،
آدی، آدی" فاطیمه"قوربان!
- فاطیمه! فاطیمه! فاطیمه کیمی عیقتلی اولسون! رحمتلی آنامین آدی دا
فاطمه ایدی! ترلان هارا آدیدیر؟ هنج ائشیتمه‌دیم!
- الاله آنانیزا رحمت ائلسین سرکار، ترلان شاهین قوشونون تورکجه‌سیدیر
جناب سرکار!
- هااا آنلادیم! عسگرلر، چۆرکلری و سودلری داغیدین. یولا دوشمه‌لری
گرک! آرتیق گنج اولور.

ژاندارما چاووشون یاشی ۶۰ اوزه رینده گؤرونوردو. اوجا بویلو و ائنلی
کورک بیریری ایدی. گؤزلرینین آلتی توربا باغلامیشدی. یانیندا دوران ایکی
چاووشدان چوخ یاراشیقلی ایدی. چاووشلارین هر ایکیسی کیچیک بویلو،
قارنی یوغون ایدیلر. باشچاووش بایرامینین دورومونون نه اولدوغو بیزیم

اوچون بللی دئییلدیر. او، سوسقون-سوسقون قارایازیسینی یاشاییردی. درویشلو دا همن دورومدایدی. اونون دا گۆرونتوسو هنج خوش دئییلدیر. آنجاق بونا باخمایارق، بورادا دا دیلمانجلیغینی سوردوردو. بللی کی، بوندان سونرا دیلمانجلیق ایشلرینده باش سنجیم رولو اونون اولاجاقدیر. ژاندارما باشچاوشون باشچاوش بایرامیه" بئی "دئمهسیله یاناشی، اونا" امیر وئردیم"! کیمی ایفادهسینین آلتیندا باشچاوش بایرامینین روتبهلرینین آیینماسی ایزلری گۆرونوردو. بونا باخمایارق، گنیمینده هر هانسی بیر دئییشیک لیک یوخ ایدی.

ژاندارما چاوشا قارشى سون ایشیمدن دۆلایى بۆیوک قیوانج ایچیندئیدیم. هر کس منی اووردو. حله ایچیمیزده اولان اوچ کۆرپهلی آنالار منی گۆیلره قالدیریدیلار. اولنارین منه یاناشماسی، اولقانیین دا گۆزوندن قاچمیردی. اولقانیین منی قیسقانتاماسینی سئودیگیم حالدا، قیریلما سینا اوره گیم راضی اولموردو. صاباحدان منیم اوزه ریمه یئنی بیر گۆره و دوشمکده ایدی. منیم اولقایلا اولان ایلیشگیمه کۆلگه سالاجاق هر بیر اولایدان قاچماغیم گرک ایدی. بوندان سونرا بیر آنلیغینا بئله، اولقادران اوزاقلاشماغی دوشونموردوم. باشقا یاندان، اوزوم ده بيلمهدن اولقانیین آدینی فاطیمه قویموشدوم. اولقا، حلهلیکله تمکین و دوزومه بو آچاتمالارا یاناشسا دا، بیر آنلیغینا پاتلاماسیندا احتیاط اندیردیم. من، اولقانی قوروماقدان اوترو آدینی بئله دییشمهیه مجبور ایدیم. بیر آنلیغینا گۆزلغیلیمز اولایین قارشیسیندا وئردیگیم تپکینین نه اولدوغونو اوزوم بئله بيلمهدیم! سود و چۆرک داغیتیمینین بیتمهسیله پالانلاشمیش آلتی قاتیر ایله ایکی ائششک بینانین حیطینه گتیریلدی. همین ائنادا باشچاوش بایرامی منه ساری گلدی:

- جوانشیر! او غلوم ژاندار ما گوزونه چوخ گیرمه! اوزون ده بیلیمدن اونلارین پیس ایشلرینه آلت اولا بیلرسن! دیقتلی اول! اولقانی آدینین فاطیمه دئدیگینی بئیندیم. بونون یالان اولدوغو بیلینسه ده، اولقا آدیندان خوشونون گلهمدیگینی، فاطیمه آدینی سئودیگینی بیلدیر! سیزین، شرعیتجه ائولنمگینیزی تئز لشدیرمیلی بیک! بو حاقدا کئنده دانیشاریق! /اولقایا ایشاره ائدهرک/: قیزیم، جوانشیر دوغرو ایش گوردو. قیز ما اونا! سن بیزیم گوزل گلینیمیزسن! اولقا دا گوزل آددی، اما! ...
- اولقا: باش اوستونه عمی بایرامی! من جوانشیره قیزمادیم کی! من سادجه ماراقدان چاتلادیم! من، سیزین قدر بورانین عادت-عننه سینی بیلیرم!
- قیزیم، داریخما! ایشلر یئرینه گئدر، اینشاللاه!

باشچاوش، گوزونون آلتیلا جاببار عمی یه ایشاره ائدهرک، بیزدن اوزاقلاددی! اؤنجملر ده، بئله داورانیشلارین ایکیسی آراسیندا اولدوغونو گورموشدوم. بو اوزدن بو ایکیسی نین آراسیندا بیر گیزلی ساخلی نین اولماسینا اینانیردیم. سؤز سوز کی، بو سیررین یاخیندا اوزه چیخماسی ایله بیلهمدیگیم بیر چوخ گیزلیلرین اوستو ده آچیلماقدی. باشچاوشون اوزون گولردن سونرا منه یاخینلاشاراق، بئله داورانیشی منی چوخ دوشوندوردو. او، منیمله اولقایا گوج، گونج، آرخاینلیق وئرمیه چالیشیردی. قیساسی، آناملی داورانیشیلا اولقانی گوزونده عمی گورونن بایرامی بئی، من ده دبیشیک گورمیه باشلامیشدیم!

سونا، سکینه آنالار، جاهانکیشی عمیجان و اوچ کورپهلی آنالار قاتیرلارا میندیریلدی. اولقا، اوز قاتیر حاقینی ایصرارلا جاهانکیشی عمی جانا وئردی.

ایکی ائتشک ایسه الیمیزده اولان بوخچا، چانتالاری داشیماق اوچون ایستیفاده اندیلدی. ساعاتی کیشیخان عمیدن سوروشدوم. جیلیقاسینین جیبیندن زنجیرلی ساعاتینین قابیسینی آچاراق "۲,۰۵" دئدی!

آرتیق اسارت سوروسو سون منزلینه ساری یوللانمیشدیر. سانکی، 10 گونلوک آجیلارلا دولو یول آنیلارین سونو یاخینلاشیردی. دوشونوردوم کی، ایشلر یولوندا گئدرسه ان اوزاغی اوچ ساعتا کنده یئتیشهجیبیک. چوخ گومان کی، ایندین کنخدودا و بیر چوخلاری بیزی قارشیلماق اوچون حاضیرلاشیرلار. باخما، نه ده اولسا کند اهلی اورگی آچیق، کؤلو دولو، ساده و داها توپلومچو اولار. اورادا آز دا اولسا، یاشاماق فورصتیمیز اولاجاق! بو اؤن گون ایچینده جانیمیزدا یورومک گوجو قالمامیشدیر. سؤزسوز کی، بو گونلردن اؤنجه ده یئمک-ایچمگیمیز اولمامیشدی. اما ان آزیندان یوللارداکی قدر الدن دوشمه میشدیک.

قاتیرلارین یاواش-یاواش یورومسیه منیم تلسکن لیگیم آراسیندا هنج بیر اورتاقلیق یوخ ایدی. آنجاق نه یازیق کی، باشقا شانسیم قالمامیشدی. بیر عسگرین اؤنده، بیریسینین ایسه آرخادا یورومسیه ایپیمیزین اؤنو ایله سونو بلیرلنمیشدیر. تئهراندان بیزه قاتیلانلارلا بیرلیکده اوشاقلی-بویوکلو ۳۸ نفریدیک. آرتیق باشچاوش بایرامیله چاوش درویشلونون دا بیزدن بیریلری اولماسی بللی اولموشدور. اؤنلار دا بیزیمله بیرگه سون نوقطه سینه آیاقدا یورووردولر. بیر قاتیرلیق جیغیر یولون چئورهسینی اینجه قار اؤرتوکلو کیچیک سال بوزلار آلمیشدیر. یول بعضاً پالچیق، بعضاً ده دونوق ایدی. بونولا بئله، یولدا دوشمه تهلوکهسی یوخ ایدی. چونکی، سول-ساغیمیزین یوخوشلوقو هارداسا عئینی اولچوده داوام ائدیردی. بو اوزدن، یولون

هامارلیغی ایله بیرلیکده هاوانین دا ایشیقلیغی سئویدیریحیدی. یول اوز اندیقجا دوغانین سیخلاشماسی دا آیدینجا گۆرونوردو. یاشیللیق ایزلرینین گنتدیكجه چوخالماسی ایله دوغانین گۆرونوتوسو ده دئیشیردی.

کیشیخان عمینین سؤیلهدیگی کیمی، گورسو(قاماسیاب) چایینین لپه لنمه سینین باشقا عالمی وارمیش! آددیملا دیقجا چایین لپلنمه سی آخچی موسیقی کیمی روحوموزو اوخشا بیردی. گورسو چایی، اینانلیماز گۆزل چئورمه سیله جنت کیمی یاز-یای اولاجاغی ایزلرینی بوراخیردی. بونا باخمایاراق، یول بویونجا جانلی بیر یسینین گۆرونمه مه سی هنج ده اولوملو سیقتال وئرمیردی. چونکی، بیزیم اوچون ان اؤنملی عامللردن بیر ده اینسانلار ایدی. یئرلی اینسانلاری گۆروب، تانییب، اونلارلا اونسیت قورماق هر شئیدن داها چوخ ماراغیمیزی چکیردی. همین ائنادا اوزاقدان بیر کند آوادانلیغینی گۆرونجه، مقصده چاتدیغیمیزی آنلا بیردیق. آنجاق یولا دوشملی بیر ساعات اولار-اولماز ایدی. بونا گۆره، چیگین-چیگینه آددیملا یان یولداشیمیز - کیشیخان عمی،" بورا دئییل، چاتماغا هله چوخ وار!" سۆزونه قارشیلیق وئرمه دن سوروشدوم:

- کیشیخان عمی، سیز بورالارین طبیعتی ایله داها دریندن تانیش سینیز. بو یوللارین دا بیزیم یوللاریمیزا بنزریلیگی چوخدور. اما گۆرون بو کی، بورالاردا آز آدم یاشاییر. انله می؟
- او غلوم! کیچیک قاققازلاردان ز اگروسا چکیلن بنزر داغلار، مئشهر، دره لر و آرانلار واردیر. بونو من-سن دئییل، دوغانین اؤزو دوزنله میشدیر. سرتلیگی، یئنیش-یوخوشلوغو و اوزانان ایسینتی سیله باشقا بؤلگه لردن فرقلنن بو بؤیوک هنده ورین ازه لدن عئینی طبیعتله فورمالاشدیغینی

دو غاچی بیلگینلر تصدیقلمیشلر. بو اوزدن بو گنیش هنده ورین
 اینسانلارینین گلشیمهسی و مدنیتی بنزر اولموشدور. منیمله سنین،
 بیر همدانلی ایله تبریز لینین تیپینده فرقلیک یوخدور. بونو دئییب گنچمک
 اولماز! بو عینی لیگین درین انتتیک سبیلری وار! ساده بیر سونوج
 دئییلدی بو کیملیک بیر لیگی! دوغانین بیزه وئردیگی بو اوزللیکلره آچیق
 بئین و گوزله باخماق گرک! بو اوزللیکلرین آسانلیقلا دییشمهسی مومکون
 دئییلدیر! فارس میلچیلری، تورکلرین دیلینی دییشدیرمکله کؤکلرینی ده
 اونوتدورماق ایستیهیرلر! من، بو آلانین آدمی دئییلیم. ساوادیم دا اونا
 چاتماز! آنجاق دولانا-دولانا، آختارا-آختارا بیر گرچگی آنلامیشام.
 آنلامیشام کی، بو گنیش بؤلگه نین عینی طبیعتی و اینسانلاری واردیر.
 ائشیتدیگیمه گوره، ۶-۷ ایلدیرکی، قوزئی آذربایجانین بیر چوخ یئرینی
 قازمیشلار. بو قازینتیلارین البتده کی چوخلو سونوجو اولاجاقدیر. بیر
 چوخ آرخولوقلارین چالیشماسینی ائشیتیمشیم. اؤلمهسک ساغ قالساق،
 تورپاقدان چیخان اویغارلیق اؤرنکلرینی گورمجبیک! قالدی کی، بوردا
 چوخ اینسانلار یاشاییر. بورانین خالق ایلین بو فصیلینده بئله ایلیق هاوایا
 آلدانمازلار! بو اینسانلارین تجروبه سینه بیز ده اینانمالیق! بورالاردا هاوا
 تئز دؤنر. باخ، ایکی ساعات اؤنجه گؤیده بولود یوخ ایکن ایندی سولدان-
 ساغدان بولدولار اسمیه باشلایب! اومید اندیرم کی، یولدا بیزی قار-
 یاغیش توتماسین!

- جاببار عمی: کیشیخان بئین وئردیگی بو خبرین ایلیک قایناغی "پراودا
 قزئی" اولموشدور. من، بو قزئتنی بیر باکیلی ظابطین الینده
 گورموشدوم. تبریزده فیرقه نین مرکزینده تانیش اولدوغوم بو ظابطله

- بیرلیکده بو قزنتی اوخیارکن ۱۹۴۰-جی ایلدن بری داهای گئنیش قازینتیلارین آراز چایی هندورینده گئتمه‌سینی اؤیرندیم. بو قزنتین یازدیغینا گؤره، آراز-کور اویغارلیغی نین اوزانتیسی چوخ گئنیشدیر. اویله کی، بو گئنیشلیگی گونئی قافقازلاردان "مئسوپوتامیا" یا ایکی چای آراسی، باشقا آدی ایله فرات-دجله آراسی قدر اوزانماسی گؤزله‌نیلیر. بئله اولارسا، بو اویغارلیغین مرکزینده "تورک آذربایجان یایلاسی"نین تاریخی سورج ایچیندن اولوشماسینا شوبهه میز اولمالیدیر.
- کیشیخان عمی: اوستا، دانیشیق‌لاریندان بیر شئی الده ائده بیلیمدیم.
- دوغروسو، بیراز یومشاق و منیم دیلیمده آنلاتسان!
- کیشیخان بی، سیز اؤزونوز اوستادسینیز! آلقاق کونوللوک ائتمگین!
- یوخ جاببار بی، دوغروندان دئییرم. بو بیلگیلرین اوخونماسی گرکدیر. بللی کی، سن بونلاری اوخوموش بیر یسن. من او قدر عاغیللی یام کی، بیلیم‌دیگیمی بیلندن اؤیرنیم. من جاهیل اینسان دئییل کی بیلیم‌دیگیمی گیزلی ساخلام! بو قونولاردا سندن چوخ اؤیرنمیلیم. تکی عؤمور اولسون.
- من: جاببار عمی، دوزو منیم ده بو قونودا بیلگیم یؤخدور. بونلار منیم اوچون ده یئنیلیدیر!
- جاببار عمی: بیر آز حاقلی سینیز. بو قونولاردا آیدین کیتابلار یوخدور. اولسا بئله، چوخ آزیلی قایناق وار. ۳-۴ ایل اؤنجه، تبریزده بیر کیچیک قروپوموز وار ایدی. بیز تورک تاریخی آراشدیریردیق. آراشدیردیقجا، اینانیلماز سورغولار قارشیمیزا چیخیردی. بو سورغولاری

جاوابلانديرما يولوندا داها چوخ آرما، داها درين دوشونمه و داها آرتيق چاليشماق گرک ايدى. من ايکى چاي آراسى اويقارليغيلا او زامان تانيش اولدوم. دجله-فرات چاپلارى ايکى ياناشى بويوک آخارسولاردير. بو ايکى چاي، تورکيه-مين آنادولو بولگه-سيندن باشلاياراق گننیش چاپلاردان سولانيب، بويوک آخارسو اولاراق تورکيه، عراق و سورييادان گنچندن سونرا "کنگر کورفى" نه تۆکولور. ۱۹۰۰ كيلومتره اوزونلوغو اولان ايکى چاي آراسيندا دونيانين ان ايلکين بويوک مدنيتلرى قورولموشدور. اورادا سامى کۆکنلى لر، تورک کۆکنلى لر و بير چوخ انتتيکلر ياشاميشلار. بيزيم تورپاقلاريميزين بو اويغارليغين ياخينليغيندا اولماسيلا کۆچ مئيدانى اولماسى قاچيريلمازدير. بو حاقدا داها گننیش دانيشاريق. کنگر آدينين هارادان گلديگى، سومرلى لرین کيملر اولدوغو، عيلاملارين هارادان گۆچ انتديگى، اورمو گولونون چئوره-سينده هانسى اويغارليقلارين يارانماسىنى بيلديگيم قدريله سيزينله پايلاشارام.

- جاببار عى، بونلارى نيه تيريزده بيزه اويرتمهدير؟
- بيرينجيسى، روسلارين تورک آنلامينا قارشى دوشمن مۇوقعى، ايکينجيسى، بو حاقدا بيلگينين گيزلى ساخلانيلماسى، اوچونجوسو، استالينين زورلا قوندارما آدرى ديليني، کولتورونو، اويغارليغيني دوغما تورک وارليغي آدينا يئرلشديرمه سى، دوردونجوسو، سوونت دؤولتئينين آذربايجانى سوونت لشديرمه سى، بئشينجيسى، فيرقه باشچيلارينين روس ايدئولوگياسينا وورغونلوغو، آلتينجيسى، روسلارين آذربايجانى تورکيه دن اوزاق توتماسى، يئدينجيسى، ليدئرلريميزين اؤز گرچک اولوسال وارليغيميزدان خبرسيز اولماسى، سئگزينجيسى، بيزيم کيمي دوشونلارين

سورکلی اولاراق گؤزله مده اولماسی، دوققوزونجو، زامانین اولماماسی، اونونجو... سای کی قورتارسین!... روسلارین دوشونجه سیستمینده تورک وارلیغینین اؤیرتيلمه سیله باغلی بؤیوک دوشمنچیلیک گؤزه دییردی. روس ظابیطلرین تورکلویه قارشی نیفرتینی باشا دوشوردوک. آما آذربایجان ظابیطلرینین اؤزلرینه قارشی دوشمنچیلیگینی ایسه آنلاماق اولموردو. آذربایجان ظابیطلری روسلاردان داها سرت آنتی تورکلوک سیاستی یورودوردولر. او زامان، بونلارین ال آلتیلاری بیزیم علمی قروپو داغیتدیلار. فیرقه‌نین یارانماسیندان اؤنجه بیر آذربایجان ظابیطیله تانیش اولدوق. اونو سئوه-سئوه اؤز ایچیمیزه آلدیق. ۵-۶ ییغینجاقدان سونرا اونو داها گؤرمه‌دیک. هاردا سا بیر هفته سونرا، بیزی بیر-بیر ائویمیزدن آلدیلار. پانتورکیست دامغاسی ایله حده له‌دیلر. بیر داها توپلانماغیمیزا ایزین وئريلمه‌دی. حتّی تورکلوک حاقیندا دانیشماغی یاساقلادیلار! کومونیستلرین تورک وارلیغیندان نیفرتینی حله ده آنلامیش دئیلم! بو روسلارین بوتون وارلیغینین تمه‌لینده تورک وارلیغی یاتیر. بونلار، مینتدار اولماقدانسا، تورکلره دوشمن کسیدیلر!

یوخسا، بو دوشمنلیگین آلتیندا نه یاتار کی! بوردا، دئیشن هنج بیر گرچکلیک یوخدور! نجه کی روس، فارس، گئرم، عرب وار، ائله جه ده تورک وار! نییه منیم وارلیغیمی قبول ائتمه‌یلر وار! من و ارام دئییه، هامی دا اولمالی دئییلمی؟ بو دونیادا کیمسه کیمسه‌نین یئرینی دار ائتمیر. روسلارین و فارس‌لارین تورکلره قارشی باخیشلاری فاشیزمدن ده بتردی! روس ایدئولوگیاسینین تورکلویه باخیشی بئله‌دیر! روسلار وارلیقلارینین تورک‌وستان مزارلیغی اوزه رینده قورولماسینی اونوتمالی‌دیرلار! یوخسا

بیر گون بو مزارلیق آياغا قالخار و اوزه ریندهکی هر شئی اؤزو ایله گۆمر.

— کیشیخان عمی: آ کیشی واللہ کی، سن بیر دنیز سن هااااا! واللہی دیز چۆکوب، اوشاق کیمی سندن اؤیرنمک ایستیمیرم!
دوغرودو عمی! هله بیز گنجلرین سیزدن اؤیرنهجک داها چوخ بیلگی وار! سیزدن و جاببار عمیدن چوخلو اؤیرنمک گرک.

انسیزین گنجهنین قورد اورکلی تورک چوبانی !

یولا چیخارکن ماوی گۆزلو گۆیون اوزه رینه چۆکموش قارا بولدولارین پوز غون اوزو اوستوموزه قۇنان سرت داملاجیقلا رلا اؤزونو گۆستردی!
هاوانین آنیدن دیشمه سیله کاروانین دا سورعتی آرتماغا باشلادی.
قارشیمیزداکی، ان آزیندان بیر ساعاتلیق جیغیر یۇلون نۇجه بیتهجگی، باشقا یاندان ایسه یاغور آلتیندا قالارساق باشیمیزا نه گلهجگینی دوشونمیه باشلادیق! قارشیمیزداکی بلدچی عسگرین اوجا سسله "تنز گلین!"
چاغیرماسیندان، دورومون پیسیلیگی بللی اولوردو. باشیمیز اوستونده یوغونلاشان بولدولارین درمیه دؤغرو یورومەسی چوخ قۇرخونج گۇرونوردو.
هاوانین اثرکن قارانیلغی ایله یاناشی، سۇیوماسی دا کند یۇلونو جهنم یۇلونا چؤیرمیشدی. گنتدیکجه یوکسلن قارلی-یاغیشلی دلی کوله گین اوزه ریمیزه چارپماسی ایله یئنی آشامالی اولوم-دیریم ساواشینا توش گلیمشیدیک. داغلار

آردیندان گورولتوسو ایله دهشتلی گورونن قارا بولودلار، آرتیق باشیمیز
 اوستونه آلچالیردی. بیراز اؤنجه باشلایان یاغیش سیمهلری سنل یولا سالیردی.
 اؤن-اؤن بئش دقیقه ایچینده جهنم یولونا دؤنن کند یولو کاروانین اولان-قالان
 یاشام اومیدینی ده الیندن آلمیشدیر. ایچیمده اولان تانری شوبههسی اؤلدوقجا
 آرتمیشدی. تانرینین اوزه ریمیزه قصد ائتمهسینی دوشونمەدن راحت
 ائدیلمیردیم. تپە-دره آراسیندا چاشباش قالان قاتیرلارین اومیدینه قالمیشدیق.
 باشیمیزی سوخاجاق بیر یووا گورونموردو. یئنین، کئچن گنجهلرین اولوم
 قورخوسو باشیمیزین اوستونده اسمیه باشلامیشدی. آشاغی ایله یوخاری
 آراسیندا چکیلن جیغیر یول هر آن اینجه لشیردی. بیراز اؤنجه خوشبختلیک
 منلودیسی اولان چای شیر یلتیسی، وحشی روزگارین شاهلیغینا تسلیم اولموشدو.
 آلاهیین گؤیده توپلایاجاغی بوتون سنلر باشیمیزا آغنایردی. سانکی یوخاریدان
 اوستوموزه پالچیقان سنل آخیردی. سنیرک یاماجلارین قوروموش قول-
 بوداقلاری یایدان قورتولموش اوخ کیمی سول-ساغیمیزی هدفه آلیردی. هر
 کس، الینده اولانی ایله اوزونو قوروما یا چالیشیردی. من، اولقانین ایستیفاده
 ائتدیگی قاتیرین خورجونوندا یئرلشدیردیگیم پتولاری اونلارین باشینا چکمهیه
 چالیشیردیم. آنجاق دلی کولک بونا دا انگل اولوردو. گورولتولو یاغمور هر آن
 چوخالیردی. هر کس بو دوروما قارشى دیرنمیه چالیشیردی. جاببار عمی الینده
 گزیدیردیگی شاپقاسینی آلتینا کئچیرەرک، ایکی الی ایله انو ساхлаماغا
 چالیشیردی. کیشخان عمینین بو دورومدا نورمال داورانیشی آجیغما گلیردی!
 او، سنیرک آغ ساچلارینی یاغمورا بوراخاراق "ستارخان ائللینین یوخدو
 قورخوسو!" مارشینى اوخویا-اوخویا، سانکی سرتلشن روزگارا سینه
 گیریدی! هاوا شرتلرینین قارشیمیزا چیخارا بیلهجک پروبلنلردن

قورخوردوم. کیشیخان عمینین سویوق قانلی داورانیشلاریندا لاقئیدلیک
 حیسنیدردیم. اونون دا بیزیم کیمی قورخماسینی گؤزلرکن، بیر قاتیرین
 نوختاسیندان چکهرک مارش اوخویا-اوخویا یورومەسی منە آنلامسیز گلیردی!
 هامینین بیر نچه ساعاتلیق خوش احوالی جهنم آجیسی اولموشدو. بیزه یاخین
 اولان تپەدن یووارلاق حالیندا بیر قوزو سوروسو دریه ساری یئنیردی. سورو
 ایتلرینین بیزه ساری هورمەسی انشیدیلیردی. کۆپکلر گلیب، سونرا دا گئری
 دؤنەرک گؤزلرینی بیزدن آییرمیدیلار. یاغمورون گورولتوسو بللی کی،
 اونلارین دا عاغلینی چاشدیرمیشدی. یاغیش، ایلدیریم و گورولتو هر آن
 آرتیردی. سس سیز-سمیرسیز ترلانی چیغیر-باغیری کسمەدن سوروردو.
 اؤندە گئندن عسگرله چوبان آراسیندا ال ایشارتی سونوجوندا دریه ائئمە میز
 بللی اولدو. بیر یول آیریجیندان ائنەرک اؤزوموزو، اؤندە گؤرونن سورونون
 ایزینه بوراخدیق. قارشیمیزی کسن دؤنوشدن سونرا بیر خارابالیق تیکینتی
 گؤرۈندۈ. من اؤنجه، وارمیش اولدوغوموزو دوشوندوم. کیشیخان عمی
 بورانین یول اوستو کؤهنه چاپار دایاناجاغی اولدوغونو دوشوندو:

- کیشیخان عمی: ساغولسون عسگرله چوبانی! بیزی یاغیشدان
 قورتاردیلار! یوخسا بیریمیز ده کنده ساغلام یئتیشمزدیک. بورادا گئجه له
 مه گیمیزی دوشونورم! اینشاللاهی کی، آلاهی جنابلاری باشیمیزا
 بیخمازبورانی! (گوله-گوله).
- عمی حله چوخ قالیر کنده؟
- بیر ساعاتلیق یولوموزون اولماسینی دوشونوروم.

جایبار عمیدن اؤیرندیگیمه گۆره، بئله یئرلرین کئچمیشلرده اوردو ائوی و یا کاروانسارای اولماسی گۆرونوردو. سونرالار بئله یئرلردن چاپارلار یارارلانارمیشلار. بو تیکینتی نین بیر چوخ یئری سؤکولسه ده، ایکی سورونو آلتیندا توتاجاق قدر بویوک تاوانی وار ایدی. پالچیق دیوارلاری ایله چاغا مئیدان اوخویان بو یالقیز و یارالی سارایین هانسی شاهلاری، خانلاری، پاشالاری، یول کهسنلری، اشکیالاری گۆرمهسی بللی دئییلدیر. نهاونددن چیخارکن، چئوره سینده گۆرونن قالا ییخینتی لارینین تاریخی آنلامینی جایبار عمیدن سوروشونجا، بو بؤلگه نین باشی بلالی اولماسینی اؤیرنمیشدیم. آنجاق بو کاروانسارایین چاغینداکی گۆز قاپاردیجی احتشامی منیم اوچون گۆزل بیر تجربوه ساییلیردی.

"یاغیشدان قورتولونوق دامجییا راستلادیق!" آنلامینی بورادا عئینله گۆرمک اولوردو! کاروانسارایین هر یئری قیش آلاچیغی کیمی دامجیلا بیردی! بو منه گۆره، اینانیلماز ذوق وئریجی تابلو کیمیدی! اولقا اوچون دهشتلی گۆرونن بو کاروانسارای، جایبار عمی اوچون بیر آبیده، بایرامی بئی اوچون بیر عسگر ائوی، کیشیخان عمیه گۆره، گیزلنمه یوواسی، سکینه آنا اوچون ایسه، مؤولانا یوواسی کیمی گۆرونوردو. بو آرا ترلان بوتون گوجو ایله اولقانین بوش دؤشونو امیردی. هر کس اؤزونو گۆیدن آخان سئل بلاسیندان اوزاقلاشدیرماغا چالیشیردی. کیشیخان عمی:

— جوانشیر، او غلوم دور گل!

— هارا عمی؟

— چوبانا!

- نه اوچون؟

- سن گل!

کاروانسارایین سورو اولان یۇنونه یولا دوشدوک. ایتلرین بیزی گۆرهرک
هافیلدیسى چوبانین ایشار تیلە کسیدلی. کیشیخان عمی بیزه باخان عسگرلره ال
قالدیراراق اونلاری سالاملادی. عسگرلرین اوزاقدان ایذنیله چوبانا ساری
گئتدیک. چوبانین بیزه ساری گلەسیله بیرلیکده یاخینیندا اولان کۆپکلرین
ایکیسی ده میزی-میزی یورومعه باشلادیلار! اورتا یاشلاریندا اولان چوبانین
چیگینیندهکی دریدن دیکیلیمیش بۇرنوزلو جیلیققا اوْنو اولدوغوندان داها
گۆرکملى گۆستریردی. الیندهکی چوماغیلا کۆپکلری ساکینلشدیرن چوبان،
بنش-اون متره دن الینی قالدیراراق بیزی سالاملادی:

- چوبان: سلامو-آلئیکوم تانری قوناقلاری! خوش گۆردوک سیزلری!

هارادان بئله، هارایا بئله! بو یولدا، بو دلی توفاندا، بالا-بولا و یوک-یاپلا
نه ایشینیز وار آلاھین بو اونودولموش مزارلیغیندا؟! آلاھین بو ایلدیریمی
آلتیندا، درمیه ائتمیش قارا بولودلو گنجەسینده! بو یوللاردان چوخاندیر
آدام-مادام کنجمز! یۆلونوزو آزمیش سینیز البتّه!

- کیشیخان عمی: سالام اولسون چوبان قارداش! بول اولسون! برکتلی

اولسون! اینشاللاھ کی، اوزونوزون سورونوزدور! تانری قوردان-
جاناواردان قۇروسون! آتی-سودو بول اولسون! هارادان گلیب-هارایا
گئتدیگیمیزی سوروشما، چوبان قارداش! بیز، قارغیشلانمیش تورکلریک!
اوزگورلوک دئدیك! دئدیلر آلین بو دا اوزگورلوک! نفس دئدیك! دئدیلر

- داغ-دره سیزین اولسون! بو کاروان تبریزدن "بدیع آباد" سورگونونه
 آزدیربیلیب! بدیع آبادا نه قدر یول وار قارداش؟
- هاردا سا بیر آغاج یول قالیر. سورگون دندیگین نه؟ آنلامادیم! تبریز،
 بیلدیگیم چوخ اوزاقلاردا بیر یئر دیر. نییه بورالارا گلدیگینیزی باشا دوشمه
 دیم! اوز یئرلرینیزده قالسایدینیز! سیزین سوزلرینیزی باشا دوشمورم!
 تانری کؤمگینیز اولسون! منده بیراز چۆرک، پئندیر وار. چوبان ارمغانی!
 قوزولاردان دا سود ساغار سیزلری دویوزدورارام! بوردا گنجه لمک
 تهلوکملی اولار. یولا دوشمک هاوا شرطلرینه باغلیدیر.
- چوبان قارداش سنین آدین ندیر؟
- نؤکرنین آدی تاروئردی؟ سنین و اوغلونون آدی ندیر؟
- منیم آدیم کیشیخان، او غلومسا جوانشیر! بیر گۆزل بالاسی دا وار!
- تانری ساخلا سین. ماشاللاه تنز ائوله نیب! بیزیم ده یئرلرده گنجلرین باشینی
 تنز بله-بوروت اندرلر. جاوان نه قدر تنز ائولنرسه او قدر تنز بویویر،
 دئیرلر! منی ۱۶ یاشیندا ائولندیردی لر. ایندی ۱۲ نوم وار! حله ده آياقدا یام!
 هم اوزومون، هم ده بالالاریمین اوشاقلاری اولور! اولدوقچادا اولاجاق
 اول آلاه! اوزومون سوروم یوخدور. اولسایدی، بورادا سیزه قوریان
 کسردیم. اوزومون بیر اینک، اوچ قوچ، ایکی قویون و ایکی کئچی
 واریمدیر. اونلاری آغانین سوروسونه قاتامام! بو سورو، "حاجی سلمان
 آغا"نین اونلارجا سوروسوندن ان کیچیکیدیر. آغا" لر "دور. آما، سودو-
 چۆرگی حالالیدیر! حاجی سلیم آغا لرلارین ایچینده گۆردویوم ان اینصافلی
 آغادیر. تانری اونو پیسلیکلردن اوزاق توتوبدور! اونون اون سوروسو و

۱۵ توفنکچیسى وار! او، بؤلگه‌نین ان بؤيوک مالیکانه‌سینه صاحیبیدیر. مینلرجه قۇچ-قوزو-کئچی، اینک، دانا و ساییسز خۇروز-تۇيوغو وار! بیزیم ده تانریمیز کریمدیر. بو گونه ده شوکور! یاغلی-یاوان چۇرگیمیزی تاپیریق. سورونون آرخاسیندا گۇردویونوز او ایگیدلر ده قیزلاریمدان اولان نوملریمدیر. اونلاری یانیمدا ساخلا بیرام کی، گلەجکده منیم یئریمی تۇتسونلار. آغانین بیز تورکلردن خوشو گلیر. او، تورکلرین ایگید، امین، دوزگون و اوستا چوبان اولدوغونو دئییر! اونا چوبان اولالی ۳۰ ایل اولدو! آغانین ایستگینه گۇره، بو ایکی نوه می گلەجگه یئتیشدیرملى یم! اما من، هله ده بورادا اولدوغونوزو آنلامادیم!

— کیشیخان عمی: تاروردی قارداش، بیزی بورایا دؤولت آزدیریب! بیز بوندان سونرا بدیع آباد کندینده یئرلشیب اورادا یاشایاجاییق! بدیع آباد کندى نئجه یئردير؟

— سیز، دؤولت آدامینا بنزه میرسینیز کی! دؤولت آدامینین یاخاسی آغ اولار! یاخاسیندان ساللانان اوزون بیر پارچا اولار! اؤزو ده، سوواری گه‌لر، سوواری گئدر. هم ده، ایکی-اوچ آدام گه‌لر! گلنده بوش گه‌لر، گئنده ایسه ماشین دولوسو بال-پتک، سود-خاما، قویون-قوزو و تویوق-خوروزلا یولا سالارلار! آغا بئله، اونلارین قارشیسیندا اللری بوکوک دایانار! یوخ! اینانمارام! سیز، آج-سوسوزلارین دؤولتله نه ایشینیز اولا بیلر کی! بیر ده، "بدیع آباد!" "بدیع آباد" قاماسیاب"ین لاپ کچیچک، یوخسول و بوش کندیدير! اورانین کند آغاسی بئله، آغا سلیمین نوکریدیر! اورانین گنجلرینین چوخو لرستانین خورم آباد، شهرینه کؤچولر! تانری سیزین کؤمگینیز اولسون! بللی کی، سیزلر چوخ بؤيوک گوناھ ایشلمیسینیز!

"دؤلت بابا" سیزی، تبریزدن بورایا نییه گؤندرسین کی! یوخسا،
 گوناھسیز آدامین بورادا نه ایشی اولار! تانری اوزو سیزه یاردیم انتسین!
 بیر آزادان هاوا تام قارالاجاق! بو یاغیش بیزی بو گنجه بورادا ساخلاماز،
 اینشاللاه! صاباحاجان بورالاردا مین بیر بلا اولاییلر! هر احتمیالا قارشی
 هاوادا بیراز ایشیق وارکن اؤدون توپلاماق گرک. سیز، گنجلره دئیین
 قورو آغاجلاری کاروانسارایا توپلاسینلار. یوخسا، گنجه سوؤوغوندان
 ساغلام چیخان اولاماز! اوشاقلار و قوجالار تلف اولار! نوله ریم محبوب
 ایله جوشقون دا سیزه یاردیمچی اولاجاقلار. اولار هنده وری یاخشی
 بیلیرلر. من ده قویونلاردان سود ساغیم! بیر آز چئویک اولماق گرک!
 - کیشیخان عمی: تارونردی قارداش ساغول! تانری سنه عؤمور وئرسین!
 بالالارینی ساخلاسین! اوزانان یاردیم اللرین ساغولسون!

کیشیخان عمینین آردیندان من ده تشککور ائدرک، کاروانیمیزا ساری
 دؤندوک. باشچاوشووش بایرامی ایله بیرلیکده چاوشووش درویشلونون بیزه طرف
 گلمه سینی گؤردوک. خوش-بئشدن سونرا باشچاوشووش چوخ سارسینتیلی
 گؤرومو ایله:

- باشچاوشووش: تانیشلایغینیز هارا چاتدی؟
- من: سیزین دورومونوز یاخشی گؤرونمور، سرکار!
- یوخ اوغلوم، یاخشی دئییلیم! بیزی بو گونه سالانلارین سویو-سوؤو
 قوروسون! کؤکو داغیلسین! هانسیمیز یاخشی بیق کی! ظولومون سون
 قاتیدیر! بو میلتن گوناھی ندیر؟ ظولومون ائوی برباد اولسون، اوغلوم!
 تنزلیکله سنینه اؤلکانین ایشینی حل ائتملی بیک. یوخسا، بو یالقیز قیزین

سونو پیس اولاجاق! اونون بو بوینو یوغونلاردان قورتولاجاغی اولاماز!
ژاندارمایا آرخایین اولونماز! ایندیدن اونا خور باخانلار اولارسا، سونونو
توپارلاماق اولماز! آغا معلمین ایشلریندن خبریم وار! او کیشینی، تانری
بیزه ساخلایب! فیکری و عملی دوزدو!

- کیشیخان عمی: سرکار بونلاری دانیشماغا واختیمیز بولدور! ایندی بو
یازیقلاری گنجه سویوغوندان قورومالیق! اودون لازیمدیر. تونقال
قالاماق لازیم! سویوغا و قوردا قارشی سحرمدک آلو-آلو آتش گرک!
گنجلری اودون بیغماغا گوندرمه لی!
- باشچاووش: مگر گنجینی بورادا قالماق ایسته میریک؟ یاغیش بیرازدان
کسر! منجه یولا دوشسک، گنجینی کنده چاتاریق! سن نجه
دوشونورسن؟

- چوبانین مصلحتینه گوره، بورادا قالمالی ییق! او، بورادا گنجله نیب،
صباح صاباح یولا چیخماغی دوغرو بیلیر! او، پیس هاوا شرطلرینین
اولاجاغینی و یوللارین یویولدوغونو سؤیله ییر. اونا گوره، بو یوللاردا
قاتیرلار چامورا باتار و قوردلار اوچون اوو اولارلار. حتی اینسانلارین
بئله، جانی تهلوکده اول بیلر. او دئییر کی، قارانیقدا قوردا-جاناوارا یئم
اولا بیلیریک! دوغرو دا دئییر. چوبان، بو بؤلگه نی هر کسدن یاخشی بیلیر.
اونون اوزوندن بو گنجینی آج-سوسوز و یاردیمسیز قالما یاجاییق. چوبانین
دندیکلری قولاق آردی اندیلمه مه لیدیر.

گنجنین گوزله نیلمز اولایلارینا قارشی اینسان سوروسو بیزلرله، قویون
سوروسو بیر آریا گلیمشدیک! ایتلرین بیزه قارشی حیرصلی داورانیشینین

یئرینی دوستلوق آلمیشدی. کۆپکلرین بیزه قارشى ساکیت داورانماسینا ان ممنون اولان اولقا ایدی. اولقا اینانیلماز درجده کۆپکلرین داورانیشینى آنلایردی.

ایکی-اوچ ساعاتلیق یوغون یاغیشدان سونرا داغ-داشدان شیریلتي سسی کسيلمیردی. هاوا تر-تمیز، آنجاق چوخ سۇيوق ایدی. آرتیق گوندوزون ایستیلیگیندن اثر-علامت یوخ ایدی. سرت یاغمورون آخینیدان کاروانسارایین تاوانلی بۇلومو ده جیم-جیلاق اولموشدو. ایسلاق گئییملرله هاوانین نمیشلیگی اوست-اوسته گلینجه، آنی اوشوتملر جانیمیزی دریندن تیتیرتیردی! هر کسین سۇيوق قارشیسیندا عاجیزلیگی بللی اولوردو. دوروم بئله گندرسه بیر-ایکی ساعات ایچینده یئئیدن فاجیعه یه دوشمگیمیز قاچیریلماز گۇرونوردو. بئله دورومدا، ان آزیندان تونقال قالاماق گره کن حالدا، چوبان بونا انگل اولوردو. تبی کی، حاقسیر دا سایيلمیردی! چونکی، بئله دوروملاری یاشایان بیر قۇجامان چوبانین تجربوهسی آز دئییلدی. او، بو دوروملاردا تلسگن لیگین اصل دوشمن اولدوغونو وورغولایاراق بئله سۇیلهدی:

— بیرازدان قارانیقلا بیرلیکده سیس-دومان دا اوزه ریمیزه چؤکر. بو دورومدا قوردلارین توی- بایرامی باشلار. بیزیم الیمیزده سادجه بئش توفنگ و اولسا-اولسا یوز قورشون وار. بونلارین بوشونا بیتمهسینه ایزین وئرمهلی ییک. یۇخسا، بو جاناولارلا بوش ال ایله باش ائتمز اولاماز. قورشون بیتمهلی، اود ایسه سؤنمهلیدیر. بو ایکیسینی گۆز ببگی کیمی قورومالی ییق. ان آزیندان، 12 ساعات بۇیونجا، دان پاتلایینجا بونو باجارمالی ییق. بیزیم اؤدون ییغماغا داها چوخ زامانیمیز یۇخدور. هاوانین

بیراز ایشیغیندان ایستیفاده ائتمهلی بیک. چئورهدن اوزاقلشامدان الیمیزه گلن اودون پارچالارینی تۇپارلامامیز لازیمدیر. هوانین تام قارینلیغینا بیر ساعات فیلان وار. یاغیشین آزالماسی ایشیمیزه یارادی. بو بیر ساعتدا داها چۇخ اودون تۇپلاماق گرک. قاری-قۇجا و اوشاقلی آنالاردان باشقا هامی اودون ییغماغا دۇغرو! یاللاه! دیری قالماق اوچون اودون گرکدیر. اوشومهنین تک علاجی حرکتدیر. کیمسه عسگر و چوبانلاردان قاباغا دوشمه سین. قاش قارالار-قارالماز هر کس گئری دۇنسون. کیمسه قارانلیقدا بورادان چیخارسا قاییتماسی آلاها قالار! اودونلارین توپلانماسیلا تۇنقال یاناجاقدیر. بیر آز دۇزون! خسته لنمک اؤلمکدن یئیدی!

تاروئردی چوبانین امرلری یئرینه یئتیریلیمیشدی. درمه بوللو سینیق قول-بوداق وار ایدی. قاش قارالینجا ایسته نیلن اودون پارچالاری توپلانیمیشدیر. چوبانین سۆزلری قارشیسیندا کیمسه نین جیقی چیخامییردی. زامان هیسیندن کۆموره دۇنموش دۇرد بوجاقلی قارا داشلاردان اولوشان اورتاباب اوجاغین اوستونده ییننجه ساغیلیمیش سود دولچاسی ایسینیردی. هر کسین گۆزو تاروئردی بنین اللرینه دیکیلیمیشدیر. او، چوخ تمکینله الیندهکی اینجه آعاج بوداقلا سودو قاریشدیریردی. اوجاق باشیندا اونون جاببار عمی، کیشیخان عمی، چاوشلار و ایکی عسگرله نه دانیشدیغی بللی دئییلدی. هر کس بیرلیکده ییخیق سارایدان قالان تکجه تاونلی بؤلگه ده توپلانیمیشدی. اوجا دیوارلار لا ساغلام گۆرونن سارایین آرخیانی سۆیکنه جگیمیز اولموشدو. تاروئردی بنین تاکتیکینه گۆره، اینسانلارین یئری اورتولو دیوارلارین کونجو، قویون-قوزونون یئری

اینسانلارین ساغ یانی، تونقال ایسه اینسانلارین سولوندا اولمالیدیر. چوبان داینین بو دوشونجه سینه گۆره، بیزلر هر ایکی طرفدن تهلوکه دن اوزاق توتولوردوق.

سون گونلرین آلیشقانلیغی اولاراق، ترلانی دوداقلاری اولقانی بوش ممه سیندن اوزولمزکن، منیم ده اللریم اینججیک اللریندن اوزاقلاشا بیلمیردی! سانکی اولقا،" پیر"، بیز ایکی میزه سونا باغلانان حاجت قیفیلی اولموشدوق! توپلانمیش قوجامان تونقال اودونلاری یانماغا حاضیر گۆرونوردو. توپلانان اودونلارین ایچینده چوخلو چام بوداغی و بوللو چام قۆزو وار ایدی. من اودون ییغاندا بو قدر چام قوزونون اۆنمین سوردوم. جوشقون اوتانا-اوتانا بو قوزلارین ایشیمیزه گلمه سین دئی و باشقا سۆز دانیشمادی.

چینقو، سخسی و دمیر قابلارا سوزولوموش سودله بیرلیکده، پندیر، ساچ لاواشی و سوزمه یوغورد دا اینسانلارا داغیلدی. آج قوردون سورو گۆرمه سی کیمی چوبان ارمغانین اوزه رینه دوشدوک. اولقانی بئله آج اولماسی گۆرونمه میشدی. آز بیر زامان ایچینده الینده اولانلارین هامیسینی بیتیردی. نه اولار سا جانیندان جان آلیبیردی. ترلان یازیق اولقانی آجلیغینی حسابا قویمادان سۆمورقان کیمی آنالیغینی سۆموردو.

گونلرجه بو دورومو ایزلرکن الیمدن بیر یاردیم گلیمیردی. او، هر یئدیگیندن ترلانا دا دادیز دیریردی. اولقا، بو ایشینی ترلانی سوددن آچماغا باغلاماییردی. او، بو بختسیز اوشاغین هر احتمال قارشیسیندا یئمیه آلیشماسینین واجیب لیگینی وورغولوردو. من، اولقا اوچون بیراز دا یئمک و سود آلاق ایسته بیردیم کی، محبوبون الینده بویوک بیر کاسا سود و چۆرک بلله سی بیزه ساری گلدیگینی گۆردوم:

- دده اوشاقلی آنالارا پای گۆندردی. بو دا سیزین بالانیزین پاییدیر. "عاقیت اولسون دئدی".
 - ساغول محبوب گل سن ده اوتور!
 - یوخ من گئدیم تونقال قوشوم. بیرازدان هاوا زیل قارالار. سن ده گل ایسترسن!
 - اولقا : محبوب سنین نچه یاشین وار؟
 - بیلیم اؤن آلتی فیلان دئیرلر. منیم ده بیر بالام وار. بیر یاشیندا "آباس" آدیندا!
 - تانری باغیشلا سین! سن ایندین آتا دا اولموسان؟
 - بیزده بئله دیر! بورالاردا قونداقدان آدلاناریق! ۱۳-۱۴ ده ائولنریک. من گئدیم. ایندی دده هایلار!
- ترلانین پایبندان اولقانی قارینی اییجه دویموشدو. بیراز قالان سود ایسه، یدک اولاراق ساخلانیلدی. اولقانی اوزو گولوردو. اوستو ایسلاق اولسا دا، قارنین توخلوغو اونو گولومسهدیردی. اولقانی سئویمه سیله، من ده سئوینیردیم.
- گااور قیزین سیجاق اورگی منیم اوچون دونیانین ان یانار اوجاغی و سؤنمز گونشی ساییلیردی. اوتانماسام، بو گااور قیزا اوله سینه عاشیق اولدوغومو داغلار-داشلار، درملره-برملره هارایلاردیم! اوجا سسله قاماسیابی تانیق توتاردیم، بو توتقوما- بو سئوگیمه!
- محبوبلا جوشقون توپلادیغیمیز چام قوزلارینی ایکی یئره آیتیردیلار. بیر آز اوزون، کیچیک قوزلاری بیر یانا، داها توپوق و بویوک قوزلاری تونقال اولاجاق اوجاغین آلتینا یئرلشدیریردیلر. من اونلارین بو ایشینی آنلایا

بیلیمیردیم. اؤز-اؤزومه دئییردیم کی، نه فرق ائدر، هامیسی یاناجاقدیر. آما بو ایشین طبیعی کی، بیر آچیقلاماسی اولدوغونو دوشونوردوم:

- جوشقون بونلاری نندن آبییریرسان؟
- بونو داداش محبوب دئسین!
- سن نییه دئمیرسن؟
- داداش محبوب مندن ایکی یاش بویوکدو! او، ایزین وئرسه دئیرم!
- محبوب: دئنه خالا او غلو!
- جوشقون: چام آغاجین قوزلاری اثرکک-دیشی اولار. اوجاغا توپلانانلار دیشی قوزدور. اونلارین عؤمرو اوزون و دایانقلی اولور. ساعاتلارلا یانارلار. بو اوزدن اونلاری تنز آتاریق. بو کیچیک قوزلار ایسه اثرککدیرلر. اونلارین عؤمرو گوده اولار. ایسیتیسی ده آز اولار. تنز کول اولارلار. سحره یاخین اونلاری دا اودا آتاجاییق!
- من بونلاری بیرینجی کره دیر انشیدیرم. ساغول جوشقون قارداش!
- جوشقون: بیرازدان گور بیر تونقال اولاجاقدیر. بیز ده چوخدانیر بنله بیر تونقال قالامامیشدیق. بو تونقالا قور-قوش یاخین گلّه بیلمز! بیر آزادان بورا تندیر کیمی ایستی اولاجاق. گنجه سونو بیر داها سود ساغاجاییق. دده بیزه دندی کی، قوناقلارا قوللوق ائدک!
- سن ده ائولیسن می جوشقون؟
- یوخ، من بو یاز ائولنه جگم. آداخلیام! پوللاریمی بیغیرام.
- ئولنه جک قیز تورکدور؟

- بس نه اولسون! بیزیم بوتون عایيله میز تورکدور. خالالاریم، عملیریم، بییلریم! بوتون عایيله تورکدور. بیز، عایيله ایچی ائولنریک! کورپهلیکده نیشانلار یق! سیزده بئله دئیلمی؟
- بیزده ده آز-چوخ بئله دیر. کندلرده دندیکلرینله عئینیدیر. تبریزده ائولنمه ائلچی لیکله اولور. قیزلا اوغلان اوزگه ده اولاییلر. حتی ائولنه نهدک بیر-بیرینی تانیمازلار بئله! آما یاواش-یاواش بو دب دئیشیر. بئله کی، اوغلانلا قیز سوزلو اولاندان سونرا تانیس اولورلار! البته، ائولنهدک یالنیز بوراخیلمازلار. بعضاً ده بیر-ایکیسینین گوزو آلتیندا گوروشرلر!
- محبوب: بیلدیگیمه گوره، همداندا و نهاوندده ده دندیکین کیمیدیر. آیری یئرلری بیلیمیرم. بونلاری دده یاخشی بیلر. دندن هارایی اوجالمادان ایشلری بیتیرملی بیک!

کنچمیشده ائل-اوبا آراسیندا آغساققالار شوراسینین مشورت توپلانئیسسی اولاردی. اونلار، اوزون ایللر بویو بیر آرادا اولموش کیمی، ایچدن داورانیشلاری ایله کاروانیمیزا اومید توخومو سپیردیلر.

عسگرلرین کاروانسارای گیریشینده داش هئیره اوزرینده سیلاهلاری ایله اوغراشماسی ماراغمی چکسه ده، اولقا و ترلاندان اوزاقلاشماغی دوغرو ساممیردیم. ایکی نوهنین اودونلاری دوزنلهمه سی ده چوخ گوزل گورونوردو! اونلار، اوجاق ایشیله بیرلیکده سورونون دورومونو دا گوزدن قاچیرمیردیلر. یانیق یاناقلاری، ائلی کورکلی و چئویک ال-آیاقلاریلا ائرن بویوین بو کیچیک چوبانلار اوچون یقین کی، بئله قوللوغون باشقا دادی اولمالی ایدی! بو

ايكى گنج چوبان اوچون چابالاماق دۇوق وئرىجى بىر سئوگى كىمى
 گۇرونوردو. او ايكىسى بىر نئچه دقيقه ايچىندە بۇيوك تونقالى آلولىدىلار!
 تونقالين آلتىندا توپلانمىش چۇر-چۇپ و قۇل-بوداغين شاققىلدا ياراق يوكسكلره
 سىچراماسى گۇرمجه گىمىز ان گۇزل گۇرونوتولر يارادىردى! هوانين قارائلىق
 لاشماسى ايله اورتايا گلن بو گۇزل منظره نين آل-الوانلىغى داها دا
 گۇزللشىردى. چوبان دايى ايله نوملرينين بيزه باغيشلايدىغى بو گنجه نين آنيلارى
 هنج زامان بئىنيمىز دن سيلينمىدى!

"اىستى واركن شاختا- اولوم اوزاقلاشار داغ - دره دن ،

بۇز بولودلار سالخيم-سالخيم اولدوزلاشار گوى بره دن!

اىستى واركن، آتشيندن قاجار اولار قارائلىقلار،

لام-لام آخار ياشيل ياشام، گولربوى - بوى آرائلىقلار!

اىستى واركن يئر اوزونده قوردلا قوزو يۇلداش اولار،

اسكىك اولماز شن توى بوسات، ساز ايله سوز ديلداش اولار!"

بىر ساعات اۇنجهكى اولومجوللوک آرخادا قالمىشدير. اينسان اونودقاندير!
 توركلر ايسه اونودقانلىقدا دونيانين رقيسيز قهرمانى ساييلير! من ده بىر تورک
 اولدوغوم اوچون بئله دوشونوردوم! هر شئى ظنيمىزجه گۇزل گئديردى. حتى
 آلوون آتشفقان ليغىنى دويونجا، شاعير اولماغى بئله هوس انديرديم! هاميمىز
 تونقالين اىستيسينه بيغىشمىشديق. حتى قويون سوروسو بئله، بيزه ياخين بىر
 مسافده يئر سرنلەرک اىستىلىک کئيفى ياپيردى. سکينه آنا ترلانى قوجاينا
 آلمىش دينديريردى. ترلان ايسه، اوجا سسله هله نيردى. سورگونداشلارين

داماقلارى چاغ گۇرونوردو. "نھوند" دە تانىش اولدوغوم، تئھراندان بيزه قاتىلان كمال آدلى ياشيديملابيرليكه اوددان سيچرايان آلولارلا اويناييرديق كى، اوزاقدان بير اينىلتى سسى بوتون اينسان و قوزو سوروسونو ديكسيندردى! بو سس بير آن ايچينده كۆپكلرين ھافىلتى سينا، گلن-گندنلرين شاققىلتى سينا، قوزولارين مريلىتى سينه، اينسانلارين ايسه آنيان بير-بيرينه ساريلماسينا سبب اولدو! قورخو ينىندين ايچيميزه گيردى! آنجاق گنجھ قارانليغيندا ھارادان گلھىسى بللى دئييلدى! ھر كسين گوزو چوبان دايى يا دوغرو يۇنلدى:

- تاروئردى دايى: اى جاماھات قورخمايىن! بو سس چوخ اوزاقدان گلير. چاققال ويا بايقوش اولاييلر! ھوركھه بين سحرھك بو سسلردن چوخ ائشيدھكسينيز! بئش سيلاھليميز وار. ياراقلاريميزلا كيمسھنى ياخيئا بوراخمايىق! منھ اينانين، آرخايين اولون! ھامينيزى سحر تئزدن يولا سالاچاغام! بير آزادان سيزھ توتك ده چالاچاغام، نوھلريمين گوزل سسى وار! گورھكسينيز! منيم بو كۆپكلريم وار ھا!... ھرھسى ۱۰ قوردا بدلدى! قوردون گلھسى وارسا، گورھسى ده وار! من، ۴۰ ايلده بير قوزو بئله، قوردا وئرمھ ميشم! من، بو داغلارين سولطانييام! /گولھ- گول!/ و/اوغلوم محبوب، سن جوشقونو بوراخ گنت عسگرلرين يانينا! گلن- گندنيز چكيلي اولسون! بو قورخاق چاققاللارا و قوردلارا آمان وئرمگين! ياخيئلاشا بيلمزلر! آنجاق يئنھ حاضير اولون!

- کیشیخان عمی: تاروئردی قارداش، توتگینی چال! بو داغلار-درملره دوغانین ان گۆزل سسینی ارمغان ائت! من ده اوخویاجاغام. بو آلون، بو گۆزل اودون عشقینه من ده اوخویاجاغام! بیسمیلاه!

آن کئچدیک جه، اینیلتی سسلری اولتویا دؤنوشوردو. اوزون-اوزاتی اولتولارین قورد سسی اولماسیندان شوبهه یوخ ایدی. آرتیق هر کسه بو سسلرین قورد اولاماسی اولدوغو آیدین ایدی. آلوو ایشیغیلا چیچکله نیب-سؤلان اوزلرین تدیرگینلیگی بللی اولوردو. چوبانلارا گۆره بو سسلرین نورمال اولماسی، بیزی ساکیتلشدیرمیردی. کؤپکلرین "حاضیرجاو ایلغی"، بیزده دولایی قورخو یارادیردی! قوردلارین اولاماسی، ایتلرین هافیلتیسی و قوزولارین مهلیرتیسی بیزیم ایچیمیزدهکی قورخو سسلرینی آرتیریردی. چوبانین توتگینی کیمسه منیمسه میردی! اونون سویوق قانلی داورانیشیلا کؤپکلرین حرکتلنمسی اوست-اوسته دوشموردو! حتّی دئمک اولار کی تام ترسینه ایدی. اؤلکانی، سونا آنانی و سکینه آنانی ایکی یانینما آلمیشدیم. ترلان ایسه، دونیادان خبرسیزجه اویوموشدو. نه یاخشی کی، بو طفیل کۆرپه دؤغوشوندان بری باشینا گلنلردن بیلگیسی یوخ ایدی! یوخسا، او دا بیز بؤیوکلر کیمی قوردون قورخوسوندان <ایت ایله قول-بویون اولاجاقدی>!

آرتیق تاروئردی بئین تدیرگینلیگی گۆزلریندن اؤخونوردو. او، الینده توفنگیله یان-یؤره سینی ایزله میردی. توفنگچیلرین هر بیرینین الینده اودلو بیر چوماق دا وار ایدی. اونلاردان علاوه، هرکسین الینه بیر اودون پارچاسی وئرلیمشدیر. قوردلارین سسی بیزه چوخ یاخین یئردن گلیردی. بللی کی، قیشدان چیخانی

داها دا آجمیشدیلر. بونا باخمایاراق، چوخ دا یاخینا گلکدن چکینیردیلر. تاروئردی بئین تاپشیریغینا گۆره، قورشون یالنیز قوردلارین گۆروندویو یئرہ آچیلماقدیر. چونکی، قوزولار اورکمرک تک-تک قوردا، حئیوانا یئم اولما بیلریدیلر. بیز بونلاری بیلمهسه ک ده کیشیخان عمینین بو بارمهده چوباندان امین اولماسی گۆرونوردو. کیشیخان عمی، چوبان دایی یا یاردیمچی اولان ان یئتگیلی اینسان گۆرونوردو. او، اؤز بیلگیسیله چوبانا چوخ دستک اولوردو. او، بیزی ساکینلییه چاغیریر و هر بیریمیزه بیر ایش تاپشیریردی. منیمله بیرلیکده دۆرد-بئش کیشینی تونقالی یوکسک توتماقلا مشغول ائتدی. کیشیخان عمی قورشاق کیمی بیر اینجه تونقال شیرییغینین دا اینسانلارین اؤنونه چکیلمه سینی ایستهدی. بیز، اللریمیزین یانماسینا باخمایاراق، جانیمیزین قورخوسوندان تنز بیر زاماندا دیواری تونقاللارلا ساردیق. سونرا، بوتون قادین-قوجا و اوشاقلاری اودون آرخاسیندا یئرلشدیردیک. بو ایشین ایکی بؤیوک یاراری اولدو. بیرینجیسی، مئیدانین آراسیندا اولان تونقالین بیر بۆلومو اینسانلارا یاخینلاشدیردیق، ایکینجیسی ایسه قۇرونماسی اولمایان سورگونداشلاری تونقاللار آردیندا قورویوجو دوروما سالدیق. کیشیخان عمینین بو ایشی تۆپلومو بیر چوخ اولچوده راحتلادی. من، کیشیخان عمینین بو ایشینه حئیران قالدیم. بئله دورومدا چوخ آز آدامین تاکتیک قورما قابیلیتی اولما بیلریدی. جاببار عمی و باشقالاری کیشیخان عمینین سیراداکی آدیملارینی دیقتله ایزلیمیردیلر. او، قوجا- اوشاق و قادینلارین باشینا بیر عسگرین دورماسینی ایستهدی. عسگرلرین بیر ی کاروانسارایین اؤنوندن تونقاللی کونجه ساری گلدی. بللی کی، عسگرین اؤزو ده بو ایشدن ممنون ایدی!

سورو کۆپکلرینین قوزولارین داغیلما سینه قارش ی موجدیله سی بو آناجان

گوردیوم ان اینانیلماز قوروما سیستمی ایدی. کۆپکلرین دوزنلی قورمادا سورونو قوشاتماسی و قارشیلیقلی حرکتده اولدوقلاری، دوغانین اولان اوسدو دوزهنین گۆسترگهسی ایدی. بو بؤیوکلوکده سورونو بئله بیر قورخونج قارانیلقدا قوروماغین آدینی، یالنیزجا دوغا مۇجیزه سی آدلاندىرماق اولار! قوردلارین اولاماسی بیر آن بئله کسيلمیردی. آرتیق قارشیدان دئییل، آرخادان دا اینیلتی سسلری انشیدیلیریدی. بونا باخمایارق، قورد ایزلریندن خبر-اتر یوخ ایدی. بو ایسه، بیزلری داها دا راحتسيز اندیردی. چونکی، دهشت ایچریسینده گۆزلنتی نین آلانی، دهشتین اوزوندن قات-قات گنجیش و قورخونج دور. بیز دهشتین ایچینده دئییل، ایزینده یاشادیغیمیزدان قورخوردوق! من، زامان-زامان کونجه سیغینانلار ا اورک-دیلك اولماغا چالیشسام بئله، اوزوم-اوزومه اینانا بيلمیردیم! بیز، هامیمیز قورخو ایچینده ایدیک. حتّی تاروئردی دایی و کیشیخان عمی بئله! اما قورخونج گنجهنی یاشایانلارین اورکلری بیر اولچوده اورکک دئییلدی. اولقانی من قارشى داها سۇيوق قانلی و ساکیت اولماسی بونا آچیق اۆرنک ساییلیردی. اولقا، من قارشى سسلنهرک:

— جوانشیر، چوخ پیس گنجهدیر. دئمک کی، آلین یازیمیزا بو دا یازیلیمیشمیش! بیز، بو گنجهنی ده آتلاداجاییق. یاشاما اینان، سئوگییه اینان! سئولر اولمز! بیزیم قارشیمیزدا گونلریمیز وار! بو گونلره اینان! بو کۆرپهنین یاشاماسی اوچون بیزیم یاشاماغیمیز گرک! ایگیرمی دوققوز عزیزیمیزین یاتیپ دورمادیقلاری گنجهدن، سادجه اۆن گون کنچیر. آنانی-باجینی ایتیردیگیندن، سادجه اۆن ایکی گون کنچیر! سئونجدا، ان آجیسی اونلار کیمی اولاریق! بیراز سۇيوق قانلی اول عزیزیم!

بو سۆزلرلر قارشىسىندا دئىمىچك سۆزوم بۇخ ايدى! اينجه گۇرونو اۇلقانين منه اورك وئرمەسى باريز بير اۇرنك كىمى هر كسه عاييد ايدى. بونو او گنجە آنلادىم! او گنجە كىشىخان عىنين بير مېلت اوچون هانسی ده يە رده اول بيلمە سىنى آنلادىم! كئشكى، سياستله آغاليق اندنلرین كىشىخان كىشى قدر اوركلرى اولسايدى! كئشكى، اۇلقا كىمى اينسانلىغى قادین-ائرکك اۇلچوسونده دئييل، اينسانلىق دئيه رينده گۇرنلرین ساىي چوخ اولسايدى! من، او گنجەنين قۇرخوسونو آتالار دئميشكن "قورد اوركى يئميش" گۇرونمز ايرادلر كۇلگه سينده آتلاتماغى باجارديم.

او گنجە گۇزوموزو قيرپمادان، دان يئرینين آچېلىشى ايله يۇللانماغا باشلايدىق. چيگينينده توفنگى، الينده ايسه اوزون دگه نگیله سورونو گۇزدن كنجيرىدى اوستا چۇبان. بوتون يۇرقونلۇغا رغنم چۇبان عىي ديم-ديك آياقدايدى. تورك چۇبان، كنجيرديگيميز قۇرخونچ گنجەنين اصیل قهرمانى ساييليردى! او، كيمسەنين بورنو قانامادان ايكي سورونو بير آندا بوسبوتون سحره چىخاران ايديعاسيز بير چۇبان ساييليردى. تارونردى كىشى، اوز درين ايرادهسى و بيلگيسيله دهشتلى گنجەنى يئنهرك هامىنى ساغلام قورتاردى. قورد قدر قورد اوركللى اولان اينسانلارین اورگىنى چتین سىناقلار آيدىنلاشديرار. كىشىخان عىنين زامان-زامان ايكي عسگرله بيرليكه سورونون اۇنونه چىخاراق قوردلارا مئيدان اوخوماسى دا گنجەنين قهرمانلىق اۇرنكلريندن ساييليردى.

گنجە سانجى سېندان دۇغان قارا بولودلارین آرديندان سۇكولن گونشېن ساچاقلارى داغلار آرديندان ايز سېميه اۇزن گۇستريردى. آرتيق يولا دوشمه

زامانی گلمیشدی. بللی اولان او ایدی کی، قالان ایکی آعاجلیق یولون ان آزی بیر آعاجینی بیر لیکده گندهجکدیک. کؤپکلرین سحرهدک یاتماماسی، اونلاری دا آباقدان سالمیشدی. اونلار، سادجه واختاشیری قوزولارین مهلیر تیسینه قارشیلیق وئریردیلر. گؤرونن بو کی، ایتلر قدر قویون-قوزولار دا بیر آن یووالارینا یئتیشمک ایستهمیردیلر. آنجاق نه یازیق کی، بیز بو دیل بیلمز حیوانلار قدر بئله، شانسمیز یوخ ایدی.

چوبان دایی نین اؤندرلیگینده یولوموزو گئنیش درهنین چاپا آچالان جیغیرلاریندان سالمیشدیق. بورالاردا سوروشگن لیک تهلوکهمسی چوخ آز ایدی. آباقدا یورون گنجلر، اوشاقلی آنالاری و قوجالاری داشییان قاتیرلارین نوختاسیندان چکهرک پالچیقاردان کچمه لرینه یاردیمچی اولوردولار. جوشقون، تیتیزلیکله سورونو ایرملی دارتیردی. بیزیم بیر-بیریمیزه یاخین اولوغوموزدان، دانیشماق ایمکانی دا یارانیردی. کئچن گنجهنین و هاردا یاشاماقلاری ایله باغلی جوشقوندان سوروشدوقدا بئله جاواب وئردی:

– کئچن گنجهنین های-کویو دوشوندیونوز کیمی اولایسیز بیتمه میشدیر! بو آلوون توستوسو باشقا بیر یئردن چیخاجاقدیر! قوردلار، بیزیم سورویه سوخولا بیلمینجه، باشقا سورونو دیدیب داغیدیلار! اونلار آج قارینلا منشمیه دنمزلر. باخ، هنده وردن گلن سسلر آراسیندا قورد هابئله چاققال سسی یوخدور. بو سس سیزلیک باشقا آخیر و باریناقلارین وورولماسی نین نیشانیدیر! قوردلارین بیرلیکده لیگی، کسین بیر سؤنوجا وارمیشدیر! اونلارین گنجه یاریسی سسلرینین آزالماسینین بیر ندنی واردير! قورد، تۇخ اولمادان یاتاغا گیرمز! ایرملیده گنجهنین توستوسو بللی اولار! بیزیم

- اؤیمیز "بابا قاسیم" کندیندهدیر. هاراسا بیر آغاج سیزین گئتدیگینیز بدیع آباد کندیندن یاخیندادیر. بیز یولون بو تاپیندا، سیز ایسه او تاپینداسینیز. بابا قاسیم قاماسیابین ان بویوک آوادانلیغیدیر. بدیع آباد ایسه قاماسیابین ان کیچیک کندی سایلییر. سیزین اورادا نه ایش گورمگینیزی بیلیمیرم. هنج اولماسا یولون بو تاپیندا آخار سولار وار، بیراز آرالی قاماسیاب چایی وار. سیزین یئرینیزده یاشاماق ایمکانلاری چوخ آزیدیر. اورادا دام-داوار یوخدو، اکین یئرلرینی خیر باسیب. جاولانلار دا کؤچوبلر خورم آبادا
- بیز، سیزین کندینیزدن کنجهجییک؟
 - یوخ، سیزینله قارشیدا ایریلان اوچ یولدا ایریلاجاییق. سیزین کندینیز یولون او تاپیندادیر. سیزی کندی هاراسیندا یئرلشدیرمکله؟
 - بونو بیز بیلیمیریک. "نهاوند"ده هارا گئتدیگیمیزی بللی انتدیلر. بدیع آباد کندی اورادا اؤیرندیک. تانری اؤزو یاردیمچی اولسون. هارادا قالاجاغیمیزی، نه یئیهجگیمیزی، نه گئییهجگیمیزی، ننجه یاشایاجاغیمیزی کیسه بیلیمیر. بیزی بورا اولمیه گؤندریلر جوشقون قارداش! نهاونده ژاندارما باشچیسی "بوردان قاچانین جزاسی اولومور دئی!" سن بورداک ایلک دوستوم اولدون! بیزی یالنیز بوراخما! هنج اولماسا هردن بیزه ساری گل!
 - سیزین نییه بورادا اولدوغونوزو بیلیمیرم. اما سیزلرین یاخشی آدام اولدوغونوز بللیدیر. من سنی گورمیه گلهجگم. اوز آرامیزدا قالسین، ژاندارمالاری کیسه سئومز. بیر ده، من سئویمیرم کی سیز تورکسونوز. بورادا بیزیم عاییله میز بوتون تورکدور. اما لکلر، لورلار، کوردلر، بیر

ده دؤولت مأمورلاری فارسلا رار. من لورجانی بیلرم. بیزیم اربابین
فامیلی هامیسی لوردو. من اونلارلا لورجا دانیشارام. بیزدن اوپانا کندلرین
چوخو لور، کورد و تورک کندلریدیر. بیزدن بیراز اوپانا لوریستاندیر.
ددنین دندیگینه گۆره، بیر چوخ تورک کندی کوردلرین و لورلارین
سیلاحلی یوروشونه او غرارکن بوشالیبدیر. سیزین گنتدیگینیز کندن ده
کئچمیشی بنله اول بیلر.

— ساغول جوشقون قارداش. بورا سورگون دوشدویوموز بارده سنه
آنلاداجام. وئردیگین بیلگیلره گۆره ساغول. منیمله ماراقلاندیغین اوچون
ده، وار اول! آنجاق ددن باغیرا-باغیرا سنی سسله بیر. باخ، سنین طرفین
سورودن گئریده! ددنین داها دا سسی چیخمادان قوزولارین ال-آیاغین بیغ!

ایچیمیزده اولان دوننکی دوزندن خبر-اتر یوخ ایدی. هامی قویون سوروسيله
بیرلیکده ایره لیلهمیردیک. کاروانسارایدا چوخ راحتسیرجا قبول ائتدیگیمیز
سورو قوخوسونو ایندی آلدیگیمیز هر تینله سئوه-سئوه ایچیمیزه چکیردیک!
آرتیق، بیزیم اوچون یئنی یاشام آلیشقانلیغی باشلامیشدی. کیمی بیر قوزو
یاوروسونو قوجاغینا آلمیشدیر، کیمیه سورونون ایتلریله اویناییردی! بو
قووشمادان هر کس راضی گۆرونوردو! ائل آغساقاللاری بیرلیکده
یوروپور، صؤحبت اندیردیلر. من، بیر الیمله قاتیر نوختاسینی، دیگر الیمله
ایسه یئنی دوغموش بیر قوزو بالانی داشییردیم. آرخا-آرخایا یورون سکینه
آنایلا اولقانی آراسیندا اولان باغلانتی گۆزدن قاجینماییردی. ائله کی، جاببار
عمینین مصلحتینه گۆره، کند اهالیسینه بو ایکسی نین آنا-بالا اولدوغو بیلیمه
لیدی. من ایلک اۇنجه بونا خوش باخماسام دا، جاببار عمینین "اوغلوم قیسقانما!

سنین یئرین آیری، سکینه آنانین یئری آیری" ! سوزوندن سونرا اوتانماغا باشلادیم!

تاروئردی دایی نین سورونو دوردورماسی، آیریلیق چاغی نین چاتماسیندان خبر وئریردی. اونون عسگرلره و کیشیخان عمیه الیه ایشار تینین آنلامی یول آیرجیندا اولدوغوموزو بللی اندیردی. آرتیق، بیر عؤموره بدل بیر گنجین اولایلی تانیшлиغی نین سونونا گلیمشدیک! بونو کیمسه ایستمسه ده، قبول انتمگی مجبور ایدی. سويداشلیق دۇغاسینی گۆزلرینده جانلاندیران جوشقونلا محبوبو قوجاغیما چکهرک، یاناقلاریندان اؤپدوم! ان اومودسوز آنیمدا، اومود یاغمورو کیمی آنلیما قوندوران جوشقونلار اوچون تانیرما شوکور ائتدیم!

سۇن باتاقلیق !

بیر کیچیک تپەنین آرخاسیندا چاموردان تیکینتی لرله کیچیک "بدیع آباد" کندی گۆرونمهیه باشلادی. هاردا سا ۹ رادهلری ایدی. بونا باخمایارق، کیمسه گۆرونموردو. پالچیقلى یوللار، بیخیق ائولر، بیر نئچه اینک-قویون، تۇیوق-خوروز و کندین گیریشینده اکینه شوملانمیش کردیلر یئنی وطنین (!) گۆرولن پانوراماسی ایدی!...

بو گون "آغ ۲۱ آزدن" بیر ایل ۲۵ گون کئچیر! "قارا ۲۱ آزدن" ایسه

۲۵ گون ۹ ساعات!

هاوا بیر آز گونشلی، بیر آز بولدلو! کندین مسجدینین حصیرلری آیاغیمیزا ایلشیر. ترلان ندنسه آغلایر. اولقانی سود ایچمهسی گرک ایدی. سکینه آنا سود تاپماق اوچون مسجددن بایرا چیخدی! کیشیخان عمی مسجدین انئینی- بویونو اولچهرک اوخویور:

– "لعت قارا زیندانلار، شالاقلار! لعت!

لعت ستم و جبر و فلاکتله لعت!

لعت، تورمین قانلی جینایتله لعت!

لعت کجه، کم بین لره، باطل لره لعت!

لعت عصبی، قورخولو قاتل لره لعت!"

کیشیخان عمینین بوغازینین خیشیلتیسی بیرینین شعرینین بیتمهسینه ایمکان وئرمیر. خیشیلتی، آجلیقدان دا اولاییلر، عصبدن ده! منجه آجلیق دئیل، هر دایانیقلی سینیرین ده سینیری وار!

مسجدین سینیق مینبری اوستونده قوجا تابلودا سولموش بیر یازی گۆزه دئییر:

"الله - محمد - علی - فاطمه - حسن و حسین".

تابلونون اوستونو تۆز باسیب! بللی کی، ایللر دیر آلاسه ائوینین قاپیسینی چالان اولمامیشدیر! مینبرین آلتیندا سپه لنمیش پالاس دوغانتیلاری وار! آچیقجا گۆزه چارپان سیچان باجالاری، اولقانی سودونو قاجیرا بیلر! بو باجالاری تنزلیکله توتماق گرک ایدی! سونا آنا تابلونون قارشیسیندا دوروب دئییر:

- گۆزل او غلوم سۇنۇندا چاتدیق! تانری ائوینین قوناغی ییق! اما هر یئردن
چیرکلیک آغاییر. باخ! یازیق "پنج تن آل ابا" تابلوسو تۇزدان
گۆرونمور! انله بیل کی، بونلار دا بوردا قریبیدرلر!
"آغامیز قۇلسوز ابولفضل اوزو دادمیزا یئتسین..."!

«بیرینجی کیتابین سۇنو»

سورگون باتاقلیغی: بدیع آباد!

مسجیدی تانری ائوی ده بیلرلر! هاردا چۆرک اۇلماسا، سو اۇلماسا،
باشینی یاسدیغا قویاجاق یئرین اۇلماسا، آلاهیین ائوینه سیغین! - دئیرلر!

بیزی اوچ گون دیندیرمەن- سیندیرمەن سۇنرا آج- یالاواج کۆپکلر
کیمی سیزلاتدیلار. اوچ گون بویونجا کیفلمیش قوملو چۆرکدن باشقا
پاییمیز اۇلمادی. ایچدیگیمیز سویون قۇخوسوندان اورگیمیز آغزیمیزا
گلیردی. آلتیمیزدا سونگو کیمی حصیرلرین اوزوندن بدنیمیز دلیک-
دئشیک اۇلموشدو. بیزی کنده گئیرن ایکی عسگر، انششک و
قاتیرلارلا گلیدیگی یئره دۇنموشدولر. آرامیزدا اۇلان ایکی
چاووشوموزون عسگر فورمالارینین یئرینی کیشیشل پالتارلار
آلمیشدیر. بیز آرتیق اوزگور اۇلموشدوق! کندی باشدان-باشا گزمک
اوچون هر هانسی بیر سیخینتیمیز یوخ ایدی. چوخو یاشلیلاردان
عبارت ۱۰-۱۲ عایله "بدیع آباد"ین بوتون نوفوسونو اۇلوشدوروردو!
اۇنلارین ایسه، بیزلردن قاچماسی دردلریمیزین اوستونه آرتان یئنی بیر
درد ساییلیردی! اۇنلار، بیزه یاخینلاشماقدان چکینیدیلر. بو اوزدن

درديمیزی کيمسه يه آنلادا بيلمير ديك. بيز يمله ايلک ساعاتلاردان ماراقلانان، يالنيز جا بير اورتا ياشلى کيشى - کند آغاسينين کوره کنى ماشاللاه خان آدلى بير لکيستانلى ايدى. او، ساده و تميز بير آداما بنزميوردى. تکجه اونون وئردىگى قورو لاواش چورگيله آجلىقدان قاچيردق. کوفلنميش چورکله داغدان آخان بولانيق سو، آج- سوسوز لوغوموزا قارشى اليميزده اولان تکجه بسلنتى ساييليردى. ماشاللاه خانين آنلاتديقلارينا گوره، "بديع آباد"ين بئله خارابا قالماسينين ندى تپلردن آخان قايا داشلارى اولموشدور. ياغيشدان ايسلانان بو قايا لارين آخماسيپلا کندين آز اجيق اکين آلانى بوتونلوكله اولموشدو. قايا لارا چولقانيش بو تورپاقلاردا ان وحشى بيتکيلر بئله، گوزه ديمه ييردى. سانكى بوردا ياشام دوغاسى چوخدان بيتميشدى! بورا لاردا ياشاماق ايت کيمي سورونمک دنمکدير. ماشاللاه خانين دندىگينه گوره، بيراز بوياباشا چاتان يئنى يتملر قارينلاريني دويورماق اوچون بو دياردان کؤچور، بير داها گئري دؤنموردولر. بو بولگه ده قالان تورکلر نه اوئنده، کنگاوره، همدانا، لکلر ايله لرلار ايسه لر يستانا، کيرمانشاها گئديرلر. بئش ايل بوندان اونجه بورداكى دورد کورد عاييله سى بوتونلوكله يانيب كول اولدو! بئله کى، بير لر آغاسينين ائوينده نؤکر قالان کورد اوغلانين آغانين گوزده سيله سئودالانماسى اوزه چيخدى. ۵۰ ياشلى آغا ۱۴ ياشلى ۶-جى ائشيله بيرليکده ۱۷ ياشلى کورد اوغلانين باشيني کسديرير. آغا گنج خانيمينين باشيني کسديرندن سؤنرا دلى يه دؤنور. بير گنجه کؤيده دورد ائو آلولار ايچينده تونقالا چئوريلدى. کورد اوغلانندان قالان هرکس جيغير-جيغير ياندى. اوغلانين ايکى اوشاغى، ائشى، آتا-آناسى، ايکى باجيسيپلا ارلرى، اوشاقلارى بو جيناييتين قوربانى اولدولار! آغانين حيرسى دينلمک بيلميردى. بير نچه گون سؤنرا ايکى کورد چوبان ايله بيرليکده بوتون سورو تانيمايان شخصلر طرفيندن قورشونا دوزولدو. قاتيل و يا قاتيللر لر خانى و ژاندامالار طرفيندن آرائيلير! او آجى اولاي لاردان سؤنرا بولگه ده ياشايان بوتون کورد ديللى عاييله لر جانلاريني گؤتوروب

قاچدیلار! آغانین و ژاندارمانین دئدیکلرینه گۆره، اۆلایدان ایکی ایل
 اۆنجه ایش بولماق اوچون کیرمانشاها کۆچموش کورد اۆغلانین ایکی
 قارداشی سوجلو اولراق آختاریلیر. بئش ایلدیر کی، بو ایکی قارداشدان
 خبر-اتر یوخدو! آغا، ایسلامیتین قیصاص قانونلارینا گۆره، او ایکی
 قارداشین قانینی حلال اعلان ائدیپ! بو اۆلایدان سؤنرا، کورد عاییله
 لرله یاخینلیغی اۆلان بئش-آلتی لک عاییله سی ده بۆلگه نی ترک
 ائتمه لی اۆلدولار. ماشاللاه خانین آنلاتدیغینا گۆره بدیع آباددا ایگنه اوجو
 بویدا برکت و نعمت قالمامیشدی. بورا اۆلو تۆزو قونموش بیر
 خارابالقدیر! اۆنون دئیگینه گۆره، اوچ گون بوندان اۆنجه، ژاندارما
 مرکزیندن سیزین بورایا گله جگینیزی منه بیلدیردیلر. ایلک اۆنجه
 کیمسه نین بورایا گله جگینه اینانمادیم. اۆن ایللرجه بیرینین بورالارا یول
 آزدیغینی گۆرمه دیم، بئله! بورا لعنت لنمیش بۆلگه دیر. نه اوندده بئله،
 بدیع آبادی تانییان یوخدور! کیمسه بورالاردان تۆرپاق آلماز! بوتون
 تۆرپاقلارین سندی کند آغاسینیدیر. کیمسه بورایا یاخین گلمز! اما سیز
 بورداسینیز آرتیق! کند آغاسینی - برکت آغانین گلمه سینی
 گۆزله مکدن باشقا یۆلوموز یوخدور. برکت آغا، خرم آباددان آلان ۱۷
 یاشلی ائشیندن بیر اوشاق آتاسی اۆلاچاق. ایندی، اونو اورایا
 گۆتوروبدور. او، آتاسی ائوینده اوشاغینی دوغمالی و ایاق
 برکیمه لیدیر. بو ایسه، اوشاغین قیرخینا قدر اوزون سورمه جکدیر. آغا
 اۆزو ایسه، ایکی-اوچ گون دؤغومدان سؤنرا دۆنه جکدیر. منیم الیمدن
 بیر ایش گلمز! آغا دۆنمه یینجه، بو مسجدده قالاچاقسینیز. او گلندن
 سؤنرا سیزین نئجه یاشاماغینیزی بللی ائده جکدیر".
 ال-قولوموز باغلی ایدی. اوز-گۆزوموزدن پیسلیک یاغیردی. بارماق
 بویدا خارابالیق بیر کندين ایچینده قاپانیپ قالمیشدیق. اۆلقانین سودو
 تامام کسيلمیشدی. ترلان تئز-تئز آجیندان باغین دوشوردو. تام بیر
 فلاکت یاشانیردی تانری ائوینده! اوچونجو گوندن سؤنرا کیفلنمیش
 لاواشی بئله، دیله بیردیک! هانسی قاپییا اوز توتوردوقسا، اوزوموزه
 باغلانیردی! تکجه اۆلوملو یونوموزو هوانین کئچمیش گونلره گۆره

بیر آز ایلملی اولماسی اولوشدوروردو. نهاونده دندیکلری چای
قیراغی سوزو ده یالان چیخیشدی. بدیع آبادان قاماسیاب چاپینا
گنتمک اوچون یولون او تایینا آیاق دویمگیمیز گرک ایدی.
طالعسیزلیگیمیزه هر آن بیر شئی آرتیردی! جاببار عمی قان قوسماغا
باشلامیشدی. اونون بدننده هئچ گوج قالمامیشدی. هر آن دوشوب،
قالخمایا بیلردی. اولقا، جیلز جانی ایله اونا گوج وئرمیه چالیشیردی:

- اولقا: دایان جاببار عمی! بیزیم سنه احتیاجیمیز وار! سن چوخ
یاشایاجاقسان! سنین نه یاشین وار کی؟ بو گونلری بیرلیکده
آتلا داجاییق. باخ! هارالاردان گلدیک! بیر-بیریمیزه قول-قاند
اولوق. ایندی ده دایانمالییق. سکینه آنا سنه داوا-درمان تاپماق
اوچون الیندن گلەنی ائدیر. او، سنین اوچون جانینی بئله وئرمیه
حاضیردیر. سنی سئونلری سنسیز بوراخما! دایان عمی!
- قیزیم! بو گوزل سوزلرینه گوره ساغول. سنی چوخ سئویدیم. منیم
هئچ قیزیم اولمادی. حتّی اوشاغیم بئله! من، سنی اوز بالام کیمی
سئویرم. من سیزی تک بوراخمایاجام! بو خسته لیکلردن چوخ
گوردوم. منی بیخاجاق بیرى وارسا، او دا سیزین غمینیزدیر.
سیزی روحلو گورونجه بیر سیخینتیم اولماز! بیزیم دوغا
قهرمانیمیز هارالاردا؟
- من: جاببار عمی، کیشیخان عمیله سکینه آنا بیرلیکده گندیلر.
چاوشلار دا ژاندارمالاردان یاردیم آلماقدان اوتورو گندیلر. اومود
اندیرم کی، الی بوش دؤنملر!
- اولقا، قیزیم سنین بیر شئی یئمگین گرەکیر. نئین وار، نئین
یوخدورسا دا بو یئتیم بالانین بسلنمه سینە گندیلر. دوغودور کی،
هر کسین دورومو سنین کیمیدیر. بیر ایشلر گورمەلیک. باخ، هر
کس یان-یانا باغین دوشوبدور. تانری اوزو قوروسون بو میلّتی!
آنچاق، روحدان دوشمه بین اوشاقلار! بونلارین هممیزی کئچر. بیر
گون البته کی، یئنه تبریزه دؤنه ریک! سو گلن آرخا بیر داها گلر!

سيز ايکينيز، بير ده بو اوشاق، سيزلره امانت! بير آياغا قالخار سام
سيزين ايشينيزی بېتير مجگم! بئله آسيلي قالماق دوز دئييل. بو
ناموسسوزلارين اينه بهانه وئريلمهليدير.

جاببار عمينين بو سوزلری دئيه رکن گوزلری دولموش، سسی ايسه
تيتيرميردی. بو دا اونون اوميدسيزليک ايجينده اولدوغونو گؤستيریدی.
اونون سسی ايکی گون ايجينده بوتونلوکله باتميشدير. او، چوخ
اينامسيزليقلا بيزه اينام درسی وئيریدی. اونسوز دا بو ساواشدان غالب
چيخماميزين ايشيق اوجو گورونموردو. کيمسه صاباحين گونشلی
اولاجاغينا اوميد انتمير، آخشام چاغی اولدوزلارين باشيميزين
اوستونهک انئمه سینی گوزله ميردی. بیزی گوز گۆره-گۆره آجلیقدان
اولدورمهيه چالیشيرديلار. اوزه ريميزده سانکی اولوم بويوسو
دولاشيب-دوروردو! هر آن بيريميزين سؤنو چاتاجاغی گوزله نیليردی.
دوردونجو گون ده بېتمک اوزره ایدی.

سس سيزليک! قورخونج و اولومجول سس سيزليک ايجيميزی
سارميشدير! کۆرپه لر بئله، سس سيزليک ايجينده اينلمگی سنجميش
گورونوردو! ترلنن سيزلی نفسی آراسيرا يوکسلهرک ديقتلری اوزه
رينه چکیردی. هرکسين قارشيليقلی سولغون گولوشو سون درجه آجی
گورونتو سرگیليردی. اولقانين سولغون ياناقلاريندا حيات ایزی
گورونموردو. تانری ائوی "قوناقلارینی آغيرلايیردی"! حله بونا دا
شوکور!

اوزاقدان کيشيخان عميله سکينه آنانين بير شئیلر داشيديغینی گورونجه،
اونلار دوغرو قوشدوم. اونلار ايکيسي ده يورغون گورونوردولر.
بللی اولان او ایدی کی، يورومک گوجلری بئله قالمعميشدی. اونلارا
چاتينجا آياقلانماغا باشلاديلار.

- سالام، يورولمايین! سيز بوسبوتون آياقدان دوشموسونوز. بيراز
اوتورون يورغونلو غونوز چيخسين.

- سکینه آنا: بوخ اۇغلو اوتورماق زامانی دئییل. بو گنجه بیر شئیلر ییئلمه سه هعمی قیریلار! سن گل بو توربالاری آل! آلاهدان بیراز پاییز آلماسی، هنیوا و گویرتی توپلعمیشیق. اینشاللاه بو توربالار میلتي بیراز آجلیقدان قورتارار.
- کیشیخان عمی: اۇغلو اودون توپلانمالی! سکینه آنا آش پیشیرمک ایستهییر. سن گنت، ماشاللاه خانی بول، اوندان قازان آل گتیر! او اوزو، قاب-قاجاغین اولماسینی دئمیشدی.
- اولسون، عمی گندرم. اۇنجه بونلاری داشیم. سونرا دئیکلرینی یاپارام. سیز بونلاری هاردان توپلادینیز؟ یولون بو تاییندا ائله بیر یئر وارمی؟
- هه، بو تپهین آراسیندا بیر کیچیک یاشیل وادی وار. ایگیرمی-اوتوز آغاجی، قانقال کوللاری، گویرتی بیتگیسی واردیر. قانقال کوللاری دونیانین ان فایدالی بیتگیسی دیر. آنا اولاردان آش پیشیرمگی دوشونور!

دونیانین قیزیل آچارینی داشییرام کیمی توربالاری چیگینلریمه آتاراق مسجیده دوغرو قاچماغا باشلادیم. تپهمن دوشرکن ماشاللاه خانین آغ ائوی گوزه دییردی. تلم-تله سیک توربالاری سارا خانیم وئریب دۇندوم. ماشاللاه خانی، باخچاسیندا گوردوم. کیشیخان عمینین تاپشیریغینی اونا چاتدیردیم. او، منیم سؤزلریمی ائشیدندن سونرا، ایکی بویوک قازانلا بیرلیکده ایکی بوخا قورو چورک، بیر متیره ت یوغورد، بیر باغلی پندیر و گوی قوروتماسینی ائششگینین بئلینه یوکلهییب سۇروشدو:

- سنین آدین جواشیردی، ائله می؟
- دوغرو. منیم آدیمی هاردان بیلیرسن؟
- بیز، بوندان سونرا بیر یئرده یاشایاجاییق. بیر-بیریمیزی تانیمالییق. سنین بیر بالان دا وار ائله می؟ آلاه ساخلاسین. آدی نه؟

- آدی ترلاندی فارسجا شاهین قوشو دنمکدیر. ماشاللاه خان بئی، بیزیم دوروموموز نه زامان بللی اؤلاجاق؟ میلّتیمیز قیریلیر. ایچیمیزده خسته اؤلنلار وار. آغساققالیمیز قان قوسور. هامی آجلیقدان اؤلوم آیاغیندا دیر.
- بیلیرم اؤغولم! اما الیمدن بیر ایش گلیر. منیم ده الیم-قؤلوم باغلیدیر. سیزینله باغلی امرلر وار. اؤنلارین بیلیمه دیگینی عمل ائتمک اؤلماز. یوخسا باشیمیز بئتر آغری یار. برکت آغا ۲-۳ گونه گلیملیدیر. اومید اندیرم کی داهای تنز گهلر. سیزه اوزولورم. اما الیمدن گلن یالنیز بودور! سنی بیراز اؤنجه توربا داشییاندا گوردوم. توربالاردا نه وار ایدی؟
- بیلیرم. بیراز آلمانا، هئیوا و گویرتی. ایچیمیزدن بیر آغ بیرچک، بیر ده کیشیخان بئی اؤنلاری یاماجلارین آرخاسیندان توپلامیشلار.
- گؤزل! من ده سیزه لاواش، پئندیر و قاتیق حاضیرلامیشام.
- بیز دؤرد-بئش گوندور آجیق. حتّی ایچمهیه سو بئله، یوخ! منیم خانیمیمین اوشاغا وئرهمک سودو کسلیب آرتیق! باشقا اوشاقلار دا آجلیقدان باغین دوشولر. کیشیخان بئی دئییر کی، عؤمرونده بئله ظولم گۆرمه دی. من حله گنجم. اما بویوکلرین دندیگینه گۆره، بو بوسوتون آدام اؤلدورمکدیر!
- من سیزه بیر شئیلر حاضیرلارام. بو قاتیری دا سنه وئریم. اونونلا ایشلرینیزی بیراز ساهمانا سالین! اونو مسجدین آرخا طرفینده ساخلا! بیر یئره گنتمز. من سؤنرا اونا سامان و قورو یئمک گتیررم. آج قالماز. یئردن سامان-فیلان تاپلار یئیر.
- اللاه سندن راضی اؤلسون، ماشاللاه خان آغا. بیر ده مسجدین آیاقئولو دؤلوبدور. ۳۵ نفر اورایا گئدیر. آیاق یؤلونا سو آپارماغا دا ایمكان یوخدور! تک بیر دلیک آفتاوا وار!
- جوانشیر، بیراز دا دؤزون! سیزه ائو لازیمدیر. برکت آغا گلینجه بیر شئیلر دوشونولهجک سؤز سوز! سیز حله قارینیزی دویورون. من گلیب سیزه باش چکرم.

منیم مسجیده یئتیشمگیم ایله، سکینه آنا و کیشیخان عمینین ده یئتیشمه سی عئینی زاماندا اولو. اونلارین گوجو بوسبوتون توکنمیشدی. سکینه آنانین مسجیده یئتر-یئتمز بیخیلماسی هر کسی آیاغا قالدیردی. اونون یئرده اولارکن، اوزونو توپارلاما چاباسی اینانیلماز ایدی. او، قانقاللارین سویولماسینی، گؤیرتیلرین یوئولوب دوغرانماسینی قادینلار تاپیشیر اراق مسجیدین بیر کونجونه چکیلدی. جانسیز-تاوانسیز سکینه آنا، هر کسین حرکتلی اولماسینی ایسته ییردی.

بیرازدان گرکن اودون، کول و چئشیدلی یاناققلار مسجیدین آرخا طرفینه توپلانندی. منیم گلیشیمدن بیراز سونرا ماشاللاه خان بیزه گلدی. او، اوزو ایله قویروق یاغی، بیراز قوورما اتی، ایکی گوردوش سود و بیر شوشه بال گئیردی. آجلیغیمیزا باخمایاراق، ایچیمیزده توی-بایرام هاواسی اسمیه باشلادی. سکینه آنانین تاپیشیر یقلاری هر کسه خوش گلیردی. او، اوز دئییمی، داورانیشی و چالیشماسی ایله آز زامان ایچینده چوخ سئولیمیه باشلعمیشدی. بو قهرمان آنانین بئوک عینادی، دیرمنیشی ایچیمیزده اؤرنک اولموشدور. ایکی ساعات اؤنجه کی اولومجول اؤرتامدا، یاشام اومودی چیچکلنمهیه باشلعمیشدی. آرتیق آجلیقدان اولمه دوشونجه سی گؤزل یئمک قوخسو ایچیندن یوخ اولموشو! باخمایاراق کی، آجلیغیمیز آرتمیشدیر. آنجاق آجلیغا قارشى عینادیمیز داها دا اوستون ایدی. زورلا دا اولسا، هر کسین اوزونده سئوینچ چیچگی پؤهرنمیشدی. سکینه آنانین باللی سودو جاببار عمیه ایچدیرمه سی چوخ گؤزل گؤرونوردو. اونون جاببار عمیه ایلگیلنمه سی، دیرنمکده اولان بیر سود آمر اوشاغا آجی درمان ایچیتمهیه بنزمه ییردی!

- جاببار عمی: وئر آنالارا، اوشاقلارا!
- سکینه آنا: سن اوزون ایندی اوشاقدان بتر اوشاقسان! بیرازدان آش بیشیر. اونو دا سس سیزجه ایچه جکسن. دؤغرو- دوزگون دوزملیب آیاغا قالخاجاقسان! سنه چوخ احتییا جیمیز وار! اعتیراض ایستیمیرم!

بو داورانیش آنانین چوخ جسارتلی اولماسینین بیر اؤرنگی ایدی. قویروقلو-اتلی آش گوجلو اوجاق اوستونده پیکیر-پیکیر قایناییردی. آشین قوخوسو بوتون چئورهنی سارمیشدیر. اوزاقدان بیزی ایزلەمین ائو صاحیبلری گۆزه ده بیردی. بیز، نه قدر ایستسک ده اۇنلارا یاخین دورا بیلیمیردیک. بو دۆرد گونده اۇنلاردان بیرى ده، بیزه یاخین گلمه میشدیر. حتّی سکینه آنانین بوتون چابالاری بوشا چیخمیشدیر. آنجاق، ایندی آشین قوخوسونا گلنلر وار ایدی. بیز، حتّی اۇنلارین نه دیلده دانیشدیغینی بئلّه، بیلیمیردیک. ماشاللاه خانین دئدیگینه گۆره، بو کنّدین قالیب دیلینی لک دیلی اولوشدورور. آنجاق لک دیلینین نه اولدوغونو بیلیمیردیم. سکینه آنا ساده جه تورکجه دانیشیردی. منیم کیمی بیر نّچه اینسان دا بیراز فارسجا بیلیردیک. من ماشاللاه خان ایله فارسجا دانیشیردیم. بیز ایکیمیز ده فارس دانیشماقدا چتینلیک چکیردیک. آنجاق بیر-بیریمیزی باشا دوشوردوک.

آش بېشمیشدی! آنجاق اونون نّجه بیهجگینی بیلیمیردیک. الیمیزده ایکی بؤیوک تاختا قاشیقدان باشقا نسنه یوخ ایدی. ۳۰-دان آرتیق آج آدەمین قارشیسیندا ایکی قازان اودلا بېشمیش داغ آشین بوخار قوخوسو هامینی چئوره سینّه چکمیشدی. بو دورومدا یئنّه داغ-داش آدمی – کیشیخان عەمین قورتولوشچو ذهنی یولبای لیق ائتدی. او، سؤیولموش قانقاللارین قابیقلارینی تۇپلایاراق منی چاغیردی:

- جوانشیر سؤیولموش قانقاللارین قابیقلارینی منّه گئیرین!

او، اوزو ایله بیغدیغی قابیقلاری اؤدون یانینا آپاردی. جیبیندهکی بیجاغینی داشا سورتەرک ایتیلندی. داها ائلی قانقال قابیقلاری اؤد اوستونه توتاراق ایسیندیرمەیه باشلادی. قانقال قابیقلاری قوردوقجا یووارلاق فورما آماغا باشلادی. او، قابیقلارین داها دا قوروماسی اوچون هرکسی ایش باشینا چکیردی. آرتیق هرکسین الینده بیر قانقال

قابیغی وار ایدی. کیشیخان عمی بو ایشیله آشین سویوماسینا دا فورصت قازاندیردی.

بیراز آرالی ایکی یاشلی قادینین اللرینده قابلارلا بیزه یاخینلاشماسی ماراغمیزی چکدی:

- کیشیخان عمی: دئییه سن بونلارین بیزدن اولان قورخوسو یواش- یواش آزالیر! قوی گلکسینلر!
- بیزه یاردیما گلیرلر عمی، دئییه سن! بیزه قاب گتیریرلر.
- یوخ اوغلوم! اونلار بیزدن ده آجديرلار! بیزدن اوماجاقلاری وار! اوزوموز ينمەدن اونلارين پاييینی وئرمەليیک! سکینه آنایا دنکی قوناقلارين وار!
- آما عمی.....
- آما- مامما یوخدور. یاشامی پایلاشماق گرک! بو گنجه هامی دویاجاقدیر. یارینا باخاجاییق! بوندان سونرا آج قالماق یوخ! بوندان سونرا بو کندین یئرلیرینه بئله یاشاماغی اویتمهلییک. بونلار بیزدن دها دا یاز یقدیرلار. دورد گوندور بیزدن قاچانلارین بیزه گلمه سینین ندنی احتیياجدير. بیز بونا گوز یوما بيلمريک! بیز تورکوک! چالیشار یاشار، یاشار یاشاداریق! بونو اونوتما گوزل اوغلوم! ایندی سکینه آنایا خبر وئر! آج قوناقلارا ماراقسیز قالماسین. اولابیلسین کی، اونلارین یاخینلاشما اوزلری اولماسین. آنا اوزو اونلارا ساری گنتسین!

سکینه آنا، قابلارینی دولدور اراق یئرلی قاریلاری یولا سالدی. کیشیخان عمین قانقال قابیقلاریندان دوزتدیگی قاشیقلار گرچکدن ایشیمیزه یاردادی. اود ایستیسی ایله سرتلشهرک قاشیق فورماسی آلمیش قانقال قابیقلاری ایله آش ایچمک چوخ کئیفلی ایدی. چونکی، کیشیخان عمین قاشیقلارینین آغزی آجیق ایدی. بو ایسه، ایچیمیزده گولمه لی حاللارا ندن اولوردو. بئله کی، آش قازانیندان چومچه لنن هر بیر

قاشیغین یاریسی دؤنور قازانا تۆکولور، قالانی ایسه آغیز یولو ایله پالتارلار آراسیندا پایلاشیلیردی. بو ایسه، آجلیغی یئنن بیزلر اوچون آیلنجیه چئوریلیردی! او گنجه، بیر توپلوم اؤرنکی اولاراق اولومدن یاشاما دؤنمگی باجارمیش اولدوق! عؤمرومده بئله بیر دادلی گنجه و یئمک گؤرمه میشدیم! قاتقال سودو، قویون اتی و قویروق پییی نین بیر آریا گلمه سیله سورگونموزون ایلیک غلبه سینی الده انتمیشدیک. او گنجهدن آلدیغیمیز درسی حله ده اونوتما دیم. سکینه آنانین بیرباشا اؤندرلیگینده "یاشاماق اوچون دیرهنیش فلسفه سی"نی سؤزده دئییل، عملده گؤسترن بیزلرین روح دورومو چوخ یوکسلمیشدی. کیشیخان عمینین "بوندان سؤنرا بیئرلی قاری-قوجانین دا قارنینین دئیورماسی بیزدن یانادیر" آنلعمینین گؤزल्लीگینی ایندی قانیردیم! او، بو سؤزو ایله آزر بایجان تورکلوگونون پایلاشیم گلنه گینی سرگیله میش اولدو! اونون "ایلیک اؤنجه بیزدن اومانلارلا پایلاش، سؤنرا اؤزونله!" سؤزو ایندی ده قولاییمین سیر غاسیدیر.

جالباب عمینین قان قوسماسینین دایانماسی ههمینی سئویندیردی. او، اؤز ایله ایلیک کز کۆرپه ترلانا آش سویو دادیزدیردی. ترلان ایلیک اولاراق دیلیله آشی قایتارسا دا، سونوندا قاقیلهیه قوشولدو. سکینه آنانین تاپشیریغی ایله ماشاللاه خانین ائویندن گلن لاواشلار ساخلانیلدی. او منی یانینا چاغیراراق دئدی:

- جوانشیر، بو لاواشلاری صاباحا ساخلا! بو گنجه اوچون بو آش یئنر. هامینین قارنی بوشدور. نه وئرسن یئییب سانجیلاناجاقلار. معدله ریمیزی زورلاماماق گرک! هم ده، صاباح سحری دوشونمه لیلیک. اولقا و سارا قیزلاریم دئکی، یارپاقلاری قوروتماق اوچون او جاغین یانیندا بیر داش اوستونه سرسینلر. نه قدر قورویارسا، بیر او قدر ایشیمیزه گهلر. من، جالباب عمییه و سونا خانیمدا بیر باش وورمالی یام. اؤنلارین حالی یاخشی دئییل! بیر ده، مسجدین مطبخینده باشقا چایدان وارسا، گؤتور گل بالام!

سکینه آنانین بئینینی اؤخوماق اؤلموردو. او، تام-تامینا گئرچک بیر ائل غمی ایدی. بو گون سحر دان آچارکن کیشیخان عمیله بیر لیکده داغا-داشا وور اراق ائلینی آجلیقدان قورتاران سکینه آنانین آدی قیسالاراق، سادجه، "آنا" یا چئوریلدی. آرتیق آنا سسله نیلنده سکینه آنا آنلا شیردی. هرکسین اونا اؤلان سئوگیسی و اونون دا جاببار عمیه آرتان باغلی لیغی سورگون عایيله میزین ایچینده باشلایان یئنی سؤز قونوسو اؤلموشدور. کیشیخان عمیه گلینجه، ساده لیگی، ایگیدلیغی و تک آنلامدا قورتولوشچولوغو ایله توپلوم ایچینده تانینمیشدی. او، گرچک بیر تورک اینسانی اؤرنگی اؤلموشدور.

یاغور دامجیلارینین اوسلو-اوسلو مسجیدین پنجره سینه قونماسیلا دوماللی یوخوم یوخ اؤلدو. هر کسین یاتدیغینی گؤرونجه، ایشلرین یئرینده اؤلماسینی دوشونوردوم. بو، بدیع آباد کندینده اویاندیغیمیز بنشینجی، بلکه ده یاشام ایراده سیله آياقلاندیغیمیزین ایلک سحری ایدی. تؤولو یاتاق قایداسینا گؤره، قادین-اوشاقلار بیر یاندا، کیشیلر سه مسجیدین باشقا کونجونده یاتیردیق. کیمسهنی راحتسیز ائتمگیم دئییه، یئردن قالخاراق اوزومه و یئریمه چکی-دوزن وئرمه دن بابیر قاپیسی نین یولونو توتدوم. ایکی آددیم آتامیشدیم کی، اؤلکانین ایشاره سینی دویدوم. او، گولومسه یرک، دیلکلرینی منه یئتیرمگی اونوتمادی! من ایسه، قارشیلیق لیک وئرمرک ال ایشاره سیله بابیرا گئدیرم دئیینجه، او ترلانیین یاتمیش حالینی منه گؤستردی.

گؤی اوزو، یاغیشین چیلهمه سیله یاناشی یاریم آچیق، یاریم توتقون بیر تناتر صحنه سی کیمی گولر-آغلار حاللارا قالیردی. اوزاق دان یئریندن سیچریان جانسیز آلا-آچیق قیزیلین اوزوشمه سیندن دوغان گؤی قورشاغی آز قالا باشیما قوناجاق کیمی گؤرونوردو. آنجاق، بو دیله گیم طبیعتین اورتایا قویدوغو سیخ-سیخ شاکا اوزوندن پوزولوردو. دان یئرینین گاه گولر یاناغی، گاه دا بولود یاشماغی سوزگون آلاچیغا بنزمه ییردی. بیزدن بیراز اوزاقدا بیر نچه خوروزون بان سسی یاتمیش کندین یورغونلارینا "بیر سحرینیز داها دوغدو!" سئوینجینی

یاشادیردی! مسجیدین قارشیسیندا دیمدیک آیاقدا دوران قوجا چینارین لوم- لوت بیر بوداغیندان داملا-داملا دامجیلانان اینجیلری سونگو کیمی ایسلاق تورپاغین اورگینه سانجاقلانیردی! و بونلار هامیسی بیر اوماجاغین درین منلیگی کیمی ایچیمه سارماشیردی! اوزون گونلردن سونرا، اولقانیین سئویملی گولوشو، دان یئرینین آل-آچیق ارمغانی، بان سسینین حله ده سسلنمه سی، یاشماقلی دومانین هر آن اغلیا بیلمه سی، اومودون اولومسوز لوگونو گؤستریردی!

یاغمورون چوخالماسیلا دون آخشامدان یانیق ساخلادیغیمیز اوجاغین دورومو ایلگیمی چکدی. اوجاغین یئرلشدیگی آرخا حیطه گئندیم.

اوجاغین یانیندا داش اوستونه سر یلمیش یارپاقلاردان ایز-توز قالمامیشدی. سونا آنا مطبخین گیریشینده بیر ایشلر گوروردو.

- سلام سونا خالا، گون آیدین!
- گونون و عاقبتین آیدین او غلوم. ائرکنچی سن؟ نه ایشین وار سحرین تپه سینده؟
- خالا، سن ده تنز دورموسان! دونن حالینی هنج خوش گورمه دیم.
- دئییه سن بیر آز باباتسینیز!
- هه او غلوم، بیزدن آرتیق گئچیب! بیر گون بئله سی، بیر گون انله سی، هاردان توتارسان بو عومور گنده سی!
- سیز نئینه دیز؟ اوزونوزدن دئه؟ او غلوم بو ایشلری چوخ یوباتمازلار! او قیزا یازیق اولار!
- سونا خالا بورا گلندن آجلیقلا او غراشیریق. گوردویون کیمی بیر نفردن باشقاسینی گورموروک! او دا بیزدن بئش-بتر!
- دوغرو دور او غلوم! آما بو ایشی بیران بیتیرمک گرک. اینسانلارین آغزی دارواز ادا نیکه دیر! بوردا اولمادی بویوک کنده گئدین!
- اورانین مطلق بیر موللاسی وار دیر! من جاببار عمیه دئیرم. او یازیغین دا دردی بورادا اوزه ووردو! سیز جاوانلارین باشینی باغلاماق گرک دیر!

سونا خالا دانیشا-دانیشا بللی اولان داش اوستوندن توپلادیغی یارپاقلاری الی ایله دۇ غرام-دۇ غرام اندیر مطبخده یئرلشن کیچیک بیر بیلتەنین اوستوندهکی تاوادا توولاییردی. او، بو ایشی چوخ تمیز اندیردی. قوروموش یارپاقلارین اوزه ریندن قالخان اینانیلماز گوزل قۇخو، منی آز قالا مفتون اندیردی. من یارپاقلارین نه اولدوغونو حله بیلیمیردیم. دونن سکینه آنانین یارپاقلارین حاقیندا ساخلادیغی گیزلیر، بو گون ده سونا آنا طرفیندن گیزلی توتولوردو! او، بو حاقدا هنج بیر سوز دانیشماق ایستمیردی. سانکی بو ایکی آغبیرچک آنا و خالانین بیزی چاشدیراجاق انیلملری اولاجاقمیش! سوزسوز کی، دونیانین ایستی-سوبو غونو چکمیش بو بویوکلریمیزین آرزوسو روح یوکسەلیشی یاراتماق ایدی.

- جوانشیر او غلوم، ایندی کی آییقسان او جاغا باخ! قویما سۇنسون!
- بیرازدان قاینار سو گرک اولاجاق.
- باش اوسته خالا. همن مشغول اولارام.

دونندن ساخلادیغیمیز چور-چوپلرین هامیسینی او جاغین آلتیندا یئرلشدیریکدن سونا مسجیدین مطبخیندن کیچیک بیر نئفت چلگینی گۇتوردوم. بو مسجید بیر یتیم ائویندن بئله، کاسیب ایدی. اوچ-دورد چینقو بارداق، ساخسی قاب-قاجاق، ایکی چاپنیک، ایکی زواللی قازان و بیر ده آلتیندا بارماق بویدا دهلیگی ایله دمیر آفتاوا بدیع آبادین بیر ییجیک عزیز تانری ائوینین سایا گلن بوتون وارلیغی ایدی. لاکین، حیطین آراسیندا یئرلشن چات-چات آچیلیمش یووارلاق بیر حوضون باشیندا قیل خورتومونا بنزر سو تولومباسی اوزونو گۇستیریدی. بو سو تولومباسی بیر ایشارتله چئوره سینده سئل یولا سالیردی! بیزی سئویندیرن تکجه وارلیقدا بو ایدی. باخمایراق کی، سویون هر چکیلشینده چوخ غلیظ بو غونتو قۇخوسو ایچیلمز اولدوغونو گۇستیریدی.

سکینه آنانین یارپاقلاریندان دوزلن چاپین دادی و رنگی باشقا اولسا دا،

بیر چوخلاریمیزی ممنون اندیردی. او سحر هعمینین کئفی یئرینده گورونوردو. بیرینجی کره اولاراق، توپلوجا کندین کوچه-باجاسینا گئتدیک. کندین یئرلیرینین بیزه یاخینلاشماسی سئویندیریجی ایدی. اوزللیکله یاشلیلارین بیر-بیرله سالاملاشماسی خوش حال ایدی. دئمک اولار کی، او گون کند اهالیسی ائولریندن بابیرا چبخاراق بیزیمله سالاملاشماغا اوزه ن گؤستمیش اولدولار. ۱۰-۱۵ آزیاشلی اوشاق، ۱۰-۱۵ گنج قیز- گلین، ۵-۶ گنج اولان، قالانی ایسه قیرخ- یئتمیشلرین آراسیندا بدیع آبدالین یئرلیرینی اولوشدوروردو. من، اولقا، سونا خالا، سکینه آنا بیرلیکده آدیملایردیق. بویوکلرین تاپشیریغی ایله ترلان منیمله اولقانی آراسیندا یئر دئیشدیریدی. او گون، بیزیم اوچون بیر آچیلش گونو اولدو. آخشام رادهلرینده بیر قاتیر یوکو ایله بیرلیکده بابیرامی و درویشلو بیئرله ده بیزه قوشولدولار. سود، پنندیر، اون، کره، ایکی سودلو آنا قویونلا ایکی بالا قوزو، ایکی شقکه ات، ایشلنمیش و کؤهنه قاب-قاجاق چاووشلارین ژاندارما مرکزیندن گتیردیغی سووقات ایدی.

بشینجی گون ده بیتیمشیدی، آنجاق گوزلهدیگیمیز برکت آغادان هر هانسی خبر- اتر یوخ ایدی. او آخشام، بابیرامی و جاببار بیئرلرین ایلک کز ایکیلی گوروشونو گوردوم! نئفتین بیتمه سیله ۶ لامپا چیراغیندان سادجه اوچونون ایشیغیندا توپلاشان سورگونداشلارین اونملی ایکیسی نین بیزدن آralی درین دانیشیقلاری ماراغیمی چکیردی! بوندان اونجهکی اوردو اونفورماسیپلا ایندیکی بابیرامی بینین آراسیندا چوخ بویوک دییشیکلیک گورونوردو. او، ایندی داها چوخ اوزگور، جانا یاتیم و ایچدن بیرسی اولموشدور. یول بویونجا جاببار عملیه بابیرامی بینین آراسیندا اورتاق گیزلی لیگی آنلاسام دا، ایندی داها آرخابین اولموشدوم.

- سکینه آنا: سارا قیزیم، بو اوشاقلاری یویوندورماق گرک. آلاه ائلمه سین باشلارینا بیت-میت دوشر ها!

- سارا باجى: دو غرودو آنا! آما نئجه؟
- قيزيم صاباح بونو دوشونريك. ايلك اؤنجه لامپا ياغى تاپمالي ييق.
- اؤغلوام جوانشير صاباح بيزه نئفت لازيمدير. بير ايش گؤره
- بيلرسن، يوخسا اؤدون ييغيب اوجاق قالايلاق؟
- آنا، منجه ده اؤدون توپلامالي ييق. سحر تئزدن بو ايشى گؤره ريك.
- اؤلقا: سونا آنا ترلانا باخارسا، من ده جوانشيرله چوله گندرم.
- سونا خالا: باخارام قيزيم، باخارام آرخايين اؤل!
- سارا باجى: من ده باخارام اؤلقاچان!
- آيگول و بابك /بيرليكهده/: بيز ترلانا باخاريق خانباچى اؤلقا!

ايچيميزده سس سيزجه ايچينه قاپانميش ۳۵-۴۰ ياشلاريندا يومورو اوز و قارا گؤزلو بير ايلگيسيز خانيم وار ايدى. ايلك اۇلاراق سارا باجى اونو تانيش اندنده ديل-دوداغيني چيىنهدى:

- انلميرا باجيميزين داوا-درماندان باشى چيخير! باشقا اۆلكهده
- اوخويوب دنيه سن...! دوكتورلوك بيلير! بيزدن بيريسيدير. كيمين
- دردى اۇلاراسا انلميرا باجيميزا دنيه بيلر. انله دنيل باجى؟
- انلميرا: سالام، منيم آديم انلميرادير. اورمودانام، باكيدا انيتيم آلميشام!
- تبريزده توتولوب ايندى سيزينله بوردايام! اؤزومله بير آز احيق تيببى
- وسايطيم وار. صاباحدان سيزلرين ساغلامليغينا باخاجاغام. حلهليك
- كندين اهالييسينه بيلديرمگين. بو سؤز يوخاريلارين قولاغينا
- چاتارسا، منى بورالاردان آپارارلار! ايچيميزدن باشقاسى منيم كيم
- اؤلدوغومو بيلمه سين لوطفا!

انلميرا خانيم ايكي گوندن سؤنرا اۇلقانين دورومونا باخدى. اؤلقا ايكي گون يئريندن قالخا بيلمهدى. انلميرا خانيمين يانيندا بيراز آغرى كسبجي وار ايدى. اۇلقادان چوخ قان گنتسه ده، بو اوتانچدان قورتولدو. بونو بير من، بير سكينه خالا، بير ده جاببار عىمى بيلديك! آما اصلينده سؤنرالار بيلديم كى، بو ايشين اساس باشيندا دوران آدام بايرامى بئى اؤلموشدور!

بدیع آباد کندینه گلله اؤن گون اولموشدو. بیر تهر باشیمیزی ساخلاییردیق. یئرلیرله اولفتیمیز آرتیمیشدیر. بونا باخمایاراق بیر چوخ حاللاردا قارشیلیقلی آنلاشمادا پروبلنملر یاشانیردی. چونکی، یئرلی لرین دیلیله دیلیمیز آراسیندا بویوک فرق وار ایدی. بیر-ایکی عایيله تورکجه دانیشیردی. بعضاً اؤنلاری دا آنلاماق چتین اولوردو. آنجاق بیراز دیقت وئرندن سؤنرا باشا دوشمک اولوردو. کندین چوخو لک دیلی عایيله لردن اولوشموشدو. لک دیلیله تورک دیلی آراسیندا هئچ بنزریک یوخ ایدی. حتّی لک دیلی فارس دیلینه بئله، بنزه میردی. بو ایسه آرمیزدا اولان ان بویوک پروبلئم ایدی. اولقانی کورتاژ ماجراسیندان سؤنراکی دورومو بویوک اولچوده دئیشمیشدی. دوکتور انلمیرانین تیپی امرلری هعمی طرفیندن بیخیلیردی. بیر بویوک عایيله کیمی چیگین-چیگینه وئرمیشدیک. آنجاق حله ده، کندین آغاسیندان خبر-اتر یوخ ایدی. کیشخان عمین سؤزلرینه گؤره، برکت آغانین نئجه آدام اولماسینی گؤره ندن سؤنرا اولقا ایله ائولنمه ایشلرینه باشلاماق گرک ایدی. کیشخان عمی بو دوشونجه سینه بئله آچیقلیق گتیردی:

- سیز ایکنیز ده منیم بالالاریم سینیز. ایکنیز ده تربیهلی اوشاق سینیز. هر کس طرفیندن سؤیلیر سینیز! سیز بیر-بیرینیزه چوخ یاراشیر سینیز. سیزه ائو گرکدیر. ان آزیندان باشینیزی قویاجاق بیر قوش یوواسی! ائله دئیلمی؟ سیزی اوتاندير ماغا بیزیم حاقیمیز یوخ! بو کیشی گلکین گؤره ک باشیمیزا نه گلیر!

کیشخان عمین سؤزلری قارشیسیندا دئیجهک سؤزوموز یوخ ایدی! من بیر آنلیق اولقانی اوزونه باخدیم. یانقلاری قیزارمیشدی. گؤزلريله کیشخان عمی ایله راضی اولدوغونو بللی اندیردی. نه اولوب- اولمایاجاغی بللی دئییلدیر. بللی اولان، سادجه بیزیم ایکیمیزین آراسیندا دیله-دیشه دوشن سئوگنین بؤیومه سی ایدی. آرتیق، هر کس بیزه قوپماز سئوگیلر کیمی باخیر، قوشمعمیز اوچون دوعا اندیردیلر.

عۇمرومده ایلک کز اولاراق سانکی ایچیمیزده بیر موللانی
 بوشلۇغونو دویوردوم. اوشاقکن آناما بۇز- بۇز باخدیغینا گۆره، نیفرت
 انتدیگیم "میرزه لطیف آغا"نین ایندی بوردا اولماسینی دیله بیردیم! او،
 محلله میزین باش موللاسی سایلیردی. بوتون یاسدا-تویدا سوفره نین
 باشیندا ایلشیردی. مرثیه لرده گۆروب- بیئه ندیگی دول قادینلاری اؤز
 آدینا سیغه ائده ردی! اتمعین دندیگینه گۆره ۴ رسمی، ساییسیرجا سیغه
 قادینی وار ایدی. بوتون محلله اونون چوخ شۇرگۆز اولدوغونو
 بیلیردی. بونا باخمایاراق، اونون ایضاسی و مۇهورو اولمادان ایکی
 گنج بیر-بیرله ائولنه بیلمزدی. میللی حاکیمیتیمیزین ایش باشینا گلمه
 سیله موللار ائولرینه چکیلسه لر ده، یئنه تویدا-یاسدا میلتن سوفره سی
 باشیندان اسکیک اولمادیلار. زینداندان منه ایشکنجه وئرلرین بیرسی
 آخوند گنیملی ایدی. بوتون بونلارا ترس گلن مقام ایسه، ایندی اونو اؤز
 یانیمیزدا دیله دیگیم ایدی!

سونوندا آغا برکت آغا کنده بویوردو!

اؤن دۆردونجو گونون آخشامیندا ایلک کز اولاراق زورنا- طبیل سسی
 کندی بورودو. من اوشاق ایکن قۇناق اولدوغوموز قاراداغین جۇشون
 کندینده بونا بنزر سسلری انشیتیمیشدیم. ۷-۸ یاشلاریندا ایکن آنامین
 قارداشی اؤغلونون گلین گتیرمه سینه گنتمیشدیک. آنام شاملو
 طایفاسیندسان ایدی. سۇنرالار اونون قیزیلباش اولدوغونو اویرنیدیم.
 منیم اوچون چوخ قریب گلیردی. بیر گون بونو آنامدان سۇروشدوغومدا
 گۆزلری پارلادی:

- "آنا" قیزیلباش "نه دئمکدیر. سن ندن قیزیلباشسان؟ بیلدیگیم قدریله
 شاه ایسماییلین قۇشونونا قیزیلباشلار دئیرمیشلر.
- اؤغلو جوانشیر، قیزیلباشلارین هاردان گلدیگینی من ده بیلیرم.
 بیزیم شاملو طایفاسیندا بیر چوخ گوران سسله نیلن ائلاتیمیز وار دیر.

هامیسی دا تورکجه دانیشیرلار. بیزیم ده گوران اولدوغوموزو
 دئینلر واردير. آنجاق، ائامین دئدیگینه گوره، بو آد قوندارما و
 یالنیشدیر. آتام دئیردی کی، "گورانلار همان یارسانلاردير. آما، بیز
 یارسان دئیل، تورک قیزیلباشلاری ییق. تبریزلیلرین بیزه گوران
 دئیکلری یالنیشدیر!" بیز حضرت علی نی چوخ سئوهریک. اونو
 اوز سئیدیمیز، آغامیز و مؤولامیز بیلریک. او، تانرینین ان عزیز
 بنده سیدیر. هر شئی اونون سئوگیسیله باشلارساتاری ایزینه
 یوکسملر! "یا علی" دئییه ن دیلده آجی اولماز! شفقت اولار، باریش
 اولار، اینسانلیق اولار، تانری ایله اینسان آراسیندا اوز اقلیق اولماز!
 من ده شاملو طایفاسیندا گوزه آجدیغیما گوره بئله گوردوم، بئله
 دوشوندوم. بیز ده، شیعهلر کیمی ایماملاری سئوهریک. بیز ده
 موسلمانیق. آنجاق، تانریلا بیزیم آرامیزدا تکجه اورگیمیز و
 گورونمز ایچ ایشیغیمیز وار. بیز، کیمسه نین گیزلی ایچیمیزه گیرمه
 سینی ایستمریک، تانریدان سونرا! بیزیم مؤولعیمیز دا بونو دئییر.
 آنجاق، سن بو سوزلری اورادا-بورادا دانیشما! باشینی آغریتما!
 - بس اوندان ده قیزیلباشام؟
 - اولوم، بیراز بؤیو، دوشون، سونرا اوزون یولونو سئچ! من، سنین
 آتائین ائوینه بیر قیزیلباش دئیل، بیر موسولمان اولاراق گلیمش.
 منی سئویرسن سه، بو صوحتی بوردا باغلا! آتان ساوالی، آچیق
 گوروشلو بیر اینساندیر. آما، آتائین چئوره سینده بیر سورو فاناتیک
 دینچیلر وار. بونو اونوتما، اولاردان زیان گله بیلر!"

بدیع آباد کندینی زورنا-طیبل سسی بوروموشدور. بیز ده هرکس کیمی
 بو سسی ایزلیهرک کندین جاده طرفینه یوللانیدیق. یاشلی بنی لریمیز
 بیزیمله گلمه دیلر. جاببار عمی نین معده سی بئنه قانامیشدی. کیشیخان
 عمی و باشچاوش دا اونون یانیندا قالمیشدیلار. برکت آغانین
 قارشیسیندا حرکت اندن بنش-آلتی کیشی گوردو. بیز، اوزاقدان

قارشیلما و ال اؤپمه توره نینی گۆروردوک. ۱۴ گون بویونجا گۆزوموزده دولشن، آغلاشان برکت آغانین ایزلری گۆرونو. چوخ چتین اؤلسا دا، هنیکل لر آراسیندا گیزلنمیش یومورو بیر آدمی گۆره بیلدیک. قیسا بویلو، شیشقو قاربیلی، آغ گئییميله قارا شاپقالی برکت آغا آرتیق قارشیمیزدا ایدی. او، بیراز یاخینلاشارکن گۆزو بیزه ساتاشدی. بیر نچه آن کنچمه میشدیر کی، ماشالاه خان اليله بیزی یاخینلاشماغا چاغیردی.

برکت آغانین سینیق فارسجاسیندان فارس دیللی اؤلماماسی بللی اؤلوردو. تبریزدن بورایا گلدیگیمیز، دایاندیگیمیز، گۆردیوموز اینسانلارین ایچینده اوچ-دۆرد کیشیدن باشقا کیمسه نین فارسجا بیلمه سینی گۆرمه دیک. منجه، دونیادا ایران کیمی اهالیسی نین رسمی دؤولت دیلینی بیلمه یین ایکنجی اۆلکه یوخ ایدی! بلکه ده بیزدن ده قارابختلی واردیر، آما بیزیم بیلگیمیز یوخدور. برکتاغانین دئدیکلرینی بیراز باشا دوشسم ده تامان آنلایا بیلیمیردیم. بو یاشا قدر بئله پیس فارسجا دانیشیق انشیتمه میشدیم. بونا باخمایارق او، اوزونون یاخشی فارسجا دانیشدیغینی دوشونوردو. بو اوزدن فرقینه و ارمادان آنلاشیلماز سۆزجوکلری اوزه ریمیزه تۆکوردو.

۱۵-جی گونون صاباحیندا بئش نفرله کند آغاسینین ائوینه گئتدیک. ماشالاه خانلا بیرلیکده آغانین بیرینجی انشی خاتون خانوم، ایکنجی انشی چاوچیوان (تورکجه گۆزل گۆز دئمکدیر) خانیم، بیر نچه اوشاق و ایکی نۆکر ده گۆزه دیبردی. بیزی آغانین اۆلدوغو تنه بیه گۆتوردولر. تنه بی باشا-باش تورکمن ناخیشلی سۆیکنجهلرله بزمنیشدیر. برکتاغا اؤتاغین یوخاری باشیندا اۆتورموشو. بیزیم گیریشیمیزله "بو یورون، خوش گلیمسینیز" دئیهرک موبارک یانینی قالدیرمیش کیمی اۆلدو:

- سیزین گلشینیز موبارک گونه راستلادی! دوز اون بنش گون اونجه
اژدرخان دونیا گلدی. سیز چوخ شانسلی سینیز کی، بئله بیر
قوتسال گونده منیم کندیمه گلیمسینیز. آغالارا قارشى ایطاعت
واجیبیدیر! اینشاللاه کی، بونو هامینیز بیلیرسینیز! من، سیزین
بوندان سونراکی یاشامینیزا حوکم اندهجگم. بورا چوخ کیچیک بیر
کنددیر. هرکسین نه انتدیگی بللی اولار. منیم هر یئرده گوزوم-
قولایم وار! امر وئردیم کی، آشای باشدا اولان طوولمنی بولوب
سیزلره ائو تیکسینلر. هامی، ائولرین تیکینتی سینده اور تاقلیق
اندهجکدیر. ژاندارمانین بیلیردیگینه گوره، ۳۷ نفر سینیز. بنش
عایله و قالانی تک باشینا یاشاییرسینیز. تک کیشیلر اوچون بیر
اودالی، قالانلار دا ایکی اودا وئریلهجک. صاباح "بابا قاسیم" ا
گندهجگم. اورادان بیر اوستا بنّانین، ایکی فحلنن بورایا گلمه سینی
امر اندهجگم. سیز ده، اولار یاردیم اندهجکسینیز. یاخیندا قیشین
آغیر گونلری وار. بورالارین قیشی چوخ سرت اولور. سیزلره
ژاندارمادان ایستی پالتار، یورغان و ینمک-ایچمک گلهجکدیر.
قیشدان سونرا اوزونوز اکیب، اوزونوز بیچهجکسینیز. بورادا قیشین
گلمه سیله یوللار باغلایار. یوللارین آچیلماسیلا آیدا بیر کره نهونده
و هفته سونلاریندا بابا قاسیم گنده بیلعهجکسینیز. بابا قاسیمدا بیر
حکیم وار. اوشاقلار و کیشیلره باخار. قادینلار گوره حکیم
یوخدور. قادینلار اوز باشلارینین چاره سینه باخمالیدیرلار. تبریزده
ننجه اولدوغونو بیلیمیرم، اما بورالاردا نامحرمین الی ناموسا دنیمز!
سیزین دیرینیز و اولونوز منه امانتدیر. ژاندارمالاردان باشقا
بولگهمن جانوارلاری دا واردیر! بیر ده منیم ایکی باش قولوم وار.
قبر و ایلیاس! اولنلارین بیر توکاتی اون بئرنو توفنگی قدر
اولومجولدور!

کند آغاسنین چنه دوشوکلگوندن هامیمیز یورولموشدوق. سوزلرینین
انلاشیلمازلیغی بیر یاندان، باشقا یاندان ایسه آشایلاهیجی توتومو از

قالسین الیمیزه ایش وئرمجک ایدی. کیشیخان عمینین باش چاوشا
 باخیشیلاری و قارشیلقلی اولاراق یانیت آلماسی، دورومون قیرمیزی
 جیزگی اوزرینده اولماسینی گؤستریردی. آنجاق بیزیمله اولان ایکی
 آغساق قالیمیزین کند آغاسینین "تله سی" نه دوشمیهجک قدر
 تجروبهلری وار ایدی. سونوندا برکتاغانین نطقی کسیدلی! داها
 دئییهجک بیر سوزو قالمامیشدیر. کیمسه ده سؤز سؤیلمک ایدنی
 وئرمه‌دی.

چاوش درویشلونون سوئوق قانلی لیغی آرامیزدا اؤرنک ایدی. او،
 بوتون اولایلاری ایچینه چکیر و آز بیر زامان اوزه وئیریدی. بیر
 آنلامدا ساکیت، ایچگودولو، سویوققانلی بیر آدمین نجه اولوغونو
 اوندان گؤرمک اولوردو! آنجاق کند آغاسینین بنله داورانیشیندان اونون
 دا قانی قارالمیشدیر. او، گنجه بویونجا نه یندی، نه ایچدی! گنجه سونونا
 دوغرو بیرلیکده اوجاق باشیندا اؤتورموشدوق. بیر سؤز دئمهدن قارا-
 قارا دوشوندو! دوشوندو و گؤزلری دؤلدو! من اوزومدن بیراز یاشلی
 اولان کنجمیش چاوشون دورومونو بنله گورمه میشدیم. سانکی، آرتیق
 پارتلاما زامانی گلیمیشدیر. اونون کیملیگینی بیلمیردیم. اوزو ده گیزلی
 قالماسینی ایسته‌میردی. گؤزلریندن اود پوسکوروردو. بونجا سس سیز-
 صداسیز، قوپ-قوروو بیر گنج چاوشون بو اولچوده پارتلاما سینیرینا
 گلمه سینین ندنی یالنیزجا کند آغاسینین آشاغیلایبجی سؤزلری دئییلدی.
 بیز، یول بویو بو آلچالتمالاری چوخ یاشادیق. بیز دئدیگیمده، گنج
 چاوشو دا گوزه آلیرام. من، سون بیر ایلده، سئوینن و سؤنرا کدردن
 اوزونو اولدورنلری ده گوردوم. بیر ایللیک بولانتیلی یاشامدا، حیرسی
 باغیرینی کسنلری گوردوم! توفنگینی باغیرینا باسیب، هؤنکور-هؤنکور
 آغلیانلاری گوردوم. اوشاغینی سؤن کز باغیرینا باسیب تورپاغینی
 اؤپنلری گوردوم. اؤز باش کوماندانینا کوفر پوسکورنلری گوردوم.
 حتی عصبنندن یاراغینی یئره چیرپاراق تیکه-پارچا ائدنلری بنله
 گوردوم. آنجاق، بنله سینی گورمه‌دیم. درویشلو اینتقام کوپو اولموشدو!
 او، حتی بیزه قارشى دا سرتلشمیشدی. بللی کی، اونون دردی برکتاغا

در دیندن چوخ-چوخ درین ایدی.
 کندی آشاغی چاپرازیندا یئرلشن کؤهنه بیر طؤولمنی بیزیم یاشیمیز
 اوچون سئچمیشدیرلر. برکتاغانین گئیردیگی "اوستا موسولم"له
 بیرلیکده ایکی بنا ایشچیسى، هابئله بیزلردن الی ایش توتان هر کس
 طؤولمنی ائولره چئویرمک اوچون ایشلیمیردیک. سحر تئزدن
 آخشاماجان و حتى گنج ساعاتلارا دؤغرو ایشدن ال اوزموردوک.
 قارشیمیزدا سرت قیش وار ایدی. بیر آن اؤنجه بو ائو ایشی بیتملى
 ایدی. سوگی، یاشام، گلهجک، نیفرت، اؤن گؤرو یالنیز ائوین بیر آن
 بیتمه سیله آنلام داشی بیردی. آرتیق بیر آیدیر مسجیده یاشاییردیک.
 آرتیق، کیمسه نین گیزیلی بیر یؤنو قالمامیشدیر. بوتون وار- یؤخونو
 اودوزموش چوخ ساییلى، یازیق بیر عاییله یه بنزمیردیک. آرامیزدا
 اوتانماق، گیزیلى-ساخلى، اؤزگودو و آیریم جیلیق قالمامیشدی.
 چؤرگیمیزی داشدان چىخاریردیک. الیمیزه نه گلیرسه یئیریردیک. دیری
 قالماق اوچون آمانسیز جاسینا دیرمیردیک. هر گون تابدان دوشسک ده،
 یاشام حیرصیمیز آرتیردی! ایلک گونلر کیمی اولومسوزلوقلارا قارشى
 چتینلیک چکمیردیک. سکینه آنانین سارسیلماز اینادینا قارشى بوتون
 چتینلیکلر اؤرتادان قالخیردی. او، فیرقه نین بیر چوخ لیدئرلریندن داها
 بؤیوک رهبر ایدی! هر کسین ایچ کدرلرینی باخیشلاریندان آنلایردی!
 من حیاتیمدا سکینه آنا کیمی بیر یسینی گؤرمه دیم! اونون سایه سینده بیر
 عاییله اولموشدوق. اولومسوز و سارسیلماز بیر عاییله! ائو تیکمه
 ایشینده ده سکینه آنا بوتون اولمازلاری اولوملو دوروما چئویرمیشدیر.
 او، هر گون سحر آلتی دان همینی ائو تیکمه جهادینا چاغیریردی:

- بیلیرم یؤرغونسونوز، بیلیرم آجسینیز، بیلیرم اوشوبورسونوز!
 بونلارا سون وئرمک اوچون تله سین عزیز بالالاریم. بو کافیرلرین
 آماجی بیزی دیری-دیری باسدیرماقدیر. اینشالله اؤنلاری
 اؤزوموزدن اؤنجه گؤمریز! بیز تورکوک! بونلار بیزیم کوره
 گیمیزی یئره گئیره بیلملر! ال-اله وئرمرک بوتون

اۇلومسوزلوقلاری یئنه جییک. هایدی منیم عزیزلریم، چالیشماق
زامانیdır!

او، هامیدان اۇنجه دورور، سونا آنانین و قادینلارین یاردیمیلا اله
اۇلان ایمکانلاردان یئمک بلله سی حاضیر لاییر و بیزیم آرمیزدا
پایلا بیردی.

تۆلەنین بالاجا ائولره چئویرمه ایشی دورمادان سورور، سوردوکجه
ایسه هیجانیمیز آرتیردی. آرتیق، باشیمیزی سۇخا بیلەجک بیر
دۆردگنیمیزین خیال اۇلمادیغینی آنلا بیردیق. ژاندارما و قۇنشو کندلردن
کۆهنلیمیش یورغان- دۆشک مسجیدین آرخا اۇداسینا تۇپلانیمیشدیر. بو
یۆنده ماشاللاه خانین بۆیوک امگی اۇلموشدو. او، کند-کند گزمرک بیزه
یاشام ملزمه سی تۇپلامیشدی. اونون برکت آغادان فرقلی
داورانیشلاری آرمیزدا چوخ بیه نیلیردی. ماشاللاه خان بیر آنلاملی
اۇلاراق دوستوموز اۇلموشدو. بیزیمله اۇتورور، یئییر، الیندن گلەنی
اسیرگمیردی. اونون یاردیملاری بیزیم دیری قالمامیزدا بۆیوک رول
اوینا بیردی. او، بیزیم جاندان مایا قۇیدو غوموزو گۆرونجه
هیجانلانیردی. حتّی بابا قاسیم کندیندن ایکی قاتیر آغ گچ یوکو
گتیرمرک اۇتاقلارین ایچینی بویاتدیردی. تۆلەنین ائوه چئوریلمه سی
ایکی هفته سوردو. ایکی هفته عرضینده بیز بیر درى-سوموک قالدیق.
ایکی تندیرلی بیر بۆیوک مطبخ، اون ایکی آلتی مئتره لیک اودا، بابیردا
بیر انبار، بیر کیچیک طۇوله، ایکی قازما آیاق یۇلو بیر ده جیغیر سو
آرخى بیزیم یاشاییش یئریمیزی اۇلوشوردو. هامی سئوینیردی. آرتیق
یاشاماق اوچون ائویمیز وار ایدی. اۇدالارین هر بیرینده بیر لامپا
چیراغی کدخدانین ائویندن گلدی. مسجیدده گنجیردیگیمیز سون گنجه
یننی یاشعمین دوزەنی حاقیندا تۇپلانتییا چئوریلدی. هر کس جاببار
عمینین یاتاغینین چئوره سینە تۇپلانیمیشدیر. او، بوتون گوجونو
ایتیرمیش گۆرونوردو. معدە سینین قاناماسی کسپلمیردی. بو گۆنەده ک
یئدیگی بوتون داوا-درمان انتکسیز قالمیشدی. بونونلا بئلە، "حالیم

گئت گنده یاخشیلاشیر" سۆزو آغزیندان دوشموردو. او، ایچیمیزده اولان بیر یولبای کیمی هر کسه اومید وئیریدی. اۆز دورومونون هر گون پیسلاشمه سینه باخمایاراق، اوشاقدان-بویوگه اولان هر کسی دوشونور. سانکی بیزیم بو دوروما دوشمگیمیزدن اوزونو سوچلو سانیردی! اونون ساغلاملیغی ایله سکینه آنا و ائلمیرا باجی ایلگیلنیردیله.

آنالارین بیشریدگی قوروتلو آشین دونیاجا دادی وار ایدی. کیشیخان عمله سکینه و سونا آنا جاببار عمینین سولوندا و ساغیندا یئرلشمیشدیله. سکینه آنا یئنی تیکلمیش انولرین حاقیندا خوش سوزلرله بیزی سئویندیرمک ایستهییردی. او، بو گنجنین اوزل اولدوغونو و هر کسین سوروملو یاناشماسینی آنلادی:

- منیم عزیزلریم! بیزیم اورتاق آلین یازیمیز، بیرلیکده یاشاییب- پایلاشما سوره جیمیز یئنی آشامایا ایاق باسقادیله. بیزی میلّت و وطن طالعی بورایا چکمیشدیله. بلکه بیر گون گئری دؤندوک، بلکه ده دؤنمهدیک. بیز، هاردا یاشاساق تورک اولادی بیک. بونو الیمیزدن آماغا چالیشاقلار! آنجاق بیلین کی، بو قدر اولومون، سورگونون، آشایانمانین کؤکونده تورک اولدوغوموز دایانیر. هه، دوشمنیمیزین قارین سانجیسی اولان تورکلوگوموزو اولوم بئله، بیزدن قوپارمالیدیر. من بوتونلوکده شهید دوشموش بیر عایله نین تک قالانیم! بیلیرم کی، سیزلر ده منیم کیمی بوتون یاخینلارینیزی میلی کیملیگیمیز، یوردوموزا قوربان وئرمیسینیز. گلین شهیدلریمیزین معصوم قانلارینا آند ایچک! آند ایچک کی، کیملیگیمیزی اوزوموزله قبیله داشییاق. آند ایچک کی، کفنه بوروننده ک بندهلیدکن، خاینلیکدن، اوزگهلیدکن، آچاقلیقدان، وقارسیزلیقدان، وطنسیزلیکدن و کیملیکسیرلیکدن اوزاق اولاق.

سکینه آنانین بو سوزلری دئیرکن دوداقلارینین تیتیه بیشی و گوز یاشلارینین آخماسی هامیمیزی آغلادیله. او، بیر ائل آناسی کیمی

تیترمیز، آجی بیر، سئویر، سئوینیر و هایقیریردی. بیزلرین اونا اولان سئوگیسی هر آن آرتیردی. اونون بو سؤزلردن سونرا هامینی آندا چکمه سی اینانیلماز دویغولارین یاشانماسینا ندن اولدو. او، هامینی ال-اله وئرمیه چاغیردی. دویغو دولو آنلاری یاشایان هر کس "آنا" سینین آندینا آند ایچدی. سکینه آنا لچه گنینن اوجو ایله گوزلرینی اووئوردو. اونون ایشارتیله کیشیخان عمی سؤزه باشلادی:

- سکینه آنا، تانری عشقینه بیزی نه گونه قویدون! منه دانیش دئییرسن! من نه دانیشیم! نطقیمی بوغدون! منیم دانیشاجاق بیر سوزوم وار دیسا، هامیسینی اونوتدوم! (هامی گولور). سیز گولون! منیم حالیم گولون! منیم یئرمه کیم دانیشا بیلر ایندی، بو یورسون!

او، بیر آز دوروخدوقدان سونرا قارشیسیندا اولان سو بارداغیندان ایچمرک داوام ائتدی:

- من یئنی اوتاقلارین آرامیزدا پایلاشماسینی دوشونورم. صاباحدان اوز اللریمیزله تیکدیگیمیز ائولره داشیناجاییق. گوردویونوز کیمی، هاوا آرتیق شاختادیر. بو شاختا هاوادا اولدوقجا بیر یئرده اولماغیمیز گرک. آلاه بو ماشاللاه خان کیشینن عومرونو اوزون ائتسین. بو گون بئش فاتیرلیق اودون گتیردی. بو کیشینن بیزه قارشى اوزونریسی اینانیلمازدیر. تکباشینا الیندن گلەنی ائدیر. آلاه راضی اولسون! آنجاق، صاباحدان هر گون اودون و بیهجک حاقدا دوشونمه لیک. بورانین هاواسی صفیرالتی ۳۰- آ قدر دوشه بیلر.

او گنجه، اوتاقلار آرامیزدا پایلاشیلدی. دورومدان آسیلی اولاراق بیزه ایکی اودا وئریلدی! ماشاللاه خان صاباح تنزدن ایکی نؤکر و اوچ قاتیر لا مسجدده گلدی. او، ائولرین دوشه مه سینده یاردیمچی اولدو. حتى مندن تورکجه اویرنمهیه سؤز آلدی! منیمله چوخ یاخین اولماغا چالیشیردی. اورگینی آچیردی! منی "اوغلوم" دئیهرک سسله ییردی.

اۇلقايا چوخ سایغی گۇستیردی! سکینه آنانی بیزیم دیلمیزله آنا
 سسلیمیردی. اوزونه تمیز "لک" دئییردی. نندن بو کنده گلدیگینی و
 کنده قالیب کند آغاسینین قیزی ایله ائولنمه سینی چوخ اوزونتو ایله منه
 آنلادیردی. او، باشینا گلنلری آنلاداراق "به سبوک شودوم!" /آخ
 یونگول لشدیم! /سوزو ایله ساغ الینی کؤکسونه چکیر و درین بیر نفس
 آلیردی! اونون سوزلریندن بللی اۇلدو کی، اوشاق ایکن لک دیللی
 بیر عایيله نین بورجو قارشیلیغیندا بدیع آباد کندینین کندهاگاسینا
 ساتیلیمیشدیر. او، اۇنجه نؤکر اۇلاراق برکتاغانین ائوینه گیرمیشدیر.
 سۇنرا ایسه، برکتاغانین بوسبوتون ایفلیج قیزینا آر سنجیلیمیشدیر. ایشین
 داها پیس طرفی ایسه، یازیق قیزین قیسیر اۇلماسی ایدی!
 من، گوندوزلری اۇلقایلا ترلانا گئچیریر، گنجهلری ایکینجی اوتاقدا
 یاتیردیم. کیشیخان عمی اۇلقایلا ائولنمگیمین ایشینین آرخاسیندا
 اۇلدوغونو اوسته لنمیشدیر. اونون گۇستردیگی تیتیزلیکن بئریمیشدیم.
 لاکین، ایشین نه قدر چتین اۇلدوغونو دا باشا دوشوردوم. او، بونون
 ماشاللاه خان بهیه آچماسینین حله تنز اۇلدوغونو دوشونوردو. اونا
 گۆره، حله بیر آز بو کیشینی تانیماق گرکیردی. من ایسه، بو کیشی
 حاقیندا بیلگی لریمین کیشیسل بیر سیر اۇلدوغونو دوشونهرک، آغزیمی
 باغلی ساخلاماغا چالیشیردیم.

هاوالار هر گون گنچدیكجه سرتلشیردی. کندین هر طرفینی قار- بوز
 بوروموشدو. یول گنتمهیه ایمکان یوخ ایدی. هر آن گنچدیكجه اودونا
 احتیياج داها دا چوخالیردی. آجلیقدان تۇرنمیش گوجسوزلوک بوتون
 ایزلریله اوزه ریمیزه چؤكوشدور. ائولریمیزه ایلک کز گلدیگی
 برکتاغانین هدیه سینین سئوینجی هرکسین گوزوندن اۇخونوردو. بیئی
 ائو سووقاتلاری گۆز قاباردیجی گۇرونوردو، گۆزلهنیلمز ایدی. (بیئی
 ائو! اۇخو طووله خان! چونکی بوتون تمیزلیکلیه قارشین بینانین هر

یئریندن طۇوله قۇخوسو گلیردی. انله اولموشدور کی، آرتیق کیمسه- کیمسهدن چکینمیردی. هامیمیز مال-داوار اییسی نه آلیشمیشدیق. بو اوزدن سۇنا آنانین دیلیلله اورانین آدینی طۇوله خانا قۇیموشدوق! بیر آنا اینکله یاورو بیزوو، بیرى دیشی، بیرى ایسه ائرکک ایکی قوزو و بئش-آلتی تۇیوق-خۇروز، اون-اون بئش جوجه، ایکی سورو ایتی، اوچ تاي یئرالماسی، بیر تاي نوخود-لپه، بیر کیسه دوز، بیر نچه کیچیک تۇربا ایستی اۇد، ساری کۆک، بیر تۇربا قورود، نچه تۇربا قورودولموش گۇیرتی، اوچ-دۇرد تاي اون، بیر چللك جانیاغی، قویروق و قابیرغا قوورماسی برکتاغدان اوزه ریمیزه یاغان برکتی ایدی. بۇلگهنین اوزون سورە کلی سرت قیشینی آتلاتماق اوچون گرچکدن ده کنداغاسینین باغیشلاری تانری پایى کیمی گۇرونوردو. قیش بۇیونجا یئمە گیمیزی اولوشدوران ارذاق لارین قیزیل آجاری سکینه آنانین ایینه وئریلدى! آز یئییب قیشین سرت گونلرینی باشا وئرمەلیدیك. خانیملار، ایکی مطبخین بیریسینی بیر یئرده ییغیشماق اوچون حاضیرلامیشدیلار. سۇنا آنانین دوشونجه سیله بوش مطبخین اورتاسیندا بۇیوک بیر کورسو قۇراشدیریلیمیشدیر. کورسونون اورتاسیندا اۇدون اوچاغی، اوچاغین اوزه رینده ایسه، یئرلشدیریلیمیش دمیرقازاندا بیشمکده اولان یئرالماسی هر آخشامین عئینی گۇرونوتوسو ایدی.

۳۷ نفرلیک بۇیوک عاییله میزین بیرگه چالیشماسی، بیرلیکده گولوب- آغلاشماسی سرت گونلریمیزین ان دایانیشلی آنلاری اولموشدو. ایچیمیزده اینانیلماز بیر بوتۇلولوک دوغوسو یارانمیشدیر. کیمسه-نین داوانیشیندا بو بوتۇلولوگو پوزاجاق ایز-توز گۇرونموردو. یاواش- یاواش تبریزی اونوماغا باشلامیشدیق. آرتیق بوراسی بیزیم سۇگی یووامیز سایلیردی. آنجاق، اولقایلانیم دوینوم اچیلماق بیلمیردی. بابا قاسیم کندیله بدیع آباد آراسی بوزلا قارآلتیندا قالمیشدی. آخشام اولونجا،

قوردلارین اولاماسی ائوین ایچینده بئله، جانیمیزی تیتیرمیدردی. اولقايلا
ائولنمگیمیز اوز حلینى تاپمیردی. کیشیخان عمینین اوزونده اوزونتو
ایزلری بللی اولوردو. سانکی، اوزونو سوچلو سانیدردی. من اونو بو
دورومدان چىخارماغا چالیشسام دا، نتیجه وئرمیدردی. همین گونلرین
بیرینده ماشاللاه خان ائویمیزه گلدی. منی اوتاغیما چکمرک سؤیلهدى:

- جانشیر اوغولم ندن بونو منه سؤیله میرسن. اولقا قیزیلا سنین
نیکاح سیز اولدوغونو بیلیرم. بونو کیشیخان آغا منه دئدی و یاردم
ایستمدی. قارنى یوغون ژاندارمالار بونو بیلمدن سیزی
ائولندیرمک گرکدیر. یوخسا اولقانى الیندن قوپارارلار! اوغربیان
قیزا یازیق اولار. اونو اسکی پارچاسی کیمی کیرلندیرر، سونرا
اولوسونو بئله، تاپماق اولماز. چونکی قوردلارا یئم اندرلر. آدینی
ایسه، اولای آدلانديرارلار. کیشیخان آغایا قیزما ها! او، منه دئمکله
ایشین دؤغروسونو ائتدی.
- ماشاللاه عمی، سیزه داها نملر دئییدیر کیشیخان عمی؟
- بیلدیگیم سیزین بیر-بیرینیزی سئودىگینیزله اورتادا بالاجا بیر یتیمه
آنالیق، آتالیق ائتدیگینیزدیر. باشقا بیر شئی بیلیمرم.
- دؤغرو دو عمی. بیز بیر اودادا قالمیریق. من تکباشیما گنجه لهیمرم.
اولقا ایسه ترلانلادیر.
- دوغرو ائدیر سینیز. اما بو ژاندارملارین، حتى برکتاغانین قولاغینا
چاتمامالیدیر. من بیر یولونو تاپاجاغام. بیراز یوللار آچیلسین سنینله
اولقا خانیمی بابا قاسیم دا اولان آغاشنیخ صادیق آغایا گؤتورمگم.
اونا سیزین حاقینیزدا بیر یالان اویدوراجاغام. یوخسا، دوغرو سؤیله
رسک بیر قوران آیسی چىخاراراق ایسلامدا بئشینجی آروادین دا
جاییز اولدوغونو دئیهر، طفیل قیزی اوزونه بئشینجی آرواد ائدر!
هه! بو کؤپک اوغلو، ژاندارمادان و برکتاغان بئله، بیرتیجی
جاناواردیر! ایت اوغلو ایت (پدرسگ)!

ماشاللاه خاننا گونسم ده، دئدیگی سوزلردن بدنیمی سۇيوق تر بوروموشدو. اولقانیڭ گۆزلیگینى اوزوموزدن باشقا يالنىز ماشاللاه خان بيليردى! اونون ايسه، كامسيز اوليگيندن تديرگين اولدوغونو هاميدان آرتيق من بيليرديم. منيم ماشاللاه خانلا تانىش اولدوغومدان هار داسا ايکى آى گئچيردى. سوزسوز كى، اونون دا ديله گينجه اولقا كيمي گۆزل، آچيق گوروشلو، ساوادلى و بيزدن فرقى گنج بير خانيم، قاجيريلماز ايدى. باخمايلاق كى، تانيدىغيم ماشاللاه خان چوخ ساده، تمير اوركلى اينسان اولدوغونو ايثباتلاميشدى. باشقا يانداڭ ايسه، اولقا دا بوسبوتون بيزدن بيرى اولماقدان اوترو چاليشيردى. چاديرا، لچك باشيندان آيريلميردى. حتى سونا آنادان ناماز قيلماغى بنله، اويرنميشدى. اوز ايجيميزدن باشقا كيمسه اونون قاققازدان گلمه سيني بيلميردى. حتى ماشاللاه خان بنله! آنجاق، يننه قورخو جاننما دوشموشدو. آرتيق، اولقا منيم ناموسوم ساييليردى. اليم-الينه دئيمه سه ده، دوداغىما قونان بيريجيك اوپوشونون آتشى اوره گيمي سارميشدير. بيز ايكيميز ده، شرعيت اسيرى اولموشدوق. اورتاميزدا، شرعيت پرده سيندن باشقا دوشونهجك، اوتاناچاق، گوزدن قاجيناچاق بير شئى قالماميشدى. بو ايسه، ايکى سئون اوره گين دوستاق اولماسينا يئتيردى! باخمايلاق كى، آجيدان دوشموش اوزل بير انشلاشمه ايكيميزين ده، حتى اوچوموزون ده ايجينى سارميشدير.

اولقانیڭ گوندن-گونه سولماسى مندن داها چوخ بۇيوكلريميزى دوشوندوروردو. بير ياندا روحدان دوشموش باشچاوش، بير ياندا يورغان-دوشك يورغونو جاببار عى، باشقا ياندا ايسه سۇغون اولقانیڭ دورومو ايستى آشيميزا سۇيوق قاتيردى. اولقا بو دورومونو اينكار ائتسه ده، گوزوندن دوشن قم پارچالارى گيزلى قالميردى. او، سوسقون اولماسينين نديننى سودونون قوروماسينا باغلاسا دا ايجينده اولان درين كدرى اوزه ووروردو. من اولقايا يارديمچى اولماغا چاليشاركن، اونداڭ دا قارشيليقلى يارديم گوزلهميرديم! اولقا، بوتون آجبارلارنا رغن منه و

باشقالارينا اومود قايناغى اۇلوردو. او، هر كسله دئيير- گولور، باش-
باشا قۇيوردو. آنجاق تكياشينا اۇلونجا، چۇنبه لئمه قوروب دوشونجىميه
داليردى! اونون بو تابلوسو ھىچ زامان ترلانسىز اۇلموردو. ترلان اۇلقا
اوچون اۈزبە ۈز دۇغما اوشاغا چئوريلمىشىدى. ترلان ايسە، ايلك آنا
سۇزونو اۇلقانين گۈزلىرىنە باخا-باخا سۇيلەمەيە باشلامىشىدى. بو
ايكىسى نين بىر-بىرىنە اۇلان سئوگىسىنى تانرى مى يازمىش، دۇغماي
چيزمىش! ؟ كيمسە بيلمىردى! حكيم خانيم ائلمىرا، بو سئوگىنين آنا-بالا
سئوگىسى دئيىل، تانرى سئوگىسى اۇلۇغونا اينانيردى! دۇغرودان دا
ائله گۇرونوردو. حلە، اۇلقانين ترلانا قارشى باغليلىغى سرحد
تانمىردى.

سۇيوقدان چۇلە آياق قۇيماق اۇلموردو. ژاندارمانين بابا قاسىم كندىنە
گۇندردىگى تئلگر افدان ھاوانين ۳۰ درجە سۇيوق اۇلاجاغى بللى اۇلدو.
ھىمىن تئلگر افدا اوشاقلارين، قۇجالارين موطلق ائودە قالماسى
اىستەنمىلمىشىدى. قوردلارين كندلرە ياخينلاشماسىنين اويارىسى
وئريلمىشىدى. ماشاللاە خانين دئدىگىنە گۇرە، بورالاردا ۵۰ ايلدىر كى،
بئله شاختا گۇرونمە مىشىدى. او، هر گون دە اۇلماسا، ھفتەنن بىر نئچە
گونونو بىزىملە گنجىرىردى. ھىمىن گونلرين بىرىندە حكيم ائلمىرا و
اۇلقانين فيكرىنە گلن نىسگىللى بىر اۇلاي حياتا كنجىدى. اۇنلارين
اۇنرىسىلە هر گون كورسو باشى توركجە يازما-اۇخوما ائىتىمى
گرچكلندى! اوشاقلارا اۇلقا، بۇيوكلرە ايسە ائلمىرا باجى اويرتملىك
ائندىلر. بو آرادا ماشاللاە خانين دا توركجە اويرنمە سىندن
سئوينىردىك! او، واخت آشىرى بۇيوكلرين سىراسىنا قاتىلير، درين بىر
ماراقلا توركجە اويرنمەيە چاليشىردى. اونون بىزە اۇلان باغلى ليغىنين
ندىنىنى اۈزو بئله آنلادىردى:

- منىم اوچون توركلرين ياشام بىچىمى و بئله آغىر دوروملاردا
چتىنلىكلرە قارشى سىنە گرمە سى چوخ خوش گلير. من، سىزى
تانىياندان برى ياشاما دۇندوم. گلەجگە اومودلو اۇلدوم. بىر نئچە
كرە اۈزومو اۇلدورمەيە چاليشسام دا، اۇلومدن قۇرخوب گئرى

دۇندوم. اما ايندى سيزين جانلا-باشلا ياشايشا گولمه بينيزى گۇرونجه، ياشامين نيينه بئله ديرلى اولدوغونو دوشونورم. من، آرتيق سيزينله ياشاماغا آليشمالييام! بو اوزدن سيزين كيمي دانيشمالييام! بيلديگيمه گۇره، سيزلر عاييله نيزدن قالان سون اينسانلار سينييز. من سيزين سون اينسانلار كيمي دئييل، ايلك اينسانلار كيمي ياشاما باغلانماغينيزى گۇرور و بوندان درس آليرام. اينشالاه كى، ياز گلينجه سيزينله تور كچه دانيشماغا باشلاياچاغام. تىي كى، جوشيرين يارديملا رىلا!

حكيم خانيمين و اولقانىن كيچيك تۇلوموموزا باغيشلادىقلارى روحسال احوالين اولچوسو سينيير سيز ايدى. ماشالاه خانين بابا قاسيم دان گتيرديگى قلم-كاغيز ان عزيز وارليغيميزا چئوريلميشدى! اولقانىن ۴ اويرنجيسى وار ايدى. سارا خانيمين قيزى آيگول ۱۲ ياشيندا، اوغلو بابك ۱۴ ياشيندا بير صنيف، جاهان كيشى عى نين ايكي قيز تۇرونو آلتى ياشلى جئيران و بئش ياشلى قوزو ايسه باشقا اوخول ساييليردى. قالانلار ايسه، حكيم خانيمين اويرنجيسى ساييليردى. منيمله، جاببار عى از-چوخ تور كجه نين يازيسينى بيليرديك. آنجاق، قالان ايگيرمى اوزه رينده كيشى-قادين اوز آنا ديليميزده اوخوما-يازماغي بيلميرديلر. بو آرادا منيمله جاببار عيمين ده اوستونه اۇنملى گۇره و دوشموشدو. بئله كى، اولقا ايله انلميرا خانيملار اسكى اليقبانى آز بيليرديلر. بو ايسه، اۇنلارين ايشينى چتينلهديردى. بو چتينليگى آرادان قالديرماق بيزيم ايكيميزين اوزه رينه دوشموشدو. بوتون انگللره قارشى تور كچه درس لر ين اوزه ريميزدهكى انتگيسى اينانيلماز ايدى. ياشام ايراده سى، سئوگى چيچگى كيمي يۇخسول عۇمروموزه اومودوار ليق قازانديرميشدى. باكى انيتملى بير سايغىلى حكيم جابجىما، اورگيمين آنلامينا چئوريلميش بير سئوگيليمه آشيب-داشان ايلگيم اولچولمز ايدى. جاببار عيمين بو اولايدان سۇنرا حالينين دوزلمه سى هاميني شاشير تيمشدير. اونون مورالى يوكسلميه باشلاميشدى. او، تور كجه نين

يازى-پۇزوسونو گۈزل بېلسە دە، ھاميدان اۇنجه كاغيذ-قلمى
حاضرلايىر، بۇددى ياشىندا اوشاق كېمى ھيجانلانيردى. ھر كس
آز-دان-چوخدان بو ھيجانلا ياشاييردېق. چوخ اوزون زاماندان سۇنرا
اونون دانىشما گوجو گئرى دۇنموشدو. بير آخشام كورسو باشىندا
توپلاندىغىمىز دا گۈلە-گۈلە بىلە سۇيلىدى:

- بېزىم ذليل دوشمنىمىز يىن گۈزو كۇردو! بو مىلتىن تارىخ ياشىندا ياشى
واردىر، باشى واردىر، آياغى واردىر! چىندن توتموش آروپايا،
اونچو قالادان چكىلمىش زاقروسلار اجان دامارى واردىر! بو
زاواللى قانمازلارين ساوادى بونا چاتماز! بونلار، ساپى
اۈزوموزدن اۈلان اوزدن ايراق بعضى آيدىن كسىمى ساتىن آماقلا
بىرلىكدە تورك دوشمنلىرى ايله دۇلت اۈلويلار! باشقا ياندان ايسە،
اربابلارينىن يارديميىلا بو كۈكلو مىلتى يوخ انتمىيە چاليشىرلار.
آنچاق، آنلامىرلار كى، توركلره اۈلوم يوخدور! بونو اولو
پۇغمبرىمىز وعد ائدىر. او، دوغويا دوغرو ساواشا يۇللانان عرب
قوشونونا اوز توتاراق بو نصيحتى ديله گئىرىر: "ئى موسلمانلار،
توركلر سىزه توخونمايىنجا اۈنلار! ايليشمگىن! چونكى اۈنلار
باشقالارينا بنزمىزلر! اۈنلار قورخماز و ساواش آدمالارىدېرلار.
توركلر تانرىنىن گىزلى قىلىنجىدېر! ايسلامى منىمسەيىب تانرىنىن
كافىرلره قارشى غضب اوردوسو اۈلاجاقلار! تورك دىلىنى
اۈيرەنىن! چونكى توركلرىن قارشىدا بۈيۈك، اوزون و سارسىلماز
دۈولتلىرى اۈلاجاقدېر!"

ايسلامدان سۇنرا بو گون ايران دىيىلن اۈلكەنىن ۱۱۰۰-يىلى تورك
سىلسىلەلىرىنىن ايندە اۈلمۈشدو! بو سۆزلره اينانان بىزلره زوال
يوخدور. دوشمن، بىرلىگىمىزى بو قىرىب-قوربت يىرلردە گليب
گۇرسون! قىردىغىنى قىردى، قالانلارى ايسە ديدىرگىن سالدى! نىيە؟
سىزجە ندن؟ چونكى تورك مىلتىنىن توپارلانماسى ايشغالچى
تۈركۈلرىن سونو دىمكىدېر. ياشاسىن اينسانلىق! ياشاسىن بارىش

سئور اینسانلار! یاشاسین بیز تورکلر! ۵۷ یاشیندا بیر تورک
اۇلاراق بو تولکولردن نملر چکمه‌دیم کی! بوتون عایله میزی،
عزیزلریمیزی گۆزلریمیزین قارشیسیندا قورشونلادیلار، کولکلە،
بنللە، اوراقلا، داشلا، کندیللە اۇلدوردولر! دوققوز آیلیق بۇیلو گلینه
رحم ائتمه‌دیلر! آنا دیلینی ایستمک سوچوندان اۇنجه زورلادیلار،
سونرا ایسه اوزویله دوغولمامیش کۆرپه سینە قیبیدیلر! نندن؟! اونا
گۆره کی، قولدور ریضانین زورلا یاراتدیغی ایران دؤولتی فارسین
جنتی، تورکون جهنمی اۇلسون! اونا گۆره کی، تورکمن، کورد،
عرب، بلوچ، لور، لک، گیلک کیمی باشقا خالقلار فارسلاشسین! انله
دئیلمی یۇلداشلار؟

- ائلیمیرا خانیم: جاببار عمی، سیزه بئله هیجان اۇلماز! باخ! بیز
هامیمیز بوردا ییق. آذربایجانین بوتون بۆلگه‌لریندن بورادا وطنداش
وار. بیزی بیزدن باشقا کیمسه آیری سالا بیلمز! سیز ناراحات
اۇلمایین. اینشاللا گئندلر قاییدیپ وطنی آزاد ائده‌جک. بیز
بورالاردا قوناغیق، آلاهیین کۆمگیله تنزلیکله میلیمیزین ایچینه
دۇنمیک. اینانین کی، وطن تورپاقلاری بیزیم بۇلوموزو
گۆزلیمیر! سیزه هیجان اۇلماز!

- باشچاوش: سیز بورادا اومودونوزو ایتیرمه‌لیسینیز. قارشیدا آغیر
گونلرینیز اۇلا بیلر! سیزین بونلاری بیلمه گینیز گرکدیر. خوش
گونلر تنز گئچر، آجی گونلر اینسانلا یاشار! باخین! من سیزی
قورخونماق ایستیمیر! سیزین قورخما زامانینیز چۇخدان گئریده
قالمیشدیر. کیمی عایله سینی الدن وئرمیش، کیمیه عزیزلرینی
گیروو وئرمیش! سیزین وئرمک بیر کیمسینیز یوخ آرتیق! بو
اوزدن قورخونوز دا اۇلمامالیدیر. آنجاق یئنه ده تدبیرلی
اۇلالمایسینیز! من، اطرافدان دۇلاشان چاققاللاری یاخشی تانییرام.
بورادا کیمسه‌یه گووه نمه بین. بورا آذربایجان دئییل. بوراسی هئچ
تانیمادیغینیز چاققاللار وادیسیدیر. بیر-بیرینیزه گونمکدن باشقا
بۇلونوز یوخدور. بو گونمه ک الدن ائتدیغینیز بیرلیگی و گونجه

نیزی ایتیرمه بین. یئنه دئییرم، سیزی اینجیتمک کیمی نیتیم یوخدور.
سیزی سئودیکمیدن بونلاری دئمهلیم. من بعضیلرینیزی چوخدان
تانی بیرام. اۇنلارین نه چکدیکلرینی گۇزومله گۇرموشم. گۇره-
گۇره سوسموشام! چونکی...

باش چاوشون بونلاری دئییرکن گۇزلرینین دولماسی، اللریله
دوداقلارینین تیتیرمه سی گۇزدن قاچمیردی. او، سانکی بۇیوک گوناھینا
قارشى سو کیمی اریمک ایستهمیردی. آنجاق، سانکی جوممادان اۇنجه
بیزلرین اورگینه سرین داملاجیق اۇلماغی دا آرزو اندیردی! بدیع آباد
کونجونده یئرلشدیگیمیزدن بری باشچاوشون دوغرو-دوزگون
سۇزونو انشیتمه میشدیک. او، سانکی سون تاپیشیریقلا رینی یئرینه
گتیرمک ایستهمیردی. ائله بیل کی، آغیر بیر یوک آلتیندا از یلیب یوخ
اۇلماقدا ایدی. ایچیمیزده ان آز دانیشان اونولا چاوش درویشلونون
آراسیندا بیر ساحلی اۇلماسی دقیق گۇرونوردو. درویشلو بیر چوخ
زامانلار باشچاوشلا یاشادیغی اورتاق اۇتاقدان بائیرا چیخمیردی.
بیزیمله بیرلیکده اۇلدوغو زامانلار بئله، چوخ آز دانیشیردی. او،
باشچاوشدان داها ایچگودولو، داها قاپالی بیر یسی ایدی.
باشچاوشون ایچیمیزده بیر آغیرلیغی واریدی. بیز اونو حله ده سرکار
بایرامی سسله ییردیک. اونون سارسیلتی سینا آلیشا بیلمه میشدیک.
اوزگونلوگونو قبول انده بیلیمزدیک! باخمایارق کی، او دا بیزیم کیمی
سورگون حیاتی یاشاییردی. کیمسه اونون گۇز یاشلارینا اینانماق
ایستمه ییردی. بیلدیگیمیز بایرامی بنین ده ان بۇیوک دیله گی بو اۇلمالی
ایدی! آنجاق اۇفکهنین پارتلاما آنی اۇنلنیلمز! اۇفکه پاتلاماسا اینسانین
وارلیغی پارتلار! اۇفکهنین پارتلاماسینا بیر یسی یاردیمچی اۇلمالیدیر!
چینار کیمی باشینی اوجا توتموش بیر باشچاوشون پارتلاماسی بیر او
قدر ده آسان دئییلدی. او، سانکی پارتلاماق اوچون بیر سس
گۇزله ییردی. سونوندا او سس گلدی! جاببار عمی بایرامی بنین
شیشمیش بوغازینی دئشدی!

- جاببار عمی: ائی میر فرج اورگینی پاتلاتما! ایچینی بابیرا تۆک، بوشال! باشینا گلنلری سؤیله! آلاهدان گیزلی اؤلمايانی، دوشمندن گیزلی اؤلمايانی میلئتیندن گیزلمه! یوخسا بو درد ایله چوخ یاشاماق اؤلماز! آياقدان دوشرسن! سن بیر "عیبرتئی عالمن!" سنی انشیدک کی، سننن کیمیلرین لعنت لئمه سننن قارشیمی آلینسن! دئسنه قارداشیم! تاتری قوروجودور، بؤیوکدور!
- بابرامی بی: جاببار بئین اردبیلدن تبریزه گتیریلمه سننن مأمورو من اؤلموشام! بو کیشی ایله بیرلیکده اردبیلین نیر، موغان، خیوو، گنرمی، بیله سوواردا توتولان ۷ فیرقه باشچی سننن للری- آياقلاری قانداللی تبریز دوستاغینا من تسلیم ائتمیشم! هه من! من فارس اوردوسونون بیر تورک عسکری ایدیم. منیم تاپلاریم آز دئییلدی. من ده اؤنلار کیمی سوچلویام! بلکه ده آلاه طرفیندن جزالانیرام. بوندان بؤیوک نه جزا اؤلا بیلرکی! سیزین یانینیزدا قیزاریب-بوزار اراق اؤلمکدن بتر اؤلورام! جاببار بی دندی اچیل! من ده اچیلیرام! انله اچیلیرام کی، هر کس مندن نیفرت ائتسین! منیم یوخلو غومدان اورگی سیزلاماسین! اهرده دوغولاندا کیم منیم بئله بیر جاناور اؤلدو غومو بیلردی کی! انام بیلسیدی بئله، منی دوغمازدی!
- جاببار عمی: آ کیشی اؤزونو بو قدر ازیب گئچمه آرتیق! من اؤزونو راحتلا دئدیم! آز دئمهدیم! دؤغرو، بیزی زیندانا گتیرن سن اؤلدون. سککیزیمیز ده ساغ-ساغلام زیندانا گیردیک. بورادا سننن نه گوناھین وار کی! دئدیگین کیمی سن ده یوزلر-مینلرجه ایران قوشونونون مأمورو ایدین. سننن الیندن نه گلّه بیلردی کی! ایران قوشونونو فارسلاشدیرانلار لعنت اؤلسون! اؤز میلئتینی باشقا میلئتین جان قورویانی ائدنلره لعنت اؤلسون! تورکلوگونو بیلمز قانماز شاهلاریمیزا لعنت اؤلسون! فارسجانی اؤزونه شیعه مؤهورو قیلیمیش آیتوللاهلاریمیزا لعنت اؤلسون! کیچیلیمیش-افانیمیش آغالاریمیزا لعنت اؤلسون! سیزلرین بئینینی فارسلاشدیران-

شىللىشىدىن، ايرانىلىشىدىن دىموكرات فاسونلار! لعنت اۇلسون!
 سىنىلە مىلتىنىن آلين يازىسى بىردىر. اۋزونو كونجە سىغىشىدىر ما آ
 كىشى! باشىنا گلنلرى دوغرو- دوزگون آنلات! آ كىشى ايتكىن
 اوشاقلار بىندان، گىروو آلىنمىش اوشاقلار بىن آناسىندان دانىش! سن نه
 ردىلسن، نه ده ذليل! سن وطن اۇغلوسان! يئنىلمىش بىر توركسن!
 باشىنى دىك توت! بىز اۋزوموزو يئنىدىن اۋىرنەجىيىك. اىچىمىزدە
 اۋلان بوتون يالان اۋىكولرىمىزى سىلىپ-توللاياجايىق. بىز،
 دوغرولارنى اۋىرەنىپ تورك اۋلاجايىق! يالانچى تارىخىن
 زنجىرلىرىنى قىراجايىق. تورك اۋلاجايىق! تورك اۋلاجايىق! تورك
 اۋلاجايىق!!! بىر گون اۇلار كى، سن ده تورك يوردونا خىدمت
 اندرسن!

- سارا خانىم: سركارىن بالالارىنىن باشىنا نه گلىب كى؟ سركار
 آنلادىن بىزە! اۋنلار ندىن سىنىلە دىيىللر؟!
 - جاھان كىشى عى: تانرى بۈيۈك كىشىيە رحمت ائلسىن. بۈيۈك
 كىشىنىن اۋغلو گۈزۈنو دىك توتار! سىنىن آتانا منىم چوخ گۈزل
 گۈنلرىم اۋلوب! اىچىنىزدە مىندىن ياشلىسى بوخدور. ۷۵ ياشىمدا
 سورگون دوشدويم بىر يانا، ان ياخىن دوستومون اۋغلو فرجلە
 عىنىنى طالعى ياشاماغىم بىر يانا! اۋغلو سركار فرج، سن ساواش
 آدمىسان، سىنە پس ائتمەك اۋلماز! منىم جئىرانلا قوزوم، سارا
 قىزىمىن آى گولو ايلە بابكىم كىمە تاپىشىرىلاجاقدىر؟ من بئش گونون
 قوناغىيام. سىن حله ۴۰-۴۵ ياشىندا بىر ساواش آدمىسان. بونو بىل
 كى، خايىن اۋلسايدىن، ايندى بىزىم يانىمىزدا دىيىلدىن! جۈشۈندان
 خايىن چىخماز! سىن آتاتىن حالال سودونو اممىش بىر حالال زاده
 سىن! بىزى اومىدىسىز ائتمە!

جاھان عىمىنىن سۆزلرى عايىلە اىچىنە بىر يئنى ھىجان قاتىدى. جاھان
 عى چوخ ساكىت و سوركلى تۇرونلار بىلا اوغراشان بىرىسى ايدى.
 بوگونەدەك اونون باشچاوشلا تانىش اۋلدوغونو كىمسە بىلمىردى. بللى

اۆلایسی بیزیم سورگونداشلارین آچیلمامیش چوخلو گیزلیلری وار
ایمیش!

- باشچاوش: عمیجان منی اوشاقلیقدان تانییدیغینی دئییرسن! اویسه،
من سنین جۇشوندان اۆلدوغونو، آتاملا دوستلوغونو بیلیمه میشدیم!
بو نۆجه ایشدیر؟ اینان کی، سیزی هئچ تانیمیرام!
- جاهانکیشی عمی: سن او زامانلار چوخ اوتانجاق بیر اوشاق ایدین.
جوشون مئیدانیندا مش تاغی بیجؤو قهوخاناسی وار ایدی. سنی
رحمتلی آتان بعضی زامانلار اوزو ایله اورایا گتیرردی. سن ده
آشیق اوینایان اوشاقلارا باخاردین. بیر گون هفته سونو انللیکله سنید
ایبراهیم خلیل ایمامزاداسینا گئتدیک. "خارناوا"نی بیلیرسن یقین.
اورا یئتیشمهدن داشکسن کندی وار. داشکسنین یانیندا بیر تپه
یوکسهلیر. او تپهنین قارشیسیندا کیچیک بیر داغ باشیندا جوشون
قالاسی یئرلشیر. او انللیکله زیارتیه سن ده گلیمشیدین. او زامان
جوشوندا مدرسه یوخ ایدی. اونا گۆره ده، سن قارداشینین یانینا
یئرلشدین اهرده!
- باشچاوش: جاهانکیشی عمی، تانری سنه عؤمور وئرسین! سن
منیم اوشاقلیغیمی گۆزومون اۆنونه سردین. دوغرو دو، انللیکله
زیارته گتندیگیمیزی خاطیرلاییرام. هاوا ایستی و یاز چاغلاری
ایدی. گنجهنی ده ایمامزادانین جیواریندا چادیر قورموشدوق. آنجاق،
سنی تانییا بیلیمیرم. باغیشلا عمی! سانکی منی اوزاق دؤغمالاریم
چکیب-آپاردین. کیمسه منی سنین کیمی سئویندیره بیلمزدی. اینان
کی، منه دونیالاری باغیشلادین. من، اهرده یئددینجی صنیفه قدر
اوخودوم. او زامان اهرده دوغرو-دوزگون مدرسه یوخ ایدی. من
یئددینجی صنیفی بیتیرندن سؤنرا یاخشی یاشام اوچون تبریزده
اۆلان بیر تانیشین یانینا یئرلشدیم. آیاغیم بوتونلوکله جوشوندان
اوزولدو. آتام اۆلندن آلتی آی سؤنرا خبرینی اوییردیم. بیر گون
تبریزین گجیل قاپیسیندا ایشلهدیگیم دوکاندا اۆردو دژبانلارینا

یاخالانیدیم. بیر کامیونا آتیلدیم! اورادا اؤز یاشیدلاریمی گۆردوم.
 هاراداسا ۱۷ نفر ایدیک. ایکی یاریقلى عسکرین قۇروجولوغو آلتیندا
 بیرازدان سۇنرا گئن بیر قاپیدان ایچری گیردیک. آدییمیزی
 سۇرمادان باشیمیزی قیرخدیلار و عسکر اۇلدوغوموزو دئدیله!
 بئلهلیکه، اؤزوم ده بيلمەدن، بو مملکتین سربازی اۇلدوم. تیریزدن
 ماراغايا، ماراگادان ایسه تئهرانا گۆندریلدیم. عسکرلیگین سون
 آیلاریندا هر گون "اوردو انله-اوردو بئله" ناغیلی باشلادی. هر
 گون بیزی اوردودا ساخلاماق و کادر انتمک اوچون بئینیمیزی
 یئدیله. اؤزلیکه، تورکلرین اوردودا قالیب فارسجانی اؤیرهنیپ و
 مدنی اینسان اۇلدوغونو تبلیغ ائتدیله! من ده چوخلاری کیمی قالدیم!
 تئهرانین گیریشینده جئی پادیقانیندا اۇلدوغونوز یئرده پروفئسیونال
 کادر اۇلدوم. انولندیگیمیزده آیلیق معاشیمیزین قات-قات
 آرتاغاغینی، اوردو تأسیسلرینین اؤلرینه داشیناغاغیمیزی، اوشاق
 باشی آرتی معاش حاقي آلاجاغیمیزی سؤیلهدیله. گۆزومو آجیب،
 اؤزومو انله درین باتاقلیقدا گۆردوم کی...! انله خوشبخت اۇلدوم
 کی!!!.... اؤزوم بورادا سیزینله بیرلیکه بدیع آباد سورگونونده،
 خانیمیم، دۆرد بالاملا بیرلیکه "کرج"ین "بیلمزآباد" سورگونونده!

باشچاوشون سۇن جومله سی، اؤزو ایله بیرلیکه اۇتاقدا اۇلان هر
 کسی درین اوزگونلویه سوروکلهدی. کیمسهنین دانیشما گوجو و یا
 هوسی قالمامیشدی. اینانیلماز بیر سس سیزلیک اۇتاغا کؤلگه
 سالمیشدی. آرتیق بو جومله دن سۇنرا نه دئیجهگیمیزی، نئجه
 دانیشاغاغیمیزی اونوتموشدوق! بو نئجه اۇلان ایشدیر! ۲۰ ایل جانلا-
 باشلا فارس اوردوسونا عؤمور قۇی، اؤز تورک سۇیداشلارینا قارشى
 ساواش، سونوندا آرواد-اوشاغینی الیندن آلسینلار، اسیر اۇلاراق
 سورگونه یۇللان سینلار! بو، اینانیلماز بیر اۇیکو ایدی! آنجاق، اینانماسی
 چتین اۇلسا دا، باشچاوشون آجی یاشامینین گرچگی ایدی! اۇنون و
 چاوش درویشلونون قاتیل گنجه سینده باشینا گلنلرین ده بیر پلان

اۇلماسی اوزره چىخیردی. ایندی آیدینلاشیردی کی، یۇل گنده-گنده ماشینلارینین موتورونون دۇنماسی دا آغ یالان ایمیش. و او گنجه ایسه، ایکی تورک چاوشون و عسکرین شانس اوزره دیری قالماسی بللی اۇلوردو. بونا باخمایارق، بو ایکیسینین گیزلی اۇلوم فرمانی قووهدن دوشمه میشدی!

او آخشام، ۳-جو آیینی گنریده قۇیموش بدیع آباد سورگونوموزون ان ایلگینچ گنجه سینی یاشادیق. او گنجه هر کس درین حزن ایچینده یاتاقلارا گیردی. سکینه آنانین ایستگیله هر کس اوتاغینا چکیلدی. من ده، اۇلقانین ایستگیله اۇنون یانینا گتتدیم. بیر-بیریمیزه ساریلماق ایستسک ده، آز دانیشب ترلانین یاتماسیلا اوز اوتاغیما چکیدیم. اصلینده، اۇلکا ایله آرآمدا دانیشاجاق بیر شئی قالمامیشدی. یالیزجا دیلیمیز وار دئییه، آنلامی اۇلمایان سۆزلرله چاره سیزلیگیمیزی پایلاشماغا اوزره ن گۆستریردیک!

گونلریمیزین باشچاوش ائتکیسی آلتیندا سورمه سیندن اوسانمیشدیق. هر کسین، اۇنون عاییله سیله باغلی بۇش-بۇش دانیشماسی سوروردو. اونون آجی یاشامینین گنریده قالان اوزانتی سینی چوخ بیلیمک ایستهیردیم. اوزومله اونون آراسیندا بیر باغلاننتی نین اۇلماسینا اینانیردیم. بو باغلاننتی نین شاهیدی اۇلاراق جاببار عمیه ده شوبهه لیدیم. اوچوموزون آراسیندا بیر باغین اۇلماسینی یۇل بویونجا دۇیموش اۇلسام دا، بو ایکیسینین آچیق وئرمه سینی گۆزلهیردیم. آرتیق منیم ده دوزوم سینیریم بیتیمک اوزره ایدی. من د، یاواش-یاواش اۇلوب-بیتنلرین هاراسیندا یئرلشدیگیمی بیلیمک ایستهیردیم.

اۇلکا گون کنجدیکه روحدان دوشوردو. الیمدن هنج بیر ایش گلیمیردی. بیر موللانی سبغه اوخوماسیلا آرامیزی کسن قیزیل آلمایاساغی قالخاجاق، ال-قولوموزو باغلایان اخلاق قاندالی قیریلماق ایدی! سادجه بیر موللا — هانسی بویادان اۇلورسا اۇلسون! آغی ویا قاراسی،

شیعه ویا سوئی سی، حتّی منیم اوچون عیسویسی ویا موسویسی بئله
 فرق ائتمزدی! تکی، باشینا آلاه "شاپقاسی" اکمیش بیر تولکو یئترلی
 ایدی. نه یازیق کی، تولکویه گئندن یوللاری قار باسمیشدی.
 هاوالار یازلاشاجاق، یوللار آچیلاجاق، بابا قاسیم کندینین تولکوسو
 آلاه شاپقاسینی باشینا اکهچک، منه و اولقایا بیگانه اولان ایکی آیه
 اوخوناجاق، سونوندا ایکی سنوهنین یاساق دوداقلارینین قیفیلی
 آچیلاجقدی! ماشاللاه خان، بو گون-صباح دئییردی.
 اونا گۆره، بئله هاوا شرطلری ایچینده قوردلارایم اولماغیمیزین
 احتمالی چوخ ایدی.
 اوچ آیین دا گئچمه سینی نیسگیلله گۆزلهمک گرک ایدی. حامام اوچون
 بابا قاسیم کندینه گئتمهلیدیک. یوللارین باغلاماسیلا بدنلریمیز ده
 قازماق باغلامیشدیر. هیس و سیدیک قوخوسو جانلاریمیزا
 ساریلمیشدی. هامی عئینی قوخونو وئیریدی. بو اوزدن کیمسه-
 کیمسهدن فرقلی گۆرونموردو. تویوق، اینک، قویون و اینسان کۆوره
 سی یان-یانا اورتاقلاشمیشدی! بو اوزدن کیمسهنین کیمسهدن اییرنمه
 سینه یئر بوخ ایدی. سۆزسوز کی، بو گئدیشین سونو فلاکته
 دؤنوشردی. سونا و سکینه آنالارین بو چیرکینلییه قارشى چۆزوملهمه
 سی هر کسی سئویندیردی. بیر آخشام سکینه آنا یئنی امر وئردی.
 اونون قورخوسو بیت و گنه کیمی اولومجول حیوانلارین اینسانلارا
 داراشماسی ایدی. سکینه آنانین آغزیندان دوشمهین بیر سۆزو وار ایدی.
 او، دئییردی:

- "من، قوردون قورخولو گۆزلریندن دئییل، بیتین، گنهین گۆزه گلمز
 میزی دیشلریندن قورخارام!" بیز، دوشوندوک-داشیندیک! بوندان
 سؤنرا یازی گۆزلهمک یوخدور. ۱۵ گوندن بیر هامی یویوناجاق!
 نجه، هاردا؟ بونو دا دوشوندوک. دوزونه باخارساق سو قاپی یا
 دایانیدیر. بیز بو اوزدن چۆله چیخا بیلمیریک. ائله دئییلمی؟
 الیمیزده اولان بوتون قاب-قاجاقلاری، بنش- آلتی دۆلجانی،

کوزملری قارلا دولدور اجاییق، ایستی سو دوزلیدی یویونا جاییق. هر کس ان آزیندان ۱۰ گوندن بیر پالتار لارینی دئییشیب یویا جاقدید. پالتار دئیشمه و یوما ایشینه بیرباشا انلمیرا قیزیم باخا جاقدید.

- انلمیرا باجی: بو ایشی ناماز و اوروجدان گرکلی سانین. چونکی ساغلام اولار ساق، عیبادتده انده بیلرک. تمیز اولمایان آدمین عبادتی قبول اولماز. تانری حضورنا تمیز چیخیلار!

جایبار عمینین انلمیرا باجی یا وئردیگی دیه رین او جو-بو جایی یوخ ایدی. او، انلمیرا باجینی اوز قیزی کیمی سئور، سوزونون قولاق آردی اندیلمه سینه قارشی عصیبلشردی. جایبار عمی اونو ائویمیزین ساغلاملیق و یاشام ملنکه سی آدلانیریدی. بو ایسه، اورتا یاشلی باکیلی باجیمیز او چون دونیا جادی دیلر گورونوردو. انلمیرا باجی دوغرودان دا، چوخ اینجه سوزلو، آچیق اورکلی، هامیمیزا کونول وئرن گوزل باجیمیز ایدی. بعضاً ده چاوش درویشلو ایله گوز-گوزه گلینجه چکیمجل باخیشلاری ایله باشقا گوزللیک یارادیردی! آنجاق، درویشلونون سوسقون و آغی کیمی باخیشلاری چوخ تنز بو گوزللیگی اومیدسیرلییه چئویریدی! بو گنج چاوشون ایچینده کی کدری کیمسه آچا بیلمیردی. سانکی، ایچینده یاشادان ساخیلارلا بو دونیادان کؤچمهیه قرارلی ایدی. او، کیمسه یه یاخینلاشمیر، کیمسه نی ده یاخینینا بوراخمیردی. چوخ سایغینجا هر کسدن آرا لی قالماغا چالیشیردی. آغیر ایشلرده هامیدان ایلک سیرادا حاضیر اولوردو. تویوما قاتقیسی اورنک ایدی. کیمسه نین اوزونه قارشی ان اوافق بئله، خور باخماسینا یئر بوراخمیردی. اودون بیغماغا هامیدان قابق قوشولوردو. هر کس یوخودا ایکن آیاق یولونو تمیزلیمیردی. قارلاری بوش قابلارا یئرلشدیریدی. مال-حئیوانین بسلنمه سینه اوزن گؤستریدی. یومورتا توپلاییردی. الیندن گلنه ی اندیردی. هر کس یوخودان دوردو و اختا اوتاغینا قاپانیر، الینده اولان بیر نچه کیتابلا اوغرا شیردی. گورونوردو کی، او اوردودا اویرندیگی دوزنه ی بورادا دا سوردورور. او،

ایچیمیزده اولان قریب بیر کیشیلیک سرگیلیردی. هر کسی سئویردی. سئوگیسینی اوزونه اوزل اولراق دویدوروردو. ائلمیرا باجی یا فرقلی داورانیردی. لاکین، اونا قارشى داها چکیم سرلیک گؤستریردی. اونون قافاسیندا بیزیم اولچه بیلمه‌دیگیمیز بیر شئیلر دؤنوردو. اونون جاببار و بایرامی بئیلرله اورتاق بیر گیزلیسی وار ایدی. بو اوچونون آراسیندا گیزلی ساخلیان نهلر اولابیلردی؟ فیرقه باغلانتیسی می؟ عاییله ایلیشگیسی می؟

ماشاللاه خاندان گؤزله‌دیگیمیز خوش خبر گلدی! گنجهلر قورخودان گؤزوموزه یوخو بوراخمایان قوردلارین اوچو ژاندارمالار طرفیندن اولدورولموشدور. یازین یاخینلاشماسیپلا هوالار داها دا سؤیویوردو. قوردلارین اولاماسی ائویمیزین ایچینه‌ده ک‌گلیردی. اوشاقلار قورد سسینی ائشیدیرکن آغلاشیردی‌لار. سؤزسوز کی، بیزلرین ده قورخوسو اوشاقلاردان آز دئییلدی. آنجاق، قورد سسیندن آغلاماگی کیمسه ایچینه سیغیدیرمیردی. سکینه آنانین گؤزل قورد اویکولریله قوردلارین بیزه قارشى آقرئسیو اولاشمالاری آراسیندا بیر اولوملو باغ قورماق اولموردو. بیز، جاناوارلارین قورخوسوندان ائودن چوله آددیم آتامازکن، سکینه آنا اولنلار سئوگی بسله‌یردی. حتى ماشاللاه خانین قورد اولدورمه خبری سکینه آنانین آغلاماسینا ندن اولموشدو! جاببارلا کیشیخان عملرین ده قوردلارا پیس باخماماسی گؤزدن قاچمیردی. آنجاق، سکینه آنا قدر دئییلدیر. سکینه آنا قوردلارین وحشى اولدوغونو قبول ائدیردی. او، قوردلارین دا اینسانلار کیمی ات یئمه گینی دئییردی:

- سکینه آنا: دئمک اوولاییب ات یئمک وحشیلیدیرسه، اینسان بوتون چاغلارین ان وحشى حیوانی سایيلمالی! ائله دئییلمی؟ دونیانین وحشیسى ده، اهلیسی ده اینسان مالیدیر! اینسان اوغلونون دالی-قباغی بللی اولماز! اینسان قارشیسیندا باش آین وارسا اهلی

سايبيلار، يۇخسا وحشيدير! قورد، اينسانا باش ايمز! ايت كيمي اينسان قارشيسيندا ديز چؤكمز! قورد باشيني ايت كيمي آشاغى سالماز، ديك توتار! قورد اوز سوروسوندىن قۇپماز! اوزگه سورويه قۇشولماز! اوزوندىن گوجلويه ايبلمز! سوروسو او غرونا جان وئىر! عۇمرو سونا چاتينجا سس سىز جسينه ياماجا چكىلر، گؤيه باخار جان وئىر! رحمتلى انام "قوردون گوزو يابانجى گؤتورمز" دئيردى. انام دئيردى: "كؤيوموزون قوردلارى، كؤرپه اوشاقلار يىمىزى يابانجى جاناوارلار يىن گئجه يوروشوندىن قوروماق اوچون ائولرىن اوستونده گوزتچى دورار، دان آچىلىنجا ياماجلار چكىلرلر!" اونون دندىكلرى حله ده خاطير يىمدايدىر. رحمتلىك دئيردى كى: "قورد قانى هر ائوه توكولرسه، او ائو داغىلار! چونكى قوردون ديري سى او غورلو، اولوسو او غورسوز اولار! قوردا پايىنى وئىرسن، سنىله ايشى اولماز! وئىرسن هم سنى، هم ده پايىنى آلىب گؤتورر! بير ده قىزىم بونو بيل كى، قورد هميشه آياقدا اولر. باشقا حئيوانلار بىزمىز! قوردون اورگى آسلان اورگىندىن بؤيوك اولار. آسلان قوردا سالديرماز، اما قورد آسلانا سالديرار! بير آتا سوزوموز وار دئير كى، "ائله بيل كى، قورد اورگى يىبىدير!" و يا "سنى گوروم بالام قوجا قورد اولاسان!" رحمتلىك انام اوزو ده قورد كيمي اولدو! او، هئچ زامان يورقان-دؤشك يورغونو اولمادى. منى داغ يولوندا دۇغدو، اوزو ده داغ ياماجىنداكى سئوگىلى بىتكىلر يىنىن عطيرى ايچىنده اؤتكى جىسمىنه "انا الحق" دندى! كؤوشه نىمىزه قورد سسى دوشركن، انام ائودن بايىر چىخار و گؤيه باخاردى. سانكى او، قوردلار يىن دىلىندىن آنلايىر، اولارلا دانىشاردى! بىز انامىز "قورد اوركى آنا" دئيردىك! بىز، انامىز بو آدى وئىرمكده حاقلى ايدىق. انام ياشايدىقجا، بىزىم كؤوشه نىمىزه بيرجه قورد بئله، ياخىنلاشمادى! او، اولندى سونرا قۇنشو كندلر كيمي بىزىم ده كندىمىز يىن سورولرى قوردلار يىن سؤكورجه سى اولدو! انام دىرى ايكن قوردلار يىن كندىمىزه گىرممه

- سینین ندنینی حله ده آنلامیرام! بو سیزه بیر ناغیل کیمی گله بیلر.
 آنجاق من بو ناغیلی یاشامیشام!
- کیشیخان عمی: آلاهیمی شاهد توتورام! شئیطانا لعنت دئییرم!
 واللاهی و بیللاهی سانکی بو اویکونو ایکینجی کز انشیدیرم! داه
 گنج کن دوستوم آبدول ایله بیرلیکده بیر نئچه داوار آلماق اوچون
 "بئش اویماق"ین "سایین قالا" ماحالینا گنتمیشدیک. گنجهنی بیر
 تانیس ائوه قوناق اولدوق. داغدان قورد اولاماسی گلیردی. ۷۵-۷۰
 یاشلاریندا قوناقچیمیزین آغ بیرچک آناسی بیزیم قورخو غوموزو
 آنلادی! او، بیزیم قورخوموزو اؤنله مک اوچون سؤزه باشلادی:
- "بونلار بیزیم گنجه خوروزلاریمیزدیر! گنجهنین چاتماسینین
 خبرینی وئریرلر! بیزیم قوردلاریمیزین گنجه سالاملاشماسیدیر بو
 اولاشمالار! بو، سادجه اوزاقدان سالاملاشما دیر! قورد میزی
 دوشمن دئییل! میزی دوشمن سس سیزجه سوخولار. قورد ایسه،
 اؤنجه سوخولاجاغینی بیلدیرر! تولکو سس سیز گه لر، آلدادار
 احتییا جیندان آرتیغینی چالار قاچار! قورد، سسلی گه لر، ساواشار
 احتییا جیندان آرتیغینی گؤتورمز! بیر ائل سوزو دئیر کی، "قوردلا
 دوست اول کی، تولکویه آلدانمایاسان!" قوردلار بیزیم کؤشنه
 سوخولمازلار! چونکی، اؤنلاری سؤدیگیمیزی بیلرلر!
- سکینه خانیمین آنلاتدیغی حئکایه نین عئینسی دئییل می بو؟ بیری
 قاراداغدا، باشقاسی بئش اویماقدا! ایکی اویکونون بیرجه روحو
 وار! بو یاخینلیقدا بنزرلیگین سیرری ندیر؟ جاببار عمی بلکه سیز
 بونو بیلر سینیز؟ آخی سیز اوخوموش-بیلیمیش بیر یسینیز!
- جاببار عمی: بونلار هامیسی چوخ اسکی لردن قالان ائل
 اویکولردیر. قوردلا اینسان آراسیندا چوخ اوخشارلیق اولماسا دا،
 دانیلماز بیر بنزرلیک وار! اودا ات سئوداسیدیر. بیز اینسانلار آج
 قالار ساق، قوردون اتینی یئمه ییز می؟ یئیریک البته! یئمزسک، اوله
 ریک! قورد دا آج قالار سا، بیزیم و قارشیسینا گلن حئی فیلی بئله،
 یئیر! حئیوان حئیوانین اتینی یئیر! بونا باخما یاراق، بوتون

اینسانلارین حیوان سئوگیسی واردیر. میلت وار اینک سئور، اونو قودسال سانار. میلت وار سیچان سئور. بیر قارتال، باشقاسی آسلان، دیگر آت، قوچ، کنجی، آیی، اژدها و ب. سئور. بیز تورکلر ایسه، قوردو باشقا حیوانلاردان آیری توتاریق. اسکی تورکلرین ایچینده بوزقوردو دستانلاری چوخدور. من ده اؤنلارین بیر نچه سینی اؤخوموشام. بو دستانلارین یاشی هارداسا ۳ مین ایلدن چوخدور. بونلارین هامیسینی دئسم سحر اولار. منیم بونا گوجوم، سیزین ایسه دوزوموز یئتمز! عؤمور اولسا، گلهجکده بونون اوزه رینده دانیشاریق.

من جاببار عمینین یورغونلو غونو بهانه ائدهرک، دانیشماق ایستمهدیگینی آنلاینجا دئدیم:

- جاببار عمی، مومکونسه بو دستانلارین بیر یسینی ایندی دئیینیز.
- جاببار عمی: بیزلره اؤغوز تورکو دئییلر. اؤغوزلارین ۲۴ بؤیو وار. بو گونون حساییله دئسک آذربایجان، تورکیه، تورکمنیستان، کرکوک، بوتون عراق و ایراندا یاشایان تورک بویلاری بو ۲۴ بویون بیر قروپو ساییلیر. بونلارین بیر-بیرینه بنزریلیگیله دیل عئینیلیگی باشقا تورکلره گؤره داها دا چوخدور. اؤغوزخان اؤغوز بؤیونون اولو آتاسی ساییلیر. چین قاینقلاریندان قالان اویکولره گؤره، اؤغوزخان ساواشا گئدرکن چادیرینا بیر ایشیق دوشور. اؤغوزخانین گؤزلری ایشیقدان آز قالایان. ایشیغین اورتاسیندان گوی-بوز بویالی بول ساچاقلی انرکنک قورد چیخار. خاقان اورکمه سین دئییه، بوزقورد دیله گهملر: "ائی خاقان، من سنین یول گؤستریجیم! سنی یاماجلاردان، درملردن، تپهلردن دوشمنلرینه گؤتورمجم!" من یورودوکجه قوشون دورمادان آرخاما گلهجک. من دورارسام، قوشونون دوسون!" اؤغوزخان بوزقوردون سوزونه گوه نر، سئوینر، گولر و اؤنو قوشونون یولبایی اندر! گونلر، آیلار، ایللر دوشمنلرینی یئنر، یئنی آوادانلیقلار سالار،

- دۇولتار يارادار. قايبداركن يئنه بۇز قوردو قۇشونا يۇلباي اندر.
 او غوز ائلى بۇز قوردو سئور، اونا اۋونەرک قودسال سانار.
 "بۇرو (قورد) گۆك تانرييا ان ياخين جانلى سانيلار. اونون
 داغلارين زيروه سينه ديرماشاراق، گۆى اوزونه سارى اۇلاماسى
 گۆك تانرييا اۇلان ايچدن سئوگىسى سايبيلار. گۆكده قارتال، يئرده
 بۇرو، توركو قورويار!"
- اۇلقا: جاببار عىمى بيرينى ده دئسنه! چوخ خوشوما گئدير بۇرو
 اۋيكولرى! آخى اوشاق ايكن "كاراكوم" دده دن بئله اۋيكولرى
 چوخ انشيدرديك.
- جاببار عىمى: قيزيم او كيمدير؟ دئسنه؟
- او، عۇمرو بۇيو چۇبانلىق ائتميشدير. آناق، ۷۰ ياشلاريندا بير آج
 قوردو اۋلدورەرک تانرى ساريندان قارقيشلانديغىنى، ۴۰ گئجه-
 گوندوز آغلار قالدېغىنى سۇيلردى. كاراكوم ددنين بير ده قوجا
 قارتالى وار ايدى. قارتال اونون بو دونياداكى ان ديرلى وارليغى
 سايبيليردى. بو ايكيىسى هئچ زامان بير-بيريندن آيرى قالماز ديلار.
 قارتال هر زامان ددنين ساغ چيگننده اوتوروردو. بو اوزدن ددنين
 ساغى بيراز سۇلوندان آچاق گۇرونوردو. قارتالى اۇلن دده كيمسيله
 دانيشماييب، يئييب-ايچمەدى! او، دان آچيلان بير سحر چاغيندا،
 اۋزو كيمي بئلى بوكولموش چليگيله ياماجا يوكسلەرک بير داه
 گئرى دۇنمەدى! كيمسه اونون سۇنونون نئجه اۋلدوغونو بيلمەدى!
 اونون اۋلومو افسانه اۋلدو! قوجا چەليگى، چۇل آراسيندا تىك
 بيتميش يالقيز بير قيزيل آما آغاجينين ديبينده تاپيلدى. چەليگى
 تاپيلان قيزيل آما آغاجينين ديبى كاراكوم ددنين آنيىت مزارى اۋلدو!
 اۋزونون اۋلوسو بولونماز ايكن چليگىنى اونون يئرینه باسدريدلار.
 قيزيل آما آغاجينين ادى "دده كاراكوم قيبله سى" آدلاندى. "دده
 كاراكوم قيبله سى" اولوسون تابوسو اۋلدو! گئج-قوجا، قادين-كيشى
 ان كدرلى ساخلىلاريني "دده كاراكوم قيبله سى" ايله پايلاشماق
 اوچون قيزيل آما آغاجينا دۇغرو اوز توتدولار. چوخ كئچمەدن

- آغاجین یارپاقلارینین یئرینی دیلک آسقیلاری آلدی! دده چوخ
 یاشادی. بلکه ده ۱۲۰ ایل!
- جاببار عمی: قیزیم اولقا! بو نه گوزل اویکودور! او دده دن دئسنه!
 سنین نئچه یاشین وار ایدی او زامانلار؟
- اولقا: اونون چيگنندهکی قارتالینی هئچ اونوتمايم. دده، یوخا
 چيخاناجان آناملای بیرلیکده اینجی قالادا /ماخاچکالا/ یاشایم ديم.
 بوتون اوشاقلار کیمی من ده اونو چوخ سئوردیم. او زامان منیم ۴-
 ۵ یاشیم اولاردی. سیزین سوزونوزو کسديم، جاببار عمی. بویورون
 داوام آئدین. من آنیمسادیقاریمی سؤنرا دئییه رم. ترلانی
 یئیزدیرمه لیم.
- جاببار عمی: بللی کی، هر کسین قوردلارلا بیر ماجراسی وار!
 بونلاردان بیرى ده هون تورکلریله باغلیدير. دئینلره گوره، هون
 تورکلری اورتا آسیادان قالخاراق اوچ گئن بیر ایمپراتورلوغون
 قوروچوسو اولموشدور. هونلارین بویوک بیر باشچیسی اولوب،
 اونو تانیمایان یوخور! او، ایچ آسیادان قالخیب آوروپانین بیر چوخ
 یئرینه حاکیم اولموشدور. بیر آوروپا اولکه سینین آدی اونون
 سویوندان آلمیشدیر. بو اولکهنی تانیمایان یوخدور. بیز، او
 اولکهنی مجاریستان آدی ایله سسله ییریک. آنجاق، اورانین گرچک
 آدی "هونگاری" دیر. یئنی هونلار اولکه سی. آتتیللا هونلارین
 باشچیسی، مجاریستانلا بیرلیکده چوخلو آوروپا تورپاقلارینا حاکیم
 اولموشدور. هونلاردان سؤنرا گؤک تورک ایمپراتورلوغو
 قورولموشدور. چین قایناقلا ریندان آلینان، آنجاق تورک اویکوسو
 ساییلان بو دستان دا اونلاردان بیریدیر: بو دستانا گوره، "تورک
 انلی، دشمنین توزاغینا دوشهرک، سؤی قیریم اوغرار! ساییز
 تورکدن آنجاق ۱۰ یاشیندا بیر اوغلان قالار! دشمن اونون ال-
 آياقلارینی قیراراق بیر باتاقلیغا بوراخار. تورک اوغلان اولوم
 آياغیندا یکن بیر دیشی قورد اونو امیزدیر، ال-آياقسیز بدنینی
 دیشینه آلاق اورادان اوزاقلاشدیرار. اونو، یاورو قوردلارین یانینا

گۆتۈرر. اۇنو ياورولاريندان آيبرماز. بىر آنا كىمى اۇنو بىلر.
 آغىزىنىن سويو ايله، يارالارنى سارار. تورك اۇغلان بۇيويوب
 ارگنلىك چاغىنا چاتىنجا آنا قوردلا سۇيىش! دىشى قورد تورك
 اۇغلانلا ياتاراق گبه قالار! دوشمنلر قوردون اۇغلانلار گبه
 قالدىغىنى دويار. تورك اۇغلانلى اۇلدورر، آنا اللرىندىن قاپچار.
 دوشمن، بۇز قوردون آرخاسىنجا ياماجلار، جيغىرلار، زيروملر
 قۇشار! آنا بۇز قورد آل تاپماز بىر كۇهولە سىغىنار! آنا قورد ۱۰
 اينسان اۇغلان دۇغار! بىلەلىكلە، قورد اينسان يارانار! بونا تورك
 يارادىلىشى ويا ميفولوژىسى دىيرلر. آديندان دا بللى اۇلدوغو كىمى
 افسانەدىر، ميفولوژىدىر. ۱۰ قورد اوركلى اۇغلان، ائركنلىك
 چاغىنا چاتارلار. هرە سى بىر ايكيد ائلين سۇچگىن قىزىيلا ائولنر.
 تورك تۇرمىشى باشلار، گرە شر، بۇيوك ائل اۇلار. بىلماز،
 بىلى-آرخاسى يىره گلەز ائل بىرلىكلرىندىن تورك دۇولتچىلىگى تۇره
 نر! تورك باشچىلارلى اۇزلىرىنى قورد اۇغلو ساياراق، آنا
 بوز قوردو قودسال سانار. قوردون موبارك اوزونو باير اقلارنىن
 اوزه رينه سانجاراق دوشمنلرىن ساواشىنا قالخار! بىلە ميفولوژىك
 آنالاملاردان ارگنە كۇن و باشقالارىنى دا عۇمور اولسا دىيەجگم.

من، عۇمرومدە بىلە بىر سس سىزلىك ياشامامىشدىم. كىمسەنىن جىققى
 چىخىمىردى. سس سىزلىك تام آنلاملا اوتاغا حاكىم اولموشدو! جاببار
 عمىن بوز قورد اۋيكوسو ائشيتىدىگىم ان ايلگىنچ و اينانيلماز ناغىل
 ايدى. جاببار عمىن قورد حكاىە سى ايله اۇلقانين ايلگىنچ جانلى
 گۇرونتولرى هامىنى سوسدورموشدو. اۇرتادا اۇلان تىكە سس،
 ياخىندان-اوزاقدان گلن قوردلار ين اۇلاماسى ايدى. آرتىق، منىم اوچون
 قورد سسى چوخ دا قۇرخونچ سايىلمىردى! بونونلا بىلە يىنە دە، بىر
 قورد ايله قارشى-قارشىبا گلەگى آرزولامازدىم! اۇتاقتا يۇرلشن تىكە
 نفسلىگىندىن گۇيە باخىردىم. اۇلدوزلار يۇرىندە سايىقلايىر، آى ايسە
 مورگولو باخىشلار يىلا سود يۇلونون يىنى يۇلچولارىنى

اوغور لاییردی!

قیشی بوتون چتینلیکلری ایله گنریده بوراخدیق. ایلك دفعه اولاراق انللیکجه، بوزدان چیخمیش یاماجلار یوکسلیدیک. یاز قوخوسو چوخ گنج اولسا دا، کندین اوزه رینی بوروموشدو. حله گوزلهدیگیمیز ایلك گویرتیلردن ایز-توز یوخ ایدی. ماشاللاه خان بئین دندیگینه گوره، یاماجلارین جوجرمه سی ایکی هفته یه قالمازدی. ماشاللاه خانا گوره، چوخ کنچمه‌دن هر یئری گول-چیچکلر بورویه‌جکدی. او، سوزو و ایشیه بیزی سئویندیرمه‌یه جان آتیردی. دوغروسو دا بو ایدی. او، ایچیمیزده ان سئوین اوزگه اینسان ایدی. او، قیسا زامان سورجینه اویرندیگی تورکجه‌نی آردیجیل ایشلتمکدن قاچینمیردی. منه قارشیلیق اولاراق لکجه اویره‌دیردی! منیمله اولقانتین اولنمه سی اوچون وئردیگی سوزون سونلنماسی یوللارینی آختاریردی. او، منه چاتینجا یاری تورکجه، یاری لکجه: "سن زوما اولاجاق جاوانشیر!" /سن بئی اولاجاقسان جاوانشیر!/ سوزونو دئییر و الینی چیگنیمه قویوردو! هامیمیز گلن گونلرین اومیدی ایله یاشاییردیق. بیز کیشیلرین دردی بام-باشقا ایکن، خانیملارین دردی بیر آنلیغینا یئر قیدالاریندان یارارلانماق ایدی. کند آغاسی ایله ژاندارمالارین دندیگینه گوره، بوندان سونرا آرتیق چالیشیب پول قازاناراق یاشاماغیمیز گرک ایدی. آنجاق، هانسی ایش، هانسی پول؟ بدیع آباد، بیزیمله بیرلیکده ۱۲۰ نفرلیک خارابالیق بیر کند ایدی. اوسته لیک یئرلیرین ۹۰ فایزی عؤمرو توکنمیش قوجالاردان و اوشاقلی آنالاردان عیبارت ایدی. کندین چئوره سینده اولان تورپاقلار گلینجه، دوروم داها دا پیس ایدی. کندین آشاهی طرفینده اولان یئرلرین هامیسی خانلار عاییده ایدی. بیزیم او یئرله گنتمه گیمیز یاساق ایدی. بیز، سادجه کند آغاسینین مولکو ساییلان یاماجلارین اوتلارینی آریتمالی، اکین-بیجین یاپمالی، برکت آغادان ایش قارشیلیغی پول و اورون پایی آلمالی یدیق. بو ایسه، برکت آغانین بنده‌لیگی دئمک ایدی. بیز، بیر میلت اولاراق بنده‌لیگه قارشى

آياقلانديق. ساواشدیق، جان وئردیک، قول دئييل، منليگيميزه بيه
 اولاجاغیق، اوزگهله باش ايميجه بیک، اوز الیمیز- اوز باشیمیز
 اولاجاغیق اماجیلا "یا آزادلیق، یا اولوم!" ساواشینا گیردیک! آنجاق،
 گورونور کی، بورادا دا، سورگونده بیر توكولوب- داغیلیمیش، ال بویدا
 بیر کندين آغاسینین قولو اولماقدا ییق. بو دوروم، بیز تورکلر اوچون
 یئنیلمکدن داها چوخ یئنیلمک ساییلیردی. جاببار عمینین دندیگینه گوره،
 "یالنیز کؤکلو آعاجلاری سرت قیش یئنه مز!" بیز ایسه، سرت
 قیشلاقدان چیخیمیش کؤکلو آعاجلار اولمالییدیق. بو آلین یازیسینی بیز
 اوزوموز یاشامالییدیق کی، گلن نسیللره گرچک یاشام چاغینین
 قاپیلاری آچیلین!

گون کئچدیکجه، اولقانیق قملی گوزلریندن قورخویا دوشوردوم. اونون
 منه، منیم ایسه اونا اولان سئوگینین آلولارینین سؤنمه سیندن اورگیمه
 دوشن قورخو هر آن آرتیردی. لعنتلیک شرعیتین چوماغی باشیمیزدان
 اوزاقلاشمیردی. اولقانیق یاساق دوداقلارینا اولان شرعیت سینیرینین
 قالدیرماسی اوچون گنجه-گوندوزوم یوخ ایدی. ها کی... دئیرلر ایکی
 کونول بیر اولارسا!... بورادا ایکی کونول دئییل ائلیکجه کونوللرین بیر
 اولماسی دا ظالیم شرعیتی راضی سالماغا یئتمیردی! قورخوردوم کی،
 ایش آدینا اولقاییلا ترلاندان اوزاق دوشم. قارشیمیزا نه گلهجگیندن تام
 خبرسیز ایدیک. کیمسه نین صاباح اوچون فیکری یوخ ایدی. ایچیمیزده
 گوزلەنیلن اومیدین گورونتولری سولغون گول کیمی باشینی چیگینینه
 بوراخمیشدیر! آنجاق، نه یاخشی کی، ان آزیندان سکینه آنادان
 اومودسوزلوغا قارشى سورن ساواشین آردی کسيلمیردی. او، کسکین بیر
 قیلینج کیمی بیزیمله اومودسوزلوغون آراسینی کسمیشدی. اونون یانیندا
 سادجه آه چکک بئله، بؤیوک گوناہ ساییلیردی. جاببار عمینین
 آنلاملارینا دایاناراق، سکینه آنا سورگون قروپوموزون "آسننا"سی
 ایدی. او، ایگید بیر آنا کیمی هامیمیزی یانینا آلماغی باجاریردی.
 اولچولمز بیر اوزوئری، یورولماز بیر ایناد، اونو آياقدا ساخلايان اوزول

داشلار ایدی. قیزلباش علوی اوزونتوسو اولان، قوردو قودسال سانان،
 بوتون اوشاقلارینی، گلینلرینی، نوهرلرینی آذربایجان ادلی آنانین
 اوزگورلوگو اوغرونا قوربان وئرن قورد اورکلی سکینه آنا هر کسین
 عاغلی-دوشونجه سی، اورگی ساییلیردی. عؤمروده کیمسه نی سکینه آنا
 کیمی قورد اورکلی، قورخماز، ائلینه باغلی، ائلیمی اینسان گؤرمه
 میشدیم. بنو هامی دویور یاشاییردی. سکینه آنا هر کسین سئویلن "**قورد**
آنا" سی اولموشدو! تکجه من یوخ، کیچیکدن بویه ائلیکجه اونو سئویر،
 باغریمیزا باسیردیک. کیمسه نین بیر دردی اولونجا ۶۰ یاشلاریندا اولان
 قورد آنانین اتگینه ساپلانیردی. او، دیری قالماغیمیزین، یولا
 باغلانماغیمیزین، قورتولوشا اینانماغیمیزین باشلیجا سیمولو اولموشدور.
 بو اوزدن آرامیزدا اونا "قورد آنا" دئییردیک. تبی کی، اونون اوز یانیندا
 بو سؤزو دئمک اولموردو. چونکی، او، بو آدا چوخ تاپینیر، اورکدن اونو
 قوتسال سانیردی. اونون اینانجینا گؤره، اینسان قودسال اولما بیلمزدير! اما
 "قورد آنا" قودسالدی! او، بیر ده، هر سؤزونون سونوندا "یا هو، یا
 مؤولا!" دئیهرک گویه باخیر، ساغ الینی اوزونه چکیردی!

جانباز عمینین داملا-داملا اریمه سی کیمسه نین گؤزوندن قاچمیردی. اولقا
 داها داینتگین و ساکین گورونوردو. اونون و ائلیرا باجینین تورکجه
 درسلی گؤزل سونوج گؤسترمه یه باشلامیشدی. ائلیرا باجی، حکیم
 اولاراق قروپوموزلا بیرلیکده کندين ساغلیغی اوچون ده بیر شنیلر
 انتمگی دوشونوردو. او، بو ایشینین نه درجه تهلوکملی اولدوغونو
 دوشونموردو. او، هامیدان آرتیق گول-چیچکلرین گلایشینی گؤزله میردی.
 او، بیتکیلرین بیر مۇجیزه اولدوغونو دئییر، اؤز طبابت سیستمینی ایسه
 "تورکه چاره" آدلاندیریردی. اونونلا چاوش درویشلو آراسیندا قاش-
 گؤز اویناتمالار نورمال گورونوردو. اولقا ائلیرا باجینین بیر چوخ
 ساخلیلارینین سیرداشی اولموشدور. بیر سؤزله قروپوموزون عایيله
 کیملیگی قازانماسی ان بویوک باشا ییمیز ساییلیردی. باشچاوش،

بوزلارین اریمه سی بیتیر-بیتیز ژاندارمالارین مرکزینه گئدرک گلهجکله باغلی اۇنلاردان بیلگی آماغا چالیشدی. او، سۇن گئدیشیندن قاییدارکن هامیمیزی ائوین اطرافینا توپلایب چوخ ایلگینج بیر خبری بیزه چاتدیردی. اونون دئدیکلریندن توکلریمیز بیز-بیز اولدو:

- عزیز باجی-قارداشلاریم بیزی داها بیر یۇلچولوغا، داها بیر سورگونه گۆتورمگی دوشونورلر. آنجاق، حلهلیک دقیق بیر امر یوخدور. ژاندارمادان آلدیغیم بیلگیلره گۆره، لوریستانین بیر نچه قصبه سینه مینلرجه سورگون دستلری یئرلشدیریلر. حتّی بعضی بۆلگهلرده سورگونه گۆندریلمیش و طنداشلاریمیزین سایى یئرلى اھالینین بنش-اون قاتیدير. منیم تبریزده بوندان خبریم اولمامیشدی. بللی کی، سورگون بیزلردن داها قاباق باشلامیشدیر. ژاندارمانین دندیگینه گۆره، "بدر آباد" آدیندا یئننى بیر شهرجیک وارمیش. اورانین بوتون جمعیتینی آذربایجاندا گنلر تورک سورگونلر اولوشدورور. اورادا ایش قورماق و ایشلهمک مومکوندور. بؤیوک و ایمکانلی یئردی. ائولر و باخچالار وار. بو شهرى بنش ایل اۇنجه آمئریکالیلار سالمیشلار! بو اوزدن بیزی اورایا گۆندرمگی دوشونورلر! حلهلیک ایسه بورداییق. بوردا بیزه یئر وئرمجکلر. یئرلرین اصل صاحیبی دؤولتدیر. اۇنجه گلیب بو یئرلری چیرلیهجکلر. بیلدیگیم قدریله یئرلى خانلارین بورالاردا ساییسز- حسابسیز یئرلری وار. دؤولتین اۇنلارین یئرلرینه تۇخونما پلانی یوخدور. قالان یئرلر داغ اتکلرینده اۇلان یاماجلاردیر. حلهلیک بدیع آباد کندیندن چیخیش ایدنیمیز یۇخدور. ژاندارمالار گلیب بیزی یۇخلاپاچاقلار! یئرلری بۆلندن سۇنرا شوم، اکین-بیچین اوچون بابا قاسیم کندستانینا گئتمهلی، جوت، آراج، توخوم آلمالی بیق.

باشچاوش اۇزو ایله ایکی قاتیر یوکو- سۇن آلاچاق حیره میزی ده- گئیرمیشدی. باشچاوشون بدرآباد شهرجیگیندن دئمه سی هامینی

شاشیرتدی. "بدیع آباد" لا "بدرآباد" ین بیر-بیرینه بنزرلیگی، بدرآبادین یئنی تیکلمیش کیچیک شهر، بدیع آبادین ایسه، داغلارین دیبینده دونیانین ایتیمیشینده بیر توکنمیش خارابا کند اولماسی گنرچکن ایلگینج بیر خبر ساییلیدی. مینلرجه تورک دیلداشیمیزین بیزدن بیراز آرالی بوش بیر شهرده یئرلشمه سینین خبری بویوک بیر هیجانا ندن اولدو! جاببار عمینین دوشوندویونه گوره، بیزی یانلیش بیلگییه گوره بو داغ دالینا سورگون سالیبلار. او، باشچاوشون بیلگیسینه دایاناراق بئله بیر سورغو سوردو:

- فرج بئی، سنجه بیزیم بوردا اولماغیمیز بیر یانلیشلیق اوزوندن اولموشدور؟
- باشچاوش: بو حاقدا بیر شئی بیلیمیرم. آما بیر چوخ وطنداشیمیزین اورادا یئرلشدیریلمه سیله بیزیم بورادا یئرلشمگیمیز بیر-بیریه اویمور. هر نه اولسا، توستوسو بیر آزدان چیخار. بونلار بیزی قیامتهدک بورادا توتا بیلزلر. اوزلری آجلاریندان اولورکن، بیزی نئجه بورادا توتا بیلرلر کی!؟منجه، بیراز دوزک. یئرلری بولسونلر، سونرا بیزدن ال چکرلر. او زامان اوزوموزو بورادان قورتارماغین یوللارینی آختارایق. ایندی بیراز اوزوموزو توپارلامالی بیق. جانیمیزا گوج گل سین. ظالیمین آیقلاری آلتیندا از یلمک تورکه یاراشماز!
- قوردانا: فرج بئی دؤغرو دئییر. ایستر بورادا، ایستر اورادا، سورگون اسارتدیر! اسارتی یئتمک گرکدیر! گؤرونور کی، بو تورک دوشمنلری میلیمیزین هامیسینی اوز یئر-یوردلاریندان سورگون ائتمک ایسته ییرلر. بس او زامان آنا تورپاغیمیز آذربایجانا هانسی تولکولری و چاققاللاری یئرلشدیرمجدیر؟ "وادی قوردسوز قالارسا، چاققال قوردلار وادی سینین آغاسی اولار!" هاردا اولورساق وطنه قاییتمالی بیق. آذربایجان یولوموزو گوزله ییر. آنامیزی نامحرم لرین الینه وئرمیک! اصلا کیمسه اوزگه تورپاقلاردا اوله جگم دئمه سین. ایچینیزده کی "علی" نورو سیزی قارا دوشونجه لردن قوروسون.

ياھو!

"قىرخ بئش يازدان" (ياز آيينىن اورتاسى) يۇلدا ايكن ياماجلاردان قار
اوزولمە ميشدى! بو دوروملا باغلى سۇنا آنانين اغزىمىزا سالدېغى
"بابىلى آماندى، بىر چووال ساماندى!" سۆزونو ھامى ازىر اولموشدو.
سۇنا آنانين آنلاندىغىنا گۇرە، "قىشنىن بېتمە سىلە يازىن گلە سى
آراسىندا ايلک ۴۵ گون چوخ اؤنمىلیدىر. بو ۴۵ گونده ساغناق
ياغىشلارى تورباغى يېنىدىن جانلاندىرار. ياز چىچکلرى پۇھرە نر.
اينسانلار يىن ساغلىغىنا يارارلى اۇلان گۆيرتيلر باش قالدیرار. اکين
يئرلرى سولانار. قىشدان قالان قورو سامانلار يىن يىرنى يام-ياشیل
گۆيرتيلر آلار." ماشاللاھ خانين دا دئدیگینه گۇر، بۇلگەن يازى ايکى
آي گنجىكميشدى. يازىن ايکى آيينى گنرىدە بوراخىردىق. لاکين، يازىن
عطيرلى ھواسىنى ياواش-ياواش دويماعا باشلايدىق. بىز، يىنى
ايلين گليب-گنتمە سىنى بئله، دویا بىلمەدیک. بىر آنلىغىنا بايرامى
آنىمسامادىق. بو اوزدن نە ياز، نە اۇغوز، نە ارگنە کون، نە دە
نووروز آدلارى اچىمىزدە حاللانمادی. قىشنىن سۇنلارينا
ياخىنلاشدىقجا، ھامىنىن پېسلىک اچىنىدە اولدوغو اوزە ووروردو!
بىزىم آن بۇيوک بايرامىمىز بىر آن بو پېسلىکدن قورتارماغىمىز ایدی.
بوزلار يىن اريمە سىلە آخار سولار گۇزوموزون اۇنودە دۇلاشاراق
آلچاقلار، اورادان ايسە جاددىن قارشىسىندا آخان قاماسىاب چايينا
تۆکولوردو. بو ايسە، گنرچکدن چوخ آجى وئرىجى دوروم ایدی.
قاماسىابدان داھا چوخ، بىزىم آخار سولارا احتياچىمىز وار ایدی. اونا
گۇرە دە، بو سوپو دورودورماغىمىز گرەکىردى. بونونلا باغلى ھر کس
بىر سۆز دئيدى. فیکىرلرىن بىر آرايا گلە سىلە يىنى-يىنى يۇنتلر
اۇرتايا چىخىردى. ھمىن گونلرىن بىرىندە جاھان کيشى عىمدن اۇنملى
بىر يۇنتم اۇرتايا گلدى. او، ھامىنى بىر آرايا توپلايىب دئدى:
- اۇلادلار يىم سىزە بىر يۇل دئىمىگم. بىز بو يۇلو جۇشوندان حياتا
کنجىرتدیک. اورادا سونوج گۇزل اولدو. بورادا دا آخار سولار داھا

- چوخدور. یاغمورلو یئره بنزمییر. بیز بئش-آلتی آخار سویو بیرلشدیرسک کیچیک بیر گؤل ویا حووض یارادا بیلریک!
- کیشخان عمی: آغساقال بو نئجه اولان ایشدیر؟
- جاھانکیشی عمی: بیر آز گنجلریمیزه ایش دوشر. آنجاق، چوخ چتین دئییلدیر. ایلک اونجه بیر-بیرینه یاخین اولان آخار سولارین اورتاسینی سئچمهلی بیک. سؤنرا، حووض اولاجاق ان اویغون یئری تاپمالی بیق. ایلک اونجه یویونماق اوچون بیر کیچیک حووض گرمکیر. بو حووض اوچون داش، قیرمیزی تۇرپاق، بوداقلی آغاج، کولونگ و بئل گرک اولاجاق. انولرین ساغ یانیندا بو حووضو قۇراشدیرماق دوزگون اولار....

جاھانکیشی عمیجانین اورتایا قۇیدوغو دوشونجه هامینین بیهنیسینی قازاندی. تنزلیکله کندخودانین یانیندا بو ایش دانیشیلدی. حووض ایشینه کندخودا بیرباشا ماشاللاه خانی یئتگیلندیردی. ماشاللاه خان ایسه، بابا قاسیمدان اوستا گتیرمرک اورادا ایشلهمین بیزلره ده ماعاش وئرهمکلیرینی سؤیلهدی. ایکی هفته ایچینده ایشین تمملی آتیلدی. کند آغاسی کسینتی سیز ایشین گنڈیشاتینی گۇزالتینا آلیردی. هر نه اولسا، اونون مولکو ساییلان ماحال آبدلاشیردی. بیر ده ۵۰-۶۰ نفرلیک قوجالمیش بیر خارابالیق کنده ۴۰ نفرین آرتماسینی کیم ایسته مزدی کی؟ او، ایندی ۱۰۰ نفرلیک بیر کند آغاسی ساییلیردی!

جاھانکیشی عمیجانین معمارلیغی ایله ۱,۵ متره درینلیگی اولان ۲۰ متره قارالیق بیر قازما دووار چکیلدی، سؤنرا انودن ۱۰ متره آزالی یاماجلار اوزانتیسیندا ایکی مترملیک داشدان، آغاجدان دووار ایشله نیلیدی. اوچونجو دووار دا ایکینجی دووار کیمی تیکیلدی. آخار سو جیغیرلاری قازما آرخلار آراجیلیغی ایله بیرلشمرک داها گنڈیش اورتا آرخ اولوشدو. اورتا سو یولو حووض دا توپلانراق، دیلهدیگیمیز ایش اولدو! حووضون داشماماسی و بیخیلماماسی اوچون حووضون آلت قاتینین ایکی کونجونده لوله لر یئرلشدیریلدی. لوله لرین حووض دولونجا

آچیق توتولماسیلا آرتیق سولارین آخماسی ساغلانمیش اولدو. ایکي هافتا چالیشماغین سونوندا ایستدیگیمیز اولدو! بو اولای بدیع آباد سورگونوندهکی ان گوزل آنیمیز ایدی. کنداغاسنین سونینجی سینیر تانیمیردی. او، هر گون ایشیمیزدن اوترو کیشیلره ۱۵، قادیلارا ایسه، ۱۰ تومن امک حاقی وئردی. سون پارا گوردیوم گون، فدائی قارداشیمین منه وئردیگی ایکي عدد بنش تومنلیک میلی پولوموز ایدی. داها اوندان سونرا نه پول گوردوم، نه ده قارداشیمی! گونشین ساجماسیلا حووضون سویو بیراز دا اولسون ایلیقلاشمیشدی. بو ایسه، گنجلرین چیممه هوه سینی آرتیریردی.

فاطمه اسلامی مراغه یی و جوانشیر عادللی سارابی آغاشیخ صادق آغانین بیرجه صحیفه لیک حوكمویله حراملیقدان چیخاراق حالالاشدیلار!

اولقا ایله من آرتیق ائشلیشدیک. ترلان رسمن اوشاغیمیز اولدو. آغاشیخ صادق آغانین آلداتیلماسی بنش یوز تومنه باشا گلدی. ماشاللاه خان یئنه منی چاشدیددی. او، آغانین روشوتینی اوز جیبیندن وئردی. آنجاق کیمسهنین بيلممه سینی ایستمدی. ماشاللاه خانین پلانینا گوره، منیمله بیرلیکده اولغوملا انشیمین ده کیملیگی یولدا ایتمیشدی. بونا گوره، یئنی بیر کیملیک آلماق گرک ایدی. چونکی کیملیکسیز بیر عایيله اولدو غوموز ایثباتلانا بيلمزدی! بو دا ایسلام شرعیینه گوره حرام ساییلیر! اونا گوره، آغاشیخ صادق آغادان کنچه ری بیر اونای لازیمدیر. سوزسوز کی، بو گنج عایيله ایلک فورصت ال وئرینجه، نهاونده گندمرک ثبت اداره سینه باش ووراجاقلار! آغاشیخ صادق آغانین بو یالانا دامغا وورماسی ایسه بیر قیزیل گول آراسیندا ۵۰۰ تومنلیک اولدو!

آرتیق اولقا هر کس طرفیندن فاطما سسله نیلیردی. منیم سئوگیلی انشیم فاطما! سونا آنانین خیناسی ایله ساری ساچلارینین بویاسی دؤنموش

گۈزل گۈزلو خانىمىم! هر گنجه سئوداسىندا اريبب قوينونا جومان
سئوگىلىم!

قوردانانين مصلحتيله سالونون ان سون ايكي اوتاغي بيزه وئريلمىشىدى.
اصلينده، بيزيمله قونشو اوتاغين آراسىنى بير بوش اۇتاق كسمىشىدى.
گونلريمىزىن نجه گنجه سىنى گۈزلريمىدن اۇخوماق اولوردو.
ايكىمىزىن ده يۇرغون گۈزوندىن بال آيى نين اولدوقچا دادلى سورمه
سى اۇخونوردو. گونلريمىزىن هاردان گليب-گنتدىگى بللى اولموردو.
هر كس تارلادا چالپشاركن، آنالار ترلانى بهانه اندهر ك منيمله اولقانى
انركن ائوه گۈندىرديلر...

موزو آيىندايدىق (خورداد آيى). يئرالماسى، بوغدا، يايما، گونه باخان،
سۇغان، گۈيرتيلرين اكيلمه ايشى بىتمىشىدىر. اكىنين گنج باشلاماسى
پۇره نيش ايشىنى گنجىشىدىرمىشىدى. بونا باخمايلاق، انلميرا باجىنين و
آغبيرىچك آنالارين اىستىدىگى گۈيرتيلرين باش قالدېرماسى
باشلامىشىدى. هرگون قوردانانين اۇندىرلىگىنده بۇش-اون نفر قاماسياب
چايىنين يانينا دوشور، بوللوجا گۈيرتيله ائوه دۈنوردولر. ياماجلاردان
چكىلمىش قاماسياب چايىنين چئوره سىنهدك اىستىنىلن يارپىز، آغ
ختمى، گۈزبان، چاي آلاغى، بىزۈشه، لاغ لاغا، ككلىك اوئو،
شاهتره، ياز گولو، چوبان ياسدىغى، يۇشان و منيم بىلمىدىگىم يوزلرجه
"توركه چاره" گۈيرتيلرى پۇهرنمىشىدى.

گونلريمىزىن نجه گنجه سى نين ماراغىندا بئله، دىيىلدىك. اولقايا
قوشماق، اۇنونلا بير ياستىغا باش قويماق بوتون ياشام فلسفه مى
اولوشدورموشدو. ترلانىن اۈز اۇغلوم دورومونا گلمه سى داها
سئويندىرىجى حال اولموشدو. بيز اوچوموز دونيانين ان خوشبخت
اينسانلارى حالينا گلمىشدىك. اولقانىن اوزو گولوردو! منه هر
باخدىغىندا، سانكى اورگىندىن بير قىزىل گول قوپاير، اۈپور، اوزه
ريمه اوزادىردى!

ماشاللاه خانین بیزه اولان ایلگیسی هر آن آرتیردی. او، آرتیق بیزدن بیرسی اولموشدو! اونو ائوینده گۆرن اولموردو. اونون اوزو یالنیز بیزیم یانیمیزدا گولوردو. کنداغاسینین انگلی قیزینن آری اولماسینین بوتون کدرینی سادجه بیزیمله پایلاشیردی. او، قیسا زامان ایچینده اولقاپلا آنلاشماغا باشلامیشدی. اولقاپا قیزیم دئییردی. ترلانی ایسه آز قالسین یالاییردی. اونون حیات یولداشینى کیمسه گۆرمزدی. او، ائودن بابیرا آدیم آتمازدی. یازیق قادین، ایفلیجلیک ایچینده سورونوردو. ماشاللاه خانین دئیگیینه گۆره، خورم آباددا آتاسینین برکناغایا چوخلو بۇرجو قارشیلیغیندا کندخودانین قولو اولموشدو. اوشاقلیغیندا کندخودانین ایفلیج قیزینن نۆکری سئچلمیشدی. اوزونون ۱۰ یاشی، ایفلیج قیزین ایسه ۷ یاش چاغلاریندا آرالاریندا محرمیت سیغه سی اوخونموشدور. ماشاللاه خانین باشقا قادینلا ائولنمه سی برکناغانین امریله یاساقلانمیشدی. ۳۰-ایلدن چوخدور کی، یازیق ماشاللاه خان هم قول، هم نۆکر، هم ده کنداغاسینین گورکهنی ایدی. اورتادا نه اوشاق وار، نه ده اورتاق یاشام! بوندان اؤترو ماشاللاه خان بیرینجی فورست الده اندهرک بیزه گۆز-قولاقلما آدی ایله یانیمیزا گلیر، یئیر-ایچیر، الیندن گلن یاردیمی اسیرگمیردی. بیز، اونو دونیانین ان اسیر قولو سانیردیق. همین قایناشمانین بیرى اولقاپلا منیم اوچون گۆزلهنیلمز اولدو. او، بیر آخشام چاغی نۆکريله بیرلیکده ایکى قوچلا یانیمیزا گلدی. ائللکله حوضون قیراغیندا دۆشه ندیک. نۆکر، ایکى قوچون بیریسینین باشینی کسرک گۆرمه دیگیمیز بیر یئمک توره نی دوزنلەدی. ماشاللاه خانین دئیگیینه گۆره، بو قوناقلیغین تمل ندنى اولقاپلا منیم ائولنمگیمیز ایدی.

ساغاناق یاغیشلارینین باشلاماسیلا قاپالاردان آخان گوجلو سولار ایله بیرلیکده نارین-نارین داشلار دا یئری سوپوره-سوپوره تارلا بوئو قازدیغیمیز چوخورلوقدا قیرچینلاشاراق گۆزل گۆرونوتلر یارادیردی.

ماشاللاه خانین یاماجلاردان قۇپان قومسال داشلارین اکینچیلیگی ایمکانسیز قیلماسی سۆزلریندن یۇلا چیخاراق ۱۰۰ متره اوزونلوقدا، ایکی مترهلیک اننینه و بیر مترهلیک درینلیگینه تونل قازمالی اولموشدوق. بو ایشین چوخ چتین اولماسینا باخمایاراق، سون درجه گرکلی اولدوغونو دوشونوردوک. آج قالماساق، پول الده ائتمک، بیر ایشلر گۆرمک ایراده سیله بۆلگهده ایمکانسیز ساییلان بۆیوک باشاری الده ائدیلدی. قوم داشلارینین تارلالاردان اوزاق توتولماسی اوغورلو اولموشدو. بو ایشین ده عاغیل مرکزی حووض فیکری کیمی یئنه جاهانکیشی عمیجان اولموشدو. ژاندارمادان، بابا قاسیمدان بو ایشی گۆرمکدن اۆترو بدیع آبادا گلدیله. ژاندارما باشقانی باشچاوش دیک گۆز ایله بیرلیکده گۆرمهدیگیم یئنی بیر چاوش، ایکی عسکر، بابا قاسیم دان ایسه، کندخودا میرزه معصوم آغا ایکی کۆمکچی سیله دونندن برکتاغنین قۇناغی اولموشلار. اولار، حووض و قوم باراژی تیکینتی لرینه ماراقلا باخیردیله. میرزه معصوم آغا بئله ایشلرین باباقاسیمدا دا اولماسینی ایستهییردی. او، بو حاقدا جاهانکیشی عمیجاندان سۆز آلدی. بو ایش قارشیلیغیندا اونا یاخشی پول اؤدیجهگینی دئدی.

ایلیق یاز گونلری بئرینی ایستی یایا وئرمیشدی. یاماجلارین سو آخیمی آزالسا دا، تام کیسیلمه میشدی. هر گون تارلادان ائوه دؤنرکن حووضدا چیمیردیک. اسکی پارچالارین قوراشدیریلماسی ایله حووضون ائوه یاخین کونجونده، کیچیک بیر قاپالی حمام دوزلتمیشدیک. دؤرد یانی توتوقلو حمامدان یالنیز خانیملار ایستفاده ائدیردیله. گونلریمیز اولایسیز گۆچیردی. اولقانین اورک بولانتیسیندان ایکی جانلی اولماسی بللی اولموشدو. ائلمیرا باجینین سیخیجا ایستگیله اولقانین داها یاخشی یئیب-ایچمه سی گرکیردی. او، اولقانین درین آریقلاما ایچینه اولدوغونو دئیردی. اولقانین هر گون ضعیفلهمسی گیزلنیلیمزیدی.

انلمیرا باجینین دندیکلری چوخ دۇغرویدو. انلمیرا باجی بیر گون منه
بئله سؤیلەدی:

- جوانشیر، اولقانی دورومو یاخشى گۇرونمور. یازیق قیزین بدننى گنت-گنته ارییب گئدیر. قۇرخورام اوشاغینیزی سالیسین. بونلاری بیلمگین گرک. منیم ده الیمن بیر ایش گلیمیر. بو قریب-قوربت یئرلرده ده دۇغرو حکیمخانا اولماسینا اینانمیرام. بلکه اولقانی بۇیوک بیر شهره گۇتوره ک. قیزین بو دورومدان خبری اولمامالیدیر. یوخسا ال-ایاغینی ایتیریپ اۇزونه و اوشاغینا زیان ونره بیلر. من حلهلیک جاندان دوشمهमे سینه چالیشیرام. اومید اندیرم کی، اولقا اوچون بیر ایشلر باجاریم!
- انلمیرا باجی دوروم چوخ پیس گۇرونورمو؟
- جوانشیر، طبیلر خستهلیکلری اولدوغوندان بۇیوک گۇسترلر. بو بیر مسلک گلنگیدیر. منیم گۇره ویم خستهلگی ساران قارانیقلاری گۇرمکدیر. ایشیغی هرکس گۇرور. اولقا گۇزوموزون ایشیغیدیر. اونی سئون تک سن دئییلسن. هرکس اولقانی سئولمه سیله سئوینیر، کدریله اوز-گۇزدن دوشور.
- انلمیرا باجی، من اولقاسیز یاشایا بیلم! اولقا یاشامیمین آنلامیدیر. بو دونیادا پایلاشاچاغیم کیسم قالمادی. ۲۳ یاشیندا یاپا-یالنیزام. بوتون عاییله م تۇرپاق اولدو. اۇزومو بوشدا گۇرونجه اولقا الیمی توتدو! یاشانتیمدا ایلک کز سۇگینین نه اولدوغونو آنلادیم. ایندی تانری بونو دا منه چوخ گۇرورمو؟ باخ اللریمین تیتره بییشینه! باخ گۇزلریمین آخماسینا! آرتیق کیسمهمن اوتاناجاغیم یوخ! کیسمهمن ساخلاياچاق گیزلیم یوخدور. اونسوز بیر آنیم اولماسین بئله! اوشاق دندیگین ترلان وار! اولقا ساغلام اولسون یئتر!

انلمیرا باجینین مهربان اللرینین بوینوما ساریلماسیلا، پیس دورومدا اولدوغومو دوشونرکن اوتانجیمدان آز قالا یئره گیرمکدیم! او، آنسیزین آنیم، یاشام بویونجا ان اوتانج ونریجی اولاییم اولموشدو.

انلیمیرا باجی: ساکین اول بیراز، اؤغلم! بیر یولونو تاپاجاییق! بلکه ده اورتادا جیدی بیر شئی یوخدور. سینیر گرگینلیگی ده اولاییلر! بوش یئرہ سنین ده جانینی یاخدیدم اؤغلم! اومودوارام کی، ایکیسی ده ساغ- ساغلام آرمیزدا اولسونلار! نهاونده گندینجه دوکتورا گندیب آرخایین اولاییق! ائله دئییلمی جوانشیر؟

- باغیشلا انلیمیرا باجی، بیر آنلیغینا اوزوموایتیردیم. سیز دؤغرو دئییر سینیز ساکیت اولمالییام. بو، ایکیمیزین آرمیزدا قالسین لوطفا!
- سن پیس ایش گورمهدین کی جوانشیر! اوزونو اوزمه! سئوگینی گیزلی توتماق بؤیوک گوناھدیر. اینسانین ان گوزل دویغوسو هئچ گیزلی توتولارمی! گوزللیکلر گیزلی توتولارسا، گونشین ساچاقلارینین بیر آنلامی قالارمی؟ گول-چیچکلر آچارمی؟! گنجهنین قارانیق باغربندان دان شفقی قۇپارمی هئچ؟ ائورن قارانیققدان ایشیغا آتارمی هئچ! سئوگی دوستاق اولارسا اینسانین چکمهیه نفسی قالارمی؟ ایکی دامجی سئوگینین آدی یاشامدیرسا، دئمک او قوتسال فیداندير! قودسال فیدانی گوزببه گی کیمی قورویوب، بؤیودوب یاشام ائتمک گرکدیر جوانشیر! بو ایش ایسه، گیزلی لیکله، اوتانماقلا اولماز! سن عشقینه قارشى ان آری گوز یاشلاری تۇكدون! گوزیاشلارین قوتلو اولسون اؤغلم!
- انلیمیرا باجی ساغول! گوزل سؤزلرینله منی دویغولاندیردین! ایسترسینیز نهاونده گنتمک اوچون ماشاللاھخاندان یاردیم ایسته ییم؟
- یوخ! اونسوز دا ماشاللاھ خانین دندیگینه گوره، اون گون ایچینده نهاونده گنده بیلهجییک. بو بیزیم اوچون ان الوئریشلی زاماندير. بو سورکده اولقانین دورومونو بیر داها گوزدن گنچیرئم.

۱۳۲۵ (۱۹۴۶) یاز گونلری

هاوالارین بیردن-بیره ایستی لشمه سی ایله باشیمیزا یاغمور اولوب
 یاغان چئشیدلی میغ-میغالارین /آغاقاناد/ عهده سیندن گلکم مومکون
 اولموردو. بورایا سورگون دوشدویوموزدن بری بئله بیر بلا
 یاشامامیشدیق. فارس رئزیميله دوغا بیرلیگی ال-اله وئرهرک وار-
 یوخوموزو داغیتماغا قالخمیشدیر. اولقایلا جاببار عمینین گوندن-گونه
 اریمه سینه قارشى عاجیزلشدیگیمیز گونلرده باشیمیزا بیر ده مالاریا
 /سیتما/ قورخوسو گلهمیه باشلادی. نهانددن بابا قاسیما، اورادان ایسه
 بوتون هندوه ره د.د.ت پومپالاری داغیدیلیمیشدیر. بدیع آباد کندینه
 وئریلن د.د.ت پایبندان ایکی چلگی ده بیزه وئرلیمیشدیر. انلمیرا
 مالاریایا قارشى گرکن تاپیشیریقلار وئرسه ده، الیمیزدن بیر ایش
 گلمیردی. ایکی چلک د.د.ت درمانی ایله میلیونلارجا آنوفئل میغ-
 میغانی آرادان قالدیرماق مومکون دئییلدیر. آیلارجا یاز فصلینی
 گوزلرکن، یازدان قاچیش زوروندا اولدوغوموز آپ-آیدین گورونوردو.
 هرکس ایندیدن قیشی اوزله میه باشلامیشدیر. دام-دوواردان میغ-میغا
 یاغیردی. بیزیم اوچون بوتون میغ-میغالار مالاریا عاملی ساییلیردی.
 قیش گنجهلریندهکی قورد اولامالاری عصبلریمیزی تسلیم ائدن میغ-
 میغا ویز- ویزینین یانیندا روحوموزو اوخشیان موزارت سیمفونیاسی
 کیمی گورونوردو.

انلمیرا باجیپلا قوردانانین ایستگینه گوره حوضون سویو
 بوشادیلیمیشدی. قوردانانین کسین ایستگيله چئوره میزده اولان بیغیلیمیش
 سولارین اوزه رینه نفت سپیلیمیشدی. میغ میغالارین قارشیسینی آلماق
 اوچون اولرین بوتون پنجرملری باغلی ساخلانیلیردی. مال-داوارا
 گوندملیک باخیم داها سیخلاشمیشدی. حیوانلاری آنجاق گون اورتایا
 قمر چوله چیخاریردیق. آخشام اولونجا سینه ک سئلی یولا دوشوردو. بو

اوزدن ائوده قالماغا اوستونلوک وئریردیک. بوتون بونلارا راغمن
 ائوین دوورلاری اولو و دیری میغ-میغالارلا بز نمیشدیر. الیمیزده یاش
 دسمالارلا بو میزی آغا قانادلارلا ساواشا قالمیشدیق. گوندوزلر بیر
 یانا، گنجهلر ده دینجلمک بیزیم اوچون یاساق اولموشدور. بو
 گوزلیمیز بلادن قورتارماق اوچون الیمیزدن گلەنی اندیردیک.
 گونلری گنجیه، گنجەنی ایسه گوندوزه باغلادیغیمیز اوچون زامانین
 گنجه سینی اونوتموشدوق. بو بلانین باشیمیزدان آشامسینین سورجینی
 تام آتیمساماییرام. لاکین، ۵ نفرین بدیع آباددا، ۲۰-ه یاخین اینسانین ایسه
 بابا قاسیمدا مالاریا زهری اوزوندن اولمه سینین قورخوسونو یاشارکن
 اوز باشیمیزا گلن بلالارین اونودولماسی ایمکانسیر ایدی. هرگون
 بیریسینین اولوم خبرینی آلارکن، بو کز اوز سیرالاریمیزدا تیتیرملر،
 قیزدیرمالار، اورک بولانمالاری، آشیری حالسیرلیقلار گورونمیه
 باشلامیشدی. انلمیرا خانیمین بوتون چابالارینا قارشى ایچیمیزدن اوچ
 نفر اولوم دوشگینه دوشموشدور. اوستونه اسدیگیمیز ترلانیمیز، گوزل
 بالامیز و ۶۰-۶۵ یاش آراسی نرگیز خالا مالاریا خستهلی گيله اوز-
 اوزه قالمیشدیرلار. ایکی کورپه بالامیزین، بیر ده یاشلی خانلین
 دورومو ایله باغلی کدخدادان یاردیم ایستەنیلدی. اولقا، من، بیر ده
 کیشیخان عميله ماشاللاه خان اوچ آغیرلاشمیش خستهنی بابا قاسیمدا
 قالدیردیق. ژاندارمانین ایکی جیب ماشینى بیزی نهونده گوتوردو.
 قورخودو غوم باشیمدا گلەنیشدی. سود آمر بالامیز ترلان، اولقانین
 قوجاغیندا بوتون دردلريله ویدالاشمیشدی! ساپ-ساری سولغون
 یاناقلاری آی پارچاسی کیمی پاریلدا بیردی. آرتیق، گونلردن بری
 هنلیتی سیله دیرەنیش گوسترن سولوق یئرینی تام سس سیزلیه
 بوراخمیشدی. کورپه ترلانین جانسیر معصوملوغو اؤکسوز بیر تابلو
 کیمی گوزوموزون قارشیسینا تیکلمیشدی. اولقانین گوزلری قاینار
 بولاق کیمی دایانمادان آشار-داشار اولوردو. سول چيگینیم اولقانین گوز
 یاشلاریندان ایسلاق مندیله دنوشموشدو. دؤغروسو، نه اندهجگیمی
 دوشونه بیلیمیردیم. اوزوموزدن آسیلی اولمایارق، اولقایلا دیون-

دویونه اولموشدوق. ژاندارما عسکرین بوتون چالیشماسی بیزی ساغ-
 ساغلام آماجا چاتدیرماق ایدی. اونون یانیندا اوتوران ماشاللاه خانین
 و آرخامیزدان گلن کیشیخان عمیله ائلیمیرا خانیمین باشیمیزا گلن فاجیه
 دن بیلگیلری یوخ ایدی. اولقانی سس سیزجه آغلاماسی بعضاً
 هۆنکورتویه دؤنسه بئله، جیب ایلہ یول آراسیندا اولان دهشتلی
 چکیشمہنین نرلیتیسسی اوئو انشیتیمیه ایمکان وئریمیردی. بیز، بدیع آباد
 سورگونونه سورولرکن ده بو یولدا اولموشدوق. آنجاق، او زامان
 آوتوبوسون ایچینده اولدوغوموز اوچون بو قدر ایشگنجہ گؤرمہ
 میشدیک. قیشدان چیخان سؤکولموش یوللار بو ماشینی هاردا
 دالقلار قوشاتماسیندا دنگہ سینی دنیزه اودوزموش تکنهیه بنزمیردی.
 یازیق عسکر بیر قاریش دوز یولدان اوترو ماشیننی سولا-ساغا
 بوروردو. او، ترلانی یاشاتماق اوچون بلکہ ده اوزونو و بیزی بئله،
 یولا قوربان وئرمدن چکینمیردی!
 الیمی ماشاللاه خانین چیگنینه ووراراق سسلندیم:

- ماشاللاه خان عمی دایاندیر ماشیننی!
- ماشاللاه خان: انشیتیمیرم! نه دندین؟
- دوردور ماشیننی دندیم!
- نییه؟ هه باشا دوشدوم. حاجت! (شوفره دوغرو) بیراز دایانیریق
 سرکار!
- عمی بیراز دئییل کنده دؤنوروک. اورگیمیزین پارچاسی یاشامیر
 آرتیق! او، بیزی یالقیز بوراخدی! بالامیز اولدو!
- اولقا: عمیجان ترلانییم دا اولدو! بو قدر ظولمه دؤزه مەدی! اوزونو
 راحتلار ایکن بیزی یاسیندا اوتورتدو. جوانشیر، اوغوموز اولدو!
 من اونو قورویا بیلیمدیم. باخ گور ننجہ گوزل یاتیپ! اونو
 قیسقانیрам! هئق، هئق، هئق!

دوققوزو کند یئرلیسی، اوچو ایسه بیزدن توپلام ۱۲ نفر آنوفئل سینه
 کلرین بلاسیندان جان قورتارا بیلیمیدیلر. ماشاللاه خانین علیل خانیمیندان

سۇنرا كندین ۷-دن ۷۰-ه بوتون ساكىنلری بدیع آباد مزارلیغیندا توپلانمیشدی. بو گون برکتاغانین آنوفل قوربانلارینا وئردیگی ۴۰-جی گون انما مراسیمیدير. ترلانیين اولوموندن ۳ گون سۇنرا قوزو بالامیزین، هابنله نرگیز خالانین دا اولولرینی بدیع آبادا قایتاردیلار. تۇریاق آلتیندا سس سیزجه اویویان یئنی قوربانلارین مزار اوستو اولدوقجا سسلی گۆرونوردو. هارداسا ۱۰۰-اون اوزه رینده آغلاشیب دوروردولار. سۇنا آنا حزین سسیله آردی-آردینا نازلاملار، لایلالار و اوخشاملار اوخویوردو. او، انله گۆزل سسله بایاتیلاری آردی-آردینا قۇشوردو کی، تورکجهنی آنالیان-آنلامیان هرکس هۇنکور-هۇنکور آغلاشیردی. سۇنا خالانین سسینه سس وئرن قوردانانین دا لایلالاری اورگی اوخشا بیردی. آنجاق، سۇنا آنانین بو حاقداکی ایدیعاسی بام-باشقا گۆرونوردو. اوشاکن آنامین لای-لای اوخشاماسیپلا یوخویا گئتمهیه آلیشمیشدیم. آنامین اوشاقلارینا اولان بوتون سۇگیسی لای-لایلاریندا، اوخشاملاریندا، بنزتمهلرینده، نازلاملاریندا اوزه چیخاردی! حله کی، حله دیر سۇنا آنانین بیر-ایکی بایاتیسینی اونوتمامیشام. اونون، ترلانلا باغلی دئیگی نازلاما بئله ایدی:

- «ترلانییم نازدی بالام،
اونا تایی آزدی بالام،
امیجدير ترلانییمی،
سۇلغوندو، آجدی بالام!»

«دونیادا چوخ بالا وار،
ساری وار، آغ-قارا وار،
ترلانییم آچمیر گۆزون،
اورگیمده یارا وار!»

سارا آنانین قۇشدوغو آنی بایاتیلار هامیدان چوخ اولقانین هۇنکور-هۇنکور آغلاماسینا ندن اولوردو. او، اۇزونو یابانجی گۆزلردن

قۇروماغا چالېشسا دا، بېلمەن آي كېمى صاف اوزو و سارېشىن
 ساچلارى قورخولو گۇرونترولر يارادىردى. اولقا، ترلاندان سونرا چوخ
 اوزولسە دە، قارنى بېراز گۇبىك باغلاسا دا، گۇزلرىنېن آلتىنا قارا ايز
 دوشسە دە، يئنه ايچىمىزدە اولان ان گۇزل يارادىق سايىلىردى. قېير
 اوستوندىكى ايكي ژاندارما چاوشون دولانىب-دۇنوب اولقايا
 باخىشلارى قۇرخومو داها چوخالدىردى. اولقانىن بو ايكىسىنە قارشى
 توتومو اولدوقجا ساكيت گۇرونوردو. بلكە د، اونون اوغرو گۇزلردن
 خبرى بئله، يوخ ايدى! من اولقانى بو قۇرخونج باخىشلاردان اوزاقدا
 توتمالى ايدىم. اولقا گۇزل، گنج، چكىجى ايدى. قاراتوم چادىراسىنا
 بورونسە بئله، يئنه گۇز قاماشدىرىجى ايدى. بو اوزدن سۇگىلىمى،
 انشىمى، سونا قالمىش اومودومو چاققاللار ا يئم ائتمەك اوچون،
 فارسجا بركتاغايا اوز توتدوم:

- جناب بركتاغا خانىمىم فاطما خانىم اوشاغىمىزىن اولوموندن چوخ
 اوزگوندور. آياقدا دورا بېلىمىر. مومكونسە بىزىم گنتمە گېمىزە
 ايزىن وئرىن.
- كند آغاسى: بىز دە بىرازدان گندەجىيك. سىزىن بىر داها باشىنىز
 ساغولسون. گندە بىلر سىنىز. هە، بىر دە اوغلونوزون باش داشىنى
 يازدىرماق ايستەيىرم. اونون آدىنى، سۇى آدىنى، دۇغوم يئرىنى
 تارىخىنى ماشاللاە خانا وئرىن.
- "باش اوستونە" دئىمەك اولقانىن الېندن توتوب مزارلىقدان
 اوزاقلاشماقدايدىق كى، ژاندارما چاوشلارىنېن بېرىسى منى
 سسلەدى:
- دايان! جوانشىر دايانىن! سىزە دئىەجكلرىم وار!
- بويور سركار اوستووار.
- بالانىزىن بو قېرخىنجى گونوندە سىزە بىر سۇيىندىرىجى خبرىم وار.
 سىزىن بۇيوك بۇلومونوزو "بدراباد" شەرچىگىندە يئرلشدىرىلر.
 انشىتدىگىمە گۇرە، مىنلرجه توركو آزر بايجاندان او شەرە

کۆچوردوبلر. حله ده کۆچورورلر. آنجاق، سیز بو خارابالیقدا هر گون بیر خستلیکله اولوب گندهجکسیز. اورانی من گۆرموشم. اوزوم ده او بولگهلردنم. اورا داها بویوک و آباددیر. بنش ایل اونجه آمئریکانلارین ایله سالیندی او شهر! اوز اوردولاری اوچون گۆزل شهر تیکدیلر. بوتون یئرلی اهلینی یاخین یئرلردن ایشه آلدیلار. اۇنلار گئندن سۇنرا اورا بوش قالدی. ایندی آذربایجاندا گۆندریلن تورکلی اورادا یئرلشدیریلر. سیزی ده اورایا گۆتورمک ایستهییدیلر. آنجاق کندخودا سیزی ساخلماق اوچون الیندن گلەنی اندیر. بو کند باتیر. برکتاغا ایسه، سیزین بورایا گلە یینیزی اوزونون تۇرپاقلاری اوچون بیر قورتولوش حساب اندیر. او، اوزوندن سۇنرا کیمسەنی دوشونمور. ژاندارما سیزین تبریزدن گلەجک کیملیک لرینیزی گۆزلەیییر. ایسترسینیز سیزی تئز اورایا گۆتوروم. الینیزده پولونوز وارمی؟

- یوخ! بیزیم هاردان پولوموز اولاجاق کی! بیزیم هر نئیمیزی الیمیزدن آلیبار. بیر ده کی، بیز بورادا بویوک بیر عاییلە کیمی ییک. گئتمەلی اولارساق، بیرلیکده گئدریک. قالمالی اولارساق دا، بیرلیکده بورادا قالاجاییق. خوش نیتینیزه گۆره ساغولون سرکار.
- چاووش: بونو بیراز دوشون! تبریزدن گلن بلگهلر چوخ پیس ده اولاییلر! بیر ده بورادا قالیب نه ائدەجکسن! بدراباد پول قازانماق ایمکانین واردیر. من سندن ایندی پول ایستیمیرم. قازان، سۇنرا وئرسن. بورجون اولسون!
- باش اوستونه سرکار بیراز دوشونرم، سۇنرا سنە خبر وئرم.
- بو باجیمیزی بورادا چوروتمه! قاری- قوجانین یانیندا نه ایشینیز وار! من، سیزی بورادان قورتارام! باشا دوشدونمو؟ دوشون، گل منیم یانیم!
- اولدو سرکار ساغولون!

اؤلقا، چاوشون باخیشلاریندان چوخ قورخموشدو. دؤغروسو، من اوزوم ده اؤلقادان گئری قالمیردیم. هر ایکیمیزین ال-قولو اسیردی. ژاندارمالاردان بیراز آرا آچار-آچماز تنز ائوه گیردیک. ائوده، کیمسه یوخ ایدی. قارشیلیقلى اوزلم ایچیندئدیک! ژاندارما قورخوسو اؤلمادان دا، بئله بیر آندا باش-باشا قالماغین اوزلمینی چکیردیک. آنجاق، قورخو آتلاتما آدینا اورتادا اؤلان بوتون ساقینلاری یئنهرک سیزلایان احتیواسیمیزی اوزگور بوراخیب، آز-آجیق دا اؤلسا آجیلاریمیزی ایچیمیزین آتسینده گؤمدوک. من و اؤلقا! بیر تین، بیر تن! آرتیق آرامیزی کسن نه اوزنل، نه نسنل، هنج بیر شئی قالمامیشدی! ژاندارمادان یاییلان "بدیع آباد"دان "بدرآباد" کؤچدورمه اولایی اولدوقجا خنیریمیزه ایشله میشدیر. بئله کی، بیر او قدر ده بارلی اولمایان اکین یئرلرینین بوتونو بیزه باغیشلانمیشدی. برکتاغا، بیزی "بدیع آباد"دا توتماق اوچون اکیندن اؤلان بوتون قازانجینی بیزه وئریمیشدی. او، حتّی بوغدا توخمونون ییغیلاندان سوئرا "بابا قاسیم" دئیرماتینا داشیرتماسینین و اونا چئوریلمه سینین اؤدمه سینی بئله، اوزرینه گؤتورموشدو. بو ایسه، اونون اوچون بیزیم ان آزیندان قیشا قدر بدیع آباد کندینده قالاجاغیمیزی قارانتی اندیردی. آذربایجان یاییلا سینین ان گونئی بؤلومونو اولوشدوران زاقروس داغلارینین پاییز یئلری سهندین تبریزه ساری اسدیردیگی آخشام کولکلرینه بنزمیردی. باشیمیزا یاغمور کیمی یاغان فلاکتلر اوزوندن ایکى-اوچ کرمدن آرتیق گؤزللیگینی گۆرمه دیگیمیز "قاماسیاب"دان اوزه ریمیزه اسن سویوق کولکلر، اوزو ایله الوان یارپاقلارین ایزینی ده گئیریردی. جاببار عمینین گوندن-گونه اریمه سینه قارشى کیمسه نین الیندن بیر ایش گلمیردی. آرتیق بؤلگه ده بیتن بوتون "تورکه چاره" بیتکیلر عمینین اوزرینده تجروبه اولونموشدو. قورد آنا، سونا آنا، انلمیرا باجی بیلدیکلری چئشیدلی درمان یۇللارینی سینامیشدیرلار. جاببار عمینین سس تۇنو نفس دارالماسیندان دۇلایی آنلاشیلیردی. او، کیشیخان عمینین گنجه-گوندوز ایستکلری اوزوندن بعضی سیاسی

آنیلارینی و گۆروشلرینی یازیردی. جاهانکیشی عمیجان قوزونون
 اولوموندن سونرا سورگون یاشانتیمیزا بیر یاس داها آرتیردی! سئویملی
 عمی جانیمیزین حووضون چئوره سینی آریتلارکن ییخیلیب دوشمه
 سینی قالان نوه سی جئیران ائوه چاتدیردی. جاهانکیشی عمیجان
 قوزونون یانیندا باسدیردیق. اونون معمارلیغی ایله بؤیوک کند بابا
 قاسیمدا ایکی، بدیع آبادا بیر، ژاندارما مرکزینین حیطینده بیر حووض
 تیکیلدی. تؤوله نین ائو کیمی فورمالاشماسیندا اۆزل رولو اولدو. ۷۵-
 این اوزرینده یاشا قارشین، گنجلر کیمی چاپالادی. او، اوزوندن سونرا
 قیسا ایستگینی جاببار عمیه یازدیراراق قوردانانین یانینا بوراخمیشدی.
 اونون تاپشیر بیغنا گۆره، تورپاغا وئرلمه دن اۆنجه وصیتینی ایکی کره
 اوخوماغیمیز گرک ایدی! جاهانکیشی عمیجان یازیسینی بئله
 باشلامیشدی:

- سیزی چوخ سئودیگیمی بیلیر سینیز! منیم قدر سیزین ده منی
 سئودیگینیزی بیلیرم! گۆزل قوزومو باسدرارکن قیرینین یانیندا بیر
 بوش یئر بوراخدیم. بلکه سیزین ایچینیزده بو یئرین ندن بوش
 بوراخیلما سینا مارق گۆسترن اولمادی! من، ایندی بونون سیزه
 آنلاتدیم! اورا منیم مزاریمدیر! بیلیرم قوزوما قیسمت اولمادیغی
 کیمی منه ده قیسمت اولمایاجاق وطن قبری! قاراداغدا ائویمیزه
 دوشن اۆدون سونوندا ساغ قالانی جئیرانیملار قوزوم اولدو! تانریم
 منی اۇنلار اوچون ساخلادی! قوزوم منه امانت اولسون! جئیرانیم
 سیزه! جئیرانیمین آغلاماسینی ایستیرم! اونون ائل میرا خالاسی
 کیمی دوکتور اولماسینی ایستیرم! بوندان اۆترو ائل میرا خالاسینین
 بوندان سونرا جئیرانیم انا اولماسینی دیلیمیرم! ائل میرا قیزیم دا
 ایسترسه جئیرانیم اونا ائل میرا انا دئمه سینه ایذن وئریرم! سیز،
 بیر گون بورالاردان گنده جک سینیز. اومید ائدیرم کی، گنتدیگینیز
 یئر وطنیمیز اولار! اگر، وطنیمیزین بئنی و گۆوده سی اۆز
 الیمیزده اولار سا، بیزیم ده قریبلیکده قالماغیمیزا ایذن وئر مه بین!

یوخ بئله اولماسا، گاه قوربتده اول، گاه وطنده یاشا! نه فرق اندر
کی! وطن، اوز الیمیزده وطندیر! اوز گهلرین الینده وطنین
وطنلیگی قالماز کی!

هامینیزین گوزونوزدن اوپورم. تانری یا امانت! حووضون یانیندا
توپلاشیب روحوما فاتحه اوخویار سینیز سئوینرم! حووضو اوز
بالانیز کیمی قورو یون!

چاوش درویشلونون گوزل سسیله بو مکتوبو ایکی کز دینله دیکدن
سؤنرا، جاهانکیشی عمینین حووضون آشاغی باشیندا سون یویولماسینا
قرار وئریلدی. کیشیخان عمله، بایرامی عمی، دان آچیلارکن هامینین
گوزوندن ایراق عمیجان کفنله دیلر. اوزوندن آنیلار هئیکهلی بوراخان
جاهانکیشی عمیجانین سون یولچولو غونا بابا قاسیمدان میرزه معصوم
آغا، ژاندارما باشچیسی ایله یانی- سیرا چوخلو قاتیلیم اولموشدو. میرزه
معصوم آغا جاهانکیشی عمیجانین ایلک یاسینین بوتون اوده مهلرینی
اوزرینه آلاراق، او گونه ده ک گورونمه یین یاس توره نی کنچیرتدی.
تورپاغا دوشدو یو ینره چیچکلر توپلاندى. حووضون چئوره سینده
احسان قازانلاری قاینادی! یازیق کیشی، یاشامیندا گورمه دیگی
عزیزلیگی یاسینا بوراخدی! ماشاللاه خان اوز دؤغماسی کیمی
عمیجانین اولمه سینه گوز یاشی تۆکوردو! جاهانکیشی عمینین بئله
عزیز اولماسینین ندنی نه ایدی؟ هرکس بونو اوزوندن سوروشوردو.
او، بدیع آبادین هامیسینی، بابا قاسیمین و ژاندارما بویوکلرینی اوز
یاسیندا بیر آریا گتیرمیشدی. چونکی، او سو یوق- سیجاق بیللمدن
سیسقا جانییلا اینسانلارا خیدمت ائتمک اوچون قوشموشدو! اونون
اوچون لک، لور، کورد کیمی بو بؤلگهلرده یاشایان یوخسول اینسانلار
ایله قاراداغدا یاشایانلار عئینیدی! او، اینسانی اینسان اولدوغو اوچون
سئویر و سئودیرمک ایسته ییردی! هرکسه گوره، غیبرت، سئوگی،
اوزوئری اؤرنگی ایدی جاهانکیشی عمیجان! اوزو ایله باغلی

انشیدرکن هامیمیزین ازبری اولان بو سوزونو تکرار- تکرار
سؤیله مکن چکینمیردی:

- غیرت و اینسان اؤرنکینی منده دئییل، اؤز دامارینیزدا آختارین!
دامارینیزدان آخان تمیز تورک قانیندا آختارین. کاظمخان داشیندا
آخان قانلاردا آختارین! اثرمنی کؤپه کینه کنچید وئرمه ین قوشچو
گدیگینه آختارین. نازلی چاپین آخار گوز یاشلاریندا آختارین! منده
نه وارسا، سیزده ده او وار! "کاظم خان" لا "ستارخان" ین،
"زئینب پاشا" یلا "ایبراهیمی" نین نهلری فرقلی؟ هامیسی تورک
میلتنین بالالاری دئییلمی؟ بیرری آستارادان، بیرری قاراداغدان، او
بیرری قوشچودان! آذربایجان نه زامان آیری-آیری اولو کی؟ بو
میلتن ایلگی ده، داماری دا، قانی دا بیر آخاردادیر. بیز هامیمیز
تورکوک! بیر دونیا اینسانى تورک!

آردی-آردینا اوزه ریمیزه گلن قارا بۇبولر بیتمک بیلیمیردی. جاها نکیشی
عمیجاندان سؤنرا باشیمیزا بیر ده آغیر لاشمیش اولقا خسته لیگی کؤلگه
سالدی. بش آیلوق ایکیجانلی اولقانی قاناماسی باشلامیشدی.
دوکتور ائلمیرا الیندن گلەنى انتسه ده، باجاریقلی اولمادی. آغ بوقجایا
بورونموش ۵ آیلوق دوغمامیش بالامیزی هرگون بویومکده اولان یئنی
بدیع آباد تورک مزارلیغیندا تورپاغا تاپیشیردیق. اولقانی گؤز یاشلاری
دورماق بیلیمیردی:

- تانیریم، منیم آلینیازیمی یازاندا هئج آخیمادینمی؟ هئچی بو یازیق،
اؤکسوز، قریبانا آغ صحیفه بوراخمادینمی؟ من، اؤزومومو،
یوخسا سنی می قیناییم؟ ائی تانیریم!

اولقانی آخار گؤز یاشلاری، گئیینیمین سول یانینی ایسلاق-ایسلاق
انتیمیشدی. اولقانی بو حاليله دؤنوب منه اورک-دیلك اولماسیندان برک
اوتانیردیم:

- بئله کؤورک-کؤورک باخما سئوگيليم! چيگينين چيگينيم، بيلنگين بيلنگيمه دی! بيز بيرليکده نملر آتلاتما ديق کی! بيز، اينقلاب اوشاغی دنئيلیک می؟ بيزی اينقلاب بورالارا چکمه دیمی؟ بيزی اينقلاب بير-بيريميزه عاشيق ائتمه دیمی؟ اولسون، قوی کورپه لریميز ده، دو غماميش بالاميز دا بو اينقيلابين قوربانى اولسون! منه ائله کؤورک-کؤورک باخما سئوگيليم! بير دنئيل، ايکی دنئيل، ان آزيندان اوچ بالانى قوجاغينا وئرمجگم! سئل گلسه ده، فيرتانالار اسسه بئله، اولقا-جوانشير رومانى سونسوز قالماياجاق!
- سکينه آنا: يا هو، يا حاق، يا ولی آلا! چاليشين بالالاريم! تانری يارينيز اولسون، على گوجونوز اولسون! قارشيدا قيش وار! بير بوغدا يئرده بوراخماييين. سوفره ميز برکتلى اولسون! يا هو، يا حاق!

پاييز ايسينتى سيله بير سؤلا، بير ساغا بۇيلانان فيزىل ساچاقلى بوغدا داللارى ياشام اومودونون توکنمزليگيني گؤستيردى. داللارين اؤتسيندن روحوموز اوخشاين اتنه سرچه لرین جوک-جوک سسى، دونه نين بوگونه باغلانديغينين يئننى-يئننى ياشام سسلرينى بيزه دينلتيردى. بوغدالارين ياشام قوخسو افاجيق کؤوشنيميزدن قالخارق قارانلىق اودالاريميزا ديريلک قوخسو ياييردى. بو، بيزيم اوچون اوزوه بير گون سايبليردى. ماشالاه خان باشدا اولماقلا يئرلى بديع ابادليلاردان دا بيزيم بو گؤزل توى-بايراميميزا قاتيلانلار وار ايدى. دؤغرودان دا، بوغدا، يئرالماسى، نوخودلا بيرليکده تۇرپاغين اورگيندن الدهه ائنديگيميز تره وز اورونلرين تئلينه باخينجا، ياشامين نئجه گؤزل اولدوغونو آتلاييرديم. من، دؤغرودان کند اوشاغى اولسام دا، شهرده بويا-باشا چاتميش بيريسى ايديم. منيم بير تارلادان، بوغدا زميسيندن، قوون کرديسيندن ايگنه اوجو بۇيدا بيلگيم يوخ ايدى. بيز، شهر اوشاقلارى، ياشامين دادينى کرپيچ کورملرينين نريلتيسيله، مازوتلو

ماشینلارین اؤلوم داغیلان کؤمور توستوسو ایله اویرنیمیشدیک. بیزیم اوچون یاشامین آنلامی قوراشدیریلیمیش بنزتملردن عیبارت ایدی. حالبوکی، یاشامین آنلامینی اوزه رینه قونموش اینجی-اینجی قیزیل بوغدا توزلارینین عطیریندن اویرنمک گرهمکیرمیش!

بوغдалارین تئلله‌نیب قاتیرلارا یوکلنمه سی ۲۰ گونه یاخین زامانیمیزی آلمیش اولدو. ۲۰ گون دونیانین بوتون ترسلیک لرینی گئری چئویرمیش اولدوق. سحر ساعات ۶-دان آخشام چاغلارینادک دوغانین قونوندا یئدیک، ایچدیک، آیلندیک! دونیانین ائله، بئله ده گنتمه سینی دیله‌مین بیزلر اوچون آنین دایانماسی گرک ایدی. آنجاق، او، بیزیم الیمیزده دئییلدی! دنیا هارا، بیز هارا! بیر کیچیک خارابا کندین توله سینده یاشام قورما سعی لریمیزین سوروله‌جک اولچوسو بئله، اوز الیمیزده دئییلدی. اوزاقدان گورونن آتلی بیر ژاندارمانین قورخوسو گوزوموزده ساوالان داغی کیمی دئولشیردی. بیر-ایکی توبوق، بیر نچه جوجه، اولسا بیر شققه بود، الده اولان صاباحین قارین پایینی بو گونون تانری قوناغی ایله پایلاشماق گره که جکمیش. هر نه اولسا، کؤوشن باشی برکت آشیدیر!

همین گونلرین بیرینده ماشاللاه خان منی اوزو ایله ایلک بابا قاسیما، سونرا ایسه نه‌اونده گوتورمک اوچون یانیمیزا گلدی. من اولقانین دورومونو بهانه اندیب، کیشیخان عمله درویشلو بئی اوندیم! اولقا "گئت بئینینی دینلندیر" دئیینجه، ماشاللاه خانین اوزو گولدو! قوردانا و باشقالارینین سیفاریشلرینی بیر کاغیذا یازدیم. برکتاغانین امریله یولا چیخدیغیمیزی اویرنینجه بو یولچولوغا اولان ماراغیم چوخالدى.

ماشاللاه خانین ندن نکرلریله گنتمه‌مه سینی سوروشونجا، منه "سونرا بیلرسن" یانیتینی وئردی. صاباح ساعات ۵-ده یولا چیخماغیمیزا قرار آلدیق! برکتاغانین توله سیندن تانیدیغیم ایکی آت ایله گنتدیگیمیز بللی اولدو. بو ایکی آت برکتاغانین ایلخیسیندان آلیندان ان سچیلیمیش آت‌لار ساییلیردی. او آت‌لار، ایکی آلیق کن زاقروس یاماجلاریندا یایلاغا گلیمیش بیر تورک ائلاتیندان آلینمیشدی. دندیکلره گۆره، سۆیلاری

تورکمن آتلا رینداندير. من، ماشاللاه خانين و کيشيخان عمينين کؤمگی ايله آت قوشدورماگی اؤیرنمیشدیم.

- "آتی، مینه-مینیه دوست انتمک اؤلار! دوست اؤلدون ها، اؤلنمچک سندن باشقاسینا اوره کدن مینیک وئرمز! آت، دونیانین ان وفالی دوستودور!"

دییه ماشاللاه خانلا آیریلدیق. یارین صاباح آرخامجا گلن ماشاللاه خانى یالنیز جا ایکی آتلا گؤرونجه ماراغیم آتدی. چونکی، او حتى بابا قاسیما گندن زامان بلله، ایکی نؤکریله ایکی قاتیری یانینا آلاردی. نچه گونلوگونه گنتدیگیمیزی سؤروشان اؤلقانین جاوابیندا ماشاللاه خان دئدی:

- گؤزل باجیما دئکی، بیر هفتهیه قالماز، جوانشیری ساغ-ساغلام سنه گئیرمچکم! هم ده، گؤزل باجیما بیر سوو غاتیم اؤلاجاق!
- اینشاللاه گلن سفره اؤنونلا بیرلیکده گنده ریک.
- اؤلقا: بس تاپیشیریقلار نچه اؤلمالی؟ یوک-یاپینیز نچه اؤلمالی؟
- ماشاللاه خان: ایکی آتلی یوک داشقامیزی گؤندریمیشم! داریخما باجیم! جوانشیره یوک داشیتمارام! اونو اؤغوم کیمی، سنی ده قیزیم کیمی سئورم!
- بس داشقانین گندیشینی نییه منه دئمیدین؟
- نه اؤلسا سن بیلهچکدین! قیزیم نیگاران قالماسین!

بابا قاسیمدان چیخارکن:

- ماشاللاه خان: جوانشیر من بورالاردا بؤیوموشم. بوتون داغینی-دره سینی اووجومون ایچی کیمی تانییرام. سنین وطنداشلارینین هارا گتیریلمه سینی بیلیرم. آمئریکالیلارین تیکدیگی بیر ساواش

شهرینده یئرلشدیر بیلار. سیزین ده اورادا اولماغینیز گرک ایمیش. آنجاق بیر بیلگیسزلیک اولایی اوزونده "بدراباد" یئرینه "بدیع آباد" گؤندریلمیسینین. من سنی اؤرایا گؤتورمک ایسته بیرم. یولدا یورولا بیلرسن، قوسا بیلرسن، دوشه بیلرسن! بو ایش ریسکلی ایشدیر. بیلسلر منیم دریمی قویارارلار. ژاندارما بیر یاندان، برکتاغا باشقا یاندان قتلیمه قؤل آتارلار! بو ایشه وارسانی؟

- بس اولقا؟ سن اونا سؤز وئردین!
- من سیزین یاشاماغینیز اوچون اونا سؤز وئردیم. بو قیزی بورالاردان آپار! ژاندارما و حتی برکتاغانین سیزین اوزه رینیزده گؤزلری وار! من سیزی اوشاقلاریم کیمی سئویرم!
- اورایا نه قدر یولدو؟
- چاپار گئدرسک آخشاما! اوتوراق اندرسک سحره!
- سنین گؤندریگین ال داشقا؟
- اونلاری تانییرسان، اؤزلری بوتون ایشلری یئرینه یئتیرمک بیزی گؤزلیه جکلر. هاردا قالدیقارینی بیلیرلر. سیزه ده بیر شئیلر آلدیراجاغیمی بیلیرلر.
- آخی منه تاپیشیریقلار وار.
- اولسون زامانیمیز چوخدور داریخما! ایلک سنی "خورم آباد" گؤتوره جگم. منیم شهریم، لوریستانین مرکزینه. بیر شوشه آراق، بیر ده گنجه کاباراسی! نه دئیرسن؟
- ماشاللاه خان عمی سن نه دئیرسن؟ منیم آراقلا، کابارا ایله ایشیم اولماز! من، بو ایشلری....
- آدینی تورک قویوبسان آییب، آییب! ۲۴ یاشیندا بیر ایگیدسن! اولیسن! فلکدن بیر گنجه اوغراماقدان قورخورسان! ماشاللاه خان عمین یانیندادی قورخما! مندن سنه و اولقایا زیان گلمز! یاللاه دئسنه! یولا دوشوروک! گئتدیکمی خورمابادا؟ گئتدیکمی بدرابادا، همشهرلرینین یانینا؟

خورم آباد، بدرآباد، مینلرجه سورگون دوشن سویداشلاریمین گوروشو!
 بو کیشی دؤغرودان-دؤغرویا دلیدیر! ندن منیم اوزومدن بئله ریسکه
 آتلانیر! بو کیشینین آماجی ندیر؟ اولمایا منیم باشیمی اکمرک دؤنوب
 اولقانی قاچیرماق ایستهییر. بو لک، منیم کیمی گنج بیر سورگون
 تورکون اوستونده حساب اچمیش اولمالیدیر؟ یقین کی، یانیندا توفنگی ده
 واردير. بو غوربت یئرلرده، الی یالین منیمله بو کیشینین نه ایشی
 واردير؟ یوخ! داها اوزاقلشمادان بیر بهانه قوروب ائوداشلاریمین
 یانینا دؤنمه‌لیم! باشقا یاندان بو کیشی ایل بویو الیندن گلن یاخشیلیغی
 بیزه ائدیبدیر. هنج بیر قارشیلیق گؤزله‌مەدن الینده اولانلاردان آرتیغینی
 اسیرگمەیبیدیر. تورکجه‌نی اؤیره‌نیبدیر. ساده، دوزگون دوست اولراق
 اؤزونو تصدیقله‌ییب. منی یاساق بؤلگه‌لره گؤتورور. بو ایشین بوتون
 سورونلارینی اوزه رینه آلیر. نه دئمیشلر؟ "سؤنونو دوشونن، قهرمان
 اولماز!"

دان یئرینین پاتلاماسیلا گورمه‌دیگیم گؤزل ساجاقلارین اوزه رینده
 اوزر کیمی ایديم! خزان یارپاقلاری آدیم-آدیم بولون قیراغینا چکیر
 بیزه یاخشی یول نغمه سی اوخویوردولار! ان سون یوخوشدان یئنیشه
 وارماق اوزره قارشیمیزا بیر کیچیک تابلو دیکلمیش اولدو! تابلونون
 سؤلوندا نهاون، ساغیندا ایسه خرّم آباد یازیلیمیشدی! تابلونون
 قارشیسیندا بیر آتلیغینا دایاندىق! گؤزلریمیز ایلدیریم سورعتله بیر-
 بیرینه باختی! ایلک اۇنجه منیم آتیم، آرخادان ایسه ماشاللاه خانین آتی
 ساغا دؤغرو دوردنالا چاپیدیلار. آرتیق ایشین سونونو دوشونموردوم.
 گندیب یئنی یوللاری یۇخلامالی ایديم. یاشامیمیزین قارشیسینی آچیق
 بوراخمالیدیم. "بدرآباد"دا منی تانی یاجاق کیمسه‌نین اولماسینا اینانماسام
 دا، عئینی هاوانی، قانی، دېلی، کولتورو و قارایازینی پایلاشان مینلرجه
 اینسانین آرتیق اورایا سورگون دوشمه سینی بیلیردیم! بو فورستی
 قاچیرماماق گرکیردی. باخمایارق کی، ماشاللاه خانلا باغلی بعضی

سۆزلردن راحتسیز اولموشدوم. اوزومه گووه نجیمی ایتیرمه‌لیدیم. من، بوتون عایله سینی وطن اوزگورلوگو یولوندا ایتیرمیش جوانشیر ایدیم. منیمله اولقاتین ایتیرمچک هنج بیر شئییمیز قالمامیشدیر. تبریز زیندانیندان اوزوبری تجیز آلتیندا اولان اولقا-جوانشیر جوتلویونون ایتیرمچک داها نیی قالمیشدیر کی!؟ بو دونیادا دیلیه‌جگیم وار ای دیسه، او دا تبریزین ساعات منیدانیندا یئنیند "میللی اوردموزون یوخو قورخوسو..." مارشینی اولقا و اوشاغیلا بیرلیکده ائشیتیمک ایدی! یول، آت چاپدیرماق اوچون اویغون ایدی. قاماسیاب بویونجا چکیل یولون بوتون چنوره سینی یاشام ایزلری بوروموشدور. قویون-قوزو سورولری، مال-داوار قاتارلاری، گئنیش یاماجلاردا تاخیل توپلولاری بؤلگه‌نین یاشام تابلوسونو اولوشدوروردو. اوزده گورونن باریش اورتامیندا یاشام سوره جی اوز آخاریندایدی. اوزاقدان ال قالدیرمالار، اسن لیک دیله‌مکلر یاشامین گوزل اوزونو گؤستریردی. من ایلک کره بنله گوزللیگی یاشادیغیما گوره سئوینج ایچیندئیدیم. ساعاتلار جا گاه ایتی، گاه یواش آت چاپدیراندان سونرا ماشاللا خانین ایزله قارشیمیزدا یئرلشن کندین یولونو توتدوق! ماشاللا خان کنده یئتیشمەن اۇنجه کيچيک بير سۇيودلوکده ااتلاری داياندير اراق دیله گلدى:

- جوانشیر یورولمامیسان کی؟
- یوخ ماشاللا خان عمی. آتار یورولماسا من یورولمارام!
- هر کسین دینجلمه سی گرک! قارشیدا حله یول وار! بو کنده بیر قهوه خانا وار. اورا گئدیریک. سندن سوزان اولسا، جاوابینی قوی من وئریم. اوزونو لال-کارلیغا وور! ان دؤغروسو بودور! قوی سنی بو بؤلگه‌لرده بیگانه سانماسینلار. باشیمیز آغریماسین.
- ماشاللا سسلیه‌جگم سنی. الیمله ایشاره اندم‌جگم. سنده ابه-بووه کیمی بیر شئیلر دننه! بو کنده منی تانییان یوخدور. بیر ناراحتلیق چیخاغاغینی دوشونمورم.

قهوه خانادا بيزدن باشقا ايكي اوچ قوجا كيشى اوتوروب قليان
چكيرديلر. ايكي پيتى، ايكي چاي هارداسا بير ساعاتلىق دىنجلمه ميزه
ندن اولدو. قهوه خانانين آرخا حيطينده آتلار يئملنمر كى دىنلنميرديلر.
آرتيق يولا دوشمه چاغى گلمايشدى. هر هانسى اولاي اولمادان كندى
گنريده بوراخديق. كندين بابا قاسيمدان بويوك و آباد اولدو غونو دئيه
بيلرم. آتلارين گوزلجه دىنلنمه سيله قالان يولون بير باشا گنديلمه سيني
دوشونوردوم. بونا باخمى ياراق، ماشاللاه خانين بعضا يولو كسمر ك
يولگه ژاندارماسيني آتلاتما پلانلارى وار ايدى. بو اوزدن قارشىمىزا نه
چىخاراجايندان هنج بيلگيم يوخ ايدى. همين آرا كسمه لر ي بيرينده
قارشيدا اولان بير ژاندارما دورا غيني آتلاتماقدان اوترو يولدان
چىخاراق، بير اورمانلى ياماچا يوكسهدىك. هارداسا چوخ گنچمەدن
بيراز آرالى كيچىك بير قورد تۇپلوسونا توش گلديك. دۇغروسو،
ايلك كز تۇپلو قورد گۇروردوم. اولار ين آردى-آردينا يورومه سى
چوخ قورخونج گۇرونوردو. قورخومو اولنلەمك اوچون، قوردانانين
قورد سئوگيسيني آنىمساي ياراق اونون بو سوزلرينى تكرار ائتميه
باشلادىم:

- «قورد سوروسو، اونونده گئندن ليدئر ينه باخار! بيرينجى ليدئر،
ايكينجى ليدئر! قوردلارين ان بويوك اوزلليگى بويوگونه تابع
اولماقدادير. اوندە گئندين داورانىشى سورونون داورانىشىدير!»

سوروده بيزه قارشى ايلگى گۇرونموردو. قوردلارين قارينلارى تۇخ،
كنيفلرى يئرينده گۇرونوردو! ماشاللاه خان آرخايا دۇنمر كى منى ساكيت
اولماغا چاغيريردى. قوردلار لا آتلار بير يونده حركت ائديرديلر.
ماشاللاه خان آت يين جيلوونو چكمر كى منى ياخيما چاغيردى:

- جوانشير، بونو قوللانماغى بيليرسنمى؟ بئرنو توفنگيدر. آتشدن
اونجه گلن گئنديني چكملهيسن! آل يانيندا قالسين. مندن اونجه
قوللانما! گر ك اولسا، سنه دئيه جگم!

- بیلیرم ماشاللاه خان عمی! تبریزده اؤیرنمیشم! آنجاق اوستا دئیلم!
- یوخ! اوستا اولماغا گرک یوخ! قورخماغا دا گرک یوخ! اونلارین بیزیمله ایشلری یوخدور. اما یئنه سن حاضیرلی اول! ایشین پیسی ژانداما دوراغینین بۇرایا یاخین اولماسیدیر. باخ! تام یولون اوست قاتیندا! گؤرورسنمی!
- هه گؤرورم. بیزدن چوخ آرالیدیر ژاندارما دوراغی. اونلار بیزی گؤره بیلمزله.
- یوخ! اما بیز اونلاری گؤروروک. بو اوزدن بورادان گنجمه ریسکینی گوزه آلدیق.
- قوردلار یوخدورلار عمی!
- اونلارین اوز یوللاری وار! اونلاردا ژاندارمالارا یاخینلاشمازلار. بیزیم کیمی اونلارین دا ژاندارما گورمه هوه سی یوخدور. بیزدن اوزاقلاشدیلار، آرتیق قورخاجاق بیر شئی یوخ!

یاماجلاردان دوزنگاهلیغا انتمگیمیزین زامان و مکان آجیسیندان اونملی اولدوغونو دوشونهرک، داها سورعتلی آت قوشدورماغا باشلادیق. آماج قاش قارالمادان خوررمابادا وارماق ایدی. خورماباد بویوک شهردیر. بیزی اورادا کیمسه بیلمز، تانیماز! ژاندارما دوراغیندان چوخ اوزاقلاشمیشدیق. قارشیدان گلن آردی-آردینا کیچیک کندلرین یانیندان کئچهرک، بویوک شهر گورونتولری بللی اولوردو. بیر چابین قیراغیندان کئچهرک، بیر آچاق تپیه یوکسلیک. تپهین انیشینده قارشیمیزدا بویوک بیر آبادلیق گوروندو. خوررم آباد. اونجهدن آدینی انشیتسم ده، بو شهر یی یاخیندان گورمک اوچون، بلکه یوزلرجه کیلومتره آت چاپدیرماغین یارادیغی هیجانا دالیب، گلدیگیمین سنوینجینی یاشاییردیم. شهرین ایچینده اینانیلماز بیر گؤلون دوم - دورو سویو، اورمو گؤلونون شرابخاناسینی خاطرلادیردی منه! من، سادجه، شرابخانادا اولدوغوم اوچون باشقا گؤل تانیمیردیم. بیر ده، شیبیلدن انترکن قورو گؤل هنج زامان اونوتمایاجام. آخی او،

دۇنموش گۆلون قیراغیندا جانیمدان اۇلانلار یاتماقدادیرلار!
خوررماباد او گونه کیمی گۆردویوم بول سولو، داغلی- باغلی و دۇغا
فورماسیلا ان گۆزل شهر ایدی. شهرین قارشى طرفینین تپه سی اوزه
رینده مؤحتشم بیر تاریخی قالا یوز ایللره قارشى مؤیدان اوخویوردو.
ماشاللاه خانین دئدیگینه گۆره، بو گۆزل و دئو قالانین ادى "فلک ال
افلاک" ایدی. عؤمرومون ان گۆزل آخشامینی بو شهرده کنچیرتدیم
دئسم، یالان اولماز!

سؤن ساچاقلاریپلا گؤم- گوی گۆلون یاتاغینی آلتورانا چئویرمیش
آخشامین یورغون گونش اشیلتی سینین دالغالاری مات قالمیش
گۆزلریمین اؤنونده والس دانسی ایله سولا-ساغا لپلنیردی! گۆلون
کناریندا آراجیق اینسان گۆرونسه ده، گۆز ایشله-دیكجه چئشیدلی
قوشلارین اوچوشو و آوازی مین کره گۆرمیه ده یردی.
چوخ گنچمەدن بیر کاروانسارانین قاپیسیندان ایچرییه گیردیک. ماشاللاه
خان بی لکجه اوزون پاپاقلی بیریسيله دانیشدی. یئرلی کیشی الیه
ایشاره اندهرک بیزی آرخاسینجا چکدی. قارشیمیزا تمیز گئییملی باشقا
بیر کیشی گلدی. ماشاللاه خانلا ال سیخیشدیراراق، گۆروشن کیشی منه
ده "خوش گلدين" دئییب سالاملادی. داورانیشیندان مسافیرخانانین ییه
سی کیمی گۆرونن کیشینین ماشاللاه خانلا تانیش اولدوغو بللی
اولوردو. اؤنون آرخاسینجا گلن ایلک گۆردویوموز کیشی آتلارین
جیلوونو بیزدن آلیب اوچونجو کیشییه وئردی:

- بیرینجی کیشی: نورخان آتلاری آخورا وئر! آخورچویا آتلارین
گۆزلجه بسلنمەسینی دئنه!
- اوچونجو کیشی: باش اوستونه مشدی آغا!
- ایکینجی کیشی (ماشاللاه خانلا دانیشا-دانیشا): مشدیاغا، اوسته
ایکی اودا حاضیرلا. مسافیرلریمیزی آغیرلا! تمیز یورقان-دوشک
سالدیر! حاجی خانیم یئمک سفاریشی وئر! دوننکی قووورمادان
یئمک حاضیرلانسین! یانیندا دا آراق، مانقال دوزلت!

- باش اوستونه حاجی آغا احسان! بو ساعات!

توخنما دوشه مه لرله بزنمیش مسافیر خانانین ائیوانی چوخ گوزل گورونوردو. قارشیمیزدا قیرمیزی گوللو بیر سوفرنین ایچینده یئمک اورونلری اوزوموزه گولوردو. آجیمدان قارینیمین های-کویو اوتاندیریردی منی. آنجاق ادیدن الیم یئمکلره اوزانمیردی. نه بین گوزله نیلمه سینى بیر تورلو آنلامیردیم. ماشاللاه خانین بیر کیچیک ایشارتینی گوزله بیردیم. اونون الی ایسه، بیر تورلو یئمکلره اوزانمیردی! ماشاللاه خان سوفریه باخمادان ساکینجه سینه اوتورموشدو. نورخان کیشی هر گلشی ایله سوفرنی زنگینلشدیریردی. ان سونوندا بیر بویوک بولوت خاشلانمیش ات، بیر شوشه آراق و بیر کیچیک مانقال چوبوق گتیردی! بیراز سونرا حاجی آغا دا گل مرک:

- "نوش اولسون آغالار بویورون. نه لازیم اولار سا خبر وئیرین!"

دئیرک بیزی تک بوراخدی!

- ماشاللاه خان: بیسمیلا، جوانشیر بویور. بو گنجه اوزونو سربست بوراخ! بونلارین هامیسی بیزدن اوتورودور! یئییب، ایچیب، چکه جییک اوغلوم! بو گنجه بیزیم گنجه میزدیر. دونیانین عذابلاری بو گنجه بیزی آزاد بوراخاجاق! بیسمیلا اوغلوم!
- ماشاللاه خان عمی ساغول! منه یئمک یئتر. بیراز یئییب یاتا جاغام. چوخ یورولموشام. بیرده کی، من بئله ایشلره آلیشقاتلیغیم یوخدور. بیزیم بولگه لرده بو ایشلر اولماز! یا ان آزیندان من بیلیم، عمی!
- سن هنج آراق ایچمه دینمی، جوانشیر؟
- یوخ من ایچمه دیم، آنجاق آتام و قارداشیمین ایچدیگینی گورموشم. منیم درس اوخوماقدان باشقا ایشیم اولمادی. بوندان اوتورو ایچکی نین نه اولدو غونو بئله، بیلیمه دیم. من آنجاق باشیمی درسيله مشغول

انتدیم. بو چوبوغون باشقا جورونو ددمده گۆرموشم. او رحمتلی
چوبوق چکردی.

- بو چوبوق دئیل. بونون آدی بافور و یا وافوردو. بو گۆردویون
قارانلی بونونلا چکرلر. بیزیم بورالاردا هر ائوده وار! بیر
چوخلاری بونو چکر، دونیانین قمینی، بدنین دردینی اونودارلار!
بونون آدی تریاک دیر. خاشخاشدان آلینار. بیزیم یئرلرده بۆللوجا
خاشخاش اکیلر. یاز چاغلاریندا خاشخاش گۆده سی پارتلاق
وئرر. اوندان آخان شیره بیغیلار. تریاک دوزملر. باشقا شئیلرده
دوزملر. آنجاق بیزیم یئرلرده تریاک دوزملر.
- هه آنلادیم! بو سیزین نه یینیزه گرکدیر؟

من، تریاکین نه اولدوغونو بیلیردیم. تبریزین اؤزونده ده، ایکی-اوچ
تیریاکینی تانییردیم. تیریاکین نه بۇیدا جان دوشمنی اولدوغونو بیلمه یین
اولماز، منجه! من، ماشاللاه خانین تیریاکلی اولدوغونو ایلك کز
کیشیخان عمیدن دویموشدوم. اونون دئدیگینه گۆره، بو بۆلگه نین ان
بۆیوک فاجیعه لرینده بیر حشیش و تیریاکدیر. او، حتّی ایلك
باخیشیندا برکتاغانین دا تیریاهکی اولدوغونو منه دئمیشدی. او، منی بو
حاقدا آییق سالمیشدی. بو اوزدن، من ماشاللاه خان بئین منه قارشلی
اولان دوشونجه سینی یاییندیрмаق اوچون اونون دردلرینی دنشمه یه
اوستونلوک وئرمه یه چالیشیردیم.

- او غلوم جوانشیر، منیم باشیم چوخ بلالیدیر. بیزیم بو دینسیز
کنداغامیز، منی گۆردویون پیس گونه سالییدیر. اؤزومو تانیمدان
اونون ات پارچاسی قیزینا نؤکر توتولموشام. گۆرمه سی، انشیتمه
سی، دانیشماسی، ترپنه سی اولمایان بیر ات پارچاسی! منی
زورلا اتمادان آلاق ات پارچاسی قیزی ایله ائولندیردی او ظالم!
حله بوندا دا قالمادی او ظالم! باشقا قادینلا اولدوغوم آندا منی
اؤلدورمگینه آند ایچدی! او، بونون آرمیزدا گیزلی قالماسینی
ایستادی. حتّی بونو بیر یسینه دانیشدیغیمی دویورسا، منی بو

ياشيمدا تام ختنه انتدير مکله تهديد ائتدی. جاوانشير او غلوم باغيشلا منی! بونو بير سن، بير من، بير او ظاليم کيشيله گۆيدهکی شاهيديم بيلير! حتى آروايدم سايبان يازيق "کؤوسر" بنله، بيلمير! اونسوز دا ها بيلسين، ها بيلمه سين. نه دئيشر کی؟ اونولا بير کره اولسون بنله، بيرليکده اولماديق کی! چونکی، او يازيق قيزين بوتون دردلريله بيرليکده بئلدن آشاغيسی دا فلجدير. او آنادان گلمه فلج ديرسه، منيم ده ارکک لی گيم ايفيلج اولموشدور آرتيق! تانريم منيم گوناھلاريمدان کنچر اينشاللاه! من، او جانلار برکتين آجی اولومونو اومارام. آنجاق، او يازيق ات پارچاسينا قيبامام! اونون هنج سوچو بوخدور. او ظاليم آتاسينين ظولمونون قارشيلينغيدير. نه ائولر بيخمایيب بو ظاليم ارباب! آلاه او ظاليمه نه اوشاق وئريسه، ياريم-يپالاق وئريب! دؤرد آرواددان ۱۱ اوشاغي وار! هامیسی دا دردی اوشاقلار! منيم آھيم توتوبدو او ملعونو! نهواندندن بير دوکتور گلدی باخدی کؤوسره! يازيق قيزين عؤمرو قيسادير. آرتيق يئييب-ايچمير! دؤغرو کی، عؤمور تانيرينين ايندهدير. آنجاق، قيزين عؤمروندن آز قالير! قيزين اولومو ايله، اونون ظاليم آتاسی دا اولهچکدير اينشاللاه!

ماشاللاه خانين کؤورک اورگيني اله آلماق اوچون اليمدن بير ايش گلמידی. قارشيميزدا قالان يئمک اونودولموشدو. سوفرهنين بير يانيندا ايستفاده اولونماميش بافور دزگاھی، بير ياندا ال وورولماميش آراق شوشه سی، باشقا ياندا ايسه بوخاردان دوشموش يئمکلر ماراقسيز شکیلده بوراخيلميشدير. يازيق کيشی، کؤورک-کؤورک يئر-گؤيه قارغيش ياغديريردی. سون ايل ايجينده ازگين، اوميتسيز، وارينی-يؤخونو الدن وئرميشلرين بير چوخونو گؤرموشدوم. اوزوم بنله، اونلاردان بيریسی سايبليرديم. لاکين، بنله بيریسينی گورمه ميشديم دؤغروسو! او، يئنيدن آلولانما ديله گينده اولان بير سؤندورولموش کؤزه بنزهييردی! ياشام بويو وحشيليه اوغراميش قوربانين بير ياندان

اؤج آتشی، دیگر یاندان ایسه اوزه رینه ائرکک لیگینی اودوزموش ات پارچاسی کؤوسره قارشى وىجدان دویغوسو، یازىق کیشینین عؤمور تابلوسو کیمی گؤزه چارپىردى!

او گنجه، الیمیزی بیر شئییه وورمادان بیتدی! سحر یوخودان دورارکن، گنجهنین بوتون اولایلاری بیر آنی کیمی کیشیسل دفتریمیزه یازیلدی. ماشاللاه خان او گنجهدن سؤنرا داها دا منه باغلی لىق گؤستردى. اورتادا هئچ بیر اولای اولمامیشدیر کیمی، یولوموزو سوردوردوک! بوتون یول بویو یازىق ماشاللاه خانین حالینی دوشونوردوم. آتلا چاپارکن یام-یاشیل یارپاقلار بیر آییلیب، بیر دوزه لهرک بیزی او غورلا بیر دیلار. بیر یانیمیزی گور چای، قارشیمیزی ایسه آرخاصی گنتیش یاماجلار بوروموشدو. زاگروس درملرینین بوتون گؤزلیک لرینه باخمایاراق، ماشاللاه خانین آجیدان- آجی قاریازیمیزی بیر آن عاغلیم دان چیخمىردى. بیر آتا علیل قیزیندان اوترو گورکه نینی نئجه بئله بیر دوروما سالا بیلر! بو نئجه اینسانلېق دیر؟ آتانی اوشاغینا اولان سئوگیسی می، یوخسا اینسان آدینی داشییان بیر پارچا ات پارچاسینا آجیماق می؟ منیم عاغلیم بونو آلمىردى! برکتاغانین ماشاللاه خانا قارشى اولان آلاهلېغینی ایچیمه سیغدىرامىردیم! ایکی میز ده سوسقونجا، آتلا رین اوموزونا سیغیناراق اورتاق اوتانچیمیزی بیر- بیریمیزله پایلاشماغا چالیشىردیق. من، بو یازىق اینسانا اینانىردیم. بو آدام بدیع آباددا بیزی قارشىلایان ایلک کیشى اولموشدور. ایلک باخیشدان یاردیم سئور بیری اولدوغونو اینباتلامىشدى. بو کیشى هئچ بیر زامان بیزه یالان دانیشمادی. گؤزل سؤز انلچىسى اولونجا گولر اوزلو، پیس خبر گتیرینجه بیزدن اؤنجه قاشقاباقی یئرله گندىردى. بونلارا باخمایاراق، بو سفر یالان دندىگینی دیله بیردیم.

اوردو بۆلگه سی- «بدر آباد» ا خوش گلیبسینینز! welcome to army region« Badr Abad»

خورم آباددان اهوازا گئندن یولون هارداسا بیر آغاجلیغیندان باشلامیش
مفتیللی چپرلرین سونونا دؤغرو گئدرکن قوتو-قوتو ائولری یان-یانا
قورولماسی گورونمهیه باشلادی. چپر بویونجا چیفته عسکرلرین
گوزتچی اولاراق گورونمه سی بورانین بیر اوردو ائوی اولماسینی
گوستیریادی. ائولرین یان-یانا دوروشوندان، دوزنلی بیر یاشام ائوی
اولماسی قاجیریلماز ایدی. بیراز آت چاپدیراندان سونرا سینیق بیر تابلو
ماراغیمی چکدی. اینگیلیزجه "بدرابادا خوش گلمیسینینز! آمتریکا
اوردو بۆلگه سی!" تابلسو آختاردیغیمیز یئرده اولدوغوموزون
گوستریجیسی ایدی. ایرملی گنتدیكجه بدرابادین یاشاییش بۆلگه سی
اولماسی بللی اولوردو. بئله کی، بیراز سونرا چپرلرین آرخاسیندا بیر
شهرجیک اوزونو گوسترمیش اولدو. سحر اثرکن چاغلاری اولدوغونا
گوره، چوخ اینسان گوزه دئیمیردی. آرتیق، شهرین گیریش قاپیسینا
چاتمیشدیق. گیریش قاپیسیندا اوردونون ژاندارما دوراغی یئرلشیردی.
دوراقدا اؤن-اؤن ایکی عسکر و بیر نچه چاوش گورونوردو. دوراقدا
آندان انتمه گیمیزله، ایکی عسکرین "دایان" سسی بیزی یئریمیزده
دوندوردو! ایکیمیزده اللریمیزی قالدیراراق باریشدان یانا اولدوغوموزو
گوسترمهیه چالیشدیق. عسکرلرین اوزه ریمیزه قارشى گلن-گئندن
چکملریندن، آز قالسین اورگیم دایاناجاقدير. اۇنلارین امریله آتلاردان
آرالانیب اللریمیزی هئیرهنین اوستونه قويدوق. باشقا بیر عسکر اۇنجه
بیزی، سونرا ایسه آتلارین یهه رینی آختاردیلار. ایکی ایدنلی
توفنگیمیزین اولدوغونو ماشاللاه خان عسکره سؤیله میشدی. عسکر
ایکی توفنگی اوزو ایله دوراغا گوتوررکن، بیزه "راحت اولون"
امرینی وئردی. بیراز سونرا بیر چاوش بیزه طرف گلهرک سسلندی:

- یاخینا گلین!

اۈنجهن دانىشىدىغىمىزا گۈرە، من ماشاللا خانىن نۇكرى اولمالى ايدىم.
 ماشاللا خانىن "اندىمشك" شەرىندە دوسلارى وار. بو اوزدن
 اندىمشك يۇلجوسويوق. آنجاق، اتلارین بیرینین نالینى دنىشمک
 گرکدیر. من بیلیردیم کی، او بۇلگەلردە آغا اۇلان یئردە نۇکردن حتى
 آدینى بئله، سۇروشمازلار. بونا گۈرە، اۈزومو راحت حیسندیردیم.
 ماشاللا خانین دنىگینه گۈرە، من همیشه ایکی آدییم اۈنون آرخاسیندا
 دایانیردیم. بو منیم نۇکر اۈلدوغومو، اۈنون ایسه آغا اۈلدوغونو
 گۈستیریدی.

- ماشاللا خان: بلى قوربان؟
- چاوش: هاردان گلیرسینیز؟ بورادا نه ایشینیز وار!
- جناب سرکار اوستووار، بیزیم مقصدیمیز اندیمئشکدیر. بورادا بیر
 آوادانلیق گوردوک. بیر آز اۈزوموز و اتلاریمیز دینجلیسن
 دئدیک. بیز بورانین اوردوگاه اۇلماسینی بیلیردیک.
- چاوش: هاردان گلیرسینیز سوروشدوم؟
- قوربان بیز نهاوندین بدیع آباد کندیندن گلیریک.
- اورا هارادیر؟ بدرآباد بوراسیدیر.
- قوربان باباقاسیم کندینین یانیندا بیر بالاجا کندییر بدیع آباد.
- من او طرفلری تانیمرام.
- بو توفنگلر ندیر بس؟
- قوربان روخستیم وار. هر ایکسی ده منیم آدیما دیر. بو بندنیز ده
 منیم نۇکریمدیر. بویور! (ماشاللا خان جیبیندن ایکی ژاندارما
 کاغیزینی چیخاریب چاوشا وئیر).
- چاوش: باخ بورا قۇروما آلتیندا بۇلگەدیر. بورادا یاشایانلارین
 هنج بیرى یئرلى دئییلدیر. اۇنلاری آزربایجاندان بورایا سورگون
 اندیلیر. سیزین اۇنلارلا اۇرتاق صۇحبتینیز اۇلا بیلمز. سیزین
 بورایا گیرمه نیز یاساقدیر. من بو مسئۇلیتی اوزه ریمه آلا بیلرم!

- قوربان بیز سادجه بیر نئچه ساعات دینجلمک ایستهدیک. بیزیم بورداکیلار لا ایشیمیز یوخدور.
- چاووش: اصلینده دینجلمه نیز اوچون بیر قهوخانا وار. آنجاق، بونلارین دیلینی بیلمه سینیز سیز! بوردا هامی تورکجه دانیشیر.
- ماشاللاه خان: هنج فارسجا ویا لورجا، لکجه بیلمیرلر.
- بیلسهلر ده دانیشمیرلار. من سیزه شهره گیرمهیه ایذن آلا بیلرم.
- آنجاق... آنجاق بیراز خرجی اولاجاق!
- قوربان یولوموز اوزاقدیر. بیراز دینجلمگیمیز گرکدیر. یوخسا توپا چاتماغیمیز چتین اولار. توپا چیخان، پول دا خرجلر قوربان!
- ماشاللاه خان رولونو ائله اوستاجا اویناییردی کی، بیر آن منه ده بئله رول اوینایا بیلمه سینی ایناندیردی. او، جیبیندن اوچ ۱۰ تومنلیگی چیخار اراق اوستاجاسینا چاووشون جیبینه قویدو! چاووش هنج بیر اولای اولماییب کیمی بیزدن آیریلاراق دوراغا گئتدی. بیر نئچه دقیقه سونرا بیر عسکر بیزی دوراغا چاغیردی.
- چاووش: سیزه ۲۴ ساعات بورادا قالما ایذنی وئریرم. آتلارینیزی بورداکى آخورا وئرینیز. آتلارین یئمک و دینجلمک پاراسی ۱۰ تومندیر. یاراقلاری دؤندن سونرا دوراقدان آلا بیلر سینیز.
- ماشاللاه خان: ساغولون سرکار! آما، مرکزّه نئجه گئتدیگیمیزی بیلمیریک.
- چاووش: عسکر بو قوناقلاری قهوخانایا گؤتور. دؤنرکن اوزونوز گهلسینیز ها! اونوتمایین ۲۴ ساعات!
- قهوه خانا بولوندا گؤزلریمه اینانمیردیم. ایچینه اولدوغوموز شهر کیچیک، آما نظملى بیر شهر جیک ایدی. شهر، هارداسا بوش گورونوردو. آزاجیق آدمالارین سؤلا-ساغا گئتمه سی گوزه دئیردی. عسکرین سورديو جیپ مارکالی کیچیک ماشین، قهوخانانین قارشیسیندا دایاندی.

- عسکر: قهوخانا! دوشون! بیرازدان بورادا یئر اولماز! ایندی تنزدی، دینجله بیلرسیز حله‌لیک! هه بیر ده، بورادا چوخلو دؤولت مأمورو واردیر. کیمسینیز سوروشان اولسا، سرکار نجاتی نین دوسلاریق دئیین! اونوتمایین کی، بیر گون ایدنینیز وار! صاباح سحر دورا قدا اولون. یوخسا سرکار نجاتینین او بیرى اوزونو گوره رسینیز!
- ماشاللاه خان: ساغول سرکار! حتماً بلکه ده تنز دوندوک. آلاه آمانیندا.

قهوه خانایا گیردیگیمیزده اورتا یاشلی، آغ ساچلی، اینجه بیغلی، ایری گوزلو، بسته بوی بیر کیشی "خوش گلدینیز" دئییه بیزی قارشیلادی. قهومچی شیرین اوسکو اغیزی ایله دانیشیردی! اونون تورکجه دانیشماسینا ماشاللاه خان فارسجا قارشیلیق وئرینجه، قهومچنین اوز-گوزو بوزوشموش کیمی اولدو. آنجاق، او متین بیر شکیده بیزه یئر گؤستردی. بو زامان ماشاللاه خانین تورکجه "ساغول آغا" قارشیلیغیندا ایسه گولومسه‌دی. قهومچی یئنه تورکجه دانیشماغا باشلادی:

- بللی کی، بورالاردا غریب سینیز! بورالارا آنجاق غریب مأمورلار گه‌لر. سیزین مأمور اولدوغونوزو دوشونمورم. آنجاق، کیمسینیزسه، خوش گلیمسینیز. چایین حاضیر اولماسینا بیراز زامان گرکدیر. سو قایناسین، سیزه چای و ایسته‌دیگینیز سحرلیک وئرمجگم. بیزیم بورالاردا چایدان، قلیاندان باشقا هئچ بیر شی اولماز! هرکس یئمه گینی ائوینده یئیر! اونجه هامییا گونده‌لیک یئمک جیره سی وئریردیلر. ایندی، قوجالاردان باشقا کیمسه‌یه جیره وئرمرلر. آرتیق اوژونوز قازانین، اوژونوز یئیین دئیرلر.
- ماشاللاه خان: من آز تورکجه بیلیرم. دندیکلرینیزی باشا دوشمورم.
- قهومچی: باغیشلایین من ده فارسجا بیلیمیرم. سیزین ده دیلینیزی بیلیمیرم. ان یاخشیزی بوش چنه‌لیک ائتمه ییم!

- ماشاللاه خان: یوخ! دئیین آغا! منیم بو اوغلان تبریزده اولوبدور.
تورکجهنی یاخشی بیلیر. سیزینله دانیشار!
- من: سالام دایی! من تورکجهنی یاخشی بیلیرم. سیز، هاردانسیز؟
- اوغولم بیزی بورایا سوروبلر. اوزوموز گلمه میشیک. آلین
یازیمیز قارا، گونوموز قارا، شانسیمیز قارادیر! بیر کسیم قالخدی،
آزادلیق دندى! باشقا کسیم ایسه، اولوم دندى! اولن اولدو، قاچان
قاچدی، قاراگونلوک بیزه قالدی! یئددی یئتیم-یئتیرین گوزو منده!
منیم ایسه، گوزوم ظلومکارین مرحمتینده! بالالاریم "باویل"ده،
اوزوم بورادا! نه یئییر، نه ایچیر، نجه یاشاییرلار. یاشاییرلار،
یوخسا... توبه بیسمیلاه!
- من: دایی سیزی کیم بورایا گتیردی؟ بورادا نجه نفرسیز؟ آخی
من کیمسهنی خیاباندا گورمهدیم؟
- اوغولم سنین آدین نه، آتائین آدی ندیر؟
- او، منیم اربابیمدیر! آدی ماشاللاهیدیر. منیم آدیم دا "ذولف
علی"دیر! منه دانیشماق ایذن وئرمه سنیدی دانیشمازدیم! من،
سیزین میلی حوکومتینزدن قابق تبریزده عسکر اولموشام. اونا
گوره ده، تورکجهنی اویرنمیشم. من، تبریزده قالماق ایستردیم. اما
اولمادی. تبریز گوزل و بویوک شهردی.
- یوخ اوغولم! نه بویوکلوک قالدی، نه گوزللیک! تبریزی باشینا
بیخدیلار! بالالارینی دارلارا تاپشیردیلار، قوجالارینی سورگون
سالدیلار، قیزلارینا رحم ائتمهدیلر، آنالارینی آغلار قویدولار!
عاییله لری سورگون سالدیلار! اون مینلرجه عاییله نین گنجینی
قیردیلار، عفتینی پوزدولار، گنریده قالاتینی دا پارام-پارچا ائتدیلر.
من ده اونلاردان بیریسی! بورادا اوچ-دورد مین اینسان
توپلاییبیلار. باشقا بئزلرده ده نجه-نجه مینلرینین آجی سورگونده
اولماسینی تکجه تانیریم بیلیر. بیرازدان بوراسی، اومودونو
ایتیرمیش، عزیزینی تورپاغا باسدیرمیش، اولوم گوزلمین یازیق
تورکلرله دول-بوş اولاجاق! اونلارین هامیسی نین جای بورجو

وار منه! بونا باخمایاراق یئنه ایچیر، بۇرجلو قالیرلار. من ده،
اوزومه گلمه‌دن بۇرجلارینی بوزا یازیر گونشه بوراخیر! بیر
ایلدیر هر گون بیر نئچه عایيله گلیر، بیر نئچه عایيله ایسه باشقا
یئرلره گۇندریلیر. بو بیزیم آجی یاشانتیمیزدیر. تانری سیزه قیسمت
ائتمه سین بئله حیاتی! عایيله مین اوزونه نیسگیل قالمیشام. ایکی
اۇغلومو فدایی دامغاسی ایله اوشاقلارین گۇزو قارشیسیندا
اویمیزین تندیرینده جانلی-جانلی کول ائتدیلر! گلینلریمی
ساچلاریندان سوروکلەدیلر. تانری بیلیر باشلارینا نه گلدی طفیل
بالالاریمین. منی تکباشینا سورگون سالدیلر! عایيله می
گۇتورمه‌یه ایذن وئرمەدیلر! اۇنلار ایشغال اۇلموش یورددا، من
ایسه بورادا سورگونده قالدیم! قالانلاریمین نه گلمه سینه ایذن
وئریرلر، نه دۇنمه گیمه! اۇغلوم، گۇردویون او گۇزل تبریزی
بايقوش یوواسینا چئویریلیر. یوردوموزون اورموسونا، اردییلین،
ماراغاسینا، اهرین، موغانینا و دۇرد یانینا، حله یازیق زنگانینا
هئچ رحم ائتمەدیلر! بونلار بیزیم نه ییمیزدن اینتیقام اۇلماق
ایستەدیلر. اینسان کیمی یاشاماق آرزوموزدان، یوخسا نه ییمیزدن
خۇشلاری گلمه‌دی! تانری اۇزو بیلن یاخشیدیر!
- دایی، سیزی نییه تکباشینا سورگون ائتدیلر؟
- منی خۇیدا توتدولار. منه اعدام حۇکمو چیخدی! تنهراندان
بیریسینین گلمه سینی گۇزلەپیردیلر. منیمله بیرگه ۱۵ فدایی اوانون
قارشیلما تۇره‌نینده اعدام ائدمەجکدیلر. اوانون گلمه سی یوباندی.
تبریزدن اعداملارین دوردورولماسی ایستەنیلدی! اعدام اۇلاسی
بوتون توتولانلارین تبریزه گۇندریلمه سی امری وئریلدی. بیزی
اۇن بئش گون اۇلمازین ایشگنجه‌لرین آلتیندا ازیب محو ائتدیلر!
ائله دوروما دوشدوک کی، بیر-بیریمیزی تانیماز حاله گلدیک!
سۇنرا اۇلومجول جانیمیزی سورگون سالدیلار. ایچیمیزدن
کیمسه‌نین عایيله سینین باشینا نه گلدیگینی بیلن اۇلمادی!
اۇزوموزون هارالارا سورگون اۇلدوغوموز بئله بللی اۇلمادی!

قۇيۇن سوروسو کیمی او یاماجدان بو یاماجا سوروندوک. عایلم تبریزین یاخینلیغیندا یئرلشن اوسکونون باویل کندینده قالدی.
 "عایلم وار، عایلم وار!" باغیرا- باغیرا قالدیم! هر دندیجه مین دؤیولدوم! ایندی عایلمی گورمه‌دن، آزادلیغا قوووشمادان قریب- قوربت یئرلرده اولوب گندهجگم!

منیم اوچون قهوهچی داینین آلین یازیسی چوخ دۇغما گلیردی! چونکی اوزوم ده بو یاشامین هر آنینی یاشامیش بیر ییسی ایدیم.
 بدر اباد شهر جیگینین بدیع آباد کندیله یالینیز مسافه فرقلیگی وار ایدی. ایکیسینین ده قوناقلارینین قارا یازیسی عئین ایدی! یازیق قهوهچی دایی، یازیق آتام، یازیق آنام، یازیق قوردانام، اولقام، ترلانیم، اوزوم! یازیق ۱۰ مینلرجه قانیندا بۇغولان سوچسوز اینسانیمیز! یازیق آزادلیق دیله‌مین اولوسوما! تبریزیم، اردبیلیم، زنگانیم، اورموم، قاریش-قاریش وطنیمه یازیق! روسلارین فعلینه آلدانان یازیق باشچیلاریمیزا یازیق!

ماشاللاه خانین مورگولمه سیله ماراقلانان قهوهچی دایی منی یانینا چاغیر اراق سوروشدو:

- بو آغانین اویوب چؤتلاماسیندا بیر قریبلیک وار! بیر شنیلر چکر، یوخسا یورغون- فیلاندر؟ سیزین یئرلرینیزده بو چوخ نورمالدی. اوزونده وارسا، بیر قلیان وئریم. نئشه لنسین! بو اوزدن سوروشدوم.
- بیر سوروشوم، سنه دئییم!

ماشاللاه خانین گوزلرینین آخماسی، اللرینین تیترمه سی، آغری چکر کیمی باخیشلاری نورمال دئییلدیر. بیر ایل تانیدیغیم بو یازیق لکی هنج بئله گورمه میشدیم. بو اوزدن اونا یاخینلاشاراق دیله گلدیم:

- عمی سن خسته سنمی؟ بوخسا بیر شئیہ مؤحتاجسان؟
- هه! دونن گئجه گوردون ها! اوندان ایسته‌ییرم. تریاک!
- بوردا اوندان یوخدور. آما، اوزونده وارسا بیر قلیانلا چکه بیلرسن دئدی قهوهچی!
- دئنه بیر قلیان وئرسین، جیبیمده بیراز وار!

تنبه‌کی یئرینه یئرلشمیش تریاکلی قلیان دورمادان سؤمورولوردو! ماشاللاه خان هر نفسیله سانکی یئیندن دؤغولوردو. او، هر نفسیله منه گولومسه‌ییردی. بللی کی، کئفی تام یئرینده ایدی. اونون یئرینه من سئوینیردیم. ماشاللاه خان یاواش-یاواش مورگولمه‌یه باشلامیشدی.

- قهوهچی: جاوان اوغلان! یانینداکینی گتیر آرخا اوتاغا! اورادا یاتاق وار. قوی بیر-ایکی ساعات اوزونده اولسون! بیرازدان شنگول اولاجاق! سن ده گل اوتور بیر چای ایچ. بیرازدان بورا قاریشقا ییواسی اولاجاقدیر. ائویندن بئرن منیم باشیما آغناچاق! یازقلارین بوردان باشقا بیر یئرلری یوخدور. یالقیزلیق دردیندن گنجهنی گوزیاشلاری ایله سحره باغلیان ازگین وطنداشیمدان توتמוש آروادیدا، اوشاغیدا، آلیغیدا بوغوشان هر کس بو اوجاغین باشینا بیغیشاچقلار. اوزون گورمکسن کی، نجه دؤل-بوش اولور بورا! گورمکسن کی، باغیمسیزلیق دیله گینده اولان اینسانلاری نجه قارا گونه سالیملار! بونلاری دوشونمک سیزین اوچون بیر او قدر ده راحت اولمایا بیلر. چونکی، بو قارایازینی بیزلر یاشامیشیق. یاشامایانلارا گوره، بیر روماننیک داستان کیمی گورونه بیلر. آنجاق، یاشایانلارین آجیسی بام-باشقاقدیر، او غلوم!
- دایی، من سیزین دردینیزی باشا دوشورم. منیم یازما-اوخوما ساوادیم وار دیر. تنهرانین سیزین باشینیزا گتیردیکلریندن خبریم وار! بورادان کؤچنلرین اولدوغونو دئدینیز. اونلاری هارالارا کؤچدوروبلر بس؟

- بىر چۇخونو عرب بۇلگەلرېنە، باشقالارېنى "كىرمان"،
 "شىراز"ىن داغلىقلارېنا و حتى اېچىمىزدن اولان ۵۰-دن آرتىق
 جاونى "بندر آباس"ا گۇندردىلر. ھە اۇغلو، منىم يازىق مىلېتىمى
 سورگوندىن-سورگونە سوروكلەپىرلر!

گۇزومون ياشىنى توتا بىلمىردىم. ھەر نە اولارسا بونلارى اۇزوم دە
 ياشامقدايدىم. قەھمچى دايىنين منىم آغلاماغىمدان چاشقىن ليغىنى
 حىستىدىم. اونون حالينا ياندىغىمى دوشونن قەھمچى دايى يا ساريليب
 ھۇنكور-ھۇنكور آغلاماق اېستىسم دە، بونو اندە بىلمە مە گىمە گۇرە
 اېچىم-اېچىمى چىنەپىردى! من، اۇزومو گىزلى ساخلامالى ايدىم.
 اۇزومدن اۇتورو، ماشاللاھ خاندان يانا، آتامىن ايى سىنى آلدىغىم آتاما
 بنزر دردداشېما ساريلماقدان قاچىنمالي ايدىم!

قلىان توسوسوندىن دووولارى بويانمىش قەھوخانا باشىما دولانيردى!
 نفرتىمدن قەھوخانان ايكى قارنى يوغون سوموارېنى تېرىزىن
 زىندانىندا لوم-لوت اوزە رېمە تجااوز اندن ايكى فارس دىللى چاوشا
 اوخشايدىم! ...

- سحرېن خنېرلى اولسون كىي ايسلام دايى!
 - خنېرە قارشى اۇروج اۇغلو!
 - كىبىسلام دايى مندىن اثر كەنى وار!
 - ھە اۇغلو! گل تانىش اۇل. يۇلجودورلار. بىرى دە اېچرىدە ياتىپ!
 - سالام! من ذلفعلى! تور كجەنى سىز قدر اولماسا دا بىلىرم. تېرىزدە
 قالمىشام.
 - سالام! خوش گۇردوك. منىم آدىمى دا يقىن كى بىلدىن! اۇروج
 على! اۇروج دئيه رلر! سن لاپ بىزىم كىمى دانىشېرسان كى!
 - دندىم كى، تېرىزدە قالمىشام. ھمداندا دا اولموشام.
 - قەھمچى: ذلفعلى سن ھاردانسان؟ يۇلداشېن ھارداندى؟
 - بىز ايكىمىز دە بو بۇلگەلردە نېك. خورم آباد!

دانیشدیقا داها چوخ باتماغیمی دویوردوم. قهوهچینی بیر تورلو آلتاماغی دوشونسم ده، اوڭوجون منیم حاقیمدا تیریزلی بیر جاسوس کیمی دوشوندویونو تخمین اندیردیم! او، من یاشلاریندا گنج بیر اوغلان ایدی. اوزه ریمه تیتیزلنمیش ایری قارا گیلهلرینین هر آن کیملیگیمی اوڭرتایا تۆکهجک گۆزلهنیلمز سوالینی گۆزلهیردیم. آردی-آردینا قهوه خانایا گلنلرین سالام-سالاماتلارینین منی قورتاراجاغیندان ممنون ایدیم. بیر ساعات ایچینده قهوه خانایا گیرمک داها ایمکانسیز اولموشدو. کبیسلام دایی فیر-فیرا کیمی دؤوره سینه فیرلانیردی! اوچ-دؤرد گنج مشترینین گلمه سیله، پالتارلارینی دییشهرک، ایشه باشلامالاری ماراغیمی چکدی. بۆلجه، یانیمدا منی دانیشدیرماغا فرصت آختاران اوڭوجدان سؤردوم:

- بو گنج آدمالار کبیسلام دایی نین ایشلهینلریدیرلر؟
- یوخ! بونلاردا منیم کیمی مشتری دیرلر. بیز هر گون ایکی-اوچ نفریمیز دایی میزین الیندن توتاریق. بو گون بونلارین نؤوبتی دیر. صاباح ایکی-اوچ باشقاسی یاردیمچی اولاجاقلار! بیر-ایکی ساعاتدان سونرا کبیسلام دایی گندر یاتماغا! آخشام گهلر دخیلده نه وارسا آلیب قهوه‌نی باغلار.
- یعنی قهوه‌خاناتین بوتون گلیری کبیسلام دایی نیندیر؟
- هانسی گلیر! یازیق قورو چاپین پولونو چیخارسا سئوینسین! بو میلتنین پولو پاراسی هاردا گزر! کبیسلام دایی بیزیم هامیمیزین آتامیزدیر. منیم کیمسم قالمامیشدیر آرتیق! باجیمی اللرده اولوردولر! قارداشیمی، آتامی اعدام اتدیلر. عمیمی ائوینین تندیرینده بیشیردیلر! آنامی دیغلادتیلر! منی ده، اولوم آیاغیندان بورایا سورگون سالدیلار! دننه گؤروم سن هاردانسان؟ گؤزلرینین دؤل-بوشوندان منه بنزه بیرسن! من، سندن قورخمورام! سنده قورخولو بیر شئی یوخدور!

- اؤروجون منی کونجه سیخیشدیرماسی آز قالا الیمه ایش وئرمه جکیدى کی، فارسجا بیر سس ایمدادیما یئتیشدی!
- اوغولم، من گلدیم! بورا نه قالاباللیقدی! بونلارین هامیسی تورکجه دانیشیرلارمی؟
- هه بابا! هامیسی آذربایجاندا گلمطریدی. من سؤزلرینین هامیسینى آنلاماسام دا، چوخ سؤزلرینی باشا دوشورم. بئش-اؤن گون یانلاریندا قالارسام تام اؤزلری کیمی اولارام.
- اؤروج: او سنین آتاندی؟
- یوخ آتالیغیم ساییلیر. من اوشاقلیقدا اونون ائوینده بویوموشم. او دا بیراز تورکجهنى بیلیر. من اؤیرتمیشم. آنجاق، چوخ بیلمز!
- اؤروج: (فارسجا) سلام آغا! من اؤروج، تبریزدن گلیمش! یوخ گلمه میشم، گئیر بیلر!
- ماشالله خان: سلام و علئیکوم! آذربایجانلا باغلی اوغلودان چوخ بیلگیلر آلمیشام. سیزی بورالارا گؤندرلرین قیبری آلولار ایچینده یانسین! اینسان اؤز ائوینده، تورپاغیندا بختیاردير. سیزین دوشمنلرینین ائوسیز- یوواسیز قالسین اینشالله! تانری ظولمکارین ائوینی بیخسین!

ماشالله خان تام نئشه ایچینده آغزینا گلەنى فارس رئزیمینین عنوانینا دئییردی! او، بیرجه منی اله وئرمه مک اوچون چئورمه کی لرین ماراغینی اوزه رینه چکیردی! بوتون بونلارا باخمایارق، اؤروجون دیقتی اوزه ریمدن آزالمیردی. آرتیق اؤنون منه اینانمادیغی آیدینجا گورونوردو! اؤروج، هر بوشلوقدا مندن عایيلم حاقیندا سوروشوردو. من ایسه، یالانلاریملا اونون شوبهه سینی درینلشدیریردیم!

- اؤروج: ذلفعلی بو گنجه منیم قوناغیم اولونوز! بیر اؤتاقلی ائویم وار. یان-یانا بیخیلیب یاتاریق. ذاتن بو شهرده مسافیرخانا یوخور. گنجهنى قالماق ایسترسینیز یالنیز بو قهوه خانا وار! ایسترسینیز

آتانین راحتلیغینی بورادا ساغلا یاریق. سن ایسه، منیم ائویمده
مسافیریم اولارسان! نه دئییر سینیز؟

بیز، آیری-آیری قالماغی اویغون گۆرموردوک. بیر یاندان دا، قیشا
دوغرو قارانیق و سو یوق گنجده یولا چیخماغی دؤغرو بیلمیردیک.
من، اوروجلا بیر یئرده اولماقدان چکینیردیم. بئله دوشونوردوم کی،
اوروج، گۆردویوم ان درین، تیتیز و دندنکتیو روحلو یاشیتیمدیر. بونا
گۆره، اونون قارشیسیندا چوزولمه گیم آن مسله سی ایدی. پروبلئمن
چوزومو اوچون بیر بهانه دالینجا گزیردیم. قۇندارما آتامین تریاکه
مۇحتاج اولدوغو بیر چوزوم یولو کیمی بنییمه اۇتوردو:

- اوروج بئی، سیزه گلمه گی چوخ ایستردیم. آما آتامین قهوه خانادا
اولماسی و منیم اونون یانیندا اولماغیم گرکدیر. اونا گۆره کی، داوا
اوچون اۇد و قلیان لازیمدیر. من، بو ایشلری گۆرمه لیم. حوققاسی
یانیندا اولسایدی، منه احتیاج دویمایا جاقدی. آنجاق، ایندی منه
باغلیدیر.
- اوروج: گل سنی بدرآبادلا تانیش اندیم. هنج بورا اۇنجه دن
گلدینیزمی؟
- یوخ، گلмедیک!
- بیز بورایا گلنده بیر اولو شهرله قارشیلادیق. هر یئرینی توز-
تۇرپاق باسمیشدی. بورانین قاریش-قاریشینی اوز الیمیزله
آریتلادیق. آمئریکانلار تئهرانی ایشغال ائتدیگی زامان بورانی بیر
اوردوگاه اولاراق سالدیرمیشلار. بو کیچیک شهرین یاشی جمعی
۴-۵ ایلدیر. بوردا گۆردویون بوتون دوکان-بازار بیز تورکلره
عاییددیر. مینلرجه سورگون آذربایجان تورکو بورادا یاشاییر. بیر
ایل اچیپنده نلر یاپمادیق کی! تانری نه ییمیزه گۆره بیزی
جزالاندیریر، بیلیمیرم! بیلدیگیم تکجه بو کی، یامان جزالاندیریق!
اؤزو ده قانسیزلار الیه! بیریلری دیلیمیزی بیلмедیگی اوچون،
بیریلری ایسه دیلیرینی بیلмедیگیمیزه گۆره، زلی قوردو کیمی

قانیمیزا سوسامیشلار! انشیتدیگیمه گوره، بو سورگونون قویروغو بندر آلباسا قدر چکلمیشدیر. سیبیرلردن بندر آلباسا ان آزیندان اون مینلرجه کیلومتره دیر بلکه! بیر میلتن نه بویوکلوکده سوچو اولمالیدیر کی، سویقیریم کیمی قتل اندیلسین و قالانلاری دا بو بویدا سورگونه اوغراسین!

- اوروج، سننن آرواد-اوشاغین وارمی؟ عاییلدن بیریلری بوردادیرلارمی؟
- منیم عایيله مدن کیمسه قالمادی! یاخین عایيله مدن البته!
- داییلاریمدان بلکه قالانی اولسون! بیرچیجک عمیمی آتاملا بیرلیکده داردان آسیدیلار! اولی دئیيلم. قونشولو غوموزدا سئوگی آیدندا بیر قیزی سئویردیم. او دا منی ایستهمیردی. آتاسی چوخ وارلی-کارلی بیر یسی ایدی. تبریزین دورومونو قارنلیق گورونجه، بیر گنجه بوتون عایيله سیله چکیب گنتدی. سئوگی منه بیر قیسا یازیدا تهرانا کؤچهکلرینی یازدی! اونو داها گورمه‌دیم. گورمه‌یه ده اومیدیم یوخ!
- چوخ اوزولدوم اوروج! بوندان سونرا پلانین ندیر؟ بورالاردا قالماق ایستهمیرسن یوخسا...؟
- دئییلنره گوره، آذربایجانین دورومو حل اولاندان سونرا یاواش-یاواش عفو گلمه‌لیدیر. او آنی گوزله‌ییرم. اما اوزون سوره رسه، بورالاردا چورومک ایستمیرم!
- یعنی قاچماغی پلانلیرسان؟
- دوستوم، دننه گوروم سن کیمسن؟ منیم آغزیمدان سوز آلماما چالیشیرسان؟ یوخسا بیزلردن بیر یسن؟ جاسوسلوغا گلیمسن سه، بورادان چیخیشین اولاماز!
- یوخ! قورخما! مندن جاسوس چیخماز! سنی چوخ دلی قانلی بیر یسی گوردوم. من ده سننن کیمی سورگون دوشموشم. بیزی نهواندین کندلریندن بیرینه سورگون سالییلار. اورانین دا آدی بورانین آدینا بنزه‌ییر. اما منیم هاردان گلدیگیمی بیلرلر سه باشیم

بؤیوک درده گیرر. من سنه اینانیب سیریمی دئدیم. اوز آرامیزدا قالسین. من، سیزین بورالاردا اولدوغونوزو ائشیده رک، سیزی گۆرمهیه گلدیم!

منیم بو سۆزومله آرامیزدا اولان شوبهه، دویقلو آنلار چئوریلدی. بیز، اینانیلماز بیر ایچدن اۆزله مله بیر-بیریمیزه ساریلدیق. ایکیمیزده گۆز یاشلاری ایچینده بۇغولدوق. سانکی ایکی اکیز قارداشلار ایللردن سۇنرا بیر-بیرینی تاپمیشدیلا! او آخشام، بدرآباد اوردوگاهینین قاریش-قاریشینا گزرکن باشیمیزا گلنلری پایلاشدیق. ماشالاه خانلا بیرلیکده اونون کیچیک ائوینده گنجلهدیک. گلهجک اوچون آرامیزدا پلانلار قوردوق. سانکی، اۆزومه بیر قارداش تاپمیشدیم! آنجاق، او قارداشلا بیرلیکده مینلرجه تانیمادیغیم قانداش جانلاریمی ترک ائتمک گرگیندئدیم!

بیر گنجهنی سحرده ک اۇروجلا اۇرتاق دهشتلریمیزی پایلاشاراق سۇنا ادریردیک. دان آچیلارکن اۇتاغین پنجره سیندن اوزومه دوشن گونش ساچاقلاری مورگولو گۆزلریمین درینلرینی آجیشدیرماغا باشلادی! اۇروجلا بیرلیکده کبیسلام دایی نین قهوه خانایولونو توتدوق. قهوه خانایله اچیلما میشدی. اۇروج، آرخابیدان سسلندی:

- دایی منم اۇروج! قاپینی آچ!

بیرازدان قاپی آچیلدی. بیز، قهوه خانایا گیردیک. کبیسلام دایی آلیشمیش اۇدونلاری ساموارین لوله سینه یئرلشدیریردی.

- هه گلدینیزی بالام! بو اوز- گۆز نه؟! یئنه یاتمامیسان؟ بللی کی، قۇناغین دایاتماسینا ایذین وئرمه میسن. اۇغلویم بس دئمیرسن کی، بو یازیغین اوزون یولو وار؟
- دایی قۇناغیمیزین اوزوده یاتماق ایستمه دی.

- من: دایی من اۇروج بئی ایله تانیشماقدان چوخ ممنونام. سیزی ده چوخ سئودیم. ماشاللاه خانلا ایلگیلندیگی نیز اوچون آیریجا سیزه مینتدارام.
- اوغلو دوفلعلی، قۇناق تانری ائلچیسیدیر. بیز قۇناغی سئوه ریک. یفته بورالارا گلینیز.
- ساغولونوز دایی. سیزین بۆیوک اورگینیز وار! سیزین بو قدر دردی نئجه چکدیگینیزی آنلایا بیلیمرم. آنجاق، اوزوموز کیمی سیزین ده حالینیزا چوخ یانیرام. تانری یاردیمچینیز اولسون.
- ساغول بالام، اما سنین ده اوزوندن کدر یاغیر. اوغلو سنده ده بیر حاللار وار. بیزدن بیرسی اولمایان، بیزیم دردیمیزین اولچوسونو بیلمز! بیزیم دردیمیزی یالنیز بیزدن اولان بیرسی بیلر! سن اینشاللاه کی، بیزدن بیرسی دئییلسن!

کیبیسلام دایی دانیشارکن، اۇروجون آخار اینجیلری چاره سیز شالاه کیمی ایسلاق گۆزلرینده بیر حزین تابلو یاراتمیشدی. اۇروجلا پایلاشیلان گۆزیاشاریمین آنلامینی کیبیسلام داینین بئله، بیلهمه سی گرک ایدی. بیزیم آرامیزدا باغلانان ایلقارین آدی یالنیزجا بیر سیرر کیمی قالماییدی!

خورم آباددان نهانده وارینجا ایکیمیزین ده اولوسو قالمیشدی. یانچالاریم بوس-بوتون قابر چالمیشدی. آیاقلاریملا بدنیمین اوست قاتنین باغلاری هارداسا قۇپموشدو. شهرین مرکزینده بیر بیغجام قۇناق ائوینده یئرلشدیک. اورادا بیر چوخلاری ماشاللاه خانی تانیردی. بیزیم اوچون ایکی تمیز اۇتاق حاضیرلاندى. ماشاللاه خانین ایکی نوکری اورادا بیزی گۆزلهیبیردیرلر. اولنلار اولان تاپشیر یقلار یئرینه یئتیریلیمیشدی. چادیرلا اورتولموش یوکلر داشقا یولا چیخماق اوچون امر گۆزلهیبیردی.

نهانده گندیش-گلشلی گۇرونوردو. کیمی ساتیجی، کیمی سی آلیجی

اۇلاراق ايچ-ايچە گيرميشدیلر. قویون-قوزو، تویوق-خۇروزدان توتۇموش ان كىچىك ملزمەلر اۇلدو غوموز يۇردە ساتىلیردی. ماشاللا خانلا گيرديگيميز بير دوكاندا حاجى قافور آدلى بيريسيله تانیش اۇلدوق. او، ماشاللا خانى يوكسك قارشىلادی. حاجى قافورون ماساسى نين سۇلۇندا يۇرلشن داها بير ماسا يۇرلشميشدی. بللى اۇلان او ماسانين بييهسى حاجى نين ميرزه سى اۇلمالى ایدی. ماسادا آشيقلى حساب چۇرتگه سيله يانى-سيرا قلم-دفتر، يازىلى-يازيسيز دفتر-كاغيز، تاختا ايچينده يۇرلشن بير نۇچە قوللوق وار ایدی. من اۇنجه، حاجى قافورو ماشاللا خانين دوستو سانديم. آنجاق، چوخ كنجەمدن آرالاريندا اۇلان گرچك ايليشگينى باشا دوشدوم. بئله كى، حاجى قافورلا بركتاغانين اورتاق تۇرپاق آلانلارينين اۇلدو غو اوزه چيخدى. ايلك باشدا حاجى قافور منيم يانيمدا دانيشماق ايستمەديگيني ايما-ايشاره ايله ماشاللا خانانا آنلاتماغا چاليشدى. اونون ايمالارينا يانيت اۇلاراق ماشاللا خان دندى:

- بو گنج اوغلان منيم ان ياخين كۇمكچيمدير. بركتاغانين گونديگى بيريسيدير. يانيندا دانيشا بيلريك. جوانشيري بركتاغانين اوزو گوندرميشدير منيمله!
- حاجى قافور: خوش گلەيسينيز. بو باشقا!

حاجى قافور، باشى اوستوندهكى دوواردا يۇرلشن دولابين اوزه رينده اۇلان بۇيوك قيفىلى آچاراق بير قوللو غو گۇتوردو:

- حاجى ماشاللا خان، بونلار آلتى آى ايچينده ساتيلان يۇرلردير. توپلام ۱۷ اراضى ساتيلىيدير. ساتيلان تورپاغين ديه رى يىتميش مين تومندير. بو باغليدا اوتوز بئش مين تومن بركتاغانين پايدير. مندن سنه ده ايكي مين تومن وار! اليميزده نهاونده اۇن بئش، قاماسياب، گيان، گرین بۇلگەلرينده اۇتوز ايكي، بابا قاسيمدا اۇن يىددى، خورماباددا ايسه دۇرد اراضيميز واردير. اليمده ساتماق اوچون بختيارلارا عاييد بۇيوك بير اراضى وار. منه ساتماق

- ایذنی وئریلر. برکتاغا ایسترسه بیر-ایکی بؤلومونو بیز آلا
بیلرک. چوخ کارلی بیر ایشدیر. ایسترسه ایکی یوز مین تومن
گؤنده رسین!
- ماشاللاه خان: حاجی آغا، باشقا گلیرلر نجه؟
 - اونلارا دا گلهجگم. ایلک اؤنجه بو یئر ایشینی حل ائدک.
 - حاجاغا، برکتاغانین خاصیتینی بیلیرسن. او، بختیاریلارا یاناشماز!
اونلاردان قورخار. بو اؤنه رینیزه یاخشی یاناشماسینی سانمیرام!
من یئنه سیزین دئدیگی نیزی اونا یئتیرمگم. بیز بیر ازدان
چیخاجاییق، یوکلری یؤلا سالدیم. اونلارا یئتیشمگیمیز گرکدیر.
 - یئیب-ایچمهدن سیزی بیر یئره بوراخمارام. حله بو گنج اوغلانلا
هئچ تانیش اولمادیم! آما باشقا گلیرلرین کاغیدی دا بو!
 - اکیندن و اکین یئری کیراسیندان گلیریمیز اون مین اولموشدو.
وئرلن خئیرییه بورجوندان کاریمیز ایگیرمی مین اولموشدور.
آغلارین، حاجی شئخلرین، ژاندارمانین پایی وئرلمیشدیر. بو
بوخجادا دا اون بنش مین تومن واردیر. بو کاغیددا ۵۰ مین تومن
یازیلیبدیر. بونا قول چک، سؤنرا گئدک یئمیه!
- ماشاللاه خان پوللاری سایاندان سؤنرا اللی مینلیک کاغیدا قول چکدی.
او، اوز ایکی مین تومهنینی پوللاردان آیری توتدو.
حاجی قافور بیزی بیراز سؤنرا یئمیه گؤتوردو. ماشاللاه خان حاجی
قافورا منیمله اونسبت قورماغا فورصت وئرمهدی! یئمیه گیمیزی
بیتیرمهدن یولوموزون اوزاق اولدوغونو بهانه اندهرک یؤلا دوشدوک.
یول آراسی کیچیک بیر چایخانادا دایانددیق. جای ایچرکن ماشاللاه
خاندان سوروشدوم:
- بو حاجی قافور کیمدیر؟ برکتاغانی هاردان تانیییر.
 - جوانشیر اوغلام! بو حاجی قافور بؤلگهنین ان زنگین آداملاریندان
بیریدیر. برکتاغا کیمی بیر چوخ اورتاغی واردیر. اوزو آنجاق
مالیکانهلرین و خیردا مالیکانهلرین پولو ایله قازانار. قازاندیغی

پوللارى دا خئيرلى ايش آدينا بهرلى بورج وئرى. بير چوخ آليش-
 وئريشچى اوْنا بۇرچلۇدور. ۴ آروادى واردير. نئچه سيغىلى
 آروادىنين اولدوغونو بيلميرم. يئندى اوْغلو وار! هاميسى پول
 بۇرچ وئرمك و بهره قازانماقلا اوغراشارلار! الى بۇيوك
 اللردمدير. سسى تئهراندان گملر! بو بۇلگمده بير چوخلارنين
 جانينى پول گيرؤوسو ايله الينده توتومشودور. ايستمديگى قيز
 اوشاقلاريني الدهه اندر! اوْغوللارى دا اوزو كيميدير.

- نئجه يعنى؟! بورادا قانون-قايدا يوخدومو؟
- قايدا- قانون دندىگين پول دنمكدير! سيزين يئرلرينيزى بيلميرم،
 آنجاق بورالاردا اربابلارين سوزو ذولفقار قيلينجى كيمي قاباغى دا
 كسر، آرخاسينا! حاجى قافور ارباب اولماسا دا، بير چوخ
 اربابلارين عومرونو الينده توتار. اؤيله كى، اربابلارين بير
 چوخونون اوْنا بورجو وار! بو اوزدن بوتون بو هنده ورده
 سايسيز-حسابسيز تورپاق آلانى واردير. بو آلانلارين بير چوخونو
 اربابلارين وئرمديگى نزوللو پوللاردان الدهه انديدير. حاجى
 قافور، اوزونو هر كسه سايغىلى آغ ساققال تانيتيرماغا چاليشار.
 آنجاق، اوْغوللارنين يوزلرجه توفنگچيسى واردير. اوْغوللارى
 هئچ زامان حاجينين سوزوندن چيخمازلار! حله بو حاجى قافورون
 ژاندارما باشچيلارى ايله چوخ ياخين دوستلوغو وار! بونا گؤره،
 اربابلار دا اوندان چكىنيرلر!
- بركتاغنين بئله اينسانلارلا نه ايشى اولار؟
- بركتاغا كيمي كند آغالارنين اونون سوزوندن چيخماسى و يا اونا
 قارشى اولماسينين بئله، سوزو اولماز! اوزون ده گوردون كى،
 ۱۷ پارچا تورپاق ساتيشيندان ۳۵ مين تومن بركتاغيا وئردى.
 منجه، بو بوتون پولون يوزده اونو دا اولماز! اگر كى، بركتاغا
 اعتيراض اندرسه، باشى برک بلایا گيرر! او، اوزو اولچر، اوزو
 ده بيچر! ايندى من جسارت انتديم سنى دانيشديرماغا ايذن
 وئرمديم ها! آرتيق منى سيلميش اولدو! بوندان سونرا منى قبول

انتیمیه جکدیر. بونو اوز چاپارلاری آراجیلیغی ایله برکتاغا یا
چاتدیر اچاقدیر. آنجاق، بو منیم اوچون اؤنملی دئییل! منیم آماجیم بو
جاناوار برکتدن قور تولوشدو! بو چاققالارین هامیسی نین آماجی
اینسانلارین قانینی ایچمکدیر. بو جاناوار سیزلری نه باهاسینا
اؤلورسا اؤلسون، بدیع آباددا ساخلاماغی دوشونور! او، اؤز
کندینی بؤیوک گؤستریمک اوچون ژاندارمالارا، بؤیوک روتبلی
مأمورلارا الیندن گلن قوللوغو ائدیر. یوخسا، آلتی آی بوندان اؤنجه
سیزین بورادان بدرابادا گؤندریلمه امری ژاندارمالارا وئریلیب
میش! سیزی بورادا توتان برکت جاناواریدیر! چونکو، اونون
کندینده اؤلان هر شئی مالی- وارلیغی ساییلیر. بؤیویوب خان اؤلما
آرزوسوندا دیر او کؤپک!

- عمی، بونلاری ایلك كره سندن انشیدیرم!
- دؤغرو دو! سن ده بونلاری اؤزونده ساخلا! یوخسا منی یاشاتماز
او جاناوار!
- آرخابین اؤل عمی! من، بدرابادا بیر یسی ایله دوست اؤلدوم.
اؤنونلا بیر قرارلار آلدیق. قاچما قراری! سن ده بیزیمله وارسان؟
- باخ! جوانشیر اؤغلو بورادان قاچماق مومکوندور. آنجاق، سن
وطنداشلارینلا نه اندهجکسن؟ اؤلقایلا نه اندهجکسن؟ اؤنجه
بونلاری دوشون. من، اؤ آت پارچاسینی نجه بوراخا بیلرم؟ اؤنون
آهینا توتولمارام می؟

اؤوه دؤنملی بیچیلن ان سؤن بوغدا اورونونو بابا قاسیم دیبرمانینا
آپاردیق. اؤلقا اوشاغیمیزی دوشورموشدو. اونون گوندن-گونه جانان
دوشمه سیله منیم ده روحوم چؤکوردو! اؤلقا، اؤزونو بوراخماسین
دئییه، اؤلدوقجا اونون یانیندا قالیردیم. او، منیم هر شئیم ایدی. اؤنسوز
یاشاماغیم زور ایدی. او، منیم اوزولمه مگیم اوچون آغلاماغی بئله،
اونو توشدو. اوشاغی دوشورمه سینده اؤزونو سوچلو ساییردی. من،

اونو بو فیکیردن اوز اقلاشدیرماغا چالیشیردیم. بو اوزدن چئشیدلی بهانلار اویدورور، اونی اومودلو، حوضورلو ائتمیه چالیشیردیم!

- اولقا، گوزملیم باخ! بیز چوخ گنجیک. بیزیم چوخلو اوشاغیمیز اولاجاق! آنجاق، بورادا دئیل منیم چوخ پلانلاریم وار. اوزونو بیراز دا توپارلا! بیز، بورالاردان قاچمالی ییق! من، سنه بیر سوزلر دئییه جگم. آنجاق بونو حله کیمسه ایله پایلاشما! زامانی گلینجه آچیقلا یاریق.
- جوانشیر منی قور خودورسان. دئنه گوروم مندن نهلری گیزلیدیرسن؟ نه اولدو، گنتدین گلدین یینی فیکیرلر اورتیا قویورسان.
- دوغوردو اولقا، منیم گوزوم آچیلدی! بیز، نه اوندن گئتمه من اۇنجه خورم آبادا گئتدیک. اورادان دا بدرآبادا یوللاندىق! بیلیرسنمی اورادا نه گوردوم؟ مینلرجه وطنداشیمیزی گوردوم. بیر سورگون شهری! بوتون شهر تورکجه دانیشیردی. هامیسی دا بیزیمله بیرلیکده آذربایجاندا گوندریلن بیزیم کیمی اسیر یازیقار! ماشاللاه خان منی گیزلیجه اورایا گوتوردو! هرکس بیزیم کیمی ایدی! سونرا بللی اولدو کی، بیزی ده اولارین یانینا گوتورمچک ایدیلر. آنجاق، بورانین کند آغاسی بیزی روشوت گوجونه بدیع آباددا ساخلاماگی باجارمیشدی. ماشاللاه خانین دندیگینه گوره، ۶ آی بوندان اۇنجه بیزیم بدرآبادا گوندریلیمگیمیزین امری ژاندارمالارا گلیمیشدی. آنجاق، دندیگیم کیمی برکتانین ژاندارمالارا و دؤولت مأمورلارینا وئردیگی روشوته گوره، بیزی بورادا ساخلا یا بیلیمیشدی.
- بدرآباد هاردا یئرلشیر. بورادان اوز اقدادیرمی؟
- لورستانین مرکزی خورمابادان خوزیستانا دوغرو گئدن یولدا آمئریکالیلارین ۵ ایل اۇنجه سالدیردیگی بیر اوردو شهریدیر. بورالاردان چوخ آباددیر. کیچیک بیر شهردیر. آنجاق ایستهدیگین

- هر شئی وار. بوتون ساکینلر سورگون اولموش تورکلردير.
- شهرين دورد بير يانی چيرلنميشدير. وطنداشلار يميزدان باشقا
- اوردا اولانلار يالنيز دؤولت جاسوسلاری و اوردوچولاردير.
- بونو نندن گيزلی ساخلامالی ييق کی؟
 - ماشاللاه خاندان و مندن اوترو! منيم اوچون اورالارا گنتمک
 - ياساقدير. ماشاللاه خان ايسه منی گوتوردیو اوچون جزالانار.
 - بوندان سونرا نه ائتمه ليک، سنجه؟
 - بيراز اوزوموزو توپارلامالی ييق. ماشاللاه خان بيزه يارديم
 - اندهجکدير. بلکه ده اوزو بيزيمله گلسين! او دا بو جهنمدن قاچماق
 - ايسته بير. بو دندیکلریمی کيمسه بيلمه ليدير.
 - تامام، آنلادیم!
 - نه زامانی دوشونورسن؟
 - قيش چاتمادان!
 - هارا؟
 - هارا اولارسا! ان ياخشی سی تنه رانا!

بو سوزلر بيمدن سونرا اولقانين روح يوكسه ليشى آچيقجا گورونوردو.

گوزلرينده ايلک کز اولاراق اومود ايزلری گوزه گليردی. اوزون

زاماندا سونرا اولقانين قوينوما ساريلماسينين خوشبختليگيني ياشايدیم!

او، بويوک سئوگيله روحوملا جيسيمي اوزونه تسليم ائتميشدی. من،

اولقامی يئنيدن بولموشدوم. يئر اوزونون ان خوشبخت اثرکگی کیمی

دويغودان-دويغويا اوچوردوم. بويوک عاييله ميزين بيزدن آلدیغی

انترزيدن بيز ده سئوينجلی ايدیک.

بو ارادا جاببار عمينين يازديغی گونده ليک آنيلاری بيتيمش دوروما

گلميشدی. او، گوزلیم تورکجه ميزده يازديقلاريني بير آخسام يئمه گينه

هرکسه آنلاتدی:

- جاببار عمی: سئوگیلی عایلم، بو گون ۲۱ آذر گونودور. ایکی ایل
 آزادلیغیمیزدان، گۆلره سیغمادیغیمیز گوندن، بیر ایل ایسه میلّت
 اولاراق اولوب بیر منترملیک قارا تۇرپاقدا گۆمولدویوموز گوندن
 گنچدی! دئیرلر ها... گونش دۇغونجا اینسانلیق دۇغار، باتینجا
 باتاقلیق پارلار! بیزیم میلّتییمیز او باتاقلیقدير! قارانیقدا پارلایان
 میلّتییمیزین گونش گۆرمه هوه سی یوخ سانکی! اینانج اینسانلیق
 دویغوسودور، گۆزلدیر! آنجاق، اینانجین اینانجلا یاشاماسی هر
 زامان اولمور! بیز بیر میلّتین پارچالاری اولاراق بیر ایلدیر ان
 آغیر دوروملاردا چیگین-چیگینه اینانجیمیزی پایلاشاراق اونو
 یاشادیق! چونکی بیر میلّت اولاراق بوتون وارلیغیمیزی-
 یۇخلوغوموزو بیر سوفرمیه سردیک. گیزلی-ساخلی هئچ بیر
 اۆزهلیمیز قالمادی. ایچیمیزده سکینه آنا کیمیلری اولونجا،
 اۆزوموزه گووه نیمیز آرتدی! سکینه آنا کیمیلرین ده بو گونجهیه
 ده یر قاتماسی ایله تۇپلوموموز آفاقدا قالدی! ایکی ایل بوندان
 اۆنجهکی گون، تبریزده اعلان اولونان آذربایجان میلّلی هۆکومتی
 آذربایجان تورک میلّتینین اینانج و ایستگینی اورتایا قویونجا، ۵
 میلیونلوق میلّت طرفیندن سئویددی، گۆزببگی اولدو، روحو و بدنی
 اولدو، قوتسال وارلیغی اولدو! میلّت، لیدئرلرینه ایناندی! اولارین
 بیر سۆزونو ایکی ائتمهدی! اولار ایسه، تورکون جان دوشمنی
 اولان روسلاری دوست سانیدیلار! روسلار آلدانیدیلار! دوشمنی
 دوست سانیدیلار! گرکسيز اینانج تله سینه دوشدولر. بو یئرسيز
 اینانجدا پشمان اول-اولا یئنه روسلار قاجیدیلار!
 کوتله باشسيز آياغا بنزر عزیزلریم! سکینه آنا کیمی قوردانامیز
 اولماسا، کیشیخان کیمی ار ایگیدیمیز اولماسا، بیز بورالاردا
 اولوب گئدریک! لیدئرلرین "جولفا" یا ساری گئتدیگی گون کوتله
 میز لعنت لندی!

من، ایکی-اوچ گونلوگونه سیزه قوناغام. اولوم حاقدير، آنجاق
 ایستمه‌دیگین یئرده تۇرپاق اولماق حاق دئییل! من، ایستمه‌دیگیم

بئرده قارا تۇرپاغا گۆز یوماجاغام. سیزین ده، الینیزدن بیر ایش گلمز! تکی سیزدن بیر ایستگیم وار! منیم بو یارپاق- یارپاق آتیلاریمی بیر آریا تۇپلاریب تورک گنجلیگینه چاتدیرین! بیر ده من اولرکن مزار داشیمی کعبه یه دئییل، آزر بایجانا ساری یئرلشدیرین. قویون هرکس منیم کعبه مین فرقلی اولدوغونو آنلا سین!

- قوردانا: جاببار عمی سن نه دئییر سن! بیز ایللرجه بیر یئرده یاشایاجاغیق! بیز، بیر لیکده وطنه قاییداجاغیق! سنین یازدیغین کیتابی تبریزده باسدیراجاییق! یوخ، بئله دانیشماق اولماز! سن بیزیم بویویوموز، بیلگی نیمیز، آخار بولاغیمیز سان! بیزیم ایلها م قایناغیمیز سنسن! یوخ، بئله دانیشماق اولماز!

- جاببار عمی: (گولومسه یرک) آنا، منیم عؤمر ومله اومود بیته سی دئییل کی! اومود یاشام دئمکدیر. بیز، بو آغیر گونلری اینانچ و اومودلا گئریده بورا خدیق! یوخسا، اومود اولمادان دان آچیلار می؟! گنجهنین قار انلیغی گونشین ایشیلتی سینا یئنیلر می؟ یاشام سورور، بیزدن اۇنجه سوردویو کیمی، بیزدن سۇنرا دا سورمهک! لاکین نسیل دییشیر. بیزدن اۇنجه کی لر بیزه امانت اولدولار، بیز ایسه بیزدن سۇنرا کی لارا امانتیک عزیز آنام! هله، اینسان بیراز خسته اولونجا...

- کیشیخان عمی: جاببار بئین سون ایستگی نییه بیزیم هامیمیزین وصیتی اولماسین! وطنینی قبیله سانان بیر چوخ میلتر وار! اونلار ان دۇغروسونو سئچیلر. ندن بیزیم قبیله میزی وطن دئییل، دین-مذهب، ایدئولوگیا، یالان آرخاداشلیقلار و باشقا اؤزگه لیکلر اولوشدورسون! بیز نه زامانا جان قبیله میزی ایتیرمه ییک؟ ایلک کز "اقصا مسجدی" ايله اویدوق، سۇنرا حرام مسجدیله کیملیک دییشدیردیک، دین یئتمه دی، بیر ده سیاست قبیله سی باشیمیزی دۇندردی! بو گون میلتمیزین آیاقلار آلتیندا ازیمه سینین ان بویوک ندنی بو اؤزگه لیک قبیله لر دیر! بیلیر سینیز می نییه بو

دوروما دوشدوك؟ من، سيزه دئييم! چونكى اونجوللر يميزين
 حسابلاماسى دوزگون اولمادى! چونكى، ايدنلوژى باغليلىغى نين
 نئجه درين فلاكته يول آچماسىنى اولچه بيلمهديلر! سيز، منى كافير،
 دينسيز، آلاھسيز سانسانيز دا، من اوزومون نه قدر تانريا ياخين
 اولدوغومو بيليرم! منيم تانريمين قىيله سى يوخدور. منيم تانريم
 ياراتدىغى بوتون اينسانلار يار اوردىمدير. يارادانين قىيله سى
 اولماز! سيز، منى ده اولندن سونرا هئچ گورمهدىگيم عرب اولكه
 سینه سارى دئييل، گوزومو دونيايا اچدىغيم، داغىلا-داشىلا
 قاينايدىغيم آزار بايجانما سارى باسديرين! من، موسلمان اولمادان
 اونجه تكتانريچى بير تورك اولموشام! تانري ملا منيم ايلقاريم
 توكنمزدير. دئسم كى، ايكيميزده بير دؤغولموشوق، او، منى
 آنلار!

- انلميرا باجى: جاببار عى بيليرسن كى، بيز اسكى اليفبانى اوخويا
 بيلمريك. ايندى بيزيم يئرلرده كيريلجه يازيلير. بونو ۴۱-جى ايلدن
 بو يانا لاتينجا يازينين يئرینه ايشلتمهيه امير انتديلر. بيلديگينيز ۴۰
 ايل اچينده اوچ-دورد كرە يازيميز ديشميشدير. سيزين يازينيزى
 بلكه ياشيلار اوخويا بيلر. بو اوزدن سيزين آنيلارينيزين
 اوخونماسى منه قسمت اولماياقادر.
- جاببار عى: سيزه ياردىمچى اولماق اوچون جوانشير اوغلوما
 ايش دوشور. او، توركجهنى گوزل اوخويور. بير ايل اوز
 ديليميزده يازيب-اوخوما فورستيندن اولدوقجا يارارلاينيدير.
 جوانشير اوغلوموز هم اويرمىب، هم ايسه اويرميدير.

جاببار عى منيمله باغلى بيلگيسيندن شاشيراراق سوروشدوم:

- جاببار عى سيز بونو كيملردن اويرندينيز. من بونونلا باغلى
 سيزينله هئچ دانىشماديم.
- جاببار عى: اوزونله باغلى داها چوخ اويرنمەليس اوغلام! هئچ
 ايلياس كنگرلى آدينى دويدونمو؟ گوزل آبانى دويدونمو هئچ؟

گۆز بادام آبانی نئجه؟ سن ایکی-اوچ یاشلاریندا ایلیک گۆز بادام
 آبانی، سونرا ایسه ایلیاس بابانی و گۆزل آبانی ایتیردین. اولار
 آردی-آردینا بیر خستهلک توتولاراق، تاترینین رحمتینه
 قووشدولار. من اوندا ورزقان دا اویرتمن ایدیم. سنین شهید
 قارداشینا الیفبانی من اویرتمیتم. ایلیاس سنین ددن ایدی. اونون
 ایکی خانیمی وار ایدی. گۆزل و گۆز بادام. سنین شهید آتان گۆزل
 آبانین، چاووش بایرامی ایسه گۆز بادام آبانین اوغلودور. یعنی
 بایرامی بئی سنین اۆزبه اۆز عمیندیر! او، بیر نئجه کز بونو
 دئمیه چالیشسا دا، سنین تهلوکمه دوشمگیندن چکینیبدیر. آنجاق،
 گنج-تئز بونو بيلمگین گرک ایدی. او کیشی سنی چوخ سئویر.
 سنین اوزولمه گینی گۆرمیه اوره گی یوخدور. حله آتانی،
 قارداشینا گۆزونون قارشیسیندا اولدورموش حالدا الیندن بیر ایش
 گلهمدیگی حالدا! حله، آنانین، باجینین گۆزلری قارشیسیندا جان
 وئردیگی بیر واختا سنی ده الدن وئرمک ایسته میردی. بو اوزدن
 بو گونهدک سنینله بیر قانداق اولدوغونو دلیینه بئله گئیرمک
 ایستمیردی. بیر ده، آنان رحمتلینین سون آنلاردا اونا و منه بیر
 وصیتی اولموشدور. بئله کی، ان آیزندان بیر ایلدن سونرا فرج
 بئین سنین عمین اولدوغونو بیلدیرک. عمین گۆل باشیندا سنی
 گۆزله بیر، جوانشیر!

جایبار عمینین دئدیکلریندن ال-آیاغیم اسیردی. اولقا اللریمی سیخ-سیخ
 اللرینده توتموشدو. او، منی سویوق قانلی اولماغا چاغیریردی. اوتاغین
 کونجونه دیکدیگیم ببه ک لریمین قارشیسینی ساوالان دومانلاری
 بوروموشدو! گۆزلریمین ایشیغی بیر اوتاق بوجاغینی گۆرمز،
 قولاقلاریم ایسه دویماز اولموشدو! بئله بیر اولایین گئرچک اولماسینا
 اینانماق ایستمیردیم. بیر ی بونون گولمهجه اولدوغونو دئمه سینی
 دیله بیردیم! نه اولورسا، فرج بئین منیم عمیم اولماسینی ایستمیردیم. بو
 دونیادا بیر اولقا منه یئتر! بوتون عایيله مین اولدویونو قبول لانارکن،

دوروب بیرسی نین "سنین عمیم" دئمه سینه هئج حاضر دئیلدیم. حله
بیر ده او شخص، دوشمن اوردوسونون گوزدن دوشموش بیر چاوشو
اؤلسا!

- اؤلقا: جوانشیر، جوانشیر هارالارداسان! اؤزونه گل! باخ! منی
یاشاما قایتارماق اوچون منه هر زامان "بو دنیا گوزلنیلمز
ساخلیلارلا دولودور" دئین سنسن! بو دا، او سورپریزلردن
بیرسی! بیز، بیر عمی صاحبی بیک! بونا سئویمهلیسن! بایرامی
بئی کیمی ده یرلی بیرسی سنین عمیندیر. او، میلتنه باغلی
اؤلدوغو اوچون بیزیمله سورگونه گؤندریلدی. صاباح باشینا نهلر
گلهجگی بللی دئیل! اونی یولدا اؤلدورمهیه چالیشدیلا. آنجاق، او
اؤلمهدی! او سنی تک بوراخمادی، جوانشیر! یادینا سال، آنانین
اؤلدویو گونو! باشینی بایرامی بنین قوینونا قویوب نجه
اغلاییردین. دئمه کی، اکیکنیز ده اغلاییردینیز. سن سسلی، او ایسه
سس سیز-سمیرسبز گوز یاشلارینی ایچینه تۆکوردو!

اؤلقانین ساکینلشدیریجی سؤزلریله یانی-سیرا اوزومدن اؤپمه سی،
منیمله یاناشی هر کسین اوتانماسینا ندن اؤلوردو! بو اوزدن آییندان
اؤلقانین اورگینی قیرماییم دئییه، اؤتاقدان بایرا فیرلادیم! آرخامجا گلن
قوردانانین اللرینی چیگیئلریمده دویوم.

- گل، گوزل اؤغولم! گل، منیم ایگید بالام! گل، باشینی قوی
قوینوما! ایسترسن چیغیر-باغیر، ایسترسن آغلا! باشیندان
کنچنلرین هامیسنی بیلیرم. بیزلرین بو یاشامداکی پایی بو قهرمیش
گوزل اؤغولم! بیر ایله قدر دوستونلا بیرلیکده یاشانانلاردان سؤنرا
اونو دؤغما عمین کیمی قبول ائتمگین سئوینجینی می یؤخسا
کدرینی می یاشایاجاقسان؟ بونو یاشاییب گورمک گرکدیر. سنین
عمین گرچک بیر تورک اؤغلودور. او، بوتون سئچنکلردن ان

آجیسینی، ان شرفلی سینی و ان دوغماسینی سئچدی! بونو هامیدان
 چوخ سن دستکلهملی سن. دئمک، بیر عایيله نین هامیسی
 قهرمانجا یاشادی، ظولمه باش آیمدی! سنین عینی فارس
 رنژی می ساتین آلابیلمدی. باخ! اونون اوولادلارینین هارادا
 اولماسی بئله بللی دئییلدیر. اونون آغریسی بیزیم هامیمیزدان
 آغیردی. اوغولوم، ایگید اوغولوم، سن بونا توخداق اولمالیسان!
 اونون دردینی یالنیز سن آزالدا بیلرسن! ایندی گئت عمینین
 اورگینه سو سب! او، سنی گۆزله ییر. سنین دوغما الینی توتماغی
 بکله ییر! یوخسا، بو قریب تورپاقلاردا دیغلایار! قوردانانین
 سئوگیسی کیمی، غضبی ده واردیر ها، اوغولم!
 قوردانانین سون جومله سی گۆزلمدیگیم بیر شاقا کیمی، گولمه گیمه
 یول آچدی. منیم گولو شومدن سئوینجینی گیزلتمه یین قوردانا،
 یاناقلاریمدان اوپهرک حووضون کونجونده اوزاق یاماجلار زیلله نن
 باشچاوشو گۆسته ره رک، ائوه ساری یوللاندى. آياقلاریم سانکی
 یئردن قوپماق ایستیمیدی. اورگیمده چاره سیزلیک حؤکم سوروردو!
 کؤنلوم ایله بیلینجیم آراسیندا آغیر چکیشمه واریدی. من، بئله
 دوروملار آلیشقان بیر یسی اولسام دا، بو دفعه اوزومو تام ایئتیرمیشدیم.
 اوزعیم اولان بیر باشچاوشون دشمن اوردوسوندا یئرلشمه سی
 قبول اولونماز ایدی. او، یاخشى اینسان اولسایدی، ندن فارس
 اوردوسونو سئچمیشدی؟ هاردان بیلیم کی، اونون دا الی میل تیمین قانینا
 بولاشمامیشدی. بلکه ایندی سادجه اوزونو یاخشى اینسان گؤسترمه یه
 چالیشیر؟ آرتیق، یاخشى گؤستر مکن باشقا چاره سی قالمامیشدیر! او،
 نئجه منیم ایگید آتامین قارداشی اوْلا بیلر؟ یوخ! منیم اونا قارشى
 سؤنموش نیفرتیم آرتا قادیر. عمیمی داها یاخیندان، ایچدن تانییقدان
 سؤنرا، اونو باغیشلا یا بیلیمه جگم. منیم عمیم میلت خاینی اوْلا بیلمز! بو
 کیشی بیر باشقاسیدیر! نییه بو گونه قدر منیم بیر عمیمین اولماسیندا
 خبریم یوخ ایدی. ۲۴ یاشیندا بیر اینسانین، نئجه اوز عایيله سیندن
 خبری اوْلا بیلمز؟ ندن بیر ایل سؤنرا؟ بئینیمده توپلاشان سینیر سیز

سور گوللارین سونو گورونموردو؟ آنجاق، بوتون بونلارا یانیت تایماق اوچون باشچاوشلا اوزلشمک گرک ایدی. بیر ساعات اؤنجه صؤحب ائتدیگیم باشچاوشلا اولان قارشیشامامین پروبلنمه چنوریلمه سینه ایدن وئره بيلمزدیم. بو اوزدن اؤتکم آدیملارلا حووضون کونجونه ساری یؤلا دوشدوم:
- فرج بئی سلام!

سسیمه دؤن باشچاوشون پوزولموش بنیزی، خنجر کیمی اورگیمه ساپمیش اولدو! بیر آن اونون بوتون عایيله سینین الیندن آلینماسینی آنیمسادی! بیر آننین ۴ بالاسی ایله یاناشی، خانیمی دا میلی ایتنقام اوزوندن اسیر توتولماسی نین آجیسی نین تام آنلامینی باشچاوشون گوزلریندن اوخودوم! اورگیمه داشلاشان لاختا قانلارین آنسیزینجا سو اولوب اریمه سینی ایسلاق اووجلاریمدا دویدوم! باشچاوش ایسه چوخ سويوق قانلیقلا یانیت وئردی:

- سلام اوغولم، گل یانیم! گل اؤتور عزیز اوغولم!

اونا باخدیم! اوزونه چوکموش قارا بولودلارین فیرتیناسیندان تیترمیه باشلاینجا بیر آن اوزومو بوراخراق "عمیجان، عمیجان!" - دئیهرک یوینونا ساریلدیم! ایکیمیز ده هؤنکور-هؤنکور آغلادیق!

۴-۵ نفر دن باشقا، کیمسه باشچاوشون منیم عمیم اولدوغونو بيلمیردی. بیز، ژاندارمانین بوندان خبر توتماسینی چوخ تهلوکهلی ساییردیق. بونون آرمیزدا بیر ساخلی کیمی قالماسینا امین ائتمیشدیک. عمیمین عایيله سیندن خبر توتماق اوچون یوللار آراییردیق. بیر احتیمالا گؤره، اونون عایيله سی تئهرانین اوردو قرارگاهلارینین بیرینده ساخلائییلردی. باشقا احتیمالا گؤره ایسه، عمیمین خانیمی ایله دورد بالاسی تبریزده و یا تئهراندا اولان اولرینده یاشاماقدا داوام ائدیردیله. بیزیم تبریزله هر هانسی بیر باغلانتی قورماغیمیز ایمکانسیز ایدی.

ایشیق لامپاسیندان بئله؛ یوخسون اۇلان بیر خارابالیق کئندن نه گۆزلمک اۇلاردی کی! من، آرتیق باشچاوش اوچون قایغی لانیردیم. اونون گۆزلربیمین قارشى سیندا چاره سیزلیکدن یالقیز-یالقیز آغلاماقلارینا دوزه بیلیردیم. آیریجا دا الیمن هنج بیر ایش گلهمدیگی اوچون اوزومو باغیشلایا بیلیردیم. گونلر بیر-بیرینی عوض ائتدیجه، اوزوجو و دوزولمز اۇلوردو. گۆره سن بو جهنمین آچیلان قابیسی اۇلاجقمی؟ گنج-گوندوز بو فیکیر منی راحت بوراخمیردی! عمی مین اورگینه کیچیک ده اۇلسا، بیر اومود وئرمک اوچون، بدراباد اویکوسونو اونا آتالماغی دوشوندوم:

- فرج عمی، سنینه بیر ساخلینی پایلاشاچام. الیندن یاردیم گلرسه، بیزیمله اۇلماغینی، گلیرسه یولوما داش اۇلماغی ایستردیم! بو سنینه منیم آرمیزدا قالمالیدیر! سوزمو، سوزمو، سوز؟
- جوانشیر، منی قورخوتما اۇغلو! ندیر بئینیندن گئچنلر؟
- عمی، قورخما! ایلک اۇنجه سنین عایيله نیسگیلینه سون قویماغی اوزومه بورج بیلیرم.
- منیم عایيله می هارادان تاپاجاقسان کی؟ من اوزوم بئله اۇنلارین هاردا اۇلماسیندان خبرسیزم. سن تنهرانین هاراسینی تانییرسان؟ اۇراسی بویوک شهردی. آدام اوزو اۇرلاردا ایتر.
- اۇلسون عمی، ایتہ-ایته اویرنه رم! من بو بیر ایلده چوخ بویودوم. بوندان سونرا دا آرتیق بویومهلیم. ایندی اۇلقانی دا، سنی ده دوشونورم! گوزوم باخا-باخا سنین اوشاقلاریندان، خانیمیندان اوزاق قالماغینا ایذن وئرمیه جگم. من بوردان قاچاجام! اۇلقانی دا اوزومله آپاراجام. تنز-گنج اونون فاطما اۇلمادیغی اوزه چیخاجاقدیر. او، زامان اونون قورونماسی ایمکانسیز اۇلاجق. ذاتن ایندیمن میر معصوم آغانین و ژاندارمالارین اۇنون اوزه رینده گۆزلی وار! بونو ماشاللاه خان اۇنلاردان ائشیدیدیر.

- او غلوم نجه قاقماق ایسته بیر سن؟ مگر بو قدر گوز قاباغیندا بونو ائتمک مومکونمو؟
- پلانلاریم وار! سنی ده اوزوموزله گوتوره بیلریک حتی!
- پلانینی آچ منه گوروم!

فرج عمی ایله بیرلیکده قاقما پلانیمی اینجله دیک. قورخوسونا باخمایاراق، پلانین توتارلی اولدوغونو تصدیقله دی. بو حاقدا ماشاللاه خانین دا گلمه سینی ده یرلندیردیک. ماشاللاه خانین دورومون اوزل اولدوغوندان، اونولا باشقا بیر یئرده قووشمامیزی دوشوندوک. بیزیمله اونون آراسیندا هر هانسی باغلانتی نین اولماسینین اورتایا چیخماسینی ایستمه دیک. اونولا منیم آرامدا قوندارما بیر ساواشین اولماسینی و ژاندارمالارین آرامیزا گیرمه سینی پلانلاشدیردیک! دوشونجه میزین باش توتما سیندان سونرا، بورادا قالانلارین باشینا پیس ایشلرین گلهمه سی اوچون، عایيله ایچیندن آتیلما غیمیزی پلانلادیق. بو حاقدا جاببار عمیله، قوردانانین دوشونجه لرینی اویرنمک ایسته دیک.

پاییزین بو چاغلاریندا بیزیم بؤلگه لرده آعاجلارین یاشیل گئییمی، یئرینی آل-آلوان بویالارا وئردی. آعاجلاردان ائرن اوزولن یارپاقلار، هر اسن سرین یئل ایله سحر دانسینا قالخار. دان سؤکولرکن یاشام قوشوسو آرخاسینجا ائویندن چیخانلار اوچون پاییز مارشی چالینار. آرتیق قیشین یاخینلاشماسی ایله سویوق هوا، آددیم باشی قولاقلاری اوخشیار!

آنجا، بورادا دوروم بیر آز دا اولسون، دئیشیک گورونوردو. سانکی دوغانین ده گیشیمی چوخ گرگین ساواشلا سورمه کده ایدی. یارپاقلارین دیره نجی بیتمک بیلمیردی. حله یاشیل بویا یئرینی پاییز الوانلیغا وئرمک ایستمیردی. هوالاردا سرینلیک دیولسا دا، جان یاخماییردی. بو ایسه، بیزیم ایشیمیزه گلیردی. گونلر سو کیمی آخیردی. قاقما پلانیمیزین گرچکشمه سی اوچون

الوئیشلی دورومو گۆزلرکن، آردی-آردینا گۆزلهنیلمز اۇلایلارلا قارشى- قارشىيا گلیردیک. بو اۇلایلارین بیرى برکتاغانین ائویندن گلدی! خبر بیر آنلیغینا بوتون بۆلگمه یاییلدی. کند آغاسینین علیل قیزی، ماشاللاه خانین ایسه انشینین اولوسو تاپیلیبدیر. ماشاللاه خان ایسه، اوچ گوندور یوخدور. ژاندارما ایله خان یاریقچیلاری ماشاللاه خانین اؤلوسونون-دیریسینین پئشیندهدیرلر. حله بو بیلگینین شوکوندا ایکن، ژاندارما چاوشونو قاپیمیزدا بولدوم.

- ژاندارما چاوش: جوانشیر، ماشاللاه خانلا سون دفعه نه زامان گۆروشدون؟
- ۵-۶ گون اۇنجه بیر متیرک یوغورت گۆتوردوم ائوینه. او دا منی چاپا دعوت ائتدی. بیر ساعات سؤنرا ائویمه قاییتدیم. داها گۆرمه‌دیم.
- ایندی هاردادیر. سن اۇنون قالدیغی یئری بیلیرسن می؟
- من هاردان بیله‌جگم سرکار؟
- سن اۇنونلا یاخین اۇلموسان، هم ده چۇخ یاخین!
- دۇغرو دور، او بیزه چۇخ یاردیمچی اۇلوبدور. او، برکتاغانین امریله بیزیم ایشلریمیزه یئتیشیردی.
- قادینی حاقدان سنه دانیشیب می هئچ؟
- هه، او چوخ قلبی قارا اۇلدوغونو و قادینی نین کیمسه‌نین گۆرمه‌مه سینی ایستهمیردی. من ده بو اوزدن اۇنون حاقدیندا هئچ بیر شئی سؤروشمادیم!
- هارداسا بیر آی بوندان اۇنجه اۇنونلا بیرلیکده نه‌اونده گئتدیگی نیزی اۇیرندیک. نۆکرلرینین دئدیگینه گۆره، سیز بیر گون سؤنرا نه‌اونده اۇنلارا قوشموشسونوز، دۇغرومو؟
- دۇغرو سرکار چاوش! ماشاللاه خان منی دۇغانین گۆزلیگی ایله تانیپ ائتمک اوچون قاماسیاب چئوره سینده اۇلان اورمانلارا گۆتوردو. بیر منشه‌نین باشیندا اۇتوردوق یئمک یئدیک. سؤنرا،

- بیر بافور چیخاریب قهوه رنگینده اویوشدوروچو ماده آلیشیدیدی. منه ده وئرمک ایستهدی. آدینی سۆردوم تزه تیریاک دئدی. من قورخدوم چکمه‌دیم. اوزو چکدی اویبدو! هاوا قارائلیق اولدو.
- اویاتماق ایستهدیم اویانمادی. باخدیم کی دیریدیر. من ده یاتدیم. بیر آن ماشاللا خانین سسینی ائشیتدیم: "جوانشیر دور قاجاق، گئج اولدو! سحر اولدو! ایندی نۆکرلر بیزی گۆزلر!"
- نهاونده کیمسه لرله گۆروشدونوزمو؟
 - یوخ! یالیز موسافیرخانا صاحبیلله سالاملاشماسینی گۆردوم. بیر ده، برکتاغانین دوستو اولان حاجی قافورلا گۆروشدوک. او، برکتاغانین سالاملارینی حاج قافورا چاتدیردی. نۆکرلری اۇنجه یۇللادی. ۱-۲ ساعات سۇنرا بیز ده آياقلانديق. هامیسی بو قدر!
 - جوانشیر، او آروادینی اولدوروب قاچیب! اونون باشینا ۱۰ مین تومن موکافات قویولوب! اونونلا ایشیرلیگینده اولانا ایسه اولوم حؤکم وئریلیب! عاغلینی باشینا تویلا! سنه گله بیلر! اون مین چوخ پولدو ها! یاخشی بیر یسی اولارسان قادینینلا بیرلیکده آزر بایجانان کنار ایستهدیگین یئره گۆندره بیلرم سنی!

بۆلگه‌ده ماشاللا خانین آروادینی بۇغراق قاجاق دوشمه سی آغیز- آغیزا دولاشیردی. ائویمیزین گونده‌لیگی ماشاللا خان اولموشدو! کیمسه‌نین ماشاللا خان حاقدا من قدر بیلگیسی یوخ ایدی! حتّی اونون خانیمین نه دورومدا اولدوغونو، نّجه اونونلا ائولندیگینی منیم قدر بیلن بیر یسی یوخ ایدی. ماشاللا خان، اون ایللرجه ساخلی چيله سینی ساده جه منیمله پایلاشمیشدی. بیر ات پارچاسی اولان یازیق قیزا نّجه کبیللی نۆکر اولماسینی ساده منه دئییردی. حتّی طبیبین دندیگینه گۆره، یازیق قیزین بوگون- صاباح اورگنین دوراغاغینی مندن باشقا هّنج کیمه دئمّه میشدی. چونکی، برکتاغا اوشاغینین اولوم گونونو ماشاللا خانین دا اولوم گونو اعلان ائتمیشدی. بو اینسان منیمله بیرلیکده قاچماسینین شرطلرینی خانیمینین اولوموندن سۇنرا یا

باغلاماسی دوروموندا، نییه معصوم بیر گۆرمز، ائشیتمز، دویماز علی قیزی اۆلدورمه‌لیدیر! من بونلارین سۆیلنمه سینی، اۆز ایچیمیزده بئله، دوغرو سائمیردیم.

- جابباعمی: بو ایشین ایچینده بیر ایش واردير! بو آدامین اینجه، کؤورک اوره گي جینایته ایزین وئره بيلمزدی! لاکین عاغلیم آلمایان اونون قاجماسیدیر! یاشام یولداشی اۆلن آدام قاجارمی هئج!
- کیشیخان عمی: بو بۆلگهلرده هر شئی اۆلا بیلر. منیم تانییدیغیم ماشالله خان ایسه بیر قاریشقانی بئله، اۆلدوره بيلمز! سۆن ایللرده تانییدیغیم ان یوموشاق اورکلی اینسانلاردان بیرى ایدی او.
- جاببار عمی: آلايه بیلیر باشینا نهلر گلmiş. توتولماسینا دا ۱۰ مین تومن پارا موکافاتى قویولوبدور. بللی کی، بو ایشین ایچینده بیر ایش وار! تانری، حاقي بولدورسون!
- قوردانا: حاقي بولانا یاھو! بو دونیادا گۆردویوم ان افندیلردن بیریسیدیر بو آدینی چکدیگینیز یازیق کیشی! قاتل اولماسینی منیم ده عاغلیم آلمیر! جاببار قارداشیم دئمیشکن، بو ایشین ایچینده مطلق باشقا اللر ده واردير!
- اۆلکا: اونون بیزه گۆستریدیگی یاخشیلیغی کیمسەدن گۆرمەدیک. اۆزگه اولوب دا اینسانین اۆزوندن داھا دا جان یانديرماغی او کیشیدن اۆیرندیم من. چئوره میزده اۆلان بوتون بیگانهلرین ایچینده یالنیز اونا گۆوهنیردیک. یازیق کیشینین باشینا نهلر گلهجکدير، تانری بیلیر. آجاق، اومود اندیرم کی، الی حیات یولداشی نین قانینا بلنمه سین! من اونو قاتل گۆرمک ایسته میرم.
- چاووش درویشلو: بیز بو نئچه ایل ایچینده اوزده معصوم گۆرونن آز قاتل گۆرمەدیک کی! اۆز اوشاغی نین بیر گۆز یاشینا دۆزومسوز اۆلان آز اوشاق قاتل لری گۆرمەدیک کی! گۆزوموزون اۆنونده توپلو-توپلو اینسانلاریمیزی قورسون! دوزنلری نه تئز اونوتونوز! بیزیم معصوم بالالاریمیزی داردان آسانلارین اوره گي یوخدو سیزجه؟ بیز بیر یاخشیلیغی مین آجی

یئرینه باغریمیزا چکن میلتيک. بیز، مین آجینی بیر اودوم ایی
لیک اوچون اودان میلتيک! بیزیم گۆزوموزو آشیری
دویغولاریمیز دارالدير. من، سیزینله راضی دئییلیم. ماشاللاه خان
نه قدر یاخشی گۆرونسه ده، پیس یانلاری دا اؤلا بیلر! اونون اوره
گی دردله دؤلو بیر اؤج کوپو ایدی! او، ظالیم قاین آتاسیندان
دانیشارکن، گۆزلری قان چاناغی اؤلوردو! نییه هنج زامان اؤز
ائشی ایله باغلی دانیشماق ایسته مزدی؟ ندن کیمسه اونون ائشینیه
گۆرمه دی؟ گۆردونوزمو هنج؟ گۆرن وارسا دئسین! منیم اؤزومه
بنله، اینانجیم قالمايدير. من ده قاتل اؤلا بیلرم. چونکی، منیم ده
اورگیم قان چاناغیدیر!

درویشلونون سینیردن اللری تیتره مییردی. او، هر زامان ایچیمیزده ان آز
و اؤز دانیشان بیر یسی اؤلموشدو. بیزی سؤدیگینی دلیینه گئیرمه ده،
توپلوما وئردیگی گونده لیک بول خیدمتلریله بونو گۆستر میشدی. او،
پروبلئمین گئچک اوزونو بیزلردن داها آیدین گۆروردو. یاشیت
اؤلدوغوموزا باخمایاراق، دوشمن اوردوسوندا گۆردویو
جینایتلری "گۆردوم-گئچدیم" کیمی دیرلندیر مییردی. اونون اوچون
عدالتسیر جینایت، جینایتسیرسه عدالت یوخدور. ایکیلی
دانیشیقلا ریمیزدا دا او، فیرقه نین قورخاق لیدرلرینی فارسارلردان داها
چوخ الشدیر مییردی. همین گونلرین بیرینده اونولا تک باشینا یاماجا
چیخیب بیر آز دانیشدیق:

- من: سرکار درویشلو.....!
- درویشلو: جوانشیر قارداشیم، بوراخ بو باباتلاشمیش آدلاری!
بوندان سؤنرا منی غلامعلی و یا ان یاخشی سی ساده جه غلام
سسله! بیز، هار داسا یاشیت اینسانلاریق. اؤلسون کی، بیر نچه آی
سندن بؤیوکم! راحت اؤل! منیم سنی سسله دیگیم کیمی منی سسله!
یئرّه باتسین چاوشلو غوم و سرکار لیغیم!

- من، سنی هئچ تانیبا بیلیمیرم! تکجه من دئییل، ائوده ده کیمسه سنی دؤغرو-دوزگون تانیمیر. چوخ قاپالی بیر اینسانسان. حله-حله سیننله ایلیشکی قورماق اولمور.
- جوشیر، من ده سنین کیمی بیریم. آنجاق باشیمدان گئچنلرله بیرلیکده دوشمن اوردوسو منی بو گونه سالیبدیر. گوزومو آچاندان ظولم، ایهانت، باسقی و قان ایچینده بویوموشم! عؤمرومده بیر آتامی، بیر ده آتامی تانیمیشام. اولارین هر ایکیسینی ده اثرکن ایئتیرمیشم. اوکسوز، کیمسه سیز بیر آنا-آتاین تکجه اوز انتیسی یام! ۱۶ یاشیمدا یالقیزلیقدان قاقماق اوچون عسکرلییه گئتمیشم. قوشوندان چیخسام، یئنه یالقیز قالاچاق دئییه، اورادا قالمیشام! عؤمرومده بیرجه دفعه بئله، اوره کدن گولمه میشم! آتامین آنامدان سؤنراکی آغیر یاشامی تکجه خاطیرم ساییلیر. اوجسوز- بوجاقسوز جینایت، آتامین یاشامینا دامغاسینی ووران بیر آجی هئکیهدیر! خسته آتامین آنیلاری، آرتیق منیم آنیلاریم چئوریلیمیشدیر. بئله کی، بو گون اوزومو دوشونورکن آتام گوزومون اؤنونه گلیر! آتامی دوشونرکن، سانکی اوزومو گوزگوده گؤرورم. آتاملا من سانکی انکیز قارداشلاریق. حتّی آلینیزیسینا تابع توتولان ایکی یاپیشیقلی اکیزلر کیمی ایدیک!
- بیراز آتاندان آنلادا بیلرسنمی؟ آخی، بیزلرین قاریازیسی چوخ بنزردیر، غلام قارداش!
- یوخ! تبریزده یاشانانلارلا، ۱۸-۱۹۱۷ ییللرینده خؤیدا، سالماسدا، اورمودا یاشانانلاری بیر توتماق اولماز! تبریزده بیر میلّتین میلّی ایراده سی قارشیسیندا جینایت تۇرمیدیلدی. منیم خؤیومدا، اورمودا، سالماسیمدا، حتّی قوشچودا، کؤهنه شهرده الی یالین میلّتین اوزه رینه تۇپ قورشونو یاغدیدیلار. ایلک اثرمنی-آسورو بیرلیکلرینین جیلولاری، سؤنرا جینایتکار ایسماعیل سیمیتقو! بونلار روسلارین و اینگیلیزلری یاردیمی ایله یوز مینلرله تورکو قیرغین ائتدیلر، سؤی قیریم یاراتدیلار! تبریزده میلّتیمیزین

ایگیدجه "یاشاسین آزادلیق" دئییه-دئییه دار آغاجینا چیخماسینی من
گوزومله گوزموشم. "اؤلوم اؤلسون شاها" شو عارلاریندان تنهران
تیترمییدی! آنجاق، اورمودان؟ میلتیمیزین باشینا گلنلردن هنج
کیمسهنین خبری یوخ ایدی! نه آزادلیق، نه اؤلوم، نه یاشام، نه
سورغو و نه ده یانیت! ساده جه تۆپ گوڭله سی میلتیمیزین اوزه
رینه یاغیردی اورمودا، خویدا، سالماسدا، منیم آتا-بابا کندیم "سفر
قولو" دا...!

داملاجیق تر اینجیلری گنج چاووشون باشدان-آیاغینی بوروموشدور.
اؤفکله سسینده ایچ هایقیریقلاری آیدینجاسینا بللی اؤلوردو. قولامین
دانیشیغیندا داها چوخ ایچ هنیتلیسی ماراغیمی چکیردی. من، جیلولارین
پیسلیگینی آزادان-چوخدان بیلمده، قولامین دندیکلریندن جانیم
تیترمییدی. باشقا یاندان ایسه، اونون بونلاری یاشاماسی ایمکانسیز
گورونوردو! او، مندن ان چوخ بیر یاش بؤیوک اؤلا بیلردی. ایکی
یاشیدین بیر بللی بؤلگهده بو قدر فرقلی یاشاماسی اینانılmaz
گورونوردو! بو اوزدن سوروشدوم:

- غلام، بونلاری سن اوزون یاشادین می؟
- کنشکی یاشامیش اؤلسایدیم دا، آجی دؤلو نیسگیلینی گونوموزه
داشیماسایدیم! کنشکی من ده، بوتون عایلم کیمی وطن تورپاغینا
گؤمسیدیم! آتام کیمی، آنام کیمی، بابام کیمی! بونلار منیم اوز
آتامین، سنین کیمی وطنداشیمین ایسه معنوی آتالارینین حکایه
سیدیر. اون یاشلی قودرت علی بیر کنددن ساغ قالان تک اینسان
ایدی. مینلرجه دینج اهالیسی اؤلان سفر قولو کند ائرنی-آسورو
بیرلیکلرینین آنسیزین سالدیریسینا اوغرامیش! کند گنجلری سیلاها
ساریلیمیش! ائرنی یوروشو قارشیسیندا اینانılmaz دیرنج باش
توتموشدور! مینلرله تورکون قانینا سوسامیش ائرنی بیر کوماندیر
دیغاسی تورک گنجلری الیه اؤلدورولموشدو! ائرنی جانی سینین
اؤلوموندن سؤنرا روس، ائرنی، آسورو بیرلیکلری سفرقولو

کندینی یئرله بیر ائتمیشدیلر! بیر گون ایچینه سفر قولو کندی یئر اوزوندن سیلینمیشدی. قدرت علی دن باشقا کنده کیمسه دیری قالمامیشدی! قدرتلی گوزلرینی آچارکن اوزونو قانلار ایچینه گورموش! توپ گولملری اوشاغین گزوده سینی دلیک-دئشیک ائتسه ده، جانینی آلمامیشدی! او، اوزونو اولولرین پارام-پارچا اولموش جسدلری آراسیندا، چنشدیلی بیرتیجی جانوارلارین ایچینه گورونجه، بوتون گوجونو توپلایاراق بولگهمن اوزاقلاشا بیلیمیشدی! آناسینین، آتاسینین، باجیلارینین، قارداشلارینین، تانییدیغی-تانیمایدیغی هر کسین قانلی لشلری اوستوندن قاچان ۱۰ یاشلی قدرتلی، بوتون کندی قان ایچینه گورونجه دلی اولموشدو! قدرتلی باش گوتوروب سرملر کیمی داغا-داشا دیرمانمیشدی! سونندا آیقدان دوشموش جانی یورومک گوجونو ایتیرهرک دوشوب بایلمیشدی!

ائرنی جانلریله ساواشان بیر قروپ قیزیلباشلیغا باغلی "قیرخلار" ساواشچیسى، جاندان دوشموش طفیل اوشاغین نیشینی باسدیرماق اوچون یوروشلرینه آرا وئرمیشلر. آغلار گوزلریله قانلار ایچینه معصوم اوشاغی آستاجا باغرینا باسان ایگید تورک ساواشچی، اوشاغین نفس آلدیغینی دویارکن، وار گوجو ایله باغیرمیشدی: "دیریدی، دیریدی! اوشاق دیریدی!" اوشاغی قیرخلار قالاسینا گوتورموشلر! او، گون قیرخلار قالاسیندا سونیچ دولو آنلار یاشانمیش! او اوشاق قیرخلار قالاسینین یاشام سیمگه سی اولموشدو! ۱۰ یاشلی قدرتلی همین زاماندان بری قیرخلار ساواشچیلارینا قاتیلاراق، ائل قهرمانی کاظم خان قوشچونون یانیندان ایریلمامیشدی! کاظم خانلا گولور، اونونلا آغلایردی! هر ائرنی دیغاسینی یئرله سردیگینه اللرینی گویه قالدیراراق "سفر قولو شهیدلرینه قوتلو اولسون" دئیردی!

بنلهلیکله، قدرتلی نین یاشام اویکوسو قورشونلا باشلاپ، قورشونلا بیتیر! او، منیم آتام ایدی! او، منیم اوزبه اوز آتام ایدی!

او، ایلک کز کاظم خانلا تانیشلیغینی بئله آنلادیر: "گوزومو بیر ایگیدین توفنگیندن چکمیردیم. او، توفنگینی قورشوندان بوشالداراق الیمه وئردی. توفنگی الیمه آلا-آلاماز دنگم پوزولاراق بیله بوشدوم! منی گورن هر کس قهقههیه دولدو! اوتانجیدان آغلادیم! ائیوانبندان بیزی ایزلهین کاظمخان منیم یانیمدا گلهرک باشیمی سیغاللادی! اونون ایستی اللریندن ایچیمه بیر سئوگی ایسیتی سی سیچرادی!" او، باشیمی اللریندن آراسینا آلاراق سوردو:

«-او غلوم نجه یاشین وار؟ کیملردن سن؟ توفنگ قالدیرماق حله سنین اوچون تنز دیر!»
- عمیجان منیم ۱۰ یاشیم وار. کیسم یوخدو. آرتیق گندهجک یئریم ده یوخدور. بئش-اون گون اؤنجه بیر کندیمیز وار ایدی! ایندی او کند یوخدو آرتیق! چونکی، بیر کئندن یالنیز من قالدیم!»

او، منیم بو سوزومدم سؤنرا الینی اوزونه قویاراق آرخایا دؤندو. جیبیندن آغ یایلیغینی چیخاراراق گوزلرینی سیلدی! او، دؤنهرک منی باغرینا باسدی:

- «سنین آدین ندر؟»
- قدرت علی!
- گوزل آددی، قالسین! سن، بوندان سؤنرا منیم اؤز اؤغلومسان! یانیمدا قالا جاقسان، توفنگ آتماغی اؤیرنه جکسن. ساواشچی اؤلا جاقسان. بیر تورک کیمی ایگید، بیلماز، اوره کلی و کؤنوللو اؤلا جاقسان. دوشمنیه قارشى ایگیدجه ساواشاجاقسان، سون نفه سینهدک دیرنج گؤستره جکسن، روحونو اوجا توتاجاقسان، بیلمایاجاقسان! عدالت ماساسیندا اوره کلی اؤلا جاقسان!
عدالتسیزلییه قارشى اوره کلی داوراناجاقسان. عدالتسیز کیشی من اؤلسا بئله، اونو قینایاجاقسان! کؤنوللو اؤلا جاقسان! میلتنیه، وطنیه

قارشى بير اووج تور پاق، بير دونيا كۈنول اولاجاقسان! سن، بئله اولونجا بير تورك اولماغا حاق قازاناجاقسان! آتائين، آنائين دئييل، بوتون دوشمن خنجرينه توش گلмыш ميلتئينين اوجونو آلاجاقسان! اوچ آلندا بئله، عدالتسيزليك ائتميهجكسن! دوشمنين اوشاقلارينى اولدورميهجكسن! ائولر ينى اودا چكميهجكسن! حله دوغولماميش كۈرپه نين قانينا سوساماياجاقسان! ساواشدا عدالتين قوروجوسو اولاجاقسان. دوشمنله اوز-اوزه، گۈز-گۈزه ساواشاجاقسان! چونكى، سن بير تورك اولغلو تورك سن! سنى باشقالاريندان آييران دا بودور! آنلادينيى اولغولم قودرت!"

آتام دئيردى كى، "من كاظمخانين كيم اولدوغونو بو اوزل ليكليله اويرديم! كاظمخان قوشچو، قيرخلار كندينه قاچان بوتون اوشاقلارين آتاسى ساييليردى. او، تكباشينا بير ميلتين وارليغيني تانييان گنرچك بير تورك باشچيسى ايدى! بو اوزدن قيرخلار كندى "كاظمخان داشى" اولدو! بونو او ايستمهدى! بونو ميلت ايستهدى. ميلتين اونا اولان سئوگيسى، ياشام سئوگيسينه چئوريلدى! اورمودا، خويدا، سالماسدا، حتى قهرمانلار قايناغى تبريزده "كاظمخان" ادى گلينجه، سئوگى-سايغى سسلرى اوجاليردى! هر كس اونو اولوسون خانى آدلانديردى!

منيم آتامين ايکينچى ياشامى كاظم خانلا باشلادی! اونونلا سوردو! آيلار جا اثرمنيلره قارشى ساواشدى. قارداش تورك قوشونو ايمدادا گلدى! عيرق، ناموس، وارليق دوشمنيميزه چئوريلن اثرمنى، آسورو، روس بيرليكلرى سيچان يواسينا گيرديلر! اولوسوموز يئنيجه سئوينميه باشلاميشدى كى، بير ده كورد بلاسى باشيميزا قوندو! دوز-چورك بيلمز بير خاين كورد تئرو قارشيسيندا جاندان دوشموش ائل-اوباميزين يئنى سويقيريمي باشلادی! فورستدن يارارلاناراق، ياراغا ساريلميش قانماز كورد تئروريزمى اثرمنيدن بئتر اولدو! سيميتقو تئروريزمى دوز

یئهرک دوزقابینی سیندیردی! آذربایجانلی کورد بایراغی آلتینا
 چکمک احتیواسی ایله آلولاندی! اثرمنیدن اومودسوزلاشان
 روسلار کوردلره اوز چئویردی. روس سیلاح-سورساتی کورد
 عشیرتلیینه آخیندی. یئنه وطنی، وطنداشی قوروماق ایشی ایگید
 وطنسئورلره دوشدو. همین ائنادا آتام بیر یاراماز کوردون
 قورشونونا توش گلهرک، بئلیندن وورولدو! آرخادان گلن کورد
 قورشونو آتامی یئردن قالخماز ائتدی! ایفلیج آتامی، اری ساواشدا
 شهید دوشموش ۱۷ یاشلی بیر گلین قیز ایله ائولندیردیلر. گول
 چؤهره آدلی او گلین بیر اوغلان دؤغدو! او اوغلان منم! انا ۲۲
 یاشیندا قان قوساراق اؤلدو. او اؤلورکن منیم ۳ یاشیم وار ایدی!
 انامی خاطرلایمیرام. انامدان سوئرا اومورقاسیندا یئر سالان کورد
 قورشونو ایله بیرگه، آتاملا بیر نچه ایل یاشادیم. او، بوتون
 آنیلارینی منیمله پایلاشدی! داها چوخ گنج ایکن دونیانین بوتون
 آجیلاریندان قورتولدو! او، اؤلن گون، تکباشیما اوتوردوم گولدوم!
 هنج آغلامادیم، تکجه گولدوم! چونکی، آتامین قیوریم-قیوریم جان
 چکیشمه سیندن قورتولوشونو بایرام توتتموشدوم. او، کورد
 قورشونو قارشیسیندا آرتیق قیشقیرمیردی. آرتیق، دردین نه
 اؤلدوغونو قانلی دیرناقلاری ایله اوتاغیمیزین دووارلارینا
 ناخیشلامیردی! بو اوزدن، اونون اؤلوسونو سئوینجه قارشیلادیم.
 شوکورلر اؤلسون کی، منی کؤکسونه چکهجک اؤلان بیریبی
 قالمامیشدی کی ایچدن گلن سئوینجیمی کسه بیلسین! آتام
 کاظمخانین اؤلومونو میلی فاجیعه کیمی دیرلندیریردی. آتام اوز
 دورومو ایله میلیمیزین دورومونو عئینی لشدیریردی. او دئییردی:
 «"میلین ایگیدی اؤلونجه بئلی قیریلیر. بئلی قیریلینجا منیم کیمی
 یئردن قالخماز اؤلور! خانین اؤلومو ایله میلین بئل سوتونو
 قیریلدی! سینماز کاظمخان داشی کدرین اؤغوم-اؤغوم اؤلدو!
 اورمو و باتی آذربایجان اؤکسوز قالدی!"

- بیز میلنیمیزه اولان بو قدر ظولملردن خبرسیز قالمیشیق؟! بیز، نه اونوقتان، نه ماراقسبز خالقیق! ۲۰-۳۰ ایلینی اونودان میلن کسین لیکله بو گونلری ده تنز اونوداجاق! گنجیمیشیدن قاجاق بیزلرین گلهجگی ده، دومانلار ایچینده اولاجاقدير! بیز، نییه بئله بیک؟ هنج میللی عیرقیمیز یوخ؟ هنج ییه لنهجک ارده میمیز یوخ؟ هنج اوزوموزه گونجیمیز یوخ؟ بو دندیکلرینی انشیدیب، اه نینه بیم، منه نه دییه ن بیرسینین آدینی نه قویماق اولار قولام؟ بو گونهدک نییه سوسقون دایانمیشدین قولام؟ منیم بیلمهیه حاقیم یوخمو؟ قیریلان منیم میلنیم دئییلمی؟ قیران، تالایان، قولورجا باجیما، آناما، ایرزیمه تجاوز ائدن منیم دوشمنیم دئییلمی؟ اثرمنی، کورد، فارس و روس بلاسیمی، یوخسا اوزوموزون جاهیل لیگیمیزین سونوجومو دوشمنیمیز؟
- جوانشیر اوزونو چوخ قورجالاما! هر ایکسی ده داخیدیر. اوز جهالتیمیز و اوزگه لرین جهالتی! باخ! روسلاردان باشقا آدینی چکدیگین اوچ میلنن هانسی سی بیزدن نکالی دیر. بیز تاریخ بویو او خالقلارا اوستون اولموشوق. دؤولت، میلن، کولتور، قوروچولوق، یاشام کیمی گنیش آلانلاردا تورک میلنی سوز آغاسی اولوبدور. ایسلامدان اؤنجه و سؤنرا بؤلگه نین ان گوجلر او بقالیق لاری تورک آدیلا باغلی اولوب. بو گون دوشمن جایناغیندا اینله مین اورمو گولو بؤلگه نین ان ایلکین اوچ او بقالیغی اولان آراتتا دؤولتچیلی گنین مرکزی اولوبدور. منیم آتا-بابا شهریم خوی بو او بقالیغین بویوک بولومودور. آنجاق، بیزیم باشیمیزا نه گلیبسه، فارس لاری و بیزه سیغینان کوردلر کیمی داغلی توپولملاری قورودوغوموزدان ایرملی گلیب! عربلر فارس لارین وارینی-یوخونو بئر اوزوندن سیلرکن، تورکلر اونلاری یوخ اولماقدان قورتاران تکجه میلن اولوبدور. اونلارا یازیق دئییه-دئییه اوز دیلیمیزی اونوداراق فارس دیلینی یوخدان وار ائتمیشیک! کوردلری الیمیزله تورپاقلاریمیزا گنیرمرک اینسانلیق یاپمیشیق!

بوتون دونيا ايمپئراتورلوقلار ديللرينی ال آلتی خالقلارين بيرينجی ديلينه يوكسهده ركن، بيز ال آلتی خالقلارين ديلینی ايمپئراتورلوق سارايينا سؤخموشق. آتالاريميز، جاهان حؤكمدارى اولماق اوغرونا ۱۰ مين ايلليک داملا-داملا بيچيملنميش تورک کيمليگينين كؤكونو قازميشلار! بيز بؤيوك ميلت اولدوغوموزلا ياناشی، گئنيش اوره کلى، دار دوشونجهلى اولموشوق!!! يئنيدن ميلت اولماق ايستهييريكسه دار اوره کلى، گئن قافالى اولماغيميز گركدير، جواتشير!

- سؤن سؤزلرينی بير آز آچارسانمی، قولام؟
- ساده دئييمله سينيرسيز دويغولارى اؤنلهييب، سينيرسيز بئين گليشديرمهليك!
- دئديگندن بئله باشا دوشورم: " سينيرسيز دويغو تهلوکەلى، سينيرسيز بيلگى يارارليدير!"
- تام اوستونه باسدین، جواتشير. بيز بير ميلت اولاراق آشيري دويغوسالليق. بو دويغوسالليق گؤزوموزون بيلگيه يومماسينا نندن اولور!

بير ايل بؤيوجا بير دام آلتيندا ياشاماغا قارشى بير سويداش فاجيعه سينين اولدوغونو بيلمهديگيمه گؤره اوزومدن اييرهنيديم. اوز ياشيديم بير سويداشيمين باشينا گلنلردن خبريم بوخ ايدى. تانريم! بيز نجه ميلتيك؟ بيزه نملر اولوب؟ گؤره سن اوز وارليغينا بو اولچوده بيگانه قالان باشقا بير ميلت وارمی هئچ؟ اورمودا سويقيريم اولور، تبريزده کيمسەنين بيلگيسى اولمور! تبريزده شاه قيريجيلارى ميلتى بومباردمان اندير، اريدبلده بيلگيسيزليكدير! ائى تانريم! هانى تورک سنين گيزلى قيلنجين، عزيز اولسوندور؟ بومو سنين گؤسترديگين عزيزليک؟ سنين سئويملى دئديگين رذيل ليک دئييلمی؟ بيز تورکلرين بو دونيادا هئچ می دوستو يوخدور؟ حتى سن بئله، ائى تانريم؟

سون باهارین یارپاق تۆکومو، اوتن ایللرین قوروموش چچگی کیمی
 اؤنوموزو کسهجک، قارا قیشین قاپیدا اۆلماسینی آنیمسادیردی! قارشیدا
 آیدین بیر شئی گۆرونموردو. اومود آدیندا ایشیق ساچاجاق دان اۆلدوزو
 بئله، یوخ اۆلموشدو! ماشاللا خان ژاندارمالارین آختاریشیندایدی.
 اونون یوخ اۆلماسیلا، منیم ده اوزه ریمده گیزلی گۆزلرین ایزی
 گۆروردوم. جاببار عمنین دورومو گون گنچدیکجه پیسه دوغرو
 ایرملیله بیردی. او، آرتیق یئییب-ایچدیگینی قایتاریردی. بونولا بئله،
 جاببار عمنین هنج بیر شکایتینی ائشیتمیردیک. اونون یازدیغی آنیلاری
 هر گون قوردانا منه اؤختدوروردو! قوردانانین جاببار عمییه اۆلان
 سئوگی ایزلری گۆزیاشاریندا گۆرونوردو. قوردانانین چوخ گنج
 تاپدیغی بیر یۆلداش سئوگیسبله آلیشیب، آلولاندیغی آیدینجا بللی
 اولوردو! بو ایکسی نین بیر-بیرینه اۆلان بنزریلیگی ایچلرینه اۆلان
 ساخیلارلا اوزه چیخیردی. اونا گۆره، اۆنلرین داورانیشلاری تام
 باشقا-باشقا گۆزه ده بیردی. بللی کی، اینسانلارین بنزریلیگینی اوزه
 دنیل، ایچدن آختارماق گرکدیر!

بو اومودسوز اۆرتامدا، اۆلقانین اوچونجو کز گبه قالما چاپاسی دا بوشا
 چیخمیشدی. مورالار، اۆلان اوستو دوشوک دورومدا ایدی. کیمسەنین
 دئییب-دانیشما هوه سی قالمامیشدی. اۆلقانین هر دوشوکدن سؤنرا
 دونیاسی قارالیردی. انلمیرا حکیمین دئیگینه گۆره، تبریز
 حبسخاناسیندا گونلرجه چئشیدلی مأمورلارین تجیزینه اوغرایان معصوم
 اۆلقانین یومورتالیغی شیش گتیرمیشدی. اونون چوخ تنزلیکله خستخانادا
 یاتماسی گرەکیدیر.

ایمدن بیر ایش گلمیردی. برکتانین بیزه قارشی باخیشی دئیشمیشدی.
 آرتیق، بیزی اۆنجهکی کیمی بیه لنمیردی. حتّی بیزی، قیشدا اۆز
 باشیمیزین چاره سینه باخماقلا اویاریردی. بئله گۆرونوردو کی، بیزیم
 بورادا قالمایمیز ا هوه سی قالمامیشدی. قیزینین اۆلومو ایله بیرلیکده
 کورکهنی نین قاچماسی اونو چوخ سارسیتیمیشدی. سانکی او، قیزینین
 اۆلومونون و ماشاللا خانین قاچماسینین اۆجونو بیزدن آلماق

ايستەيىردى. حىتى بىزىم گليشيمىزله ماشاللاه خانين دئيشيدىگىنى ديله
 گنيرميشدى. تىبى كى، بو سوزونده حاقسىز دا سايىلمىردى. ماشاللاه
 خانين بىزدن انتكىلنمەسى دارتیشيلماز ايدى. او، گنرچكدن بىزىملە
 تانىش اولاندان سونرا اوزگور و اردملى داورانىشلار اورتايا قويوردو.
 قارشىمىزدا اولان قارا گونلردن چىخىش يولو اختاران فرج عىمى جانين
 چاباسى بىر سونوج وئرمىردى. او، ژاندارمادان بىزىم بورادان
 كۇچورولمە مىزى ايستەمىشدى. لاكين، اونون ايستىكى نين جاوابسىز
 قالماسىيلا ياناشى، اوزونون دە تهلوكەدە اولماسى اوزە چىخمىشدى. بئله
 كى، اوردونون اوست قاتىندان چاوش درويشلونون حاقيندا اوندان
 سواللار اولموش و ژاندارمانين رسمى بىلگىسى ايستەنيلمىشدى. بو
 ايسە، اولار يىن يىن يىن يىن يىن يىن يىن يىن يىن يىن يىن يىن يىن يىن يىن
 آردى-آردىنا گلن اولومسوز اولايلا، سورگون اومودلار يىمىزى دريندن
 سارسيدىردى. ايش او يىره چاتمىشدى كى، هامى قاقماق فيكرينه
 دوشموشدو. آنجاق، آرامىزدا قوجا، اوشاق و خستەلر يىن اولماسى ان
 بويوك پروبلەم ايدى. ايلك اۇنجه فرج عىمى جانلا، قولامىن بورالاردان
 قاقماسىنين اولومسوز و اولوملو يۇنلرينى اختارىردىق. باشقا ياندان
 ايسە، من "بدر اباد" شەرجيىندە تانىش اولدوغوم اوروج بئىدن بىر ايز
 بوراخىلىشى گوزلەيىردىم. او، منىملە ايليشكى قوراجاينا سوز
 وئرمىشدى. من اونا اينانيردىم. اوندا اولان ايناملى داورانىش منە گوج
 وئىردى. آنجاق، آرامىزدا اولان داغلار-درملر بويوك انگل
 يارادىردى!

بو اولومسوز لوقلار بىر دە جاببار عىمينين دورومو كۇلگە سالماقدايدى.
 قورو نفسىلە اويوندويوموز عىمينين دورومو سون درجه كرېتىك ايدى.
 جاببار عىمينين بوغازى آرتىق سو-چورك توتوردو. بىز، بو دە يىرلى
 يۇلباى يىمىزى ايتيرمك آستاناسيندايدىق. هر آن عىمينين سۇنلانماسى
 گوزلەنيليردى. اونون آنيلاز دفتري اليمدە اولان ان دە يىرلى خزينه
 ساييليردى. جاببار عىمى بىر ايل بويونجا يازديغى خاطيرلرينين كىتاب
 اولماسى آرزوسونو بئله ديله گنيرىردى:

- جاببار عى: ۱۹۲۰-جى ايلده دۇرد-بئش دوستوملا بىرلىككە شەيخ محمد خىيابانى نىن نىسكىللى اۆلومونون نىنلرىنى ارشدىرماق اوچون بىر تاكىم اۆلوشدوردۇق. هر هفته نىن سون گونلرىنە بىلدىكلرىمىزى پايلاشماق درىن سونوجلار الدە انتدىك. او زاماندا بىر بو بىلگىلرى بىنى اوروغ و نىسبە چاتدىرماق اومودوندا اۆلموشام. ايندى اليم بوش، اورگىم تىكان-تىكاندىر.

اورتادا اۆلان-قالان بىلگىلر وارسا دا، چوخو پوپولار و ژورنالىستىك يازىلاردىر. بو يازىلار بىن درىن دوشونجه اورتايا قويماغىنا اينانمىرام. بو گنجلىگىمىز بىن اوزه رىنە هر زامان سىياسى باسقى ياپىرىق. اما، دوشونجه نىن اساس تمەلى ايدئولوژى و فلسفى بىلگىدن قايناقلاىر. بىز، گلەجگىمىزى دۇغرو تملار اوزه رىنە قورماغا چالشمالى بىق. بونون ان بۆيوك اۆرنىگى بىزىم بورالاردا اۆلماغىمىزدىر. بىزىم بورالاردا ايتىب-باتاراق اۆلدويوموزو كىمسە بىلىرمى؟ بو نىنلرى اۆربايجان قىزىتىدىن اۆيرىنمك اۆلماز! اۆربايجان قىزىتى مىللى دۆلتىن چۆكوشونو سادجه دوشمنلرىمىز بىن گۆزۈندە گۆره ر. انجاق، گرچكى اۆيرىنمك اوچون داها درىن، داها دوشونجهلى اۆلماق گركدىر. ان بۆيوك آرزوم، بو يازىلار بىن گىجلىرىمىز بىن الينە چاتماسىدىر.

بوگون پايىزىن سون يارپاق تۆكۈمۈ ايله بىرلىككە ائويمىز بىن اورتا ديره گى، هر كسىن سئويملى سى، بۆيوك اۆيرىتمىن، جاببار عىمىن بىن ده عۆمۈر يارپاغى ياشام آغاجىندىن قوپاراق تۇرپاقا قوشىدۇ! او بۆيوك اىنسان بىر ابل بويونجا خستە جانيلا يازدى، يۆل گۆستردى، اومود وئردى و بىزدىن ايرىلماسىيلا هامىنى ياسا بوغدۇ! آرتىق بوندىن سۇنرا جاببار عىمدىن قالان خاطىره دقترى بىزىملە ياشايدىق! جاببار عىمىن بىن اۆلومۈ ايله اونون بىرىنى دولدورماق كىمسە قالمادى. بو بوشلۇغو هر كسىن آرتىق قوردانا حىسدىردى. قوجا اناىمىز بىن جاببار عىمىيە اۆلان اوستون سئوگىسى كىمسەيە گىزلى دىيىلدى. جاببار عىمدىن سۇنرا قوردانان بىن ياشام هوە سى اۆلدوقجا آلمىشدى. بونو ديله گىتىرمە

سه بئله، داورانیشلاری، باخیشلاری یانسیدیردی. جاببار عمینین
اؤلوموندن ان چوخ اوزولنلرین بیرى ده فرج عمیجان اؤلدو! او،
گونلرجه یالنیز باشینا حووض قیراغیندا اؤتوروب دوشونوردو. بلکه
ده، ایچینی قووران گیزلیريله نئجه باش ائدهجگینی، نئجه اؤده
شهجگینی دوشونوردو. بللی اؤلاسی، عمیجانین قارشیسینی کسن نسنل
اؤلایلار دئییل، ویجدانی سیزلادان اؤزنل دوشونجهلر ایدی.

سس-سمیرسبز اؤلدوزلو بیر آخشامدا، بدیع آباد کندیندهکی ایکینجی
قیشیمیزین آستاناسیندایدیق. قارلی یاغمو کولکلى حله باشلاماسا دا،
سوموکلری سیزلاندیراجاق قارا چیزمهلى شاختا قیشین ایزلری باشیمیز
اوستونده اسمیه باشلامیشدی! آرامیزدا سورگون اسارتيله اویم
ساغلايان کیمسه یوخ ایدی! بوتون اومودسوزلوقلارا آرتان جاببار
عمی، سونا آنا، جاهانکیشی عمیجان، سود آمر ترلان، گۆزل قوزو،
نرگیز خالا، هابئله اؤلقانین آردی-آردینا دوشوردویو اوچ بالامیزین
یؤخلوغوندا قارشیدان گلن قارا قیشلا نئجه باش ائدهجگیمیزی
دوشونوردوک.

جاببار عمینین اولندن اؤنجه قوردانایا تاپشیردیغی بیر سون ایستگی ده
اوزه چیخمیشدی. قوردانانین آچیقلاماسینا گۆره، جاببار عمی ائلمیرا
خانیملا کیشیخان عمینین ائولنمک لرینی اویغون ساناراق سؤیله
میشدی:

- کیشیخان بئی ائلمیرا خانیملا گؤنول قاپدیرمیشدی. بللی اؤلاسی
ائلمیرا خانیم دا اونا قارشى بوش دئییلدیر. آنجاق، هر ایکسی ده
بونو آچماقدان قاچینیردیلار. کیشیخان بئی، اؤزونون ائلمیرا خانیملا
قارشى اولان دویغولارینی منه آچدیقدان سؤنرا، بونو آنلادیم.
منجه، سکینه خانیم، سن ائلمیرا خانیملا بونو دانیش! هر ایکسی
ده ایگید اینساندیرلار. بو قریب-قوربت یئرده بیر-بیرینه گۆز-
قولاق اولارلار. نندن اولماسین! بوندان داها یاخشی نه اولار کی!
هر ایکسی نین ده احوالاتی گۆزقاباغیندادیر. بیر ده، ائلمیرادان

يانا گوزو آچیق گنتمک ایسته میرم. اونون باشینین بیرینه
باغلانماسی چوخ اؤنملی دیر. او کس، تانیدیغیمیز کیشیخان
اؤلارسا، نه یاخشی!

قوردانا ائلمیرا خانیملا چاوش درویشلونون آراسیندا اولان باخیشلاری
ایرملی سورموشدور. آنجاق، بو باخیشلارین سؤگی دئییل، یاخین
آرخاداشلیق اولدوغو بللی اولونجا، ایشین چوزومونه باشلامیشدی.
قوردانا بو مسله ایله باغلی ائلمیرا خانیملا بیرلیکده قولام بئی دینله
میشدی. اؤنلار ایسه، آرالاریندا ۲۰ یاش فرقین اولماسینی ایرملی
سورمرک باجی-قارداش سؤگیسینی سؤیله میشلر. قوردانا بونو هر
ایکسینین آغزیندان ائشیدندن سؤنرا حرکتک گلهرک ایکی سؤیملی
سویداشیمیزین ائولنمه ایشینی بیتیرمیش، آنجاق ایشین تام سونوجا
وارماسینی جاببار عمینین اولومونون قیرخیندان سؤنرایا اثر تله
میشدیر.

بیر سویوق قیش گونونده ایکی قاتیر و ایکی ائششکلک بابا قاسیم کندینه
یؤلا دوشدوک. مقصدیمیز آغاشئخ صادق آغانین موبارک قوللوغو
ایدی! گویا کی، بو موللا اولمادان ایکی کؤنولون بیرلشمه سی
ایمکانسیز ایمیش! کیشیخان عمی، ائلمیرا باجی، منیمله قولام سودان
چېخمیش سرچهلر کیمی آغانین قاپیسینا دایاندیق. قاپینی دؤیوب ایچه
رییه گیریش ایدنی آلدیق. اولقا کیمی ائلمیرا خانیمین دا کیملیگی نین
یؤللاردا ایتیب-باتماسینی ایرملی سوردوک. آغا اوزانیدیغیمیز قیرمیزی
بوخجانی یاغلی گؤرونجه سؤردو:

- خانیم باجینین آدی ندیر؟
- کیشیخان عمی: حاجی شئخ آغا، کنیزینیزین آدی "ائلمیرا
تبریز آبادی" دیر. آتاسینین دا آدی حوسئن قولودور.
- آغاشئخ: نه، نه؟ ائمی نه؟

- انلمیرا حاجاغا! تبریزده بئله آدلار چوخدور.

- اونو یازین منه!

اۈنجهدن حاضیرلانمیش نوسخه‌لرین دۆلدورولماسی ۱۵ دقیقه چکدی. بئش ایضا یلا سونا چاتان کبین کاغیذینین بیر ییزه، بیر ایسه آغاشیخین آرخیوینه وئریلدی. همین گون، عۆمرومده گۆردویوم ان سس سیز توی تۆره‌نیه ایکی سئویملی میز ائولندی. ایچیمیزده چوخ سئوینرکن بو ائولنمه گین باش معمار ی اۆلان جاببار عمینین یۆخلوغوندان اوزوموز گولمز اۆلموشدو. جاببار عمینین سون ویدالاشما آنلاری بیر هئیکل کیمی یاشادیغیمیز یئرین قاپی - باجاسیندا دو بولوردو. آچیقجاسی کیشیخان عمیله انلمیرا باجینین خوش گونو جاببار عمینین کۆلگه سینده قالمیشدی. بونو هر کسدن چوخ، بئی ایله گلینین اوتانچاق گۆزلریندن اۆخوماق اۆلوردو. او گون ده بوتون سئوینچ و کدریله سونا اردی. سوبایلاردان ایکسی آزالاراق، یئنی بیر عاییله آرتدی. یاشام یئنه تام سس سیزلیکده سوردو. قیشین شاختالاری گنچن ایلدهکی کیمی یاخیب-یاندرماسا دا، تاوانسیز جانلاریمیزی اۆز ائتگیسی آلتینا آلمیشدی. بئله دوروم بیزیم اوچون آرتیق بیر آلیشقانلیق ساییلیدی. برکتاغانین بیزه قارش ی اۆلان اۆفکه سی بیراز آزالمیشدی. کنچمیشدکی کیمی اۆلماسا دا، آراحیق اۆز نۆکرلری آراحیلیغی ایله حالیمیزی خبر آلیردی. همین گونلرین بیرینده گۆزلهنیلمز بیر قۇناق قاپیمیزی دۆیدو. اۆلکا قاپینی آچاراق سسلندی:

- جوانشیر، گل قاپیبا، قۇناغین وار!

قاپیدا بدراباددان گلیمش اۆروجو قارشیمدا گۆرونجه شاشدیم. قوجاقلالاراق اۆلکا و باشقالاریلا تانیش ائتتیم. او، "گنل باغیش" (عمومی عفو) اۆلدوغونو دئیرکن جیبیندن آزاللیق سندینی چبخاریب گۆستردی. ایلک اۇنجه اینانماساق دا، بلگه‌نین دوغرو اۆلدوغونو قبول

انتدېك. بلگهنى الينه آلان فرج عميجان چاشقېن باخيشلار ايچېنده گئرى
چئويردى. هر كس بير قوتسال يازى كېمى بلگهنى سايغېلا گوزدن
كئچيرمهيه چابا گؤستريردى.
ايچېمىزده بويوك بير هيجان دوغماغا باشلامىشدى. تنزليكله بيزيم ده
سورگون حياتيمىزىن سونا واراچاغينا سئوينير دېك. آنچاق بونو
گوزلەمەك اولماز! بير آن اۇنجه ايشين آردىنى توتماق گركدير دئيه،
اوزگورلوك پلانىمىزى توكمهيه باشلادىق. يئنى اومود، يئنى اوداق،
وطنه دۇنوش اتموسفئرى كېچىكدن بويويه، هر كسى هيجانا
بوغموشدو. اۇروج بورايا اوزگور اينسان اولاراق گلەيشيدىر. بيز ده
ايستەديگىمىز يئرە اوزگورجە گنتەك حاقينا قوشاچايىق. يالنىز بير
بىلدىريم، بير فرمان بو يازىق گونلرېمىزە سون وئرمەكدى. اۇروجون
گلەيشىلە بايرام هاواسينا بورونن بىزلر اوچون آيرى ندنلر
اونودولموشدو. اۇروجون سادجە بيزە خوش خبر قاراقوشو اولماسىنى
دوشونركن، اوندان گلن باشقا بير اوزل بېلگىدن قافام قارماقاريشىق
اولدو:

- جوشىر، ماشاللاھ خان منىم ائويمە گىزلەنىيدىر. او، خورم آباد
بۇلگە ژاندارماسى الېندن قاجارق منە گلدى. باشينا گلن هر شئى
منىملە پايلاشدى. آروادىنىن دوغال اولومونون ماجرالىنى
آنلداراق گوز ياشلارى دورموردو. آروادىنىن نئجە خستە
اولدوغونو، اوتوز ايلە ياخين بير زامان ايچېندە اونا نە خىدمتلر
انتدېگىنى، اونا اوزوندن داھا چوخ قورودوغونو تېترەك دىلېلە
آنلاتدى. بوتون بو ايشلرېنە قارشى اولوسونە-دىرىسېنە پول
كسېلدىگىنى دئدى. سىنېلە اولان پلانلارېنى منە آنلاتدى. سىنېن
يولونو گوزلەديگىنى بىلدىردى. او، ايندى منىم ائويمەدىر. من،
دۇنر-دۇنر تېرىزە قايتماغى دوشونورم. بوندان اۇترو ائويمى
بوشالتمالى يام. من، اونا سىنېلە گۇروشوب بدرابادا دۇنمەيه سوز
وئردىم. بو سوزلرى تەكجە سىنېن بىلمە گىنى اىستەدى. او، سەنە

- چوخ اینانیر. بو دونیادا یالنیز جا سنین دوستلوغونا گوهنیر. منی ده سنین دوستون اولراق قبول ائتدی. بلکه ده، ایندی منه اینانماقلا بویوک ریسکه گیرمیش اولدوغونو دوشونور!
- اوروج بئی، ایندی من باشیمی ایتیرمیش دورومدایم. اینان کی، سنه نه دئییه جگیمی بئله، بیلیمرم! بیر طرفدن بیزیم آزادلیق فرمانیمیز گلیر، بیر یاندان ایسه گوردیوم ان دوزگون یابانجی بیر اینسانین باشی داردادیر! سن، حله لیک بیزیم قوناغیمیز اول! سندن سوروشان اولسا، تبریزدن دوست اولدوغوموزو دئنه! قوی هر کس بئله بیلسین! گرک اولسا، من اوزوم بیلدیگیم آدمالارلا گنرچگی اورتایا قویاجام.
- من سیزین یانینیزدا چوخ قالا بیلرم. دندیگیم کیمی، تنز دؤنوب تبریزه قاییداجام. بو اوزدن سنینه تۆکدویوموز پلان دا آرتیق اولمایاجادیر. سیزین ده تنزلیکه تبریزه دونهجه گینیزی اومود اندیرم. سیزه ده همین گونلرده عفو گلملیدیر!.

اوروجون دؤنمه سیندن ۱۰ گون سؤنرا ژاندارمادان سیزان خبره گوره، باشچاوش بابیرامیله چاوش درویشلونون توتولاراق، تنهرانین اوردو محکمه سینه وئریلمه سی، گۆزلهدیگیمیز اومودو یاسا چئویردی. بونولا باغلی قوردانانین ایستگیله اوز آرامیزدا بیر دوشونمه توپلانتیسی قوردوق. بوتون وارساییملاری آلت-اوست ائتدیک. توپلانتینین مصلحتینه گوره، عمی جانلا قولامین قاجاق یوللا تنهرانا گنتمه سی ایرملی سورولدو. آرتیق، آزادلیق بلگه سینی گۆزلهمه بین آنلامی یوخ ایدی. بو ایکیسینه قارشى "ایرانا، شاها خیانت" حؤکمون چیخاریلما سينا کسین گۆزله باخیلدی. بللی اولاسی بدیع آباددا باغیش دئییل، اولوم حؤکمو یولو گۆزوکوردو! بورادا "اولن اولسون، قالان ایسه، برکتاغنین مالی اولسون" آلیش-وئریشی یاپیلیمیشدی! اویغون گۆرولدو کی، ژاندارما ایزینى گۆرن هرکس بیزه خبر

وئرسین. قاچما یۇللاری تیتیزلیکله اینجلنسن. ژاندارما ایزی گورونورسه، چاوشلارین آز بیر زامان ایچینده یاماجلاردان آشراق گیزلنیمله سی ساغلانسن. بیر نجه گون ایچینده چاوشلارین خورمابادا گندهرک، اورادا ماشاللاه خانین یاردیمیلا تئهرانا قاچماسی دوشونولودو. آنجاق، اونلارین ماشاللاه خانایا قوشماسینین یولو مندن گنچیردی. بئله کی، من نجه اولورسا- اولسون بدرابادا گنتمهلی، ماشاللاه خانای گورمهلی، ایشی دوزه نه قویمالی ایدیم. ایشین بویوک ریسکینی هامیمیز دوشونوردوک. آنجاق، قارشیمیزدا باشقا چاره یولو گورونموردو. بو اوزدن، منیم بو ریسکلی ایشیمه اولقا تپکی گوستردی:

- جوانشیر، سن هر هانسی ایشینی منیمله ده دانیشمالی، دوشونجه می اویرنمهلیسن. بیز اولی بیک. هارا گندرسک، بیرلیکده گندهجه بیک. بو کز سنینله من ده گلهجگم. توتولارساق بیرلیکده، قورتولورساق بیرلیکده اولاجاییق. بوندان باشقا هنج نیه راضی دئیلم.
- فرج عمیجان: اولقا قیزیم بو یوللار باشندان-باشا تهلوکه دیر. باشدا ژاندارمالار اولماقلا بیرتیجی جاناولاری دا دوشون! تانری قوروسون بیر اولای اوز وئرسه!
- اولقا: عمیجان، من بو ایکی ایله نملر یاشامادیم کی! بیر آزینی سیز بیلیرسینیز، بیر چوخونو من اوزوم بیلیرم! بو یاشیمدا قوجا آداما بنزمیرم آرتیق! بو یاشاماق دئییل کی! بیر ده، من کیمسه یوک اولمارام. اوز باشیمین چاره سینه باخارام! سیز، منه گوره ناراحت اولمایین لوطفا! جوانشیر گندرسه، من ده گندهجگم!
- قولام: باجمیزین حاقی وار، منجه! بیزیم آدیمیز اورتادا اوینایرسا، موطلاق اولقانیین دا فاطما یالانی اورتایا چیخاجاق! حتّی ائلمیرا خانیمین بئله آدینین چیخماسی دوشونولمه لیدیر. قالدی کی، قورد-قوشلا ژاندارمالار! آلاه ائله مه سین بو یولدا جوانشیرین باشینا بیر بلا گلرسه، اولقانیین دورومو نجه اولاجاق؟

- قوردانا: اوشاقلار بیر آز ال ساخلایین. بیز، اۇنجه ژاندارمایا باش وورمالی ییق. اۇنلارا آزادلیق بلگه سینین چیخماسینی دئمەلی ییک. اۇنلار، شاهین عفو فرمانینین نییه اویغولانماسینا جواب وئرمەلیدیرلر. منجه، بیزیم بو ایشیمیزین ایکی خئیری اۇلاجاقدیر. بیرینجیسی سرکارلارین دورومو ایله باغلی بیلگی الده اندمجه ییک، ایکینجیسی اۇرتادا امیرین اولوب-اۇلماماسینی اویرنهجه ییک. ایذن وئرن صاباح تئزدن منیمله کیشخان بئی ژاندارما دوراغینا یوللاناق. اۇردان دۇنر-دۇنمز سون دورومو دئیرلندیرک.
- انلمیرا باجی: سیزی بو قیش هاواسیندا یۇلا چىخارماق دلیلکیدیر. سیزین گندیب-دۇنوشونوز چوخ چتین ایشدیر! سیزی، بئله بیر یولجولوغا بوراخماق گرکدیر.
- قوردانا: (گوله-گوله) انلمیرا قیزیم، قۇرخما اۇزومو قوردا-قوشا یئم ائدرم، سنین کیشینه ظفر تۇخوندورمارام! اونو ساغ-ساغلام الینه وئرم!
- انلمیرا باجی: سکینه آنا سن بیزیم هامیمیزین سئویملیسی سن. تانریدان سنین جانینین ساغلیغینی تمنا ائدیرم. سن اۇلماسان، بیز اۇکسوز قالاریق. سۇز سوز کی، کیشخان بئین ده اۇز یئری وار. (باشینی یئره سالاراق) حله منیم اوچون!
- قوردانا: انلمیرا قیزیم، یاھو دئییب یۇلا چیخمالی ییق. بو قیش اوزون سوره بیزیمله اۇلاجاق. من، هامینین بورالاردان قاچماسینی دوشونورم. زامانی ایتیرمەدن بیر یول تاپمالی ییق، قیزیم! سیز، بورالاردا گۇزدە-قولاقدا اولونوز. بیز، گندیب-قاییداریق. نیت هارا، منزیل اورا!
- کیشخان عمی: من ده قوردانامیزین قورد اورگینه گیریپ یاھو دئییب یۇلا چیخماغا حاضیرام! انلمیرا، نیگاران اۇلما! گندیب یاخشی بیلگیلرله دۇنجهجه ییک.

هر زامان اولدوغو کیمی قوردانانین منطیقی قارشیسیندا تسلیم اولاراق قارلی صاباحدا ایکی یولجوموزو اوغورلادیق. آرتیق هاوانین نجه اولماسی، قارشیمیزا نه چیخماسی اونملی دئییلدی. قورد تهلوکه سی وار سوزو قارشیسیندا "قورد موبارک حنیواندیر! قارشیمیزا چبخار سا، ایشیمیزین اوغورلو اولاجاغی کسیندیر!" یا هو، یا مولا" دئییب یولا داوام!" دئیهرک یئنه اوز اینانجی نین اولوغونو گؤسترمیش اولدو، قوردانا!

هر گون کبچیلیمده اولان سورگون قافيله میزین دوزولمز دورومو گرگین عصبلریمیزین دارماداغین اولماسینی تنزله شیریدی. توپلوم ایچینده هر بیر سوزون سرت یانیتی اوزه ده بیردی. گنت-گنده ایچیمیزده اولان اومودلار توکهنیردی. جومله لر اولدوقجا قیسا، آنلامسیز، اینامسیزلاشمیشدی. گورونوردو کی، بیر-بیریمیزه قارشی دئیجهک سوز قالمامیشدی! حتی، منیمله اولقا آراسیندا آنلامسیز دارتیشمالار باش وئریردی. اوللاردان بیرى همین گونلر باش وئردی:

- اولقا: منیم قارا یازیم سوردوکجه، سنین مندن اوز اقلاشدیغینی دویورام. من، اوزومو یالقیز گورورم. سن بئله منیمله ایلگیلنمیرسن. بو گنج چاغیمدا دورد دوغمامی، بیر ده دوغانان داها آرتیق سئودیگیم بالامی ایتیرمیشم. بو دونیادا سندن باشقا کیمسم قالمايیب. سن ده بالیق کیمی الیمن سوزولمک ایسته بیرسن. مندن دؤیدونسا، بونو دیک اوزومه دئنه! منیم اوچون بو دونیادا آجیدان باشقا داد قالمايیبیدیر. منیم اوزومه باخا-باخا دنکی، "سنسيز یاشام منه حارامدیر!" سوزونون دؤغرو-دوزلوگونو گوزلریندن آنلايیم! بوندان سؤنرا منیم اوچون اونملی اولان سوز دئییل، عملدیر! منی باشیندان انتمک اوچون قاچماغا گرک یوخدور! انله بورادا دا منی بوراخماقدا اوزگورسن!

- اولقا بونلار هاردان چیخدی؟ منیم سنه قارشی نه زامان سئوگی آزیلیغیم اولوب! منیم اوچون سنسيز اولماغین آنلامی یوخ! سنسيز

اولماقدانسا اولوم داها ياخشى! من نه زامان سنى بوراخماغى
دوشوندوم؟ بو سوزلرينى ندن انشيديرم! منيمله گلکم ايسترسن
گوزوم-باشيم اوسته! اما لوطفا بير ده سندن دوياجاغىمى ديلينه
گتيرمه سئوگيليم! من سنسيز سودان چيخميش باليغا بنزرم! من
سنى چوخ سئودىگيمدن منيمله گلمه گينى دؤغرو سانماديم. من
گنديب دؤنهجگم. سؤنرا هارا گندرسک، بيرليکده گندهجه ييک. من
سنسيز بير يتره گنده سى دئييلم!

- بيز آغير گونلرين دوستو، سئوگيليسى، ائشى اولموشوق. بيز،
ايكى گنج کيمي بير-بيريميزى سئومه ميشيک. ال-اله، قول-قولا،
دوداق-دوداغا سئويشمه ميشيک. بيز، آچيق باخيشلا، سئودالى
گوزله، اورک آتيشى ايله بير-بيريميزه عاشيق اولماميشيق کى!
بيزى، بير-بيريميزه ياخينلاشديران، تانيشلانديرىب قوشدوران
قارا يازغيميز اولوبدور. بيز، بيرجه خوش گون گورمهديک کى،
احتياج ديشيندا سئوگى نين نه اولدوغونو آنلاياق. بيز ايکيميز ده
احتياج محصولو، سياست قوربانى ييق!
- اولقا! بسدى داها ائشيتمک ايستميرم! منيم اوچون سئوگينين حددى
يوخدور. سرحدسيز سئوگى جان چکن بير هوسدير. اونوما کى،
من سنى سئورکن بنينيم دئييل، اورگيم تيترهدى! ديليم دئييل،
باغيريم ديللندى! سن نجه بئله سوزلرى ديلينه گتيريرسن! بيز،
چوخ چتين گونلر کئچيرديک. من، سنين سود امر کورپمنى گورمه
سم ده، اولومونه بيرليکده آغلاديق. آتاسيز بير فيدانين آناسى
دؤنارکن، آنا-آتاليق گوره وى بؤينوموزون بۇرجو اولدو!
سئوگيميزين اوچ چيچگى گول اولمادان سولدو! بونلار نييه سنه
ثوبوت وئرмир، اولقا! من سنى بنينيمله دئييل، اورگيمله سئويرم!
اورک ايشى حساب-کيتاب ايشى دئييل. اورک ايشينين نه
اولدوغونو سنييله اويرنديم من! منى سئوگيمدن اوزاقلاشدیرما
اولقا! منى يالوارتما اوزونه!

- جوششیر! یالواران منم، سن دئییلسن! منی ترک ائتمه دیه ن منم،
سن دئییلسن! تمیز سئوگیمی سنه آنلاتماغا چالیشیرام! سن بو
دونیدا تکجه وارلیغیمسان دئین من دئییل می؟! منی بورالاردا
بوراخما دئین من دئییل می?!

قوردانا یلا کیشیخان عمینین قار-بوز ایچینده بدیع آبادا دؤنمه سی هر
کسی سئویندیردی. بو ایکی قوجامان اینسانیمیزین بوندان اؤنجه اورتاق
اؤز وئریسی ائل ایچینده اؤرنک اؤلموشدو. آنجاق، بو صفرلرینین بیر
دستان اؤلماسی قاجیریلماز قهرمانلیق ایدی. اؤنلار، ایکی جانلی اینسانا
دئییل، ایکی بوزدان یؤنولموش هئیکله بنزه بیردیرلر. هر ایکسی نین
دیلی توتولموشدو. ائلیرا و سارا خانیملارین چاباسی ایله کیشیخان
عمله قوردانانین دؤنموش پالتارلاری چیخاریلیب قورو گئیمله
باسدیریلدیلار. او گونون سون ساعاتلاری هامیمیز اوچون قورخولو
حیاتیمیزین بلکه ده، ان قورخونج گونو اولدو. سونا قالان ایکی گوزملین
ایتیریلمه قورخوسو جانیمیزی تیتیرمدیردی! او گئجه نین سونوندا
کیشیخان عمی و قوردانانین ساغلام یاتماسیندان آرخایین اولونجا، بیز
ده باشیمیزی یاستیغا قویدوق.

بو گون تؤوله ایشلری قیرخ بئش-اللی یاشلاریندا اولان کامیل بئيله
قولامین اوسته سینه وئریلمیشدی. آنجاق، او گئجه منیم گوزومه یوخو
گئتمه دیگیندن، تؤوله یه باش چکدیم. تؤوله یه گیرر-گیرمز یولدان گلن
انششکلرین بیرینی جانسیز اولاراق یئرده گؤردوم. بللی کی، یازیق
انششک دونه نین یول ساختاسیندان جانینی قورتارا بیلمه میشدی.
انششگین اؤلمه سیله قوردانانین اوزگونلوگو گوزلریندن اوخونوردو!
اوچ-دؤرد گنج ائوداشیمیزلا بیرلیکده دیز بویونجا بوزلو قار ایچینده،
اؤلموش انششگی تۇرپاغا باسدیردیم. آخشام چاغی قوردانا ایله
کیشیخان عمی ژاندارمادا اولان گوروشلرینی بیزیمله پایلاشدیلار:

- کیشیخان عمی: گوردویونوز کیمی ساغ-سالامات گئدیب گلدیک.
طالع بیزی یاشاتدی. یولدا قو ووروب قولاق دولوردو. گئدیش-

گلدیگیمیزده یول بویونجا جانلی بیر یسینی گۆره بیلیمه دیک. بوز
 کیمی شاختا آز قالا قانیمیزی دوندوروردو. سانکی باشیمیز
 اوستونده بیر معجزه دولانیردی! بیزی بورایا، سیزین یانینیزا
 چاتدیران دا، انله او معجزه اولدو! بیزیم اورایا گئدیش-گلیشیمیزین
 سونوجو ایسته دیگیمیز کیمی اولماسا دا، تام دا بوش کئچمیدی.
 بیرینجی، ژاندارما دوراغی بیر یئنی چاوشلا اوچ عسکره
 قالمیشدی. کئچمیش گل-گنتلردن خبر-اتر یوخ ایدی. بللی اولان
 قیش چاغلاریندا ژاندارما باشچیلاری ائولرینده قالماغا اوستونلوک
 وئریرلر. اورادا، اؤنجه دن تانیش اولدو غوموز عسکرلرین
 آراجیلیغی ایله ایچه ربیه آلیندیق. عسکرلرین بیری بیزی گنج
 چاوشا تانیشدیردی. بللی اولدو کی، آز روتبیلی گنج چاوشون
 بیزیم حاقیمیزدا چوخ بیلگیسی یوخ ایدی. من، سوزون دویونونو
 آچماق اوچون باشچاوش فرمان دیکسوزون گوروشونه
 گلدیگیمیزی دیله گتیردیم. اونون بیزه یاخین دوست اولدو غونو
 سؤیله دیم. سایغی گوروشونه گلدیگیمیزی، آنجاق بو شاختا گونده
 شانس سیز اولدو غوموزو ایرملی سوردوم. اولنار، بیزی ایستی
 سوبا یانیندا اؤتورتدولار. بیزیم بو قیش گونونده ریسکی ایش
 گوردویوموزدن دولایی چوخ اؤنملی ایشیمیزین اولدو غونو
 سؤیله دیلر.

- قوردانا: اونلار، دؤغرودان دا اللریندن گلن قوللوغو اسیرگمه دیلر.
 توکلرینی یئنیجه یونموش بیر تویوغو بیشریب بیزیمله
 پایلاشدیلار. عسکرلرین بیر یسی بیزه یاخینلاشاراق دئدی: "آناجان
 سیزین بو شاختالی قیش گونونده الی یالین بورایا گلمه یینیزی
 نورمال گۆرمورم. بللی کی، بؤیوک سیخینتی نیز وار! منیم الیمدن
 نه گهلر؟" گنج عسکرین اوزوندن انسان اولدوغو بللی ایدی.
 دئدیکلرینین اورکدن گلمه سینه اینانیردیم. بو بؤیوکلوکده تهلوکمنی
 اوزه ریمیزه آلدیگیمیزین ندنی بیلگی لئمک ایدی. بونا گۆره ده،
 آماجا وارماق اوچون هر جور ریسکی گۆزه آلقا گرک ایدی. بو

اوزدن سوروشدوم: "اؤغلوم، بیلیرسن کی، بیزیم چوخ آغیر یاشانتیمیز وار. باشقا یاندان دا، بیزیم بورادان باشقا یئرہ کؤچورولمه میزی دئییرلر. سنجہ، بیزی نہ زامان بورادان گؤتورمکلر؟" منیم بو سورغومون قارشیسیندا عسکرین هیجانی داها دا آرتدی. "بونو سیزہ کندخودا دئییبمی؟ او، سیزین بدیع آباددان گنتمگینیزہ راضی دئییل! بونولا باغلی بیزیم باشچیلاریمیزلا آنلاشیبدیر! بو خبرین من طرفدن اؤیرنمه سی بیلنیرسه، جانیمی بئله آلارلار، آناجان!"

- کیشیخان عمی: آنانین دندیگی کیمی، ایکی-اوچ آی اؤنجه بو فرمان ژاندارما مرکزینہ چاتمیشدیر. آنجاق، بللی کی، بؤیوک پول و تورپاق یئری قارشیلیغیندا باشچاوش فرمان دیکسؤز، بیزی برکتاغایا ساتمیشدیر. چونکی بیزیمله بدیع آباد کندی یئنیدن دیریلیمشدیر. بیز، اولمایینجا بو کند برکتاغانین اوزوندن اؤنجه اولومه محکومدور.

سکینه آنایلا دانیشان عسکرین آدی آغابئی چادیرچی، اوزو ده "ساوا"نین "ماراغای" کندینده دؤغولموشدو. دئیگینه گؤره، ماراغایدا تورکجهدن باشقا دیل یوخدور! او ایسه، فارسجانی بیراز همداندا و بیر ده همین عسکرلیکده اؤیرهنیبدیر.

- قوردانا: آغابئی اؤغلوم سن چوخ اورکلی بیرینه بنزمییرسن. بیلیرم کی، الینه بیلگی چاتار-چاتماز بیزہ گلهجکسن. آغابئین دئیگینه گؤره، بیر نچه گون سؤنرا بؤلگهنی کنترول اوچون بدیع آبادا دا گلهجکلر. بیزیمله باغلی یئنی نه وارسا اؤیرنمیه سؤز وئریبدیر. ان دوغروسو، آغابئی گؤزلهمه ییمیزدیر. اونون بیزہ یاردیم اندهجه ییندن امینم! آنجاق، بو اوز آرمیزدا قالما لیدیر. یوخسا، گؤزل بالامیزا قییارلار.

گهلرکن اوزلریله گتیردیگی آراحیق قیدانین حاضیر لانماسیلا دادلی بیر
 آخشام یئمگی یئدیك. اوتاغیمیزدا باش-باش اوزانیدیغیمدا اولقانی
 کونلانو آماغا چالیشیردیم. اولقا، منیم هیجانیمایانیت وئرمدکن قاچینسا
 دا، گوزلری اونون ترسینی گوستیردی! آرتیق بیر ایل بویونجا
 اولقانی بو اوزللیگینی یاشامیشدیم. اولقانی بیر آزادان آچیللاجاغینی،
 منی سیجاق قوینونا آلاجاغینی دویوردوم! نه اولورسا-اولسون، او منیم،
 من ایسه اونون یاریسینی اولوشدوروردوق. بیز ایکیمیز بیر اولونجا
 بوتولشیر، سئوگیلی لشیر، یاشام لاشیردیق! اولقانی دوداقلاریلا
 سولوقلنیر، بوشالماسی ایله یاشام لاشیر، اوته سیله تانری لاشیردیم!
 من، سئوگینی بنله اویرنیدیم اولقادی! اویرنیمین منه قارشى
 سرگیلهدیگی اوفکهنین ندنی ایسه، اویرنیکلریمین حله ده کولتورسل
 اولماماسینی دوشونوردوم! "سئوگی یاشام کولتورودور! دریسیندن
 آسیلی اولمایارق سئوگنین بویاسی، شکلی عئیندیر! او، نه قارادیر، نه
 ده آغ! او، حتى اوره ک شکلنده دئیل! اونو دویماق اوچون، بیر
 آنلاملا تانریلاشما گرهکیر. اونو، نسنل اولچومله دئیل، تانریسال
 دویوملا داملا-داملا ایچینه چکمهلین! سئوگی انله بیر تیندیر کی، اونو
 گورمهدن، دویمادان، آغیرلیغینی حیستتمهدن آغ ایپکلی قانادلاری اوزه
 رینده بولوتلاشمالیسان! ایسلاق اولوب یاغور کیمی یاغمالیسان!
 سئوگی، بنله بیر آنلامدیر! یاشام، سئوگیدن اوزاقلارسا اینسان
 دیریکن اولور! سئوگیدن اوتانان، یاشامدان اوسانار! سئوگینی ایچینه
 چکدیگین زامان تانری کیمی زامانسیر اول! مکانسیر اول! یوخسا!
 سئویشمه! سئوگییه یازیق اندرسن! زاماندا بوغولارسان! مکاندا
 بوکولرسن!"
 اولقا ایله آرادا اولان سئوگی آنلامینی بنله جه اویرنیب اونا باغلاندیم.
 هر کس منی گوجلوسانیرکن، من اولقانی گوجونه سئوکندیم!

تورک عسکرین دندیگی سۆزلر دۇغرو چىخدى. آغابئی ايله، گنج چاوش ايکی چاپارلا بديع آبادين گيريشينده گۇروندولر. اۇنجهمن بللی اۇلموش گيزلی جيغیردان ايکی چاوشوموز داغ اتکلرينه فيرلاديلار. اوزاقدان گۇروندويو کیمی، گنج ژاندارما چاوش برکتاغانين قاپيسيندا آغابئيدن آيریلدی. آغابئی ياواش-ياواش بيزه ساری گلدى. ايشاره ميزله عمیجانلا قولام اوزاقلاشمادان گئری دۇندولر. تورک عسکرینی ایچه ری آلدیق. قوردانا تورک عسکرین آنلیندان اۇپدو. آغابئی قوردانانین الیندن و اوزوندن اۇپهرک، هامینی سالاملادی:

- آنا، دندیگیم کیمی گلديم. چاوشو برکت آغایلا تانیش اۇلما بهانه سیله اونون ائوپنه بوراخدیم. سیزه بیراز یئمک گتیرمیشم. آناجان، منیمله گلین وئریم!

تورک عسکر یئمک آدینا قوردانایلا کیشیخان عمینی بابیرا چىخارتدی. اۇنلارین گلمه سی اوزون چکدی، او اوزدن ایچه ریده هیجان یوکسلدی. سونوندا هر اوچو ایچه ری گیردیلر. سارا خانیمین دوزنلهدیگی چای سفره سی حاضیرلاندى. تورک عسکر:

- من سیزین سایینیزی آلماغا گلیمیشم. سرکار باشچاوش و سرکار چاوش منیم گۆره ویمی بیلیرلر. من سیزین سایینیزین دوز اۇلماسینی وئرسیم، باشینیزین اوستونو کسن اۇلماز، یوخسا گنجه-گوندوزونوزو قارالدارلار! وئردیگیم راپورتون قیشین سونلارینا قدر کفایت ائتدیگینی دوشونورم! بو، ژاندارمانین اوزه رینیزده اۇلما ماسی آنلامینا گلیر. أما یئنه ده سیز تدبیرلی اۇلون! بو گونلر ژاندارما دوراگی اوچ-دۆرد کیشیله ایداره اۇلونور. بۇلگه نین کنترولو هار داسا ایمکانسیزدیر! آنجاق، خورمابادان اۇلان دوراقدان بیلگیم یوخدور! بیزیم اۇنلارلا یالنیزجا تلگرافلا ایلیشگیمیز وار. سۇن زامانلار سیزین ده تانییدیغینیز ماشاللاه خان

آختاریشدادیر. بیلدیگیمیز او کی، حیات یۇلداشینى اۇلدوروب
قاچمیشدیر.

عسکر، دانیشارکن قوردانا، رحمتلى سۇنا آنانین تۇخودوغو یون الجکله
جورابی آغابئییه هدیه انتدی! تورک عسکر سۇیندیگیندن قوردانانى
قوجاقلاییب اۇیدو! و همن آن جورابلارلا الجگی گئیدی. چایینى
قۇشالادی، سۇنرا دا یۇلا دوشدو! گئدرکن چاوشلار اوردو سایغى
سى گۇستردی.

- باشچاوش: آلايه آمانيندا، اۇغلوم! بيزه چوخ يارديمچى اولدون!
- تورک عسکر: ساغول سرکار!

تورک عسکرین گئیشیندن سۇنرا قوردانا، فرج عمیجانلا قولامین
تئزلیکله بورالاردان قاچمالارینی چوخ اوزونتولو حاليله دیله گئیردی!
عسکرین وئردیگی بیلگیلره گۆره، فرج عمیجانلا قولامین حاقیندا
بوگون-صباح توتوقلاما امری گلهجکدیر. عسکرین آنلاتدیقلارینا
گۆره، امر تلگرافلا گلمیشدیر. آنجاق، یئنیجه اوچونجو سیتوان روتبه
سینه یوکسلن سرکار دیکسوز دۇنمه یینجه، فرمانین گوندمه گلمه سی
دایانمیشدیر. عسکرین اوخودوغو تلگرافدا ایکی چاوش سویداشیمیز،
خاین فیرقهچیلرله ایش بیرلیگینده اولدوقلاری اوچون یئنین ساواش
محکمه سینه وئریلهجکلر. بوندان اۇترو توتولوب تنهرانا گۇتورولمەلى
دیرلر. عسکرین وئردیگی بیر یئنی خبر ده "شاه"ین وئردیگی گئل
باغیش امری ایدی. اونون وئردیگی بیلگیه گۆره، بو عفو فرمانی
اوتوز-قیرخ گون اۇنجه گلمیشدی. عسکر دئییردی: "حتی اوگونکو
باشچاوش فرمان دیکسوز بو امرین وئرلیمه سینین خبرینی اوزو سیزه
چاتدیرماق ایسته میشدیر. لاکین بیلدیگیمیزه گۆره، برکناغانین
بوخاریلاردا اولان آدمی ایله، بو امر سیزه دئییلمه میش و هئچ زامان
دا دئیلمیهجک! من اوزوم سیتوان دیکسوزه گلن امری گوردوم. بئله
کی، هر آخشام بیر عسکرین تمیزلهمه سیراسی اولور. اوگون آخشام

منيم تميزلىك ياپماغيم گرک ايدى. سيتوانين ماساسيندا بير تلگراف گوردوم. تلگرافين متنى سيزله باغلى اولدوغو اوچون ماراغيمى چكىدى. تلگراف تنهرانين ژاندارما مركزينين يىكه باشلارينين بيرينين ايمضاسينى داشيردى. او، ديكسوز جنابلاريندان سيزينله باغلى اولان اميرين لغوبنى، بو حاقدا سوسماسينى و تنهرانا گنتمه سيني ايسته ميشدى. ديكسوز جنابلارى بو ايستكدن اۇنجه، سيزين عفو فرمانى نين گلمه سيني چاوشلار دئيش، بيز ده اولناردان اويرنميشديك. آنجاق، تلگراف گلن گوندىن ايكي گون سونرا ديكسوز جنابلارى فرمانين لغو اولدوغونو آنلتميشدى. حالبوكى، من گوردويوم تلگرافدا فرمان دئييل، ريجا و ايستك سوزو ايشلنميشدى. همين فرمانين اوت-باسدير انديلمه سيندن سونرا، جناب ديكسوز تنهراندان دۇنركن بير اولدوزلو سيتوان كيمليگى قازانميشدير."

منيم آغابيه چوخ اورگيم يانيردى. او، بو بيلگيلرى وئرمكله ياناشى، اوزونو بيزيم يولوموزدا قوربان انديردى. اونون قورد اوره ك ليگى، كيمليگينه باغلى ليغى، بيزه دويدوغو اينسانى بۇرجو اينانيلمز درجهده يوگسك ايدى. منيم اوچون لك ماشاللاه خانلا، تورك آغابى كيمي اينسانلارين ديه رى، يالنيز اينسانليقلا اولچوله بيلر. بيرينين اينسانلارى كوله انتميه گۇستردىگى چابا، ديگرينين ايسه، اوز جانى باهاسينا اورتايا قويدوغو اينسان سئوگيسى! بيريلرى لور بركت آغا كيمي، تورك ديكسوز كيمي حئيوان! باشقا بيرى ايسه، لك ماشاللاه خان كيمي، تورك آغابى كيمي آدام!

- اينسانلىق قاندامى، قانوندانمى يوخسا تانريدانمى تۇرهنير؟! منجه اينسانلىق ندىن تۇرهنيرسه تۇرنسين، آنلامجا اوز به اوز تانرى ليقدير!

تنهراندان بديع آبادا گلديگيميز گوندىن برى سايميمز بير ايل ايچينده

۳۶ نفر دن ۲۷-ه دوشموشدو! جاببار عمینین اولومو ایله سارسیلان قوردانا، سونا آنانین آنسیزین گۆز یومماسیلا بئلی بوکولموشدو! آنجاق، بوتون بو ازگینلیکلره باخمایاراق، قوردانانین قایغیسی داملا اوجو قدر آزالمامیشدی. گولراوزلو، قورد اورکلی، چوزومچو، بیلماز، یورولماز، ایناملی، اینادجیل بو قادینین هر اوتوروم سونوندا یاھو دئییه رک دیک آیاغا قالخماسی، هر بیریمیزه اؤرنک ساییلیردی. گرچکدن ده، هامی قوردانا کیمی اولماق ایستهمیردی. آنجاق، اونون اؤزللیک لرینین چکیسی بیزلر اوچون قالدیریلیرماز ایدی!

قوردانانین هر کسین دیلیله آنلاتما طرزى بیرلیک رمزیز ایدی. او، سون اولایلارین آنلاتما طرزینی تام بیر اوستالیقلا هر کسه آیری-آیری آنلادیردی. اونون آنلاتمالاریندا "عفو فرمانی" ،"چاووشلارین توتوقلارنا امری" کیمی سؤزلرین یئری گورونموردو. او، هر شئیدن اؤنجه آغابئی دوشونوردو. آیريجا، دورومون نجه اولدوغونو دا هامییا آیدینلاتماغا چالیشیردی. او، سؤزلرینده بورادا قالیب آجیندان اولمک دنسه، جانینی گوتوروب قاقماغی آنلادیردی. اونون بو مسئله ایله باغلی گوروشلریندن سؤنرا، ان آزیندان ۱۷ نفرین گئتمه گوجونون اولماماسی اوزه چیخدی. قاقماق ایستهمینلرین نهوند و خورماباد یوللاریندان گئتمهلری دوشونولدو. کیشیخان، ائلمیرا، قوزو، جئیران، ۴۰ یاشلاریندا محرم علی نیازی، اومید چلبی یانلو نهوندن همدانا، اورادان ایسه تئهرانا یا تبریزه ساری گئتمهلری اوغون گوروندو. پلانا گؤره، کیشیخان عمی دؤرد نفرین تعجیلی خستخانایا یئتیشمه سی اوچون برکتاغدان یاردیم ایستمه سی گرک ایدی. عکس تقدیرده، اورتادا اولان تویوق وباسی خستلیگی باشقالارینا دا بولاشراق، کئنده اولان هر کسین اولومونه ندن اولاجاقدی. بونا گؤره ده، قوزو، جئیران، محرمعلی و اومید بیر اوتاقدا یاتاراق خستلیک گؤستریسی یاپمالی دیلار. قوردانانین بو فیکرینین حیاتا

کئچمه سی اوچون هر جور حاضیرلیقلار دوشونولدو. کیشیخان
 عمی برکتاغانین یانیندان دۇندو. اونونلا بیرلیکده برکتاغانین بیر
 نۆکری و یئنی مشاویری بیزیم یاشام یئریمیزه برکتاغا سیزین
 ساغلام یاشاماغینیز اوچون الیندن گلەنی ائدیر. او، سیزدن اؤترو
 هر یئره باش وورور، پوللار خرجه مییر. حکیم خانیمین دئدیگینه
 گۆره، تۆیوق وباسی آرانیزدا وار. من، بونلاری برکتاغا یا
 دئیجهگم. تنزلیکله سیزه یاردیم اولوناجاق. کیشیخان بئی منیمله
 گل سین!

گلدیلر. دوشونولدویو کیمی، اوز- گۆزلریندن سنل کیمی آخان ترلر
 ایچینده دۆرد خسته باشقالاریندان آیریلاراق، بیر اؤتاقدا یان-یان
 یاتمیشلار. ماشاللاه خانین یئرینه گلن قیسا بۆیلو، قارا بیغلی حاجی
 نعمت آغا خستهلری قاپی نین آراسیندان گۆره ر-گۆرمز، گۆری
 دۆنمرک تۆله ساراییندان بابیرا فیرلادی. او، حتّی بیزیم یانیمیزدا بئله
 قالماق ایستهمدی. قیساسا بونلاری دئیهرک، کیشیخان عمی ایله
 بیرلیکده برکتاغانین یانینا گئندی:

کیشیخان عمینین گولر اوزله دۆنمه سی، پلانین توتماسینی
 گۆستریردی. صاباح برکتاغانین اؤز فایتونو ایله نهانوده گندهجکلرینی
 سؤیلهمین کیشیخان عمی بیر ده کند آغاسینین تدیرگین اولدوغونو دیله
 گتیردی:

- برکتاغا چوخ قۇر خوب. اونا، بوتون کندین اوله بيلهجگینی دئینجه،
 یانینداکی گوزگوده اوزونه باخدیغینی گۆرمک چوخ گولونج ایدی.
 او، اودقوناراق صاباح یؤلا چیخماغیمیزی امر ائتدی. اوچ دنه ده
 ۵ پهلوی لیک / ۵۰ تومنلیک/ داوا-درمان خرچی وئردی.

او، پوللاری قوردانایا وئردی. قوردانا پوللاری آلدی! الینی دوشونون
 سؤل طرفینه اوزادراق توپلانمیش پوللاری کیشیخان عمین وئردیگی

پولا آرتیردی. مولام یاردیمچی نیز اؤلسون دئییه، بوتون پوللاری کیشیخان عمیه قایتاردی. کیشیخان عمینین گؤز لری پول کیمی قیزاردی. اورادا اؤلان اؤلکانین، ائل میرانین و منیم ده بو دورومدان کؤورک اؤلدوغو بللی اؤلوردو! قوردانا آسلان کیمی دیم-دیک سسلندی:

- داها نه اؤلدو؟ نندن نیگار انسان، کیشیخان بئی؟
- کیشیخان عمی (قوردانانین یانقلاریندان و آنلیندان اؤپهرک!): سکینه آنا، سن ده بیزیمله گل! اورگیمیز سنسیز داریخار! بورالاردا قالیب نه اندهجکسن؟ بیزیم سنه احتیاجیمیز وار!
- قوردانا: یوخ! من بوردا اؤلان عایيله می تک بوراخمارام. بوردان چیخان سون نفر من اؤلجاغام. آلی نیازیمی مولام چیزمیش! من، سیزی بورالاردان اوز اقلاشدیرا بیلسم دونیائین ان خوشبخت اینسانی اؤلارام. سیزین منیمله ایشینیز اؤلماسین. منه دو عا ائدین، یئتر! قیسمت اؤلارسا، قوشاریق. اؤلمازسا دا، آلی نیازیمیزا قاتلناریق. چوخ دیقتلی اؤلون. ایکی اوشاق سیزه امانتدیر.
- رحمتلی جاهانکیشی عمیجانین گؤزو آرخادا قالماسین! اوزونوز کیمی باخین سئویملی بالالاریما! اؤنلار بوندان سؤنرا ائل میرا ایله سنین بالالاریندیر. آدلارینی اوزونوزه باغلایین کی، اؤز لرنی کیمسه سیز سانماسینلار.
- ائل میرا باجی: (قوردانایا ساریلارکن) آنام! گؤزل آنام! سندن قوپماغی کیم ایستر کی، من ده ایسته ییم! سنی تانییالی اؤن-اون بئش آی اؤلدو! آما سانکی منی سن دؤغوبسان! سن بیزیم هامیمیزا آنالیق ائتدین، اومود وئردین، اورک وئردین، ایندی ده یاشاماغیمیز اوچون عؤمرونو وئیرسن! سن کیمسن؟! آنام!
- سئویملی ائل میرام منه ساریل، ساریل کی، کؤکسومدهکی اورگیم قوشا آرتسین! کؤکسومون ساغ بوشلوغو سنین قلبینله دولسون! من، سیزدن یاشام ایلهامی آلیرام. منیم بالالاریم، هاردا

اُولورسونوز-اُولون، بیر-بیرینیزی بوراخمایین. منیم بیر خاطیریم
 وارسا اوز یانینیزا آلینیز. منیم بیر وصیتیم وارسا، او دا سیزین
 بیرلیگینیزدیر. ناموسسوز دوشمنلرین تک نیتی، سیزی بیر-
 بیرینیزدن آیری سالماقدیر. اۇنلارین شئیطان اوزلری هنج گولمه
 سین! میلّیمین گول کیمی تورک بالالارینی اوز یورد-
 یووالاریندان سورگون سالیلار. تانریمین لعنتینه گلّسین بو
 دوشمنلر. دوشمنین سیزلری بیر-بیریندن آیری سالما نیتی بوشا
 چیخیب! باخین گُرون، بیرینیز باکیدان، بیرینیز زنگاندان بو
 قریب یئرلرده کُئول باغی قوردونوز! یا سیز، اۇلقا-جوانشیر!
 هارالاردان گلیب بیر-بیرینیزه قوشدونوز! بو میلّتین دردی بیر،
 آلّنیازیسی بیر، کُچمیشی بیر، گلهجگی ده بیر اۇلاقادیر. سیزلر
 ده بونون اُرنکلی سینیز. یاھو دئییب آیاغا قالخین، زامان
 آزدیر.

هامیمیز یاھو دئییه آیاغا قالخیریق!

- کیشیخان عمی: آنا، چوخ اۇنملی بیر سۆز دئمهلیم.
- قوردانا: هه دوغرو! نه دئیهجک ایدین؟
- کیشیخان عمی: صاباح برکتابانین اوز فایتونو ایله نهانده گندهجه
 بیک. برکتابانین فایتونچوسو بیزی گوتورمک. دونهده ک
 بیزیمله قالاچاق. بیزیم ال-قُولوموز باغلانیر.
- قوردانا: بو هم یاخشی، هم ده پیس خبردیر! پیس طرفی، اوزه
 رینیزده بیرنین گوزتچی اۇلماسیدیر. یاخشی طرفی ایسه، بو قیش
 گونونده امین لیکله بو خارابالیکدان اوزاقلاشماغینیزدیر. بئله اۇلان
 زامان، نهانده جک گوزوم یۇلدا قالماز! سیز ده آرخابین اُولون.
 اوندان سونراکی دوروموموز، آرتیق فورصته باغلیدیر.
- فایتونچونو اوزونوزدن اوزاق ساхлаماغا چالیشین. اونو گوزلجه
 یاتیرین! بیرنجی الوئیشلی زامان ایچینده، همدانا ساری گئتمه
 گین یوللارینی آختارین! بوردکی لاردان دا یونگولجه
 ساغوللاشین. دونه مه گینیزی ایسه، ایچیمیزدن چوخلارینین بیلمه

سی گرک دئیل! هر کس ایکی-اوچ گونه دؤنه جگینیزی
دوشونمه لیدیر. اؤنجه سیز یوللانین، سؤنراسینا باخاریق! تانیریم
یولونوزو آچیق انلسین!

- کیشیخان عمی:(اللری، دوداقلاری اسه-اسه!)

"لعت قارا زیندانلارا، شاللاقلارا لعت!

لعت سئتم-او جبر-او، فلاکتلره لعت!

لعت، تۆرمین قانلی جینایتلره لعت!

لعت کجه، کم بینلره، باطیل لره لعت!

لعت عصبی، قورخولو قاتیل لره لعت!"

کیشیخان عمی سون اولاراق گۆز یاشی ایله بزمک وئرمیش م.بی ریانین
سۆزلرینی اوخشارکن قار بوزویلا دۆلموش جاھانکیشی عمیجانین و
جالبار عمینین قبرلرینی زیارت اوچون یولا دوشدو!

آخ، دوغما ائلیم! آخ، باغریمین ایچینده قاینار او جاغیم! آخ، وارلیغیمین
آنلامی، اردمی، اوزولو! آخ، تورکولریمین جوشار بولاغی، قوشار
یاشامی! آخ، سنه نه گلدی، نه گلدی کی، قوردلارین سوسقون قالدی! نه
گلدی کی، گۆز یاشلارین آخماز اولدو! نه گلدی کی، ایگیدلرین
آلچاقلارا دوشوک اولدو!

دئمیشلر، گون وار ایله قارشین، ایل ده وار گونه قارشین! ۱۵-۱۶ آی
بوندان اؤنجه تبریزین قان لکھلی گلینلیگینه قان گۆز یاشلاریمیزلا
ساغول دئدیک! ساغول دئدیک ده تبریز وطنده قالدی، وطن ایسه،
اوزگه لر الینده! تۇرپاق یئرینده قالدیسا، وطن داشیندی! بیزلرسه وطنین
ھوجئیرلری اولاراق سپه لندیک. اولورکن بیرلری الیمیزدن یاپیشدی،
اوجا سسله "ھارای، ھارای بیز تورکوک!" دئدی، اولو جانلاریمیزا
یاشام روحو وئردی! "تورک ھاردا وارسا، تورکدور!" دئییه جانیمیزا
جان باغلادیق. آجلیغی سئوہ-سئوہ یئدیک، اولومه یوخ دئدیک!
قوردان قورخدوقجا، ایچیمیزده کی قوردو تاپدیق. گۆک تانریمیزی،
شامانیمیزی، قوردوموزو، یاھوموزو دوغانین لعت لنمیش بیر

اوجقارلیغیندا تاپدیق! تورک اۇلدوق! چيگین-چيگینه گلرکن، يئنيشلرده
يئمک اوچون يۇخوشلاردا قورد اونا چيخدیق. چونکی، قوردون اوره
گینی اوز اورگیمیزه قاتماق اوچون، قوردوره کلی اۇلماق اوچون قورد
اوره گی يئمک گرکدير!

ایندی ایسه، بیرگهلیگیمیز پوزولمالیدیر. ایندی ایسه، هر بیریمیزین
آیری-آیری یئرده جاببار عمی، قوردانا اۇلماغیمیز گرکدير. ایندی
ایسه، لپه لنمیش اۇفکه میزین دالغالانماسی گرکدير! جۇشقولو کیشیخان
بئی، یۇلون آچیق اۇلسون! انلمیرا حکیم سنن ده یۇلون آچیق اۇلسون!
اومود اندیرم کی، جۇشقولو عمی میزه اورگینجه باخاسان! سنن
گندیشینله قوردانانین سینیق قۇشونو پاییز یارپاقلاری تک النهجک! آی
منیم گۇزللریم، جاهانکیشی عميجانین گۇزبیک تورونلاری قوزو ایله
جئیران ساغ-سالامات قالین! یئنی آتانیزا، یئنی آتانیزا سۇیملی اۇولاد
اۇلون! سیز ده، سالامات قالین، محرملی و اومید داییلار!

نهاوندن خبر گلмедن اۇنجه فرج عميجانلا قولام، سۇنرا منیمله اۇلقا
قارشى يۇلدان خورمابادا گنتملى ایدیك. من، ماشاللاه خانى آلاماق
اوچون بدرابادا گنتملى، اونا دا آلاق باشقالارینا قووشمالی ایدیم.
گنتل باغیش فرمانی نین ایمضالانماسی ایله یۇللاردا اۇنجهکی کیمی
کنترولون اۇلماماسیندان امین ایدیك. بونو اۇروج بئین بدیع آبادا گلمه
سیله اۇیرنمیشدیک. بیزیم قاچاق طرفیمیز دۇولت دئیل، کيچیک
خانلار و برکت آغا ایدی. باشقا یاندان ایسه ایکى تورک چاووشا، ایرانا
خیانت حۇکمو چيخمیشدی! اۇنلارین توتولماسی ایله یۇخ اۇلماسی
عئین ایدی.

الیمیزده دۇرد آت وار ایدی. کیشیخان گیلین فایتونلا گنتمه سیله آتار
بیزه قالمیشدی. چونکی، بیزدن سۇنرا قالان توپلوم ایچینده آت چاپاچاق
گنج آدم قالمamیشدیر. اۇلقا، آت منیمه گی اوشاقلیقدان بیلسه ده، بدیع
آبادا داها یاخشى اۇیرنمیشدی. دئمک اۇلار کی، آر عمیزدا آت منیمگی
بیلمهیهن یوخ ایدی. بو اوزدن، شانس لی ایدیك. آنجاق، ایچیمیزده

مندن باشقا بو يۇللارى بيلن يوخ ايدى. بونا گۆره ده، بيرليكه
 چيخماغيميز اويغون گۇروندو.
 بيزيم اوچون آرتيق، شاختا، بوران، قار، كولك اۇنملى دنييلدى.
 اۇنملى اۇلان باتاقلغا جومموش اينسانليغيميزى قورتارماق ايدى.
 بيزلر، بير ايل بوندان اۇنجهكى اۇزگورلوک داملاجيغىنى دادميش
 كۆورک اينسانلار دنييلديک. بيزيم اوچون، او داملا اۇزگورلوک قدى
 نين سرخوش لوغو چۇخدان بيتميشدى. بيز، سياستين اولومجول تۇرنا
 دوشن چوخ كيچيک باليقلار ايدىک! بيز، بير ميلت اۇلاراق اورکله
 داوايا گيرديک. بئين فیرتيناسينى اورکلريميز قالدير ا بيلمەدى. بئينله
 اويون اوستاليغى ياپانلارين نه ائدهجکلرينى دوشونمەدن، گۆرمەدن
 يانديق، ياخيلديق! سۇنودا، فیرتينالار قارشيسيندا يالقيز قالان
 دويغولاريميزلا يئرلرده سوروندوک!

ايچيميزده جاببار عميدن باشقا گرچکلريميزى بيلن کيمسەنى تانيماديم.
 بيز، اورە ک ايشينى قوردانادان، بئين ايشينى ايسە جاببار عمى دن
 اويرنديک. او، بيزيمله اۇلان قيسا چاغدا، جانسيز بدنيله دونيا بۇيدا
 تورک اۇلماغين تمللرينى اويرتدى. او، ديليميزين ائلى گينى، ائليميزين
 سه تورک لوگونون کؤکونو ائلاتدى بيزه! کؤکونه دايانان بيخيلماس، -
 دنيه فلسفه اويرتدى بيزه! وطن کؤکدن اوزولرسه، گلن-گندنين آت
 چاپديران آلانى اۇلار! سيزجه وطنيميز آذربايجان اۇزگهملرين جيدير
 آلانى اۇلمادى مى؟ گۆزوموزون قارشيسيندا آت اوينادانلار
 ارميميزى، ميللى کيمليگيميزى، اينسانليغيميزى ازيب کچديلر، وار-
 يۇخوموزو تالاديلار!

بيزيم اودوزاجاق بير يۇنوموز قالماميشدى. منى اوزه ن يالنيژا
 قوردانادان قوپماغيميز ايدى. او، قالانلارى بوراخماياغاينا آند
 ايچميشدى. اونون مسلکينده آنددان دۇنمک - تانريدان دۇنمک دئمک
 ايدى.

سحر ايکى رادهلرينده سس سيزجه سینه آتلارى يوکلهييب طۇولەدن

باييرا چىخارتىدىك. اليميزه گلن پالتارى گئىندىك. آتلارىن خورجونوندا
يول يىمكى، ھابئله قالان نىسەلرى يىرلىشىدىك. بىزى، اوغورلايان
قوردانا و سارا خانىمدان ساغۇللاشدىق. آغلايا-آغلايا ال ساللايان سارا
باجىنىن نىسكىلى باخىشلار يىندان باغرىم دىشىلىردى. آناسىنا سارىلان
كۆرپە كىمى قورداناندان آيرىلماق اۆلموردى. آز قالسىن اۆزومدىن
كىچىرىدىم، من، بو آسلاندا نىجە آيرىلا بىلریم! سون كز، اونو
قوجاقلاراق دىدىم:

- منىم قوردانام! منىم ياهو، يا مولام قوردانام! اينسانلىق اۆتەسى
قودسال آنام! تورك آنام! ھاقىنى آنجاق سىنىن كىمى اۆلارسام
اۆدەيه بىلرم! سىنىن كىمى اۆلماق تانرى اۆلماق دىر. اونو باجارا
بىللم، اوچاللىقلارينا وارا بىللم! آنجاق، سىنىن يولونا ايناناراق،
سئوگى دۆلو اوركلە ياشاماغا سۆز وئىرىم سەن، آنام! بئله اۆلسام،
تەكى بئله اۆلسام، منى باغىشلا! يالنىز او زامان بوينومداكى ھاقىنى
ھالال انت گۆزل آنام!

- (اۆز الە قوراشدىرىمىش باشىمداكى پاپاغىمى سىغاللاپراق.)
اۆغولم! باخ آغىر قاچىشا چىخىرسان. سئوگىنە ھاكىم اۆل! دويغونا
يىنىلمە! ايچىنى گىزلى توت! جاببار ەمىنىن سەن اۆلان ەۋمور
كىتابىنى بىلەرىنە يىتتىر! بو قىسا ياشام سورجىندە گۆردوكلرىنى
ھىچ بىرى يىنى دىلىدىر. بو ياشام اۆيكوسو سۆيدان سۆيا گلەمىش،
سۆيدان بۆيا داشىنماليدير. تورك دىدىگىن، بئله ياشامىش،
ياشاتمىش! سەن دە بىر تورك اۆغلو توركسەن! وطن اوغروندا
چىكىنەن جانىنى وئرىمىش آتاتى، آتالارىنى، آنانى، آنالارىنى اۆز
روحوندا ياشات! ياشات كى، روحونلا، جىسمىن بىر بوتۇ
اۆلسون! مىلت اۆلسون! تورك اۆلسون! سەن ەايىد اۆلانين
ھامىسى سەن كىچەلى، سەن گلن اوشاقلار، اوشاقلار
وئرىلمەيدىر. مەن دە، جاببار ەمى دە، بوردا گۆردويون ھەكس دە
الەندە اۆلان امانتدەر! امانتى گۆزون كىمى سئو! اۆلقا قىزىملا

بیرگه سئو! سیز ایکینیز بوتؤو اولارسانیز سا کوره گینیز بئر
گلمز! اولقا، قیزیم، گل سون اولاراق باکیمین قوخوسونو سندن
آلیم! من دؤغا وطنیمی گورمەدن بو دونیادان کؤچهجگم! بلکه
بورالاردان اوزاqlاشیب بیر گون ایکی لیکده کاراکوم قبیله سینه
دوغرو گندرسینیز. اورالاردا کی، یاماجلار دیققله باخینیز.
گوردیونوز گنج قیزلاری ماراقلا ایزله یینیز. گوررسینیزکی، بیر
بورما ساچلی، قارا گۈزلو، قیرمیزی شاللی، گولر اوزلو بیر سرو
بۈیۈ قیز سیزه ساری گلیب سورار:

- "باغیشلایین سیزین حله ده، اوشاغینیز اثرکن دوشور؟
باغیشلایین، سیز دده میزین قیزیل آلماسیندان داددینیز می هئج؟
سیز، دده میزین یوکسلدیگی یاماجلارین بولاغیندان ابجدینیز می
هئج؟ سیز، زاقروسلاردان، ساوالاندان، شاه داغیندان کاراکوم
ددهیه آرماغان گتیردینیز می هئج؟ باغیشلایین، سیز اؤفکه قانیلا
لکه لنمیش عؤمور کیتابینی دده میزه گتیردینیز می؟
گتیرمەدینیز سه، گۈزل اولقانی اؤزگه گۈزلردن قۇرویان سۇیدان
بۇیا گلیمیش قوردانانیزین یاشماغینی کاراکوم دده نین قیزیل آلم
آغاجنین سالخیملارینا آرتیرین!"
بنله بیر یسینی گورسنیز سه گنج لشمیش منی قارشینیزدا تاپارسینیز!
ایندی، یۈلادوشون! میلی اوردوموزون گۈزو یۇلدادیر.
چاووشلاریمیزین یۇلو گۈزلەنیلیر. یاهو، مولا سیزی قۇروسون،
قوتلو قوردوم یۇلونوزا ایشیق ساچسین! سو کیمی، دوم-دورو آخین
گندین! توز اولوب دوشمنین گۈزونو یاخین گندین!...

قیش گنجەلری اوزون کیلکهلی قارا ساچا بنزر! آچدیقجا آچیلار،
هۈردوکجه شریتلنر! نه زامان بیتەجگی بللی اولماز! بیزیم ده بو گنجە
میز بنله باشلادی! بیر اوزون کیلکهلی قارا ساچ کیمی! اوسانیب-
بیتمەدن، ساختالی-بورانلی گنجەنین آیاغینا دوشمەدن، دۈرد اسکی
یۇلداشیمین بیر داها اولوم دالانیندان گنجە سه گرک ایدی. اوسته لیک

بو ساواشا اوستو اورتولو کامیونلا دئییل، اوزوموز کیمی جانلی
یولداشلا گندملى ایدیك! اونونلا تپه-دره آشاجاق، سازاغی جانینا
آلاجاق، بیرلیکده قارا دالانی دئشهجکدیک. سوزسوز کی، پوسقویا
یاتان آج قوردا، بیرتیجی چاققالا سالام وئرمه‌دن دره-تپه یول
وئرمیهجکدی بیزه!

آتالارین یئنی ناللاری یئره ده یدیکجه، قار بوزلارینی چئوره سپیردی.
هاوانین قارانیلیغیندا آتالارین یاواش ایرملیلمه سیله آياق دؤیمه لرینین
سایى بللی اولوردو. سانکی آتالار بیزیم ایستگیمیزدن یانا ساییلی
یوروبوردولر. خورم آباد یولو بیراز گئنیش و دوزنلی گوزوشوردو.
هاوا ایشیقلا نانا قدر یاماجلارا چیخماق گرک دئییلدی. سس-سمیرسیز
گئجه‌نین اینجیدهجک یونو، یالنیزجا ایلک لریمیزه دک ایشله‌مین قورو
شاختا ایدی. یول بویونجا آتالارین ناللاری آلتیندا ازیلن ایسلاق یولون
آه-وایی، آرخ سولارین شیریلتیسی، هابئله آلیشدیغیمیز چئشیدلی
حئیوانلارین اوولتوسو قولایغیمیزا ده یین تکجه سسلر ایدی. هر شئی
ایستهدیگیمیز کیمی ایرملیلمییردی. دوردوموزون ده دورومو اولدوغو
کیمی گورونوردو. منیمله اولقا ایلک سیرادا، فرج عمیجانلا قولام ایسه
بیراز آرخادا ایرملیلمییردیک. هاوانین ساختاسی آتالاری و بیزی آياقدان
سالاجاق قدر سرت دئییلدی. بو اوزدن ایرملیده قورخولاجاق دوروم
گورونموردو. نئچه ساعات یولدا اولدوغوموز بللی دئییلدی. بیزیم
اوچون بدیع آباددان اوزاقلاشماق، خورمابادا دوغرو ایرملیلمک تکجه
آماج ساییلیردی. بو یونده نئچه تپه آشار، نئچه دره انئر کیمی حسابیمیز
یوخ ایدی. بیراز آرالی شیرشیریلا گوزه ایشیق ساچان گئنیش سو آلانی
ماراغیمیزی چکینجه، یولوموزو اورایا ساری سالدیق. چوخ کئچمه‌دن
گئجه‌نین قارانیلیغیندا بئله، چئوره سینی نورلاندیران گوزل بیر یئره
چاتدیق. آتالارین بیر آز دینلنمه سی، هابئله اوزوموزون ده بیر دورمک
آتیشدیرماغیمیز اوچون آزاجیق دا اولسا، دینجلمه آراسی گوتوردوک.
سو یوق گئجه نین قارانیلیغی، یوللارا بلدسیزلیک، جانیمیزدا اولان
دوغال قورخو کیمی تدیرگین لیکلری آرخادا بوراخماقدان اوترو

تئزلیکله آياقلاندىق. فرج عىجان چوخ يۇرغون گۇرونوردو! اۇنجهدن ده، آغرىيان سۇل بۇيره گى سانجىيا باشلامىشدى. اونو آتا مىندىر مە اوچون قولاملا بىرلىكده ياردىم انتدىك. يىئىب-ايچمەن آت بىلىندە يىرلشن عىجانين دورومو سفر اوچون هئچ ده اويغون گۇرونوردو. بىله گندرسە، اونو يۇلدا ايتيره بىلرلىك دوشونجه سى ايچىمىزه قوشقو سالىدى. باشقا ياندان ايسە، بدىع آباددان چوخلو يۇل گلمىشدىك. سۇرسوز كى، دۇنمە دوروموندا دا، عىجانين قارايازىسى آيدىنجا گۇرونوردو. اونون، دۇندوبو حالدا آغير خستەلىكدن باشقا خستە جانيله توتولوب الى-قوللو باغلى ايران اوردو محكمە سىنە وئرىلمە سى دانىلماز ايدى. ايكى يۇل آيرىجىندا اونون جان چكىشمە سىنى گۇروردوك. او، آغير دورومونو ديله گنترمه سە دە، ایراده سىز گۇرونئوسو قاچىرىلماز ايدى.

قىشين بو چاغىندا دان يىرىنين آچىلماسى كىمى گۇزل گۇرونئو يوخدور! آنجاق، گۇرونئو نە اۇلچوده گۇزل، مۇحتشم اۇلسا دا، بىزى اىلگى لندىرمىردى. او آندا بىزىم ماراغمىزى چكن يالنىز فرج عىجان ايدى. اونون گنجه قارائلىغىندا گىز لنىش پىس دورومو دانين پۇهره مە سىله داها آيدىن گۇزه چارپىردى. بىز، هوانىن ايشىقلانماسى ايله بوتون وارسايىملارا قارشى گندىش يۇلوندان ياماجلارا يوكسلمك زوروندا قالمىشدىق. بو ايسە گنجه بۇيونجا ساختا و ديله گلمز آغير يۇلچولوغون آجى دۇزومو ايدى.

يۇل بۇيونجا اورتا بوى آعاجلارىيلا، بىزى آرخاسىنا آلاچاق قدر گننىش و سىخ داغ اتكلى منشەلرى ياواش-ياواش گئرىده بوراخىردىق. اويغون بىر يئردە دىنجلەك اوچون آتلارىن يە هرلرىنى يئندىردىك. قولاملا من فرج عىجانى يئره ائندىردىك. قالين پالتارلى اۇلدوغونا باخمىياراق، بدنى بوز كىمى سۇيوق ايدى. سانكى ال-قوللو بوز باغلامىشدى. ياناقلارى گۇم-گۇي ايدى. اۇلقا، بۇيونداكى ايبىك شالىنى آچىب، فرج

عميجانين بۇيونا ساردى. اونون ايسه، "ساغول" دئمهيه بئله، حالى قالماميشدى. بير اينسانين بو تئزلىكده آياقدان دوشمه سى كيمسهنين عاغلىنا گلمزدى. بويوك پئشمان چىلىق ايچينده اولدوغوموز اوز- گوزوموزدن بللى ايدى. عميجان دينيب-دانيشمير، چوخ غريبه بير حالى وار ايدى! سانكى، اينديجه سون نفسىنى چكهجكدير. قولام آتلارين يول يئمينى وئرمكله ياناشى، يولداشيني، امكداشيني، سirdاشيني ايزلهبير، باشيني توولاييردى. او، ايكيى تيريزدن تا ايندييه قدر بير-بيريندن آيريلماديلار. بعضاً قولامين عميجانا مندن داها ياخين اولماسيني بئله، قيسقانيرديم. آنجاق، بيراز دوشوندوكن سونرا، بو ياخينليغين نه اولچوده درين اولدوغونو دۇغال قبول انديرديم. قولاملا اولقانين چاليشماسيندان سونرا كيچيك بير اوچاق قورولدو. اوزوموزله گئيرديگيميز چايداندا دا چاي دملندى. سارا خانيمين بوكديوو چورك بوخچاسى بئمهيه حاضيرلاندى. عميجانين دورومو هر اوچوموزو، حتى اوزونو بئله دوشوندوروردو. دوروملا باغلى بير قارارا گلماك گرک ايدى. قارشيدا حله چوخ يول وار ايدى. بو گنديشله آخسامين قارنليغيني يولدا كئچيرمهلى اولاجاقدىق. بو اوزدن اورتيا سوز آتديم:

- عميجان اوزونو نئجه حيسنديرسن؟ ايسترسن دؤنه بيله ريك؟
- اولقا: فرج عميجان، جوانشير دۇغرو دئبير. دؤنوب بيراز دينجلندن سونرا بير داها يولا چىخاريق.
- فرج عميجان: بالالاريم، يولچو يولوندا گرک! بيز، يولون ان آغيريني كئچديك. من دؤزه رم. سيز منيم اوچون راحتسيز اولمايىن. بير تهر اوتوشهجه يم. منه بير شئ اولماز! اولسا دا، سيز يولونوزا داوام اندهجكسينيز. بيلماق، پيرانماق اولماز!
- بيرليكه يولا چىخديق، بيرليكه ده بو يولون سونونا چاتاجايىق. لاكين، منيم دوروموم ياخشى دئييل. من يولا چىخمادان اۇنجه قوردانايا دنديم كى، منيم قارشيدا ايكي يول وار، ياريسكه گيريب

گندمه یم، یا دا کی، بورادا قالیب ژاندارمالارین الیه آلاچالاراق
اۆلهجه یم. هر ایکی حالدا من بو یولو گنتمه لیم. یا اؤزومون
ایردمله یا دا اؤزگملرین آلاتما سییلا! من بیرینجی سینی سئچدیم!
سیز بالالاریمدان تکجه ایستگیم عایيله می تاپیب، اۇنلارا
یاردیمچی اۇلماغینیز دیر.

- من: آما عمیجان....

- قولام: سرکار باشچاوش دؤغرو دئییر، اوشاقلار! باخین، بیزیم
اوچون دؤنوش یؤخدور. ایرملیده مقصد واردیر. ساده جه مقصد!
من سرکاری یاخشی تانییرام. بیر سؤزو دندیسسه، او سؤزدن دؤنمه
سی ایمکانسیز دیر. سیزین عمی جانینیز چوخ ایرادملی و
مؤحکم دیر. او، ایللردیر کی، بو سانجیلاری چکیر. لعنتلیک شاه
اوردوسوندا چکدیگیمیز هر بیر نفس آغری ساییلیردی. بیزه آرتیق
اوردویا خیانت دامغاسی وئریلیدیر. بو ایسه کسکین لیکله بئله
دئییل. بیز یالینیز اؤز میلّتیمیزه خیانت ائتمیشیک. بیز، او فارسچی
اوردویا خیدمت ائتدیگیمیز گوندن تورک آنا-آتالاریمیز،
آزربایجانلی بالالاریمیزا خیانت ائتمیشیک. بیزی محکمه لیک ائدن
وارسا، او دا آنجاق اؤز میلّتیمیز اۇلمالیدیر. بیز، میلّت محکمه
سیندن دئییل، دوشمنین محکمه سیندن قاچیریق.

- عمیجان: سرکار درویشلونون سؤزو منیم ده سؤزومدور. بیز،
اوزون زامان بونلاری دوشونموشوک. اۆلهجه یه مسه سیز
بالالاریمین یانیندا اولوم! ان آزیندان، دوشمنین قورشونونا توش
گلّه رم. من قاچدیغیم اوچون چوخ سئوینیرم. بیر یئرده آت بئلینده
دایانمادیغیمی گؤرسنیز، آرتیق بیلین کی، یولون سونوندایام. او
زامان منی بوراخیب یولا داوام ائتمگینیزی خواهیش ائدیرم!
دوروموم اؤزومه بللیدیر، اوشاقلار! قولام، سیزی منیم عایيله مین
یانینا گؤتورمکدیر. اۇنلارین، ان آزیندان منیم اۇلومومدن
خبرلری اۇلمالیدیر!

- اولقا: آرتیق بو باغلانتیدا دئیجهک سۆز یۆخدور. فرج عمیجان یۇلا دوشمک امری وئردیلر. بیز، بوندان سۇنرا دوروما اویغون داورانمالی ییق.
 - قولام: جوانشیر، نه زامان چاتاریق خورم آبادا؟
 - بئله گئتسک، آخسام قارانیقدا، اما بیر آز یئیین چاپدیرساق، بلکه قارانلیق چۆکمەن!
 - عمیجان: نه قدر تئز یئتیشرسک من ده راحتلارام! بیر حکیمده باش وورارام. منی دوشونەرک یاواش دئییل، یئیین گئتمک دۇغروودو. منیم تئز یئتیشمه یم گرەکیر.
- یۇلدا اولومسوز بیر دوروم اولمادی. آخسامدان کئچمیش خورماباد گۇرونمهیه باشلادی. کئچمیش سفریمده بورا گلدیگیمده، ماشاللاه خان بئیله بیر مسافیرخانادا یئرلشمیشدیک. باشقا یئر ده تانیمیردیم. بو اوزدن ایلک سئچیمیم او مسافیرخانا اولدو. آتاری آخورچویا وئردیک. آخورچو آتاری آخورا باغلادی. اۇنلاری آرپا، سامانلار راحتلاتدی. بیزیم اوچون ایکی اۇناق حاضیرلاندى. ذاتن بیزدن باشقا کیمسه مسافیرخانادا یوخ ایدی. عمیجان اوچون ده تنزلیکله بیر یاتاق حاضیرلاندى. یازیق کیشی باشینی یاستیغا قویونجا بابیلار کیمی یاتدی. قیش گنجهلری مسافیرخانادا یئمک حاضیرلانماز دئییه، ایشچی سادجه گۇزل بیر چای بارداغی قارشیمیزا قۇیدو. سارا خانیمین بوخاسیندان بیر شئیلر آتیشدیراراق اوزوموزو آلینیازیمیزین حۆکمونه بوراخدیق. بیر آز اۇتوراندان سۇنرا اۇتاقلاریمیزا چکیلمک ایستەدیگیمیزده، قولام سۆزه باشلادی:
- جوانشیر، اولقا! سیزه نئجه تشککور ائدیم، بیلیمیرم! من، عۇمروم بۇیونجا بیر حربچی کیمی انیتیم آلدیم. بیزیم دونیامیزدا آنجاق امیرلیک و امره تابع لیک واردير! منیم اوچون اولقانیین اینجه اوره گی، داغ کیمی گئتیش سۇگیسی آنلامسبز گلیر! ایندی، یاواش-

ياواش بو آنلامى درك ائتمهيه چاليشيرام. بونون اوچون، سيزه بو
آنلامى منه باغيشلادىغيغىز اوچون تشككور انديريم!

اۇلقا جنيران ياوروسو كيمي قوينومدا مورگوله ييردى! جانيمدا اۇلان
بوتون آغريلارا گۇره، گۇزومو يوما بيلميرديم. اۇتاغين كونجوندهكى
لامپانين جان چكىشمه سينده اۇلان ياغيغين سۇنلانماسى دابللى
اۇلوردو. لامپانين يانار- سۇنر ايشيغيندا، اۇلقانين ايكي دۇشونون
آراسينا سريلميش ساچلارى ماراغيمى چكدى. منيم حيات يۇلداشيمين
بوتون اينجه گۇزல்லيكلرينه باخمايلاق، آجى ايچيني گۇرمك هر كسه
قيسمت اۇلماسا دا، منه نصيب اۇلموشدو! قولامين ديله گتيرديگى
گئرچكى دويماق، باشاماق گركدير. من ده بونو ياشاميش بيريسى يم.
اونون اصل گۇزல்லىگى گۇرونمزدير! بونو گۇرمك اوچون اۇنونلا
بوتۇلشمك گرک. منيم خانيميم، قوش كيمي اينجه اچار بير
روحدر! اۇنونلا داها اوجالارا يوكسلمه ايمكانى تاپاجام مى؟ تبريزه
دۇنرسك، قوش كيمي اليمدن اوچاقاقمى؟ باكى، اونون آنيلاريني
بوتۇلشديرن وطن! تبريز، اونون آنيلاريني آجيلانديران وطن! باكى-
تبريز، گوندوز- گئجه! بو ايكيisini بير-بيريندن هئچ آييرماق اۇلارمى؟
اۇلقانين هوه سينين هارا چكىلديگيني بيلميرم! تبريزه دۇنمه ميز بيزيم
سۇنوموز اۇلا بيلرمى؟ قوينومدا ميشيل-ميشيل اويوموش پريمين
گۇرونمز دونياسى، گۇرونن اوزوندىن قات-قات دريندير! منيم اونون
گيزلى دونياسينا ال اوزاتماغا حاقيم يۇخدور. اونون چكديگى آجيلارين
يوزدن بيرينه قاتلانا بيلميرم. او، منيم گۇزل خانيميم، ايتيرميش اۇلدوغو
بئش بالاسى نين گلينجيك آناسيدير!

صباح ماشاللاه خانى آلماق اوچون بدرابادا يۇلا دوشمهيه
حاضيرلانيرديم كى، اۇتاغيميزين قاييسى دويۇلدو:

- ايشچى: جوانشیر بئى، سيزين بير قۇناغينيز وار. آشاغيدا گۇزلهيیر!
 - کيمدير، آدى ندير؟ منيم بورالاردا قۇناغيم اۇلا بيلمز؟
 - قۇرخمايین او دوستونوز ماشاللاه خان بئيدیر. سیزی آشاغيدا گۇزلهيیر.
 - اۇلقا: (یوخولو- یوخولو) ماشاللاه خان انشیتدیم، جوانشیر! بورالاردا نه اۇلور. اونون بورادا نه ایشی وار. یوخ آچما! بو بییر توزاق اۇلا بیلر! بلکه ده مأمورلار بیزی تاپدیلار!
 - ایشچى: قۇرخمايین، قۇرخمايین! او، منه سنين اۇنا وئردیگین بییر یازینی دا گۇنریب. من، کاغیذی قاپینیین آرخاسینا بوراخیب گئدیرم. کاغیذی گۇرنندن سۇنرا منیم دۇغرو اۇلدو غومو باشا دوشرسن.
 - اۇلقا: بو نه کاغیذی اۇلا بیلر کی، جوانشیر؟
 - من اۇنا تورکجهنى اۇیرتمک اوچون چوخلو یازیلار وئرمیشم. رحمتلی جاببار عمیدن اۇلان شعرلر وئرمیشم. قاپینی آچیپ باخماليیام، اۇلقا!
 - ژاندارمالارین، یا دا کی برکتاغانین آداملاری اۇلسا؟
 - اۇنلار اۇلسایدی، ایندی قاپینی سیندیریب اوتاغا گیرمیشدیلر.
 - بس نییه ماشاللاه خان اوزو قاپییا گلیمز؟
 - او، هر زامان قادینلاردان قاچیردی. بلکه ده بو اوزدن!
- قۇر-خا-قۇر-خا قاپینی آچار-آچماز، گۇزوم بییر صحیفه لیک یازييا دوشدو. یازینی تانیديم. کاغیذی گۇتوروب قاپینی باغلادیم. شعرى اۇلقایا اوخودوم

من سنى گۇزلهديم، سوچسوز - سۇنوجسوز،
داغدان دا، داشدان دا، آرى تىرتىمىز!
هئچ اۇلمادیم سنسيز، سندن اومودسوز،
چونكى عئين دومان، عئين چنلریز!

بيليرديم گهلرسن وفالى بۇلداش،
 بو بۇللارنى بىرگه آشيب گنديرىز،
 چون دئمىشدين تۇپوغونا ده يسه داش،
 بيل كى، يارديميندا بيلرلر - توركليرىز!

قۇشمانى انشىدن اولقانىن گۇزلىرى دۇلموشدو! من، اولقانى بو
 دويغولاريندان اوترو قينايا بيلمزدىم. ذاتن اۇز گۇز ياشلاريمى دا
 دوردورا بيلميرديم. بىر يانندان بدرابادا گنتمكدن قورتولماق، باشقا يانندان
 ايسه، جاببار عمينين آنيلاريندان بىرى اولان بو شعر! تى كى، اولقانىن
 سئوئىجى منيم كيندن قات-قات بۇيوك اولمالييدى! اولقا سئوئىجىنى
 گۇسترمكدە چوخ قورخماز و آيدىن بىر اينسان ايدى. او، سئوگىسىنى
 گىزليهجك بىر زواللى اولماديغىنى بوردا دا گۇسترميش اولدو. يئىنيجه
 ياتاغيندان دوردو. اللرىنى بوينوما ساردى. قورو دوداقلارايلا
 دوداقلاريمدان اۇپدو:

- عشقىم، سئوگىلىم، جوانشيرىم، سنى چوخ سئويرم! يانيمدان آيريلما
 حياتيمين كيشيسى!
- اولقا! سن ماشاللاه خانين آشاغيدا اولماسينا اينانيرسان؟ او
 اولماسا؟!
- جوانشير آغزىنى خئيره آچ! بو كاغازين باشقاسى الينده نه ايشى
 اولاييلر؟

ياواش-ياواش پىللەلرى اننهرک سالونا سارى گنئديم. ماشاللاه خانين
 باشينداكى شاپكانى گۇردوم. ماشاللاه خانى آرخادان تانيدىم. آرخامجا
 گلن اولقا دا اونون ماشاللاه خان اولدوغونو تصديقلەدى. اونو سسلەديم:

- ماشاللاه خان عى!

او، دۇندو. اۇنونلا اۇپوش-گۇروش انتدیم!.

- اۇلقا: سالام وعلئيكوم، ماشاللاه خان عمی!
- علئيكوم سالام فاطیمه خانیم! اۇلقا خانیم!
- اۇلقا: بیز، سیزین بدر اباددا اۇلدو غونوزو بیلیر دیک! بس نییه بورالار داسینیز؟
- اۇلقا قیزیم بو اوزون ناغیلدی. هامیسینی آنلاداجاغام. ایلک اۇنجه گلین گئدک آر خا اوتاغا. اورادا آغیزالما بیر شئیلر حاضیرلانییدیر. آنجاق، ایسترسینیز او بیرى دوستلاری دا گۆزلیه ک.
- من: فرج عمیجان چوخ خسته دی. اونو بورا قدر زورلا گتیر دیک. بیر دوکتور گرکدیر. یۇخسا حالینین نجه اۇلاجاغینی بیلیمیر!
- ماشاللاه خان: نه یی وار کی؟ بورادا داوا- درمان اۇلار ها.
- اۇلقا: داوا-درمانلیق دئییل! دوکتور گرکدیر. اونون بۇورکلری ایشدن دوشوب! اونا دا سننن کیمی توتوقلاما حۇکمو گلیب. یوخسا، یئریندن ترپتمک دوغرو دئییلدی. اونون گونلری بیزیم هامیمیزدان قارائلیق کنجیر. دۇرد بالاسی، خانیمی نین هارالاردا اۇلماسیندان کیمسەنین بیلگیسی یوخدور.
- من: من اۇتاقلارینا بیر باخیم!

قولامین دندیگینه گۆره عمیجان گنجه-بویو سایبقلایب. دانین آچیلما سینا دوغرو سس سیز دوشوب یاتییدیر.

- قولام: سن حله گنتمەدین، جوا نشیر؟ ایسترسن بیر لیکده گئدک؟
- یوخ گنتمەدیم! ماشاللاه خان آشاغیدادیر.

بیزیم سسیمیزه اویانان فرج عمیجان:

- کیم، کیم! ؟
- ماشاللاه خان بورادادی، عمیجان! گون آیدین عمیجان!

- اونون بورالاردا نه ایشی وار؟
- اؤزو آنلادار. سیزی گۆزله ییر. من آشاغیا گئدیرم. سیز حاضیرلانین. ایشچی گلیب سیزی گتیرر. یا اؤزوم بیرآزدان دؤنرم. آرخالاردا بیر یئرلرده بیک.

ماشاللاه خان بدراباد اویکوسونو بیلدیگی یاریمجیق تورکجه ایله بیزه آنلاتدی. اؤروجون گنتمه سیله، کیمسهیه گونمه ییب خورمابادا دؤنمه سینی دئین ماشاللاه خانین گوردوکلری بیزی حددن آرتیق چاشدیردی:

- سیزین آزادلیق حؤکمونوزو بؤلگه خانلاری برکتاغا یا وئریبلر. او ناموسسوز، بیر گون منی یانینا چاغیریب، تاپیشیر یقلار وئردی: "بو تورکلری اؤز باشینا بوراخما! اؤنلار دؤولته قارشى کیم اؤلورلار سا دا، منیم اوچون آلاه طرفیندن بیر هدیه دیرلر. اؤنلاری آلاه منه قول گؤندرییدیر. من، اؤنلاری بوردان بوراخمالی یام. اؤلمه-دیریل یئمک-ایچمکلرینی چاتدیرماق گرکدیر. من، اؤنلاری یاشاتماقلا دؤولتین گۆزونه گیرمگم! آنجاق، بو سورگون بیر گون بیترسه، اؤنلاری اؤز مالیم کیمی ساخلاماغا چالیشاجام! سن ده قولاغینی دؤرد آچ! بیر خطا گؤرسم اگر، سندن بیلم! اؤنلارین اؤلنهدک بوردا قالا جاقلاریندا سؤروملو سنسن!" من، بدرابادا "گئل باغیش" فرمانینی گۆزومله گؤردوم. مینلرله آذربایجان تورکو وطنه قاییتماق اوچون دؤولت ایداره سی قارشیسیندا سیرا گۆزله ییردی. اما، سیز آزاد اولموش یوللاری قاجاق دؤنمک زورونداسینیز. چونکی سیزین آزادلیق وثیقه نیز یوخدور، اؤلما یاجاق دا!

ماشاللاه خانین آختاریشدا اول-اولا، بوردا قالاراق بیزی گۆزله مه سی بؤیوک اؤز وئری ساییلیردی. او، بدرابادا اولدوغو سورجده آذربایجانلی اولاراق بؤلگهدن چیخما ایمکانی اله ائتمیشکن، گنتمه مه سینی بئله آنلاتماغا چالیشیردی:

- من بیر لکم! کند بالاسیپام. اینسانلیقدان چیخان قمارباز آتامین قومار پولو اولاراق منی برکتاغایا ساتمادان اونجه، آنامین سون بیر سوزونو قولاغیما سیرغا انتمیشدیم. آنام رحمتلیک ناموسسوز آتام طرفیندن هر دفعه دئیولن زامان، آغلایا-آغلایا دئیردی: "سنین بو دندن دماریندا خالیص لک قانی آخمیر! بیر لک کیشیسی بو قدر ناموسسوز اولما بیلمز! لک اینسانی ایگیلیلکله، ناموسلا، شرفله، دوزلوکله تانیار! سنین بو یازیق دندن بونلارین هئج بیر ییوخدور! اونون قارینی یالانلا دولودو! اونون آغزیندان چیخان سوزونون بئله، ده یری یوخدور! او، بیر لک دئیل!"
- آتامین کفنله نن گونو، آنامین اوزگورلوک گونو اولدو! آنجاق، قارایاز غیسینا آلیشان یازیق آنامین، ایکی آی آنامین اولوموندن سونرا دونیاسینی دییشمه سی هامینی چاشدیرتدی! او، ساغ-سالامات گورونورکن بیردن-بیره یئره دوشه رک کنچیندی! هم ده، ویجدانسیز اربنین قامچی-شاللاغیندان قور تولدوغو آندا!
- بیر لک اولدوغوم اوچون، آتامین یئرینه سورغویا چکیلیمگیم دوغرو اولماز دیر. "من بیر لکم" سوزونو قانیلا ائشید سانیرام! من، سیز تورکلری سئودیم! سیزه باغلاندیم! لک اولماقدان چیخمیش آتامدا گورمه دیگیم سئوگینی سیزده گوردوم. بیرلیکده درد چکمکدن نجه ممنون اولدوغونوزو گوردوم! بونلاری گوردوکن سونرا اوندان واز کنجه گیمین آنلامی یوخدور. جواشیرین منه وئردیگی جاببار بئی رحمتلیگین شعری بیر حایات درسیدیر. او درسی، اولسم ده بیر داها بوراخمیرام!
- ماشالله خانین علیل خانیمی ایله باغلی دئدیگی سوزلر ده چوخ ایلگینج ایدی. او بو حاقدا دئیردی:

- او گون سیزین یانینیزدان ائوه دؤنرکن، برکتاغانین یئنی کورد خانیمینی حیطیمیزده گوردوم! اوندان ندن بورادا اولدوغونو سوردوم. او، دیل-دوداغینی چئینیه رک سؤیله دی: "سمه نی

بیشیر میشدیم! دئدیم سیزه ده گتیریم، ساوابی وار! گلمیشکن، یازیق
 قادینجیغازی دا گورموش اولوم، دئدیم!" من، بو گنج قادینا هنج
 ز امان اینانمادیم! او، ناموسسوز برکتاغانی موم کیمی الینده
 توتاراق، بوتون قادینلارینی گوزوندن سالمیشدی! اوز عیشوه سیله
 ایستهدیگی هر کسی الینده ساخلاییردی. اونولا برکتاغانین
 آراسیندا ۴۰ یاش فرق وار! بیلیرم کی، کند آغاسینین بیر چوخ
 یئرلرینی اوز آدینا سالمیشدی. او، قارشیسیندا اولان هر انگملی
 آرادان قالدیرماغا قادیردی. گنج دیر، گوزلدیر، دوغاندیر، عشرت
 قیزیدیر، حیرصلیدیر و بیلهدیگیم چوخ شئیلرین بیه سیدیر! من او
 گون اونو گورونجه، باشیما یئننی بیر بلانین گلجه بییندن قورخدوم.
 بو کز ده باشیما گلجه بیلهدک ان پیس شئی گوردوم.
 گنج، یازیق قادینین یئمه گینی وئریب، یاتیزدیردیم! او یاتارکن
 اوزوم ده اوتاغیما چکیلیب یاتدیم! سحر تئزدن خانیمیمی اولو
 گوردوم! هامیسی بو قدر! اؤنجه، برکتاغانین یانینا گندیب، قیزینین
 اولوم خبرینی وئرمک ایستهدیم. یولون یاریسیندا برکتاغانین
 "قیزیم اولرسه سنی یاشاتمارام!" سوزوندن جانیم تیتیرتمیه دوشدو!
 من، او کیشی نین نجه غدار، ظالم و آدام اولدورن بیریری
 اولدوغونو گوزلریمله گورموشدوم. جانیم ایندی ده او ظالمین
 ووردوغو گوندهلیک شاللاق لاردان قوتور-قوتوردور! بو کز
 آرتیق شاللاق دئیل، بیر قورشونلا بئینیمی گویه سووراجاق ایدی!
 ال-ایاغیم اسیردی! کیمسه بیلگی وئرمک جسارئتینده دئییلدیم.
 یولدان دؤنر-دؤنمز بورالاردان قاچما قراری آلدیم! ایلک اؤنجه،
 بیرباشا خورم آبادا گلکم ایستهدیم. سوئرا دوشوندوم کی، نهونده
 گنتمک بهاناسی ایله ژاندارما دوراغینا باش چکرک، اوزومو
 گؤستریمیش اولوم. چونکی، تئزلیکله آرخامجا دوشمک اوچون ان
 یاخین ژاندارما دوراغینا خبر سالیناجاقدیر. ژاندارما دوراغیندا
 برکتاغانین ایشلریله باغلی نهونده، بلکه ده همدانا گنتمه گیمی
 دئییب یولا دوشدوم. دوراقدان بیراز آزالی یولومو مئشهلردن

سالاراق گئری قاییدیپ بورالارا گلدیم. بیر نچه گون بورادا
 قالاراق بدرابادا گندیپ اوروگون قوناغی اولدوم. اوروجون
 تبریزه ساری دوندویونو، بدرابادین ایسه گل-گنتلی یئر اولدوغونو
 گورونجه، بورایا دؤنوب سیزی گؤزلهدیم. هر گون کئچدیکجه
 سیزین گلدیگی نیزدن اومودسوز اولسام دا ایچیمدن گلن بیر سس
 "دایان! جوششیر وئردیگی سؤزو توتار!" دئیر، اومودومو
 ایتیرمهیه قویموردو! گوروندیو کیمی، سونوندا بیر-بیریمیزه
 قوشدوق. قوی اولار منی نهوندده، همداندا آختار سینلار. بیز،
 بورادان راحت-راحت ایستهدیگیمیز یئر گندریک. اما ایلک
 اونجه، سرکاری ساغلیغینا قوشدورمالی ییق. بیر تانیدیغیم حکیم
 وار. اونو اوشاقلیغیمدان تانییرام! قوجامان بیردؤکتوردور! بو گون
 اونو بورایا گئیرده رم. او، بیر باخسین خسته میزه، سونرا
 گئتمگیمیزی دوشونک! یول خرجینی-فیالنی دا دوشونمگین! منیم
 یانیمدا گرک اولان قدر پول وار! منده اولان پول، سیزین ده
 پولونوزدور! هاراجان ایسترسنیز سیزینلهم!
 - فرج عیجان: ساغول کیشی، سن بویوک اینسانسان! ویجدانین
 اینجیمه سین! سنین الین جینایتیه بولاشا بیلمز! هر اینسانین
 اوزوندن ایچی اوخونار! بیزیمله بیرلیکده هامی سنین سوچسوز
 اولدوغونو بیلیر. سنین اوچون او رحمتلیک بیر حیات یولداشی
 دئیل، بیر اوشاق ایدی. اوزو ده باشدان آیاغا بیر ایفلیج! سن
 عؤمرونو اونا وئرمیش بیر سوچسوز، هم ده شرفلی اینسانسان!
 بونلاری بیزیمله گلیب-گلمهدیگین اوچون دئمیرم! سنی تانییدیغیم
 اوچون دئییرم. اورگینی راحت توت!

ماشاللاه خانین اوزونو سوچلو بیلمهه سی اوچون الیمیزدن گلهنی
 اندیردیک. بیزیم اونا قارشى اولان اینانجیمیز تام ایدی. عیجان
 دئمیشکن، اونون خاراكتئرینده اولان اینسانلار، قاریشقانی بله ازه
 بیلملر!

همین گون آخشام، رجب آدلی ایشچیله بیرلیکده گۆزلهدیگیمیز طبیب عادیلخان، فرج عمیجانا باخماغا گلدی. اونون بؤیوک چانتاسینی رجب داشییردی. طبیب عادیلخان ایلک اۇنجه بیزیم یانیمیزدا، سۇنرا ایسه یالنیزجا فرج عمیجانی معاینه ائتدی. هاردا سا یاریم ساعتدان سۇنرا اینجلملر سون بولدو! چانتاسیندا داشیدیغی چوخ چئشیدلی گؤیرتیلرین قاریشیغی ایله درمان دوزلهرک تاپشیر یقلار وئردی. حکیمی یۇلا سالماق اوچون من ده ماشاللاه خانلا چۆله چیخدیم. ماشاللاه خان لکجه بیر شئیلر سۇروشودو. طبیب عادیلخان دا اۇنو یانیتلادی. اۇنلارین دانیشیغیدان چوخ شئیلر باشا دوشمگینجه، فارسجا طبیبدن سۇروشودوم:

- خسته منیم عمیدیر. سیزدن دۇغرو بیلگی ایسته ییرم. مومکونسه، منه نۇجه اولدوغونو دئین.
- طبیب عادیل خان: خسته من دورومو یاخشی دئییل. من بیراز چیرک، بیراز دا آغری یا قارشى درمان دوزلتدیم. سنین عمین تکجه بؤورکلری دئییل، هم ده آغ جیگری ایفلاس ائتمیش دورومدادیر. او، یاخین کئچمیشده آغیر اوشوتموشدور. معالجه اولماینجا، سته لجم اولموشدور. نفسین دارالماسی آغ جیگرین پیس ایشلهمه سیندن قاینلاقلا نیر. سنین عمین هم ده آغیر بؤورک داشلانماسی وار. ان یاخشی سی، اونی تنزلیکله تنه رانا گؤتوروب معالجه ائتمگی نیزدیر. یوخسا، خسته نیزین چوخ آز زامانی قالیر!
- ماشاللاه خان: دوروم بو قدر آغیردیرمی؟ حکیم، بورالاردا بیر ایشلر گۆرمک اولمازمی؟
- حکیم: بورالاردا الدن گلن بو قدر! خسته من دورومو آغیردی. بیتکی ایله، بو درمانلا اوزون سورمز! چیرک بوتون بدنینه یاییلیدیر. من، سیزه یالان اومود وئرمک ایستمیرم. خسته یه عملیات گرکدیر! گنج اولمادان بورادان گؤتورون!

انللیکله سس سیزلیک ایچیندئیدیک! حکیمین دئدیگینه گۆره، عمیجانین تئهرانا گۆتورولمه سی یاشام آچاری کیمی گۆرونوردو. قارشیدا بیزی گۆزلهمین اولایلاردان بیلگیسزلیک ایچیندئیدیک. بولگهنی تانیان تکجه کیشی ایسه ماشاللاه خان ایدی. سۆزسوز کی، دۆردوموز ده اونون الینده اولان ایمکانلارا باغلانمیشدیق. فرج عمیجانین آنی دوشمه سیله، بو احتیاج داها دا زیروهیه یوکسلمیشدی. نه ائدهجگیمیزی، نجه ائدهجگیمیزی بیلمیردیک. قولامین عمیجانا اولان سئوگیسی، گئت-گئده اۆزونو اوزه وئیریدی. اومودسوزلوق، سوسقونلوق گنج چاوشون اوزوندن بللی ایدی. او، حالدان دوشموش عمیجانین یاستیغی یانیندان آیریلیردی. اولقا، بیزی و عمیجانی اومودلاندیرماغا چالیشیردی! اوچونجو گونون آخسامیندا هر بئشیمیز سون قراری وئرمک اوچون عمیجانین یاستیغی یانیندا تۇپلاندیق:

- ماشاللاه خان: دوستلار، بیز صاباح یولا چیخا بیلریک. سحر "اراک" گئدن بیر اوتوبوس وار! من سوروجو ایله دانیشمیشام. آرخادا فرج بنی اوچون یاتاق وار. اوتوبوس بۆوک و گۆزلدیر. بو آرادا، اتلاری دا ایلخیچی یاسادیم. ساغولسون یاخشی پولا گۆتوردو. نیگاران اولمایین، ساغ-سلامات اراکا، اورادان دا تئهرانا چاتاجاییق. بیرباشا تئهرانا گئتمک اوچون اوچ گون بورادا قالمالی بیق. بیزیم بورادا قالماغیمیز دؤغرو دئییل. دوشونورم بیر آن اۇنجه بورالاردان اوزاقلاشماق گرکدیر.
- فرج عمیجان: (هنیلتیهرک) منیم حالیم خوشدو! سیز، بیر آن اۇنجه بورادان چیخماغی دوشونون. ماشاللاه خان بنین سۆزونه قاتیلیرام. بو گون صاباحدان دا یاخشی! اوتوبوسو الدن وئرمهللیک. ماشاللاه خان قارداشیم دؤغرو دئییر!
- اولقا: منجه ده تنزلیکله بورالاردان گئتمگیمیز گرکیر. ایندی هامیمیز آختاریش آلتینداییق. توتولمادان بورالاردان اوزاقلاشاق.
- قولام: من ده گئتمکدن یانایام.

گۆزلریمین اؤنونده اوچان اینجی اوچوجولارین دومانیندا اویورکن
اوموزومداکی بیر تانیش الین ایستی سیندن اویاندیم:

- عمیجان: او غلوم هادی دور! گنتمک واختیدیر! قوردانا دئمیشکن
مولا کؤمگینیز اولسون! قالخین، یول سیزی گۆزله‌میر! گولر اوزله
یؤلا دوشون کی، داغلار-داشلار، سنلر-سولار، ینیشلر-
یوخوشلار اوزونوزه گولسون! گۆزل اولقامین الینی توت! اونون
الی گوجلودور! اوره گی بؤیوک، دیله گی جهاندیر قیزیمین!
- قولا: ماشاللاه سرکارین اوزو گولور! بئله ایسه یوللاناق!
- ماشاللاه خان: بیسمیلاه!

اوتوبوسا چیخمدان ماشاللاه خان، جیبیندهکی پوللاری بیزیمله
پایلاشدی! بیز، اونون بو ایشیندن چاشیب قالدیق! او، بو پایلاشمی ايله
گئرچک بیر دوست اولدوغونو بیر داها ایثبات ائتدی. اونون اؤنجه‌دن
نہاوند و خورماباد شهرلرینده تۇرپاق آلدیغینی بیلیردیم. او، بو
تۇرپاقلارین آغیر گونلره ساخلادیغینی دئمیشدی.
ماشاللاه خانین اؤیودوگو اوتوبوس، یول بؤیونجا بیر نئچه کره دایانماق
زوروندا قالدی! اوتوبوسون موتورو یورغونلوقدان سانکی "گنتمک
ایستمیرم!" دئییه باغیریردی! همین باغیرتیلارین آردیندا بیر کره تام
چؤلون آراسیندا دایاندی. سوروجو ماشینین موتورونون سؤیوماسی
اوچون دایانماق زوروندا اولدوغونو سؤیله‌دی. ماشیندان ائنه رکن، یوز
مئتره اوزاقدا اولان تک آغاج ماراغیمی چکدی. اولقا ايله او آغاجین
یانینا گئتدیک. آغاجدان بئش-اون چوروموش آما سالانیردی. اولقا
الینی اوزادراق او آملالارین بیرینی دزدی. جیبیندن یابلیغینی
چیخاریب، آغاجدان سالانان چوخلو آل-الوان یابلیقلارین یانینا
دویونله‌دی! سؤنرا منه دؤنمرک هیجان ایچینده سؤیله‌دی:

- جوانشیر، سانکی یوخو گؤرورم! بو آغاجدان سالانان قیزیل
آملالار، دردبگیم بو الیمدهکی قیزیل آما، دویونله نن بو یابلیقلار،

الوان پارچالار منە چوخ دۇغمادير! بوراسى "دده كارا كوم قىيله سى" نين اوزودور! اينان كى، من يئنئى يئنمه چاغلاريمدا بو آلمانى درميشم، جيبىمدن يايلىغىمى چىخايب ساللانان پارچالارين يانينا آسميشام! بورا دده قىيله سيدير جوانشير! اينان، اينان!

ھارداسا سحر ساعات ۹ رادلرينده چىخديغىمىز خورم آباددان گنجە چاغيندا اراك شھرینه چاتديق! "اراك" اين اوتوبوس قاراژنين كونجوده يئرلشن بير كيچيك مسافير خانانين ايكي اوتاغيندا يئرلشديك. ائلكيله يورغون گۇرونسك ده، فرج عميجانين دير يياش اولماسيندان سئوينيرديك. اولقايللا بيرليكه ياتاقدا اوز انيب بو آشامانين دا گئريده قالدېغىنى اينجەبيرديك. او، ماشاللا خانين بۇيوك اورگيندن دانىشirdى :

- ماشاللا خانلا تانىشماق بيلمەديگىمىز، گۇرمەديگىمىز بير گىزلى الين گۇستردىگى مۇجوزە دير. كيمە دئسك، بو اوز وئرئين گرچك ليگينه اينانار؟ آدم، الينده اولان بوتون پولونو بيزيم كيمي قريبان لارلا پايلاشير. من، بير توركدن گۇرمەدى گيمي بير لكدن گۇرورم. دئمك كى، گۇزليكلرين اوزل ييه سى يوخدور بو دونيادا! گۇزليك بير سۇيا، بير عيرقه دئييل، اينسانليغا باغليدير!

- اولقا، باخ! بيزيم آلين يازيمىز آرتيق عئين لشييب! بونو من ده، سن ده، ماشاللا خان دا بيليريك! بيز، بيرليكه جهنم قابيسىنى آچيب قاجديقسا، بيرليكه ده ياشاماغا جان آتمالى ييق! بونون ايلك آدديمىنى ماشاللا خان آتديسا، بيز ده سۇنونا قدر اونون آرخاسىنى بوش بوراخمالى ييق!

باشيمىز اوز قالما-قاليمىز لا مشغول ايدى كى، قاپى دۇيولدو:

- بالالار، گلين يئميه! لوله كاباب آلميشام! سالونا گلين! چاى دا تاپشيرديم!

هامیمیز، حتّی فرج عمیجان بئله، تزه کاباب دورمه گینی سئوه-سئوه
یئدیک. چای ایچندن سونرا اوتاقلاریمیزا چکیلدیک. اوتاقلا یاتاغین
هارمونیا سی اۇلقایلا منیم روح و تن بیرلیگینی ساغلامیش اۇلدو! دان
اچیلارکن گۆزل بیر گونون آرماعانی گونشین ایستی سیندن اوخوردو.
اوزون سورن آجی گنجهلرین آردینجا، بیر ایشیقلی سحرین اچیلما سی،
سئوگی دۇلو گونشلی بیر گونون اومیدلرینی آرماعان اندیردی!

- گون آیدین سئوگیلیم، گون آیدین جوانشیر! گون آیدین یئنی گون،
اومیدلی، گونشلی ایستی گون! سیزی چوخ سئویرم! سیز نئجه؟
منی سئویر سینیز می؟
- گون آیدین اۇلقام! گون آیدین سئوگیلی حیات یۇلداشیم! البته کی،
سنی سئویرم! تانریم بو سئوگینی سونلاندیر ماسین!

قونشو اوتاقدا سس-سمیر یوخ ایدی. هر کس میشل-میشل یاتیردی.
اۇلقایلا بیرلیکده سالونا اندیک. سالوندا رئیسینوندا اوتوران کیشیدن
باشقا کیمسه یوخ ایدی. اونا یاخینلاشیب سالام وئردیک:

- سالام، گون آیدین.
- گون آیدین. اوتاغینیز راحت اییدی می؟ بیر سیخینتی نیز اۇلمادی
کی؟
- یوخ ساغولون! ندن کیمسه یوخدور؟ مۇئل چوخ ساکیتدیر.
- دۇغرودو. بو گون شنبه اۇلدوغو اوچون داها ساکیت اۇلار. بو
گون اراکا موسافیر گلمز نورمالدا. صاباح تئهراندان بیر اوتوبوس
گلر. بلکه بیزه ده بیر-ایکی یۇلجو باش وورسون!
- هه، صاباح نه زامان اوتوبوس گهلر؟
- آخشام چاغی گلر. ساعاتی بللی اۇلماز. آما گلر. او اوتوبوس
گنجهنی بورادا قالار. بیر یسی گون سحر بوردان تئهرانا دۇنر.
سیز، تئهرانا گنتمک ایسته ییر سینیز؟

- بیر خسته میز وار. بورالاردا دۇغرو موعالیجه اۇلماسا، تئهرانی دا دوشونه بیلریک. عایيله میزله بیرلیکده قرار وئرمه‌لیک. بیزییم ائویمیز خورماباددایر. اورادا بازاردا اۇلوروق. بیز تاجیریکی!
 - خسته نیزین یاستیغی یونگول اۇلسون. بورالاردا ایسته‌دیگینیز گوجلو دوکتور و خستخانا یوخدور. واردیر، اما خورماباددان گلدیگینیزه گۆره، دئمک کی، خسته نیزین دورومو جیدیدییر.
 - دوغرو دور قارداش. بیز، هاردان چۆرک، پئندیر، چای آلا بیلریک؟
 - بیز سیزه سحرلیک آغیز-آلما دوزلدیریکی. اما باشقا یئردن آلماق ایسته‌ییر سینیزسه، بیراز یوخاریدا بیر باگال دوکانی وار. اورادا ایسته‌دیگینیزی الده ائده بیلر سینیز. البته، بیز سیزه ایسته‌دیگینیز یئمەلی و اوجوز سحر یئمە گینی وئره ریک.
 - تامام، عایيله میز اوْیانسین، سیزه سفاریش وئره ریک.
- عمیجانین یوکسک روحیه سی بیزدن داها چوخ اوزونو سئویندیریردی. تنزلیکله خانیمینی، بالالارینی گۆره جه‌گینی دیله گتیریردی. ائله دانیشیردی کی، سانکی عایيله سینین هارالاردا اۇلدوغونو بیلیردی. اونون عایيله سیله باغلی وئردیگی اومود، چوخ خوشوموزا گئدیردی. اصلینده، ایندیکی دورومدا بیزی ان چوخ راحتسیز ائدن دوروم فرج عمیجانین اوزو و عایيله سی ایدی. ایلک اۇنجه اوزونون چۆکموش روحیه سینی قالدیرماق، سؤنرا ایسه تئهراندا معالیجه سینی داوام ائتدیرمک. ان سؤنودا ایسه نجه اۇلورسا-اۇلسون، عایيله سینه قووشدورماغی هدفه آلمیشدیق. بونو ائل لیکله ایسته‌ییردیک. آرامیزدا اۇلان ایلک ایستک ده ائله بو ساییلیردی. مۆتلده بیزدن باشقا قالان یوخ ایدی. بیزه اۇزل آچیلیمیش آغیز آلما سفره سی سؤنا آنانی آنیمسایدیردی. رحمتلیک سؤنا آنانین آغیز آلما سفره سی ده بو گونکو سحرلیک کیمی موکمل اۇلوردو. بو اوزدن، قوردانا یالنیزجا هفته‌ده بیر کره سؤنا آنایا فورصت وئیریدی. سؤزسوز کی، حاقلی طرف ده قوردانا اۇلوردو.

چونکی، بئله اولماسایدی، سونا آنا بیر هفتهنین ایچینده قوردانانین بوتون دئوسونو بیزه بئدیردردی! سونا ایسه، یئمک اوچون بیرجه باردق اونوموز بئله، قالمزدی!

ماشاللاه خان سحر یئمگی نین ۳ تومەنینه قارشى، ۱۰ تومن مۇتل ایشچیسینه وئردی! گنج اۇغلان سۇیندیگیندن بیزیم ایشچیمیزه چئوریلدی. او، آرتیق مۇتلى باشینا بوراخیر، بیزیم ایشلردن یانا ایستەنیلن یئرە گئدیردی. او، ماشاللاه خانین ایستەدیگینه گۆره، تئهراندان گلەجک اوتوبوسدا یئر آبیرواق اوچون اراکین قاراژینا گئدیپ سفاریش وئردی.

اراکدا سس سیزلیک حاکیم ایدی! پولیسدن، ژاندارمادان کیمسه گۆرونموردو. بیرینجی گونوموز بوتونلوکله مۇتله کئچسه ده، ایکینجی گون عمیجان و باشقا بئیلرین باسقى سى ایله اولقانى شهره چىخارتدیم. مۇتئل ایشچی سینین مصلحتيله اراک سینماسینا گئتدیک. سینمانین تابلوسوندا "اراک سینماسى" یازیلسا دا، ایشچی نین دئدیگینه گۆره، میسیو سینماسى کیمی حالانیردی. اراک خورمابادا گۆره، یئنی شهره بنزیریدی. بورادا تیکینتی لرین مودئرن، گۆزل، تملى اولدوغو گۆزه دیریدی. هاوا بورادا بیر آز داها سویوق و جان یاخان ایدی. سینمانین مۇتله چوخ آوالی اولمادیغی اوچون گئدیش-دؤنوشوموز ده پروبلیمسز اولدو. بو، اولقایلا کئچیرتدیگیم ان گۆزل گئجه اولدو. اولقا، بو اولایدان چوخ سۇیندی! او، گئجه یئنه ده بیزیم اوچون اۆزل کئچدی!

تئهراندان گلن اوتوبوسون اراکدان قالخماسینا بیر ساعات قالمیش، موسافیرخانانان چىخدیق. یوکلریمیزی یئرلشدیرمک سورجینده ماشاللاه خان سوروجو ایله فرج عمیجانین دورومونو دانیشدی. اؤنون تورک اولدوغو بللی اولدوقدا، تورکجه دانیشان ماشاللاه خان منی چاغیردی:

- جوانشیر گل! آغا سوروجو سنین همشهریندیر.
- سلام آغا، سیز ده تورکسونوز؟

- سوروجو: سالام علئیکوم قارداش او غلو!
- بورالاردا نه ایشینیز وار؟
- بیزیم خسته میزی تئهرانا آپارماغیمیز گرک. بیز، تجارت ایشینه باخیریق. خسته، عمی میزدیر. بو بئی ده، عمیمین اورتاغیدیر.
- بیزیم ایشیمیز پارچا تاجیرلی گیدیر. تبریزدن بورالارا پارچا گؤندرریک.
- نه یاخشی! تاجیر اولماق، وارلی اولماق دئمکدیر. بازارینیز یاخشیدیر البت!
- یاخشیدیر هه! آنجاق بویوگوموزون خسته‌لیگی بیزی یامان اینجیدیر. اونو تنزلیکله تئهرانا، اورادان دا ائوینه، تبریزه گؤتورمه‌لیک.
- کنچمیش اولسون! تنزلیکله آياغا قالخماسینی دیله‌ییرم! من، عمی جانیزی اوز یانیمدا دا یئرلشدیره بیلرم، آنجاق آرخادا اوزانارسا، داها راحتلار!

عمیجان اوز ایستگیله ماشینین آرخاسینداکی یاتاقدا یئرلشدی! یولبویو آرزوئندیلیمز بیر اولای باش وئرمه‌دی! تبریزدن چیخالی ان گؤزل ماشین یولونا تانیق اولدوق. اوتوبوس راحتجا یول گئیدردی. بیزیم یول بویونجا هر هانسی شیکاییتیمیز اولمادی. اوتوبوس ساوا شهرینین گیریشینده یئرلشن بیر یئمک خانادا دایاندی. سوروجو شاگیردین دئدیگینه گوره، یئمک، توالنت و ناماز اوچون ۴۵ دقیقه بورادا دایانمالی اولدوق. ماشالله خانلا قولام، عمیجانین ایکی یانیندان یاپیشراق اونون یورومه سینه یاردیمچی اولدولار. من ایسه اولقا ایله بیرلیکده رستورانا گیردیک. رستورانا گیرر-گیرمز، آغیر سیقارا ایی سیندن اورگیم بولاندی. بیزدن سؤنرا بیر نچه اوتوبوس و کیچیک ماشین دا رستوران قارشیسیندا پارک ائتدیلر. آخشام یئمگی اوچون سفارش وئردیک. سفارشی آلان تورکجه دانیشیردی. من ایسه، سؤینهرک بنش کابابین پولونو وئریب، یئرمیزه قاییتدیم. یئمکدن هامیمیز راضی قالدیق. بیر چای و توالنتن سؤنرا اوتوبوسا ساری یوللانددیق. سوروجونون "یئمکدن راضی قالدینیز" سوالینین قارشسی سیندا

"ساغول قارداش چوخ گوزل ایدی" دئیهرک یئریمیزده یئرلشدیک. تئهران گیریشینده پولیس دوراغینی گورونجه، هر دوردوموزون تدیرگینلیگی اوزوموزه وئردی. ایکی پولیس اوتوبوسون ایچینه گیرهرک ایستهدیگی آداملاردان کیملیک ایستهدی. منیمله اولقانی یان-یانا گورونجه بیرینجی پولیس سوردو:

- سیز، ار-آروادسینیز؟
- بعلی سرکار!
- کیملیگی نیز وارمی؟
- البته وار، سرکار، ایسترسینیز؟
- یوخ قالسین!

ایکینجی پولیس قولامدان سوروشدو:

- هاردان گلیرسن؟
- تبریزدن خورم آبادا قوماش آپارمیشدیم. ایندی تئهرانا گئدیرم.
- اورادان دا قوماش سفارش وئرهرک، تبریزه دؤنهجگم.
- کیملیگینی (سیجیلی) وئر!
- بویور سرکار (قولامین بئله جسارتلی داورانیشی منی یئریمدن اویناتدی!)
- سن، تاجیر اولماق اوچون چوخ گنج دنییلسن می؟
- منیم آتامین تبریز بازاریندا پارچا دوکانی واردیر. من اوشاق لیغیمدان بو ایشده بویوموشم!
- سنین خاين سپرأتچیلارلا نه ایشین وار؟ دوزون دننه!
- بیز نسیل بویو تاجیر اولموشوق. سیاست-میاستله ایشیمیز اولماز!
- ایندی تبریز گنج شاهیمیزین الیله امین لشیب آرتیق! بیز ده سیزین ساینیزده بیر ایله ایتیردیکلریمیزین یوز قاتینی قازانیریق. تانری سیزدن راضی اولسون!
- آفرین! بئله وطن سئور اول! اصیلزاده اولدوغون اوزوندن بللیدیر!
- آنجاق، بیراز آشاغیدا دانشساق، یاخشی اولار! گل، بو دا کیملیگین!

قولامین پولیسرله آشاغی دوشمه سیله اورگیمیز دایانان کیمی اولدو!
 پولیسر قولامی ماشینین آرخاسینا چکیدیلر! آرتیق اولار گورونمز
 اولدو! بوتون پلانلارین یوخ اولماسینی دوشوندوک! بارى بیزی ده اله
 وئرمه سین، دوشونه رک گوزله دیک! اولقانین اللرینی الیمده توتوب،
 اورک-دیلک اولماغا چالیشدیم! الیمزدن هئچ بیر ایش گلמידی. تکجه
 دیله گیمیز، پولیسرین بیرلیکده اولدوغوموزدان خبرسیز اولمالاری
 ایدی. بو ایسه، اوزوموز ایستمه دن باش توتمشدو. بئله کی، بیزی
 آیری-آیری سانان پولیسین ان آزیندان باشقالارینا ضرر وئرمه سینین
 احتمالی دوشوردو. بو دوشونجه لرین ایچینده بۇغولموشدوم کی، قولام
 اوتوبوسا میندی! پولیس ال ایشاره تيله اوتوبوسون یولا دوشمه سینه
 ایذن وئردی! قورخوموزدان تنه راناچان قولاملا ماشاللاه خانین
 قولتوغونا بئله، باخماق ایستیمزدیم. اولقانین اوزونون رنگینی بوندان
 اونجه ان آزیندان بئش بالاسینی ایتیردیگینده گورموشدوم. نه ایسه، بو
 اولای دا باشیمزدان اولدو! سونرا بیلدیک کی، قولامین چوخ بویوک
 دانیشماسی ایله پولیسرله هوه سه دوشهرک اونی سویمغا قرار
 وئرمیشلر! پولیسر، قولامین تاجیر اولدوغونو اؤیره نیجه، جیبیین
 بوتون پوللارینی یارییا بۇلوب، پوسان-پوسانا عدالتی یئرینه
 یئتیرمیشدیرلر! بو پولیسر اوچون گونده لیک بیر قازانچ اولسا دا، بیزیم
 اوچون میلیونلارلا پول قارشى یاشام شانسی ساییلیردی! بو اولای منیم
 اوچون بئینیمدن سیلینمز بیر آن کیمی هر زامان یاشایاجاق!
 تنه رانین ناصر خسرو خیوانی بیزیم اوچون یئنیدن جانلانمایا
 باشلامیشدی! اوتوبوس تنه رانین کیچیک-بویوک کوچه لرینی آرخادا
 بوراخراق، لعنت لیک بدیع آبادین یولونو آچان تانیش قاراڭا گیردی.

بیز آرتیق تنه راندا دیک!

«ایکینجی جیلدین سونو»

بديع آباد، دان تئهرانا، ياسال سورگوندن، ياساق سورگونه!

تخمين ايل ياريم بوندان اۇنجه، دارماداغين اۇلموش، تورپاغينا
ياساقلانميش، كيمليگى تالان گۇرموش بير يازيق اولوسون سورگون
پارچاسى كيمي، بو مافيا جايئاغينا سوروك لنديك! كيميلرى اوچون
خوش گۇرونن ناصر خسرو آدى، بيزه گۇره بير اسارت سيميولو
اۇلموشدو! محض بو نۇقتهدن سۇن سورگون چاغيميز باشلاميشدى!

تئهران، منيم اوچون ايتيرديگيم وارليغيم، باتاق ليغيم، دوستاغيم، كيملى
گيمين قاتىلى، عۇمرومون نيسگيل جايئاغى، توركلوگون جانيسى بير
مافيا شهربى! اولوسومون معنوياتى نين سۇن باتاقليغى! عۇمرومون
سۇن بۇلومونون ايلك باشلانيشى، جابيار عمى دئميشكن،
سورگونوموزون دامغاسينى ووران جلالد مكان بير يئر!

آرتيق، ايلك گۇرونوشونده منى واله اندن تورك قاجار معمارليغى نين
گۇزليليگى ده اومورومدا دئييلدير. آرتيق، اۇز وطنينى اۇزگهلمرين اليه

بوراخاراق تورک وارلیغی نین باتاق لیغینی آبادلایان شاه بابالاریمیزا
دا، اۇنلارین امریله تیکیلن "شمس اولعمار" لره ده سایغیم قالمامیشدی!
اۇنلاری گۆرونجه، قارایازیمیزین بیزدن اۇنجه بابالاریمیزی دا سئل
چۆپو انتمه سینی دوشونوردوم! اگر اۇنلار اۆز یئرلرینه، دوغما
تورپاقلارینا صاحیب چیخسایدیلار، تورک میلتي بو درجهده یازیق
اۇلمازدی! نۇجه دئیرلر: "مئشه قوردسوز قالارسا، چاققال قورد
کۆیگی گئیر!"

ماشاللا خاناکلینجه، عۆمرونون سۇنلنما حۆکومندن قاچارکن، جنته
دوشدویونو سانیردی! ایلک کز تنهران کیمی بۆیوک بیر شهرده اۇلما
ایمکانی الله ائدن بو قارابخت لک اوچون سۇنجین سینیری یۇخ ایدی.
بیز، اۇنا حاق وئریردیک. اۇنون کیچیک حیاتیندا بیر آز گلیشمه
یارانمیشدی. او، اۆزگورلوگون یالنیزجا گۆزل اوزونو گۆروردو! بیز
ایسه، اۆزگورلوگون الله ائدیلمه سنین آغیر بدملینی قانیمیزلا،
جانیمیزلا، بوتون وارلیغیمیزلا اۇده میش یئنلیمیشلر ایدیک! او، هنج
تنهرانین سیاسی مافیا مرکزی اۇلدوغونو دوشونه بيلمزدی! بیز ایسه،
تورک اولوسونون تۆکولن قانینی، کسیلن نفه سینی، آذربایجانین یئر
آلتی، یئر اوستو، ماددی-معنوی وارلیغی نین تالانماسی نین
ترانگندیاسینی چیگینلریمیزده داشی بیردیک! او، اوزونو اسارتدن
قورتولموش، بیز ایسه اۆزوموزو اسارتده قورتولموش گۆروردوک!
سرحدسیز چنشدیلر ایچینده سرحدلی یاشام! کیچیک قابدا بوتون
گۆرونن، بۆیوک قابا یئرلشینجه داملا اۇلان بیزلری نملر گۆزله بیردی?
ماشاللا خان نه زامان بیزی یاریدا بوراخاراق لک عایيله سینه
دۇنهجکدیر؟ او، تاپدیغی بۆیوک دونیاسیندا نملرین دئیشیمینه تانیق
اۇلاجاقدی؟

عمیجانین اۆزو و عایيله سی قارشیمیزدا اۇلان ان بۆیوک پروبلئم
ایدی! اۇنون دورومو اوزده گۆرونندن داها آجیناجاقلی ایدی. او، بللی
انتمک ایستمه سه ده، عایيله سینه قارشى آرتان دویغوسو، آغریلاردان
ایرملی گلن آنی داورانیشلاری، اوزونون سالانماسی، گۆزلرینین
چوخورا دوشمه سی آغیر خسته لیگی نین گۆستریجی سی ایدی. آنجاق،
عمیجانى دوکتورا گۆتورمه دن اۇنجه، باشیمیزی سوخاجاق بیر یئر
گرک ایدی. نه یاخشى کی، ناصر خسرو خیابانیندا هر کسدن چوخ ائو
دللالی وار ایدی. اۇنلارا قریب یولچولاری تانیماق، بیر بارداق سو

- ایچمکدن داها راحتیدی. بئله کی، آوتوبوسدان ائتر-ائئمز بیر یئنی یئتمه گنج اوغلان قارشیمیزا گلهرک، چوخ ادبله سالام وئردی:
- سالام، تئهرانا خوش گلیمسینیز! سیزه بورادا گۆزل یاشام، او غورلار دیلیمیرم. من، سیزه ایسه تهدیگینیز ائوی تاپا بیلرم!
 - ایش تاپماق اوچون یاردیمچی اولارام. باشقا احتییاقلارینیزا یاردیمچی اولایم بیلرم. فارس و تورک دیللرینی یاخشی بیلیرم. آتام-آنام زنگانداندیر. اوزوم تئهراندا آنادان اولموشام.
 - قولام: سنین آدین ندیر؟
 - باغیشلا یین اوزومو تانیتدیرمادیم! آدیم ایلیاس دیر.
 - قولام: ایلیاس، بیزه بیر مسافیرخانا لازیمدیر. یاخیندا اولسون.
 - خسته میز وار. چوخ اوزاغا گنده بیلمریک. ایکی اوتاقلی بیر یئر اولسا یئتر! یا دا بیر پانسیون!
 - ایلیاس: نه گۆزل کی دیلداشیق! منجه، اوزون قالاجاقسینیز سا اوتئل آختارما یین. سیز عایيله لیسینیز. باجیمیز دا وار! سیزه داها اوجوز و تمیز بیر اوچ اوتاقلی ائو تاپارام. اوز ائوینیز کیمی سربست و راحت ائدرسینیز. اوتئل ده، پانسیون دا وار. اما سیزین اوچون قات-قات اوجوز و اویغون اولانی، ائویدیر. هم ده یاخیندیر. اوچ کوچه او یانلیقدیر.

گنج تورکون بیزه وئردیگی مصلحتی دوشونهرک، ائوین توتولماسینا قرار وئردیک. فرج عمیجانی داشیماق اوچون قاراۋدان داشقچی توتماق ایسته دیک. فرج عمیجان آقدا یورومک ایسته دی! ایلیاسین گؤستر دیگی ائو، قوزئی-گونئی ساییلیردی. گونئی بؤلومونده آغبیرچک بیر قادین یاشاییردی. او، هم ده ائوین ییه سی ساییلیردی.

بللی اولان، ایلیاسین دئدیگیندن ده راحت ائو توتموشدوق. ائوین ییه سی ده خوش باخیشلی بیر یاشلی اینسان ایدی. اوچ یاتاق اوتاغی، بیر قوناق اوتاغی، مطبخ، بالکون، ایاق یولو و حوضلو گنیش حیط!

ایلیاس چوخ سؤیملی، اردملی ۱۸-۲۰ یاشلی بیر گنج ایدی. بیرینجی گونوموز اونون یاردیملا آلیش-وئریشه کئچدی! اولقانی ائکونومی حساباتی ایله آلدیغی بوتون گرکن شئیر بللی اولموشدو. اونون آلیش-وئریش سیاستینی ایندییه قدر گورمه میشدیم. سئچیم داورانیشلاری ایسه، قوردانانی انیمسادیردی! قوردانانی انیمسایارکن، قلبیمه اؤد

دوشوردو. "او بویوک ائل آناسی، ایندی نه ایش گورور؟ او یاشام آنلامی آنا، قورد اورکلی آنا، او بیر یاهوسو ایله هامینی آیاغا قالدیران، یاشاما قوشدوران قودسال آنا نهلر اندیر ایندی؟" بونلاری دوشونورکن عاغلیم، گوزلریم، قولقلاریم کور دویونه دوشوردو! آلیش-وئریشدن دؤنرکن عمیجانین دورومو پیسلشدی و تعجیلی دوکتور چاغیر یلماسی داها دا جیدی لشدی! بیزیمله اولان ایلیاس، اوزمان دوکتور تاپماق اوچون یولا دوشدو! او، دؤرد-بئش ساعاتدان سؤنرا یورغون ائوه دؤندو. صاباح عمیجان اوزمان دوکتور گؤتورمه گینی دئینجه، بیراز راحتلادیق!

ایلیاس، سانکی بیزیم اوچون گؤیدن گلیمیش بیر ملک ایدی. اونون بیزه قارشى اورکدن گلن سؤگیسینه هامیدان چوخ ماشاللاه خان قارشیلیق وئریردی. اؤنو اوز او غلو کیمی باغرینا باسیر، قوخلایردی! بئله کی، منیمله ماشاللاه خانین آراسیندا اولان اؤرنک باغلانتی نین یئرینی باواش-یواش ایلیاس توتماقدایدی. سؤز سوز کی، بو، منیم ده خوشوما گلیردی. آنجاق، بو یئنی ایلیشکیدن ان چوخ خوشلانان شخص ایسه اولقا ایدی!

عمیجانین معالجه سینی بوتونلوکله ماشاللاه خان اوسته سینه گؤتوردو. او، دئییردی:

- سیزین ایشینیز اونون عایيله سینی آختارماق اولسون! قولاملا من عمی میزین دورومو ایله ایلگیلنمه بیک. منده سیزه وئرديگیم پولدان داها دا چوخ وار. دندیگیم کیمی بوتون وار-یوخوموزو بیرلیکده قوللاناجاییق. بورادا، تیریزده ده بیرلیکده اولاجاییک. سیزه سوز وئر میشم! سوزومون ده اوستونده دوراجاغام. منی برکتاغانین باتاقلیغیندان قورتاران سیز سینیز! من دونیا یا یئنی گلیمیش بیر اوشاق کیمی یم. بونون اوچون سیزه بورجلویام! یوخ، اگر اولماسا، یئتمهسه، باشقا یئرلریمیز وار، ساتار یاشاریق!

دوکتورون ایستگیله عمی جانی رئی شهرینین "فیروز ابادی مریضخاناسی" نا گؤتوردو. ایلیاسین دئیگینه گوره، دوکتور اوچ خستخانادا چالیشدیغینی دئمیشدی. آنجاق، او دوروما گوره، ان او یغون اولانی سؤچمیشدی. خستخانا خئیرییه اولدوغونا گوره، ایلیاسا مینتدار لیغیمیزی بیلدیردیک. عمیجانین دوروموندا سیخینتی لار

آرتیردی. بیز ایسه، اؤنون عایيله سینی آختارماغا داوام ائدیردیک. فرج
 عمیجانین وئردیگی آدرئسلری بیر-بیر آختاردیق. ایلیاس، تئهرانلی چوخ
 یاخشى تانییردی. تورکلرین توپلو اولاراق هارالاردا یاشادیغینی یاخشى
 بیلیردی. چالا مؤیداندان توتموش رئی شهرینه قدر محلله-محلله دؤرد
 اوشاقلی بیر تورک قادینی آرابیردیک. اورتادا سونوج یوخ ایدی. ایلیاس
 اؤنلارین حاقیندا داها چوخ بیلگی ایسته مییردی. من ایسه، بیلگی
 وئرمکدن چکینیردیم. آرتیق، عمیجانین عایيله سینی تاپماقدان
 اومودوموز کسيلمیشدی. گنج ایلیاسین دورومدان خبرسیز اولماسی دا،
 بو چتین آختاریشی ایمکانسیز ائتمیشدی. دوکتورون دندیگینه گؤره،
 خسته میزین دورومو گونو-گوندن پیسلشیردی. دوکتوره گؤره،
 عمیجانلی یاشاما دؤندرمک بیر معجیزه کیمی گورونوردو. اؤندا، آرتیق
 آغ جیگر و بؤیرکلر ده چالیشمیردی. بیچاق ده یرسه، عملیاتدان آیلماز
 کیمی ریسکی بؤیوک گورونوردو! اؤنون یاخیلارینی سون گوروشلر
 اوچون یانینا گئیرمک گرک ایدی!

آرتیق سونوجسوز آختاریشیمیزدان ۱۰ گون کئچمیشدی. من بو
 آختاریشدا ایلیاسا یاردیم ائتمک اوچون ریسک ائتمگی گؤزه آلدیم. بو
 سئویملی گنج تورکه گؤره، عمیجانین عایيله سینی تاپماق بؤیوک بورج
 ساییلیردی. او، اؤزونو بیلیم یوردا گیرمیه حاضیرلارکن بیزیله
 تانیش اولدو. دئمک کی، اؤنا پول گرک ایدی. بو اوزدن، یئنی گلنلر
 اوچون خیدمت گؤستره رک، بیلیم یورد قارشیلیغی نین پولونو توپلاماغا
 چالیشیردی. آنجاق، ۱۰ گون ایدی کی، سادجه گنجملری بیزدن آیری
 قالیردی. او، جیبیندن پول خرج ائدیر، ائوه گلینجه الی دؤلو گلیردی.
 اعتراضلاریمیزا قارشى ایسه، ساده بیر سؤزله بیزی اوتاندیریردی:

- ایزن وئرین سویداشلیغیمی یئرینه گئیریم! من، میللی ماتم
 گونلریمیزده سیزیله اولمادیم! میلتیمیزی تیریزده داردان
 آسارکن، بیزلرین گوزو وطندن اوزاقدا دؤلدو-بوشالدى! من،
 تبریزی هنج گورمه دیم! بو نیسگیلی سیزلرله پایلاشماق
 ایسته مییرم. اؤنیوئرسیتیه گیرمک اوچون کفایتجه مالیم وار. پولوم
 دا وار! سیز منی درد ائتمگین. عایيله نیزی تاپماق اوچون منه
 اومود وئرین!

اۇلقانین ایلیاسا اۇلان ایچدن باخیشلارینی قیسقانیردیم! اۇنو بیر ایل یاریم بویونجا هنج بئله گۆرمه میشدیم! اۇلقانی دۇغرو-دوزگون تانیماسایدیم، اۇنون بو اۇغلانا وورولدوغونو ساناردیم! سۆز سوز کی، اۇلقا اۆز ایچ گۆز لیلیگی، ساری ساچی، گۆی گۆزو و اینجه ووجودیلا بیر چوخ گنجین ماراغینی قازانما گوجونده اۇلان بیر یسی ایدی! سۆن آخشام ایلیاس بیزدن آیریلارکن اۇلقایلا حووض قیراغیندا اۇتوردوق:

- اۇلقا: جوانشیر، عمیجانین عایله سی بئله تاپیلماز! سنجه، ایلیاسا اینانماغین زامانی گلمه میشدیر؟ اۇغلان بیزیم اوزوموزدن، گلهجگینی اودوزا بیلر. بیلدیگیم قدریله قونشولاریندا اۇلان بیر قیزی دا سئویر. آنجاق، ائولنمه دن اۇنجه بیلیم یوردونو بیتیرمک ایسته ییر! بیلدیگیمه گۆره، قیز دا ایلیاسی سئویر. گیزلیجه نیشانلارنا سۆزونو ده کسیبلر!

- سن بونلاری کیمدن ائشیتدین؟ نه زامان اۇنونلا دانیشدین؟

- بیز قادینلاری سیز تانیمامیش سینیز حله! سیز، او قدر اوزونوزو دونیا ییه سی سانیر سینیز کی، گویا هر اۇلایدان خبرینیز اۇلمالیدیر. من، بو اۇغلانین عاشیق اۇلدوغونو گۆزلریندن اۇخودوم! چوخ سئویملی و آری بیر تورک بالاسیدیر او! منیمله دانیشیر! آما سیز اثرککلردن چکینیر. او، بیر گون منه اۇلقا باجی دئییه رکن، هاردان گلدیگیمی سؤروشدو! چوخ گۆزل، مهربان اۇلدو غومو دیله گتیردی. سنین چوخ یاخشی اینسان اۇلدوغونو و قوشا قاناد دیلکلرینی دندی. سؤنرا، اوزونون ده بیر گۆزل تورک قیزیندا گۆزو اۇلدوغونو، قارشیلیقلى سئویمه سینى دیله گتیردی.

اۇلقانین بو سۆزلریندن سؤنرا اۇنا اۇلان سئوگیم و ایلیاسا اۇلان گووه نیم آرتماغا باشلادی! قیسقانچ لیغیمی اۇنله دیگیم اوچون اۇلقایا بۇرچلو گۆرونوردوم! ایلیاسا اۇلان اینانجیمین آرتماسینین عمیجان اوچون بیر مۇعجیزه فورصتی اۇلماسینی دوشونمیه باشلادیم! عایيله سینى تاپماق، اۇنلاری بیر-بیرینه قووشدورماق گۆزلنیلن مۇعجیزه اولارمی؟ همین آخشام، هامیلیق جا حیط بالکونوندا اۇتوروب چای ایچمه گی دوشوندوک. هاوا سرین اۇلسا دا، خوش ایدی. هر کس اوستونه بیر یورغان چکه رک، بالکون کئفی یاشادیق. اورتادا گزن

قۇنو فرج عميجان اوزه ريندن قوپموردو! ان سۇنوندا اۇنون عاييله سيني تاپماق اوچون ايلياسا بيراز داها بيلگى وئرمگى منه تاپشير ديلار.

سحر تئزدن، هر زامان اولدو غو كيمي ايلياس قابيبا دايندى. الينده بيرى ائو صاحيبى "بانو خانيم"، ايكيى ايسه بيزيم اوچون اولان ايستى داشچورگى (سنگك)، هاميا "گون آيدين" دئدى. چاي-چوركدن سۇنرا ائودن چيخماغا حاضير لاندیق. ماشاللاه خانلا قولام خسته خانايا، منيمله اولقا و ايلياس يئنى آختاريشا! آنجاق، بو كز چيخمادان اۇنجه فرج عميجانلا باغلى ايلياسا دانيشديم:

- ايلياس، منيم عميجانيم چوخ وطن سئور، ميلت سئور بير تورك عسكردير. اۇنون باشينا گلن نه وارسا ميللى اينسان اولدو غونداندير. ايلياس، من ايندييه جن بعضى بيلگيلرى سندن ساخلا ميشام. منيم عميم بير باش چاووشدور. او، تئهران اوردوسونون تبريزده يۇلا سالدیغى گنئل قيرغیندا اور تاقليق ائتمه ديگى اوچون سوچلو سايلاراق، لوريستانين ياخين ليغينا سورگون دوشوب، عاييله سى اليندن آلينبيدير. ايندى ده، ساواش محكمه سينه وئريليدير. حتى اعدام اولما احيتمالى دا وار. ايندى ده آغير خسته دير. اوزون ياشاماسى اوچون شانسى چوخ آزدير. ان آزيندان خانيمىنى و دورد اوشاغىنى گورسون، سۇنرا حاياتا گوزونو يومسون! بير ده، خانيمى ايله دورد بالاسينين گوزو يۇلدا قالماسين دئي، اۇنلارى تاپماغيميز گركدير. اوزونون دئديگينه گوره، اۇنو تبريزدن سورگون سالاندا اوشاقلارى تئهرانين كرج يۇلوندا اولان اوردو ائولرينده ساخلا نيليردى. آنجاق، سۇن بيلگيسينه گوره، او ائودن باشقا يئره آپاريلاجاق ميشلار!
- ايلياس: جوانشير بئى اولان ايشدى! من ده سيزين يئرينيزه اولسايديم، عميجانيمين گيزلى-ساخلى سيني تانيماديغيم بيريسيله پايلاشماز ديم! منه اينانديغينيز اوچون ساغولون. منيم هيچانيم داها دا آرتدى! من بير ميللى قهرمانين عاييله سيني تاپماق اوچون اوزومو داها چوخ بورچلو سانيرام! اگر منيم بيله جگيم باشقا شئير ده وارسا، يۇلدا انلدارسان! ايندى ايسه زامانى الدن وئرميه ك! منجه، ايلك اۇنجه كرج يۇلوندا اولان اوردو ائولرينه گنئمه لييك.

اورا گنتمک اوچون "دروازا قزوینه" یا دا "گۆمروک مئیدانینا" گنتمه‌لییک. بلکه گنجهنی قاییدا بیلیمدیک. اؤلا بیلسین کی، اوتوبوس تاپیلما سین! اؤندا یول قهو خاناسیندا سحری گۆزلمه‌لییک. اؤندان سؤنراسینا باخاریق.

- اؤلکا: او زامان منیم گلمه گیم آرتیق اؤلا جاق! من ائوده قالیب سیزی گۆزلرم! خوش خبرلرله گلینیز!

آخشام راده‌لرینده اؤردو ائوینین گیریشینه چاتدیق. اورادا بیر چوخ عاییله ائوی وار ایدی. او گۆنمه‌ده ک گۆردویوم ان مودئرن ائولر ساییلیردی. بیزیم آختاردیغیمیز تورک عاییله لری اؤلسا دا، مشه‌دلی بیر ظابیطین عاییله سیله پارکدا دولاندیغی دیقتیمیزی چکدی. ایلیاس اؤز ایستگی ایله ظابیطه یاخینلاشاراق:

- سلام قوربان! سیزدن یاردیم آلاماق مومکونمو؟
 - سلام! نه کیمی یاردیم؟
 - بیز تئهراندا گلیرییک. من خالامی آختاریرام. اؤنلار تبریزدن دیرلر.

یئنجه بیلیمشیک گلدیکلرینی!
 - کیمدیر، کیمین عاییله سیدیر. آدی ندیر؟
 - خالامین آدی گولنازدی! دؤرد بالاسی وار!
 - ظابیطین انشی: هه تبریزلی باشچاوشون عاییله سی گولناز خانیم!

اؤنلاری تئهرانا آپاردیلار! بس آغاسیندا خبر گلمه‌دی! یازیق اوشاقلار هر گون آتالارینی سسلیمیب دور دولار! سؤنودا دا

بورادان

گنتدیلر!

- ایلیاس: باغیشلا بئین تئهرانین هاراسینا آپاردیلار؟
 - ظابیط: بیلدیگیمه گۆره، باشچاوشو دئموکراتلار اؤلدوردولر. ائله می جاوان؟
 - ایلیاس: چوخ آجیلیقلا ائله‌دیر، جناب سروان! ایندی، خالاما و بالالارینا قوووشماق اوچون هر یئری آختاریریق. آنامین باجیسی اوچون گنج-گوندوزو یؤخدور!

- ظابط: باشچاوشلا من بوندان ۱۰ ایل اۇنجه تانیش اۇلموشام! او زمان من ظابط لیگه گیردیم. آنجاق، ندنسه او گیره بیلیمدی. سونرا داها گۆرمه دیم. بیلدیگیمه گۆره، باشچیسى اۇلن عاییله لری تئهرانین "خانی آباد" محلله سینده تیکلن بینالاردا، یا دا "جاوادیه" اوردو ائولرینده یئرلشدیریرلر.

ظابط و خانیمی نین فرقلی فارسجا دانیشماسیندان دولایی ایلیاس اۇنلارین مشهددن اولوب-اۇلمادیغینی سوروشدو. ظابط گوله-گوله ایلیاسی اقیشلادی. من، اۇنلارین ازربایجان حاقیندا وئردیگی سورغولاری خوشلارینا گلن طرزده جاوابلادیم. آز سونرا تئهرانا ساری یۇلا دوشمه گیمیزی دویونجا، ظابط دئدی:

- ایندی بو ساعاتدا تئهرانا نجه گنده جکسینیز؟!

بؤیوک بیر گلیشمه الدهه انتمشدیک. تئهرانا چاتماق اوچون چوخ تله سیردیک. بو اوزدن هنج دوشونمهدن جاده قیراغی ایله آیاقدا یورومیه باشلادیق. آخشام چاغی قارانیلیغینا دؤغرو بیر داشیماچی قارشیمیزدا ساخلادی.

هارداسا ایکی ساعاتدان سونرا تئهرانین "گۆمروک" منیدانینا چاتدیق! دوشدویوموز یئردن خانی آباد محلله سینده چوخ دا اوزون دئییلدی! آنجاق گنجه نین قارانیلیغینا گۆره، سحر تئزدن آختاریشیمیزی داوام انتمگی دوشوندوک. چوخ یورغون حالدا انوه چاتدیق. آخشام ینمگی اوچون بیزی گۆزله ییردیله. ایلیاس تنزلیکله ائولرینه گئتدی! من، باشیمیزا گلنلری قیساجا دا اولسا، آنلاتدیم! اۇنلارین سئوینجینی گۆزلرکن، کدرلی اوزلریندن راحتسیر اولدوم!

- عمیجانا نه اولوب؟ نییه بئله سینیز؟ اوزونوزدن تۆکولن بیر پارچا! دؤغرونو دئیین!

- اولقا! اوزون عمیجانین دورومونو یاخشی بیلیرسن! حالی یاخشی دئییل! بوگون ده حالی هنج یاخشی دئییلدی! چوخ حالسیر ایدی.

- قولام: جوانشیر بیز آخشاماجان اونون یانیندا ایدیق. دانیشماغا مئیل گؤستر میردی. سانکی، بیر یلرینی گۆزله ییر! سن ده الیندن گلینی اندیرسن. اینشاللاہ بیر سونوج الدهه اولونار!

- ماشاللاهخان: اومودلو اولمالی بیق! هر شئی اونون الیندهدیر
(باشینی قالدیر اراق گویه ایشاره انتدی). سحر آچیلسین، خوش
آچیلسین!

یور غونلوقدان آیاقدا دوراجاق گوجوموز قالمامیشدی. بیرلریمیزه
چکیلدیک. یاتاغا گیرر-گیرمز اولقانی اوپهرک، "گئجه ن خنیره قالسین
سئوگیلیم" دئییب یوخویا دالدیم!

هر بیریمیزین آختاریشدا اولدوغونو اونوتموشدوق! باشیمیزا نهلرین
گلمه سینیی بلله هئچ دوشونموردوک. ایمکانسیر بیر آختاریشلا، چتین
بیر خسته لیگین آراسیندا قالمیشدیق. سورگوندن سورگونه آتیلیمیش بیر
میلننن آجیلارینین سئو گورونموردو. میلیونلارجا تورکون وطنی
اولان آذربایجانین قارا گونلردن قورتولوش ایزلری قارانیقلار ایچینه
ایتیمیشدیر. سئل کیمی نیفرت، توفان کیمی اینتیقام و آیاقدان دوشموش
بیر یاشام قیغیلجیمی تن و تینی میزی سارمیشدی! تانریم، سن انی تانریم!
بو میلته نه ایستهدی کی؟ کیملرین پایینی ایستهدی؟ اینسانلیقدان باشقا نه
ایستهدی کی بو میلته؟! قوردانانین دئییميله دئسم، "گئرچه یاهو"دان
باشقا نه ایستهدی بو میلته!؟

ماشاللاهخان عمی دئمیشکن، "سحر اولسون، خوش اولسون!"
هر گون اولدوغو کیمی ایلیاس، الینده اوچ چورک (بو کز تافتون
چورگی) قاپینی دؤیدو! بانو خالا خیطده اولدوغو اوچون قاپینی آچدی.
ایلیاس اؤنجه اونون چورگینی وئرهرک، بیزه ساری گلدی. اولقا، سینیق
فارسجا بانو خالانی چای-چورمه چاغیردی. بانو خالا سئوینهرک بیزه
قاتیلدی. بانو خالا آغ تنلرینی آنینا تۆکموش، چوخ سئویملی بیر رشت
لی آغیرچک قادین ایدی! تبریزده فیرقمنین مرکزینده بیر نئچه رشتلی
ظابطله تانیش اولموشدوم. اونلار چوخ صمیمی، ایچدن اینقیلاجچی
ایدیلر. بیلدیگیمه گؤره، قاچا بیلمه ینلری اعدام انتدیلر، قاچانلاری ایسه،
باشچیلاریمیزلا جانلارینی گؤتوروب قاچدیلار! گئل اولاراق، گیلک
لر چوخ ایستی قانلی خالقدير. بانو خالا دا اونلاردان بیر ایدی! ایکی
هفته ایدی کی، اونون ائوینده کیرا قالیردیق. بو ایکی هفته ایچینه
اوندان سئوگیدن باشقا بیر شئی گؤرمه دیک!

ایلک کز اولاراق بئشیمیز ده خانی آباد یولونو توتدوق. تنز بئتیشمکدن اوترو، یولچو قوشاچینا (فایتونا) میندیک. تبریزدن بو یانا قوشاچایا میندیگیم ایلک کز ایدی. خانی آباددا یئرلشن آتدق- پوتدق اوردوچو انولری گزدیک. گولناز خانیملا دورد بالاسیندان ایز-توز گورمه‌دیک. آخشام اولموشدو. آیقلاریمیزدا یوروپه‌جک گوجوموز قالمامیشدی. باشقا یاندان ایسه، آج قورد کیمی ادیک. الیمیزه نه گلستیدی، یوخ دئمەن یئیه‌جکدیک. بئشیمیزین ده دورومو عئینی ایدی. بیز بیر یانا، بو گنج تورک بالاسینین سوچو نه ایدی! ندن بیزدن ال چکیب گئتمیردی! اونون دندیگینه گوره، بورا قدر گلیمشکن، "شوش" محلله‌سینه ده باش وورماقدا یارار وار ایدی. اورادا بیر چوخ تورک عابیلە سی یاشاییر. شوشدان دا الیمیز اوزولەرک دوندوک. یاخیندان اذان سسی گلیردی. یالان دانیشماغی سئومیرم، او آندا سجده قیلیب تانرییا یالوارماق ایستیمیردیم! سانکی، بوتون قاپیلارین باغلانماسینی تانری اوزو ایسته میشدی! سینیرلریمیز بوس-بوتون پوزولموشدو. همین اسنادا قارشیمیزدا "تیکان تپه" آدلی بیر جیگرچی دوکانی گوردوک. ماشاللاخان اورگیمیزین سسینی همین انشیتدی! جیگرچینین نئی وارسا، هامیسینی یئدیک! سون آخشام موشتیریسی اولاراق، اوزو ده بیزیمله ماسادا اؤتوردو. اوردان-بوردان دانیشاراق، یئیب-ایچدیک! حسابا گلینجه، "ایللاه-بیللاه اولماز، المارام، سیز منیم اوز قوناغیمسینیز!" دئییه چوخ اصرار ائتدی جیگرچی قارداش! ماشاللاخان بو آغالیغین قارشیسیندا لوتولوق گؤسترەرک، بیر بنش تومنلیگی زورلا اونون جیبینه سؤخدو!

مقصدیمیزی تنهرانین گونئیینه دؤغرو یوللتدیک. سون اومیدیمیز جاوادیه ایدی! تورکلرین توپلوم یاشادیغی یئر! من جاوادیه‌نین آدینی تبریزده اولارکن انشیتیمشدم. سئید جاواد بابا باشدا اولماقلا، آذربایجان میللی حاکیمیتی نین باشچیلارینین تنهراندا قالدیغی یئر بوراسی ایدی. سونرالار بو محلله‌نین میللی حاکیمیتی میزین بیخیلماسیندا نه بؤیوک رول اوینادیغینی جاببار عمینین گونده‌لیک آنیلاریندان اویرندیم. او، بؤیوک تورک یازییر:

- <"جاوادیه محلله‌سینده" روس، اینگیلیس، فارس بیرلیکلی
"آذربایجان تورک میلّتی"نین قارایاز بیسینی ایضا لادیلار. همین بو

جاوادیهده، باشدا بابا پیشوری اؤلماقلا، باشچیلاریمیزین عاغلینی چالدیلار. اۇنلاری، یاخیندان-اوزاقدان باسقی یاماقلا قارا آنلاشمایا چکدیلر. آنتی تورک روس، اینگیلیس و فارس بیر آرایا گلینجه، تورک بابالاریمیز دۇنوب قوندار ما آزری اۆلدولار! بیزه "تورکه خر" دئمیه زمین یارادان بابالاریمیزین آزری آنلابیشی سیاسی آشامایا یوکسلدی! بیز تورک دئیلیک، بیزی "تورکه خر" ایلگیلندیرمز! تورک، تورکیه‌لیدیر دئییه اویان فیرقه باشچیلاری، روس آیی سینا اۆز آنا-آتالاریندان داها چوخ ایناندیلار! اما دوشمنین ان بؤیوک نیتی تورک وارلیغینی آذربایجان تورپاقلاری اوزه ریندن سیلمک ایدی! اۇنلار، گوجلۇ، قالیب، ایدئولوژیک دؤولتلر اۇلاراق بونو باجاردیلار. بیز ایسه، کشکی، باغیمسیز بیر مغلوبیتی گلن نسیللره اۆتوره بیلسنیدیک باری!" <

جاوادیه بؤیوک، چوخ اینسانلی کۆهنه یاشام یئری ایدی. یئنی ایله کۆهنه‌نین ایچ-اچیه اۆلدوغو بیر گئنیش اراضیده هر دیلده دانیشان وار ایدی. آنجاق، اۇرانین بیر تورک محله‌سی اۆلدوغو داها چوخ گۆزه چارپیردی! جاوادیه‌ده دیل پروبلیمی یاشامیردیق. حتّی، تنهراندا قالماق گرکیرسه، اۇرادا یاشاماغی ترجیع اندیردیک. یۇخسول گۇرونن چوخ اوشاقلی عایيله لر بو بؤلگه‌نین ان گۆزه چارپان تابلوسو ایدی. بوراسی بیزیم و آن با آن آياقدان دوشن عمیجان اوچون، هابئله اۇنون گۆزو یۇلدا اۇلان ایتیمیش عایيله سی اوچون سۇن شانس ساییلیردی. عمیجان گۆزو آچیق گئتمه‌سین دئییه، بوتون دلیک-دئشیکلره باش ووروردوق. بیر گون، اۇن گون، یوز گون، اۇنملی دئییلدی! تکی بیر یاشام بولماجاسینین آنسیزین سورجی دۆلماسین! تکی، اولوسونا قارشى دوشمنلیک ائتمه یین بیر تورک باشچاوشون دیرنج دیلگی توکنمه‌سین!

جاوادیه‌ده آختاردیغیمیز اۇردو ائولرینی تاپا بیلیمدیک. کیمسه‌نین بو ائولردن خبری بئله یۇخ ایدی! آنجاق، سۇن ایلار چوخ تورک عایيله نین بورالارا کۆچدویو دیلده-دیشده گزیردی. آرتیق جاوادیه‌نی تانییردیق. هفته بوئونجا چئورهنی قاریش-قاریش گزیردیک. محله‌دن بیرى اۆلموشدوق. بیزدن اۆلمايانلار بئله، بیزیم ایشیمیزله ایلگیلندیردی. آرتیق بؤیوک بیر کوماندا اۆلوشموشدو!

باشقا یاندان، عیجانین دورمو گون کئچدیکجه داها دا پیسلشیردی.
سؤن ایکی گونده، یئمک-ایچمکن دوشن خسته میز، بوتون گونو
یاتماغا باشلامیشدی! آرتیق، باشچاوشون یاشام موباریزهسی سؤنا
یئتیشیردی! اگر او، گوزونو یومارسا نه اندهجگیمیزی دوشونوردوک.
اؤنون مندن دیلهدیگینی نجه یئرینه یئتیره بیلردیم؟ او، "ایمکانین
اولارسا، منی قارداشیمین آياغی آلتیندا باسدیر!"، دئییردی. نیفرتله
نجایتینه واردیغیم عیجانیمین سؤن بیر ایسته گینی نجه گرچکلشدیره
بیلردیم؟!

خستخانادان عیجانین ائوه گوتورولمهسینی دندیلر. آرتیق بوندان سؤنرا
خستخانادا قالماسینین فایداسیز اولدوغو دئییلدی. خستهنین تیریزدن
اولدوغونو، تئهراندا کیمسهسیزلیگینی اؤنه چکدیک. خستهنی
گوتورمک اوچون ۳ گون زامان وئردیلر! هر گونوموز دونندن آغیر
باشلار، داها آغیر بیتیردی!

سؤنودا بیر جومعه گونونده گولناز خانیمین ایزینه دوشدوک. ایلیاسلا
بیرلیکده جاوادیمن دمیر پولونا گندن بیر تنیکهلیک ائولره ساری
گئتدیک! اورایا یاخینلاشدیق. کیچیک بیر باککال، بیر قصاب، کیچی
جیک گویه رتی ساتان، دللک، بیر تورپاقلیق مئیداندان سؤنرا یان-یانا
سیرالانمیش پالچیققدان ائولری گوردوک. باککالدان گولناز خانیمی
سوروشدوق:

- سالام، بورالاردا ۴ اوشاقلی بیر گولناز آدیندا خانیم یاشاییرمی؟
- سیز، اؤنلارین نه یی اولورسؤنوز؟
- من، عایيله سییم. او، عمیم خانیمیدیر. من، تیریزدن گلیمش.
- من ده بینابلی یم. اؤنو تانییرام. نجابتلی باحیمیزدیر. ایلمک
- سالماقلا بالالارینی یاشادیر. تانری بو قادینا ائله بیر غثیرت وئریب
کی! اؤزو قوروسون اؤنو!
- ائوی هاردادیر!
- اوچ هفتهدن چوخدور اؤنو آختاریریق. خوش خبر اولدون! خسته
ارینه روح وئردین! تانری اورگینین ایستگینی وئرسین!

۵۰- ۶۰ یاشلاری آراسیندا بسته بوی آغ ساجلی کیشی بیزی آراسینا آلاق، سؤل طرفده اولان بیر کوچمه گیردی. چرچیه سیز بیر تاختا قاپینی دویهرک، "گولناز خانیم سیزی آختاران وار"، - دندی.

- گولناز خانیم: صادیق عمی، من دندیم کی، هارالاردان اولماسیندان هئج خبریم یوخدور. منی و بالالاریمی راحت بوراخسینلار! یئنه ندن قاپیما دایانیبلار. هر شئمی الیمدن آلدیلار. بو خارابادا دا راحت بوراخمیرلار. آلاه، سن اوزون جانیمی آل! بالالاریم صاحب دور!
- صادیق عمی: باجیم، قورخما! بو اوزونوزدندیر. عمی سینین آرواد-اوشاغینی آختاریر. گل قاپینی آج!
- گولناز خانیم: صادیق عمی، بو قاپی باغلانماز کی، آچیلسین! گلدیم!

- دلیم-دوداغیم قوروموشدو. سلام وئریمیه بئله، جسارتیم یوخ ایدی. ۷۰ یاشلیلار بنزر بئلی بوکوک، بیر در-بیر سوموک قادین قارشیمدا دایانمیشدی! بو قادینن عمیجانیمین خانیمی اولماسینا اینانمیردیم. عمیجاندا اولان فوتو ایله بو قادین آراسیندا ۳۰ یاش فرق گورونوردو! یاواش-یاواش سلام وئریم سوروشدوم:

- باغیشلایین من عمیجانیمین عایله سینی آختاریرام!
- سن کیمن؟ کیملردن سن؟ (بو آرادا دورد خیریم-خیردا، جانسیز اوشاق اونون چئورمه سینی توتدولار).

آدرئسی دوز تاپمیشدیق. بو یازیق قادین فرج عمیجانین حیات یولداشی، دورد اوشاغینین آناسی ایدی. من، آباقدا قوروموش بو قادینا نه دئییه بیلردیم! اونا باخینجا، اوشاقلارا گوزوم دوشونجه ایچیم قان آغلابیردی. اورکیمین چیرپینتیسی دوداقلاریمدا ووروردو! بیر سوز دئمیه دلیم گلیمیردی. اوزوم ده بیلمدن دیزلریمین بوکولوب یئره اوتوردوغومو دويدوم! ۱۰ یاشلاریندا اولان بیر اولان اوشاغینین الینده باردق

"بو یور، سو ایچ"، دئمەسیله اوزومه گلدیم! بیر داها اوشاغین اوزونه باخدیم. سویو الیندن آلیب دوداقلاریم یاخینلاشدیردیم. ایچمەدن اۇنجه سوروشدوم:

- سنین آدین ندیر؟ باریش!
- بس سنین آدین ندیر؟ کیمسن؟ ندن بئله اولدون؟
- باریش سنسن می؟ من سنین عمی اوغلونام! سئوینجیمدن اوزومدن کئچدیم. آخی چوخداندیر سیزی آختاریرام! آدیم جوانشیردی، بیز بیر- بیریمیزی هئچ گۆرمه‌دیک!
- سن منیم آتامی گۆردونمو؟ او، هار دادیر؟ نه زامان گلەجک؟ نییه گلەمیر؟
- گولناز خانیم: من ده سنی هئچ گۆرمه‌دیم! سنی، آتانی، قارداشینى...!
- هه! دۇغرو دو!
- بس آتان، باجین!؟
- اونلار دا...!
- ایندی ده، عمین می؟
- یۇخ! او سیزین یۇلونوزو گۆزلەمیر!
- هاردا، نیه بوردا دئیل؟
- ایلیاس: خانیم ساکیت اولون! بیز، سیزی اونون یانینا گۆتورمجبیک!
- ایندی گۆتورون! من اوشاقلاری حاضیر لاییم! یۇخ، یۇخ، باغیشلایین!
- ایلک اۇنجه ائوه گلین، بیر جای ایچین سۇنرا!

دوواریندان آسیلان ایکى خالچا دارى، دۇشه مەسى حصیردن اولان سوواقلی کيچیک بیر اوتاق! تاواندان آسیلان آغ، قومرو، قارا، یاشیل، بوز و ب. بویالی یومرو ایلیکلر، خالچا دزگاهینین هئیرەسینده یئرلشن هو، تۇخماق، داراق، قایچی، قارماقلی بیجاقلار، ایکى لامپا چیراغی، آیاققلاری بئتون بۇلوکدن اولان تاختا ماسانین اوستونده بیر پیله تە، چاپنیك، ایکى-اوچ قاب-قاجاق، ساخسى کوزه، حصیرلى قابدا یئرلشن دۆرد - بئش یئرالماسی ایله سۇغان، اۇتاغین کونجونده ایسه کؤهنه یورقان-دۇشکله، بیر نئچه پالتار بوخچاسی! بونلار بیر بئش نفرلیک عایيله نین گۆزه چارپان وارلیغی ساییلیردی!

- گولناز خانیم خیطده یئرلشن سویو دبیهسیندن چایدانى دۇلدور اراق:
- تانری بو صادیق عمینی دارد ا قویماسین، اینشاللاه!
 - بو داخما، بو دزگاهلار، بورادا گۆردویونوز بوتون نسنه‌لری او گنیریبیدیر. بیزه ایپلیک آلیر، الیمیزدن توتور، گنجه-گوندوز گۆز-قولاقل اولور! چۆرک، چای وئیریر! من ده، بالالاریملا ایلمک آتیر، گۆردویونوز کیمی پالاز تۆخور، ساتیب یاشامایا چالیشیریق!
 - ایلیاس: بیز، سیزی کرج یولوندا اولان اوردو اتولرینده اختاریردیق. بس نییه اورادا قالمادینیز؟
 - او غلوم! بیزی ساخلامادیلار. بیر گون اوچ-دۆرد عسکر اتوه گیریب، بیزی اتودن قۇودولار. تک بیز دئیلیک، بیزیمله بیرلیکده بنش-اون عاییله نى ده اۇرادان توللادیلار! بیر کامیونا تۇپلایاراق، بورانین یاخین لیغیندا تنیکه‌لیگه بوراخیدیلار. آج-سوسوز، پولسوز-پاراسیز، آلاه هئچ موسلمانا گۆسترمه‌سین! گوناھیمیزین آدینی بئله، دئمهدیلر! یالنیز "خاینلر اولمهلیدیر"، دئییب دۇیدولر. سۇنرا ایسه، بوراخیب گئتدیلر. بیزی قیشین چیلله‌سینده چۇلون شاختاسینا بوراخیدیلار. ابدى ده، گۆردویونوز کیمی بوردا بیق. بو نجیب و تمیز کیشی اولماسایدی، حالیمیزین نه اولدوغو بئله، بللی دئییلدیر.
 - بو سۇزلری انشیدن سوسقون باققال، گۆزلرینی یئره دیکهرک بیزدن آیریلدی. بو قادینین قارا طالعینى داها دا قاراتماق منیم اوزه ریمه دوشموشدو. نه اولورسا-اولسون، ۴ اوشاق آتاسینین یالنیزلیق آجیسی نین گۆزلنتیسی تاپیلمیشدی. اتوینین دیرگی، یاشامینین اثرکی اوزون زامانندان سۇنرا اولارلا بیه لئهجکدی! ۳۰ یاشینداکی قاریمیش قادینین سئوینجی اوزه وورماسا دا، ال-آیاغینین تیترمه‌سی بونو بللی اندیردی!
 - دئدین آدین جوانشیردی! دۇغرومو؟ فرج عیجانیس بس هارالاردادیر؟ یاشاییرمی؟! دۇغروسون دئین!
 - سسله نن یازیق قادینین تیترمه‌سی آرتیر. ۱۰ یاشار باریش، آناسینین اللرینی توتاراق اولناری اۇپور! اۇزوندن کیچیک باجی-قارداشلارینی دا یانینا آلیر.
 - یوخ! واللاهی سیزی اۇنون یانینا گۆتورمه‌جگم. یۇلدا اۇنو بیراز سۇیوق ووردو! بونا گۆره، یاتیردیق کی، دینجلیسین! بیر ده کی،

- سیزی چوخ آختاردیق، هامی یۇرولدو. او، سیزین تاپیلدیغی نیزی بیلیمیر. یۇخسا اوزو گلیب سیزی آلاردی!
- ایلیاس: منجه اوشاقلاری یورمایین! قویون صادیق دایی نین یانینا!
 - باریش: بیز، بورایا گلندن هئچ بئره چیخمادیق! قویون بیز ده گلک! بیز، یئمک-ایچمک ایسته مریک! سۆز وئریک!
- بیلینچ آلتی بیر داورانیشلا هر دؤرد اوشاغی باغریما باساراق، اوزومو دامجیلایان گۆیه توتدوم! اورگیمین جاوابینی یالنینز گۆزلریمین لام آхарینا قاتیشان دامجیلاردا دودوم! گۆز یاشیلا گۆی یاشی جیفت لشرکن، اوغور اولار دئمیشلر! بیر اولوم آیاغیندا سورگون اولوموندن قاقاق آتا، بیر آباق اوسته اولمیه سالام دئمیه قوشان آنا و دؤرد اومودسوز اوشاقلار آقدا اولان بیر عمی اوغلو! بو اوشاقلارین گلهجگینی یالانلا دویغو چمیرینه سالماق یاشاناجاق ان بویوک گوناھدیر! بو دونیادان گئریه قالان عاییلم اولاجاق بو کچیکلرین سون کز آتالارینی گۆرمک حاقینی کیمسه اللریندن آلامالیdır. آرخالاریندا دورماق گرکدیرسه، گۆزلرینی گئرچکلره باغلامالی یام! بیراز آغلار- سیزلار، سوردویو آجیلاری سو-چۆرک یئرینه یئیر و سونوندا آجییا آلیشان بو اوشاقلارین آتا سئوگیسی بیتئر!
- یوخ ایلیاس، هامیمیز بیرلیکده گندمجئیک. آنجاق ایلک اۇنجه بیر ماشین تاپماق گرکدیر. بورالاردان گنتمک اوچون ماشین تاپماق مومکونمو، گولناز خانیم؟
 - گولناز خانیم: یوخ! بیز بورایا گلندن بیر فایتون بئله گۆرمه میشیک! ایسترسینیز صادیق دایی دان سؤروشوم!
 - ایلیاس: سیز بوردا قالین، من سؤروشوم. اولماسا، گندیب جاوادیهدن تاپارام.
 - من: بلکه هامیمیز گندک! هاردا اولسا، توتوب گندریک.
 - گولناز خانیم: هارا گندمجییک کی؟ آیاقدان گنتمک اولمازمی؟
 - ایلیاس: اوشاقلار یورولار دئییه دوشونورم. اما جوانشیر دئیگی کیمی یولا دوشک!
 - گولناز خانیم: چای ایچندن سونرا گندک!
 - ایلیاس: من صادیق دایی یا باخیب دؤنورم!

بیراز سونرا ایلیاس الینده ایکی پاکت ایله ائوه گیردی:

- گهلین اوشاقلار، آلین یئیین! خاناجی، بو دا سیزین اوچون!
- ساغول او غلوم! سنن آدین ندیر؟
- من جوانشیرین دوستو ایلیاسام!

باریش، اوزونه بیر پای گؤتورمهدن ایلیاسین باقالدان آلدیغی یئمەلی لری

اوشاقلارین آراسیندا بؤلوشدوردو! ایلیاس بیزه اوز توتاراق:

- من ماشین حاقیندا صادیق دایی دان سؤروشدم. سیزدن اؤنجهکی اؤلرده بیر فایتونچو وار! "گندیب اؤنونلا دانیشاریق" دئدی صادیق دایی. مال آلاق اوچون او فایتونچودان یارارلانارمیش. صادیق دایی نین تانیشیدیر! بو ساعاتلاردا ائوه دؤنر. من گندیرم اؤنون یاتینا!

- ایلیاس، ایسترسن منیمله گئدک. او کیشینین دوکانی باغلی قالماسین!
- گولناز خانیم: یوخ، باغلی قالماز. خانیمی دوکاندا اولار. واختاشیری من ده اؤنون یاتینا گئدر، قادین-قادینا قارا یازیمیزی پایلاشاریق! بو دونیادا سیغیناجاق کیمسلری یوخدور. بیرجه اوشاقلاری بئله، یوخدور!

- اولسون یئنه ده من گلیم!

صادیق دایی، من و ایلیاس همین فایتونچو اوچون بؤلا دوشدوک. هاراسا بیر نچه کیلومتر دن سونرا داها بؤیوک محللهیه یئتیشدیک. بورانین دا دووارلارینین چوخو پالچیقدا، تنبرکهدن و بعضاً ده کریچدن ایدی. فایتونچونون ائوی بو محللهنین باشیندا یئرلشیردی. اؤنون ائوی، گۆردویوموز اؤلردن داها یاخشى ایدی! فایتون ائوین قارشیسیندا دایانمیشدی. بللی کی، فایتونچو یئنیجه ائوه گلیمیشدی. صادیق دایی ائوین قاپیسینی دؤیمرک سسلندی:

- آغا عبدولسمی، آغا عبدولسمی!
- ایچریدن قادین سسی: (سینیق فارسجا ایله) عبدول ناماز اوستوندهدیر. گۆزله بین بیتیرسین!

- تانرى قبول ائتسين. قايدا گوزله ريك. (بوزه دونهرك) چوخ دیندار اهواز عربلریندندير. عربلرین ناماز-اوروجو اکسیک اولماز! اوچ اروادییلا بورادا یاشاییر. ان بویویو ۲۰ یاشیندا اوغلان اولماقلا ۱۱ اوشاغی وار. آلاسه بیرینه بئله بول وئیر! بیرینه ده منیم کیمی هنج وئر میر!

بیرازدان سونرا اورتا یاشلی بیر کیشی قاپینی آچاراق، آرخاسینجا عربجه
دانشان بنش-آلتی کیچیک قیز-اوغلان بائیرا چیخیر. کیشی، عربجه اوشاقلاری ائوین حیطینه دوندیریپ، صادیق دایی یا دینلندی:

- سلامول علنیکوم آغا صادیق! بیر واجیب ایش وار دئییهسن؟
- سلام بیز دندیر آغا عبدول! بو ساعاتدا سنین ائوینه گلدیگیمیز اوچون باغیشلا!
- آلاسه موحافیظه، خوش گلیمسینیز! بویورون بیر چاییمیزی ایچین.
یانیندا قریب گنجلر کیم؟
- ساغول آغا عبدول! ایچرییه گلمیریک. قايدا بیراز دانشاق! بو گنجلر...!

صادیق دایی بیلگیلرینین گرکن بولومونو فایتونچویا آلاتدی. فایتونچو رئی شهرینه گنتمگین آرتیق گنج اولدوغونو سؤیلیهرک، صاباح اثرکن یولا چیخماغی اویغون گوردو! هاوا هله ایشیق ایدی. آنجاق، فایتونچو گندیش-دئونوشو دوشونهرك، دؤغرو قرار وئرمیشدی. اونا اوشاقلارین دا آلینماسینین گرکلیگینی آلاتدیم. اوزوموزون ۴ نفر اولدوغونو دندیم. صادیق دایی دا گلک ایستهدیگینی سؤیلهدی. فایتونچو بیر باشقا مسلکدشی ایله گوروشوب، ایکی فایتونلا بولا چیخاجاغیمیزی مصلحت بیلدی. او، آیاقدا دئونوشوموزه ایذن وئرمیهرك، صادیق دایی ایله بیرلیکده بیزی اوتوردوغوموز محللهنین باشینا قدر گتیردی. صاباح اوچون قرار آلیندی! گولناز خانیم بیلگی وئرمک اوچون صادیق دایی یاریجا ائتدیم.

شیشمیش آياقلاریمی زور لا باشماقدان چىخارتدیم! بیریمده اوزاناراق
تواندان آسیلان لامپا ایشیغینا کیلیدلندیم! سئوینجیمله کدریمین آراسیندا
شاشقین لاشبب قالدیم! نه سئوینجیم آجیمی اونوتدوروردو، نه ده
آجیمدان سئوینجیمی آنلایردیم! اولقا، اینجه اللریله احتیواسیمی
زور لامپاغا چالیشیردی! اونون سنل کیمی سئوگی دالغالاری هر زمان
اؤلدوغو کیمی، منیم بنیین فیرتینامی آلتینا آلدی! "سئوگی/حبیبین
ایلاحبیر!" دئمیش آتالار! آجیدان آجییا قوشان بیر یاشام اویکوسونون
اولدوز تۆکومونده، گنجهنین بیتهجگی کور نؤقتهده کؤکسومون اوزه
رینده سیم-سیجاق بیر اوجاق آلولاندی! آلولار، دلی شلالهمن
آیریلاراق داماریمدان آخان سئوگینی داشار وولکانا چنیریدی.

تئهرانین هاواسی یاواش-یاواش ایستیلشیردی. فایتوندا گندرکن، سئویوق
هاوا آزاحیق دویولسا دا، جان یاخیجی دئییلدی. تئهران-رئی جادداسی
گوردویوم بوتون کوچهلره گۆره، ان آباد و چوخ ایپسانلی گۆرونوردو!
عبدولسمی بنین فایتونوندا گولناز خانیملا دورد اوشاغی، ایکینجی
فایتوندا ایسه بیزیمله صادیق دایی بیرلیکده اؤتورموشدوق.
رئی شهرنین مرکزینه چاتانا قدر، ایرملیدهکی پلانلاریمیزی بیر داها
گۆزدن کنچیرتدیک. ماشاللاه خانین مصلحتیله خستخانایا گنتمهمن
اؤنجه، گون اورتا یئمگی اوچون بیر کاباجی دوکانیندا اؤتوردوق.
ماشاللاه خان هئچ بیر خرجدن چکیمهمن آج قارینلاری دویوردو.
اوشاقلارین اورگیندن کنچمنی قارشیلارینا قویدوردو. سئون بیر آتا
کیمی اؤنلاری قوخلادی، باغرینا باسدی! هر زمان اؤلدوغو کیمی
اوشاقلاری گۆرونجه، اؤز ده اوشاقلاشماغا باشلادی! خسته خانایا
یاخینلاشدیقجا، ایچیمیزده اؤلان هیجان داها دا آرتیردی. اؤز للیکله،
ایکی ایل دیدرگینلیکدن سؤنرا گولناز خانیمین اريله، اوشاقلارین ایسه
آتالاریلا گۆروش ماراقلاری اؤلدوقجا یوکسلمیشدی.
فایتونلار رئی شهرنین "فیروز آبادی مریضخاناسی"نین قارشیسیندا
دایاندیلار. ایلک اؤنجه عمیجانین دورومونو بیلیمک اوچون تک باشیما
خستخانایا گنتمدیم. عمیجان جانسیز جنازه اؤلاراق باقیقجاسینا دونیادان
خبرسیز اوزانمیشدی:

- عمیجان، عمیجان! اویان منم جواتشیر! عمیجان، عمیجان!

- (منه یاخینلاشان طبیب باجیسی): خسته باغیندیر. آییلماسی آرتیق آلاها قالمیش! اوزگونم، دونندن باغین دوشموشدو. آیلدا بیلیمیریک!
 "بالالاریم، گولناز" دئییه بایلدی! الیمیزدن بیر ایش گلیمیر. بوندان سونراسی آلاهاین لطفونه قالمیش آرتیق!
- اونون اوشاقلاریلا خانیمی بورادا! بس ایندی من اۇنلارا نه دئییم؟
 - بیراز دایانین من دؤنوم!
 - ایکی الیم، بیر باشیم قالمیشدیم! نه دوشونهجگیمی بئله، بیلیمیردیم! بئنه تاترینین بیزه قارشى اۇلان شاکاسی اوزونو گؤستریمیشدی! قارشیدا باغین بیر خسته، آرخامدا ایسه، مندن ایشارت گؤزلهین نیسگیلی بیر ائش و دؤرد طیفیل اوشاق! الیمدن بیر ایش گلیمیردی. سرسم جهسینه اوزومله دالاشیردیم کی:
 - قولام: جوانشیر، جوانشیر؟ اوزونه گل! نه اولدو؟
 - عمیجان دونندن آییلمیر! گؤزله مکن باشقا یولوموز یوخ!
 - قولام نه دئمک آییلمیر؟ یعنی....
 - هله لیک یاشاییر!
 - (طبیب باجیسیلا بیر دوکتور اوتاغا گیرهرک) دوکتور:
 - سیز خسته نین یاخینلاریسینیز می؟
 - او، منیم عمیجانیمدیر!
 - اوشاقلاری گؤرمه یه گلیب دئدینیز؟
 - خانیمی، اوشاقلاری، یاخینلاری.
 - گؤرون دویو کیمی خسته نین دورومو آغیردی. بلکه ده هئچ گوزونو آچماسین بوندان سونرا! تیبب باجیسی بونلاری سنه دئمیشدی.
 - اۇنلاری ایچرییه آلا بیلرسن! چوخ کئچمیش اولسون!
 - بیتمیش جسارتیمی توپارلاماغا چالیشراق، قولامی عمیجانین یانیندا بوراخیب فایتونلارین یانینا دؤندوم!
 - هامی منیم آرخامجا بؤیوک خسته اوتاغینا گیردیلر. یان-یانا یاتمیش خسته لری کئنا ریندان کئچهرک، عمیجانین یاتاغینا یئتیشدیک. خسته نین قیپیردانه ماماسی هر کسی اوزدو. گولناز خانیم یاتاغا یاخینلاشاراق، اوجادان آغلاماغا باشلادی:
 - آ کیشی سنه نه اولدو! بو نه! گؤزلرینی آچ! امانت لرینی آل!
 - اوشاقلارینا باخ! بوردادیرلار، یانیندا! سنین یانیندادیرلار. آ کیشی گؤزلرینی آچ! هئق، هئق، هئق!

بیزیمله خسته خانایا گلن اولقا، گولناز خانیمی توتاراق، اونو ساکینلشدیرمهیه چالیشیردی:

- گل خاناباجی، گل! گل ساکینلش بیراز! بیر آزدان آییلار اینشاللاه!
- یوخ، یوخ! او ایندی آییلمالیدیر. ایندی یاتماق واختی دنیل، قیزیم! اونو اوزون زامان گوزلهمین طیفیللرینی کتیرمیشم. هئق، هئق، هئق...

هر کسین گوزلری دولموش، آغلایردی! اوشاقلار سانکی بوز

کیمی

ارییردیله. باریش ایکی قارداشین، بیر باجیسینی قوللاری آراسینا آلاق، آغلاییر، سیزلاییردی:

- گولناز باخ! آتا بوردا! باخ او یاتیبدی. بیرازدان آییلاجاق، بیزی یانینا آلاجاقدیر! سیزده باخین! عاقیله، عاديله! آتامیزا گلدیک!
- گولناز: داداش هانی؟ نییه آییلمايیر به؟ آتایا نه اولوب کی؟ دننه گوزلرینی آچسین! من اونو گورمک ایستهییرم. اونون اوچون چوخ داریخمیشام!

بو زامان ایلیاسلا دوکتور و طیب باجیسی بیزیم یانیمیزا گلدیلر. اونلارین گلشیله گولناز خانیمین دویغولاری پاتلاق وئرمک، بایغینلیق کئچیرتدی! طیب باجیسی اونو آییلتماغا چالیشیرکن، دوکتور عمیجانین الینی توتاراق دیله گلدی:

- کئچمیش اولسون! خسته حوضور ایچینده عومرونو سیزلره باغیشلادی! باشینیز ساغولسون، یئری جنت اولسون!

باش چاوش دان سونرا!

بانو خانیمین ائوینین قونشولو غوندا یئرلشن کیچیک بیر ائوی ده، رحمتلیک عمیجانین عاییله سینه توتموشدوق. ماشاللاه خانین اوشاقلارا

اۇلان نيسگىلىنى قارشىلايان عىمىم اوشاقلارى، بو گۇزل لك اينسانىنين اورگىنده يئر سالىشىدىلار. او، بوتونلوكله بيزدن بيرى اۇلما اوغروندا گنجه-گونوز چاليشىردى. بو اوزدن اوشاقلارلا گۇروشور، ايلهئير، گزير و توركجه اۇيرنميه چاليشىردى. او، بوتون انگلرله قارشى ايكي هفته بويونجا خورم آبادا گندهر، بركتاغانين زامانىندا آلدیغى بير نچه تورپاق آلانىنى ساتاراق الده ائتدیگی پوللا تئهرانا دۇندو. اۇنون اماجى، ايلياسين ذكاسىندان يارارلاناراق، قازانچ گتيرن بير ايش پلانى ایدی. آنجاق، هلهليک تلمسمەن چنشىدىلى پلانلار دوشونوردو. گولناز خانىمىن ايسنگىله بير خالچا دزگاھى قورولموشدو. ماشاللاھ خانىن يارديميلا بول ايليلک، ايكي جهره، گرک اۇلان باشقا شئير آلينمىشىدى. عىجانين اۇلوموندن سۇنرا، ماشاللاھ خانىن يارديمى ايله گولناز خانىمىن آغير دورومو بۇيوك اولچوده ياخشىليغا گنديردى. او، يىنى ياشامىنين پلانلارنى تىكاشينا دوشونور و حياتا كئچيرتميه چاليشىردى. بارىش ايكي ايل مکتبه گنتديكدن سۇنرا، بير داھا تحصيل آلمامىشىدى. او، بوندان سۇنرا توركجه دنييل، فارسجا اوخولا گنتمك مجبوريتينده ایدی. اۇنون بير ايل فیرقه حكيميتى زامانىندا ايسيفاده ائتدیگی تورک كىتابلارى، آلولار تونقالى ايچينده يانديرىلمىشىدى. او زامان اوز دۇغما آنا ديلينده اۇخودوغو كىتابلارا كۆره، اۇن مينلرجه سويداشى دار آعاجيندان آسيلمىش، قورشونا دوزولموش، يوز مينلرجه وطنداشينيں ائوى، ناموسو، شرفى، وارليغى تاپدالانمىشىدى. او، بو آجىلارين سۇن داملاسىنى آتاسينيں چارمىسيز اۇلومونده دادمىشىدى. اۇنونلا بيرليكدە قارا يازغىنين نه اۇلدوغونون، كيچيك قارداشلارينا نيسبت داھا چوخ آنلايان گوليازىن عىنى مکتبه گنتمەسى گرەكيدى. گوليازىن آنا ديلينده اۇخولا گنتمە شانسى اۇلمامىشىدى. چونكى بۇيوك قارداشىندان كيچيك ایدی. بو اوزدن، قارداشينيں دۇغما آنا ديلينده اوخوماق ايستمەسى، اۇنون اوچون آنلامسىز اۇلا بيلردى. اۇنلارين آنالارى اوچون، ايكي بالاسينيں اۇخولا باشلاماسى اۇلدوقجا بۇيوك اوغور ساييليردى. بو اوزدن او، اوشاقلارينيں آددیم-ايرمليله مەسىنه چوخ سۇيىنيردى. اۇنون اوچون اۇخول قوتسال اۇجاق ایدی. او، نه باھاسينا اۇلورسا- اۇلسون، اۇلادلارينيں اۇزو كيمي يازيق اۇلماسينا مانع اۇلماق ايستمىيردى. اۇنون اوچون اۇزگه ديلده بئله، ائيتيم گۇرمك بالالارى اوچون سو كيمي گرەكيدى. او، گنجه-گونوز ايلمك سالماقلا، دۇرد

بالاسینین آزاد یاشاماسینا چالیشیردی. یونا باخمیاراق، اونون تکباشینا چالیشماسی اوشاقلارینین یوان چورگینه ده ینتمیردی. بیز ایسه دورومو دوشونهرک، بوش زامانلاریمیزی اونون دزگاهیندا کنچیردیردیک. اولقانی گولناز خانیم ایله اوشاقلارینا اولان باغلیلیغی گونو-گوندن آرتیردی. آرالاریندا - آبالا باجی سئوگیسی یارانمیشدی. اولقا، زامانینین چوخونو اونولا کنچیریردی. گولناز خانیمدان تبریز دیوینلرینی اویرنمیشدیر. اویرنمک بهاناسی ایله گونون بیر نئچه ساعتینی اونون دزگاهیندا کنچیریردی. منیمله قولام بیرلیکده بیر داشقا آلاراق، سیقارا، توتون، جوراب، ترکؤیگی، خیرداوات اشیا ساتماقلا اوغراشیردیق. هر کس بیر ایشده چالیشیر، چورک پولونا یاردیمچی اولماغا جان آتیردی. آرتیق، هاردان قاچدیغیمیزی، نییه قاچدیغیمیزی یواش-یواش اونودور، یاشایانلارا قووشوردوق. "قیسمتدن آرتیق بئمک اولماز" دئمیش آتالار! دئمک کی، بیزیم ده پاییمیزا دوشن بوییمیش!

گونلری، آیلاری گزیده بوراخاراق، تنهران یاشامینا آلیشیردیق. اوزوموز ده بیلمدن، میللی اریمه گین زهرلی هاواسینی چکدیگیمیز هر نفسده ایچیمیزه آلیردیق. بیر میثال وار: "بالام، سنی گوروم بیلمدن آجی چکرسن!" بیز، بیلمدن آجی چکیردیک. گئری دؤنمک اوچون، داغلار-درملر بویدا قورخو انگلی قارشیمیزی آلمیشدی. بورادا یاشام اوچون ایراده دئییل، تسلیم اولماق یئنرلی گورونوردو!

جوراب داریم، زیر پیرهن داریم، لباس زیر داریم! سوغائی تهرون داریم! ارزان داریم. بفرمایید!(فارسجا) /جوراب واریمیز، ترکؤیگی واریمیز، آلت پالتاری واریمیز! /تنهران سووقاتی واریمیز! /وجوزلو مال واریمیز! /بوپورون! /دزگاهین بیر یانیندا من، او بیر یانیندا ایسه، قولام! /اوتولو-اوتولو، چوخ بیلن-آز دانشان، ایچی قاپالی، شاهنشاه اوردوسونون خاین چاووشو! اینتیقام وولکانی گنج تورک، قولام ایندیه، اوزون ساچلی، کیلکه ساققالی بنزرسیز بیر فارس دیللی ال ساتیجیسی اولموشدو! ان آزیندان، گورونن تابلو بوایدی! بیز یاشاماق اوچون قیلیغیمیزی دییشمکله دئییل، کؤکوموزو قازماقلا اوغراشیردیق! اوشاقلیغیمدا تارلا بیچیمینه گئدرکن، ددم ایشدن قاچانلارا دئیردی:

"ایشیدن قاجمابین! ایشلمهین دمیر، ایشیلدار!" دندنسه، بیز بورادا ایشلممک اوچون اوزده و ایچده کؤمور اولماق گرگی دویوردوق!

اوشاقلارا قارشى توپلوم انتگىسى گوندن-گونه آرتیردی. اۇنلار، بىنى دىل و کولتور بيجيمينه گيرير ديلر. توپلومون انتگىسى آلتيندا اوشاقلارين دىلى دؤنمهيه باشلاميشدى. اوشاقلار لا توپلوم آراسيندا اولان دىل دبىشيك ليگى گئت-گئده آرادان قالخيردى. اؤز لليكله اوشاقلار آراسيندا ايشلنيلن ديلين فارسجا اولماسى ياواش-ياواش گورونميهيه باشلاييردى. گوز گۆره-گۆره، ياشاماق او غرونا اؤز گله شيرديک! بورادا کيمليک، کؤکن، وارليق، اينسانليق آنلامى يوخ ايدى! بورادا اينسانليق دئييل، فارسليق حؤکم ساييليردى! دؤولت مندياسى نين گوندهليک رکلامينا گۆره، ايران سورعتله مودرن لشميهيه دؤغو ايرمليلهييردى! بو ايدنايا گۆره، مودرن اينسان ياراتما فابريکاسينين موتورو بير آن بئله، دورماماليدير! بورادا آتا منيسيندن، آنا جنينيندن باشلايان ائوى، کوچمى، بوتون ياشام آلانىنى اؤز آلتينا آلان بير "ايران" سيندرومو اولماليدير! کورملرى دورمادان چالیشان، بير فارسلاشديرما فابريکاسى چاليشماليدير! بورانين مزار داشلاريندا اينسان کيمليگى دئييل، فارس-ايران کيمليگى يازيلماليدير! بورادا اينسان اولماق ياساقدير! "بير دىل، بير اولکه، بير شاه!" دامغاسى اوچون فارس تئرمينى يئترليدير. باشينى آشاغى سال، قوزو کيمى ياشا!

گوناز خانيم ماشاللاه خاندان حاميله قالميشدى! اۇنلار باش چاووشون اولوموندن بير ايل سؤنرا ائولنديلر. ماشاللاه خان، دؤرد اوشاقلی دردیلى تورک قادینلا ائولنديگى اوچون موتلو گؤرونوردو. او، اؤز ايمکانلارینی ايلباسين ائکونومی باجاريغى ايله بيرلشديرهک، او غورلو ايش پلانى گرچکلشديره ميشدى. بيرليکده تنهرانين پاچينار خياوانيندا يئرلشن املاک دوکانى آچاراق يئر آليم-ساتيمي ايله مشغول ايديلر. اوسته ليک، ماشاللاه خان ايش يئرینين ياخينليغيندا ائو آلاق، خانيمینی و اوشاقلارینی اورادا يئرلشديره ميشدی. منيمله اولقا، يئننه ده بانو خانيمين ائوينده قاليرديق. قولام، بير اوتاق کيرا اندمک بيزيم ياخينيميزدا ياشايردی. اولقا يئننه ده حاميله قالميشدی! بو اؤنون آلتينجى بؤيولوغو ساييليردی. بانو خانيم اوشاغين ساغلام

قالماسی اوچون الیندن گلەنی اندیردی. او، اولقاپا گۆره تورکجهنی اؤیرنمهیه باشلامیشدی. بو، بیزیمله اولقا آراسینداکی بویوک فرقلیکلردن بیرى ایدی. اونون ایچیندهکی اینامی چوخ گوجلویبدو. اولقا، ان آغیر دوروملاردا بئله، اؤز میللی وارلیغینی جانلا-باشلا قوروماغا چالیشیردی. او، ان چتین گونلرینده بئله، بیر گون وطنه دؤنمه اومودونو ایتیرمیردی. ایچیمیزده ان چوخ دیل بیلن بیرسی اولدوغو کیمی، هم ده ان چوخ دیلیمیزی قورویان شخص ایدی! او، روس و لزگی دیللرینی موکمل، فارسجانی ایسه یاخشی دانیشیب یازیردی. اولقا بانو خانیمدان اؤیرندیگی گۆزل ال ایشلریله ده اوغراشیردی. اونلارین ال ایشلریله سوسلنمیش گئیملر ساتیش داشقاسینین ان بزکلی نسنه سی ساییلیردی. قولاملا من، آرتیق بیرلیکده دئییلدیک. او، گۆزلردن اوزاق اولسون دئییه، بیر داش معدنینه ایشلیمیردی.

یاشام اؤز آخیشیندا، بیز ایسه اونون اوزوجو بالیقلار کیمی اوولانما گونوموزو گودوردوک! اولقا، آرخا-آرخاسینا دوشوک یاپیردی! آرتیق، هر دوشوکن سوئرا، آرامیزدا اولان ایلک ایلیشگی نین گبهلیگی آلیشقالیغا چئوریلیمیشدی! منیم بوتون ایستکلریمه قارشى اولقا جینسل اونلم ایستمیردی! اونون اوچون بو بیر قوتلو دیرنج ساییلیردی!

- اولقا، گۆزملیم گل بو اینادیندان واز کئچ! بیر درى، بیر سوموک اولموسان! آرتیق جانین چکمز اولوب. سنین بو اینادین منی قورخودور. من ده سنینله یانیب-یاخیلیرام!
- ایسترسن منه یاخین گلمه جوانشیر! ایسترسن منی آت! ایسترسن منیمله... منیمله بوتونلشن زامان سئوگیمیزین هنبلتی سینی کسمه! من، آلینیازیمآلیشقانام! منی سئویرسن بئله سئو! بیزیم حله چوخ

- زامانیمیز وار. بو قارا یازییا اصلا تسلیم اولما بیللمرم! من، اوشاغیمیزی باغریما باسماق ایسترم!
- من ده ایسترم! کیم ایستهمز کی! حله ایندیکی دورومدا، بو یالقیز یاشامدا بیر اوشاق دئییل، چوخ اوشاغیمیز اولسون ایسترم! آنجاق سنی بئله اوزگون گورونجه...!

اۇلقا، دۇداقلاریمی بال دۇداقلاریلا کسهرک، بیر داها سئوگی دنه
مهسینه اوزن گؤستریدی! من ایسه، اۇنون قودسال اتالیق سئوگیسینه
اتالیق پایی قاتماق اوچون جانیمی جانانا بوراخدیم!

تهلوکهسیرلیک و بللی ندنلر اوزوندن، اۇلقا انوده چالیشماغا
اوستونلوک وئریدی. او، بانو خانیملا بیرلیکده تۇخوما ایشینی گلیر
قایناغینا چئویرمیشدیله. آنجاق، بونولا کیفایتلنمییپ، پاکنت قاییرما
ایشینه ده باشلامیشدیله. بلله کی، من هر ایکی گوندن بیر تئهرانین
"سیره مئیدان" چئورمهسینده یئرلشن بیر پاکنتچی دوکانینا گئدرک،
ایکی بویوک تۇرپا کؤهنه قزئت آلیر گتیریردیم. اۇنلار ایسه، پاکنتچی
دن آلدیغیمیز قزئتلری پاکنت فورماسینا سالیب گئری قایتاریر، ایش
امگینه گۆره قازانچ الدهه اندیردیله. گونلرین بیر گونو سحر تئزدن
قزئتلری قوشاتکر (بسکلئت) آرخاسینا یئرلشتیردیگیمده، گوزوم بیر
قزئتین باش یازیسینا ساتاشدی:

**"سرکرده تجزییه طلبان در باکو مُرد! / آیریمچی لارین باشچیسى باکیدا
اۆلدو!/"** بو کؤهنه خبردن دیزلریم چؤکدو! قزئتی آبیردیم، اۇخوماغا
باشلادیم! پیشوری بابا گنجه یولوندا ماشین اۇلاییندا اۆلموشدو!
گوزومون سویو ایله بورنومون سویو بیر-بیرینه قاریشمیشدی.
هۆنکور-هۆنکور آغلايیردیم! نه اۇنومدن گلەنی، نه ده یانیمدان
کئچەنی گۆرموردوم. بیر آنلیغینا چيگینیمده بیر سیلکهنیش حیسنئدیم.
بیر یاشلی آغبیرچک آنا اۆز آنا تورکجه مده دیله گلدی:
- اۇغول-اۇغول! نییه آغلايیرسان؟ انله بیل عزیزین اۆلوبدور!
ندندیر

- بو هۆنکور-هۆنکور آغلاماق!؟
- (اونون اللاریندن توتاراق) هه گۆزل آنام، سئویملی نئم آتام اۆلوبدو!
- باشین ساغولسون اۇغولم، گل بورایا! (باشیمی قۇللارینین آراسینا
آلیر): اۇغولم بس نییه بورادا آغلايیرسان؟ بللی کی، آتان یئنیجه
اۆلموشدور! هه؟
- آنجان باخ! بو اۆلموش، بو! (آغبیرچک آنا دیقتله شکله باخاراق
اللرینی یاناقلارینا چکیر): قوربانین اۆلوم، آی اۇغول! او، هامینین
آتاسی، باباسی ساییلیردی! سیل گۆز یاشلارینی، آغلاماق اوچون
گنج قالدین! اۇنو اۆلدوردولر! اۆز اجلی له اۆله بیلمدی! او،

تیریزی آزاد گورندن سونرا اولمک ایستهییردی! او دا اولمادی!
 اونو کئچن ایل اولدوردولر. دوست ساندیغی دوشمنلر اونو
 اولدوردولر! "کور گوزه سورمهین نه فایدهسی وار?" دئیولر
 اوغولم! اوروسلار خالقیمیزی سیلاھسیز بوراخان زامان یئتم
 آذربایجانلی کور گوز ائتدیولر. پیشوری بابا دا، بیر کور اندیلمیش
 گوزون سورمهسی اولراق، آرتیق نهیه گرک ایدی! بیر ده گوزل
 بیر آتالار سوزوموز واردیر: "کئجه نامرد کور یوسوندن، قوی
 آپار سین سئل سنی، یاتما تولکو دالدا سیندا، قوی یئسین آسلان
 سنی!" اوغولم! بو بیزیم میلّیتمیزین آلین یازیسیدیر. بو ساری
 بوولره اینانان یانار! اونلارین چاتی دوز دئییل! تانرینین غضیبینه
 گل سینلر اینشاللاه!

ناصر خسرو خیوانیندا ال ساتیجیلیغینا پولیسدن ایزین ایسته نیلیردی.
 پولیس لر ال ساتیجیلارینین ماللارینی آلیر، اوزلرینی ایسه اینجیتمهیه
 باشلامیشدیولر. پولیسدن ایذن آلماق اوچون کیملیک بلگه سی گرک
 ایدی. آختاریشدا اولما قورخوسوندان، پولیسه یاخیلاشماقدان
 چکینیردیم. اولقانی قورخوسو منیم ده جانیم دوشموشدو.
 ماشاللاه خانین یانیندا ایشله مهیه چوخ ایستکلی اولماسام دا، اونونلا
 ایلباسین تکلیفینی قبول ائتمک زوروندا ایدیم! بو اوزدن دزگاها اولان
 ماللاری دوشوک دیه ره دوکانچیلار ساتماغا مجبور اولدوم. یئنی
 ایشیمه گوره، آذربایجاندا گلن گونده لیک سایی سیز یولچولاری
 گاراژدان آلیب، ماشاللاه خانین یئر-ائو آلیش-ساتیش دوکانینا آپارمالی
 ایدیم. بو ایش، هم بیزیم اوچون، هم ده وطندن تئهرانا کوچمک
 مجبور یئتینده قالان وطنداشلاریمیز اوچون یارارلی ایدی. چونکی،
 فارس دللاللارینین لینه دوشن ساده تورک اینسانلاری اوزلرینه
 گلینجه، بوتون وار-بوخلارینی ایتیریر، ائوسیز-ائشیکسیز، پولسوز
 قالراق تئهرانین چئورمه سینده کی تنیکه لر دن دوزلن یاشاییش یئرلریندن
 باش چیخاریردیولر. ماشاللاه خان ایسه کئرچک بیر اینسان اولراق،
 تورکلری باغرینا باسیر، اونلارین دورومونا او یغون الیندن گلن
 یاخیلیغی اسیر گمیردی. او، هر داورانیشیلا بیزی چاشدیریر و
 اوزونه باغلا ییردی. بو آرادا گولناز خانیمین ماشاللاه خاندان اولان
 اکینجی اوشاغی دا دونیا ائوینه ایاق باسمیشدی. اونا گوره، ماشاللاه

خان دونیانین ان موتلو اینسانی گورونوردو. بو، منی هم سئویندیریر، هم ده قیسقاندیریردی. چونکی، اولقانی و اختسیر قاناملاری، اوشاق سالاملاری عصبلریمیزی پوزاراق، دؤغرو-دوروست دوشونمه قابیلیتی میزی ده الیمیزدن آلیردی. بیر یاندان اولقانی اینادکارلیغی، او بیر یاندان ایسه، حیاتیتمیزین معناسیز سورمهسی بوتون سینیر سیستئم میزی دارماداغین ائتمیشدی. گونلر بیر-بیرینی عوض ائدیر، انجاق قارا بولودلار باشیمیزین اوستوندن اسکیک اولموردو! آذربایجاندا گلن قوناقلار، وطنین، میلتن قارا گونده اولدوغونو دئییردیلر. چنشدیلی یولوخوجو خسته‌لیکلر، ایشسیرلیک، یوخسوللوق، باخیمسیرلیق، مهاجیرلرین توتولوب جاسوسلوقدا ایتیهام اولونماسی، ائل-اوبالارین داغیلماسی، کندلرین تالانماسی، تنهرانین ایله قانماز خانلارین اوز میلتنه قارشى یئنیندن سیلاحلانماسی، گیزلی سورگونلر، ایش تاپماق آدی آلتیندا گنجلرین وطندن قاچیشی، ژاندارما و پولیسین کندلرد، شهرلرده اولوساقان قوسدورماسی و مینلرله میلی فاجیعه هر گون آدیغیمیز آجی بیلگیلر اولموشدو!

۱۹۵۰-۱۹۵۳

تنهرانی تبریزه بنزدیگیم بو ایللری بننیمدن سیله بیلیمیرم. هر گون سیاسی چاخانمالار، چئوریلشیر، تئروزلار، گؤستریر، میتینقلر، پولیسله کوتله آراسیندا توققوشمالار تنهرانی هیجان ایچینده بؤغوردو. آرتیق کیمسه‌نین توتوقلانماسینا و کیمسه‌نین ده توتماسینا اؤنم وئریمیردیک. بئش-آلتی آیدان بری قولاملا بیرلیکده تنهرانین نساجی/قوماش/فابریکاسیندا ایشه باشلامیشدیق. آرتیق رسمی ایشچی ساییلیردیق. بونولا بئله، سیاسی فعالیتیمیزی ده قاچیرمیردیق. تبریزده ایتیردیگیمیزی بورادا آختاریردیق. باخمیاراق کی، تبریزله تنهران کیملیکلی آراسیندا توتوشان بیرجه اورتاقلیق بئله، یوخ ایدی. انجاق، بیز تنهراندا یاشادیغیمیزا گوره، ائتدیگیمیزین یالنیش-دؤغرو اولدوغونو دوشونموردوک. بیز، هیجان دالغالاری ایله بیرلیکده سنله قوشولوب، قارشیمیزی کسن هر کسین اوزه رینه آغاییردیق. بیر گون "ایران

میللی جبهه سی "له، باشقا گون" ایران توده پاتیاسی "نا باغلی اولان ایشچی بیریکلرینین میتینقلارینه قاتیلیردیق. هامیسینین شو عارلاری خوشوموزا گلیردی. بیر ایش ساعتلارینین آلماسینی، آیلقلارین چوخالماسینی، ایشچیلرین سیقورتاسینی و ب. طلب اندیردی. بیر ایسه اینگیلترمیه قارشى شو عار آتیردی. بیزده اولان توده پارتیاسینین آجی خاطرهمی سوروردو. بیز، دؤغرودان دا بو پارتیانین آذربایجان دئموکرات فیرقه سینیه قارشى سورودیو ایکی اوزلو سیاستینی جانیمیزلا-قانیمیزلا تجربه ائتمیشدیک. توده پارتیاسی هر گون اوز وئرن بللی اولایلار قارشى دییشکن داورانیشلار سرگیله مییردی. بو ایسه، اونا اینانان هر کسی چاشباش سالیردی. بیر گون نئقتین میللی اولماسینی دئییر، باشقا گون سوونت دؤولتینین ایراندا اولان ماراقلارینی ساوونوردو. گنجه-گوندوز جانلا-باشلا اینگیلتره و آمریکانین ایستکلی قارشیسیندا شاهین پولیسی، اوردوسو، اوزل قواردیاتلارینین ایله ازیلیب-دویولن زواللی ایشچیلر ایسه آرادا قوربان گندیردیلر. چالخان تیلی گونلر آردی-آردیندان گلیب گندیردی. "در. م. مصدق" باشچیلیغی آلتیندا موجدیله داها دا بویویوردو. آذربایجان قاتیلی اولان ا. قوام ایله، م. مصدق آراسیندا چکیشمه لر عرب ساجینا دؤنموشدو. م. مصدقین ترسینه، قوام هر کس طرفیندن سؤیلمه ی بیر قاتیل پولیتبکچی کیمی تانییردی. او، سیاستینی حیله ایله ایرملی سوروردو. بو اوزدن ده اوز دوستلارینی بنله، قورخودوردو. اونون، جلاد م. ر. پهلوی شاه ائتدیگی بوتون خیدمتلری ان اوفاق بنله، اولوملو قارشیلیق آلمیردی. سونوندا ایسه، میلندن قاچماق اوچون سیغیندیغی شاه درباری دا اونا اوز وئرمه ینجه، ایراغا قاچماق مجبوریتینده قالیر. بیر گون شاه ماسکالی اینگیلیسچیلر، باشقا گون میللی ماسکالی لیبرال آمریکانچیلار، آیری گون ده، امک ماسکالی روسچولار قلبه مارشی چالیردیلار. اورتادا قالان زواللی کوتله ایسه، اوزگه لیکلرین آراسیندا سیخیلیب ازیلیردی. تئهران، توپلومسال چؤکوشه اوغرامیشدی. هر سحر اوینارکن، ینی بیر باشچینین سسی تئهران رادیوسوندا گلیردی. آردی-آردینا گلیب-گئدن باشچی قروپلاری کوتله آراسیندا باغیرساق قازینا اوخشاتیلیردی. بیر دیشاری گوج ایسته ایله شاهدان باش نازیرلیگی دؤور آلان، کابینه سینی قورار-قورماز رقیبین باسقیمی ایله یئرینی سئوگیلی بیر یسنه وئیردی. سورکلی دییشدن دؤولتلرین اوزه

رینده بیر ده آن با آن بؤیوین مئیدان حرکاتنین انتگیسی وار ایدی. بیز، عاییله جه مصدقچی اولموشدوق. او، عربلرین نفقینینی ایرانین میلی گلیبری اعلان اندیردی. او، بو یولدا اوزللیکله اینگیلیز دوولتینه مئیدان اوخویوردو. من قولاملا بیر لیکده، اونون دوزنلهدیگی میتینقلره قوشولور، دوشونجهلرینی به یغیر و یاییردیق. توده پارتیاسی بعضاً مصدیقی ساوونور، بعضاً ایسه، اونو ییخماقدا اینگیلتر، آمتریکا و شاهدان گئری قالمیردی. اؤنجه دئدیگیم کیمی، توده پارتیاسی نین گوزو- قولاغی آنجاق موسکوا یا دیکیلیمیشدی. توده پارتیاسی موسکوانین هر آن دییشن سیاسی سسئنا رسی نین تناتر مئیدانی اولموشدو. بو پارتیا کولک کیمی بعضاً سولا، بعضاً ساغا اسیردی. بو اوزدن ده، اوز چئوره سینی چاشباش قویموشدو. ایشیزلیک، پولسوزلوق، یوخسوللوق، آجلیق، اوسته گل اوغورلوق، جینایت، تهلوکه و تپلومسال قالماق بو ایللرین گورونن تابلوسونو یارادیردی. آمتریکا ایله اینگیلیتره نین مصدق کابینه سینی سیخیشدیر ماسی انکونومیک انبار قولاری اورتایا گئیرمیشدی. نفت آلان، قیدا ساتان یوخ ایدی. مینرله ایشچی کیمی، بیز ده ایشدن اوزاق لاشدیر یلمیشدیق. ماشاللاه خانین دا ایشی دایانمیشدی. او، بیزدن بیراز آرالی ینرده آلدیغی ائوده اوز عاییله سیله یاشاییردی. گولناز خانیم ماشاللاه خاندان اولان اوچونجو کورپه سینی ده قوجاغینا آلمیشدی. آرتیق اولقانین توخوما اورونلری ساتیلیردی. دئمک اولار کی، فلاکت اوز- گوزوموزدن یاغیردی. بانو خانیم آنلا ییش گوستره رک، ایجاره پاراسی آلمیردی. او، اوسته لیک قولامی دا اوز ائوینین کونجونده اولان تک بیر اوتاقدا یئرلشدیرمیشدی. او، گیلک قادین، قلبی پارلاق آغبیر چک بیر آنا کیمی هر اوچوموزو قانادلاری آلتینا آلمیشدی. بو دونیا نه قدر نامرد اولسا دا، بئله مرد اینسانلاری گورونجه، گله جگه اومودسوز باخماغین بیر آنلامی قالمیردی. آرتیق عربلرین نفقنی تئهران حاکیمیتی طرفیندن ایرانین میلی وارلیغی اولموشدور. شاه قاجمیش، دؤنموش، مصدقین ایسه اولدوزو پارلا ییب سؤنموشدو! آنلا دئدیگیم کیمی، تئهراندا سیاست بازاری عرب ساچینا دؤنموشدو! دؤغرو دان دا، او ایللرده نه اولوب- بیتمه سینی هله ده آنلایا بیلیرم. تکجه بونو دئییه بیلرم کی، شاهین دؤنمه سیله اینگیلتره ده یئرینی آمتریکا یا وئرمیش اولدو. آمتریکا شاهین گوجونو آرتیرماق

اوچون بوتون اولومسوز وارساییملاری آرادان قالدیردی. بازار اونون الینده، قیزیل اونون الینده، اوردو اونون الینده، نفت اونون الینده و باشلیجا شاه سارایی دا اونون الیه ایداره اولونوردو. مملکت، سانکی قاسیر غادان سونراکی ساکیتلیک چاغینی سوروردو. پارتیالار و صنیف سل تپولوملار باغلانمیش، میلی مجلس آریتلانمیش، تحصیل سیستمی دوزه نه گیرمیش، وار اولان بئش-اون ایش یئری بوتونلوکله عوصیانکار ایشچیلردن تمیزلنمیش، شاه ایسه شاهنشاه اولماغا حاضیرلانمیشدی!

ساواک

آرتیق ساواک زامانی چاتمیشدی. تئهران اوزده سس سیز گورونوردو. کیمسه کیمسه نین توپو غونا "کیش" دئمیردی. اولکده هر کس ساواک-دان دانیشیردی. ساواک، موساد، سیا بیزیم کیمی دینچ دورماز گنجلرین آغزندان دوشموردو. یئنی دولت آلانینی گئنیش لندیرمکده اولان ایسرائیل موسادی ایله، یئنی دنیا ایمپئریالیزمی ساییلان آمئریکا سیا-سیله یئنی باتیچی لیغا اوز توتوموش ایرانین ساواکینی یاراتمیشدیلار. دربارین گوز بېگی اولان ساواک ایسه، دؤغرودان دا گوز بېگی اولماق اوچون بیر آنینی بئله، الدن وئرمیردی.

آرتیق گیزلی بلگه لرین اوزه چیخما چاغی باشلامیشدی. آذربایجان میلی حاکیمیتی نین ساخلیلاری آراشدیریلیردی. منیمله قولا میننیدن ایسه باشلامیشدیق. او، تیکینتی ایشینه گیرمیشدی. من ایسه، ایلیاسلا ماشاللاه خانین یانیندا چالیشیردیم. قولا م، ایکی گون اونجه دن ائوه دؤنمه میشدی. بانو خانیم اؤنو اوغلو کیمی سئویدگی اوچون، منی اؤنو آختارماغا گؤندردی. اونون هاردا ایشله دیگینی بیلیردیم. بو اوزدن کریمخان خیابانینا گئتدیم. قولا م، اورادا اوجا بیر تیکینتیده فهله کیمی چالیشیردی. باش ایشچیدن قولا م حاقدا بیلگی آلدیم. اؤنو ایکی گون اؤنجه قارایا خا مأمورلار توتوموشدولار. اؤنونلا بیرلیکده تیکینتیده ایشله مین بئش ایشچی ده توتوقلانمیشدی!

- اونلاری نه اوچون توتوموشلار؟

- باش ايشچى: ايسترسن گنت ساواكدان سور. البته، جانيندان دويماميسانسا! بللى دا، شاها قارشى چيخان بوتون خاينلرين سونو بودور. او، دؤنمز يئره گئتدى! حله بيلديگيمه گوره، بير ده تبريزدن گلمهدير! وای احوالينا! سنين نه بين اولور؟ اولماي سن ده اولنلاردان بير ييسن؟
- يوخ، من اونو كوچمەن تانى بيرام. من، الدهه كوينك ساتارام. او، مندن كوينك آلدی. تانيش اولدوق. بورادا ايشلەديگيني دئدى.
- داها نه؟
- من ايش اختارماق اوچون بورادايام. اونو اۇنجه گوردويوم اوچون كؤمكىچى كيمي اونو سوردم. يوخسا...
- بللى كى، عاغىللى بير ييسى سن. من بوردا سنه ايش وئرم. آنجاق، اۇنجه مودوره دئمە گيم گركدير. سن بورادا دايان، من ايندى دؤنرم!
- ساغول بورادا دايانيب، سنى گؤزلەييرم! سنه بير شيرنى بۇرجوم اولسون!

اونون گنتمهسيله اوزومو قبراغا چكىب، قاچماق اوچون ايمكانلى يئر سىنچميه چاليشديم. باش ايشچى بير آزدان بير پوليسله (اژان) گوروشوب، البته اولدوغوم يئرى گؤستردى. بو دورومو گورونجه، تيكيىنتى نين آرخاسيندان فيرلاناراق قارشى تيكيىنتى نين كونجونده گيزلنديم. چوخ كىچمەن باش ايشچيله اوچ پوليس اۇنجه اولدوغوم يئرە گلديلر. منى گورمه ينجە، چئورميه داغیلان پوليسلر بيرازدان بير آرايا توپلانیب يئرلرينه دؤندولر. من ايسه، آرخادان بير يول تاپيب قاچاراق اورادان اوزاقلاديم!

آرتيق قولامى دا ايتيرميشديك. اونون دا منيمله باشلايان اويكوسو منسىزله ميشدير. اوزومو تام بوشلوقدا بولوردوم. اولقانىن باييرا چيخماسيني تاماميله ياساقلاميشديم. مهاجير اراما سورجى باشلاميشدى. اينانيلماز گوجلۇ بير امنيت شيكەسيله اوز-اوزه قالميشديق. ساواك بوتون اينسانلارين ياشامينا كؤلگه سالميشدى. گۆز-گۆزه گلن ايكي اينساندان بيرينين ساواك مأمورو اولماسى ان دوغال وارساييم ايدى! تنهران كيمي آشار-داشار يئرده كوچميه چيخماقدان بئله چكىنيديم. بو

آرادا تکجه من دئیل، ماشاللاه خان بئله، قۇرخو ایچینده یاشاییردی.
 یئددی اوشاغین گوزو اۇنون الینه باخیردی. گولناز خانیم ماشاللاه
 خانین کچمیش نیسگیل لرینین قوربانینا چئوریلیمیشدی. بو ایسه،
 اثرکک لیگیل قادیلایغا اۇلان دوغال باسقیمی نین گۇسترجه سی دیر.
 یازیق قادیل ماشاللاه خانین دوردونجو اوشاغینی سالدیغی اوچون،
 اوزونو باغیشلایا بیلیردی. اوزونو بیر جوجه ماشین اۇلاراق گورن
 گولناز خانیمین دۇغما گوره وی ماشاللاه خانین دا دئسپوت لاشماسینا
 یول آچیردی! بیر گون اوزومه-اوز باغلایراق اۇندان سوروشدوم:

- ماشاللاهخان، یئددی اوشاق، بیر یسی ده یولدا! اوزون ده دۇغرو
 اۇلما یارق قاتیل دورومونا دوشموش بیر قاچاق! برکتاغانین
 ساواک کیمی شبکه ایله ایشبیرلیکچی اۇلماسی دا قاچیریلماز! بونو
 هئچ دوشونورسنمی؟
- ماشاللاهخان: بو نئجه ایل تئهراندا یاشادیغیمی اۇنوتمامیشام!
 گنجه-گوندوز توتولاجاغام دئییه، دوشونورم. برکتاغانین بیر
 رحمسیز خان اۇلدوغونو دا گوزل بیلیرم. آنجاق، اۇنوتما کی، من
 بو گونومو سیزلره بورجلویام. سیزینله تانیش اۇلماسایدیم، حله ده
 بدیع آباددا چورو یوردوم. منه بو جسارتی سیز وئردینیز. گولناز
 خانیملا ائولندن سونرا قادیلین نئجه اۇلدوغونو اۇیرندیم. بیر تورک
 قادیلین ارینه اۇلان سئوگیسی ائل ایچینده اۇرنک اۇلسا دا، من
 اۇنو عئینی له گولنازدا گوردوم. او، منیم اوچون اوزو وئرنین تام
 آنلامیدیر. او، اوزو ایستمهسه دۇغماز! من اۇنو دۇغماغا
 زورلامیرام.
- بلکه او سنی سئویدگینه گوره، قیرماق ایستیمیر! بیر ده، تانری
 قوروسون باشینا بیر ایش گهلمسه!
- اونو دوشونموشم! بو دونیادا منیم گولنازدان و اوشاقلاردان باشقا
 کیمسم یوخ. وصیتیمی یازیب تصدیقله میشم. مندن سونرا بوتون
 واریم گولناز یندیر.
- بو گوزل ایشدیر. آنجاق باخ، قولام آیلاردیر یوخدور. کیمسه نین ده
 اۇندان خبری یوخ! اۇنون یاشاییب- یاشامادیغینی بئله، بیلیریک.
 تانری قوروسون، سنین ده باشینا بئله بیر ایش گهلمسه، گولناز
 خانیم نه ائتمه لیدیر؟

- (ماشاللاه خان دوشونه-دوشونه شایقاسینی باشیندان گۆتورور قارشیسینا قویور!) بو دا دۇغرو! ایشین بوراسینی هنج دوشونمەدیم. دئمک کی، وصیت ده ایشین چارهسی دئیلمیش! دۇغرو دئیرسن، دوزگون بیر چاره تاپماق گرکدیر! ساغول کی، همیشه اولدوغو کیمی دادیما یئتیشدین، جوانشیر!

سورگون آخیشیندا

آرتیق قولامین حبسیندن ایکی ایل کئچیردی. داها اوندان اومیدلریمیز کسیلمیشدی. بانو خانیم یاشامینی ایتیرمیش، نوملری وارلیغینا ال قویموشدو. بیز ایسه، اوچ-دورد توربالیق اشیالاریمیزی بیر ماشینا یئرلشدیرمک، نازی آبادین مداین محللهسینه کؤچدوکدن سونرا، لاپ تک قالمیشدیق. بوندان سونرا باشیمیزی ساخلاماق اوچون چوخ چالیشماق گرک ایدی. مداین خیابانی اهالیسی نین چوخ تورک اولان سیخ بیر محلله ایدی. اورادا داها سربست یاشاماق ایمکانیمیز وار ایدی. منیم، هر گون قوشا تکرله ماشاللاه خانین دوکانینا گندیب-گلیشیم چوخ چتین اولوردو. بو اوزدن، نازی آباد بازاریندا یئتیدن ال ساتیجی لیغینا دؤنمه گی دوشوندوم. بنلهلیکله، هم ده اولقانی یاردیمیلا اوز توخوما اورونلریمیزی ساتاراق یاشاییردیق.

گونلر، آیلار گلیب-گندیردی. یاشامیمیزدا هر هانسی بیر گلیشمه گورونموردو. گولنازین یئنی اوشاغی دا دونیا گلمیشدی. اؤنو گورمک اوچون اؤلزینه گئتمیشدیک. ماشاللاه خان بو آنی خاطیره کیمی باددا ساخلاماق اوچون، بیر فوتوجو ائوه گئیرمیشدی. فوتوجو بیر نچه شکیل گۆتوروب گئتدی. ماشاللاه خان منی اوزو ایله ائوین حیطینه گۆتوردو:

- جوانشیر، سننله بیر گیزلیمی پایلاشاغام! بیلیرسن کی، سندن باشقاسینا اینانا بیلمرم. ایلیاس دا یاخشى اوغلاندى، آنجاق سنین یئرین بام - باشقادی. کئچنلرده سننله وصیتیم حاقدا دانیشدیم. سنین سؤزلرینی چوخ دوشوندوم. بیر سؤنوجا واردیم. بو دا سؤنوجلار!

- بونلار ندیر؟
- بونلار سننن یانیندا امانت قالسین! بو سندلرین هامیسی گولنازین آدینادیر. دوکانلا ائو سندلری، بیر ده بو پاکتدهکی پوللار! باشیما بیر ایش گهلمسه، هامیسینی، بیر ده بو وصیتنامه‌نی گولنازا وئر!

بو لک یئنه منی چاشدیرمیشدی. قارشیلیق وئرمگه یؤل تاپا بیلیمیردیم! موتلو گونلر کئچیریردیم. نه اولسا دا، آجیلار ایچینده اولن فرج عمیمین دورد اوشاغی سوز قونوسو ایدی. بیر یاندان سئوینیر، باشقا یاندان ایسه، ماشاللاه خانین بو ایشینه منطقی یانیت آختاریردیم. بو دیلسیز- آغیزسز کیشیدن بیر چوخ اویرنیکلریمین اوستونه ان بویوگو یوکلنمیشدی.

- ایشین عایيله نین گلهجگی اوچون بیر قارانتیدیر. او اوزدن، منه گوره ریسکه گیرمهنی ایستمیرم. آرتیق منی ایکی شئیه گوره - بیرینجیسی، تئهراندا میتینقلرده اولدوغوم اوچون، ایکینجیسی ایسه، بدیع آباددان قاجدیغیم اوچون توتابیلرلر. بلکه ده، اولقائین دا سوچو اوزه ریمدهدیر. منیم ده دوروموم سننن دوروملا عئینیدیر. سننن باشین اوزره اولان تهلوکه، صاباح منی ده گوزلیمه بیلر.
- بو دا دؤغرو دور، جوانشیر. سنجه، من نه اندیم؟
- منجه بالالارینین آناسینا، اوز حیات یولداشینا اینان! هم اونو سئویندیر، هم ده اوزونو راحتلا! گولناز خانیم عاغلی باشیندا بیر آنا قادیندیر. او سنی سئویندیرمک اوچون الیندن گله‌نی اندیر. انله دئیلیم، عمی؟
- دؤغرو دور! آلاسه اوندان راضی اولسون. ها دئیرلر یا... "جنت آنالارین آیاهی آلتیندادیر!" اونو انله گولناز کیمی آنالار اوچون دئمیشلر. یا آلاسه! دور آیاه، گئدک اوتاغا!

- ماشاللاه خان: گولناز خانیم سننن منه باغیشلادیغین ۸-جی اوشاغین دا سئوینجینی یاشاماقدایم. من سننن اوچون نه انتسم آزدیر. او اوزدن، آرزوم بوتون وار-یوخومو سنه و سککیز بالامیزا وئرمکدیر. قوی مندن سونرا سیزین یاشامینیزا قارائلیق چؤکمه‌سین

- گولناز خانیم (چاشباش قالاراق): آغا ماشاللاه سن نه دئییرسن؟ بو سوزلرین منی چوخ قورخودور. سن باشیمیزدا اول، یئتر! تانری سنی بو ائوسیز، بو ائوی ایسه، سنسیز ائتمه سین! بو ائوین بوتون برکتی، واری-یوخو سنسن. اولمایا سنه بیر ادبسیز لیک ائتمیشم؟
- یوخ، یوخ انله بیر شئی یوخدو! قورخما من، سادجه، سنه و اوشاقلاریمایا بیر هدیه وئرمک ایسته ییرم! (گولومسیهرک الینی دوش جیبینه اوزادیر. سندلری چیخاریر.)
- گولناز خانیم: من بو کاغیذلاری تانیрам. بونلار همن کاغیذلار دنیلمی؟
- دؤغودو، همن کاغیذلاردی. بونلارین نه اولدوغونو بیلیرسنمی؟
- یوخ! سن دئمهدین کی! اوشاقلارا عایید دئدین، باشقا سوز دئمهدین. تکجه بارماق باستیردین منه!
- دؤغودو! بو کاغیذلار سنه عاییددیر. دوکانین و ائوین کاغیذلاریدیر. هامیسی آرتیق سنین آدینادیر. سنه هدیه م بودور، آل!

گولناز خانیم، بیر سوز دئمهدن اوتاقدان چوله چیخدی. اولقا اؤنون آردیجا گئتدی. اوچ کؤریه یان-یانا یاتمیشدی. باریشلا گولیا ز حله مکتبدن دؤنمه میشدیلر. عاقیله درس لر یله مشغول ایدی. عاديله ایسه، کیچیک قار داشی بیلا اوینا ییردی. ماشاللاه خان گولناز خانیمین داور انیشیندان چاشدی.

- عمی، او سادجه، سئویندیگیندن نه دییهجه گینی بیلهدی! سنین اؤنا گؤستر دیگین ایتیماددان دیل-دوداغی قورودو. قادین بیزدن اوتاناراق، بابیرا چیخدی. سن راحتسیز اولما!
- اینشاللاه، بئله دیر. منیم نیتیم اؤنو و اوشاقلاری قارانتی ائتمک دیر.
- دؤغرو ایش یاپدین، عمی! اینان کی ان دوزگون داور انیش سرگیلهدین. اینشاللاه کی، اوزون زامان عایيله نین باشیندا اولاسان.

مهاجیرلر آختاریشدا!

فیرقەمین و میلی حاکیمیتین چۆكوشونون ۱۰-جو ایل دۇنومونو
آزربایجانین قورتولوش گونو آدی ایله نازی آبادین بلدییه سالونوندا قنید
اۆلنوردو. گیریش سربست اۆلدوغوندان، من اۇلقا ایله سالونا
گیردیک. سالونون کنارلاریندا قارایاخا مأمورلار دایانمیش، گلن-
گئندلری گۆزدن کئچیریردیلر. بازارا یئنی گلیمیش قیرمیزی چادرلار،
بیر چوخ گنج طرفیندن ایستیفاده اۆلنوردو. اۇلقا دا توپلومدان بیر
اۆلسون دئییه، او چادرلاردان بیرینه بورونموشدو. آرتیق اۇلقا ۶ ایلیق
حامیله ایدی. ایکیمیز ده چوخ سئوینجلی ایدیک. چونکی بو اوشاغین
یاشامیمیزا رنگ قاتاجاغینا اومود اندیردیک. دوکتورون دئدیگینه
گۆره، آنانین دا، اوشاغین دا دورومو چوخ نورمال ایدی. من هر زامان
اۆلدوغوندان، اۇلقایا قارشى داها دویوملو داورانیردیم. بو اوزدن
سالونون آرخاسیندا قاپی آغزیندا اۆتوروب، گرک اۆلدوغو آن، تنز
چیخماغی دوشوندوک. تۆرن حله باشلامامیشدی. سالونو بوغونتولو
توستو بوروموشدو. کونجده دایانان بیر مأمورون گۆزو بیزه زیللن
میشدی. دئمک اۇلار کی، گۆزونو بیزدن هئچ چکمیردی. من اۇلقایا
ایشاره اندیب:

- سئوگیلیم، گنتمک ایسته بیرسنمی؟ سالونو توستو بورویوب. سنه
زیان اۇلار. نه دوشونورسن؟
- گندک، جوانشیر. او آدام منی قۇرخودور. گندک! ساواک
مأمورودو او!

سالوندان چیخماق ایسته بیردیک کی، بیرى آرخادان سسلندی!

- جوانشیر، جوانشیر!
- بیز اوزوموزو گۆرمه مزلییه ووراراق قاپیدان چیخیپ مدایینین آشاغی
محلله سینه ساری یولا دوشدوک. چوخ کئچمەن، ایلک دۇنگەده بیرى
قارشیمیزی کسدى:

- سالام جوانشیر بئی، سالام اۇلقا خانیم! منی تانیدینیزمی؟ من سیزی
تانیدیم! سیزی تبریزدن تانیرام. منی خاطیرلایا بیلدینیزمی؟
یولداشلار!

- یۇخ، سیز کیمسینیز؟ سیزی هئچ تانیمادیق. اوسته لیک منیم آدیم
- جوانشیر، خانیمیمین آدی ایسه اولقا دنیل.
- اولقا: سیزی پولیسه وئره ریک، آغا. لوطفا بیزی راحتسیز ائتمه
- یین! بیزی راحت بوراخین!
- کیشی: اولقا خانیم، فارسجانی دا یاخشى اویرنمیش سینیز! بس
- ترلان هانی؟ اوز بالانی الدن وئرندن سونرا، ترلانی بالان اولراق
- قبول ائتمیشدین ها... جوانشیر بی، بو ۱۰ ایلده چوخ دوشموسن.
- شاهین عفو فرمانیدان سونرا سیزی هئی گوزوم آختاریردی.
- آنجاق ایندی تاپدیم!

بو آدام بیزی هر شئیمیزی بیلیردی. من اونو بیریسینه اوخشاتسام دا،
تانیایا بیلیمهیم. اولقا گوزلریمه باخیب، سانکی بیر شئیلری آنلاتماغا
چالیشیردی. بللی اولان، باشیمیزین اوستونو قارا بولودلار آلمیشدی! من
اوزومدن داها چوخ اولقانی دوشونوردوم! اولقانی داها چوخ دینجلمیه
احتیاجی اولان زاماندا، باشیمیزین اوستونده گزن بو بلا هاردان گلدی؟
بو آدمی نیه تانیمرام. تانیش گلیر بیر یئرلردن، آنجاق هاردان؟

- سیز کیمسینیز، بیزی هاردان تانیرسینیز، آدینیز ندیر؟
- جوانشیر قورخما! اولقا خانیم سن ده قورخما! من یحیا!
- تانیدینیزمی؟ همدان داغلاریندا قاچارکن قورد پارچالامیشدی ها...!
- تانیدینیزمی؟ نه آغیر گونلریمیز اولدو! کیملری قوربان
- وئرمه‌دیک! او گنجه آز قالا من ده دوناجاقدیم. بیلیرم کی، قانلی
- کونگیمله هر کسی اولو اولدوغوما اینانیرمیشدیم. اما، اصلینده،
- من اولمه‌دیم. یولدا بیر چوباندان قوزو آلدیم. اونو کسبب یئدیم،
- کونیه گیمله شالواریمی اونون قانینا بلشدیرمک پارام-پارچا
- انڈیب، ژاندارمانین دوراغینا یاخین بیر نچه یئرده بوراخدیم!
- بوتون اولای بوندان عیبارتدیر. آنجاق عفو فرمانیدان سونرا
- آرتیق قورخماغا ندن قالمامیشدی. باشقا ایش تاپمادیغیم اوچون
- پولیس اولماغا باش ووردوم. ایندی سیتوان درجه‌سیله گیزیلی
- پولیسیم. سیزین بیلدیگینیز ساواک پولیسی! آنجاق، مندن
- قورخمایین، سیزی قورویاجاغام. اولقا باجی، سن ده قورخما! هئچ

ده قۇرخما! ياخشى سى، سىنە فاطىمە آدیندا بىر كىملىك آلاق! بو
ایشده سىزه یاردیم اندرم!

همن آن بىر داملا سودا بۇغولماقدا اۇلان قارىشقايا بنزه بىردىك. دىلیمیز
آغزیمیزدا قوروموشدو. یحیا...! قوردلارین یئمی اۇلموش پارام-پارچا
اۇلموش یحیا! ایندی تئهرانین نازی آباد بۇلگه سینده کیرالیق بىر اوتاقلى
اؤیمیزده اۇتوراراق، اۇلقانین سوزدویو چایی ایچمکده دیر. او، بئش
ایل بوندان اۇنجه آراشدیرما یاپماق اوچون بدرآبادا و بدیع آبادا
گئتمه سیندن دانیشتیردی:

- سیزین یاشادیغینیز بدیع آباد کندی کند آغاسینا قوناق اولدوم. اؤنو
برکتغا سسله ییردی ژاندارمالار! او، قیزین قاتیلی اۇلان
کورکهنینی آختاریردی. دیریدرسه، حله ده آختاریلیر. او، مندن
ده یاردیم ایستهدی! پولیسده ده آختاریشادیر. برکتغا بؤیوک بىر
قادیندان سؤز آچدی. او، قادینین آدینی چکرکن یئرینده
اویناخلادی. بللی کی، اۇنا چوخ سایغیلی ایدی. من، اورادا
اۇلمادان اۇنجه، سکینه آنا دئیلن او قادین اۇلموشدو! یازیق داغدا
بىر آج قوردون زوالینا گلیمشدی! کند اهالیسی اؤنو ایگید بىر
قادین کیمی یاد اندیردیلر. سیزین دوردونوزون بدیعآباددان
قاچدیغینیزین دا دستانى آغیزدان-آغیزا گزیردی. باشچاوشون
اۇلومونو چاوش درویشلودان اؤیرندیک. او، چوخ دیره ندی!
گنجلیگینه یازیق اولدو! دیره نه-دیره نه اؤز قانیندا بۇغولدو! بىر
قافاسیز تورک کیمی رئزیمه قارشى گلدى! قۇجامان بىر ساواکی
آشاغیلادی. ایشکنجه آلتیندا شاهى سؤیدو! اۇلومو اوچون
مأمورلاری تحریک ائتدی! دۇغروسو داشقافالی بىر تورک کیمی
اۇلدو. اولونجه ده گولدو! سیزینله بىرلیکده تئهرانا گلدیگینی و
بايرامین خسته لیکن اۇلدویونو دئدی! حتى ایلک باشدا خانى
آباددا بىر ائوده یاشادیغی نیزی دا اعتراف ائتدی. داها سۇنرا
ایرى-ایرى یاشادیغینیزی و بىر-بیرینیزی ایتیردیگینیزی
سؤیلهدی. بونلاردان سۇنرا آغزینا ققیل ووراراق هئچ دانیشمادی!
سیزین کۇنلنوزجه، دوستونوز قهرمانجا اۇلدو!
- اۇلقا: سکینه آنادان دئنه؟

- بیلیرم اؤنو هامینیز سئویردینیز. بیر گون پاییز آخشامی سارا خانیمین آیگول قیزی قیزدیرمادان اولوم دؤشه گینه دوشور. قیزدیرماسی گوندن-گونه آرتیر! وار اولان ایلاجلار کارسیز قالینجا، سیزین قهرمان آنانیز درمان تاپماق اوچون یاماجلار یول آلیر! آیققدان دوشموش سکینه آنانیزی یالنیز بوراخمایان سارانین اوغلو بابک ده اؤنونلا تپهلری آشیر! اؤنلارین دؤنوشو اوزون سورور. ژاندارمایا خبر سالینیر. ژاندارمادان اؤنجه برکتاغانین توفنگچیلری اؤنلارین یئیلیمیش نعشلرینی منشلیکده تاپیرلار! دئیئلره گؤره، آج قوردلارین تلهسینه دوشموش سکینه و بابکین سادجه سوموکلری قالمیشدی. یازیق سارا خانیم بالاسینین دیدیلیمیش پالتارلارینی گؤرونجه، اوره گی تاب گتیرمهیب اؤلور. آی گولو، برکتاغا خستخانایا گؤندریر. ساغالاندان سؤنرا ایسه، بو سوت امر اوشاق قیزینین سیغھسینی اؤخوداراق، اوزونه آرواد اندیر! سیغھنی فاطیمه ایله جوانشیرین موللاسی، یعنی آغاشیخ صادیق اؤخویور!

بو خبرلری سیزه کیم وئره بیلردی کی؟ نه یاخشی کی، منی تاپدینیز! انله دئیلمی؟ بس او میانالی آسی کیشیخانلا ایله باکیلی حکیم خانیم علمیرادان نه خبر وار؟ اؤنلاردان دا سیز خبر وئیرین؟

- بوتون بیلگیلر سیزده، یحیا بئی! بیزدن نییه سؤروشورسونوز؟ بیزی تاپان اؤنلاری تاپا بیلزمی؟

- یؤخ! او چوخ اییی قیریقدير. البت، اؤنو دا، قاتیل ماشاللاه خانی دا تاپاجاییق!

- اولقا: یحیا بئی سیز نئجه بو ایشه گیردینیز؟ آخی بیز ده ایش آختاریریق! بیزه ده کؤمک اندین! بو قریب یئرلرده چورودوک! ماشاللاه سیزین دورومونوز یاخشیدی. بیرده، دؤولته خیدمت انتمک ان گؤزل ایشدی. منیم ده بو یولدا تجربوم وار! جوانشیر ده ساوادلیدیر!

- اولقا منیم ده اورک سؤزومو دئدی، یحیا بئی!

- یحیا: نعدن اولماسین کی، گؤزل تاکیم اولاریق. شاها خیدمت، ایرانا خیدمت تانریا خیدمت دئمکدير. سیزین کیمی اؤخوموش، ساوادلی و آذربایجانلی گنجلره ایش چؤخ! بئلهلیکه منیم کیمی

خابنلیک دامغاسینی آتار، خادیملیک روتبه‌سینی قازانارسینیز!
 اولقا خانیم، سیز ده (اولقانی قارنينا باخاراق) اوشاغینیزی دینج
 اورتامدا بویودرسینیز! توپلانتی بیتمه‌دن من سالونا دونه‌لیم.
 سیزین دندیکلرینیزه یوزده‌یوز ایناندیغیمی دوشونمه‌گین. سالون
 بیتربیتمز بورایا دونه‌جگم. یاریم قالمیش سوزوموزو بیتیرمک
 ایسته‌ییرم. من بورادا یوخ ایکن، باییردا ایکی گیزلی مأمورون
 گوزو اوزه رینیزده! چوله آیاق قویماق ایسته‌سنیز، شرطلر
 دییشر! ساکیت اوتوروب منی گوزله بین؟! هه جاوانشیر، صباح
 سنین یئنیندینساجیه گیرمگینی ده دوشونک! بو سفر داها یوکسک
 دورومدا اولاجاقسان، آنلادینمی! بیر ده، قولامین ایشی بیزیم
 الیمیزده‌دیر. یاردیم اولونماسا، یئری قیبر درینلیگی اولاجاق! یوخ
 اگر، یاردیم اولونورسا، شاهنشاهی اوردوسونون "۲-جی
 رؤکن" ونه (تهلوکەسیزلیک بؤلوم) آلینار، خوشبخت یاشار!

- اینانیلماز بیر باتاقلیغا دوشموشدوک. اولو بیلدیگیمیز بو ساواک مأمورو
 بیزیم حاقیمیزدا اوزوموزدن داها چوخ بیلیردی. اولقا منیم اوزومه، من
 ایسه اونون گوزلرینه باخماقدان ساواپی بیر ایش گوزه بیلیردیک.
- اولقا: جوانشیر بو آدم بیزی بولدوغوندا یالنیز دئیلدیمی؟ بیزیمله
 بیرلیکده یالنیز ائوه گلمه‌دی می؟ بو آدمین آرخاسیندا بیریسینین
 اولماسینی گوردونمو؟
- یوخ! گورمه‌دیم! بو آدم بیزی قورخوتماق اوچون الیندن گلەنی
 اسیرگمیر. بدیع آباددان دندیکلرینه ده چوخ اینانمیرام. هامیسی
 یالان اولاییلر.
- یوخ! سوزلرینین یالنیز سون بولومو یالان ایدی! ایندی اونلاری
 دوشونمه‌میک. بو آدم بیزی تله‌یه سالمیش! او موطلق قاییداجاق!
 بیز ایندی بو ائودن چیخماساق، هئج زامان اونون الیندن قورتارا
 بیلیمه‌جیک. گوتور بیر صحیفه یاز: "ارزاق آلماق اوچون بازارا
 چیخدیق! بیر ساعاتا قاییداریق!"
- بس اشیا!
- آنجاق اوستوموزو گنیمه‌لییک. قالانی قالسین. ذاتن قاب-قاجاقدان
 باشقا نه وار کی؟! بیر پاکنته آرتیق باشماق قوی!

- گونشلی پاییز چاغی ایدی. گونشین ساچاقلاری الوان بویالی قارا
 آغاجلارین یارپاقلاری آراسیندان سوزمرک، جیغیر یول کسمه‌لری
 یارادیردی. بیر گوزوموز چئوره آختاریشیندا، بیرر ایسه بو بلادان
 قورتولوش اوچون تاکسید! بیر دفعه ده اولسون، بیز ده تاکسی نوباری
 اندک دییه. جیبیمیزدهکی بوتون پوللاری وئرمگه اوزه ن گؤسترديک!
 هم قورتولوش، هم ده تاکسی کفی! ندن اولماسین؟!
 گولناز خانیمین ائوینه ایکی کوچه قالا تاکسیدان یئنديک. الیمیزده اولان
 پولو تاکسیچیه اوزاتدیق. تاکسیچی بیزیم تورک اولدوغوموزو
 انلامیشدی! بیر دنه ایکی تومنلیک گؤتورمرک:
 - تیریزدن سینیز؟ یئنی گلمیسنیز؟ وطنده نه خبر؟ بورادا کیمسه
 پول گؤسترمه یین! باشینیزا بلا گلر!
 - هه، یئنی گلدیک. وطنده یئرینده! مصلحتینه گوره ساغول!
 اورادان بورایا ایکی تومن اولارمی؟
 - سیز منیم جانیمدان-قانیمدان سینیز! منه یئتر! بورالاردا تانیشینیز
 وارمی؟
 - بیر مۆتل وار! تانیدیغیم دیر! او دا تورک دور!
 - آلاه آمانیندا گنجلر! آماندی، بو نامرد تئهرانلیلارا توتولمايین!
 بورادا ایستدیگینیزسایدا تورک وار!

ائو چاتینجا در-دووار اوزه ریمیزه آغنايیردی. گولناز خانیم قارشیمیزا
 بیر چای قویدو. باشیمیزدان کنچهنی آنلاتدیق. یازیق آروادین یاناقلاری
 بم-بیاض اولموشدو. بؤیوک باتاق لبقدان قورتولوشوموزو ماشاللاه
 خانین آلدیغی بیر ۵۵ مارکالی وودکا ابله قوتلادیق. آنجاق او گنجه من
 ماشاللاه لا سحرده ک قوسدوق. بیز قوسدوق، خانیملار ایسه گولدو.
 اونلارین گولوشو بیر باشقا کئیفلی ایدی! عایيله بوتونلوقله، بیزیم باشقا
 بیر یئرده قالماغیمیزا ایدن وئرمیردی. اولقا حاميله لیگی نین سون آیی
 نی یاشاییردی. دؤغرودان-دؤغرویا اولقا آنا، من ایسه آنا اولجایق.
 گولنازین ندیگینه گۆره، اوشاغین چوخ تکه آتماسی اوغلانلیق
 علامتیدیر. منیم سئوینجیمین حددی-حدودو یوخ ایدی. ۳۰-۴۰ گون
 سؤنرا آنا اولورام. سؤنوردا اولقایلا اولان سئوگیمیز مئویه‌سینی
 وئیردی! ماشاللاه خان اوشاغین آدینی قویما حاقینی ایندین اوزونه
 گؤتورموشدو! اوغلان اولورسا اومود، قیز اولورسا چیچک

قویاجاغینی دوشونوردو. بو آدلارین هاردان تاپدیغینی سوردوکدا دا،
سوسوب دانیشمیردی!

ماشاللاه خان یحیا اویکوسوندن درحال سونرا آغ ساچلارینی حنا ایله
بویاتمیش، بیغلارینی کسیرمیش، ساچینین فورماسینی دییشدیرمیشدی.
آرتیق اسکی ماشاللاه خاندان اثر-علامت یوخ ایدی. اوزده ساده
گورونن بو کیشی، شیطانا پاپوش دیکمه گین یوللارینی دریندن
اویرنمیه باشلامیشدی. اونی بو قیافتله شیطان بله، تانیمازدی!
بیزه گلینجه، اولقانی بئینینی بیر فیکیر بوتوللوکله ایفلیج ائتمکیدی. او،
ساواک الیندن قورتولوش یولونو تکجه، سوونت (شوروی) بویوک
انلچیلیگینه گنتمکده گوروردو.

- جوانشیر، باخ! ان سونوندا اوشاق نیسگیلیمیز سونا یئتمکدهدیر.
اوشاق دۇغولونجا، اونی دا اوزوموزله "قاجاق نیی" ائدهجه بیک؟
دوشون جوانشیر، اوسته لیک منیم سوونت پاسیم وار. سن ده منیم
اریم، اوشاغیمین آتاسی سان. هم ده، من واختیلان-ک-و-دنین
(خالق ایچیشلر کومیسسارلیغی) آذربایجان قولونون آلت قاتیندا
ایشچی اولموشام! یاردیم ایستمک بیزیم حاقیمیزدیر. جوانشیر، بو
یحیا بیزی راحت بوراخمایاجاق. بیزیم اودوموزا بوزواللی
اوشاقلار دا یانا بیلر!

- اولقا، جانیم منیم، بو بویوک ریسکدیر! سوونته اینانماق اولماز!
بیزیم باشیمیزا گلن مصیبتلرین بویوک پایی، بو اوزده دوست
گورونن دؤلتین اوزه رینه دوشور! بونلار، سنی-منی حب کیمی
اودارلار! من بو بارمده سنینله عئینی فیکیرده دئیلیم. بو ساعاتا قدر
سنین بیر سوزونو ایکی ائتمه میشم. اما بو دفعه سنینله راضی دئیلیم.
سنین ریسکه سوخولماغینا راضی اول بیلیم! سندن سونرا منیم
باشیما نه گلهجگی هئج دوشونمورسن؟

- جوانشیر، من سنی، اوشاغیمیزی و اوزومو دوشونورم. اؤنجه سنی
دوشونورم. سونرا کۆرپه میزی، ان سوندا اوزومو! من، سنسین
هئج یئر گنترم. یا سنینله گنده رم، یا گنتمکدن امتناع ائده رم. سن
نئجه دئسن، انله ده ائده رم!

- بو ایش سنین الینده اولماسا نجه؟ پوسقویا دوشرسن نجه؟ سن بیر دؤولت مأموروسان! بلکه ده سوونت گیزلی پولیسی نین ایزله مینده سن، بلکه سنه حبس حوكمو کسلیب. هاردان بللی اولار کی؟
- جانشیر، بیر دوشون! دوشون کی، ایران ساواکی الینده توتوقلویوق. بیر دوشون کی، قارنیمدا ۸ ایللیق اوشاقلا مأمورلارین تجاوووزو آلتیندایام! سن ده الی-قولو باغلی بو گؤسترینی ایزلیمیرسن!
- اولقا داها بسدی! کئچمیشلری خاطیرلاتما منه! او آندا نفه سیمی ایچیمده ساخلار، اوزومو ایچدن بو غارام!

اولقا بیزیم قدر روسلاری تانیایلمزدی. حله اولارین امرلری آلتیندا اولان امنیت اورقانلاریندا اولارکن. باشقا یاندان ایسه، تبریز زیندانیندا باشیمیزا گلنلری ایکیمیز ده اونودا بیلیمزدیک. چوخ چتین ایکی یول آیریچیندا قالمیشدیق. یا ایکیمیز بیرلیکده گئتمهلی ایدیک، یا دا اولقایلا قارنینداکی اوشاغیمیز؟ بیز بیر-بیریمیزی دلایلرکیمی سنویردیک. هر کئچدیکجه ده بو سئوگی درینلره واریردی. حله اوشاغین گلمه سیله آرامیزدا اولان بو سئوگی باغینین داها دا مؤحکمه لنمهی

گؤزله میردی. سوونت انلچی لیگینه گندیب قبول اولاجاغی حالدا، اولقانی الیمدن گئدهجه گینه شوبهم یوخ ایدی. اما گئتمه سه نجه، شاهلیق ابرتجاسی نین الیه توتولسا نجه؟ حاشا، ایراق اولسون، آغزیم داش-قوم! من اولقانی هر زامان دؤغرو دوشوندویونه اینانمیشدیم. آنجاق، بو کز اینانماق اوچون الیمده هئچ ندنیم یوخدور. یحیانی اورتایا چیخماسیلا شرطلر ده دییشمیشدی. اولقا، اونون حاقدا دوز دوشونوردو. او، ایندی یارالی جاناوار کیمی بیزیم اوزه ریمیزه دوشه جکدیر. اونون الینده بیر ده قولام وار. او، بیزی تاپماق اوچون قولامی اعتبارا چکمه یه چالیشاجاق. منیمله قولامین بوتون ایشلر ده البیر اولدوغومو بیلیر. قولام سینارسا، ماشاللا هخانی دا اله کئچمه سی آن مسئله سیدیر. اولقا روسلار گندرسه نه اولار؟ منیم ده گؤزلردن ایتمه گیم آسانلاشار. ماشاللا خان دا دوکانینی و اتوینی ساتار، عاییله سیله بیرلیکده باشقا بیر شهره کؤچردی. آنجاق، اونون ایشی بیراز چتیندیر. سککیز اوشاق، اوسته لیک اوچو مکتب اویرنجیسی.

اۇلقايلار بېرلىكده تئهراندا يئرلشن سوئت بۇيوك ائلچى ليگينه سارى
يۇلا دوشدوك. هر آلدیغیم نفس، میلیون کره "گنتمه اۇلقا!"
هايقيريردى! اۇلقانين منه سارى هر دۇنوشو بير فوتو آنيسی کیمی
بئینیمین سیز غین بلله گینه قازیلیردی! اۇنون گوزوندن دامن هر بير
اينجی، لئيسان یاغمورو کیمی وارلیغیمی سنل آلتینا آلیردی! دئمیه
سوزوم قالمامیشدی! سانکی، بوندان سونرا قارشیلیقلی یاسدا
اۇلاجاغیمیز حۇکمو آلمیشدیق. سورجی کسيلمز اوفوغو بوکوک قارا
بير آلاچیغین یاغمورونا توتولموشدوم! نه اندهجگیمی، کیمه
یالواراجاغیمی بیلیمیردیم. بو اوزگه حیسارلار آرخاسیندا چیغیرسایدیم
نه اۇلاردی، باغیرسایدیم نه!؟

آرتیق قاپیا یئتیش میشدیک. اۇلقا آغلار گوزلرینی چادراسینین اوجو
ایله سیله-سیله منه گولومساییردی. اۇنون هر آجی گولوشو روس
رولنتیندن چیخاجاق اۇلوم قورشون کیمی بئینیمی قازیردی!
- جوانشیر، ایشیمیز بیراز اوزون سوره بیلر. بلکه ده، منی آپاران
یئرهنی قویماسینلار. من یقین سوئت وطنداشی اۇلدوغوم اوچون
سورغو-سوالا چکیله جگم! سنین ده یانیمدا اۇلمانا ایستیه جگم.
آنجاج، ایندن وئرمکلرینه اینانمیرام! سننی ایچریده ساхлаماسالار،
دۇن بورادا منی گوزله! ایشیم بیتیر-بیتمز بورادا گوزوشریک!
- اۇلقا! گل قاییداق دئسم...!؟
- (الینی دوداغیما قویور، سۇل الیه الیمی اوخشیایاراق) جوانشیر، باخ
بو گوز یاشلاریم سنین اوچوندور. بو سیز غین لیغیم جانیمدان چوخ
سۇدیگیم بیر تئنداشیم اوچوندور! سن ده یاخشى بیلیرسن کی، باشقا
یۇلوموز یۇخدور. بونو انتمه میز گرکدیر. بو گونه قدر بیرلیکده
بوتون چتینلیکلری آشدیق. ایندی قارشیمیزی کسن دئو بویدا بیر
انگل وار! سنجه، دئوی دئوله بیخماقدان باشقا یۇلوموز وارمی؟

قاپینین زیلینی باسدیق! قارشیلیقلی سس گلدى. اۇلقا روسجا جواب
وئردی! قاپی آچیلدی. اوره گیمین دۇیونتوسو داها دا آرتماغا باشلادی.
آیاقلاریم یئردن قالخمیردی. اوزومه توختاقلیق وئرمک، اۇلقانین الیندن
توتوب ایچری گیردیک. دالانا بنزر خیطین کونجونده تک کیشیلیک بیر
کیوسک دا بیرى قیز ایکى مأمور دایانمیشدی. قیز بیزی گوزونجه،

- یاخینا گلیب سالاملاشدی. اولقا اونونلا دانیشیغا باشلادی. قیز منه ایشاره اندهرک، اولقاييا بیر سوزلر سؤیلهدی. اولقا باشینی یئرله سالاراق منه ساری گلدی!
- جوانشیر، بورادا گوزلمهلی بیک. بیرازدان قیز گئری دونهجک.
 - نه دانیشدینیز اولقا؟
 - مندن کیملیگیمی سوروشدو. سنین کیم اولدوغونو سوروشدو. اریم اولدوغونو دندیم! آرتیق باشقا سورغولار ایچریده اولجاق!
 - سنجه منی ده ایچرییه آلاجقلارمی؟
 - بیلیمیرم! من اولناردان بونو ایستییهجگم. باخاق گورک نه اولار، نه اولماز!

بئش-اون دقیقه دن سونرا کیوسکون یانیندا اولان قاپی آچیلدی. قیزلا بیر اوجابوی اورتایاشلی کیشی بیزه یاخینلاشدیلار. کیشی اولقاييا ال وئردی. من الیمی اوزاتماق ایسته سم ده، کیشی اتنینا گوستر مه ینجه گئری چئویردیم. کیشی قالین سسیله اولقاييا بیر شئیلر دئییردی. اولقا ال چانتاسیندان پاسپورتونو چیخاراراق، کیشیه وئردی. کیشی پاسپورتو ورقلمه رق گوزالتی منه باخدی و اولقاييا بیر شئیلر دندی. اولقا اسنک دوداقلاریلا کیشیه بیر شئیلر دندی. اولقا منه دونه رک تیتره-تیتره میه آغلاماغا باشلادی. من اولقانین الیندن توتماق ایسته دیم. آنجاق...!

ایکی گنج روس پولیسی منی دیشاری قاپیا، ایکسی ایسه اولقانی ایچری قاپیا یؤنلدریدی. اولقانین منه اوزانان الیه منیم اولقاييا اوزانان الیمین آراسی دورمادان اوزاقلادیردی. ایکی قاپینین آچیلما آنی اولقاييا منیم سون باخیش آنیمیز اولدو! قاپیلار باغلاندى! قورخدو غوم باشیما گلیمیشدی! دونیم باشیما بیخیلمیشدی! آه اولقا، آه اولقا! نه یاپدین، هم اوزونو، هم ده منی یاندریب یاخدین!

ایکی گون ایدی کی، ائلچلیک قاپیسیندا قورویوب قالمیشدیم. هر قاپی آچیلاندا "بو اولقادیر!" دئییه ساییقلا بیردیم! نه بابیردان بیرى - "بورادا نه ایشین وار؟" - دئییر، نه ده ایچریدن بیرجه جیک چیخیردی! آیاقدان دوشمه گیم دئییه، آخشاملار گندیب قارشى خیاباندا یئرلشن بیر اثرمنی باککالدان بیراز چورک، بیراز پئندیر آلیر گلیردیم. اثرمنی باککال منیم الکول دوشگونو اولدوغومو دوشونموشدو. بو اوزدن داها اوجوزلو

وودکالارین اولدوغونو رئکلام اندیردی! سونوندا دوردونجو گونون اورتالاریندا بیر انلچیلیک پولیسی منی قاپیا چاغیردی. من پیسلیک ایچینده ایتیردیگیم گورونوشومله، قاپیا ساری گئتدیم. پولیسین آردیندان اولقانیین یانیندا گوردویوم اورتایاشلی مأمور، الینده بیر مکتوبلا قاپیدان چیخدی! او آیدین فارسجا منیم آدیمی دندی:

- جوانشیر بیزی آنلاماغین گرکدیر. بیز دورد گوندور سنی ایزلهییریک. سن بیر ایران وطنداشی سان. ایران قانونلارینا تابع سن. اولقانیین پاسپورتوندا سنین آدین یوخدور. باخمایاراق کی، اولقانیین نئدیگینه گوره ۱۰ ایلدیر انولی سینیز. آنجاق بو سوونت قانونلارینا گوره دئیل. اولقاداتان و اوشاغینیزدان نیگران اولما!
- اونلار ایندی باکی دادیرلار. اومید اندیرم بیر گون آرانیزدا اولان مانع آرادان قالخار! بیر ده، اولقاداتان سنه بیر مکتوب وار. آل بورادان گئت و حیاتیینی یاشا! سن یاخشی اوغلانسان! سنین زیان گورمه گینی ایستهمزدیم. منیم آدیم چترنیکوودیر. لادران ژئرنیکوو! آلتی آیدان سونرا ایسترسن منه باش وور. اولقاداتان مکتوب، خبر اولار سا سنه ساخلارام!
- بس! اولقا منسبز... باکی... او منسبز... بو اولا بیلمز، بو اولا بیلمز... بس باکینین یوللاری باغلی ایدی... اولقا باکیدا اولا بیلمز! من اونسوز... او منسبز...!!!

قاپی اوزومه باغلانیر. اولقانیین یازیسی الیمده قورویوب قالمیشام! بس اولقا... من... باکی! یازینی اوخویا بیلمیرم. اوخوماق ایستمیرم. یازینی اوخویارسام اگر، هر شئی بو گون بیتیر. نه قدر کی یازینی اوخومامیشام، اولقانیین یاشامیمدا اولاجاغینا ایناناجام. مکتوبو دیققله جیبیمه قویورام. الیمی جیبیمه آپاریر بیر داها مکتوبو چیاریرام. انلچیلیگه گلنده گوزلریمین یاشینی سیلمک اوچون اولقاداتان آلدیغیم گوللو یایللیغی آچاراق، مکتوبو ایچینه بوکورم! یایللیغی قوخلور، اوپورم. بو کره شالوار جیبینده دئیل، پنجه گیمین سول دوش جیبینه یئرلشدیریرم!

~~~~~

اۇلقاسیز یاشام!

اوچ آی ایچینده عئیبجر قیلیفیمله تانیماز دوروما دوشموشدوم. گوزگو قارشیسیندان قاچار اۇلموشدوم. بو قیلیفیمله، یحیا دئییلن او جاناور ساواک مأمورو بئله، منی تانیماز ایدی آرتیق! ذاتن ۵۵-۶۰ چکیلی ۳۵ یاشلی بیریسینن ۳ آی ایچینده ۳۵-۴۰ کیلویا دوشمهسی ایله تانیماسی دا زور گۇرونوردو. حله بونا، کؤسؤنه قدر اوزانان کیلکهلی ساچ-ساققال آرتارسا ادامین تانیماسی عاغیلا سیغماز اولار. اۇلقانین سۇن تۇخودوغو قیرمیزی توپوزلو تاخما پاپاق قافامین آیریلمازی اۇلموشدو. آرتیق، بیر اۇتاغین کونجونده اۇتوروب ماشاللاه خانین گتیردیگی گوندەلیک اچیق اراقلا ایچیمین یانار آتشینی آلوولاندیریردیم. روحوم کیمین توز باسمیش بیر اسکی قراموفون سس-سس سیز آخان گوز یاشیمین تکجه سیرداشی اۇلموشدو. تکی آغلانسین دئییه، گون بۇیونجا سیزغین ماهنیلارلا اوزومه آجی یردیم. "سؤگنین گوجو وارسا، ازگینلیگی ده وار" گرچگی نین ان چیلقین اۇیکوسونو یاشاماقدان جۇشوب-داشیردیم! گون گونو قوورکن اۇلقانین ایچیمدهکی دويعوسونون یئرینی سینیر ساچاقلاری آلیردی. یاواش-یاواش دوشونمه گوجومو توپارلاماغا چالیشیردیم. اۇلقا، منیم اوچون سیمبولیک بیر قادین ایدی. او، یاشامیمین دادی-دوزو، کدری و آجیسی ایدی. او، دوغایلهجک اوشاغیمین آناسی اۇلاجاقدیر. اۇلقانی دوشونمەدن باشیمی یاستیغا قویا بیلیردیم. آنجاق، بو دا اوزومو یۇخ ائتمک آنلامینا گلمیردی. من، جاببارمینین الدە اولان یازیلارینی، قوردانانین بئنیمه قازیلان حیات طرزینی تۇپلوما یئتیرمکله بورجلانمیشدیم. تورک اۇغلو تورک کیمی سۇزومو توتمالی، بۇیوکلریمین یۇلونو اچمالی ایدیم. اۇلقانین بوتون آغیرلیقلارینی اوزه ریمدن قالدیرمالی ایدیم. من، کنچمیشیله، ایندیسیله، گلجه گیلە سۇرونلار آلتیندا اولان بیر اولو اولوسون حالن سۇلوخلانان اۇغلو ایدیم. من، اینسانلیغا قارشى نيفرت تونقالی قالایان بدە وی بیر قومون آلولاریندان قورتولان جوانشیرم!

وطنه قاییتما فیکری بئنیمه دوشموشدو. وطن هاواسی بوتون اومیدسیرلیکلره درماندیر دئییه دوشونوردوم. وطن نه قدر ده

اورگینده دیرسه، اُونون کۆسۇنده یاتماينجا نازلاماسینی، اوخشاماسینی
حیس ائده بیلیرسن! وطن انله بیر آلولو یانغیندیر کی، اۇندا یانمایان
سیرین بولود قۇینوندا ایسینمز، سیخ-سیخ آجیب-سۇلان گولۇستان لیقدا
یاشام مارشی اۇخونماز، جیغیر-جیغیر سو بۇللارینی جۇشدران داشان
سنله چنوریلیمزسن! وطن بئله بیر دویغو قایناغیدیر!

لاله زار کوچه سینده بئرلشن بیر تئاتر سالونوندا تمیزلیک ایشی
تاپمیشدیم. ساوالدی بیرى اۇلدوغوما گۇره، اردبیلدن اۇلان تئاتر
مودورونى اۇزونه کۆمکچی ائتمک ایستەدی. آنجاق بونا قارشیلیق
شرط اۇلاراق، ساققالیما اوزون ساچلاریمی کسديرمەلى ایدیم!
آیلارچا بو اوزون ساققال و ساچلاریملا آچیق هاوادا قورخمدان گزمه
گیمه سۇن وئرمەلى، یا دا یئنە ایشیسیر-پولسوز قالمالی ایدیم. آرتیق
اۇزومو گیزلی توتماقدان، اۇلقانین دردینی چکمه کدن یورولموشدوم.
بو یاشام منه گۇره دئیلدی. بیر قورتولوش یولو تاپمالی، یئنی بیر یول
سنچمەلى ایدیم. آرتیق اۇزومدن اوتانماغا باشلامیشدیم! مطلق بو
دورومدان قورتولمالی ایدیم! اینسانلارین تمیز گئیمی ایله اۇزومو بیر
یئرده توتا بیلمیردیم. حله بو ایشی تاپمیشکن، بیر دېلداشین منه یاردیم
الی اوزانمیشکن، بئله فورستی الدن وئرمک اۇلمازدی.

"دللك احمد" دئیلن بربرده اوزوم، ساچیملا چکی-دوزن وئرەرک
حاماما گندیپ اوزومو "لوتو عسگر" بن الینه وئردیم. او، تنبل بدنیمی
گۆزلجه سینه ازیشدیریب، یوخونو باشیمدان قاجیردی! ائوه دۇر-دۇنمز
آرخا قاپیدان اوتاغیملا کنجیب، باشیمی یاستیغا قۇیدوم. صاباح قۇنشو
خوروزونون بانلاماسی منی اۇیاتدی. قالخیب گوزگویه باخدیم. اۇزومه
دۇنشو سالاملا دیم! گولناز خانیم منی باغرینا باساراق:

- ماشاللاه بئی، باخ اۇغوموز نه گۆزل اۇلموش!
- بییزیم اۇغوموز هر زامان گۆزلدیر. ایش ایجابی اۇلاراق بعضاً بئله
ده اۇلار، انله ده اۇلار!

ماشاللاه خان یئنی آلدیغی گئیم تاکیمینی و بویون کالستوبونو سئوه-
سئوه منه باغیشلادی. اۇنونلا عئینی اۇلچوده اۇلدوغوما گۇره، گئیملر
تام اوستومه اۇتوردو.

آيريلان واختدا مودورون قابييسىنى دۇيدوم:

- بويورون!
- سالام. گون آيدىن
- گون آيدىن دا! اما سىزى تانيابيلمەدیم. سىز؟
- من جواتشیر!
- به، به، به! بونا دئیرلر جئنتمن! ايندى من دئین اولدون با!
- ساغولون مودور بئی!

تئاتر دئیلن بو سالوندا آخشاملار داها چوخ آنلامسىز كمئدى لر
وئريليپدی. كولتهنى بوش-بوش، معناسىز شئیلره گولوروب،
يوخولاتما كيمى تاماشالار، گونون سياستينه اويغون پلانلاردان بيرى
ساييليردی. ايشلەديگيم تئاترين صاحبيى اوچون قازانچ و روشوت
قارشيسيندا آليان اولدول لؤوحەلرى باشليجا اماچ ايدى. تئاترين
باخيمسىز، چيركين، چكىلمز اولدوغو كيمسەنين وئجينه بئلە دئيلىدى. هر
گنجه تكرار گزونتو، تاماشا و سئيريجى لرله اوزلشيرديك. بونلار
رغم، بو تئاتر منيم اوچون يئنى بير اشاما اولدو. ان اونملى سى بير
سايغين مودور يارديمچيسى اولموشدوم. ايشيىمى چوخ دوزنلى ايرملى
سوروردوم. تئاترين رۇكلام و آنونس سيستمىنى ديشيش ميشديم. تئاترين
تتيركەدن اولان رۇكلام تابلوسونون چيراقلى نئونا چئوبرمه فيكرىنى
مودوره وئرميشديم. تبرىزه اويرنديگيم آنونس تراكتلارى چاپ
ائتديرميشديم. ال بويدا تراكتلارين يايىلماسى اوچون، يوللاردا ديلنجى
ليك ائندن آرياشلى اوشاقلارى بو ايشه جلب ائتمگى مودورلويه
اؤنرميشديم. بئلەليكله، توپخانادان كريمخانا اوزانان دوردیوللاردا
تئاترين تبليغاتى ياييليردى. سؤز سوز كى، بو يئنى ليكلرله تئاترين
سالونو هر آخشام آشيپ-داشيردى. تئاتر آدينا اويان اينسانلارين سايى
چوخالير، تئاتر صاحبيى ايسه گوندن-گونه وارلانيردى. بو ارادا دا منيم
اوچون سادجه يئريمين مؤحك ليگى اؤنم داشييردى. چونكى، گنجه
گنج ساعاتلاردا قدر تئاتردا اولمام گرک ايدى. ساتيلان بيلنتلرين
دوزلوگونو كونترول ائتمەلى اولوردوم. حتى چوخ زامانلار گنجەلر
اوردا ياتيرديم. بئلەليكله، اولقائين اوزه ريمده اولان باسقى سىنى
اونوتماغا چاليشيرديم. بو ايسه، منيم يئنيدين ياشاما دؤنمه گيمه يول

آچیردی. اردبیلی مودور منیم چالیشمالاریمی گۆزدن قاجیرمیر، هر ایکی-اوچ آیدان بیر امک حاقیمی آرتیریدی. بعضاً منیم آلیشقان اولدوغوم تبریزین تئاتر فورماسی ایشیمه یاراییردی. گونلرین بیر گونو مودوره وئردیگیم بیر دوشونجم:

- آغا سلیم، بیر اؤنریم وار!
- بویور، جوانشیر.
- دئییرم کی، بو یای تئاتر سالونو تعمیر اولونسون!
- نه دئییرسن، نه دئییرسن! آغیزیندان چیخان قولاغین دویورمو آغا؟! ایکیمیزین ده ایشدن آتیلماسینی ایسته مییرسن؟ سنه نه بو ایشلردن! گؤرونوشلو، آیدین دوشونجملی گنج سن، آنجاق تجربهبه سیز و ساده سن! اوغولم! بو آدمالار سنه-منه رحم ائتمزلر. بیراز بیز تورکلری ذکی گؤرسه لر، آنیندا ساواکا خرچلرلر. باشین بدنینه آغیرلیق ائتمه سین! اؤتور-اؤتوردوغون یئرده! باخ! بو سالون اوچ-بئش آی باغلانارسا، هامیدان اؤنجه سنینله من ایشدن آلیناریق. چونکی او زامان مودوره احتیاج قالماز. ایشچیه احتیاج اولار. بیز فهله باشیندا دورا بیلمه ریک. بیز، او ایشدن باش چیخارما ریق. سالون بئنیله شندن سؤنرا ایسه، انلیتاسیبون اولار. دربارا یاخین اولان تئاتروچولار، یالتاقلار، بیزدن اؤنجه بورانین ایدارمه سینی اله آلارلار. امیر اوسته ن گه لر! ایندی آنلادیمنی؟
- باغیشلا آغا سلیم! من، بونلاری هنج دوشونمه میشدیم! سیزین سؤزلرینیزی بوندان سؤنرا قولاغیما سیرغا اندرم! من سادجه، تبریز تئاترینین تجربهبه سینی بورایا گتیرمک ایسته مییردیم.
- یوخ، ایسته مه! اومید اندیرم، بو آرزولارینا تبریزده، اردبیلده چاتارسان! من، تنهراندان چوخ ایللر اؤنجه تبریزده اولموشام. بلکه، سنین یادینا گلمز، خئیرییه تئاتروسو، آرامیان سالونو، ارک سالونو! آخ، نه اولو سالون ایدی. اوچ ایل بوندان اؤنجه تبریزه گتتمیشدیم. ارک سالونونا دعوت اولوندوق! سالونا گیر-گیرمز منی آغلاماق توتدو! اوزومو ساخلایا بیلمه دیم. یانیمدا اولان تبریزلی دوستوم ایشاره ایله مأمورلاری گؤسترمرک قولاغیما پیچیلادی:

- "یۇلداش سلیم اۆزونه گل! ایندی آنیلاری آییلتماق زامانی دئییل. جلاددین الی بالئادادیر! هر آن بۇینونو قیرا بیلر! بورادا تک سنین دئییل، بیر چۇخلاریمیزین آنیسی گۇموب! قوی گۇمسون حلەلیک! یۇخسا آنیلارین دئییل، اۆزونو خاطیره داشی اندرلر بو شرفسیزلر! بونلار ۳۰ مین الی یالین کۆرپه-قارییا قییمادیلار! سنه-منه قییاقلارینی دوشونورسنمی؟!"
- دئمک کی، سنین ده تیریزدن خاطیرلرین وارمیش، آغا سلیم!
- یۇخ! منی گۆرمه میش سان! ۵۶ یاشیم وار! بیرى ائولی، بیرى نیشانلی، بیرى ده یئنی یئتمه چاغیندا اوچ قیزیم، بیر ده اوغلویم وار! عایيله مین بیرجه گلیر قایناغی بو ایشدیر. باشیمی قوزو بالاسی کیمی یئرہ سالیب ایشیمله اوغرا شیرام! عۆمر ومده، تبریزه گئتمه دیم، گۆرمه دیم، یاشامادیم!

آغا سلیم بو سۆزلری دئییه رکن، اوزو آهار کیمی آغارمیشدی! من گۆرمه

- ییم دئییه، اوزونو مندن گیزلتمهیه چالیشیردی! بیراز سس سیزلیکدن سۇنرا، اوتاقدان چیخماق اوچون ایذن ایسته دیم. الیله منه اۇتور ایشارتی اندهرک، اۇتاقدان چیخدی! بیراز سۇنرا ایکی چایلا اۇتاغا گیردی! آغا سلیمدن گۆرمه دیم بیر اینجه لیک گۆروردوم! هم اوتانیر، هم ایسه چاشمیشدیم. او، چایی قارشیم قۇبوب اۆز یئرینه یئرلشدی:
- (گولر اوزره): هه هاردا قالمیشدیق! دندیم کی، صاباحدان سۇنرا محرم لیکدیر. تناتیر تعطیلدیر. من "داش مئهدیه" (باش قۇروجو) تاپشیرمیشام! صاباحدان سۇنرا اوچ گون یۇخوق. عایيله لیکجه "ساوا"دا یئرلشن تبریزلی بیر دوستون نار باغینا دعوتلی یک سن ده بیزیمله گلیر سن. اعتیراض ایستمیرم! دایان! اۇنجه عایيله مله تانیش اولماغینی ایستردیم! (ایش ماساسینین یوخاری چکمه جه سینى اچاراق قارا رنگلی بیر تئلفونو اوسته قویور. نۇمرنی بیغاندان سۇنرا دانیشماغا باشلاییر: سالام نئیله ییر سینیز؟ ظریفه باخ! بو گئجه بیر تبریزلی قوناغیمیز وار. اتین سوپونو آرتیر. یئر حاضرلا!)

بو آغا سلیمه نه اولدوغونو بیلمه دیم! مندن فیکیر ایستمه دن حۇکم

- کسمیشدی. قارشیلایغیم اؤنون ایستگی کیمی اؤلدو:
- آغا سلیم، ساغولون، حاجی خانیم زحمت اؤلاجاق!
  - حاجی خانیم دئیل، ظریفه خانیمدی! سنین گلیشین بیزه خوشدور!
- ایندی دؤن ایشینه!

بیزدن بیراز توپخانایا دؤغرو بؤیوک بیر چیچکچی وار ایدی. اؤرایا گئدیپ:

- سالام! بیر گؤزل بوکنت ایستردیم!
- چیچکچی اوزومه باشیما باخاراق: نئجه بیر بوکنت اؤلسون. انلچیلیک اوچونمو؟
- یوخ، یوخ! داها گؤزل اؤلسون!
- چیچکچی: (گوله-گوله) انلادیم، انلادیم!
- چیچک بوکنتینی آلیب اؤتاغیما دؤنرکن "داش مئهدی" قارشیمایا چیخیر:
- سالام مودور بنی. اینشاللاه انلچیلیک می؟ بیزی اونوتما ها! خوشبخت اؤلاسنیز! سن یاخشای اینسانسان! (الترینی گؤیه قالدیریب "آمین") دئییب گولومسویپ!
- سالام علئیکوم داش مئهدی بنی! هانی بیزده او شانس! اؤلارسا، خبرین اؤلار دوستوم!
- خبریم اؤلدو بئله، دوستوم! من، اینسانین گؤزونون نشه سیندن آنلارام! بیز، داش جمعیتی بیک، عاریف بیک! ایشارتدن قاناریق! مرد اؤغولون دیلی دئییل، گؤزلیر دانیشار! سن، داش مئهدیه سؤز دئمه، گؤزونه باخ بئتر! اولو تانیردان تورک اؤغوموزا روخت چیمیش! داش مئهدی، هاواسینا داداش اؤلمامیش! اؤغوم، ایگیدین دیلینین نه دئمەسی دئیل، سؤدالی گؤزلیر داش مئهدیه دانیشار! باجیمیز دا اؤزون کیمی تورکدور، اینشاللاه! اؤلماز سا اؤلماز ها... گؤزل داداش!

اؤزومله یاشید مئهدی، بئنه الترینی گؤیه قالدیریر اوزونه چکەرک "آمین" دئییب، ایندهکی ۳۶ آشیقلی تسبیحینی فیزلاداراق گوله-گوله الینی چیگینیمه ووراراق اوزاقلاشیر!

آخسام رادهلرینده آغا سلیمین آچیق قیرمیزی فورد مارکالی ماشینیلا
اؤلورینه ساری یولا دوشدوک. او، الیمده بوکنتی گورونجه، تشککور
اندهرک اینجه داورانیشیمدان ممنون اولدو غونو بیلدیردی. بیر چوخ یول
کسمه سیندن سونرا تانیمادیغیم گئن کوچمین ایچینه یتیشهرک بویوک
بیر قابینین یانیندا دایاندی.

اوز آچارایلا قابینی آجیب، "یا آلا" سسلدی. گوللو-چیچکلی باخچانین
قارشیسیندان اورتا یاشلی قیرمیزی کۆینکلی، یاریم چادیرالی بیر خانیم
بیزی قارشیلادی. او، گرچکدن ده اینجه و ظریف خانیم ایدی. بوکنتی
"ظریفه" خانیم وئردیم. اینجه داورانیشیم گوره، تشککور اندهرک
قوجاغینا آلدی!

ایلک کز لوکس بیر موبیلیانین اوستونده اؤتوردو غوم اوچون یتیریمده
اویناخلا بیردیم. ایلک اونجه آغا سلیمین ۱۵-۱۶ یاشلی اوغلو ایله تانیش
اۆلدوم. او، منصور آدلی اوتانچاق، اوجا بوی بیر ایدی. بیر ازدان
۲۶-۲۷ یاشلی چیچک آدلی ائوین ایکجی قیزی ایله، آردیجا چیچکدن
بیراز کیچیک گورونن چینارلا تانیش اۆلدوم! ظریفه خانیمین آنلاتدیغینا
گوره، ائوین بویوک اوشاغی چيله ک ایکی اوشاغی و اريله بیرلیکده
ایصفهاندایا باشایرلار. او، چوخ فخرله قیزینین ارینین یاخین گلهجکده
اوجاق کاپیتانی اولا جاغینی دنیردی. سؤز سوز کی، هر آنا کیمی ظریفه
خانیم دا بئله گورکنله فخر ائتمهلی ایدی.

آغا سلیمین چوخ آچیق، آیدین و ائلیت عایيله سی وار ایدی. بو گونه
کیمی گوردویوم ان سوسیال عایيله ایله تانیش اۆلوردوم. عایيله نین
هاممسی اوخوموش، دوشونجهلی، تۆلومچو اینسانلار ایدی. چیلک
تئهران اونیورسیتته تینین سو مهندیس لیگینی بیتیرمیشدیر. چیچک
یئنیجه اورتا مکتبه دئکان سئچیلیمیشدی. ظریفه خانیمین دندیگینه گوره،
چیچک تئهرانین ان گنج قیز دئکانی ساییلیردی. چینار سا تئهرانین
آمریکا کالجی نین اینگیلیزجه سینی بیتیرمک اوزره ایدی. بیر
آذربایجانلی تورک عایيله سینین بو یوکسک لیکده یاشام سوییه سینی
گورور، قورور دویوردوم. آغا سلیمه بئله بیر اینسان اۆلدو غونا گوره
سیمپاتی دویوردوم. او دا بیزیم اینسانلاردان بیر ایدی. ایلک
تانیشلیقتان بری، آغا سلیمین بئله بویوک اینسان اۆلدو غونو بیلیمیردیم.
او، ائوینده بیر آذربایجان یار اتمیشدی. ائو باشدان باشا آذربایجانین
اونلورینین رسمیلری ایله بز نمیشدی. من اۇنلارین بیر چۇخونو

تانیمیردیم. آنجاق، آذربایجانلی اۇلوقلاریندان امین ایدیم. دلی، کولتورو، هاواسی تورک اۇلان بیر عایيله نین، سۆز سۆز کی، تابلولاری دا تورک اۇلاجاقدیر. بو اوزدن "کامیل سلیم اردبیلی" عۆمور بویو منیم اوچون بیر چتین اۆرنک اۇلاراق اورگیمده یئر سالدی!

تئهراندان ساوايا آغا سلیمین ماشینیلا گندهجگیمدن سیخیلیردیم. اۇنلارین اۆزلری بئش نفر ایدی. من ایسه، آرتیق آدام ایدیم! بو اوزدن ساوادان سۆز گندینجه، اوتانا-اوتانا گنتمک ایستمهدیگیمی دندیم:

- آغا سلیم: تامام! بورادا شام باشیندا، گنتمه مه گینه گۆره بیر اۇلوملو ندنین اۇلار سا، سۆزونو قبول اندریک. یوخ؛ اۇلماز سا، بیزیمله گلیملی سن!
- من، سیزه یوک اۇلماق ایستهمزدیم، آغا سلیم!
- آغا سلیم: اوشاقلاردان سۇروشاق، سیز نجه دوشونورسونوز ظریفه خانیم؟
- آغا کرمی بیزیم اۆز عایيله میز کیمیدیر. عایيله سی ده، ائوی ده بیزه دو غمادیر. اوشاقلاری بیزی بیبی، دایی سسلرلر. منیم ده اوشاقلاریم عئین!
- چیچک: منه گۆره ده، بیر ایشینیز یۇخدور سا، بیزیمله گلین. گۆزل گونلر اۇلار. بیزه ده، سنه ده یئنی لیکدیر.
- چینار: نهن سیخیلیرسینیز؟ آتانی ماشینیلا آلتی نفر راحتجا یئرلشر. (گوله-گول) چوخ راحتدا اۇلما سا سیخیشیب اۇتوراریق! آلتی-اوستو ایکی-اوچ ساعاتلیق یولدور! کیشیلر قاباقدا اۇتورار، قادینلار آرخادا!
- منصور: یاخشی، بیز قاباقدا، سیز ایسه آرخادا، قیزلار!
- آغا سلیم: جوانشیر بئین داها نه بهانه سی وار؟ آغایه جوانشیر؟ من دندیم ها... ۱۵ ایلمی تبریزده کئچیر میشم جوانشیر! اونو تماندین کی؟ تبریز منیم اوچون وطندن اۆته بیر وطندیر. تبریزده اینسانلار گۆردوم، اینسانلیق میثالی! (گوله-گول) اۇنجه تبریز باش تاجیم ظریفه خانیمین دۇغولوغو وطندیر! اما داها اۇنملیسی وطن اۇلدوغوندان اۇترو یوخ، بۇلگمنین ان ایری، قاباقجیل، چاغداش شهری اۇلدوغو اوچون بۇیوک آنلام داشیر! تبریز تئاتریندان

دانیشیردیق. من، بو تئاترین آراشدیرجیلاریندان بیریم. تبریز تئاتری ایله تئهران تئاترینی قارشى-قارشىا قویماق اولماز! ناصرالدین شاه زامانیندان تبریزده تئاتر اولوبدور. تبریز اوچ - فولکلور، مرثیه و مودئرن تئاتری بیر یئرده یاشادیبدیر. آوروپانین مودئرن، شیعه نین دراماتیک، فولکلورون گاه کومئدی، گاه تراژیک تیپلری بو شهرین یاشادیغی زنگین تئاتر ایرثی دیر. من تبریزده اولدوغوم سورمه ۵۰-دن چوخ صحنه گورموشم. آذربایجانین او تاییندان توتوموش مولیئر، شکسپیر کیمی اولارجا دونیا اولوسونون اثرلری تورکجه صحنه آلیبدیر، تبریزده! تبریز تئاترینین چکیسینی یاخین بؤلگهده ایستانبول تئاتریله، تفلیس ایله، باکی ایله اولچمک دؤغرو اولار! تکی، ۱۹۴۰-۴۵ ایللرده تبریزین اولارجا تئاتر قروپو اولموشدو. یونتمهنى دوستوم صمد داداش اولان "تبریز تئاتری"نین ان آزی ۵۰ کادری وار ایدی.

- ظریفه خانیم: من ایلک تئاتری تبریزین آرامیان سالونوندا گورموشم. او زامان هارداسا ۱۰ یاشیم اولاردی. اوندان سؤنرا تبریزده یای اوئونلاری اولوردو. منیم آتام هر فورصتده بیزی تئاترا گؤتوروردو. او زامان خنیرییه آدلی بیر تئاتر یارانمیشدی. اما ان بؤیوک تئاتر سالونو ارک تئاتر سالونو ایدی. من او سالوندا مشدی عباد تاماشاسینی گورموشم! انشیتدیگیمه گوره، ایندی بوتون سالونلارین قاپیسینی چکیب باغلاپیلار!

- آغا سلیم: ظریفه خانیمین دندیگی کیمی، ارک سالونو اولدوقجا گؤزل، بؤیوک و مودئرن سالوندور. حئیف کی، تئاتر سالونلاری گئری ذکالی فاشیستلر طرفیندن باغلی قالیب. آنجاق داریخمابین، گونش هر زامان بولود آرخاسیندا قالماز!

~~~~~

آذربایجانین ساوا ناری!

ساوا تبریزده ناری ایله تانییر. ساوا یعنی آذربایجانین قیپ-قیرمیزی، شیب-شیرین، ایری دنهلی نار تورپاغی! *آز تاپیلار، اوز تاپیلار ساوا ناری! هر مئوهدن تئز قاپیلار ساوا ناری!*

ان سونوندا دیلهدیگیم اوچ گونلوک دادلی گونلریمه قووشدوم. ائو
 بییهسی بیزی انله قارشیلادی کی، بیر آن اوز عاییله مین یانیندا
 اولدوغومو حیستندیم. انله دوشوندم کی، اولار منی آغا سلیمین اوغلو
 سانیرلار. آنجاق، انله دئیلدی. اولار منیم بیر اوزاق سۆیداش
 اولدوغومو بیلیردیلر. نار باغیندا بیزدن باشقا بیر نهنجه قوناق عاییله ده
 وار ایدی. هار داسا ۱۰ دان آرتیق قیز-اوغلان بیر-بیرینه قاریشاراق
 گۆزل گۆرونتو یارادیردی. من سفر بوئو آنجاق اولقائین بورادا
 اولماسینی دیلمیردیم. بلکه ده بو سالوا اولایی اؤنجهلر اوز وئرسیدی،
 اولقا منی بوراخیب گئتمزدی. چئورمه ایستهنیلن سایدا یئتیشتیگین،
 سئویملی، بند اولاسی قیزلار وارکن ایمکانسیز عشقه توتولمانین نه
 آنلامی اولاییلر کی! بئله دوشونجه ایچینه بیر-بیر نارلاری ال لیب
 تاپیشیریق آدیغیم فورمادا سنجیب ده ریر و سبده قویوردوم. مندن بیراز
 آرای قیزلار دا من گۆرن ایشی گۆروردلر. آنجاق، اولارین نشهسی
 هارا، منیم حسرتیم هارا! بیر یاندان قریبلیک دویغوسو، بیر یاندان اولقا
 توتقوسو، باشقا یاندان ایسه گنجلردن ان آزیندان ۱۰ یاش یاشلی،
 یاشلیلاردانسا آزیندان ۲۰-۲۵ یاش گنج اولدوغوما گۆره تام اورتادا
 قالمیشدیم!

ساوادان دۆنر-دۆنمز سووئت سفیرلیگی نین یولونو توتدوم. قاپینی
 دویوب مأمور چیرنیکوولا گۆروشمک ایستدیم. آدمی وئریب
 گۆزلدیم. یاریم ساعات سؤنرا قاپی آچیلدی. بیر عسکر گلیب اوزه
 ریمی آختاراندا سؤنرا منی خیطه آلدی. بئش-اؤن دقیقه سؤنرا مأمور
 لادران ژئرنیکو قارشیم تکیلدی:

- جوانشیر، ۶ آی اؤنجه گلدین، الی بوش دؤندون! بو کز سنه بیر
 مکتوب، بیر ده یوخاریدان گلن امیر واریمدی. اولقا سنه مکتوب
 یازمیشدی. بیز او مکتوبو سنه وئرمهمن اؤنجه اوخویوب اینجه
 لیدیک! سنه مکتوبو وئرمجگم! آنجاق، اؤنو بورادا اوخویوب منه
 قایتارماق شرطیله! سن، اولقایا جاواب مکتوبو یازاجاقسان. یئنه
 بیزیم دئییکلریمیزی یازمالیسان! بیرینجی دئیم کی، اولقائین
 اوشاغی اؤز یانیندا دئییل! او، امین اللردهدی! ایکینجیسی، اولقا
 ائندیگی گوناھلارین قارشیلیغینی وئریر. او، بیر دؤولت مأمورو
 اولاراق سنینله ائولنمه مهلی، اوشاق دوغمالی ایدی. بوندان

سؤنرا اؤنون طالعی محکمه الیندهدیر. سن اؤنو اونوت! ان
یاخشى سى، اؤنو راحت بوراخ! اؤنو سئویرسن سه، بیزیم
یازدییمیز مکتوبو اؤز خطینه چئویر بیزه وئر! بیز اؤنا
چاتدیراریق! ایندی منیم شرطلیمی قبول اندرسن سه، مکتوبو
اؤخوماغا ایذین وئررم!

دینمز- انشیتمز دوروما دوشموشدوم! عسکرین الیندهکی اوتوماتدان
باشقا هئچ بیر نسنه بوقهر عزیز گؤرونموردو. کنشکه بو اوتوماتین
قورشونلاری ایله ایچیمده اؤلان نیفرت آتشینى سؤندوره بیلستیدیم.
بونلار اؤلکانین منه اؤلان سئوداسینی ترسینه چئویرمک ایستییئرلر.
آنجا، منیم ده آدیم جوانشیردی. من ده، آز انئیش-یوخوش گورمه‌دیم بو
دونیا! شرطلرینی اوزده ده اؤلسا، قبول اندرم. آلیب اوخیارام
مکتوبو، سؤنرا گؤز لرینین قارشیسیندا بیه رم! یازینی اؤلارین الینه
وئر مه رم! آخ منیم یازیق سؤگیلیم! یازیق اؤلقام! ایندی بو جلادلارین
الیندن نه چکیرسن؟

اؤزومو توپارلایب دئدیم:

- اؤنجه مکتوبو اوخویوم. ایستدیگی نیزی یاپارام!

- یاپارسا؟ سؤزمو؟

- سؤز!

مکتوبو جیبیندن چیخاریر منه ساری توتور. مکتوب الیندن آلماق

ایستیییرم. الینی اوزاقلادیر مندن:

- آنلاشدیق! اؤنجه یازینی اوخوماق گرکمز! گل بو مکتوبو اؤز

یازینلا کوپولا، سؤنرا اؤلکانین یازیسینی اؤخوماق اوچون واختین

اؤلجاق! (جیبیندن بیر فارسجا حاضیر یازی، بیر ده آغ بیر

کاغذ و قلم چیخاریر زورلا الیمه بوراخیر!)

- یوخ! من اؤخومادان یازمارام! اؤنجه اؤخومالییام. سؤنرا یازارام!

- اؤنسوز دا ایندیینه دک سنین آدینلا اؤلقایا یازیلار گؤندریلیبدیر.

بؤشونا چالیشما! ایستهمسن ده، ایستمهمسن ده بو یازی دا

گندهجکدیر. سؤنندا او بو یازیلارا ایناناجاقدیر. بؤشونا اؤنو

اینجیتمه! اؤنو سئویرسن سه، یازینی یاز! هم ده اؤنون یازیسینی

اؤخو!

- یۇخ! من یازمایاجام! یازمایاجام! بورادان اولوموم بئله
چېخسا، سئوگیمه خیانت انتمیهجگم! من تورک ایله سن روسون
فرقی بور دادیر!

آرتیق اۇلقانین بیر ایل اۇنجه بور اخدیغی اوخونامیش مکتوبون اوخوما
زامانی چاتمیشدی! تئاتر بوختیندن بیر کئک و چای آلیب اوتاغیم
دۇندوم! الیمی اورگیمین باشینا قۇیدوم. بیر ایل اۇنجهدن بوکولو قالمیش
یایلیغین ایچپندن یازینی آلیب اۇخوماغا باشلادیم. یازی تورکجه
یازیلیمیشدی: یازی اۇلقانین یازسی ایدی. او، اۇیرندیگی اسکی ایفبایلا
یازمیشدی:

- **جوانشیر آرتیق من بو جهنمدن قورتولدوم! سنینله ویدالاشیرام!**
سنینله آجی داللی چوخ گونلر یاشادیق. اما گوروندیو کیمی
سنینله من باشقا-باشقا دونیالارین آدمی یق. بیزیم بوندان
سۇنرا گوروشوموز ایمکاتسیردیر! اوشاغی گوزل بویوتمهیه
چالیشاجام. اوزونه یاشام قور! سن لایق اینسانسان!
ایستهدیگین بیر قیزلا انولن و بیزی اونوت! بیر ده دلی لیک
اندیب سوویت آرربایجانینا گیرمهیه قالخما! توتولار جاسوسلوق
حۇکمو یییرسن. سنی سیبیرلرده چورودرلر. اولونو قورد-قوشا
یئم اندرلر! منی و اوشاغینی اۇنود! اولقا
ایلم-آیاغیم تیتیرمیردی. اۇتاقدان چېخیب ایذن آلمادان انوه ساری یۇلا
دوشدوم. گندرکن داش مئهدی قارشیمایا چیخدی:
- **جانیم شاه داماد! بو تلسکن لیک نه؟ چېچک چیه می؟ یاردیمچی**
ایسترسن داش مئهدی نۇکرین بوردا!

نه زامان تاکسیا مینیب انوه یئتیشدیگیمی بیلهمه‌دیم. گولناز خانیملا
اوشاقلار خیطده دولاشیردیلار. سالام بئله، وئرمه‌دن اوافاجیق اوتاغیم
گیردیم. اۇلقایا عایید اۇلان بوتون اشیا لاری اوتاغین آراسینا توپلادیم.
اۇلقایا الدیغیم دۇرد بوجاق ال بویدا گۇزگونو تاقچادان آلیب نیفرتله یئره
چیردیم. گۇزگو بیر آن ایچینده خالچانین اوستونه داغیلدی. گۇزگونون
دارماداغین اولماسی ایله آرخاسیندا ساخلانان بیر پاکنت آیاقلاریمین
اۇنونه دوشدو! تیتیرک اللریمله پاکنتی قالدیردیم. پاکنتین اوستونده
یازیلیمیشدی:

- "عومورجه، اولونجه سئوگيليم جوانشيره!"
ال-قولوم يانيمدا دوشدو! اوتاق باشيما دولاندى! اونومده بير باردق سو
ايله اوزه ريمه اوزانميش بير سئويملى الى گوردوم:
- جوانشيره اولغوم يئنه نه اولدو؟ گل بو سويو ايچ! الين قاناير. گل
باغلايم!

بير سوز دئمەن اوزومو گولناز باجي نين قوجاغينا آتديم. ايندى
اغلماق زامانيدير! آغلا اورگيم آغلا!
حيطين حووضونون قيراغيندا اوتورموشدوم. قارشيدما بير باردق
چاي، بير ده آچيلماميش پاكنت منى ايزلعيير ديلر! "عومورجه، اولونجه
سئوگيليم جوانشيره!" بو ياريم جومله ياشماق اوچون يئتمزمى دير?
يازينين متينينده نه وار كى، بو ياريمجيق جوملهمن داها آتلاملى اولسون?
بو سوز جوكلر، منى يئنيدين چاليقوشونا دؤندرمةيه يئترلى دئيلىدريمي؟ نه
اولورسا-اولسون، اولقا سيررينين چؤزولمەسى گرەكيدى. اوتوروب
اولقا، اولقا دئمەكلە ايمكانسيز دونيا ياراتماق اولماز ايدى. يئنيدين اسكى
گونلره قاييدماغيما ايزين وئرمەزديم!
پاكنتى آچيرام! اوخوما جسارتيمي توپارلاييرام. يازيني اوخوبورام:

- "سئوگيلي جوانشيرييم! بو يازيني اوخويوب-اوخوماديغيمنى
بيلمەييرم. بلەكە تنز، بلەكە گنج، بلەكە ده هنج واخت! بو يازيني
اوز ايرادلە يازيرام. بو يازى اوز ايرادلە يازيلان ايلك و سؤن
يازيم اولابيلر! بورادا نەلر يازيرامسا سئينلە منە اوزلدير.
اورگيمين گلەميش-كنچميش ان سئويملى انركگي جوانشيره! من
صاباح بليرسيز بير يولا چيخيرام! من بو يولا چيخماليام!
چيخماسام اگر، ايكي دؤولت آلتيندا اوزومو ده، سنى ده،
بالاميزى دا ازگين دوروما سوخا بيليرم! من، سئين بالان اوچون
جانيمي وئرمەيه گنديرم! بير نك-ود-يه تسليم اولماق، ايكي
ساواك و نك-ود آراسيندا قالماقدان دؤغرو دور. انلە بير
يولدايام كى، سنى ده، بالامى دا اوزوملە يانديرا بيليرم. من
روسلارين اليندن قورتولا بيليرم! اولنلارى ياخشى بيليرم. آنجاق
سنى و بالاميزى قورتارا بيليرم. من، محكمە ده كى اوز
سوزلريمده، سئين منيم كيم اولدوغومدان خبرسيز اولدوغونو
دنيە جه يم! منيم حاقيمدا ان كيچيك بيلگينين اولماديغينى

سۆیله جگم. بو سنی قورتاراجاقدير. سن ده روسلارين اوزه
رينه چوخ گنتمه! اۇنلار آجىماسىز قاتيللردير! هيتلرله ستالينين
آدلارى و ميليتلرى فرقلى اۇلسا دا، ايچلرى عنين دير! ايکيسى
ده فاشيستدير، آدام اۇلدورندير، ايکيسى ده خسته ليدندير!
جوانشير! بيليرم کى، سنى مندن آيراجاقلار! بيليرم کى،
ايکيميزى ده اوشاغيميزىن اوزونه حسرت قوياجاقلار. ان
آز يندان، منيم اوشاغيميزى گۆرمک شانسيم وار! سنین او دا
اۇلماياجاق! بو چوخ اوزوجو، آما بير ياتدان دا ياخشيدير.
چونكى، سنین بالاندان هنج تصورون اۇلماياجاقدير. من ايسه،
بالاميزىن دۇغوم سانجيسىنى، اۇندان اۇلان تکجه خاطيرم کيمى
اۇزومله تۇرپاغا آياراجاغام! عزيزيم، سئوگىلى حيات يۇلداشيم!
بو سۇن باهار بيزيم ده سۇن باهاريميز اۇلاجاقدير! بوتون
سئوگىلر يمله، اورک بويدا دونياملا سنى اولو تانريما
تاپيشيريرام. سئوديگينه يئم اۇلموش قورداننين "ياهو" سونا،
"قورد" ونا آند وئريرم کى، منى نيفرتله آتما، نيفرتله
قارقىشلاما، نيفرتله سئو منى، نيفرتله سئو ييش منيمله!
اۆته جکسه، ايکى عشق بولبولونده اۆتسۇن روحوموز! سن
چاليقوشونو سنورسن. منى چاليقوشو انديب، آغزى باغلى
قفسده توت! من سورکلى سنه اۆته جگم! آنجاق اۇنوتما کى،
ياشام بيزسىز ده سوره جکدير. ياشاما باغلان سئوگىليم. اۇزونو
اله وئرمه، اۇزگور ياشا! اۇزگورلوگون نجه ليگىنى اۇزون
سئج! سئوگىلى ياشام يۇلداشيم! بيزى سينديرماق اوچون مندن
سنه، سندن ايسه منه يازيلار گله جک! من بو سيستمى بيلديگيم
اوچون اۇنلارا اصلا اينانمارام. باسقى آلتيندا يازيلار يما اينانما!
بيزيم آراميزدا تکجه بير مکتوب يازيليپ، سادجه بو مکتوب!
سئوگىليم منيم! اوميد انديرم، چوخ گنج اۇلمادان آلدېغين عشق
گۆزگوسونو نيفرتله قيريب ساخلى سۆزلر يمي بو مکتوبون
سطيرلريندن اۇخوموش اۇلاسان! اگر بو شانسى الده ائتسن،
چوخ خوشبخت اۇلارام! تىي کى، روس جلالدارىنين لينده
اۇلمه سه م! روسلاردا بئله بير ميشال وار:

Клин клином вышибают! - چيوى چيويگى
 سۆكەر! "اۇنلار، يوز مينلرجه منيم کيميلرى، اوفاجيق چيوى
 ياپارلار! يئرى گلنجه ايسه، دئو چيويلرله سۆكوب توللارلار!
 سنى بير داهارو حوما آند وئيريم كى، منى اولموش بيل!
 ياشاماغا يۇخ دنمه! يئنى بير سنوگى بول! يۇخ! منى ده،
 ياشاميدان چىخارماق ايستميرسن سه، بير جيفت چاليقوشونو
 بير قفسده توت! عئىنى منيم توتدو غوم کيمى!
 "عومورجه، اولونجه سنوگيليم جوانشيرين اولقاسى!"
 ۲۵-۱۰-۱۹۵۵

۱۹۶۵ "بديع آباد زنجيرى نين سۇن حلقهسى"

هۇچ بير شئى ۱۰ ايل اۇنجهكى كيمى دئيىلدى. ماشاللاه خان بللى
 اولمايان بير جينايىت اوزوندىن اولدورولموشدو! او، بير گون دوكانينا
 گيررکن، ايکى کيشينين چوخ سايلى بيچاق ضرر به سيندن يئرینده جان
 وئرميشدى. اولايى آنلادان باريش پوليسه بئله ايفاده وئرميشدى:
 - آتاملا ساعات ۱۰ رادملرينده دوکانا يئتيشديک. هرگون اولدو غو
 کيمى، آتام دوکانى آچارکن، من ده مشدى قهو مچى دن ايکى چای
 گتيرمک اوچون دۇنگهيه گئتديم. بيرازدان چاپلار اليمده املاکچى
 دوکانيميزا گيرديم! هر يئر قان ايدى! اليمدهكى چای بارداقلاريني
 توللاياراق آتامين يئرده اولان قانلى بدنينه ياخينلاشدیم!
 "اولدور دولر! اولدور دولر!" - دئيه باغير اراق قهو مچيه قاچديم!
 آرخادان بير موتور سبکلت ايله ايکى کيشى نين اوزاقلاشماسيني
 گوردوم. قهو مده چای ايچن بير کيشى ماشينىلا موتور چولارين
 آرخاسينا دوشدو! نه تعقيب چيدن، نه ده قاتيل لر دن هنج خبر
 اولمادى!

- "من بو دوکاندا قازانميشام! بو دوکان چوخ او غورلودور! بو دوکاندا
 منه بير شئى اولماز! بورادان چىخارسام، چارپيلارام! بو دوکان منيم
 نظر داشيمدير!" - دئين ماشاللاه خان عمى نين ده ياشام دفترى بئله جه

بیتمیش اولدو! اونون مزار داشی اوستونده چوخ سئودگی
جایبار عمینین اوْنا دئدیگی بو بایاتینی یازدیردیم:

- "بو دنیا گهلر کئچر،
عومورو آلر کئچر،
ماشاللاه بیر گولدو کی،
بیر کره گولر کئچر!"

سایغیسی ایله، سئوگی سیله، گولر اوزو، پامبوق اورگیله بو لک
اینسان، منی بوراخان ان سون بدیع آبادچی اولدو! پولیسین
آراشدیرمالاری سونوجسوز بوراخیلدی! برکتاغنین جانی ساغولسون!
عومرونون سون جلالدیغینی یاپان برکتاغ، بلکه ده ایندی مزاریندا
راحاتا یاتمیشدیر!

ماشاللاه خان عمیدن قالان پوللار، ایللر بوْیو گولناز خانیم و سککیز
بالاسینا یئترلی ساییلدا، منیمله ایلیاسین مصلحتی ایله بانکا
یاتیریلیمیشدی. بانکدان گلن بهره حسابینا باریشلا گولیاز یوکسک
لیسانسلا اونوئرسیتته تی بیتیرمیشدیلر. باشقا اوشاقلار سا چئشبدلی
آشاملاردا اوْخوماقلا مشغول ایدیلر. گولناز خانیم آخشاملار یاشیلار
مکتبینی بیتیریب، ساوالی خانیم اولموشدو! بویوک اولچوده ماشاللاه
خان عایيله سینین یاشامی دئیشمیشدیر. ایلیاس، عایيله دن بیر
اولموشدو. رحمتلیک ماشاللاه خان ساغ ایکن، ایلیاسلا گولیاز آراسیندا
گیزلی سئوگی یاشانیرمیش! سونرالار اونلار اوز سئوگیلرینی اوزه
چیاردیلار. بو سئوگی منیم اونه ریم، گولناز باجینین دا اونای ایله
انولی لیه دئوشدو. چوخ کئچمعدن ایلیاسلا گولیازین بیر اوْغللاری
اولدو. ایلیاس، چالیشقان بیر تورک کیمی اثیتیمله چالیشماغی
بیرلشدیره رک اکونومی تمهلینی مؤحکم باسدیرمیشدیر. او، بوتون بو
ایشلره رغمن، ماشاللاه خان عمینین ایشینی داها یوکسک فورمادا
سوردوروردو. ایلیاسین اورتاقلیغی ایله گولناز باجی دوکانی ساتاراق،
"خانی آباد نو"دا بیر آلیش-ئوئیش و تیکینتی شیرکتی قورموشدورلار.
ایلیاس، اثوین ان سئوین عوضو اولموشدو. گولناز خانیم اونو اوز
اوشاقلاریندان آبیروماییردی. باریش، باش مهندس اولاراق تنهرانین

ائلكتيريك و سو ايدارەسىندە ايشە آلينمىشدى. او، اصفهانلى بير قىز امكداسيىلا ائولنمەيە قرار وئرمىشدى.

قوشا اۋتن چاليقوشلاريم!

يئر كورەسى گونشېن چئورەسىنە، من ايسە اۋز باشيما فيرلانيرديم!
سانكى بديع آبادين سون كۈزو اۋلاراق منيم دە كول اولماغيم گرک
ايميش! نە انتسم دە، نورمال بير ياشامى ياخالايا بيلميرديم. سانكى
باشيمين اوستونده سوركلې جادو بويوسو دولاشيردى! اولقائين
دېلەمىگى چاليقوشلارې دينيب اۋتمەدن، چاليب-اوينامادان اردى-آردينا
دوشوب اولوردولر. چاليقوشو آلماقدان يورولموشدوم. هر چاليقوشونون
اۋلومويلە من دە اولوب-ديريليرديم. اوتاغيمين آرخا كرديسينده
چاليقوشو مزارلىقى سالمىشديم. هر گون تئاتردان ائوہ گلېنچە مزارلىغا
باش چكەمدن اوتاغا گيرميرديم. آرتيق، بير نئچە آيدان برى قوش
قفەسى بوش ايدى. آچيغى، قوش آلماقدان قورخوردوم. بير نئچە دفعە
قوشچو دوكانينا گيريب آلمادان چيخمىشديم. آنجاق، بير گون ائوہ
گيررکن قوشلارېن اۋتمەسى عاغلىمى چالدى! بوداقلارا باخديم! ايكى
سرچە ديمديك-ديمدىكە وئريب اۋتوردولر! سرچەلر منى دويونجا
اوچوب گنتدولر. من ايسە، ائوہ گيرمەدن تکرار گئرى دۈندوم:

- جوانشېر! او غلوم هار؟
- گولناز باجى، بير آزدان دۈنەجگم!
- گل يئمە گېنى يئە بيزيملە!
- ساغول، باجى! اولماسى گرکن ايشيم وار. قوشچو بيرازدان
باغلانار!

- يئنە قوش؟ بس هانى آلماياجاغيدېن؟
- باجى، سۈز وئيرىم! بو سون اۋلاجاق!
- تانرى اۋزو يار اولسون، بالا!
- يا حاق، باجى! گۈرۈشريك!

دئمك كى، دوغا كېمى اۋيرتمن يۇخموش بو ائورندە! او آخشام ايكى
چاليقوشو ايله ائوہ دۈندوم. بيرى قيرمىزى، بيرى ايسە سارى چلنگلى!
بوندان اۈنچە آلدېغيم قوشلارېن هامىسى تەك دېشى ايدى. بو دفعە ايسە،
بير جيفت دېشى-ائركك آلدېم! او گئجە چاليقوشولار دورمادان چاليب،

اؤتدولر! سون بئددی-سککیز ایلده بئله سئوینجلی یوخوسوزلوق کئچیرمه میشدیم. هر گون قوشلار اوترکن، سانکی روحوم جیلانلانیردی. بو اوزدن قوشلارین یئرینی بؤیوتمه گی دوشونمرک، اوتاغین بیر دووارینی بیر منتره بؤیونجا قوش اوتاغی انتدیم. قوشلار اوچون گرکن دۇغال اشیا آلدیم. چالی آغاجینین هارالاردا اولماسینی اؤیرنمیب، الیب قوش اوتاغینا کتیردیم. بیر ایل کئچمهمن دیشی قوش یومورتلامایا باشلادی. ۴-۵ هفته سونرا چالیقوشولارین بالالاری دونیایا گلدی. اولنلارین "بؤیوک عاییله" اولماسی منیم اوچون دونیانین ان دادلی رۇيالاریندان بیرى ایدی. ارتیق من دئیل، گولناز خانیمین اوزو و اوشاقلاری دا منیم سئوینجیمه اورتاقلیق اندیردیلر. تام بیر قوشباز اوستاسی اولموشدوم. ایلیاس، قیرمیزی پیپیکلی آتانین آدینی جوانشیر، ساری پیپیکلی آتانین آدینی ایسه اولقا قویموشدور. تانیریدان گیزلی دئیلدی، بو، منیم ده خوشوما گئدیردی!

بیر آخسام آغا سلیمین عاییله سی گولناز خانیمین قوناغی اولموشدو. همین گونلرده آغا سلیمین ایکینجی قیزی چیچک ایسه، اوغورسوز بیر ائولی لیکن سونرا آتاسی ائوینه دؤنموشدو. او آخسام، اوزون زاماندا سونرا چیچک خانیم دا آتا-آناسیلا بیرلیکده گولناز خانیمین قوناغی اولدو. چیچک خانیم بوی-بوخونلو، اردملی، چوخ سئویملی و اینجه بیر خانیم ایدی. او، هر گوروشده اوز اردمیله منی واله اندیردی! او آخسام، چیچک بام-باشقا گورونوردو! ساده، ووقارلی، گوزل، تام بیر ملاییکه! اؤنون باخیشلاری منه یئنی بیر یولون آچیلیش ایزلرینی بوراخیردی. اولقانی باخیشلارینا، دوروشونا، گولوشونه، سوزگون ترلهمهسینه چوخ اوخشا بیردی چیچک خانیمین داورانیشلاری! او، هر کسدن اؤنجه قوشلاری گورمک اوچون آتا-آناسیندان ایذن ایستمدی. ماراقلیسی بو کی، اؤنو هنج زامان یالنیز بوراخمایان چینار، بیزیمله بیرلیکده منیم اوتاغیم گلمهدی! چیچک قوشلاری گورونجه، الینی آغزینین اؤنونه قویاراق دئدی:

- بوراسی بیر جئندير، جوانشیر بئی! نه گوزل بیر دونیا! سیز بورانی دوزلتمیش سینیز؟
- یوخ! بونلار اوزلری بو دونیانى یارادیلار. باخ، بو ال بویدا ائولری اوزلری تیکیلر! بو اولنلارین دونیاسی!
- نه گوزل اؤتورلر! بو قدر سس سنی یورمازمی؟

- یۇخ! من بو سسلرله یاشاییرام! منیم یاشامیم بونلار دیر!
- ایستهدیگینی آلا بیلرسن، چیچک خانیم.
- بونلارین یاشانتیسی بوردادیر! بس گونش، هاوا، نینب، ایچمک، تمیز لیک؟
- دندیم کی، ایشدن سونرا زامانیم بونلارلا کنچر. سحرلر گولناز خانیم اوتاغی هاوالاندیریپ ایشیقلا ندیرار. قالان ایشلری ایسه اوزوم اندرم. بونلار منیم عشقمدیر. سئوگیمی یالنیزجا بونلارلا پایلاشا بیلیرم. بونلار اولماسا...!
- بونلار دا اولسون، سئوگیلین ده اولسون! اولمازمی؟ یوخسا، عومرونون سئونادک قوشلارلا یالنیز قالا جاقسان؟ من ده، بو قوشلاری سئودیم، حتی اونلارا عاشیق بئله، اولدوم! لاکین، من بیر اینسانام قوش دئیلم کی! قوش گوزل دیر، اما اوز یئرینده! جوانشیر بئی، هئچ سئوگیلین اولدومو؟ هئچ عشق یاشادینمی؟ من، سئوگی یونونو اویرنمەدن ائولیلیک پولونا دوشدوم! ائولندیم کی، سئوہ م! سئوہ بیلەدیم، سئوہ بیلەدیم، آجی چکەرک آیریلدیم. چونکی، نار باغیندا آردی-آردینا نار آچماما باخمایاراق، بیر کره ده اولسون، کونلومو آچا بیلەدیم! نه اولور سا اولسون، من بیر قیز اییدیم! گئری قالمیش بو توپلومدا قیزین سئوگیسی، حجاب قارانیغیندا ساخلیدیر! حتی منیم کیمی بیر آیدین و هیجابسیز عاییلە قیزینین بئله، طالعیی توپلومدان آیری دئییل!

چیچک خانیمین جسار تیندن، اوتاق بیر اوجاغا دؤنوب منی تپه دن- دیر ناغا قدر یاندیریردی. قیساسی، یانغین ایچینده آلوو-آلوو یانیردیم! نار باغیندا خوشبخت گورونن او اینسان، اولمایا منیم کیمی بیر قاراباخت بیر یسیدیر؟! بو کونول چالان کیم اولای بیلردی. قیز بونلاری نییه منه دئییر؟ بئینیمده مین سوال دوغور. اما نه سوروشا بیلیردیم، نه ده سوروشماغا گوجوم واردی! اولقایلای قالدیغیم ایلک گنجەنین قورخوسونو خاطیرلادیم! ۲۰ ایل اونجه ۲۰ یاش گنج، ایلک سئودالانما! ۲۰ ایل سونرا، ۲۰ ایل یاشلی! همین قورخو، همین هیجان! هر ایکیمیز باشیمیزی قوش اوتاغینین بیر کونوجنه دیکمیشدیک. دانیشماق سیراسی منده ایدی. چیچک دومانلی گوزونو منه ساری چئویردی:

- آغا جوانشیر؟...
- سوزو آغزیندان چیخمامیشدی کی، آفاق سسلری هر ایکیمیزین دیققتینی قابیبا چکدی!
- بویورون ایچری! لوطفا بویورون!
- آغا سلیم: یئرسیز گلمه میثیک کی؟
- لوطفا بویورون! منیم قوش یوواما خوش گلیبسینینز!
- آغا سلیمین آردیندان ظریفه خانیم، چینار خانیم دا ایچریبه گیردیلر.
- گولناز باجی قوناقلارا یئر اولسون دنیه، قاپینین آغزیندا دایاندی.
- ظریفه خانیم: دندا، نییه چیچک قاچا-قاچا بورایا گلدی. باخ! نه گوزل قوشلاردی بونلار!
- بونلارین آدلاری ندیر، آغا جوانشیر؟
- بونلار چالیقوشودور. آذربایجاندا بونلار اچیتی قوشو، چاتی قوشو دا دنییلر. چوخ سنویملی قوشلاردی.
- بس نییه آیری قوشون یوخدور؟ بللی کی، بو قوشلاری چوخ سنویرسن!
- دوغردور! بو قوشلاری چوخ سنویرم. بونلارین اوزللیگی باشقا قوشلاردان فرقلیدیر. بیر آرایا گلملر.
- آغا سلیم: بونلاری ساخلاپاسی چوخ زامان اولدو، ائله می؟
- هه یئددی ایلدن چوخدو! اصلینده، بونلاردان اؤنجه تک قوش آلیردیم. هر هسی بئش-آلتی آیدان سؤنرا اولوردولر. سؤنرا بیر ائرک-مایا آلدیم، قالدیلار. قالانلار هامیسی اؤنلارین بالاسیدیر.
- باخ، اؤنلار کونجده!
- چیچک خانیم: بونلارین هامیسینی آغا جوانشیردن اویرنیدیم.
- اویرنمهدیگیم بعضی بیلگیلر ده سؤنرا یا قالسین! اولارمی، آغا جوانشیر؟
- تبی، تبی! ندن اولماسین، سئوه-سئوه!

بیر تئاتر سئمینارینا گۆره، آغا سلیم ایله بیرلیکده قزوینه گئتمک گرک ایدی. چیچک خانیم ایکی گون بیزدن اؤنجه قزوین اونیورسیتته تئنین اوستادلیغی اوچون او شهرده ایدی. او، بیزیم اورایا گئتدیگی میزی

اؤیره‌نینجه، بیزی گۆزله می‌شدی. منیم بو ایشدن خبریم یۇخ ایدی. آنجاق، قزوینه چاتینجا آغا سلیم چیچکین ده هتله اولدوغونو سؤیلیدی! اصلینده، چیچک آدی جانیم قورد سالیردی! ایچیمده چوخ غریبه دویغولار اویانیردی! بو اوزدن چیچک خانیم وورولدوغومو حیسنیدیریم! حله قوش اوتاغی اۆلاییندان سؤنرا اؤنون دا منه قارشی بوش اۆلمادیغینی آنلاینجا، بو دویغو داها دا آرتدی. منیم دورومودان بو عایله دن اۆلان کیمسەنین بیلگیسی یۇخ ایدی. اۆنلار منیم سوبای اوغلان اولدوغومو دوشونوردولر. اۆنلار منی، حله گنج ساییلان بیر یئتیشکین، ادب-اردم بیلن، ایشی، پولو اۆلان بیرسی گۆرمک ایستەیردیلر!

قزوین سمناریندان سؤنرا آخشام یئمگی اوچون هتلین رستورانینا گتلملی ایدیک. چیچک خانیم رستوران گتتمک ایستیردی. او، هتله بیزی گۆزلیه‌جکدی. آغا سلیم منیم مئلسیزلیگیمی گۆرونجه دندی:

- گۆرونور، بیز قوجالارین یانیندا اۆلماقدان سیخیلیرسان. ایسترسن آخشام یئمگینی چیچکله بیرلیکده ییین، گزین، دولانین. گنجه هتله گۆروشک!
- اۆلور! چیچک خانیم دا سیخیلماز.

قوش اوتاغی اۆلاییندان سؤنرا ایلک کز چیچک خانیمی گۆروردوم. اوتاغین نۆمرەسینی آتاسیندان اؤیرنمیشدیم. آنجاق نزاکت اۆلاراق، هتلین دانیشمان لیغیندان اونون اوتاغینا تئلفون ائتمگی ریجا ائتدیم:

- چیچک خانیم سالام، منم جوانشیر. آتانیزین ایستگله سیزی آماغا گلیمش. نه زامان حاضیر اۆلسانیز، آشاغیدا رسنپشونداپام.
- تامام بیرازدان ائنه رم. ایسترسینیز، یوخاریا چیخا بیلرسینیز!
- یۇخ! بورادا گۆزله‌یریم. گندک شام یئمیه!
- تئز ائنیرم!

چیچک خانیم، گۆی اته‌گی، آغ بولوزو ایله منه ساری گلیردی. اورکیمین چیرپینتیسی، هر ایرملی آددیمی ایله چوخالیردی. بو دورومدان قورتولماق اوچون، اؤنا ساری یورومیه باشلادیم. گۆزلی ایلدیریم سایاغی گۆزلیمی دلیب، سانکی اورکیمی پارام-پارچا اندیردی! گۆزلیندن سؤگی تمننیزی انیردی. ساوا نار باغینین گیزی تمننیزی هابقیماق اوچون ان اوافق فرصت آختاریردی:

- سالام چیچک خانیم، خوش گۆردوک. بوردا اولدوغونو بو گون اؤیرندیم.
- سالام آغا جوانشیر، سیزی ده خوش گۆردوک. گلهجگینی بیلیردیم. بو اوزدن حاضیر اؤتورموشدوم.
- هاردان بیلیردینیز چیچک خانیم؟
- گۆزلریندن! بونو بیلیمیه نه وار کی! من بیلیردیمسه، سنین ده بیر بهانه تاپیب، گلهجگین بللی ایدی! بورادا گیزی لیگه احتیاج یؤخدور.
- آیاق اوستو قیسا دانیشیقدا سؤنرا، هر ایکیمیز ده، ال وئرمه گین اؤنودولماسینی خاطرلادیق. ایکیمیزین ده اووجو ترله میشدی. اووج تری آرمیزدا دولاشان ایلک ایلکتیریگ اولدو!
- قارشیمیزدا اولان دولو بوشقابلار ال دیمهمن دورودولار. ایکیمیزده اوتانجاق یئنی-یئتمه لر کیمی سادجه قارشیلیقلی گولومسوردوک. چیچک خانیمی بیلیردیم، اما منیم بویوک بیر سیخینتیم وار ایدی. اونون گۆزلرینده، سانکی اولقا ایلشمیشدی. اولقا، اولقا، اولقا! ایندی رستورانین قاپیسی آچیلماق، اولقا یانینداکی ۱۰ یاشلی بیر قیزلا ایچرییه گیرمکدیر!!!
- آغا جوانشیر، جوانشیر دئمک اولار سیزه؟ (گوله-گوله)
- سیزه چیچک دئییلر سه البتده! (گوله-گوله)
- سیزه سن دئمک اولار جوانشیر! (گوله-گوله)
- سیزه سن دئمک اولار سا، ندن منه اولماسین چیچک! (گوله-گوله)
- چیچک تام بیر یوکسک چکیلی آیدین اینسانین اؤرنگینی اورتایا قووردو. او، یاواش-یاواش اورتایا حاکیم اولان هیجانی سؤنلندیرماغا چالیشیردی! بو اوزدن، منیم ساخلیلاریمی یوموشاق جاسینا اوزه چیخارماق اوچون اؤنجه اوزوندن باشلادی:
- جوانشیر، بیزیم یاشیمیز، چاغلایان گنج یاشی دئییل آرتیق! ایکیمیز اوچون یاشاما آنلامی گنجلیک ایضطیرابی و دلایلگی دئییل! بیز سؤگینین گۆزلیگی اوزده دئییل، ایچده یاشامالی ییق. دوشونورم کی، ایکیمیز ده بونو باشاراجاییق. من نار باغیندا سنین اوستونه گلدیکجه، سن مندن قاچدین! او زامان منیم ۲۵-۲۶

- ياشلاریم اۇلاردی. او، زامان سنين بير سئوگيلين اۇلدوغونو دوشوندوم. من ده بوش دئييلديم. آنجاق، بو كۈنۈل ايشی!
- هارالاردا دۈيەمسى بللی اۇلماز! او زامان منيم اورگيم اسدی!
- سن، بو اسينتينی دويمادين. انله دئييلمی؟
- چيچک، سن منی چاشديريرسان! سن ۱۰ ايل بوندان اۇنجهنى، ايندينی و گلهجگی بير يۇرده ياشاماغی نۇجه باشايرسان؟ منی باغيشلا! سنين منيم کيمی يۇخسول، کيمسه سيز بيرینی سئومه گینی نۇجه دوشونه بيلرديم کی! من، سيزه او گۈزله باخا بيلمزدیم آخی...
- نيهه! موللا ايدينمی؟ اوزده يۇره باخيب تسبيه چئويره-چئوير، هوسله دوشلريمين، قيچلاريمين ايچينه قدر گيرنيدين! يۇخسا، بيزيم گيزلی قارداشی ميز، عمی ميز، دایی ميز ايدين می بيزی قوروياسان؟ يۇخسا، آتاميز طرفيندن ايشه آلينان جان قورويانيميزيدين؟ نۇجه اۇلور کی، من بير قيز اۇلاراق سينيئله اۇلما احتيراسی ياشاييم، آنجاق سن بونو ياشاماياسان! جوانشیر، سندن صميمی اۇلماق ايستهيريم! منيمله صميمی اۇلا بيلهجکسن می؟
- چيچک خانيم، سيز منی اوتانديريرسينيز! دۇغرو، من سيزی ايلک گۇرونجه سيزدن خوشلانديم. آنجاق، من سيزی سئوه بيلمزدیم. چون، چون، چونکی منيم بير اورتاق ياشاميم اۇلموشدو... واردی! منی آنلادينيزمی؟
- يۇخ! سنی آنلاماديم! آچيق آنلات! سنين قارشيندا "سنی سئویرم" دئيەجک قدر جسارتلی بير دول قادين دايانييدير! آچیل! بير ده قرار آلدیق کی، آغاخانیمی آراميزدان گۇتورک.
- چيچک خانيم من ائولی يم! منيم بير ده، بالام وار! ايندی بلکه ده ۱۰ ياشينداير! منيم سنی، سنی سئویرم دئمهيه ايستگيم وار، آنجاق گرکن جسارتيم يۇخدور. چونکی، جسارت هر زامان گۈزل اۇلمور. گاهدان دا خيانتە چئوريلير!
- جوانشیر! ايندی بورادا، بو رستوراندا، بو دۇلو بۇشقابلارين قارشيسيندا، دوز-چۇرگين حوزوروندا "سنی سئویرم" دئسم، "منيمله ائولنيرسنمی؟" دئسم، "بير عۇمور منيمله بير ياستيغا باش قۇيارسانمی؟" دئسم! يعنی گلنکسل اۇلاراق سنين منه

دئیجهکلرینی من سنه دئسم، قارشیمدا سس سیز-سس سیز
دیکیلیب قالاجاقسان می؟! یو خساء، منی آتیپ روس دؤولتینین
قوجاغینا قاچان اولقانی خیالینی توتاجاقسان یئنه؟

"جوانشیر بیر داملا سو اول! اری یئرہ گیر! بو حاللارا دوشن، ازگین
قالان جوانشیر! ایکی اود ایچینده یانان جوانشیر! بو قیز، اولقا
اویکوسونو بیلیر؟! داها نهلر بیلیر! ان یاخشی سی، بؤش سؤزلرله
اؤزونو داها دا چکیسیز ائتمه، جوانشیر! بو دونیادا نئچه کره اولمک
اؤلار! سن کیمس کی، ایکی کز اولمک ایستهییرسن! اؤزونه گل! بو
قدر از یلمه!"

آرتیق سیلکلنمیه باشلامیشدیم! او منیم دؤغرو ایچیمی گۆرمک
ایستهییردی. منسه اونا دؤغرو لاریمی آنلاتماغا چالیشیردیم. اولقانی
کیمدن اویرنمهی اؤنملی دئییلدی. اؤنون نئجه بیر قادین اولدوغونو
اویرنمهی گركدیر. بو منیم اولقانی اولان وفا بۇرجوم ایدی!

بیر گون ائوده اؤتورموشدوم و اولقانی تۇخودوغو بیر کۆنیه
باخیردیم. بؤیوک بؤلومو تۇخونموشدور. بولوزون اورتاسیندا اولوشان
بیر قاچاق دویون ماراغیمی چکدی! تۇخومانی اولقانی گؤستر دیم. اولقا
یالنیش دویونو گؤرونجه، ان باش دویوندن چکهرک، بیر دقیقه ایچینده
بیر گونلوک ایشینی سؤکوب منه یوورالادی! او، منیم اوچون بیر
جانلی تجربیه کیمی قالمقدادیر. چیچکله اولدوغوم او گنجین دویونو
ده اولقانی تۇخودوغو بولوز کیمی باشدان سؤکولدو! او، گنجه چیچک
گۆز یاشلاری ایچینده منی دینلهدی! آرتیق بیر سؤز دئمهدن منی
اؤتاغینا دعوت ائتدی! اللریمی توتوب، اللرینین ایچینده ساخلادی.
یاناغیمدان اویوب گئری چکیدی:

- جوانشیر! سنی سؤیرم! سنه عاشیق! سنینله بیر چاتیدا یاشاماق
ایستهییرم! من بونلاری دئسم ده، سن دئمہ! سن، منی سئودییگینی
دئمہ، منه عاشیق اولدوغونو دئمہ، منیمله بیر چاتی آلتیندا یاشاماق
ایستهدییگینی دئمہ! چونکی هامیسی یالان اولار! هامیسی آلداتماجا
سؤزلر اولار! سن، عؤمور بؤیو اولقانی قۇللاری آراسیندا
یاشایاجاقسان! سنی اوندان آیرماق ان بؤیوک سوچدور. بلکه ده،

بورادا اولسايدی آيريلميشدينيز! آنجاق، آرتیق او سنين جانيندان
بیر پارچا دئييل، او، سنين روحوندا، تينينده يئر ساليب. بلکه، سن
ده اونون روحونداسان! قالخيب بو سئوگيني پوزماق اينسانليق
آدینا بیر جيناييدير. من، کيمسه نين کولگه سي آلتيندا ياشايان
بيري سي دئييلم! حله جانلی اولمايان بير يسيله هنج باش انده مم!
سئوگی، بیر ايچ ساواشيدير. اوزه چيخارسا، آرتیق سئوگی
ساييلماز! سنی ايچ ساواشينا باش-باشا بوراخيرام! بولونو
گوزلمه يه سوز وئر ميرم. لاکين، گوجوم وارکن اونو
گرچکلشديرمه يه چاليشاجام. حلمليک سنين ياناغيندان
قوپارديغيم اوپوجوكله قالاچام!
چاليقوشو دوسداغيندان قورتولان گون، منی آرا!!!

(۱۹۶۸-۶۹) قصر قاجار دوستاغيندا!

بیر خزان، ايکی خزان، آرتیق سايینی اونوتدوغوم قارا ايللر، قاپ-قارا
پاييزلار آردی-آردینا گليب ياخامی توتوردو. اولقاي ياخين، چيچکن
اوزاق اولماق اوچون تبریزه، بلکه ده، قاجاق باکی يا گنتمک فيکری
بیر آنليغا منی ترک ائتميردی. چيچگين ياناغيمدان قوپارديغی سئوگینی
گنری آلماق اوچون نهنگ اولقا انگلی فارسىما ديکيليردی. ايکی دونيا
آراسيندا قالميشديم - روحوم يوخسا جيسميم! اولقا يوخسا چيچک! چوخ
گومان کی، هنج بيری! بونلاری دوشونمک اوچون چوخلو زامانيم
اولاجاق. حله اولمه يه نيتيم يوخدور. ياشامادان اولمه گين نه دادی وار
کی!؟

من ايدناليست اينسان دئييلم! اوزومو داها چوخ بیر ماتنرياليست بيليرم!
ان آزيندان، بونلارين ايکيسي نين آراسيندايم! آرتیق بوندان سونرا
بوتون بويالارين گوزلليگينه وارماغا چاليشاجام! گنجمنين فارسینی،
گوندوزون آغینی گوروب ده، ياغور آلتيندا اوزونه گولن گوی
قورشاغینی گورمه مزليکدن گلکدن داها عذابی جاهيل ليک وارمی؟

گۆی قورشاغی کیمیدیر منیم گۆک تانیریم! منیم گۆکتانیریملا کوتله
 تانیریمی آراسیندا بویوک اوچوروم وار! منیم گۆکتانیریم آغلارکن
 یاغمور اولوب یئر اوزونه یاشیل لیق سره ر! گولرکن ایسه گونش
 اولوب اورکلره آپدینلیق ساچار! منیم گۆکتانیریملا قول اولماق گرک
 دنییل! اما باشقالارینین تانیریمی خانلیق، پاشالیق، امیرلیک،
 حوکاملیقدير! منیمله دۇغولار منیم گۆکتانیریم! منیمله یاشار، منیمله
 اولر، او! منیم گۆکتانیریم منه تنداش روحدور! سانکی اولقا کیمی،
 ایچیمدهکی سئوگی سانجیسی کیمی! منیم گۆکتانیریم باباملا تنداشلاشمیش
 یئر اوزونون ایلك تانیریسیدیر. او، منه "سومئر آنو"دان، "گۆک تورک
 تنقئر"دن قالان تیندیر، قوتلو روحدور! منیم گۆکتانیریم اینسانی قول
 ائتمز، آغ قانادلی باریش کیمی اوزگور ائدر اینسانی منیم گۆکتانیریم!
 دندیم کی، بونلاری دوشونمیه چوخ زامانیم اولماقدیر. چونکی
 دوستقاد، دوشونمکدن داها آسان نه وار کی؟
 اونجهلر هر گون، سونرا ایسه، اوچ گوندن بیر ایشگنجه نسنهلریله
 سوسلنمیش سورشودورما اوتاغینا آلینیردیم! منی روس دؤولتیه باغلی
 جاسوسلوقدا سوچلاپیردیلار! سانکی، بو دونیادا تورکلره ان چوخ
 دوشمن بیچیلن روسلار جاسوسلوق ائدیرمیشم!
 اونوجو آیی دا قصر حبسخاناسیندا کئچیردیم! اینانیلماز اولسا دا، ان
 اوست دوزئی سوچلامایا اوغرامیشدیم. یاشامدا قوشلاریندان، اولقا
 آنیسیندان، چیچک باتاقلیغیندان باشقا هئچ نئی اولمایان جوانشیر،
 دونیانین ان ایلگینج، دولاشیق و جسارتلی سوچو ایله قارشى-قارشى
 قالمیشدی! اوزه رینه دوسیا آچیلیر، دؤولتین ان اوست قوروم
 اورقانلاریندا ایشینه باخیلیردی. اوزو بیلیمدن گۆزلرده بویورودو!
 روس جاسوسو! ایسته سم ده، ایستمه سم ده، آدیم بئله حالانیردی.
 اوزومون خبریم اولمادان قصر حبسخاناسینداکی یوزلرله سولچو،
 ساغچی، میلی-اتنیک سیاسی لیدترین آراسیندا دیرهنیش سیمولو کیمی
 موباحیثه موتیوی اولموشدوم! نه یازیق کی، منه اولان قوشقولارین
 یالان اولدوغونو کیمسه بیلمیردی! تبی کی، اون آغیر ایشگنجهلر،
 خیانتلر قارشى سیندا دایاناراق، باسقى آلتیندا بئله، آغیزینی آچمایان
 اینسان حاقدا، شیشیردیجی سونوجلار الده اولونماقدی! من ده بئله بیر
 دوروم ایچینه ایدیم. گند-گنده بو دوروما آلېشقانلیغیم آرتیردی. جان
 دردیندن بوشونا اعتیراف ائدیگیم گنجهلرین سحرینه چیمایاچاغیمدان

ایگنه اوجو قدر شوبهم قالمامیشدی! یا جانیمین آجیلارینی چکهرک
نفسیمی قورویاجاقدیم، یا نفه‌سیمی وئریب جانیمین آغریلارینا سون
وئر مچکدیم! بئجه آجی چکهرک یاشاماغین نئجه قهرمانلیق اولدوغونو
جاببار عمیدن اؤیره‌نردیم. او، گوزومون قارشى سیندا بیر ایل گئجه-
گوندوز آغری چکهرک، کیمسه‌یه بو آجینی بیلدیرمه‌دی! او، آغریلارینا
ایناد، هر زامان گولدو! آغریسینین اینله‌مه‌سی اوزه چیخماسین دئییه،
گولومسه‌گی قهقهه‌یه چئویردی! گئجه-گوندوز یازدی! یاشامین نئجه
گوزل اولدوغونو، بو گوزللیگین چوخ باها اولماسینی آنلاداراق یازدی!
یازدی کی، منیم کیمیلرین حیاتدا اونو آچیلسین. یازدی کی، حاق باطیله
قالیب گلگین! من ایسه، ایندیکى باطل قارشیسیندا او اینسانی اورنک
گوتورموشدوم! بو توتوم ایسه، منی دوست-دوشمن آراسیندا بؤیوک
گؤستریردی.

مأمورلارین اعتیرافینا گؤره، من اونلار سیاسی لیدئرلردن داها دا
چوخ عذاب وئریردیم. اونلار، اؤز مسلک کارینرلرینی منیم اوزه ریمه
باغلامیشدیرلار. سینارسام، ساواک بؤیوک اوغور قازاناجاقدی. من
ایسه، قوشلاریمی، آنیلاریمی اؤکسوز بوراخیب، سوچسوز گوزومو
یاشاما یوماجاقدیم! یوخ، اگر سینمازام، اونلار سیناراق منی ان آغیر
ایشگنجه آلتیندا اولدورمچکلر دیر!

بو ساواش دیزیسی دورمادان سوروردو. هر ایشگنجه‌نین آردیندان بیر
ساعاتلیق اؤیود-نصیحت آلیردیم. اؤنجه بیریلری ازیب-داغیدیر، سونرا
ایسه جنتلمن قبیلیغیندا بیر یسی منه اؤیود وئرمه‌یه چالیشاراق رول
ایجابی دیله گلیردی:

- بونو ندن بئله دوروما سالیب‌سینیز؟! سو گتیرین، قانلارینی سیلین!
بیراز آدم کیمی داورانین! بونو دا آلدادیلار دا! بو روسلاردان نه
دئسن چیخار! آدم دئییلر کی! سن ده، بیر آز عاغیللی اول! آدم
روسلار اوچون جانینی فدا ائتمز! دیمز جوا نشیر، واللاه دیمز!
ایناد ائتمه! اعتیراف ائت! هم اؤزونون، هم ده بیزیم جانیمیزی
قورتار! یوخسا من بئله، سنین جانینی قورتار! بیللم! باخ جوا نشیر!
سن روسلار ایشله‌دیگینی اعتیراف ائدن حالدا، چوخ شئیلر
قازانارسان! توبه ائتسن، سنی یانیمیزا دا آلا بیله ریک! ایسترسن

- روس دۇولتى الينده اولان جاسوسوموزلا سنى دئيشريك! اوند
اولقانا دا قووشارسان، بالانى دا قوجاغينا آلارسان. ۱۰-۱۲ ايل
حسرتە سون وئرسن! نه دئيشرسن جواتشير؟ اينانيرام كى، بو
فورستى قاچيرماياجاقسان! انله دئيلىمى؟
- نه روسو، نه دئيشمەسى؟ روسلار منى نيبه قبول انتسينلر كى؟
اونلار منى تانيميرلار كى! منيمله اونلار آراسيندا آناچاق نيفرت
حاكيمدير! روسلار بيز توركلرين قانينى ايستى-ايستى ايچرلر!
تانريم منى اونلارين شرعيندن قورتارسين! منيم، اعتراف
اندهجك بير سوزوم قالماميشدير. فيرقه حاقيندا اولدوغونو دنديم.
اولقا حاقدا دانيشديم. يديع آباددان قاچما مسئله سىنى ايضاح اتتدیم.
منى بوراخين گنديم! روسلارلا باغلى دئيهجك هئچ بير سوزوم
يۇخدور. سيزلر منى يالنيش يئره توتموسونوز! منى بوندان آرتيق
سيخمايىن، بوندان سونرا سيزه وئرهجك سادجه بير اوميدسيز
جانيم قالميش! من نئجه يالان اعترافدا بولونوم كى! نئجه يالان
سوزلرله سيزى آلداديم؟
- يا... ايندى اولدو با! سن بيزى دوشونمه! اوزونو قورتار! يحيا
كىمى يوردستور اينسان اول! بو باتاقلقدان چىخاراق اوز يانيميزدا
يئرلش! باخ! بورايا كيچيك بير قول چك، سونراسىنى منه
بوراخ! سنى يحىيادان داها اوجا يئرلره قالديرارام! سادە بير ايمضا
آت يئتر! حتى يالان بير ايمضا دا ايشيميزه گهله! (كاغيز قلمى
قارشىما قويور.)
- من ائتمەديگيم گوناھين آلتينا ايمضا آتا بيلمرم! منى اولدورون،
لاकिन يالانى اوزه ريمه آتمايىن!...

دوغرودان-دوغرويا بيلگيدن بوش اولدوغوم اوزوندن قهرمان
اولموشدوم! ايستر سياسى، ايستر سه ده آبرى زيندانشالارين ايچينده
قهرمان كيمى تانييرديم. اوزومون ايسه، بو اولايان خبريم يۇخ ايدى.
اونلار منى دويور، يئردن يئره وورور بيلگى الماق ايستهييرديلر. من
ايسه، چيغير-باغير سالاراق بيلگيسيز اولدوغومو دئييرديم. بو اويون
عئىنى سسننارى كيمى داوام انديردى! گون كئچيدكجه، قانماز
مأمورلارى اولان فارس رئييمينين نئجه ايچى بوش سيستئم اولدوغو

اوزه چيخیردی. آذربایجان تورکلرینین بو سیستمیندن قۇپما دیلکلری ده آیدینلاشیردی!

اۇن آى بۇیونجا هئچ بیر سوچ کسيلمەدن سینسى و کورناز چاققاللارین آراسیندا آلیش-وئریش اۇلوردوم. بو سورجده منى آياقدا ساخلايان نندلرین بۇیویو بیلگیسیزلیگیم اۇلسا دا، گۇرونمەدن، تانیمدان چنشىدلی بندلرده توتوقلو بولونان صفر خان قهرمانى کیمی بیر چوخ گئزچک قهرمانلارین سالاملاری دا چوخ انتگیلی اۇلوردو! بو سالاملار، اۇلوم-قالیم ساواشیندا یالنیز اۇلمادیغیمی گۇستریر، دۇغرو یۇلدا اۇلدوغومو ایثباتلا بیردی!

بو آرادا توتولما نندیم بئله ایدی: "آغا سلیم امکلی اۇلدوقدان سۇنرا، یئنیجه تئاترین مودور وکیلی سۇچلیمیشدیم. منه وئریلن بیلگیلره گۇره، تنزلیکله تئاترین مودوری سۇچلیمیشدیم. آغا سلیمین گونجی اوزوندن، منى ده آدای اۇلاراق تانییمیشدیلار. دئمه کی، بئله اۇنملی ایشده آدایین دورومو آراشدیریلیر. ساواکدان اۇنای آلینیرمیش! همین گونلرین بیرینده ده، باشیمین اوستونده یحیا و ایکى یاراقلى پولیسی گۇردوم! یحیا گوله-گوله:

- نه دئمیشلر؟ "داغ-داغا یئتیشمز، آدام-آداما یئتیشر!" قالخ آياغا خاين! قاچاق یاشاماق بوراجان ایمیش! نئجه ده قوجالمیسان؟ باشا باخ، ساققالا باخ! قالانینى دا قیبرده آغاردارسان! دوش یۇلا!

او گون منى قاندالاییب، اۇفیسدن قالدیردیلار. او گوندن برى، روس جاسوسلو غوندان، سووئت بۇیوک ائلچی لیگینه راپور وئریب امر آلماقدان، ن ک و د (ک گ ب) امریله اۇلقا آدلى روس جاسوسو ایله قۇندارما ائولمکدن، جاسوس قیزین ساخلا نیلماسیندان و سۇنۇندا سووئتین سفیر لیگینه تاپیشیرماقدان، روسلارین امریله تئاتر ایشینه گیرمکدن، دۇولت-ه شاهنشاهینین اعتمادینی قازاناراق، دۇولتین اوست اۇرقانلارینا یۇل تاپما جهدیندن، فیرقەنین گنج تشکیلاتیین رهبر اورقانیندا عوضو اۇلماقدان، آذربایجانى ایراندان آیرماق سۇپاراتیزمیندن، آزادلیق بلگەسى اۇلمادان سورگوندن قاچماقدان و باشقا ایثباتلانمیش ایتھاملار اوزوندن تئهرانین قصر قاجار حبس خاناسیندا "دۇولتین خزینه سیندن یئیپ ایچیرم". آرتیق آزاد دونیا یلا هر هانسی فیزیکی باغلانتیم قالمامیشدی. گۇزالتی توتوقلو اۇلدوغوم اوچون،

کیمسه ایله گۇروش ایذنین یۇخ ایدی. اولسابدی بئله، کیمسه نین بیر جاسوسون گۇروشونه گلمه جسار تینین اولماسینا اینانمیردیم. اۇنجه لر قصر دوستاغیندان هر هانسی بیلگیم یۇخ ایدی. بئله دوشونوردوم کی، کیچیک بیر زینداندایم. آنجاق سۇنرادان بورادا مینلرجه سیاسی دوستاغین اولدوغونو اۇیرندیم. ایلك گلدیگیم گوندن ۲ نۇمرلی دوستاق بۇلومونه وئریلیم. بونا باخمایارق، من هئچ زامان بو بۇلومون نه اولدوغونو بیلیمدیم. چونکی، یا تک آدملیق کامئرادا قالیردیم، یا دا قانماز مأمورلارین الی آلتیندا ازیلیردیم! آنلادیغیم کیمی، اوزه ریمده اولان ماراقلار گنت-گنده آرتماغا باشلامیشدی. آچیقجاسی، اورتادا یاریش اولوشدوغونو حیسنیدیردیم. سانکی دونیانین ان بویوک جاسوسو ایدیم و منی یئنی کشف انتمیشدیلر. آرتیق، منه وئرلن ایتیهاملارین قبولونون اعداملا قارشیلاناجاغینا شوبهم قالمامیشدی!

دوغروسو، حیاتیما انتمه دیگیم جینایته گۆره اولمک آغیر گلیردی! بیر یاندان دا هفته نین بیر نچه گونونو قانماز مأمورلارین ایشگنجلری آلتیندا ازیلمهیه دوزوموم قالمامیشدی! هر ایشگنجه دن سۇنرا، "کنشکه آیاغیم سینسایدی و تئاتر گنتمه سه یدیم! کنشکه آغا سلیم آدلی بیر یسیله هئچ تانیش اولماسایدیم!" دئیهرک، اوز-اوزومه ظولم اندیردیم! آنجاق، بوتون بونلار قارشى بیر آنلیغینا دا اولسا، یاشامیما سون وئرمگی دوشونموردوم! نه اوچون بئله دوروما دوشمه لی ایدیم کی؟ اونلار منی اولدورمهیه چالیشیرکن، من دیری قالمالی و بو قارا یاشامین سۇنونا تانیق اولمالی ایدیم! من قارا یاز غیمین سۇنونو بولماق اوچون اوزومه ایلغار باغلامیشدیم!

آیاقلاریمی یئره باسا بیلیمیردیم! سانکی دریمین اوستونه بیر ده قیرمیزی-قارالی دری چکیلمیشدی. ایلك گونلر ترلی، قۇخولو بدنیمدن قاقماق اوچون ساعاتلارلا دیزی-دیزی یول گنتسم ده، بیر نچه آی کنجیدیکدن سۇنرا اوزوم بۇیدا اۇتاقلا هر فورمادا انشلش میشدیم. قۇخوم - اۇتاغین قۇخوسو، هاوام - اۇتاغین هاواسی، چیرکیم - اۇتاغین چیرکابی، بیتیم - اۇتاغین بیئی! تبی کی، نوبتی سۇروشورما زامانلاریندا چنشدیلی قۇخولار دا دویوردوم. آرتیق، آیاقلاریمدا حیس قالمادیغینا گۆره، ایشگنجه یئرلری ده دییشمهیه باشلامیشدی. آباق اوستو لوم-لوت بنده چکهرک آلتیمدن آغیر چکی آسیردیلار. بو

ایشگنجهنین داها بیر آیری "دادی" واریدی! بو ائیلهمه قارشی قیشقیرما
گوجوم بئله، قالمیردی! بو ایشگنجهلر زامانی بیر نئچه دفعه بايغین
دوشوب، آییلیردیم! ایشگنجه بیر یانا، ناموسسوزلارین اوردک کیمی
قاققا چکملری باشقا پسیکولوژیک ازگینلیک بارادیردی. تبریز
زیندانیندا فارس جلالدارینین کینینه، نیفرتینه اوغراییب تجاوز
اچیلارینی آنیمساماقلا بو وحشیلرین ده قارشیسیندا اوتانمادان
قورولماغا دیرهنیردیم!

ایکی-اوچ هفته بویونجا سؤروش دورمالار دایانمیشدی! جانیمایا بیراز سو
گلیمیشدی! هر گون اوچ دفعه یئمک وئریردیلر. بعضی گونلر
گوزلریمی باغلی توتاراق آچیق هاوا یا گؤتوروردلر! از قالا بیر ایل
بویونجا ان اغیر ازینج آلتیندا دئمیه هنج بیر سوزوم اولمادان، مندن
دونیانین ان بویوک جاسوسو اولما ایتیهامینا ایضا اتمای طلب
انديردیلر. انله دوروما دوشموشدوم کی، باشقاسی نین بیلهمه سینی بئله،
دیله میردیم!

هر گون بیر یسی نین گلیب منی یئنین ازمگه گؤتورمه گینی
گوزلرکن، ایکی پولیس و قارایا مأمورو قارشیمدا گوردوم. مأمور
پیس قوخلو اوتاغیمدا گیرمەدن بورونونو توتوب، زیندان پولیس لرینه
ایشاره اندیپ قاییدماق ایستەدی. آنجاق، ایکی آددیم اتمادان گئرییه
دؤنوب سؤروش دو:

- جوانشیر عادل سرابی، ایتیهاملار:
روس جاسوسلو غوندا،

روس جاسوسه سینین قاچماسیندا یاردیمچی اولماقدا،
سئپاراتچیلیقدا،

خاين و قانونسوز آذربایجان دئموکرات فیرقه سینده اوست دوزئیده
اویه اولماقدا،

ایرانا و نیظام شاهنشاهی یه خیانت ائتمکده،
سورگوندن قاچماقدا،

دؤولت پولیسینه و مأمورلارینا قارشی دیرنج گؤسترمکده،
بیر ایل بویونجا نیظام شاهنشاهی نین بودجه سینه اغیر هزینه
بوکله مکده سوچلو ساییلیرسان!

- دوغرودور بونلار، جوانشیر؟
- یوخ قوربان، دوغرو دئییل، دوغرو دئییل، یالان، یالان!
- حاکیم: سنین سوچلارین کسیندیر! اعتیراض حاقین یوخدور!
- بوندان سونراکی حیاتیینی زیندانداندا کئچیرمکسن. جاسوسلوغونلا باغلی آراشدیرمالار سورور. جاسوسلوغونو اعتیراف ائدیب، شاهنشاهییمیزا سیغینارسان دورومون دئیشر! یوخسا، اینادینا چورورسن! محکمه بیتیمیشدی! سنی بو گوندن "اؤین دوستاغینا" گؤتورمککلر!
- مأمور: گؤتورون بو خاینی!
- هارا آپاریرسیز منی؟
- "اؤین دوستاغینا" ائشیتیمه دینمی؟ ددنین اؤینه! آپارتمان!
- بس بورا هارادیر؟
- سن بو گونه دک هاردا اولدوغونو بیلمه میسن می؟ یعنی او قدر قانمازسان؟ (اوز توتاراق پولیسلر) دوغرودانمی بو روس جاسوسودور!؟ بونا منیم بؤیوک شوبهم وار!
- دئمه دینیز بورا هارادیر!
- بوش وئر! سنه نه بورا هارادیر! ددنین مزاری!
- مأمور اوتاقدان چیخیب گئنددن سونرا پولیسلر منه:
- بیرینجی پولیس: دوغرودانمی بیلیمیرسن کی، بورا قصر زیندانیدیر؟ بیر ایلدير بوردا سان، حله ده آدینی بیلیمیرسن! اوزونو بیر آز آدام گؤستر "تورک-ه خر"! بورا هوتئل ده دئیئرلر. بیر نئچه ساعات سونرا اصل تورمه نین نه اولدوغونو گورمکسن!
- ایکینجی پولیس: آرتیق بوندان سونرا ساواک زیندانینا گئدیرسن. اورادا سنی ۲۰۹-جو بند گؤزله ییر. آرتیق هر شئی بولبول کیمی اؤترسن! بوندان سونرا هتل دئییل، قراند هتل گؤزله ییر سنی! (اوجادان گوله-گوله!)

اؤین دوستاغیندا!
۱۹۶۹-۷۰ جی ایللر.

منیم اوچون بو زیندان، او زیندان فرق ائتمه‌دی. گۆزو و اللری باغلی اوزون یولجولوقدان سؤنرا بیر دمیر پارچاسیندان ائندیریب، آز یول گئندن سؤنرا یئنی قاراللیق بیر اوتاغا سالیندیم. بو گئیر-گۆتورون منه اولان یئگانه خئیری یئنی گئییم و بیر حمام اولسا دا، یازیق بیتلریم اوچون فلاکتله سونوجلاندى. باشیمی دبیمن قیرخیلار، پالتارلاریمی دیشدیلر، حمام ائندیردیلر! بوندان دا گۆزل شئی اولما بیلریم؟ گۆرهن بو قدر "لطفی نه زامان حاق ائتمیشدیم؟! پولیسین دئدیگینه گۆره، ائوین زیندانی دؤغرودان دا، هتل یوخ، قراند هتل ایمیش! بیر هفته بویونجا منی دیندیرن اولمادی! هر گون بیر کره، گونزه بنزر باشی یاریق بیر یئرده آددیم آتماغا گۆتوروردولر. یئمک یندیردیب، کیلو آلمایما یاردیم ائندیردیلر. آياق آلتلارینین آغریسی آز دا اولسا، آزالمیشدی! آلتیمین آغیر سانجیسی اولدوغو کیمی قالیردی. گئچلر، اوزللیکله، بو آغریدان قیورانیردیم. بدنیمده اولان ازینج ایزلری آزابیق یونگول لئشه ده، آغریلاریم سورکلی جانیمی یاخیردی!

تخمینن بیر هفته سؤنرا، منی گۆزو باغلی اوزون بیر دهلیزدن کئچیرهرک، پیلهلردن آشاغی قاتا آپاردیلار. بیراز گئندن سؤنرا دمیر قاپینین آچیلماسینی حیسنئدیم. منی بیر صندل اوستونده اوتورتولار. قارشیدان بیریی گۆزلریمین آچیلماسینی امر ائتدی. گۆزلریمی اچان اینسانلار آرخادا اولان پردنن آرخاسینا کئچدیلر. قارشیدان گلن سس ده پرده آرخاسیندا ایدی:

- آدین ندر؟
- جانشیر.
- کامیل آدینی دننه!
- جانشیر عادل سرابی.
- بیر ایلدیر روسلارلا اولان ایلشگینی دانیرسان! بیز بو ساعاتا قدر سنینه آدم کیمی داوراندیق. آنجاق بوراسی ائوین دوستاغینین ۲۰۹-جو بؤلومودور. بورایا گلدینسه، آدم اولمالیسان! ۲۰۹-دا حالوا پایلامازلار، آدامین حالواسینی چالارلار! بورادا گۆرمه‌دیگین خیدمتلرین ان اوستونو گۆرمه‌کسن! گئدیب گۆزل-گۆزل دوشونه‌رک اعتیرافینی ائدرسن، یوخسا بورادان پارام-پارچا جسمدین چیخار! اؤنجه دیشلریندن باشلایان، سؤنودا

ایاقلارینین کسيلمه سیله سونوجلار! بیز، بورادا سندن داها چوخ
اینادچیلاری اؤتورموشوک! بوراسی قصر دئییل، بوراسی
۲۰۹-جو بولومدور! اونوتما دوستجا، یوخسا دوشمنجه! بونو سن
سنج!

- منیم جانیمین هر یئری اینجیر! من بیر داها ازینج ایستیمیرم.
اینانین کی، منیم روسلار نیفرتیم وار! آخی اونلارلا نئجه
ایلشگیم اولاییلر؟ منی ایستهدیگینیز قدر زیندانا ساخلایین،
آنجا ایشگنجه انتمگین. من بیر ایلدیر ازینج آلتیندایام. واللله،
قوران حاقی، ۱۴ معصوم حاقی منیم روسلارلا ایشیم اولماز!
اولفا بیر روس قیز دئییلدی. او، ترتمیز آذربایجان تورکو ایدی!
او، موسلمان اولدوغو اوچون فاطیمه آدینی سئچمیشدی!
- گوزلرینی باغلا! بونو یئرینه گؤتورون! صاباح بو زامان بورایا
گتیرین! آدام اولارسا، یئدیردی-ایچیردین، اولمازسا بیلدیگینیز
کیمی اندین! من اوزوم ده اولاجام!

بوراسی ائوبین دوستاغینین ۲۰۹-جو بندى! ۶ آیدان سونرا اغیزیمدا
وور-توت ۸ دیشیم قالمیشدی. ایکی کز بورنوم سیندیریلاراق، زیندانین
خسته خاناسیندا یاتمیشدیم. سول آیاغیمین دیز قاپاغی آیاق دارباسی
اوزوندین یئریندن چیخمیشدی. کوره گیمده اوتو قاپارلاری بېشهرک،
آرتیق اته چئوریلیمیشدی. دفعه لرله الکتریک شوکا معروض اولدوغوم
اوچون ال-قولوما نیتزمه گلیمیشدی. بیر دری - بیر سوموک قالمیشدیم.
ایاقدا دورماغا بئله گوجوم قالمامیشدی! آرتیق یئدیگیمی ده قوسوردوم!
اوزومو اولومه حاضیرلامیشدیم! کیمسهنین مندن، منیم ده کیمسهدن
خبریم یوخ ایدی! مندن ایقرار ایستهیردیلر. کنشکه اولسایدی، جانیمی
آلیب قورتارسایدیلر! لاکین، نئیین ایقرارینی ایستهیردیلر؟ منیم
"ساییمین اوجو" انله همن باشدان قیریق ایدی! ایقرار انتسم، آردینجا
سوروشدورما داوام ائدمجک! منده آرتیق بیر بیلگی یوخ ایدی! بونو
یالنیزمن بیلیردیم، ایقرار آلان مأمورلار بیلمیردی!
آرتیق آلالهدهان اولوم دیله بیردیم. چونکی، یاشاماق اوچون ندنیم
قالمامیشدی. نه اولفا، نه اوشاق، نه ده باشقا بیر یسی! منیم اوچون ان
دوغرو اولان یالنیز اولوم ایدی. بونا باخمایاراق، اوزومو اولدورمک
کیمی عاجیز دوروما دوشمک ایستمیردیم. بونلار منی تنز-گئج

اۆلدورمىكىدېلر. بئله داوام اندرسه، اۆز اۆلوموم ده هئىچ ده اوزاقدا
 دىيىلدى. دوشونوردوم كى، آتامى، اوچ عمىمى، قارداشىمى، آنامى،
 ايكي باجىمى بو فارس رثىمى اۆلدورويسه، نىيه من اۆز اليمله
 اۆزومو اۆلدورمىلىم كى؟!
 آرتىق ۱۰-جو آيىمى دا بو لعنتلىك بۆلمىدە كىچىرىدىم. اۈنجه اۆلدوغو
 كىمى، آغىر ايشىگىلەر داوام ائتمىدى! بىزىم دىمك اۆلار كى،
 يارىجان اۆلموشدو. آياقدا دورماق اوچون دوواردان توتماق
 زوروندايدىم. حىتى توالنتى گىزن زامان هر ايكي قۇلما گىرىدىلر!
 گۆزلىرىمىن ايشىغى بۆيوك اۆلچۈدە بىتمىشىدى! هاوا الماق اوچون
 گۆتۈرۈلدۈيۈم گۆنۈزلى خىطىن باجاسىنا بئله، باخا بىلمىردىم! ايكي ايل
 سۆرۈشۈرما، بىتمىمىن مىللى سۆيۈشلر، تورك اۆلدوغوم اوچون ايكي
 قات ازىنچ سانكى سۇنا ار مىشىدى! آنچاق، حلە دە تىك آدملىق كامئرادا
 ساخلاندىم و كىمىسە ايله گۆرۈش ايدىنىم يۇخ ايدى.
 ھىمىن سىز گۆنلرىن بىرىندە حامامدان سۇنرا، ئىنە آلىشىدىم
 پىللەلەردىن آشاغى قاتا ائندىرىلر! ھانسى اوتاغا گىدەجىمى ياخشى
 بىلىرىم. اما بو دفعە منى داھا بۆيوك و ايشىقلى سالونا گۆتۈردۈلر.
 منى بىر الكتىرىك جىھازلى صندلە اۆتۈرتۈلار. باشىما بومورو بىر
 مفتىل چىلگ يىرلىشىدىلر. باشىمدا ايسىتىلىك ھىستىمىيە باشلايدىم. ايلك
 باشدا هر ھانسى بىر آغرى، سانجى، آنورمال لىق يۇخ ايدى. بىر آز
 كىچىكىدن سۇنرا، ايكي دونيا آراسىندا گىندىپ-گىلمىيە باشلايدىم.
 قارشىدان سىلر دۈيۈردۈم. انىمىسامدىغىم يانىتلار وئىرىدىم!
 نە قدر زامان كىچىكىنى خايطىر لامىردىم. سو-فىلان اىچمىمە رىغىن،
 ياندىرىپ-ياخان چىشە ياخالانمىشىدىم. گۆزۈمۈ آچاركن، اۆزۈمۈ داھا
 ايشىقلى بىندە بولدىم! اوتاغىن ساغ بوجاغىندا دىمىر مفتىل قىسىدە آز
 ايشىقلى بىر لامپا يانىردى. سۆل طرفدە اۆتۈراق توالنتى وار ايدى.
 توالنتىن اوستۈندە كىچىك بىر سو كرانى لىگىنلە دوروردو! منىم اوچون
 بو، ۲ ايلىن ان بۆيوك شانسى سايىلىرىدى. چىشىمى ائندىن سۇنرا،
 باشىما گىلنلرى انىمىساماغا باشلايدىم. سادجە قۇلۇمدان بىر اىينە
 وورولماسىنى و فىرلانان باشىمى خايطىر لايى بىلدىم!

يېنە محكمە، يېنە سوچلاما!

- قاضى: سىن چوخلو ايتىپھام آلتىنداسان. بو محكمە كىسكىندىر. وئىزىلەن جۇكمىلەر غىنىنى زاماندىن قوھىيە مېنىجىكىدۇر. بوردا وئىزىلەن ايفادىلەر رىسمى سايىلىر. سۇرغۇلارنى نە قدر دوزگون جاوابلارسان، بىر او قدر آلاچاق جزان آزالار! ايلك اۇنچە آنلات گۇرك "لادران ژۇرنىكوو" كىمدىر؟ سىنىلە ھارالاردا گۇرۇشردى؟
- بو آدمى ۱۹۵۵-جى ايلدە اۇلقا ايلە سوونت بۇيوك ائلچى لىگىنە گىتدىگىم زامان تانىدىم. او، اۇلقانى ايجە رى آلدى، مەنى ايسە بايىرا آتدى! اۇلقانى گىرى آلماق اوچون دۇرد گون قاپپىدان ايرىلمايدىم. ۴-جو گون مەنمىلە گۇرۇشمە كى قبول آتتى. او، اۇلقانىن باكى يا گىتدىگىنى دىدى و مەن اۇندىن بىر مەكتوب وئىردى! بوندىن علاوہ اۇز كارتىنى دا مەن وئىردى. كارتىن اوزرىندە آدى و تەلفون نۇمرىسى قىندى اندىلمىشىدى. آلتى آى سۇنرا گىلىب اۇلقادان مەكتوب اۇلارسا، آلا بىلەجىگىمى سۇيلىدى. مەن دە آلتى آى سۇنرا اۇلقادان خىر آلماق اوچون سىفىرلىيە گىتتىم. آنچاق اۇلقادان خىر يۇخ ايدى. يېنە آلتى آى سۇنرا گىندىب لادران ژۇرنىكوولا گۇرۇشردوم. داھا سۇنرالار اۇلقادان اومىدىمى كىسكىدىن سۇنرا، بىر داھا لادان چىرنىكوو گۇرۇمەيدىم!
- سىن كىتىرىك اعتراف جىھازىنا باغلاناركن، بو شىخسىلە ان آزىندان ۵۰ دىفە گۇرۇشردويونو اعتراف ائتمىسەن! دۇغۇدور؟
- مەن بو آدمى سادجە ۳ كرە گۇرۇشمە! يالان دىيىرم سە، قوران چارپىسەن مەنى! حەتتى سۇن دىفە كى گۇرۇشوموزدە، روس عىسكرىنەن لىندە اۇلان اوتوماتىن مەنمىلە اۇلماسىنى دىلەيىردىم. چونكى بو ماموردان نىفرت ائدىردىم. اۇنو اوتوماتلا دلىك- دىشىك ائتمەك ايسەيىردىم. او، مەنمىلە بوتون عايىلە مەن اۇلومونە، خانىم و دۇغۇلمامىش اوشاغىمەن مەن قوپماسىنا نەن اۇلان جىنايتكار بىر روسدور! ايكى ايلدىر ان آغىر ازىنچ آلتىندا اىنلىمەك، سىز لاياراق بونو دىيىرم! كىمسە مەن اىنانماق ايسەيىر. نەن مەنى بو گونە سالىلار؟ ھانسى گوناھى ايشلە مەشم آخى؟
- بىرىنچى گون دىدىگىمى بو گون دە دىيىرم. دىلەم-دىلەم اۇلسام بىلە،

- دئیجهک باشقا سۆزوم بۇخدور! جناب قاضی، ۲ ایل تک کابینلی
تورمهده ایت کیمی بۇیوندوروقلو قالمیشام! حنیواندان داه
اسکیک دوشدویوم گونلرده مین کره اولوم دیله میثم! سیز،
اؤزونوزو بیر آنلیغینا منیم بئریمه قویون! کئشکه ایینه اوجو بویدا
سوچوم اولسایدی! تورک اولدوغومو سئویرم! وطهنیم
آزربایجانیمی جانیمدان آرتیق سئویرم! میلی کیملیگیمه جانیمی
بنله، وئره رم! اگر کی، تورک و آذربایجانلی اولدوغوم اوجون
سوچلو ساییلیرام، اعدام حؤکمو وئرین، جناب قاضی!
- قاضی: بونلاری سنین سون موذافیعه ن کیمی گۆزدن
کئچیرمگم. سن، خیانت اوزوندن اعدام اولموش چاوش
قولامعلی درویشلونون یاخین دوستو و امکداشی سان! اونونلا
۱۹۵۲-جی ایل آنتی-شاه حرکتیندا اولموسان. بیرلیکده قانونسوز
بیغوالاردا شاهنشاهی نظاما قارشى اورتاقلیق ائتمیس. تعقیب
آلتینا دوشموسن، گیزلی یاشامیسان، عدالت محکمه‌سینین
قارشیسیندا بونلاری نئجه داناچاقسان؟ بو ایشلریندن پشیمانلیق
دویرسانمی؟ شاهنشاه آریامهره صداقتینی دیله گتیرمک
ایسته‌ییرسنمی؟
- جناب قاضی قولامی نه سوچ اوستونده اعدام ائتدینیز؟ (دونی
باشیما دولانیردی. بیر آن اورگیمین دایانماسینی، داه نفس چکه
بیلمه‌دیگیمی حیسنئدیم. گۆزلریم بومولدو و بئره بیخیلیدیغیمی
بیلدیم!)

من میلتیمین قاتیلی اولان شاه نئجه وفالی اولای بیلردیم؟ او، فاشیستلیکده
جینایتکار آتاسینین ال-قولونو دالدان باغلامیشدی! عزیز قولام هانسی
گوناهینا گۆره اعدام اولوندو ویا ایشکنجه آلتیندا اولدورولدو؟ تبریزدن
سورگونه، سورگوندن اولومه! بو آنجاق تورکه قارشى فارس نیفرتیندن
دوغان بیر پروژهدیر!

عزیز قارداشیم قولام! منیم کاظمخان داشلی قولامیم! هله ده سنین
کؤورک و ایگیس سسین قولایغیمدا سسلنیر کی، دئدین:
"آرخادان گلن کورد قورشونو آتامی بئردن قالخماز ائندی! ایفلیج آتامی،
آری ساواشدا شهید دوشموش ۱۸ یاشلی بیر گلین قیزلا انولندیردیلر.
گول چؤهره آدلی او قیز گلین، بیر اوغلان دوغدو! او اوغلان منم! آنام

۲۲ باشیندا قان قوساراق اۆلدو! او اۆلورکن منیم ۳ باشیم
اۆلموشدو!... بېننیده کورد قورشونو اۆلان آتاملا بیر نئچه ایل
باشادیم!... او اۆلن گون تک باشیما اۆتوروب بوتون گولمک پاییمی بیر
بۇرده گۆلدوم!..."

قولام دا بئله گئنتدی. او دا، ایچیمیزدن اۆلان بیر ساتقی نین دوشمنه هدییه
سی اۆلدى! آخ... بیر میلّتين ایچینه اۆزگهلیک وېروسو دوشونجه، نەلر
اۆلور، نەلر! بېلمەدیگیمیز داها نئچه-نئچه منم ایگیدلرین یحیا کیمی
ساتقینلار قوربان گئتمەسی وار اورتادا!؟ بیر میلّتين کوله لشمەسیله
بئله وېروسلارین دا آرتماسی دورماق بېلمیر. وای بیزدن سۇنرا
گئلرین حالینا! تورک اولوسونون ایچینه خیانت وېروسو گېرمیش وای
بیزلره! یحیالارین هر گون آرتماسیلا البته کی، عیرقچی دوشمنین
دېیرمانی تورک میلّتینی قیتیر-قیتیر دارتاراق یۇخ اندەجکدیر! آلتیمیش
نفری تېریزدن، سککیزی ایسه تئهراندان، توپلام ۶۸ نفرلیک سورگون
کاروانیندان ایفلیج اۆلموش مندن و بېلمەدیگیم بیر نئچه سیندن کیمسه
قالمامیشدی. کنشکه اۆلغا دا یاشامیش اۆلسا ایدی!
الویدا قارداشیم، الویدا کۆز آلتیندا اینتقام گونونو گۆزلەین آلولو
قولامیم!

سۇل بېلگیمدن خسته خانا یاتاغینا باغلانمیش دورودما پنجرەدن اۆتاغا
ساچان گونشین ایزینه اویموشدوم. ایکی ایلدن سۇنرا بیر پنجرەلی اۇتاق
گۆروردوم. قولوما سئروم سیستئمی باغلانمیشدی. اوزون زامانندان
سۇنرا بیر خانیم گۆروردوم. او، آغ اۆرپکلی بیر ملاییکه کیمی گۆزل،
بوی-بوخونلو، بیر آز اتلی-جانلی، اۆتوز-قیرخ یاشلاریندا خانیم ایدی!
اورگیمه سو سېپیلردی! چونکی ایکی ایلدن سۇنرا چنشدیلی حنیواندان
فرقلی اۆلاراق، بیر قادین گۆروردوم! ایکی ایل ازینج، آچاقلیق،
چیرکین لیکدن سۇنرا باشیمین اوستونده شفقت الی گۆروردوم! ایلک
اۆنجه نه دۇدیگینی قولاقلاریم آلماسا دا، گئت-گئنه انشیتمه گوجومو
توپارلادیم:

- منی انشیدیرسن؟ منی دویورسانمی؟ من طب باجیسی یام!
- سیبیزی انشیدیرم! من هار دایام؟
- سیز زینداندان دئیسینیز.

- سیز اوچ گوندور بور ادا سینیز! طعیفه میسینیز! دئییه بیلرم کی، بدنینیزده قان دولاشیمی یوخدور. سیزین چوخ بویوک دیرنجینیز وار! سیزی حیاتا دؤنده رن دانیلماز بیر مؤعجیزه اولمالی! بورایا گتیریلنده، اورگینیز چوخ آز سایدا آتیردی! بدنینیز یاشاماغی پروتست انتمیشدی! لاکین، سیز ایندی گؤزلرینیزی آچیبسینیز! بو چوخ سئویندیر یجیدیر. منیم سیزینله دانیشما حاقیم یوخدور. اوتاغین آرخاسیندا ایکی پولیس، بیر ده مأمور وار. بللی کی، چوخ اؤنملی بیر یسی اولمالی سینیز! منیمله دانیشدیغینی کیمسه بیلیمسین! یوخسا منی ایشدن آتارلار!
- بوووخ! بیلملر. آرخاییین اوللل!

اؤن گوندن سؤنرا، منی یئنین ائوین زیندانینا قایتاردیلار. یئنه ۲۰۹-جو بۆلمه، یئنه تک اؤدا! آنجاق، بو دفعه یئریم تمیز ایدی. هر گون آچیق هاوایا چیخیردیم. ازینچ یوخ ایدی. ۳۵-ه یئنن چکیم، ۴۰-قالمیشدی! منیمله اؤنجه لرده اولدوغو کیمی، حیوانجاسینا داورانمیردیلار! بو ایشین ایچینده کسین بیر ایش وار دئییه، دوشونوردوم! سوچسوز اولدوغومو بیلیرمی؟ اگر بئله دیرسه، بس نییه بوراخمیرلار؟ یا دا نییه نورمال زیندانا وئرمیرلر؟ منی نییه بو جهنمه ساخلاییرلار؟ گونلریم بئله سورغو-سواللار لا کئچیردی!

بیر آیدان سؤنرا منی یئنین الکتریک اوتاغینا گؤتوردولر! یئنه باشیما جیهاز قوشدولار، یئنه داماریمدان ایینه ووردولار، یئنه بئینیمین اولوب-قالانینی بوشالتماغا باشلادیلار. یئنه گوزومو آچیب، یاتاغیمدا اوز اناقلی گوردوم اوزومو!

بئش-اؤن گون سؤنرا بیر داها قاضی قارشیسینا چیخدیم. محکمه اؤن دقیقه سوردوم- سورمه دیمی؟ اؤنو بیلمه دیم. آنجاق دونانین بلکه ده، ان قیسا محکمه سی منیم آدیما یازیلیبمیش! قاضی الینده کی قلمیله اوینارکن، منه اوز توتدو:

- جوانشیر عادللی سربابی ۵۳ یاشلی، ایران وطنداشی! سنین محکمه ن باغینلیق اوزوندن یاریمجیق قالمیشدی! سن، بیر چوخ سوچدان آزاد اولونورسان! آنجاق، ۱۷ ایل اؤنجه علیا حضرت شاهنشاه قارشلی فیتنه لرده اکتیو اولدوغون اوجون ۵ ایل آزادلیقدان محروم

اؤلما حؤکمو آلیرسان! بو مدّت قصر و ائوین حبسخانالاریندا
اۆلدوغون دا حؤکمون ایچینده ساییلیر! لاکین، سنه وئریلهجک
تۆوبه بلگهسینین ایمضالانماسی حالدا، قالان حبس گونلرین
شاهنشاه آریامهر طرفیندن باغیشلاناجاقدير! محکمه
بیتمیشدير!!!

سککیز یوز گون ساواکین ازینجی آلتیندا، سککیز یوز کره اۆلوب
دیریلندن سؤنرا سوچسوزسان!!!
یالتاقلیق پایی ینمکن بویون آلتی "قویروغو"، آز قالا کؤکسونده ک
سالانان دونقوز حاکیمین "تۆوبه" سؤزو باغیریمین اوجونو قازیردی!

باغیر-چاغیر هار اییمی کیمسه دویموردو. آجلیق آکسییاسی کئچیرمک
ایستهديم. سؤنرا دوشوندوم کی، بونو دا کیمسلره چاتدیرا بیلیمهجگم!
چوخ دوشوندوم! سؤندا بیر قرارا واردیم: "۲ ایل ۳ آي آدمایقدان
چیخاندان سؤنرا اخلاقدان دا پوزولاراق میللی کیملیگیم، تورکلوگوم،
معنویاتیما، اینسانلیغیما، اؤزگورلوک حاقیما، وطنیم آذربایجانا دشمن
بیچیلن قاتیل فاشیزمین آیاقلارینا دوشهجک عفو دیلیهجگم!؟ جوانشیر!
سن بیر دری، بیر سوموکله بو سیستئمی دیز چؤکدوردون. دؤغرو کی،
سوچسوز اینلهدین، باغیردین، باییلدین، آنجاق یوخ سؤزونو تک باشینا
قودساللاشدیراراق، یاراقلی بیر سیستئمین قارشیسینا باشی اوجا
چیخدین! سن، اؤزگورلوک هئیکهلینی اؤز اینله یاراتدین! بو رنژیم
سنین اینانجینی سیندیرماق ایستهیردی. ساواش مئیدانی ینئیدن سولانیر.
هایدی، جوانشیر! تورک اوغلو تورک اۆلدوغونو ایثباتلا! کیمسهیه
دئییل، سادجه اؤزون، بنینین، اورگینه ایثباتلا تورک اۆلدوغونو! اؤل،
آما ایلمله! قوی اولوم سنین آياغینا گلکسین! سن اولومون آياغینا
دوشمه!"

(۱۹۷۰-۷۲) کرج قیزیل حصار دوستاغی!

۷۰-جی ایللین پاییزیندا ینئی دوستاق، ینئی چئوره اؤیکوم باشلادی.
منی

دمیر پنجرملی زیندان ماشینییلا کرجین قیزیل حصار دوستاغینا
آپاردیلار.

آپارمادان اونجه، بؤلمه رئیس منی اوتاغینا چاغیردی:

- جوانشیر! سنی بورادان ائوینه-ایشیگینه گؤندریمک ایستردیم.
آنجاقل ایندلی لیغین اوزوندن ۲ ایل یاریم دا محبسه قالا جاقسان!
بونو سن اوزون ایستدین. بیز، الیمیزدن گلن مرحمتی سنه
انتدیک. لاکین، سن مرحمت بیلمز بیر تورک کیمی، بیزه خیال
قیریق لیغی یاشاتدین! بو گوندن سونرا سنی کرجه وئرمجیک.
اوزونو یاخشى آپارسان، خئیریلی اولار. یوخسا ترسینی
گوررسن! مندن بیر ایستگین وارمی؟
- یوخ، ساغولون، سیز الینیزدن گلەنى انتدینیز. بوندان سونرا،
باشقالاری انتسین!
- یئنه دانقازلیق اندیرسن! آدام اول! آدم! تورک بازلیق بسدی! منیم
سنه اورگیم یانیر! سنه بیر نچه اوید وئرمک ایستردیم،
قولاقلارینی آچ دینله!
- قیزیل حصاردا داها چوخ توپلوم انگللی ساخلانیر. اورادا اولان
توتوقلو بیر کسیم وار. اولار، بیر میثقال توزدان اوترو منی بئله،
ساتارلار! اولارین چوخو زیندان مأمورلارینین جاسوس
لاریدیر. قالان توتوقلو زامانی سس سیز-سمیر سیز کئچیر.
یوخسا، هر بیر راپور اوزوندن بیر گوندن آلتیمیش بیر گونهءک
توتوقلو گونلرین آرتار! قوزو کیمین ساکیت اول دا، قالان جزانی
چک بیتیر! آنلادینمی؟
- آنلادیم! چوخ گوزل آنلادیم!

قیزیل حصار حبس خاناسینین سککیزینجی بؤلومونده یئرلشن ۱۲

کیشیلیک بیر سالوندا ان سون پاتاغیندا اوزانئب، گؤک تانریمالا

دانیشیردیم! حسن آدلی ۱۸ یاشلی توتساق داش منی چاغیراراق:

- جوانشیر آغا، گل بیزیمله سوفرمده اوتور! سن اولمایینجا، یئمک
بوغازیمیزدان کئچمیر. بویور گل، آغساقال! بیز آرامیزدا هر
شئی پایلاشاریق، پولوموزو، پالتاریمیزی، یئمگیمیزی بئله! بیز
بوردا آرتیق بیر عاییله ساییلیریق! الله هامینی قورتارسین. سنی
ده قورتارسین!

گونلر-ایلار چوخ تنز گلیب کنجیردی. باریندیغیم قوغوشدا ۴ ایل حبس جزاسی الیش عزت آغا ادلی بیر دوستاقداشلا داها چوخ آنلاشیردیق. او، قوغوشون آغساققالی ساییلیردی. یاشی ۱۸-دن ۵۰-ه قدر اولان بوتون قوغوشداشلار، عزت آغانین سایغیسینی بیر آن بئله، اسکیک توتموردولار. اونون هر سوزو سئویله مرک دینله نیلیر و حیاتا کنجیردی. عزت آغا، دؤغرودان دا گؤزل اینسان ایدی. تکجه باریندیغیمیز قوغوش دئییل، باشقا قوغوشدان اولانلار دا، اونون حورمتینی ساخلا بیر دیلار. هر هفته گؤروشه گلینی وار ایدی. اونو گورمهیه گلنلرین هامیسینین الی دولو اولوردو. انله گونلر اولوردو کی، گلن ات، تویوق، چورک و دادلیلارین آرتیغی باشقا قوغوشلار داغیدیلیردی. اوزونون دندیگینه گوره، حوسنین قولوخان ایلخانی طایفاسیندان ایدی. او، تورکجهنی چوخ گؤزل بیلیردی. حتی منیمله فارسجا دئییل، تورکجه دانیشیردی. اونون دندیگینه گوره، یاشادیغی بولگه لرده چوخ قاشقای دوستو اولموشدو. بو اوزدن، تورکجهنی گؤزل بیلیردی. اونون لورجایا درین باغللیغی منیم ماراغیمی چکیردی. آنجا، تورکجهنی ده چوخ سئودیگینی دیله گتیرمکن چکینمیردی. منیم بیر آز لکجه بیلدیگیمدن ده خوشلانیردی. چونکی لک ایله لورجانین یاخینلیغی چوخ ایدی. عزت آغانین منه اولان یاخین حبسی، اوتاقدان اولان هر کسه یانسیردی. اما بوندان داها چوخ باشیمدان کچن ایکی ایلیک اولایلارین تاثیر بویوک گورونوردو!

بیزیم قوغوشوموزدا اولان اینسانلارین ایچینده بیرجه باش بلامی اولاجاق بیریسینی گورموردوم. هامیسی باشلارینی آشاغی سالیب، توتوقلو سوره جلرینی یاشاییر دیلار. سوز سوز کی، عزت آغانین دا بو امین-امانلیقدا بویوک رولو دانیلماز ایدی. او، بیر آتا کیمی، اوزللیکله، گنجلرین قانونلار دایالی داورانیشلارینی بیر آن بئله گوزدن قاجیرمیردی. آرایا گیرن ان کیچیک انگلی یئرینده اولنمیردی. قوغوشدا اولان دورد تورک گنجین ایکسی تیجارت، بیری آتاسینین ارثیله باغلی، بیری ایسه بانک سویغونچولو غو ایله باغلی حبس خانایا دوشموشدولر.

اٲوین زیندانیندا آلدیغیم درسی هئچ اونوتموردوم. داوالی ایشلردن بوتونلوكله اوز اقدا قالمیشدیم. ساکیتجه حبس گونلریمین بیتمه‌سینی گۆزله‌ییردیم. بو حبس‌خانادا حیات سو کیمی آخیب گئدیردی. نوروز بایرامینا آز قالا حبس‌خانانین مرکزی قرارگاهیندان منی چاغیردی‌لار:

- باش رئیس: جوانشیر، سنی باش کوماندان شاهنشاه آریام‌نهرین عفوئی توتمودشور. بو دوستاقدا اولدوغون سورجده اوزونو یاخشی آپاردیغینا، زیندان قانونلارینا رعایت انتدیگینه، دؤغرو یولاً دوشدوبونه، اوتاق دوستلارینلا اویوم ساغلا‌دیغینا گۆره، نوروز بایرامینین بیرینده آزاد اولاجاقسان. اوغور اولسون!

عۆمرومون ۳ ایل ۸ آیی دا بئله گئچدی. آما کیمسه نییه توتولدو غومو، نییه فارس رئژیمینین ان آغیر ایشگنجلرینه معروض قالدیغیمی بئله، سوروشمادی! ذاتن بونا دا احتیاج قالمامیشدی! چونکی بو بؤیوک دونیادا پاپا-یالنیز، کیمسه‌سیز، وطنسیز قالمیشدیم! هارا گئدیم، کیمه گئدیم! ۵۳ یاشیندا حیاتدان اوسانمیش بیر اینسانی کیم سایار کی؟ دؤرد ایله یاخین بیر زامان ایچینده بیر نفر اولسون، گۆروشومه گلمه‌دی! حتّی، بیر مکتوب بئله آلمادیم! مقّیشین "کیمین وار؟" سورغوسونا جاوانیم "کیمسم قالمادی، هر کس اولو! بو دونیادا گۆرمک ایسته‌دیگیم کیمسم یوخ آرتیق!" اولوردو. میلّتینه، تورپاغینا سئوگیسینی جانی ایله، قانی ایله وئرن بیر اینسان، نّجه یالنیز، کیمسه‌سیز، وطنسیز قالا بیلر کی؟

بوخوولانمیش آیقلاریم اوزومدن بیر آددیم گئریده قالاراق، بلیرسیز بیره چکیلیردی. اوچ ایل سککیز آیدان سؤنرا گولناز باجینین اٲوینه ساری یۆللاندیم. پالتاریم اینیمدن تۆکولوردو. حتّی باشماقلاریم بئله، آیاغیمدان چیخیردی. گلیب-گئندلر، منه باخیب گولومسور دولر! آلاهدان، سؤن آلدیغیم آیللق ماعاشیمی اوزومه قایتارمیشدی‌لار. بو اوزدن، بیر کره پالتار دوکانینا گیریپ اویغون گئنییم آماغی دوشونسم ده، گولناز باجینین اٲوینده اولان پالتارلاری کیچیلده‌رک ایستیفاده ائتمه‌یه اوستونلوك وئردیم! قیزیل حصار دوستاغیندان چیخان گونون

آخسامی تئهرانا واردیم. سیخینتیلی، پوزونتولو، قورخولو، مافی
 قوخولو، تورک اولوسونون یئر اوزوندن سیلینمه‌سینه آند ایچمیش
 پانفارسیزمین آنا تورپاق قیلدیغی تئهران! تورک اولوسومون آخار
 بولاغینی باتاقلیغا چئویرن چیرکین تئهران!
 گولناز باجینین یاشادیغی کوچه باشیندا یئنی آچمیش شیرنیچی دن بیر
 قوتو باخلاوا آلیب، ائوین یئرلشدیگی کوچه‌یه گیردیم. الکتریک کابلوسو
 اوستونده جیگ-جیگ سالان بیر سرجه، منی اوزاق خولالارا
 دالدیردی. «سرجه ایله بیرلیکده گولناز خانیمین ائویندن قالخان
 یوزلرجه چالیقوشونون خور نغمه‌سی خسته روحومو اوخشادی. سسلر،
 داماریمدا سیسقالاشان قانیمی قلیانا گئیردی. بیر آن ایچینده، باغریمی
 عوصیانا گئیرن دلی کولکلرین یئرینی دان یئلینین سرین اسیتتییسی
 آلدی. ایللرجه سسلرینه حسرت قالدیغیم چالیقوشلاریمی قارشیدما
 گۆردوم. ایلک سیرادا "اؤلغا-جوانشیر" دایانماقلا، تنلرینده اینجی
 دامجی، دیمدیکلرینده زئیتون دالی یوزلرجه چالیقوشو، "خوش گلدین
 جوانشیر!" نغمه‌سینی اوخویوردولار! بو آنین گونلرله، آیلارلا
 سورمه‌سینی ایسته‌میردیم! گۆزوم چالیقوشلاریمدان باشقا هئچ نئی
 گۆرموردو! بونا مؤحتاج ایدیم! چونکی بئله سئوگینی حاق ائتمیشدیم!
 بو گۆزلیک، بو اولولولوک، منیم حاقیم ایدی! اینسانلار منی اونوتسا دا،
 چالیقوشلاریم بولومو دؤرد گۆزله گۆزله‌میر میشلر!«
 دیله‌دیگیم آنلار ایچینده قاپینی دؤدوم! قاپینین یانیندا یئرلشدیر یلمیش بیر
 باجادان فارس دیلینده یانیت گلدی:

- بویورونوز، کیمدیر؟
- سیز کیمسینیز؟ منم جوانشیر!
- باغیشلایین کیمسینیز؟ آغا مسعودو ایسته‌میر سیز ائوده دئییلر.
- آخشام انوه گله‌جکلر.
- بوراسی گولناز خانیمین ائوی دئییلمی؟
- آهان، باشا دوشدوم! او، ایکی ایل اؤنجه دونیاسینی دئیشدی. بیز
 بورانی آلمیشیق! آلو... آلو... آلو...! آغا گئتدینیزمی؟ تانری
 روحونو باغیشلا سین! سیزین خبرینیز یوخمو! آلو... آلو... آلو...!

- عباس آباد بازارینین قارشیسیندا اولان مسجدین حیطینده اوتوروب،
مینارمندن گلن اذان سسینی دینلیمیردیم. سس قولایغما خوش گلیر،
روحومو قیدیقلایردی! حیطین ساغ طرفینده ال-اوزونو یویوب،
قوللاری چیرمالی نامازا گئدنلره باخیردیم. هر کس یانیندا اولان اینسانا
سالام وئرمرک، آياق قابیسینی رفلره دوزوب مسجدین ایچینه
گیریردی. بو آندا بیر اورتا یاشلی کیشی منه یاخینلاشدی:
- سالام علئیکوم قارداش! گورونور کی، چوخ یورقونسان! ائله بیل
کی، بیراز دا خسته سن؟ پیس چیخماسا سوروشا بیلرم کی،
هاردان گلیبس؟
 - علئیکوم سالام! هه، دؤغرو دو قارداش، بیراز یورقونام!
دینجهلیرم! سارابلی یام، آزر بایجانان گلیرم! بورادا اوتورماق
اولارمی؟
 - (تورکجه دانیشماغا باشلایر.) خوش گلیمسن قارداش! آلاهین
مکانیندا یاساق اولماز! چوخ دوز یئری سئچیسن. بوراسی آلاهین
اؤیدیر. هامینین ان سون سیغیناجاغی یئردیر! داریخانلارین،
کیمسه سیزلرین، یوخسوللارین، ائوسیزلرین ان سون اومید
اؤیدیر. من بورانین خادیمی یم! منیم ده، بو دونیادا کیمسم
یوخدور! سون اولاراق خانیمیمی اینیردیم. بیر بالاجا ائویم وار
ایدی. اؤنو دا ایکی اوغلو اراسیندا بۆلوم، بورایا یئرلشدیم.
ایندی ناماز اوچون قالخمالییام! سن نامازینی قیلیميسانمی؟ یوخسا
بیرلیکده قیلاق!
 - آلاه قبول ائتسین! من بیر باشقا یئره گئتمهلی یم. بورالارا یولوم
دوشرسه، سنی گورمهیه گهلم. منیم آدیم جوانشیردی. بس سنین
آدین؟
 - منه بایات فاتحه دئیرلر! اولولرین فاتحه سینی اوخویارام. نه
زaman گلسن، باشیم-گوزوم اوسته!
- یورغون ایدیم، آياقلاریم یئرده سورونوردو. بو قیلیفدا آغا سلیمین عایيله
سینین گوزونه گورونمک ایستیمیردیم! بیر یاندان پولسوزلوق، بیر
یاندان گولناز خانیمین رحمته گئتمه سی، بیر یاندان ایسه، اولان-قالان
پارچالتار و نسنهلریمین یوخا چیخماسی یوخسوللو غومو زیرویه
یئرلشدیر میشدی. آرتیق، کیمسه بی، حتی چالیقوشلاریمی بئله،

دوشونمز اولموشدوم! اوشاقلارین دورومو ایلگیمی چکیردی. آنجاق، قالخیب دا آراما گوجوم قالمامیشدی! نه گندهجک، نه ده قالاچاق یئریم یوخ ایدی! بو یاشیمدا یاریمجان اینسان اولموشدوم. چالیشماق ایسته سم ده، ایشه آلیناجاغیمایا ایتیمیردیم. تناترا دونهجک دورومدا دا دئییلدیم. تبریزه دونه گئی ایسته سم ده، الی-قولو ساللاق اورادا نه انده بیلرم فیکری قارشیمی کسیردی. اولقایا گلینجه، قارنی بوروندا سون اغلار باخیشلاری قارا دنهرم کیمی گوزومون اؤنونه تیکیلیردی. اؤنون بیر آندا تۆز کیمی گوزومدن ایتیمه سیندن ایگیرمی ایل کئچسه ده، باغریمین باشینی یاندیران کوزو سونمک ایسته میر! حله ده اولقانی دلجه سینه سئودیکیمی بوتون جانیملا، روحوملا حیسنیدیریم! اولقانی اورگیمدن سیلمک اوچون ایللرجه اوزومله ووروشسام دا او غورسوز اولدوغومو قبول ائتمیشدیم. من، اولقانی عشقیله، ان آغیر ازینجاری یینمیشدیم. بو اوزدن، اولقانی سئومگی، یاشاماغی سئومک کیمی منیمسه میشدیم آرتیق! قیزیل حصار دوستاغیندا اورگیمین اوستونده قازدیردیغیم "اولقانی سئومک یاساق، یاساق، یاساق!" سوزو، ابدی سئوگینین بیر اؤرنگی کیمی سئوگیلی سیندن اوزاق دوشن هر کسین ازیری اولموشدو! آرتیق قبول ائتمیشدیم کی، بو سئودانین بیئتیب-بیتمه مہسی منیم الیمده دئییل. من بیر قوتسال دلی لیک یولونون یولچوسو اولموشدوم. سئودا یولوندا اولمگین سیررینی دیرمنینجه آنلاییردیم. بو اوزدن، اولقادران اؤترو اولمک دئییل، اولومجول یاشاما آلیشمیشدیم! الیمده-اوووجومدا ساخلا دیغیم جاببار عمینین آنیلاری دا، گولناز باجینین ائوینده قالمیشدی! او قارالامالارین میلّت مالی اولدوغونو دوشونورکن یئرینه یئنی بلمه میش بؤیوک بیر بورجدان ویجدانیم سیزلاییردی!

تئهرانین باهار هاواسی یای هاواسی کیمی ایستی ایدی. بو اوزدن من ده، بوزلرله ائوسیز کیمی "پارک شهر" ده گنجهلیمیردیم! بو پارک تئهرانین تام مرکزینده یئرلشدیگینه گؤره، هم گنّیش-گلّیش یولو ساییلیردی، هم ده کوتله نین آیلنجه مرکزی حساب اولوردو. منیم بیر چوخ گونلریم بورالاردا کئچدیگینه گؤره، اوزومدن داها کؤهنه ساکینلرله تانیش اولما ایمکانیم اولوردو! آرتیق اوزوم کیمی بیر چوخ یازیقارلا قارا گنجهلری پایلاشیردیم!

یاواش-یاواش جیبیمده اولان پوللار آزالیردی. اوچ-بئش گوندن سونرا دورومومون نجه اولاجاغینی بیلیمیردیم. من ده "گوندوز دیلنجی، گنجه "سنگلک" چیلره قاتیلجاغام! بو دوشونجه، دئمک اولار کی، بوتون دردلریمی اونوتدورموشدو. باشی اوچا یاشاماق یولوندا بوتون عومرونو وئرن، اینسانلیغینی ایتیرمهین جوانشیره نه گلیردی؟ یوخ! من جوانشیرمسه، اونون کیمی اولماغیم گرکیردی! بو اوزدن آراجیق ایش اولسا بئله، تاپمام گرک ایدی.

فریدن شهریندن اولان آغا حسنلو آدلی امکلی تورک اویرتمنله داهای چوخ زامان کنچیریردیم. او، منیم حیاتیتم حاقدا اویرنمیشدی. گنجهلری پارکدا یاتماغیمدان چوخ راحتسیر اولوردو. بیر نجه کره منی ائوینه دعوت اندسه ده، ایستگینی کیبار جاسینا رد ائتمیشدیم. او، هر زامان منی اومودوار اولماغا چاغیریردی. بیر گون منی باشقالارینین یانیندان اوزاقلادیر اراق دئدی:

- آغا، گل گندک ایکی شیش جیگر-بویرک یئیه ک. چوخ داریخدیم بو لامذهب جیگرین قوخوسونا!
- ساغول بئی، سن گئت، منیم مئیلیم یوخدور!
- (اوزونده گولومسمه) گل گندک! سنه یالان یاراشمیر. ایکیمیز ده دئو کیمی آجیق! اینانمیرسان یئینده باخاریق! بیر ده سنه چوخ اؤنملی بیر سوزوم وار! بو آوارالار بیلیمه سین!

جیگرین قوخوسو دؤغرودان دا آداما "گل-گل" دئییردی. تبریزده اولارکن، منیم ان سئودیکیم یئمکلردن بیرى ده "جیز-بیز" ایدی. بونون دا بئری "گجیل قاپیسی" ساییلیردی. هر جومعه گونو تبریز دانیشساراییندان اولان اوخولداشلاریملا بیرلیکده جیز-بیز، جیگر، باغیرساق یئمک اوچون گجیل قاپیسینا دؤغرو گئندر دیک! آرتیق ایندی او دوستلاریمین چوخو یوخدور. او دوستلاریمین بیر چوخو فیرقه حاکیمیتی نین چؤکوشوندن درحال سونرا اعدام اولوندولار!

قارشیمیزدا شیش جیگرلر، من ایسه کئچمیشلره دالمیشدیم کی:

- جوانشیر بئی سوپوتما! دادینی قاجیرما! بویور بئی!
- هه! کئچمیشلره دالمیشدیم. تبریزده ده بو یئمک چوخ سئولیر!
- ذاتن بورانین دا صاحیبی تبریزلیدیر. او دا سن یاشلاردا بیر یسیدیر. باشی آشاغی آدامدیر. گونو اؤز ایشبله کنچیر.

- كىمىسە قارىشماز! آنچاق، ماشاللاھى وار. بوراسى ھر ساعات بىلەدەر. دۇرد بىش ايشچىسى وار. آدى دا لوطى چىرندابى دىر!
- كىم! چىرندابى؟
- ھە، تانىرسانىمى؟!
- بو آد قولايغا تانىش گلىر.
- ايسىرسى تانىش اولارسا. او، بو ساعاىدا بوردا اولماز. دىل بىشىندا دوران اولدور. دۇنك اول ايشىمىزە. دۇدىم كى، سىنلە بىر شى دائىشاجام. امكىلى معاشى ايله اولدولانمىر. وئىلان گزىب سىران دولانماقدانسا، ھم دە اولىن گل-گىندىنى قارشىلاماق اوچون ارتىق بىر ايش اختارىردىم. و بو ايشى تاپدىم! بىر آمىرىكان شىركىتىدىر. معاشى دا ياخشىدىر. باشى اشاغى بىرىسىنى ايسىتىرلىر. بو ايشى منىم اولوم تاپمىشىدى. او، بو شىركىتدە دىلمانچ اولاراق چالىشىر. ايسىرسى منىم يۇرىمە سىن گىت. سىن ھم مىندىن يونگول سىن، ھم دە جاونسان. بىر دە منىم اولوم اوردا ايشلەيىر. مىن نىجە اولومون قارشىسىنا چاي قۇيا بىلىرم؟ اولاردا گىجە قالماغا يۇر دە وار. بىر دە گىجە قۇرۇقچوسو كىمى آيرىجا پول دا وئىرلىر. آنچاق، سىنىن اوچون بىراز يۇروجو اولايلىر. بونو دا دىنىم كى، شىركىت ساعاى ۴-دە تعطىل اولور. بو دا سىنىن اوچون گزىب دولانماق اوچون بىر فورستىدىر.
- آغا حسىلودان بورج آلدىغىم گۇى كوستىوم اىنىمدە، تىھرانىن شىمىران خىيانىندا بىشقاتلى مودىرن بىر بىنايا گىردىك. قاپىچى آغا حسىلو ايله مىنى رىسپوشونا يۇنلدى. سارى ساجلى، ائىلى كورك بىر خانىم قىز، بىزىم كىملىكلرىمىزى گۇزدىن كىچىرەك سىنىق فارسجا ايله آغا حسىلويلا اوز توتاراق "بىراز دۇزون لوطفا، اولغونوزا دىنىم". سۇنرا تىلفونو اىلنە آلاراق اىنگىلىزجە گلىدىگىمىزى خبر وئردى. تىرىزدە اولخودوم اىنگىلىس دىلىنى اونوتماق اوچون اىلمە اىمكان دوش كىمى اىنگىلىزجە ائىتىم كىتابلارنى قاجىرمازدىم. قىزىل حصار حبسخاناسى بو باخىمدان مىنە الوئىشلى اىمكان ياراتمىشىدى. دىمك اولار كى، تورمەدە بوتون گونلرىمى اىنگىلىز دىلىنىن اولرىمەسلىە كىچىرىردىم. تورمەنىن كىتابخاناسى بو باخىمدان منىم چوخ ايشىمە يارادى. آنچاق، بو گونەمك اىنگىلىزجەنى سىنماق اىمكانى تاپمىشىدىم. آغا حسىلونون اولو اولزونون تام ترسى اولاراق، بورنو يىللى، بىراز

- اؤزونو ایتیرمیش، انقویست بیرى کیمی داورانیردی. او، منیم بورادا
اؤلماغیمدان راحتسیز اۆلدوغونو، داورانیشی و سۆزلریله بللی
اندیردی! "نجه دئیرلر"، "اغانین مالی چبخار، نؤکرین جانی!" بو
"آغازده"نین ده داورانیشلاری اؤنو گۆستریردی:
- بیلیرسیز آغایه جوانشیر، منیم ایشیم چۆخ اؤنملی دیر!
آمئریکانلار بیزیم کیمی گئری قالان اینسان دئییللر. اؤنلارین بیزه
قارشى اوستونلوگو آغالیقلاریندان بللیدیر. من آتاما بیر شسلى-
مسلى بیریسینی دئمیشدیم. بونلار قیرخ یاشلاریندا بیرى لازیم.
هم ده، ان آزیندان فارسجانی یاخشى دانیشیب یازان اؤلمالی.
منجه، سیز باشقا بیر یئرده ایش آختارین! بورادا ایشلەمین بیرىسی
ان آزیندان اینگیلیزجه "بلی، بلی قوربان، سیز بؤیوکسونوز،
حتمن قوربان، باش اوستونه قوربان" کیمی سۆزلری اذیر
اؤلمالیدیر!
 - اؤغولم، بئله دانیشما! آغا جوانشیر منیم خواهشیم ایله بوردادیر!
من بو سۆزلرله تحقیر اۆلورام! بیز بورایا گلەمدن سنه دئدیم. سن
ده قبول ائتدین! بیر ده، چای وئرمک اوچون بو قدر آچالماق
گرکدیرمی؟
 - بابا من سیزدن آیین-باشلى بیریسینی، ان آزیندان آمئریکالیلار
لاییق بیریسینی ایسته میشدیم!
 - حسنلو بئی: جوانشیر بئی منی باغیشلا! من بو اؤغلانین بئله
آچاق اؤلماسینی هیچ بیلەمە میشدیم. بو منیم اؤغولم اؤلا بیلمز! بو
منیم باشیمی یئره دیکدی! سیز بو تحقیرلری اؤزونوزە آلمایین!
بونلار یالنیز منە اۆلان سؤیوشلردیر.
 - من: جناب حسنلو، ایندینین گنجلری بئلهدیر. تک سیزین اؤغول
دئییل! بیر ده سیزین اؤغلونوز منی اؤزونە یاخیشدیرا بیلیمیر.
حاققیدیر بلکه، لوطفا سیز ناراحت اؤلمایین.
 - حسنلو بئی: مەنیم بو نانکور اؤغولوم آمئریکالیلار بو بؤیدا
نؤکر اؤلماسینی هنج ائلامیرام! گئدک، قارداشیم! دور گئدک!
من: حسنلو بئی، اؤغلونوزا بو قدر قیزمایین! بلکه ده، اؤنا
تاپیشیریلیمیش ایشچی گنج اؤلمالیدیر. اؤغلونوز ایدین وئرسە، من
اؤزوم بورانین مودورو ایله دانیشاردیم. بلکه منی ایشه آلدیلار!

- حسنلو "اوغول": منیم رئیسیم حله-حله آدام بئینمز! سیزی هئچ بئینمز. بابا بوندان سونرا سندن بیر داها یاردیم ایستمرم. منیم ابریملا اوینادین. ایندی سیزی کیمسه گورمەن بورادان گئدین!

بو جاوان اوغلان نه باباسینا، نه ده منه آجیمادان، آغزیندان چیخانی دئییب بیزی یولا سالدی. یازیق آتا اوغلونا ترس باخاراق، آز قالدی اینفاکت کئچیرسین. اونو زورلا آیاغا قالدیریپ قاپییا ساری گئندیک. قاپی بیزدن اۇنجه اوزوموزه آچیلدی! بیر آمئریکالی اۇتاغا گیردی. بیزیمله ال سیخیشدیراراق، اینگیلیزجه خوش گلدینیز دئدی. اوغلان آیاغا قاخاراق عسکر دوروشو سرگیلەدی. اوغلان بیر سوز دئمەیه قالخمادان اۇنجه، اوزومه جسارت وئریپ اینگیلیزجه آمئریکالینی یانیتلادیم. او، منه دۇنهرک "گود، وئری-وئری گود! گوزل، چوخ گوزل!" دئدی! من اونونلا آستا-آستا اینگیلیزجه دانیشماغا باشلایب اوزومو قیساجا تانیتدیردیم:

- من آغا حسنلونون آتاسینین دوستویام. او، سیزین بیر ایشچییه احتیاحینیز اولدوغونو دئدی. من ده ایشسیز اولدوغوم اوچون بورایا گلدیم.

- آمئریکان: معنیم آدیم "مایکل شیف"دیر. سیز، اینگیلیزجهنی کیتاب کیمی دوزگون دانیشیرسینیز. من بیر ادبیات سئور آمئریکانام. سیزین دانیشیغی نیز منه رومانلاری آنیمسادی. من سیزدن ممنون اولدوم. بوراسی بیر تیجارت شیرکتیدیر. بیز، بورادا آمئریکانین بیر نئچه شیرکتینی تمثیل اندیریک. ایشیمیز ساده جه تیجار تدير. ائو اشیاسی ساتیریق. بورادا ساده جه اوفیس ایشلری یاپیلیر. سیزین ده اینگیلیزجهنی بیلمه گنینز بیزیم اوچون و سیزین اوچون بیر پوان ساییلیر.

من جناب حسنلردان خواهیش اندیرم کی، سیزی ایشه آلسین! بیر ده، دئمیشدیم کی، گنجه بورادا بیریسینی قالماق اوچون ایستهمیریک. سیزین ائوینیزدن راحتسیز اولماسالار، گنجهلری ده بورادا قالیب گوز-قولاق اولای بیلرسیز. بونو دا دئییم کی، شیرکتده اوغورلاناچاق هئچ بیر شئی یوخدور! جناب حسنلو بو آغانین ایشه گیرمک ایشلمینی یاپین. گورونی و ایلغینی دا دئیین بیلسین. گونو صاباحدان ایشه باشلایا بیلر.

- حسنلو "اوغول": "أما قوربان... (امثريكان رئيسين دؤنوب باخماسيندان سؤنرا) باش اوستونه قوربان! امريينيزي يئرینه گتيررم!
- مايكل: سيزين آدينيز ندير؟
- جناب، منيم آديم جوانشيردي. گوردويونوز کيمي بيراز ياشلي يام. بلکه سيز بيراز داها جاوان بيريسيني ايسترسينيز! دؤغرو دور، منيم ايشه احتياجيم وار. أما...!
- مايكل: سؤزونوز آيديندير! اوزور ديله رم، سؤزونوزو ياريمجيق قويورام! من سيزي بئيه نديم و ايشه آماق ايستهييرم! بيز بير کيچيک شرکتيک. سککيز ايشچيميز وار! بو بينانين هاميسي دئييل، سادجه بير قاتنين ياريسي بيزيمدير. سيز بورادا چوخ سينسيمه سينيز. سن ايسترسن ايشه باشلايا بيلرسن! صاباحدان ايشه باشلايا بيلرسن. اينگيليزجن ده وار! بو دا آيريجا ايشه آلينماغيندا بير پواندير! بير ده دئييم کي، گنجه آيلغيغين آيري، گوندوز ده آيريدير!

مايکل بو شيرکتن صاحيبي، هم ده مودورو ساييليردي. او، منيم ياشيمدا بيريسي اولماسينا رغن، ايکي قات مندن هنيکللي و ساغلام گورونوردو! چوخ خوش گولوش و متين اينسانا بنزه بويردي. هر گون چاي وئرمک اوچون قاپيسيني دؤيونجه، "جناب جوانشير بويور" ،دئييب حؤرمتله مني قارشيلاييردي. چوخ سئوينيرديم، ان آزيندان گنجهلر اوچون بير سيغيئاجاق يئر تاپميشديم. شيرکتن حمام-توالتي سئوينجيمي مينه قاتلاميشدي! ايلک کره وانئالي بير حمام گؤروردوم. بو اوزدن سانجيبا گلमيش بدنيمي هر گنجه وانئاليا تاپشيريرديم. ايلک باشلار بورادا اولماق چوخ خوش گليردي. اوزون زامانين يورغونلغو جانيمدان چيخيردي. ايلک آلتی آبي سيخيلمادان گئريده بوراخديم. بو مودتجه واختاشيري دوستوم حسنلو بئي گليب گنجهلري منيمله کنچيريردي. بورادا حتئ اوچ نفر اوچون بئله، قالماغا ايمكان وار ايدي. بوراسي آرتيق اوز ائويم کيمي اولموشدو! بئمه گيم، ياتماغيم، تميزليگيم هاميسي بورايدی. بورادان آلدیغيم پولون، هار داسا هاميسيني توپلاييرديم. بوتون ايشلهيلر منيمله اولدوقجا ايستي قانلي داورانيرديلار. اوغول درويشلو ايسه ايلک داورانيشيدان دولايي حله

ده اؤزونه گله بيلميردی. آتاسی دا حله اؤنو باغیشلاماق ایستمیردی. من ایسه دورومو نورمالا چئویرمک اوچون چالی شیردیم. ان سؤنودا آتا-بالانی بیر آخشام نیمه گینده بیرلشدیردیم!

حایاتیمین ان شانسللی ۱۸ آیی نی آمئریکا شیرکتینده کئچیردیم! بو منیم اوچون اینانیلماز فرصت ایدی. آمئریکان شیرکتینین بؤیوک حدقلری وار ایدی. مایکل دؤغرودان دا بیلگین، سوسیال، ایشینی بیلن بیر تاجیر اؤرنگی ساییلا بیلیردی! او، شیرکتی ایستهدیگی بؤیوک حدقلره داشیردی. من ۵۵ یاشیما گلدیگیم گونهدک بنله بیر مودور گورمه میشدیم. دئدیگینه گوره، آرتیق ایران بازاری بؤیوک حدقلرینه اویغون گلمیردی. بو اوزدن شیرکتینی گونئی کورئیایا داشیماق فیکرینده ایدی. او، حتّی یاخین ایللرده ایران بازارینین تهلوکهلی اولدوغونو دئیردی! مایکل، ایران بازاریندا بوندان سؤنرا قالما-قالین آرتماسینی دوشونوردو. سؤزسوز کی، بیر اوغورلو ایش آدمی کیمی او دا، اولکهمسینین بیلگی توپلایان پولیتیکا مرکز لریله سورکلی ایلیشکیده اولمالیدی! نه ایسه، ۱۹۷۵-جی ایلین سؤنلارینا دؤغرو شیرکتین گونئی کورئیایا داشینماسی گونده مه گلینجه، من و اوغول حسنلو ایشدن آزاد اولدوق.

آرتیق تنهراندا قالیب "پارک شهر" ده یاتماغی اؤزومه سیغیشدیرا بيلمیردیم. تبریز "دلی لیگی" انله بنینیمه وورموشدو کی، گنجه-گوندوز وطن-وطن دئییه ساییلا بیلیردیم! تنهرانا باغلاناجاق هئچ بیر موتیویم قالمامیشدیر. آغا سلیمه ظریفه خانیم ایصفهاندا اولان قیزینین ائویندن تنهرانا دؤنرکن یول اولایندا اولموشدورلر. چیچک مندن خبر آلماینجا، اویغون بیر سیله ائولنمیش، ایکی بالا آناسی اولموشدو! گولناز خانیمین اولمه سیله ماشاللاه خان بئین قویدوغو بوتون ارث اوشاقلارین آراسیندا پایلانمیش، اوشاقلار ایسه هر مسی بیر یئره داغیلیمیشلار. منسه، ایشدن ایریلدیقدان سؤنرا، "سپه" خیابانینین اشاغی طرفینده بیر اوجوز پانسیوندا اؤزومو ائو دوستاغی انتمیشدیم! بو اوزدن تنهراندا قالماق اوچون الیمده هئچ بیر باهانا قالمامیشدی. آرتیق بو یاشدان سؤنرا کیمسه نین منی وطنده تانیماسینا دا اینانمیردیم. تبریزه گئتمگی چوخ دیله سم ده، چکین گئلیک اندیردیم. لاکین بونا باخمایاراق، پلانیمی تبریز

اوزه رینده قورموشدوم! بئله کی، اؤن سککیز آی بۆیونجا توپلادیغیم پوللا تبریزده کیچیک بیر ائو آماغی و ایشه باشلاماگی پلانلاشدیر میشدیم.

آزر باباجانا وطنیمه دؤنمک خیالی بیر آن باشیمدان چیخمیردی! اوتوز ایل وطنسیز یاشاماغین آجیسینی یالنیز بو دردی چکن بیلر! فیرقه‌مین تبریزده کئچن ان سؤن کادرلار توپلانتی سینی خاطیرلاییرام. او توپلانتیدا "یا آزادلیق، یا اؤلوم" شو عاری وئرن لیدئرلرین بو سؤزلری اؤلنه دک قولاقلاریمدا سسلنه‌جک. لیدئرلر بیزی دیره نمیه چاغیراراق، بیر ایل ایچینده بؤیوک فاتح قوشونلا تبریزده اؤلجاقلارینی دئیردیله! هانی بیر ایله دؤنوردوک! هانی قوربتده یئر سالماق گرک دئییلیمیش! هانی آزادلیق نیسگیلی چوخ چکمه‌دن بیته‌جکیمیش! هانی، ۳۰-۴۰ مین اینسانیمیزین قانی یئرده قالما یا جاقمیش! هانی بیر چوخ سؤر غولارین یئرده قالان جاوابی؟ من، اؤتوز ایلدن سؤنرا هانسی اوزله آنا وطنه دؤنورم؟ "سالام آنا وطن، من گلدیم! عؤمر و مون یار یاقلاری النهرک سنه گلدیم! من، گنجلیگیمی قوجالداراق سنه گلدیم! گلدیم کی، قوینوندا حوضور بولوم! من، اؤلمک اوچون سنه گلدیم! سؤز و مو توتا بیلمه‌دیگیم اوچون منی باغیشلا، دؤغما تورپاغیم! سنین اؤزگور لوگونو، باغیمسیز لیغینی قۇرویا بیلمه‌دیگیم اوچون منی باغیشلا! ائی قورد آنالار آناسی، ائی اسیر دوشموش اؤزگور روحلو وطنیم، ائی آزر باباجانیم، منیم کیمی قاقیل، اؤزگه لشمیش، میلی داماری دؤنموش بالانی بیر داها قوینونا آلیر سانمی؟! قفلتیمی، اؤزگه‌لیگیمی، دؤنموش داماریمی سیجاق قوینوندا درمان اندیر سانمی! ائی وطن...!!"

تبریزی ایلیریم!
(۱۹۷۶-۸۲)

مندن وطنین هاردان باشلاییر هاردا بیتمه‌سینی سوروش سانیز دئیرم کی:

"وطن، اۇلقانين كاراكوم دده قىيله سيندن باشلايان، حله ده وارليغيغا آنلام
 بولا مادىغىمىز قىزىل آلماين گۆز آشيرىمىدیر! وطن، قاققازلا زاقروس
 آراسىندا باشى كسىلمىش آرازىن آخان قانىدیر. وطن، ياساق
 سىنبىلارنى آغ قانادلار يندا بىرلشدیرن كۆنولد-كۆنوله اۇخشاين
 توركولرىمىن گۆز ياشىدیر! وطن، قوردانين اورگينده بيتن سئوگىنين آنا
 لايلاسىدیر! وطن، اوستونه آياق باسیركن اينلەين تورپاغين ھىيلىتى
 سىدیر! وطن، قان داماريندان سولانان آل ياناقلى قارا گۆز لالەدیر!
 قىزىل شفقندن ساچاقلانان آل سانجاقدیر وطن! وطن، اۇغوزخان ددەين
 اۇدوبو تورپاقدیر! وطن، گۆرونن نسل، دويولان اۈزنە لدیر! بئله بىر
 آنلامدیر وطن!"

۳۰ ايل بوندان اۈنجه، اچديگيم سويون دادى ھىچ ديشمه ميشدیر. او
 زامان سورگون آراباسى، بو بولاغين يانيندا ساخلا ميشدى. ايندى بىر
 داھا بو بولاغين قارشىسيندايام. يئنه ده "اۇلجاي تو" اثرى - مؤختشم
 سولطانيه گۆزومون اۈنونو كسميشدى! بورادا ايلک تاريخ درسینی
 فرج عى جانان آلمايشدیم! قيشين دهشتينده انامين، باجيمين اۈلوموندن
 آلولانان يانار اورگيم، ايلک كز بورادا سربىلىك تاپميشدى!
 ت ب ت اۈتوبوسو سورعتله زنگانا ياخينلاشدی! منيم يارالى
 وطنيمين ان نيسگىللى يوردو! ندنسه، زنگاندان كنچركن اوتانيرديم! ۳۰
 ايل اۈنجه فارسلارين قورقوسونا قوربان گئند ايلک يوردوم! ندنسه
 زنگان حلمكى - حلمدیر، دوشونن قافالارا باش آغرىسى وئير! حله ده
 آچيغا چيخمايان گىزلى سۇرولارين سانجىسىنى چكىر زنگانيم!

بورور بىزى ميانا!
 گاه بويانا، اويانا،
 ظولمون كۆكو بانماسا،
 قافلان گرک اويانا!

بۇلاريم كسمه-كسمه،
 يئل اسير اسمه-اسمه!
 قوی تىرىزه چاتيم من،
 قافلانتيم، بۇلومو كسمه!

آغیر یوک وار بئلیمه،
اون یئر سالیب تئلیمه،
آغ آچمادان انشاللاه،
بولوشارام ائلیمه!

روزگار اسدی کئچدی،
قان تری کسدی کئچدی،
گۆک تانریما مین شوکور،
بو ایله گلدی کئچدی!

قافلانتي داغلاری بیزی باغرینا چکهرک تبریزه دؤغرو اوغورلوردو.
۳۰ ایلدن سونرا میانا داها بؤیوک گورونوردو. سوزسوز کی، ایرملی
گئتدیکجه سادجه بؤیومه دئییل، بیر ده فارسیستانلا آذربایجان آراسیندا
اوچورومون درینلیگی گۆزه چارپیردی! سانکی وطن باغیریردی:
اؤغلوم قوینوما گیر! آنانین نه قدر چارمسیر اؤلدوغونو دوی! باخ!
باغیرمدان قویان هنلیتییه! باخ، اورگیمین باشیندا یئر سالان یارایا! باخ،
اوغلوم اسارتیمه! داشیمین اوستونه داش قویان یوخ! سنی تبریزه
اوغورلا بیرام، وطنه، یوردا خوش گلدین! کنشکه خوش گلمیش
اؤلاسان!

اوز اقدان پارلایان قابارجیقلارین ساچاغی قورو گولون ایزلرینی آچیغا
چیخاریردی. شوفره یاخینلاشاراق، بش دقیقه قورو گولده
ساخلاماسینی خواهیش ائتدیم. شوفر ایلک اۇنجه بورادا ساخلاماغین
یاساق اؤلدوغونو سؤیلهدی. سونرا خواهیشیمین ندنینی بیلینجه، منی
یانینداکی قۇلتوقدا اۇتورداراق، اۇلایین نۇجه اؤلدوغونو اۇیرنمک
ایستەدی. قورو گوله چاتانی بش-اۇن دقیقه ایچینده سورگونه گئتمه
گونلریمی قیساجا ائلتدیم! ۳۵-۳۰ یاشلاریندا اۇلان شوفرین ایچینی
اؤلاندیران قیغیلمار دوداقلارینین تیتره بېشینه فیشقیریردی. او،
هاردا ساخلاياجاغینی سؤردو. سونرا اوتوبوسو قورو گولون تورپاق
چئورهسینه چئویریب، ساخلارکن اوز توتوب یولچولارا سؤیلهدی:

- عزیز مسافیرلر آرمیزدا اولان بیر دوستوموزون آناسی ایله
 باجیسی قورو گولون یانیندا تورپاغا تاپیشیریلیبیدیر. بئش-اون
 دقیقه لیک فاتحه وئرمک اوچون ساخلاياجاییق. ایسترسینیز
 ماشیندا قالین، ایسترسینیزسه تمیز هوا اودوب و فاتحه وئرییز.

قورو گولون اؤنونده بویوک دییشیک یوخ ایدی. اما آرخالاریندا بیر
 نجه بینانین سالینماسی گۆزه دییردی. بیز اوتوز ایل بوندان اؤنجه انله
 بو یاخینلاردا مزار قازمیشدیق. ایکی باشداشی، بیری بویوک، بیری
 کیچیک، اناملا باجیمین قیبرلرینی بللی اندیردی. چوخ دولانمادان
 یادیمدا قالان بویوک قارا آغاجی تاپدیم. بیر-بیرینین یانیندا تورپاغا
 جوموش ایکی داشی تانیدیم. داشلاری قالدیرماغا جان آتسام دا،
 اوغورسوز گئری چکیلیب، بئش ساغ بارماغیمی ایکی داش آراسیندا
 تورپاغا قویارق انامین و باجیمین آنیسینا اویدوم! مارق اوزوندن اولسا
 دا، اوشاقلی-بویوکلو منی ایزلهین هر کس اناما و باجیما فاتحه
 اؤخودولار. یولچولارین بیر چوخونون ماراگی قارشیسیندا سورگون
 اولایینی سورجویه انلاتدیغیم کیمی، اولارا دا دندیم! تورک اولمایان
 ایکی-اوچ نفردن باشقا یاشی چاتان هر کسی اوزو بوزوک گوردوم!
 سورجونون ایستگیله اؤنون یانیندا اولان بؤش قولتوقدا اؤتوردوم!

بوراسی شیبلی گهدیگی دیر! انامین، باجیمین آردی-آردینا جانینی آلان
 شیبلی بو کز آجیماسیز دئییلدی، جان آلمیردی! اوتوز ایل اؤنجهکی
 شیبلی ایله بو شیبلی آراسیندا چوخ فرق وار ایدی. بو شیبلی آرتیق
 ماشینلارین گلش-گندیشینه یول وئیردی! بونا باخمایارق، شیبلی منیم
 گۆزومه اوتوز ایل اؤنجهکی قاتیل گدیک ساییلیردی!
 شیبلینی یئنینجه ایلک اؤنجه سرین بیر هوا، سؤنرا ایسه گوی
 گورولتوسو بیزی قارشیلادی! یول، بیردن-بیره لئیسان یاغمورنا تسلیم
 اولدو. انله بیر یاغیش یاغیردی کی، اوتوبوسون سیل گنچلری ده
 قارشینی گۆرمیه یاردیمچی اولایلمیردی. ماشین یاواش جاسینا
 ایرمللهمیردی. بو دوروم چوخ چکمدن سؤنا یئتدی. هر شئی اؤز
 نورماسینا دوندو. آنجاق من زامان کئچدیکجه، سانکی آنورماللاشیردیم.
 شوفر منیم اوغراشیمی گۆرونجه دیله گلدی:

- وطنه گیرینجه هر کس هیجانلانیر، جوانشیر بئی! من هر گون بو یوللارین یولچوسویام. اؤن آلتی یاشیندان شوفر شاگیرد اولاراق بو ایشه گیردیم. بونولا بئله، هر زامان تبریزه گیردیگیمده، سانکی باشقا بیر حال اولور منه!
- سن کی هر گون گنبدیب-دؤنورسن، بس بو هیجان نندن؟
- دؤغرو دور، من هر گون گنبدین-دؤنورم، آنجاق ائویمه، منی گوزلینلرین یانینا دؤنورم. من تنهراندا ایکن تئرمینالدان بابیرا چیخمارام! ترسینه تبریزده ده اولونجا، منی کیمسه تئرمینالدا تاپا بیلمز! تبریزه چاتار-چاتماز ماشینی شاگیردین الینه وئریب، ائوه ساری یولا دوشه رم. ۳ یاشیندا آی نور قیزیمی گورونجه، بوتون یورغونلورغومو اونودورام! بو هیجان دئییلمی، سنجه؟!
- (الیمده توتدوغوم یایلیقلا آستا-آستا گوزومو سیله-سیله)
دؤغرو دور بوندان بویوک هیجان اولماز! آلاسه آینورونو ساخلا سین! نچه بالان وار؟
- باغیشلا جوانشیر عمی، سنی راحتسیر ائله دیم. (اؤزونه ایشاره اندهرک) "آی منیم قانماز قافام!" سن آلاسه منی باغیشلا، جوانشیر عمی! بیلمه دن بونلاری سنه دئدیم! دئمه ملی ایدیم! بالالاریمی گورمک ایستیه بیرسن، عمی؟
- البت، قیسمت اولارسا!
- او زامان بو گنجه بیزده سن! اعتیراض ایستمیرم! بو گنجه منیم شخص قوناغیمسان. صاباح یولا چیخمایا جاغام. اوتوروب پلانلارینی دوشونریک. منی اؤز اوغلون بیل! الیمدن گلن یاردیمی انده جگم! تبریز سنی گوزونده ساخلا مالیدیر. اوتوز ایلدن سؤنرا سورگوندن وطنه دؤنمک بویوک بیر ایگیدلیکدیر. داربخما، عمی!
- ساغول اوغل، من حله سنین آدینی بئله، بیلیمرم. سن منی قوناق آپارماق ایسته بیرسن. ساغول، واللاهی، او غولسان! آنجاق، منه بیر بابات هتل گوسترسن داها چوخ راحت اولارام. اینشاللاه بالالارینی سؤنرا گوررم! بو گنجه تبریزله دانیشاجاق چوخ سوزلریم وار! یالنیز قالارسام، چوخ باخشلی اولار!
- عمی منیم آدیم آسلان دیر. باخ! بیزیم اوشاقلار راحتسیر اولماز لار. بو گنجه منی بیزده قال. صاباح سنه بیر ائو تاپاریق.

- ساغول اۇغلام! اورکدن دئدیگینه ان کیچیک شوبهم یۇخدور. أما دئدیم کی، بو گنجهنی جانانیملا قالماق ایستهمیرم!

تبریزه یاخینلاشدیقجا، اورگیمین چیرپینتی سی جانیم قۇرخو سالیردی! قۇرخوم ایچیمده اولان آشیری تیتره بیشتی برکیشدیر یردی! بیر عۇمور یورد نیسگیلی چکندن سۇنرا، قۇینونا گیرمەدن اولمک دیله میردیم. تبریزه گیرمەدن منی آیاقدان سالاجاق انگلری ائتمه گیم گرکیردی. نه اولورسا-اولسون ساغلام و گوجلۇ اولمالی ایدیم. وطن منی گوجلۇ، ایناملی و ایرادملی گۇرونجه، اوزومه گولر. آنا یورد، بالاسینین گوجو ایله گوج قازانار انجاق!

یاغموردان سۇنرا قیپ-قیرمیزی ساچاقلانمیش گونشین باتما چاغینی سئیر ائتمکدن گۇزل آن یۇخدور! گۇز ایشله دیکجه بولودلاری دلدن شفقلرین همن آردیندان ماوی گوی یئر اوزونو ایشیقلا بورویور! سانکی، اوتوبوس بوتون گوجو ایله گونشین ایچینه ساری ایرملیله میردی. ائله بیل آسلان، گونش باتمادان اۇنا چاتماغا جان آتیردی! یاغمور لا گونشین بیر آریا گلمه سیله، منیم ایچ تیتره یشیم بۇیوک اولچوده آزالمیشدیر!

گونشین گۇزلردن سیلینمه سیله اوزاقدان یانار-سۇنر چیراقلار گۇرونوردو! ماراغمی چکن بو چیراقلاری آسلاندان سۇروشدم:

- جوانشیر عمی، بو چیراقلار "ولیعهد کؤیو" دور! سیز بورالاردان

گئندنده بو شهرجیک سالینما میشدیر. بۇیوک و گۇزل بیر

شهرجیکدیر. برق لامع حوله فابریکاسینین مالیکی حاج خویی

سالدیریب بورانی! حله ده بۇیویور. بوتون پوللو بازاریلار بورایا

آخینیلا. ایندی بیرازدان دوروب، مسافیر ائندیره جگم!

- بس سؤل یانیمیزدا اولان چیراقلار؟

- اۇرا دا بیر یئنی شهرجیکدیر. باسینچ یولوندا تیکیلیر. تبریزی

دور دورماق اولمور. هر یئردن بورایا آخینیلا. تبریزلیلر

اۇزلری ده تنهرانا گئدیرلر. ائله دئیلمی؟

- ائله دیر آسلان بئی. تنهرانین یاریسی تورک دیللی دیر.

- (شوفر شاگیرد اوجا سسله) ولیعهد یاخینلاشیریق. بورادا ائنلر
حاضیر اولسونلار. سونراکی دورا غیمیز آبرسان دورد یولو
اولاجاقدیر.

تورکولریمین گوزیاشی!

تبریزین گیریشی اوتوز ایل اؤنجهکینه گۆره بؤیوموشدو. "تبریز
شهرینه خوش گلیب سینیز!" تابلوسونو گۆرونجه، آز قالسین اوره گیم
دایاناجادی. شوفر شاگیردی گۆزونو مندن چکمیردی. او، الینده اولان
سو بارداغینی منه اوزالداراق "بونو ایچ، عمی" دندی. سویون ایچینده
بوز پارچاسی وار ایدی! سویو ایچیب بوز پارچاسینی اورگیمین باشینا
قویدوم. ولیعهد کۆیونون آغزیندا بیر نئچه نفر انندن سونرا ماشین
حرکت ائتدی. ایرملی گئتدیکجه تبریزین اوتوز ایل ایچینده چئشیدلی
دیییشیکلری گۆزه گلسه ده، تهرانلا موقاییسده چوخ گئری
ساخلایلدیغی بللی اولوردو. من اوتوز ایل بوندان اؤنجهکی تهرانلا او
زمانکی تبریز آراسیندا بؤیوک بیر فرق گۆرموردوم. آنجاق بوراجان
گۆردویوم تبریزله تهران آراسیندا بؤیوک بیر اوچوروم گۆزه دییردی.
دیلهدیگیم تبریز بیلیم یوردونون قارشیسیندان کنچیردیک. بؤیوک بیر
تابلو اوزرینده "دانشگاه آذربایجان" یازیلیمشیدی. بیر آن اؤز-اؤزومه
دوشوندم کی، اولمایا آذربایجان آدی آذربایجانا چئوریلیبدیر!
دندیگیم کیمی تبریزیم چوخ بؤیوموشدو. آنجاق، گۆردویوم تهران
یانیندا درجهسیز بیر شهر ساییلیردی. بو دا نورمالدیر. بیر ایشغال
آلتیندا اولان اولکهنین حالی بوندان یاخشی اولما بیلیم! منیم یوردومون
یئر آلتی-یئر اوستو بوتون وارلیغی تالانیر. تبریز بو گونده ایکن
اردبیلین، خویون، قاراداغین، ماراغانین، خیاوین، اوزه ریندن
کنجیدیگیم زنگانین، میانانین، گلن-گندنین تپداغی آلتیندا قالمیش
اورمونون دورومو نئجه اولاجاقدیر!

تبریزین مرکزینده یئرلشدیگیم بیر هتلین بالکونوندان دوروب کنجیب-
گلن میلی ایزلهییردیم! ندنسه، هامینی سئویردیم! او آن بیر-بیر هر
کسله قوجاقلاشیب-اؤپوشمگی دیلهییردیم! سانکی ایچمدن اولوسوملا
پیچیلداشماق گلیردی! ایللر بؤیو بئله سؤگی دولو باخیشیم اولمامیشدی!

دونیانین بوتون قارانیقلارینی و حتی اوندان داها بئتری اولان اولقانی اونوتماق ایسته‌ییردیم! آذربایجانیمین قاریش-قاریش داشینا دا، یاشینا دا، قوروسونا دا اورموسونا دا، اردبیلینه ده، باکی سینا دا، بوتون وطنیمی اورگیمه جالایان تبریزینه ده قوریان!

"بورا وطندیر، گولو بیتندیر، الیم چاتاندی، اونوم یئتندیر! بورا وطندیر، بورا وطندیر! بورا آرازدیر، سویو دیازدیر، گمی بوز توتور، تئلیلم آیزدیر! بورا وطندیر، بورا وطندیر!" ...

آخار گوز یاشلاریم کیمی، "بورا وطندیر" ماهنیسی دا اورگیدن قوپراق چالیقوشلاریمین دیمدیگینده وطنیمین داغلارینا، باغلارینا، ایلمکدن دوغان ناخیشلارینا آپاریلیردی!

بیر نجه ایل بوندان اُنجه تئهراندا آلدیغیم بیر کاسئنده "آکیف ایسلامزاده" آلی گنج آذربایجان موغنی سینین ماهنیسی آیلارجا دیلیمدن دوشمهدی! قارانیقدا بوتون آیدینلار باتار کیمی، منیم ده اورگیمین ماهنیسی باتدی! دئمک کی، بو دونیادا باتمیش هئچ بیر ایشیق یوخموش! وارسا دا، گیزی-ساخلی وار ایمیش! او ساخیلاردان بیرى ده، سن دئمه، هئل بالکونوندا یئنیدن دوغولاجاق "بورا وطندیر!" بیجیلیدی ایش!

آسلانین اُنریسی ایله الیمده اولان پولو بانکا یاتیردیم! آسلان چوخ دوغرو اولاراق منی ائو آلماق فیکریندن گئری چکیندیردی. منیم الیمده اولان پول، یالنیز بیر اوتاقلی ائو آلماق اوچون یئترلی ایدی. بس یئیب ایچمگیم نئجه! من ائولرین ۳۰ ایلده بو قدر باهالاشماسینا اینانمیردیم. نه ایسه، بیر ایلی گینه پارا یاتیریم حسابینا کیچیک بیر ائو کیراسی ایله یاشانتی خرچیم قارشیلانندی. یئنه بو ایگید اوغلانین یاردیمیلا، سئوندا فرش بازاریندا بیر ایش تاپدیم! حاجی می شمس آزر تبریزین خالچا بازارینان تانییمیش تاجیرلریندن ساییلیردی. ائون دوکانینا چوخ گل-گئت اولوردو. منیم ایلیک آیلاردا ایشیم چای وئرمک و تمیزلیک ایدی. دوکانین میرزمسینین گوزدن دوشمه‌سیله، منه گون دوغول! من، حاجی یا ساوالدی اولدو غومو دئدیم! حاجی، میرزهلینگین چتین اولدو غونو وور غولایارق، دیپلومون اولماسینین واجیب لیگینی سؤیله‌دی. من، دیپلومدان داها اوست دوزئی ائیتیملی اولدو غومو دئینجه، یئریندن دوروب، ایلیک کز اولاراق اوزونه و منه چای

- سوزدو! او، اۇنجه اينانماسا دا، گئرچگی اۇیره نینجه، دادلی دیلینی ایشه سالاراق، بیر تبریزی بازار آدامینن اوزلیگینی اورتایا قویدو:
- بعلیبیی... آغا جوانشیر، من ایلک گوندن سنن باش-قولاقلی آدام اولدوغونو باشا دوشموشدوم! بیلیردیم کی، بللی-باشلی آدامسان! قارداش، بس نییه ایندیینه قدر دینمیردین!؟
 - حاجاغا بیر جای وئرمه گین، بیر سوپورگه چکمه گین ساوادا نه دخلی وار! من، هفته لیک ۲۰۰ تومنه خیدمت ائدیردیم! یالنیشیمی گوردونوزسه، بویورون؟
 - یوخ، یوخ! آلاه راضی اولسون! ایشین ده، اوزون ده حالالدير. میرزه قاسیم آغانین دفتر-دستگینه ایسترسن بیر باخ! بوتون حساب-کتاب اورادادیر!

آرتیق حاجی شمس آزرین هر ایشینی گوروردوم. آیلغیم دا قات-قات آلتیمیشدی. ایشیم اینانیلماز یاخشی گنیدردی. وطن اوزومه گولوردو. یاخشی دوستلار تاپمیشدیم. هر گون آخشاملار ایسماعیل قهوه سینه گنیدر، یاشیدلاریما خوش زامان کنچیریردیم. ۱۹۴۵-جی ایلدن تانیدیغیم بیر نچه دوستومون سوراغینی آلدیم. اۇنلاردان بیرى عبداللاه مین باشی آدلی اؤکول داشیم، بیرى ایسه محمدنقى عباسزاده دهقانی ایدی. او زامان بیز اوچوموز بیر نچه دفعه فیرقه طرفیندن ایشچیلرین، اکینچیلرین بانینا گندهرک، اۇنلارلا چالیشمیشدیق. فیرقه نین چؤکوشوندن سؤنرا قاچانلاردان باشقا، سادجه بو ایکی دوستومون اعدام خبرینی انشیتمه میشدیم. قالان هر کس اؤلدورولموشدو! بو اوزدن کئچمیش دوستلاریمی تاپماق اوچون هر کسی سفریر ائتمهیه چالیشدیم. ایسماعیل قهوه خاناسیندا خاطیریم عزیز ایدی. اوزللیکله، گنجلر ایچینه حورمتیم چوخ ایدی.

آیلار کئچندن سؤنرا، بیر گون قهوه خانادا اوتورموشدوم. آلتیمیش یاشلاریندا بیر یسی قاپیدان ایچری گیرر-گیرمز منیم ماساما گلدی:

- آی کیشی، سلام علئیکوم، منی تانیدین؟ گونلر، آیلار، ایللر نه تئز گلیب-کئچدی؟ دیقتله باخ! اوزون زاماندير گوروشموروک، جوانشیر بئی! آ کیشی، هارالارداسان! آياقلاریندا گوج قالیبسا، دور گندک حوْجا کندینه!
- گوک تانریما شوکور اولسون! عیوللا بئی، بو سن سن؟

- هه! آ کیشی اوزوم! کفن بیرتان عبوللا!
اوتوز ایلدن چوخ بیر-بیریندن اوزاق قالمیش ایکی قارداش کیمی
قوجاقلاشیب آغلاشدیق. قهو خانادا بایرام هاواسی یاراندی. ایسماعیل
آغا اوز حسابنا، هامیا جای داغیدیردی. بو آز ایمیش کیمی، یانیندا دا،
قنادی دن دادلی شیرنی گتیردیردی! بو آخشام اولوسون ایچینده
اؤلماغین اوزل آنلامینی بوتون وارلیغیملا حیسنئدیم! او آخشام "من بیر
داها بو تورپاغی، بو میلیتی بوراخیب، جنته بئله گئترم!" دئییب
اوزومه سوز وئردیم!

بیر گون عبوللا بئی، آخشام یئمگی اوچون منی ائوینه دعوت ائتدی. بیر
قیز، بیر اوغلان اوولادی وار ایدی. اولار دا اوله نیب اوزلرینه یاشام
قورموشدولار. ائوده حیات یولداشی حاجیه خانیملا تک یاشاییردی!
یئمکدن سونرا حاجیه خانیم بیزدن ایذن ایستیرک، یاتماغا گئتدی! بیز،
اوزون-اوزادی صوحبت ائتدیک. کوتله ایچینده دئیلمه سی دو غرو
اؤلما یان باشیمیزدان کئچنلرین هامیسینی بیر-بیریمیزه آنلاتدیق. عبوللا
بئی منیم باشیمدان کئچنلری ائشیتدیکجه بو یون دامارلاری شیشمه یه
باشلادی:

- عبوللا بئی، ایسترسن سونرا یا قالسین؟ یورغون اولارسان بیردن!
گنج واختدی!
- یوخ آ کیشی، سن آلا هین دانیش! داوام انت! سنین باشینا نهلر
گلمه ییب کی!
باشیمدان کئچنلری قیساجا آنلاتدیقدان سونرا، محمدنقی بئین اولایینی
سوروشدوم.

- عبوللا بئی: اؤنجه ده دئدیگیم کیمی، محمدنقی بئی اوزون
خسته لیک چکدی! اؤنو یوخسوللوق، رئاتیزما خسته لیک و بیر
ده اوولاد دردی بیخدی! رحمتلیگین اوتوز ایکی یاشیندا سرو
بویلو اوغلونو ساواک حنیوانلاری شهید ائتدیلر! اشرف ادلی بیر
قیزی حبس اندیلهرک زیندانا سالیندی! حله بوندا قالماییب،
روحنگیز ادلی بویوک قیزی دا آزادلیق شهیدی اولدو! اینتیجار،
دندی رنژیم! میلته ده ایناندی!!! اؤنون شهید اوغلو- بهروزو،
یاخشای تانیردیم. چوخ ایگید، دلیقانلی، ساوادلی بیر یسی ایدی. او،
روحنین یاشام یولداشی کاظم لا و صمد ایله چوخ یاخین یولداش

- ایدیله! بو ایگید قهرمانلارین اوچو ده ایندی تورپاق آلتیندادیر!
صمدین یازدیغی چوخ کیتابی وار! اوشاقلار اوچون یازدیغی
کتابلار الدن-اله گزر! من، قیزی-اوغلومو اونون کیتابلار یلا
بویوتوشم! صمدی آرازدا بوغدولار! طفیلین ۲۸ یاشی حله تامام
اولمامیشدی! بهروزون صمدله بیرلیکده یازدیغی آذربایجان
فولکلور کیتابی ایله بیرلیکده بیر نجه اثری وار. شهید اولان
زمان اونون جمعی ۳۰-۳۱ یاشی وار ایدی. اونلارین آماجی شاه
رنژیمینی سیلاها آرادان قالدیرماق ایدی. نجه بالالار شهید
گئتمه‌دی کی، نجه بالالار گئتمیر کی، ایندی!
- رحمتلیک محمدنقی نین قبرینین هاردا اولماسینی منه دئیرسن می؟
 - آکیشی، سن اوزون گندیپ تاپا بیلمه‌سن! من سنی مزار اوسته
گؤتوررم!
 - عبوللا بئی، صمدی تانیردین؟
 - یوخ! من تانیمیردیم. او، سونرالار چوخ تانیندی! منیم اوغوم بیر
نجه دفعه اونو سیرخاب قاپیسیندا گؤرموشدو! اورادا بیر
چایخانا‌دا هر زمان دوستلاریلا توپلانا‌رمیشلار! اونون دا یاشی
چوخ دنییلدی! سنین قدیمدن بیر گؤک تانرین وار ایدی! (گوله-
گوله) او گؤک تانرین قالیرمی یئنه!؟ قالیرسا اونا دئنه کی، بو
ایرق دوشمنیمیز، فاشیست شاهی، رنژیمله بیرلیکده یوخا
چیخارتسین! واللله بو ایشی گؤررسه، سنین دینی‌نه قاتیلان ایلیک
من اولارام!

بیر نجه گون سونرا عبوللا بئیله بیرلیکده محمدنقی بنین قبرینی زیارت
ائتدی! ائندیک!
اونون میلی حاکیمیت زامانیندا اردبیل بؤلگه‌سینده خانلارین ایله شهید
اولموش بیر فدائین مزاری اوستونده اوخودوغو بیر قوشمانی
انیمسادیم:

"پاپاغین وارسا، سات خرج ائت،
توقنیلی اولما نامرده،
جاهاندا وارسا بیر مردلیک،

پاپاق اسكيك دئيلىل مرده!"

تبريز زيندانى!
(۱۹۷۷-۷۸)

۱۹۷۷-جى ايلين اورتالاريندا منى حاجى شمس آزرين خالچا
دوكانيندان گۇتوردولر! اوچ شخسى پوليس گۇزومو باغلاييب،
اللايمى قاندا لاياراق، بازار ايچيندن چىخاريب اوزون ماشينا
مينديرديلر. ماشينين هارالاردان گئتديگيني بيلمهديم. گۇزومو آچاركن،
قوش يوواسى بويدا تىك آدملىق اوداجيقدايديم! نه اولوب- بيتديگيني
اۇزوم ده آنلاميرديم! تبريزه گلندن برى ساكيت حيات سورموشم.
كىمسە ايله قورغو قورماميشام. سياستله ماراقلانماميشام، گئتديگيم يئر
سادجه بازار، ايسماعيل قهو خاناسى، انويدى! حتنى باشيميز آغريماسين
دئيە، آسلان بئين آى كيمي گۇزل دول خالاسيندان خوشلانديغيم حالدا،
بو سۇدادان واز كئچەرك يالنيز ياشامى سئچميشديم! بونلارين مندن نه
ايستەديكلرينى بيلميرديم!

ايكى گون دينديرديكن سۇنرا، منى گۇزو باغلى بير كيچيك حيطدن
كئچيريپ، نردوانين اوستونده يئرلشن بير اوتاقتا ساخلاديلار.
گۇزلر ييمي آچان زامان ايكى دئو بويدا مأمورو قارشيمدا گۇردوم:
- منى نه اوچون بورايا كئيريپ سينيڭ! سوچوم ندير؟
- بيرينجى مأمور: سوس، قوجا كافتار! نيه بوردا اولدوغونو چوخ
گۇزل بيليرسن! فساد جاوانليغين بس دئيىلميش، بير ده قوجاليغيندا
فيري-فساد دالينداسان! يازيق، سنى بير بار ماغيلا جهنمه
گۇندرم. بورتونو توتسام، جانين چىخار! سرچه بويونلا جيويل-
جيويل اؤتوب دئو قۇرخودورسان قوجا جيمجيك!
- من كيمسەنين تويوغونا كيش دئمهديم. گنجليگيمده نه انتديم كى،
ايندى اونون قيصاصىنى وئريم؟
- ايكىنچى مأمور: سن ها...! روس نۇكرى! اؤتوروب اۇردا-بورد
جاسوسلوغونو آنلاديرسان! سنى روسلار نه ياپسينلار!

- هارالارینا شاف ائتسینلر. سن اوزونو آدام حساب ائدیرسن
جیمجیک؟! هنج گوزگوده اوزونه، او منیمون صفتینه
باخیبسانمی؟ نییه تئهر اندان تبریزه گلدین؟ گلدین کی، بیزیم
باشیمیزی آغریداسان، یوخسا او ق... ماتیشقا اولقاي و روس
اربالارینا یاخین اولاسان!؟
- بیرینجی مأمور: منیم بو دوستومون آدی محبوبدور! بو آدی اونا
تروریتلر وئریبلر! اولارین یانیندا ائله محبوبدور کی، گل
گورهن! تروریتلرین ایچینده منیم ده بیر آدیم وار - قصاب!
من، قوناقلاریمین یانینا الی بوش گلرم. بیر چاپاچاق، بیر یاریق،
بیر ده باخ بو بیز! بونلار منیم قوناقلارا تحفه مدیر! من بونلارلا
ایندایچیلارین دیرناغیندان گیرر، گوزلریندن چیخارام! قوناقلار
چوخ باغیریب-آتقیرماسینلار دئییه، محبوب افندی تک بیر
قورشونلا اولنلاری منیم الیمدن قورتاراق، محبوب اولار! ایندی
آنلادینمی؟! یوخسا بو قوجا چاغیندا "قیلت یاده هندستان
کرده!" (قیلین هیندستان اوزله ییب!)
- منیم دئییکلرینیزله هنج ایلگیم یوخدور. تئهرانین قصرینده،
اؤننینه، قیزیل حصاریندا بو ایتیهملارین بوش اولوغو اورتایا
چیخیبدیر! حتّی شاهین شخصی عفرینه شامیل اولموشام! ۵ ایل
زینداندان ۱۴-۱۵ ایینی عفو توتوبدور. من، اوز وطنیمده یاشاماق
اوچون تبریزه گلیمشم. اولقا ۳۰ ایلدیر منیم حیاتیمدایوخدور. هنج
یاشاییب یاشامادیغینی بئله، بیلیمرم. دونیادا ان چوخ نیفرت
ائتدیگیم روسیا دؤلتیدیر! روس سؤزونو ائشیدنده جانیمایا اینتقام
هاواسی دوشور! سیز، منی نئجه بئله آچادا بیلر سینیز؟! منی
آسین، کسین، دیلیم-دیلیم دؤغرایین، قورشونا دوزون، آنجاق
روسلار باغلامایین!
- قصاب: دئمک اعتیراف ائتمک ایستیمرسن! بیزیم بئله سوزلره
قارنیمیز توخدور! دننه گوروم، نییه ایسماعیل قهوه سینده
اؤتوروب نظامین علنییهنه دانیشیرسان، جاوانلاری
هاوالاندیریرسان؟
- من، بیر نئجه دفعه باشیما گلنلری دانیشمیشام. باش اوستونه
بوندان سؤنرا لال اولارام! کیمسه یه آغزیمی آچیب، بیر کلیمه

- سۆز ده دئمە رم! ایستر سینیز ایسماعیل قهوخاناسینا بئله، آیایمی قویمارام! داها نه ایستیمیر سینیز؟
- محبوب: بللی کی، بونون جانی بیر بالاجا ماساژ ایستیمیر، قصاب آغا!
- آما باخ! یاخشی یئره گندیریک! منه بئله گلیر کی، بو حاجی- قوزو ایستیمیکیمی وئرمجکدیر! انله دئیلمی، آغا جوانشیره سرچه زاده؟
- منیم سیزه وئرمجک نیم وار کی؟! سیز بویورون، اوشاقلار!
- باخ گوردون، محبوب؟ دده میز بیزه اوشاق دندی! بیزیم بیر سوزوموزو ایکی انتمیهجک! بیزی قیرمایاجاق سرچه آتامیز!
- محبوب: گورونور کی، سن بیزیم آتامیز اولدون! باخ گور نه دئیهمگم آتاجان! سنی یوخاریلارین الیندن قورتاراجاییق! سنین روسلارلا اولان ایلشگینی گیزلی توتاجاییق! سنین نظامین دوستو اولدوغونو سؤیلیهجه بیک! سنین ماتیشقا اولقانیین آرخاسیندا اولدوغونو کیمسهیه دئیهمجه بیک. سنین باکی یا قاجما پلانیی اوز آرمیزدا ساخلی توتاجاییق. سنین، ایسماعیل قهوخاناسیندا کومنیست گنجلرله ایش بیرلیگینده اولدوغونو اؤت-باسدیر اندهجه بیک! سنی ساغ-ساغلام ایشینه، انوینه قایتاراجاییق. حتی ایشینه زیان دیمه سین بئله، حاجی شمس آزره ده تاپیشیریق وئرمجه بیک! بوتون بو یاخشلیقلار قارشى، سندن بیر ایستگیمیز اولاجاقدیر. سن، بیز اوشاقلارینا چیراق و گوز-قولاقلار اولاجاقسان!
- قصاب: انله بو قدر محبوب؟ یوخ، قارداش اولماز! من قوناغیمی ماساژ انتمهدن بوراخمارام! واللاهی اولماز، بیللاهی اولماز! بو گونون سیفته سینی کور انتمه قارداش! بیر ده، بلکه بو ایش باش توتما دی. یوخاریداکی لارا نه جاواب وئرمجه بیک؟ منجه، بو جیلزین اوستونده حساب انتمه! بوندان بیزه دده-مده چیخماز! وئر منیم الیمه بوردان گئت! بیر ساعات سونرا باغیرتیدان قورتار و ددنین محبوبو اول!
- محبوب: ایذن وئر، بو دفعه من دئین اولسون! ایشلر دئیگیم کیمی گئتمهسه، آل سنین اولسون!

- سیزلر اوزونوز کسیر، اوزونوز ده بیچیر سینیز! منی قوربان
پایی کیمی آرانیزدا بولورسونوز! ایستر سینیز منی محکمه
وئرین! منی اولدورمهیه گتیرمیش سینیزسه، اولدورون! من ساده
بیر وطنداشم. کیمسه ایله ایشیم یوخدور. بوراخین گندیم ائویم،
ایشیمه! اوز وطنیمده قالیب سیزه جاسوسلوق اندمک دنسه، سنوه-
سنوه اولومو سنجرم! بویور، گل جانیمی آل قورتار، جناب
قصاب!

بیلمیرم نه اولدو-اولمادی، او گوندن سونرا بو ایکی ماسکالی-پاپاقلی
مأمورو داها گورمهدیم! منی تیریز حبس خاناسینین کنججی بولمونه
وئر دیلر! کومونیست تروریستی قروپلار سئمپاتیالیک دان، نظام
شاهنشاهی یه قارشى یالان تبلیغاتدان، روس جاسوسلوغوندا شوبههلی
شخص کیمی قالمقدان یانا کسکین لشمه میش توتوقلو اعلان
اولوندوم!!! هفتهده ان آزی بیر دفعه سوروشدورما اوچون مأمورلار
قارشیسینا چیخار یلیردیم! آغیر اولماسا دا، ایقرار اوچون شیلله-تپیک
آلتینا سالینیردیم! آرتیق جانیم توپ کیمی اولموشدو! هر ضربهدن
اوفولدامیردیم. بوردا دا، ائتمه دیگیم سوچلار اوزوندن، آز قالا قهرمان
اولوردوم! یاا... قهرمانلیق بئله بیر ایش! اورنگین، سنین آدین آيسان
اولسون، اوزون ده قیز اولاسان! سنه آیدین، اوسته لیک قیز دئیل
اوغلانسان دئسلر قبول ائتمه لیسن! یوخسا، دۇغال آدینی و جینسیه تینی
ساوونارسان، قهرمان اولورسان!!! منیم اویکوم بئله بیر اورنگ ایدی!
هفته گوروشلری منیم اوچون بیر باشقا اوزللیک داشیردی. بئله کی،
ایگیرمی بئش ایل اونجه یوخا چیخمیش اولقانی دویه-دویه منه
آنیمسادیردیلر! اوزوم ده ایستمه دن، اولقا سئوگیسی ایچیمده اویانیردی!
با بیردا اولموش-بیتمیش اولقا، دوسداقدا گوزومون ایچینه دیکلیردی!
ساواکین ایشگنجه سیله جانلانا اولقا باخیشی، گولوشو، سئوگیسی
موتیولشمگیم اوچون ایشیمه گلیردی! اولنار منی روحدان سالماغا
چالیشسالار دا، ترسینه روحلانیردیم! منی تک بنزدیرن شئی، سورکلی
اولراق عئین سوزلرین دیله گلمه سی ایدی!
آرتیق، سوچسوز، ازگین، بنزگین اولمقدان اوسانمیشدیم! بوندان
سونرا، سوچلو اولماق ایسته میردیم. بوندان سونرا، ائتدیگیم سوچلار
اوزوندن اوزومه قیوانچ دویماق ایسته میردیم! اوجا سسله سوچلو

اۆلدوغومو هایقیرماق ایسته بیردیم بوندان سؤنرا! آما نئجه؟ سوچلو
اۆلماغین یۆللارینی بیلیردیم کی! کیمسه، نئجه سوچ ایشلیه جگیمی منه
اویرتمه میشدیر! بونون اوچون یننیدن اویرنمک، بانشدان باشلاماق
گره کیردی!

تبریز دوستاغی قیزیل حصاردان سؤنرا داها آچیق تورمه ساییلیردی.
قوغوشدا مندن باشقا آلتی یاشیدیم وار ایدی. قومار باز، اوغرو، دله
دوز، تجاوز کیمی ایتیهملار اوزوندن حبس ائدیلن بو زاوالیلارلا درین
سوز-صوحت ائلامسیر ایدی! حیاتلاری منیم کیمی قارا بولودلار
آرخاسیندا کنچن بو قوغوشداشلاریم نه ائلاتسایدیم بوشا گنده جکیدى!
ایلمده نئچه اوخ قالیب کی، اؤنو دا سیلیریم داشا توشلایم! بونلارلا
گوناهلار گیرمک بئله، ایستیمیرم! اؤرنک اولاراق، مندن سؤنرا قوغوشا
گلمیش ۶۶ یاشلی کبالای فرج اوللاه وطنداش، نندن تورمده اۆلدوغونو
بئله ائلاتیردی:

- آلاهدان گیزلی دئییل، سیزدن نه گیزلی! منیم ماجرام، ناموس
مسئله سیدیر! ناموسسوز قیزیلا، ناموسسوز دامادی یاخالادیم!
بیر آخشام، گون باتارکن خیرماندان ائوه دؤندوم! "ارواد-ارواد"
دئییه سسلندیم، جاواب وئرن اولمادی! آجیخمشدیم، بیر بلله
چۆرک آغزیم قویوب، طؤولمه باش چکدیم. آرواد اورادا دا یوخ
ایدی! دؤغروسو، اوشاقلارین اناسی عؤمرونو سیزلره
باغیشلامیشدی. او اوزدن من ده یالنیز قالمايیم دئییه، خیرمان
بیغان یوخسول بیر همکۆشهین قیزینى اوزومه آرواد انتمیشدیم.
سونبول دئییلن یننی آروادیمین گۆزو اوشاقلیدان اوغلو حبیبین
اوزه رینده ایدی. حبیب ده اؤنو ایسته بیردی. حبیبین رحمتلیک
اناسی دا سونبولو ایسته بیردی. تانری شاهیددیر کی، من ده اؤنو
اؤغوما ایسته بیردیم! حاجیه واختسیر دونیادان گئتدیکدن سؤنرا،
حبیب کچیک قارداشی ایله بیرلیکده تبریزه کؤچدو! او، سونبول
ایله بیر قرارلار قویسا دا، بوندان منیم خبریم اولمادی!
- کریم آدلی قوغوشداش: کربالای، دئمه کی، دییرمانی سویا
وئرمیسن، ها!!
- عابباس آدلی قوغوشداش: حلال اولسون قوجا دننه، ها دننه! منیم
بو پاشاما بیر چای گئیر، دیلباز!

- دیلباز: باش اوستونه عایباس داداش! شکرلی اولسون، یوخسا آجی!
- عایباس: باشین بیبلا! بول شکرلی اولسون! هامییا وئر! بویور کر بلایی.
- فرج اوللاه: بو حبیب وار ها، بو ناموسسوز حبیب! دئمہ منیم آروادیم اولاجاق سونبوله مکتوب یازیر کی، تبریزه داشیناجاقلار. بورادا بیر ائو آماغا چالیشیرمیش! گلیب کئنده ائولنه جکمیش، سونرا سونبولو آلیب تبریزه گئنده جکمیش! منیم بونلارین هنج بیر یندن خبریم اولمادان، اوغلانین تبریزده ائولنه جگینی دوشوندوم! من ده بو گلنیم اولاسی ۱۸ یاشلی قیزی باشقاسینین الینه وئرمه بیم دئییه، باهاسینا آتاسیندان آلدیم و اوزومه آرواد ائتدیم. قیز اوتانمادان منه دئدی کی، "بابا من حبیبله ائولنمک ایستہ بیرم". ناموسسوز قیز منه بابا دئدی! من ده باسدیم آلتیما زور لا دا اولسا، ناموسمو تمیزله دیم! دئمہ کی، ناموسسوز اوغلو منیم خبریم اولمادان آروادیمدا گوزو وارمیش! آرتیق ایکی ایلدیر ناموسسوز اوغلودان خبر-اتر یوخدو!
- دیلباز: هه! حبیب آروادینی قاچیردیمی!؟
- فرج اوللاه: اوها!!!! داتیشماغینی باجار! حبیب کیمین ایتی اولوب کی، منیم آروادیمی قاچیرسین!
- ساکیت آدلی قوغوشداش: (گوله-گوله) دیلباز ناموسسوز اولما! کبلایی بویور، ماراقلیدیر!
- فرج اوللاه: ناموسسوز اوغلو منیم داها منی گورمک اوچون کندیمیزه گلمدی. آرتیق گلیمک اوچون اوزو یوخ ایدی! بئله ناموسسوز لوقدان سونرا، هانسی اوزله آتاسینین اوزونه باخا بیلردی. انجاق منیم شوبه لریم هنج بیتیمک بیلمیردی! سانکی، اونونلا آروادیمین آراسیندا بیر دولابلار دؤنوردو! بیر ده ناموسسوز قیزیمدان دئییم! او دا آروادیملا البیر اولموش، اونو حبیبله ائولندیرمهیه قالخمیشدی. حله بوندان دا بئتر اولان، قیزیمین آرانى قاتماسیلا، او اولادلاریم آنالارینین اولمونده منیم سوچلو اولدوغومو دوشونوردولر! اونلار گوره، سونبوله گوزوم اولدوغو اوچون، آنالارینی زهرله میشم!

- کریم: کربلایی، بللی کی، بوتون ائلی قارشینا آلمیشسان!
- دندیکلری دؤغرو دور مو؟
- آ کیشی، نه دؤغروسو! هامیسی ناغیلدی! اؤنسوز دا، بو آرواد اؤلمهلی ایدی! آروادلیق قالمامیشدی اؤندا! ان بؤیوک ایشی، آخشام ائوه گلینجه آیاقلاریمی یوماق ایدی! اؤنو دا سون زامانلار باجار میردی. تئز-تئز بللی توتولوردو! گئجه تیس-توسوندان یاتا بیلیمیردیم! منیم خور لامامدان دقیقه باشی میز-میز ائدیردی! آما من هئچ زامان خور لامازدیم! بیر ده خور لاسام دا، خور لاماسام دا آروادا نه دخلی وار! من بیر کیشی یم خور ولد ارام دا، گورولد ارام دا، کیمه نه دخلی وار کی؟!
 - ساکیت: یوخ آ کیشی! کربلایی نین خور ولد اماسینی کیمسه ائشیدیپ می؟
 - هامی گوله-گوله: یوخ!!!
 - قیساسی بئیلر، او آخشام ائوه گلیب، آروادی آختاراندا سونرا سونبولدن خبر اولمادی! دندیم کی، گنج قیز لا ائولنمک - آتشله ال به پاخا اولماق دئمکدیر. سونبول اره گنتمیش ایکی قیزیمدان دا کیچیکدیر! ۲۰ یاشینی کچمه میشدی. اوزو ده، ایکی جانلی بام دئییه توتدور موش، خرمنه بئله گل میردی. ائوده نه اندیر، نه ائتمیر، هئچ بیر بیلگیم یوخدور! گونلرین بیر گونو آغا میر قشمدن "۶۶ یاشدا اوشاق آتاسی اولماق اولار می؟" دئییه سوروشدوم! کندین موللاسی "اولماسی چتیندیر" دئدی! بو اوزدن ناموسسوز آروادیمین گبهلی گنین مندن اولوب-اولمماسی قورجا چیبانی اولوب جانیم دوشدو!
 - کریم: هه... داها!
 - داهاسی بو کی، او آخشام الیم هر یئردن اوزوله رک، سونبولون آتاسی ائوینه گئتدیم. ناموسسوز آتاسی باشقا کوشنده ایشله دیگی اوچون یانیمدان قوولموشدو! بونا باخمایاراق، ناموسومو تاپماق اوچون اؤنون ایاغینا گئتمهلی اولدوم! اورادا دا یوخ ایدی! فیکریمه، ایکی ایل گورمه دیگیم قیزیم اشرف دوشدو. او ناموسسوزدان هر نه دئسن چیخار! بلکه ده ناموسسوز اولغوم اؤنون ائوینده هر گون..... توبه-توبه!

کندین آشاغی باشیندا یئرلشن اشرفین ائوینه ساری یۇلا دوشدوم!
 بولاق باشینداکی قیزلار منی گورجک گولمهیه باشلادیار.
 اۇنلارین من اغساقلا هیر-هییر گولمک لرینی انلامادیم! انلاماق
 اوچون بئله، زامانیم یۇخ ایدی! بو اوزدن یولوما داوام انتدیم!
 بیراز سونرا اشرفین ائوینی تاپماق اوچون یول اوستوندهکی آشیق
 اوینایان ایکی اۇغلان اوشاغیندان سوروشدوم. اۇنلار "عمیجان
 سن کیمن؟ اشرف بیزیم آنامیزدیر. بیز، اۇنون اوشاقلاری بیق"
 دئدیله! دۇغروسو، اورگیمدن "من سیزین ددنیزم!" دئمک
 کئچدی، اما دئمهدیم! چونکی آرخامدان ایش چئویرن ناموسسوز
 قیزیمین اوشاقلاری دا ناموسسوز اۇلا بیلردی! اۇنلار ائوی منه
 گؤستریب، آشیق اویناماغا داوام انتدیله! اشرفین چیرکین
 اویونونو اوزه چیخارتماق اوچون، ائوی فییرلانیب آرخا پنجرهیه
 یاخینلاشدیم! اوتاقدا آخ-اوخ سسی گلیردی! قان بئینیمه سیچرادی!
 آی ناموسسوز اشرف! اوشاقلاری تپه آرخاسینا آزدیرمیش، اوزو
 هارالارا یۇخ اولموش؟! سنین کیمی قیز، منیم کیمی ناموسلو
 کربلایی نین بئلیندن گله بیلمز! ناموسسوز آنانیزین باشقا اویناشی
 دا وارمیش دئمک! تکجه اشرف قیزیم ناموسسوز اولسا، بیر او
 قدر یانمازدیم! دئمه...دئمه، بوتون ناموسسوز اوشاقلارین
 جیرهسی اوزگهلردن ایمیش! ناموسسوز کویرا، ناموسسوز
 هارامزادالارین آناسی! بو ناموسسوز تون به تونه آنا دئمک
 اولارمی؟

- کریم: سونونا گل، کربلایی!
- آلاه بوتون صالح بندهلرینه قیسمت انتدیگی کیمی سیزه ده کر بلا
 قیسمت انتتسین! باشیما گلنلر ها! قیساسی اوتاقدان آخ-اوخ سسی
 چوخالیردی! ناموسسوزلار آرخادان قارامتیل قابارجیقلی
 اورتوکلک اوتاغین دلیک-دئشیگینی توتموشدولار! هر آن آرتان
 آخ-اوخ سسینی انشیتیمیه طاقتیم قالمامیشدی! آرتیق، ناموسون نه
 اولدوغونو ناموسسوزلارا قاندرماق گرک ایدی! کیشینین آدی
 ناموسونا باغلیدیر! انله دئیلمی؟
- توتساقلار: دۇغرو! کسمه کربلایی...داوام انت!
- قیساسی اوتاغین قاپیسینا یاخینلاشدیم! ناموسسوز سونبولون آباق
 قابیلارینین عئینینی باشماق یئرینده گوردوم! قانیم بئینیمه قالخدی!

یاواش جاسینا قاپینی آچماق ایسته‌دیم! قاپی آرخادان کلیدلنمیشدی.
 داها دوزوموم قالمامیشدی! کیشیلیگیم بیر قارا پول اولموشدو!
 من، حضرتی علی علنیهم صلواتین قولو، نوکری، ناموسلو
 مسلمان کر بلا بیسی آروادینی باشقاسنین یاتاغیندا گورن آدامدیر!؟
 یا آلا، یا محمد، یا علی دئییب قاپینی قیریب بیر آن ایچینده
 یورغان آلتیندان قولایغیمی دلن آخ-اوخ سسینی باتیردیم! الیمده
 بئل، دیلمده ایسه، "آلا اکبر" باغیرتسی، آز سونرا یورغان
 آلتیندان ایکی ناموسسوزون قانی آخماغا باشلادی! ایلیک
 انندیرمهلرده ایکیسی نین ده جیندا سسینی بوغسام دا، اورگیم
 سو یومامیشدی! بو اوزدن دورمادان آلا هین پاک سسینی
 باغیر اراق، گوجومه گوج قاتاراق بئلی باشلارینا انندیردیم!
 - هامی: (بو سفر چوخ ماراقلا) سونرا... سونرا! نه اولدو!
 - سونرا میرزه قشم آغانین یانینا گئدرک، ناموسسوز قیزیمین
 ائوینی، اولغوملا آروادیم وئر دیگینی دئییب ائوه یولا دوشدوم!
 سونرا ژاندار مالار منی توتوقلا ییب بورایا گتیردیلر! دئمه کی،
 ناموسسوز قاضی نین دئدیگینه گوره، اولومونه ووردوغوم ایکی
 ناموسسوز - قیزیم اشرفله اری سلمان ایمیش! دئمه کی،
 ناموسسوزلار گنجه آزمیش کیمی، گوندوز ده اوشاغلارینی
 آز دیرمیش، اثرکندن یورغان آلتینا گیرمیشلر!
 - قوغوش هامیسی بیردن: قاه... قاه... قاه... قاه... قاه!!!

آرتیق، بئله اینسانلارا بیر شئیلر قاندر اجاج ائنتریم قالمامیشدی!
 اولدوغوم بولمه نین حبیطی اولدوقچا کیچیک، دار و انسیز ایدی. بونا
 باخمایاراق، گونشلنمه زامانیندا یوزه یاخین توتوقلو اورادا
 توپلا شیردی! بو ایسه، خبرلشمه ایمکانلارینی گوجلندیریردی. بو
 خبرلشمهلر آزادان-چوخدان بابیردا اولان اولایلاری ایچریه داشیردی!
 ایچریه سیزان خبرلرین هار داسا بویوک چوخونو، سیاسی گلیشمهلر
 اولوشدوروردو! بو ایسه، منیم کیمی سیاست وورغونلارینی
 سئویندیریردی. نه اولورسا اولسون، سیاست گلیشمه سینین بیر باشی
 دوستاغا باغلانیرسا، دئمک کی، وار اولان رنژیم بحران یاشاماقدا دیر!
 اثرکن چاغلاریندان روسلارین آیی او یونونو، فیرقه نین یوخوش-
 یئنیشینی، پیشوری بابانین آدانیب-اولدورولمه سین، توده پارتیاسنین

اۇز اينانچينا خاين ليگىنى و روس قوللوغونو، مصدّيق زىروەسىنى،
 سىيا چئوريليشى ايله زاهيدى نين گليشىنى، مصدقين، فاطمى نين
 چؤكوشونو، شاه دىكتاتور اسىنى، ازربايجان تورک ميليتنه قارشى
 آمئريکا، اينگيلتر، روسيا تلهسىنى گورموش منيم كىمى بيريسينه اير اندا
 باش وئرن ان كيچىك ديبشيك ليک بئله، مارق قايناغى اولدو!
 بو اوزدن، نئجه اولورسا-اولسون، اولوسون ايچينه چىخمايم گرک
 ايدى! رنژيمين مندن خبردار اولدوغونو بير فورست كىمى
 ديرلنديرىدیم. چىخىب بايىردا گيزلەنيپ، ميلتين ايچينده اولماغى
 دوشونوردوم! دويغوملا ياشىمى دوشونوردوم! ياشيم آلتىميشين اوستونده
 ايدى! حبسلرده جانيم الدن دوشوبدور! دؤغرو كى، ايبلمز اولموشام،
 آنجاق گئدن جاندان گنديپ! بير درى، بير سوموك قالميشام! بوتون
 بونلار باخميايق، يئنە دە توتوقلويام! يئنە جانيمدان ال چكىرلر!
 "ادين چىخينجا، جانين چىخسين" جوانشير! جانىمى بورالاردا
 آلاجاقلارسا، ان آزيندان دوشمنه قارشى ائتديگيم سوچ اوستونده
 اولسون! نيه ياش-ياش يانمالايام؟ ان آزيندان قورو-قورو يانيم!
 بو دوشونجهلر ايچينديم كى، ميلادى ايلينين سونلارينا دؤغرو
 اثرمنى-خريستيانلار اوچون عفو خبرى ياييلدى. هابئله، بونونلا باغلى
 بعضى توتوقلاردا باغيش گلهجگى ديلدن-ديله گريردى. بير ياندان
 ايسه، تبريز حبساناسينين اشيب-داشماسى دا، دوستاقلارى ناراحات
 انديردى. توتولان سياسى گنجلرين سايبى گونگوندن آرتيردى.
 دويوقلاريميزا گوره، بير چوخ بيرانميش و اوزون مودتلى سياسيلرين
 اوزگور بوراخيلماسى گوندمده ايدى! بئله كى، ايكي قوغوشو
 بيرلشديرمرک، بوشالميش اولانى يئنە توتوقلورلا دولدورولار.
 سونوندا باغيش فرمانى تئهراندان گلدى! منيم ده اديم ايکينجى كز
 باغيشلانميشلار آراسيندا ايدى! محكمه سيز بئش آي ايگيرمى گونلوک
 تبريز دوسداغينين دا اويکوسو بيتدى!
 ۱۹۷۹-جو ايلين يانوارينين ايلک گونلرينده (۱۳۵۶-جى گونش ايلينين
 دنى آينين ۱۰-۱۱) کيراليق ائويمه سارى يولا دوشدوم. ائوه
 ياخينلاشديقدا، قاپينين آچيق اولدوغونو گوردوم! يالنيش کوچيه
 گيرميشم دئيه، گئرى دؤنرکن اسلان بئين خانيمىنى گوردوم:
 - اوااا! جوانشير عمى سلام! بس سن آلتى ايدى هارالاراسان؟
 يئرى-گويو آختارميشيق! ايداره قالماييب كى، سنى اسلان

- سوروشماسین! دۇغروسو، امنیتدن ده سوروشولدون! امنیت سنین
اۇنلارین الینده اۇلمادیغینی دئینجه، بیر یئرلرده اۇلوب قالدیغین
عاغلیمیزا گلدى!
- (گوله-گوله) سیز ده حالوامی چالدىنیز! بارى رحمت اۇخویان دا
اۇلدومو؟
- جوانشیر عمی، هارالاردا گیزلنمیشدین؟ (یانیندا دوران قیزینا:
گئت باباوا جوانشیر عمینین گلدیگینی دئنه!). گل گئدک ائوه،
عمی!
- سن دئنه گۇروم، ائوه باشقاسی داشینیبدیر؟
- بوتون نسنهلر بیزده عمی! هر شئی ساغلامدیر.
- آسلان (قاچاراق): جوانشیر عمی، بس سن هارالاردا سان،
قارداش، باغریمیزی دلدین، اورگیمیزی قان ائلهمین! آدم بیر یئره
یۇخ اۇلار سا، دئمزمی؟ (منی قوجاقلاییب کۇورهلیر! من ده
اۇنونلا بیرگه کۇورهلیرم!)
- منی آپاراجاقلارینی دئمه دیلرکی، من ده سیزه بیلدیریم!
- آسلان بئین انشى طیبه: کیم سنی آپاردی عمی؟ اۇلمایا...!
- هه قیزیم...!
- گئدک ائوه، گئدک ائوه!
- آسلان: باشینا یئنه نه گلدى، عمی؟
- تیمچهدن آپاردیلار! دئیجهگم، دئیجهگم! گئدک ائوه بیر چای
ایچیب اوزومه گلیم. اوزگور اۇلماغیمدان ایکی ساعات کنچیر!
- طیبه و آسلانین دندیگی کیمی، یۇخا چیخمامدان بیر گون سۇنرا منی
سۇروشان دوستلاریم نیگاران اۇلماغا باشلاپیرلار. ایلك اۇنجه، آسلان
بازارا باش چکیر. حاجی شمس آزر منیم هاردا اۇلدوغومدان بیلگیسیز
اۇلدوغونو دئییب، گیلنلنیر! او، یازیق کیشی ده حاقلی ایدی. من
هرگون سحر تیمچهنین قابیسینی آچان ایلك شخص اۇلاردیم. او
گون ده آلیشقانلیق اوزوندن تیمچهنی ایلك آچان اۇلدوم. دوکانی
آچماق اوچون جیبیمدن آچاری چیخارماق ایستهمیردیم کی، بیر آن
ایچینده یاخالاناراق بازاردان چیخاریب ماشینا میندیریلدیم. او
سحر ده منیم توتوقلانما می تانیش بیر یسی ده گۇر مه میشدیر!

حاجی شمس آزر باشینین آغریماسیندان قۇر خارق، منیم سۇن آیلغیمی
 آرتیقلاماسی ایله وئریب، اوزرومو ایسته‌دی. دوستلارین یاردیمییلا
 یئنی بیر ائوه داشیندیم! ایسماعیل قهومیچنین کۆمک لیگی ایله داها
 مودئرن، بۆیوک و گئنیش ائوه کۆچدوم. ائوده بوتون یاشام ایمکانلاری
 وار ایدی. کیراسی او قدر اوجوز ایدی کی، آلتی آیلغینی اۇنجه‌دن اۇده
 دیم! آخساملارین چۇخونو، حتّی گئجه‌لر ده تک بوراخیلیردیم! ائو،
 ایسانلارلا دۇلو بیر پانسیون بنز مییردی! بو ایسه، منیم سۇن دیله‌دیگیم
 یاشامی ساغلا بیردی! چونکی، یئنیندن توتوقلانا جامسا، دۇغرودان
 سوجلو اولدوغومو دیله‌یردیم! هر اولایا قارشى، بانکدا اولان
 پوللاریمی دا گئری آلیب، ایسماعیل قهومیچی نین ایله ایشلمه
 بوراخییم. الیم آغزیم چاتیردی. کیمسه‌یه مۇحتاج دئییلدیم. عکسینه،
 الیمدن گلدیکجه ساواکین دوستاقلاریندا اولان دۇیوشکن و آیدین کسیمین
 قالانلارینا یاردیم ائتمه‌یه چالیشیردیم. بو دا الیمدن گلن ان کچیک
 وطنداشلیق بۇرجوم ایدی. گونلر، ایسته‌دیگیم کیمی ایره‌لیه‌یردی. دئییه
 بیلرم کی، عومرومون ان باهار چاغینی یاشا بیردیم. تبریزین بعضی
 کیتاب ساتانلارینا گلن گیزلی باکی کیتابلاری الیمه چاتینجا، آیدین
 گنجلریمیزین آراسیندا یاییردیم! چۇخو اوشاق کیتابجاسی اولماقلا،
 "آزربایجان بو گون" کیمی تورکجه، فارسجا تانیتم کیتابچالار دا وار
 ایدی. آذربایجان تورکجه‌سینده اولان اوشاق کیتابلاری الدن-اله
 گزیردی. آنجاق او کیتابچالار کیریل ییفاسی ایله یازیلیردی. من بو
 یازینی راحتجا اۇخویور، یازیردیم. گنجلره ایسه بو یازینی اویرتمک
 اوچون، "آذربایجان بو گون" کیتابینی اۇخودور، یازدیریردیم! ایچیمده
 اولان درین اویرتمنلیک دویغوسو حیاتا کئچیردی! چۇخو گنجلردن
 عیبارت داغچیلارلا بیرلیکده دۇغانین اوجالارینا دیرماشیردیق.
 یاواش-یاواش سیاسیله‌شن داغلارین در-دواری "شاها اولوم" "پهلوی
 رژیمنه اولوم" "یاشاسین ایشچیلر" "یاشاسین آذربایجان" "یاشاسین
 پیشوری یولو" کیمی شوعارلارلا دۇلوردو! هر قورومون
 طرفدارلاری اۇز سۇدیگی تشکیلاتین تانیتم شوعارلارینی داغلارین
 گئدیش-گلیش یوللارینا داشیردیلار. دۇغرودان-دۇغرویا اورگیمده
 پاسلانمیش نیسگیلریمین زنگوله‌سی سسلنمه‌یه باشلامیشدی!

قوم شهرينده دىنى حۇزە مېتىئىقىندە چوخو تورك دىللى اۇلماقلا
 اۇنلار جا دىنى طلبە، رنژيم اليه اۇلدورولموشدو. تورك موجتنهيدى
 بۇيوك ايتوللاه مير كاظم شريعتمدارينين قودا يايديغى قيرخينجى گون
 چاغيريشى آزر بايجاندا بۇمبا كيمي پارتلاميشدى! تيريزين قيزيللى
 مسجيدى قودا اۇنلار ين قيرخينجى گونو اوچون سنجيلميشدير. ساواك
 بئله بير انما تۇرمينه ايدن وئرميهجگىنى اۇنجهمن بيلدير سه ده، كوتله
 ايچينده آرتان اۇفكه لى ماراق، گئت-گئده بۇيويوردو. بير چوخو، ديدن
 اوزاق اۇلان ايسماعيل قهو خاناسينين مشتريلرى، اوچ گوندىن سۇنرا نه
 اۇلاجاغىنى دانىشپىردىلار!

تبريز، ۲۹ بهمن ۱۳۵۶ (۱۹۷۸-۰۲-۱۸)

آزر بايجانين گۇزو تبريزه ديكيلميشدى! تبريز بازارينين هندە ورى
 يوردوموزون چنشىدلى يئرلريندىن گلن اوتوبوسلارلا دۇلموشدو. بو
 اينسانلار يورا چكن ان باشدا شريعتمدارينين قوم شهرينده اۇنلار ين
 قيرخينجى گونو ايله باغلى چاغيريشى اۇلسا دا، تبريزين ايرقچى شاه
 رنژيمينه قارشى آياقلانماسى بۇيوك اۇنم داشيردى. دندىگيم كيمي،
 ايسماعيل قهو خاناسينا گلن اينسانلار ين دىنله ايليشكىسى يۇخ ايدى.
 بورادا توپلانان گنجلرين اۇرتاق ماراغى يالنيز كيتاب ايدى! بو
 قهو خانادا دونيا ادبياتى، فلسفەسى، تاريخى و باشقا كيتابلار الدن-اله
 گزيردى. حاياتيم بۇيو ديلهديگيم اينقىلابچى گنج يئته نكلرى گۇزومون
 اۇنوندە گۇروردوم! ياشيمدان آسيلي اۇلمايلاق، گنجلرله قايناشير،
 اۇنلار ين انترژيسىنى ايچيمه چكىرديم. ياشلانماغا دۇغرو دئييل،
 گنجليبه دۇنمه گيمي سانيرديم. بوندان سۇنرا باشيما نه گلهجگىنى دئييل،
 وارلىقلار يندان ايلهام آلدېغيم گنجلريميزين گلهجگىنى دوشونوردوم!
 عئىنى زاماندا اۇنلاردان ايلهام آلاراق جسار تلىنه گوج قاتماغا
 چاليشيرديم! طبعى كى، من ده بير ايشلر گۇرملى ايديم. بو اوزدن،
 ۲۹ بهمن گونوندە اۇنلاردان اوزاق دوشمك ايستمهديم! گنجلريميزين
 بۇيوك فيكىرلىرى وار ايدى!

سحر ساعات ۱۰ رادهلرینده تبریز "آغیر دوغوم سانجیسی" چکیردی! آنا وطنین یئنی اینقلاب دۇغوشو بازار ایچیندن باشلادی! یوزلر، مینه یوکسلدی، مینلر سه، یوز مینلر اولدو! تبریزین شاهلیق رتزیمین قارشى آياقلانماسى منى ده آسلانا چئویر میشدی. الیمه گلەنى سیندیریر، اؤدلاییردیم! اوجا سسله شاهین یئددی سولالەسینه کوفور اندیردیم! هار داسا اؤتوز-اؤتوز بئش ایل بوندان اؤنجه گؤزومون اؤنونده داردان آسیلان آذربایجانین، یئنین جانلانماسینی گؤروردوم! خوشیخت ایدیم کی، بو آياقلانمین کیچیک بیر یسی ایدیم! بیر آنلیغینا آتش آلولاری اورمانی کوله چئویرن کیمی، تبریز ده شاه سیستمین اؤنور غاسینی قیریب داغیتدی! بیز اؤزوموز بئله، ائتدیکلریمیزه اینانمیردیک! تبریزین بوتون کوچه-سۇخاقی عوصیانچیلارین الینده ایدی. بو عوصیانلار تئهراندا اورتاقلیق ائتدیگیم مصدیقچی، تودهچی گؤستریلرینی قارشیلان شیرا بیلیردیم. بیز اورادا ایقتدار ایدیعاسیندا اولان قوروملارین کئترولوندا ایدیک. آنجاق، بورادا میلتنله فاشیست رتزیم آراسیندا ساواش گئدیردی! سحر باشلایان و آخشامچاگی اوردو تانکارلارین شهره گیرمه سیله سۇنلار ۲۹ بهمن آياقلانماسی، دنیا دوردوقجا یاشاناجاق! او آخشام تبریزین بوتون کئچیت یوللاری فارسیتانلار گن دیل بیللمز اوردونون ایشقالیندا ایدی! تانکارلار دورد یوللاری کسیر، عسکرلر ایسه اؤز چئورملرینه دولانیر دیلار! رتزیمین دوشونجه سینه گۆره، تبریزه قالیب گلیمشدی! آنجاق اساس قالیب اولان میلتمیز اولدو! میلتمیزین شاه وارلیغینا ووردوغو دربه، بوکس مئیدانیندا کی ناک-اوت ائلامینا گلدی! ایسماعیل قهوخاناسینا گلن اوشاقلارین بیر نچەسی، او گوندن سۇنرا اورتالیقدا گۆرونمەدی. منیم باشیما ایسه هئچ بیر ایش گلەمدی. آنجاق، ۱۴-۱۵ نفر شهید اولان هموطنلریمیز وار ایدی! مینه یاخین توتوقلو ازینجه اوغرادى. اونلار جا بانک، سینئما-تئاتر، دؤولت دایرەسی، آیلنجه مرکزی، شاهین پارتیاسی ساییلان "رستاخیز"ین مرکزی بیناسی کوتلەنین اؤدوندان کول اولدو! تبریزین منجیم ایله دومچی خیابانلارین کسمسینده بئرلشن "رستاخیز پارتیاسی"نى توتاندان سۇنرا، بینانین بالکونوندان باخانلاردان بیرى ده من ایدیم. اورادان باخارکن، ۳۰ ایل اؤنجه سیرایلا تیر آعاجلاریندان آسیلان ایگیدلریمیزین قیریلیمیش بویونلاری گؤزومون اؤنونده

جانلانیردی! همین آن بیر ساواک مأمورونون الیمه کئچمه‌سینی
دیلهمیردیم! نجه کی، اولوم اولومو گتیرر
دئمیشلر!

تبریز، ۲۹ بهمنین آردیندان گلن سیاسیال دنیرم لر!

"شاه بیخیلسین آرتیق!" امری آذربایجاندا ایران دئیلن اولکه نین دورد
یونونه وئرلمیشدی. گوندن گونه فارس رئژیمینه قارشى ایقلانمالار
چوخالیردی! میتینقلر دایانمیردی! تبریزده اولان میتینقلرین، دئمک
اولار کی، هامیسیندا اورتاقلیق اندیردیم. میتینقلرده تورکجه سلوقانلار
آتماغا چالیشانلار دا وار ایدی. من، شو عارلارین تورکجه وئرلمه‌سینه
جان آتانلاردان بیرینجیسی ایدیم. آنجاق، چوخ غریبه ایدی کی، گنجملر
اؤیمه گلیب تورک دیلینده کیتابلار اوخویان، آذربایجان موسیقی سینه،
میللی وارلیغیمیزا دلی کیمی عاشیق اولان، چوخ سنودیکیم و اومید
بسلمدیکیم گنجلر تئهرانلا اویغون سلوقانلارا چکیلدیلر. من، تئهرانین
و تئهرانچی لیغین نجه اولومجول زهر اولدوغونو یاخشی بیلیردیم!
تئهراندا یئرلشن سولچو، ساغچی، دینچی پانفارسیزمین ایدئولوژی
اوستونلوگونو قبول ائتمک، بیز تورکلر اوچون بوس-بوتون مانقورد
اولماق دئمک ایدی! من بوتون وارلیغیملا بعضی گنج لیگیمیزین بو
پوسقویا دوشدویونو گوروردوم!

روحوما آتامین، قارداشیمین، آنامین، باجیمیم، عمیلریمین،
آرخاداشلاریمین، اولوسومون روحو گیرمیشدیر. تبریزدن سورگون
دوشه‌نی، یاشادیغیم بوتون مظلوم حایاتیمین اوجونو تبریزده آلماغا
چالیشیردیم! هایقیریب-هارای چکمکله، فارس رئژیمینه قافا توتماقلا،
سانکی مظلوم سورگونداشلاریمین دا روحلارینی اوخشايردیم. بیلماز
ایراده‌سیله بیر ائللین یاشامینی قارانتییا آلان قوجامان جاها کیشی
عمیجانی نجه اونوتماق اولار! بو وولکانلی گونلرده جاببار عمینی،
قولامی، اولقانی، کیشیخان عمینی، "من، قوردون قورخولو گوزلریندن
دئیل، بیتین، گنه‌نین گوزه گلنر میزی دیشلریندن قورخارام!" دئین
قوردانانی نجه اونودا بیلردیم! ۶۸ سورگون کاروانیندان بیلدیکیم
قدریله ایکی کیشی قالمیشدی. بیرى بوتون یوخسوللوغو و زنگین لیگیله

اولوسونا، تۇرپاغنا، كېملىگىنە سۇيكنن من جوانشېر، بېرى دە قورد
گىمىندە گىزلنمىش فارس قوللوقچوسو ساتقېن، آزغېن، خاېېن، ساواك
مأمورو روتبەسىنە دوشموش تولكو يحيا! بو خاېندن باشقا، قالانلارېن
سسې اولماق بۇيۇن بۇرجوم دۇيىلدى مى؟

اېسماعىل قەھە خاناسېنېن بوگونلردەكى دورومو ھىچ خۇشوما
گلمەيىردى. مېمىلە بېرلىكە دەرد-بېش گنجېن نېگران باخىشلارې قەھە
خانانېن گىل گۇرۇنتوسويدو! بېرىنجېسى تانىدىغېم بېر چوخ گىجلرېن
اېز-تۇزو گۇرونمىز اولموشدور! بو گىجلرېن يۇخا چىخماسى ياخشى
علامت دۇيىلدى! مېمىلە اېسماعىل قەھەچېنېن بو حاقدافىكىرلېرې اوست-
اوستە دوشموردو. او، تئھرانچې ايدئولوگياسى نېن اولدوغونا
اېنانمىردى. او، فدائى، تودەچى، مواھىد كېمى اېرانچې سىياسى يۇنلرە
اوستونلوك وئره رك، مىللى ايدراكېن دونيا بۇيدا گىنىشلىگىنى
دانىشدىغى فارسلاشمىش توركجە سېنە سىخىشدىر مىشىدى. اويسە، من
اۇنون بو اېنانجېنېن شعور آلتى دويغو اولدوغونو، دوزگون مىللى اېنانچ
اولمادىغىنى، اېرانچې و فارسچې پانچىلىقلا سونوج لاناچاغنا آرخاېن
اېدىم! آچىغى گىنىشلاشماق قالىب روحو تئھرانچىلىق اوزە رېندە نۇقطة
لنمىشىدىر. بېزىم كېمى اېنسانلارا ياواش-ياواش پانتوركېست، تورانچې،
توركېچى دامغاسى وورولوردو! آرتىق، مېتىنقلردە كوتلەنېن دېلە
گىتىردىگى توركجە سۇزلر اېنىندا باسلىر، يۇرېنى فارسجا شوعارلار
آلىردى! سۇلچو، ساغچى، دېنچى كىسىمى بېرلىشدىرېن فارس سلوقانلار،
تئھراندا دۇيىلن عىنى سۇزلرلە مېتىنقلرېن ھاواسېنى اېرانلىشدىرېردى!
بېزىم كېمى فارس بوسقوسو گۇرموش يازىق توركلرېن كېملىك
ھايقىرنىسى اوز اېنقىلابچى گىجلرېمىز طرفىندىن بۇغولوردو!

تېرىزېن ان بۇيوك مېتىنقلرېندىن بېرى آمترىكا كونسوللوقونون
قارشىسىندا اولدو! شەناز خىبابانېنېن دۇنگەسىندە اولان داش ماغازالاردا
اۇن-اۇن بېش فېرقەچى-توركچو آرخاداشلارلا مېتىنقە قاتىلماغا
گىدىردىك كى، اېگىرمى-اۇتوز كېشىلىك گىنج سۇلچو دستە، اللرىندە
فارسجا يازىلمىش پلاكارلارلا قارشىمىز دىكىلدى.
- "سېزېن مېتىنقە ياخىنلاشما اېدنىز يۇخدور! سېز گىدىن توركېدە
پانتوركېستلرە قاتىلېن! سېز گىدىن توركجە شوعارلارېنېزى

تورکیهده وئرین! بورا وطنسئورلرین بیئریدیر. یاشاسین فارس،
 کورد، آزی بیرلیگی! اولوم اولسون پانتورکیزمه!
 "هیجانا قاپیلیمیش بو گوزل گنجلریمیزین اولرینه قارشى
 سسلندیرمیش اولدو غو میلی سؤیوشلر، تیکان کیمی اوره گیمه
 باتیردی! منه ان چوخ آجی وئرن ایسه، بو اوشاقلاردان بیراز آرالی
 اولان تئهران بیلیم یوردو یوکسک لیسانسلی انور مسعودی ایدی! او،
 اولرینده سیخیلان زامان منیم یانیما گهله، تورکجه کیتابلار آلار،
 تورکجه موزیک دینلریدی! اونو اوز او غلوم کیمی سئوردیم. آنجاق، بیر
 نچه کومونیست دوست تاپاندان سونرا، منه قارشى توتومو دییشمهیه
 باشلادی. اونون، ۲۹ بهمندن سونرا منه قارشى داورانیشى دییشمیشدی.
 او، منه قارشى ایشلتدیگی ساغ قانادلی مرتجع تورکچو، بوزقوردچو،
 تورکیهچی، آمتریکا آژانی، روسیا دوشمنی کیمی دامغالارلا اوزه ریمه
 یوروردو!

ارتیق ایستبداد و آمتریکایا باغلیلیق سیمگهسی اولان شاه قاجمیش،
 خومئینی گلیمیشدی! فارسی-شیعه دینسل لیگی دنوریمین تپهسینه
 مینمیشدی. شاه رنژیمیندن داها گنریچی، دینچی، گوزو-باشی باغلی
 سیستمن ایران آدلانان یتره حاکیم اولما ایزلری گورونوردو! بئینی
 یویولموش کوتلهنین گوزو آیا دیکیلیمیشدی. **"باخ! آیین ساغ یانیندا
 دیانیب بیزه باخیر! بیر الینده آلمان، بیر الینده قران وار، باخ!"**
 دینسل خورافاتین بئنی سوزتینه گوره، خومئینی آیدا دیانیب میلتن
 ساققالینا گولورموش! شاهلیق رنژیمین چوکوشوندن یارانمیش
 بوشلوقون آردیندان کئچجی اولسا دا، یاریم-یاپالاق بیرسیاسی
 آچیقلیق یارانمیشدی. توده چی، فدایی، موجهید و بیر چوخ سول،
 لیبرال، دینجی قوروملارین آچیق فعالیتینه ایمکان یارانمیشدی. تبریزین
 "نصف راه" چئورمهسینده "آذربایجان دئموکرات فیرقهسی"نین اوفیسی
 آچیلیمیشدی. بیر نچه دوست اولراق سئوینه-سئوینه آ د ف-نین
 اوفیسینه گنتمک اوچون ایکى تاکسى توتدوق. ایلک اؤنجه آ د ف-نین
 تبریزده اوفیسی نین آچیلماسینا اینانماساق دا، گرچگی گورونجه
 گوزلریمیز یاشلا دولدو! بوتون گیللی و اومودسوزلوقلارا قارشین، بو

آد بیزیم اوچون قودسال ساییلیردی! اؤزومو تانیاندان بری سیرالاریندا اؤلموش، وارینی-یوخونو، عایيله سینی اوغروندا قوربان وئرمیش بیر کییمی منیم اوچون فیرقه‌نین بام-باشقا آنلامی وار ایدی. چوخ دا کیچیک اؤلمایان بیر سالوندا بیزی قارشیلایان اورتا یاشلی کیشيله اوزلشدیک:

- چوخ خوش گلیمسینیز! تانیش اولاق من آتابای، سیز؟
- من جوانشیر! اوغورلار اولسون! چوخ سئویندیک! بیلر-بیلمز گلدیک! بورا نه زاماندان آچقیدیر؟ بیزیم یئنی خبریمیز اولدو!
- اوزون زامان دئییل. بئش-اؤن گوندور! فیرقه‌نین بیلدیریش و کیتابلاری ایله تانیش اولون، یئنه گؤروشریک!
- بونلار دا آرخاداشلار تانیش اولون...

ماسا اوستونده یئرلشن آذربایجان دئموکرات فیرقه‌سینین اساسنامه و مراننامه‌سینی گؤتوروب اوخوماغا باشلایینجا، پیشوری بابانین یاراتدیغی فیرقه‌نین چوخدان بری اولدویونو گؤردوم! "ایران توده پارتیاسینین آذربایجان ایالت تشکیلاتی آذربایجان دئموکرات فیرقه‌سی"!!!

بوتون خیاللاریم بیخیلمیشدی! ۳۰ مین اینسانیمین قانی یئرده قالمیشدی! میلیونلارلا ازگین، بنزگین اولوسومون اومود ائوی اؤزگهلرین ایله دوشموشدو! بابا پیشورینین یاراتدیغی تشکیلات ک گ ب-نین ایران بؤلومو اولان توده پارتیاسینین یئملیگی اؤلموشدو.

او دوزاقدان نئجه چیخدیغیمی دئییل، نئجه گون ایچیم-ایچیمی یئدیگینی خاطیرلاییرام! گؤتوردوم فیرقه اساسنامه سینی آرخاداشلاریملا بیرلیکده نئجه کره اوخودوق! آرتیق آذربایجانین فیرقه آدلی بیر قورومونون اولمادیغینی قبول ائتدیک. بوندان سؤنرا اؤزوموزون بیر اؤزگور تشکیلاتیمیزین اولماسینین آلتینی جیزدیک. هر دوستوموز اوچون بیر گؤره و تانیدیک. ایلك گؤره ویمیز، توده حزبین فیرقه‌سی آدلی ک ق ب توزاغینی تانیئتدیرماق اولدو.

بؤیوک اومیدلرله باش توتان اینقلاب، ایلك گونلریندن موللار الیه منیمسن میش اولدو! سؤلدان توتموش ساغا قدر اینقلاب اورتاقلاری خومئینی نین و اؤنو گئیرنلرین قصاب لیغینا اوغرامیش اولدولار. جومهوری تئرمینی جومهوری ایسلامی اولدو! مارکسیست-لنینیست کومونیست کیملیگی داشیان توده پارتیاسی اسلام شریعتینه بؤیون قویان

ایلیک تشکیلات اولدو. بو پارتیا یارانديغیندان اوزو بری سلسله وی خیانتلرینین بیرینین ده آلتینا ایضا آتدی. روسلارین انکیسی آلتیندا فدایی تشکیلاتی دا توده خیانتینین آردینا دوشدو. مجاهدلرین دورومو داها آجیناجاقلی اولدو! خومئینی یه ایلیک کس امام آدی وئرن بو گنیش مقیاسلی مسلمان قوروم، قارشیلیق اولاراق منافیق آدینی آلدی! تورک دینی لیدئر شریعتمداری نین دستگیله لیبرال کیملیگی داشیان "ایران موسلمان خالق ایسلامی جمهوریت پارتیاسی" یاراندی! بو پارتیا خومئینی نین آدیلا باغلانان "ایران ایسلام جمهوریتی پارتیاسی" ایله بیرلیکده ایکی ایری مقیاسلی تشکیلات فورماسی آلدی. گون کئچدیکجه، تهرآن باسقیسی آرتیردی! آذربایجاندا، کوردستاندا رنژیمین باسقیلارینا قارشی داها چوخ حرکت گوزه دییردی. آذربایجاندا چاپ اولونان تورک دیلیندهکی نشرلر سیخیشدیریلماغا باشلامیشدی. خومئینی سئورلر سیخیشدیریلما اولایینی سوردوردوکجه، اولارا اولان کوتله ایچی نفرت ده آرتیردی. میلت آراسیندا سادجه "خالق موسلمان" دئییلن شریعتمداری یونلو قوروم "آذربایجان پارتیاسی" کیمی تانییردی! "خالق موسلمان" آذربایجانین میلی پروبلملرینین چوزومو اوچون مختاریت فورمولونو اورتابا قویوردو. خومئینی ایرتیجاسینا قویروق اولان توده، فدایی، مجاهد تشکیلاتلاری رسمی اولاراق آذربایجان تورک میلتی نین میلی پروبلملری قارشیسیندا فارسچی-شبیعه خومئینی رنژیمینی مودافیعه اندیریلر! من و آرخاداشلاریم گوره، بنله بیر دورومدا "خالق موسلمان" طرفینده اولماق گرکیردی:

- آرخاداشلار، بو دورومدا بیز میلی لرین اوزرینه بویوک مسئولیت دوشور. آذربایجانین حاقلی ایستکلری رنژیمین و توده، فدایی، مجاهد تشکیلاتلارینین دوشمنچیلیگینه توش گلمیشدیر. پروقرامیندا آذربایجانا اوزرک لیک (مختاریت) تانییان توده پارتیاسی، آچیقجا آذربایجانین میلی پروبلمینیه گوز یوماراق، خومئینی یه قوللوغونو اورتابا قویور. من، ان چوخ اوزوموزدن اولان زواللی فدایی لره یانیردیم! اینسان دا بو قدر آنلاماز اولارمیش؟ اینسان بو درجه اوزوندن چیخارمیش؟ یعنی کومونیزم، گنجلریمیزین گوزونو بو قدر کور اندیممی؟ آ دوستلار، بونا بیر چاره آختارمالی ییق! بو گنجلر بیزیم میلتین

- اومیدیدیر. بونلارین بئله آز غینلاشماسینا سون وئرمک گرکدیر. نجه گوز باخا-باخا اوز باجینی، آنانی، قارداشین، آتانی، میلی شرافتینی، تورپاغینی تنهراندا اوتوران میلی دوشمنلره قوربان ائتمک اولار! سیزجه بو دورومدا نه ائتمهلی بیک؟
- باریش: دؤغرو کی، خالق موسلمان پارتیاسی نین (خ م پ) باشچیلارینا گوون مک اولماز! حتّی شریعتمدارینین اوزونه بئله! ۳۰ مین میلی شهیدیمیزین قاتیلی اولان شاها دوعا اوخوماسی باغیشلانیلماز! آنجاق اورتادا "خالق موسلمان"دان باشقا آلترناتیو یوخدور. آذربایجان تورکو بوگون دینی مرجعی نین آرخاسیندا دایانیبدیر. دینی مرجع ایسه، خالق موسلمان قورومونون آرخاسیندادیر. "خالق موسلمان" آرتیق بیر آذربایجان قورومودور. من د، بولیرلاردان قورخورام، اما باشقا یول تاپا بیلیرم! اگر کومونیزم آذربایجانا خیانت ائتمهسه ایدی. دوروم دیییشه بیلردی.
- روباب: آغالار تبریزین بازاریندا چیخان یانغین تصادف دئییلدیر. بو بوس-یوتون حزب اوللاهین ایشیدیر. حزب اوللاه بیرباشا خومئینی نین امری آلتیندا چالیشیر. خومئینی آذربایجانین ایالتی-ویلایتی موختارلیغینی ایستمیر. او، آذربایجان تئزلیکله سوسدورماغا چالیشیر. بازاردا یانان آلتیمش-ینتیمش دوکانین هامیسی خالق موسلمان پاتیاسی اویه سی و یا سئمپاتلاریسی نین ایش یئریدیر. آغالار، بیز بونو قبول ائتمهلیک کی، میلی حرکاتین اوزونون یولو وار. بو یولون اوز ایدئولوگیاسی وار! میلّتی ایدئولوگیدیر میلّتین یولونو آچان! سیز، هله ده فدایی، تودئی، مجاهد، بازگان قونوسونداسینیز! بیز، تئز-گنج فیرقه‌نین میلی آلترناتیوینی یاراتمالی ییق! ندن بوگون صاباحا اندیرسینیز؟
- سردار: من ده روباب خانیم قاتیلیرام. دئییکلرینین هامیسی دوزدور. بیز، اوز تشکیلاتیمیزی یارادا-یارادا خالق موسلمان پارتیاسینی دا ساونمالی ییق. بازار، بوتولوکله بو تشکیلاتین ایلندهدیر. بعضی کومیتهلرین آپاریجیلاری خالق موسلمانا باغلیدیر. رادیو-تلویزیو کاناللاریندا نفوزلاری وار. مکتبلرده، ایدارلرده گوجلودورلر. اومودسوزجا اوتورماقدانسا، بیر ایشلر

- گۆرمه میز گرکدیر. مراغه ای ینین آذربایجان والیلی گیندن استعفا سی، تنه رانا قافا توتماقدیر. او، آچیقجا باسقی آلتیندا اولدو غونو دیله گنیریر. حتّی آذربایجانین ایکی حاکیمیتلی سیستمده اولدو غونو دئییر.
- سلیم آغا: خانیم دا دندیگی کیمی، زامان چوخ دارالیر. ولایت مطلقه فقیه یولدادیر. آقای شریعتمدارینین گوجو خومئینی یه چاتما ییر. دنمک اولار کی، بوتون گوج خومئینی چیلرین الینده دیر. سیز تبریزه باخمایین، قودا آغانین ائوینه یوروش اولونور. ۱۱۰-جو ماده ده تصدیق اولونور. خومئینی آچیقجا کورد و تورک خالقلارینا مئیدان اوخویور. حرکت کئچمک گرکدیر. زامان الدن گندیر. منجه ده، اوز ایشیمیزی گۆرمکله بیرلیکده خالق موسلمان پاتیا سینی دا ساوونماق اولار.
- روباب خانیم: دوستلار، بیر داها سۆز آلدیغیم اوچون باغیشلا یین! سون گونلرده "خالق موسلمان" قزنتی ایله، "کار" قزنتی آراسیندا موناقیشه گندیر. خومئینی رتژی می تۆپو آذربایجانین اوز مئیدانینا آتیدیر. بیلدیگینیز کیمی، فدایی لرین ایچینده اوز میلتنینی سئون گنجلر آز دئییل، خالق موسلمانچیلار ایچینده ده همچنین! آنجا ق، آرانى قاتان منفى عنصرلرین ده اولدو غونو گۆرمه دن کئچمک دؤغرو دئییل. فدایلر کومونیستدیر، خالق موسلمانچیلار ایسه کومنیسمه قارشى! خومئینی چیلر بو یولدان ایچه ری گیره رک آرانى قاتما غا چالیشیرلار. اصلینده، رتژی م اوچون خالق موسلمانچی و فدایی فرق ائتمز. بونلار ایکسی ده آرادان گنتمه لیدیر رتژی مه گۆره. بی یزیم دوروموز، ایکی طرفی ده آییق سالماقدیر. بونا گۆره، ننزلیکله بیلدیری یایما غیمیز گرکیر.
- من: ساغولون روباب خانیم. چوخ دؤغرو نؤقله نین اوزونده دوردونوز.
- بوتون گونو بو قونولار باغلانتیسیندا دارتیشدیق. تبریزین بو یاخین گونلرده قاریشما احتمالی واردی. هاردا دورما غیمیزین دؤغرو اولدو غو بلیرلندی. اوز دوروموزلا باغلی گننیش آلانلی تانیتیم ایشلری آپاریلمالی ایدی. بونولا یاناشی، تک باشینا حرکت ائتمگیمیزین ده دؤغرو اولما دیغی اورتایا قویولدو. خالق موسلمان

پارتیاسی نین باشچیلاریندان علیزاده، مراغه ای، نزیه ایله گوروشو
گرگلی ساندیق!

زaman کئچدیکجه تبریزین سیاسی دورومو گرگینلشیردی. حزب اوللاه
لا خالق موسلمانچیلار آراسیندا آتیشمالار چوخالیردی. آیتوللاهlar
ساواشی بؤیومیه باشلامیشدی. آنایاسانین قبول اولونماسی ایله،
شریعتمدارینین دموکراتیک و چاغداش ایستکلری رد اولونموشدو.
خومئینی اوز گئری ذکالی اولدوغونو قانون اساسیندا توپلوما دیکته
ائتمک اوچون، ۱۱۰-جو ماذنی قبول ائتدیرمیشدی. هابئله،
شریعتمدارینین خالقلارا آزادلیق وئريلمهسیله باغلی "ایالتی-ویلایتی
انجمنلر"ی فورمولو دا قبول اولونمامیشدی. او، فرانسانین اونلو قزنتی
اؤلان "لوموند"دا وئرديگی مصاحبهده رد اولونان اؤنری لرینی میلتنین
زیانینا و دیکتاتورلوغون خئیرینه دنمیشدیر. اونا گوره، ایالتی-ویلایتی
انجمنلرین یارانماسیلا فارس اولمایان اتنیکلرین اوز دؤغما یوردلاریندا
راحات و اوزگور یاشاماسی ساغلاناجاقدیر. هابئله "ویلایت مطلقه
ققیه" ایسه اینسانلارین ایرادهسینی صفیرلاماقلا، باشدا اؤتوران
دیکتاتورون گوجونو تانری قدر ائدهجکدیر. آغانین سون زمانلاردا
اؤلان کسکین چیخیشلارینی دوردورماق اوچون خومئینی و باشقا
بؤیوک آیتوللاه لارین دا اؤنون ائوینه گئتمهسی یارارلی اولمامیشدی.
آغا، ایچ و دیش مندیادا هر زماندان آرتیق آذربایجان و کوردستان
مختاریه تینی مدافیه ائدهرک، خومئینی رژیمنی آغیر دورومدا
قویوردو. تنهران مندیاسی ایسه هر گون آغا شریعتمدارییا قارشی آغیر
ایتیهاملار ایشلدهرک، آذربایجانین دوزومونو زورلاييرديلار. بو
خبرلری هر کس کیمی، آرخاداشلارلا من ده ایزلەيیردیک. آرتیق،
بیزیم ده یونوموز بللی اولموشدو! خالق موسلمان پارتیاسی نین بوتون
اسگیکلره قارشین، اوزه رینده اینادلا دردوغو یئرلی پارلامنت،
یئرلی شورالارین ایستهئيلمهسی بیزیم ده، ایلکین ایستکلریمیزیدی. من،
روباب خانیم و آغا سردار، مستقیل فیرقهچیلر ادینا خالق موسلمان
پارتیاسی نین تبریز مرکزینه گئدهرک، آذربایجان دموکرات فیرقهسی
اورقانی ادینا یاییلان "آذربایجان" قزنته سینین شرعتمداری و خالق
موسلمان پارتیاسی عنوانینا یایدیغی دشمنجه ایفادهلرینی قینامیشدیق.

اوسته لیک، آذربایجانین اؤزرک اولماسی نین یولوندا اولنلارین یانیندا اولدوغوموزو بللی انتمیشدیک.

بو گونه دک گوردویوم ان بویوک میتیق ناماز مئیدانیندا دوزنلنمیشدی. میتیقین بیر اوجو بازار آغیزی، او بیرى اوجو ایسه انگجی مسجدینه اوزانمیشدیر. بیر میلیونلار ارتیق اینسانین توپلانمیشدی تخمین اندیلیردی! ایلک اؤنجهه دانیشیقلا آراسیندا "الله اکبر" و سالاوات سسلن سه ده، سؤنرادان چپیک چالما و یا "دوزدو-دوزدو" سؤزلری اؤنلارین یئرینی آلدی! آشیری هیجان ایچینده ایستکلر اؤخونور، میلّت ایسه سس بیرلیگیله "دوزدو-دوزدو" سؤزو ایله تصدیقله بیردی. سؤینج یاشیندان گؤزلریم دؤل-بوؤش اولوردو! الیمدهکی یایلیغیم جیم-جیلاق سو اولموشدو! ایندی آغلامایم، بس نه زامان آغلایم! بوتون دوشمن چیلککلر، ایدئولوژی اسارتلره قارشى اولوسوم بیر داها ایاقدا ایدی! آذربایجانین اورگی تبریزده آتیردی! ایاقدايیک دئییه، تبریزیمین یومروغو تئهرانا قارشى قالخمیشدی! "انی گؤک تاتیریم! بو دوشمنلیک نه زامانا قدر داوام اندهچک! نه زامان تئهران مافیا سینین قورخونج الی منیم آنا وطنیمدن چکیله چک! انی گؤکتاتیریم! نه زامان اولوسومون اؤزگورلوک دیله گی باغیمسیر آذربایجانین جومهورسارایی نین باش بایراغینا چنوریلهچک! بو میتیقن چیلهسی نه زامان بیتهچکدیر! انی گؤکتاتیریم!"

و سؤنودا قومدان یاییلان بیر خبر آذربایجانى آياغا قالدیردی. تبریزده بو خبر بومبا کیمی پارتلادی:

"آغانین ائوینه خومئینی چیلر طرفیندن یوروش اندیلیب! اولنلر و یارالیلار وار! دامدا قوروجولوق اندن، اوچ اوولاد آتاسی ۲۸ یاشلی بیر تبریزی ایلمکچی گنج قورشونا توش گلهرک، شهید اولوب!"
گوجلو سیلاحلی آتیشمدان سؤنرا دوشمن گئری چکیلیمیه مجبور اولوب! آغانین دورومو نورمالدیر. آنجاق، هر آن بئنی هوجوم اولای بیلر. آغا تبریزه گلیمکی دوشونمور. آغانین قومداکی ائوی قوشاتیلیمیشدیر! خومئینی، آغا شریعتمدارینین اولوم حؤکمنو ایضالاییب!"

بو اولايى ائشيدركن، من، روباب خانيم و آغا سردار حۇكماوار
محللەسىندە يۇرلشۇن آيتوللاھ حۇكم آبادىنىن ئۆيىنە يۇللاندىق. تېرىزدە
يايىلان بوتون بېرىنجى خېرلرېن مەركىزى بوراسى ايدى. بىر دە،
ھەقىمىز ايلك كز اولاراق آغانىن آزر بايجاندا اولان ان ياخين تەمىلچى
سىلە گۇرۇشمىگىمىز ايدى. حۇكماوارا گەند يۇللار تىكلىم-تىكلىم ايدى!
تېرىزىن واغزال يۇلۇندا اولان ترافىكىن آچىلماسى گۇزەلنىلمىردى.
روباب خانىمىن مەصلەتلىھ سردار بىي ماشىنىن يۇنۇنۇ قونقا باشىدان
كۈچە باغا، اورادان ايسە چىشمە باشىنا دېشىدىرەك آخۇنى يۇلۇنۇ
توتۇدۇ! قاراغاج آخىنى يۇلۇندا بوتون ماشىنلار دايانمىشىدى. بللى اولان
حۇكماوارا قەدر ماشىن پارک ائتمىشىدى. بىز دە، باشقالارى كىمى اورادا
پارک ائدىپ آياقدا يۈرۈدۈك. مىلت حۇكماوارا سارى يۈرۈيۈردۇ!
مىلېتىمىن اېچىندە اولۇغۇم اوچون سۇيىنجىمىن سىتېرى يۇخ ايدى! او
آندا دۇنيانىن ان گۇزەل دۇيغۇلارى اېچىندە اوزوردۇم! دۇنيانىن ھىچ بىر
جاناوارى، بو مىلېتى بىخا بىلمىز! مىلېتىمىن بىرلىگى واركن، ايرانىن
فارسچى راسىزمى بىر يانا، حەتتى دۇنيانىن ان "وحشى آيىسى" اولان
روس بىلە، اۇنو يىنە بىلمىز! يۇل بۇيۇ، مەنە وورولان روس جاسوسو
دامقاسىنى دوشونوردۇم! اۈز-اۈزۈمە دوشونوردۇم كى: "بىر
آزر بايجان توركو نە قەدر زەيلى، آچاق و مەنقۇرد اولمايلىرىكى، بو
گۇزەل اولۇسونا دىيىل، روس "آيىسى" نا قوللۇق ائتسىن!؟" و نە
قەدر خوشبەخت كى، بو جۇشوب-داشان مىلېتىمىن بىر كىچىك پارچاسىيام!
نە قەدر خوشبەخت كى، بو اولۇسون يۇلۇندا عايىلە مېن قانىنى قۇربان
وئرمىشم! او قانلار مىلېتىمە ھالال اولسون! كەشكى، مەن دە خەلقىمىن
بىر آتاتوركو اولسايدى! كەشكى، بو اولۇسون دا اوغۇرۇندا بايراق اولان
اۈنجۈللرېمىز اولسايدى!

آرتىق يۇل گەتتەمە ايمكان يۇخ ايدى! اۈن مېنلرە زىارتچى حۇكماوار
محللەسىنىن گەتتەمە ھەندە ورىنى دۇلدورمۇشۇ. سىنېرلى كۈنلە عوصيان
اوچون بىر باھانە آختارىدى. كەچە تېرىزدىن دىيىل، آزر بايجانىن
چىشىدىلى يۇرلرىدىن گەن تۈپلۈم قاتمانلارى اللرىندە تەمىل ائتدىگى يۇر و
صنېف پلاكاتلارى ايلە مېتېنقە قاتىلىرىدىلار. اۈردۈنۈن چۇخلۇ عەسكىرى
و ظابىطى دە مېتېنقىن اېچىنە سىز مېشىدىرلار! بۈيۈك آيتوللاھ
شەرىعتدارىنىن شەكىللىرى الدن-الە گەزەرك سەلقانلار آتلىرىدى! بو مىلت

- آیقادایکن، اورتادا دۇغرو-دوزگون بیر یولبایلیق یۇخ ایدی. هر جور فداکارلیغا حاضیر کوتلەنی یۇنلندیرن دۇغرو بیر لیدئر اورتادا اۇلمایینجا، میلّت اۆز باشینا گلیر-گئدیردی! اورتادا درین بیر بلیرسیز لیک حاکیم ایدی. هر کس بیر-بیریندن "نه/اولاجاق؟"، "نه انتمهلیک؟"، "حزبین دوشوندویو ندیر؟" سوروشوردو! میلّت تپەن دیرناغا قدر حاقلی ایدی. میلّتی کوچلەر چکەنین، بو میلّتی یۇنلندیرمەیه جسارتی چاتمیردی! اوردو میلّتله، سیندیکالار میلّتله، بازار میلّتله، هاوا قووومسی میلّتله، اوچوشون ایدنی میلّتله، بوتون خیدمت آلانلاری میلّتله اولاندان سؤنرا نه انتمەمک اولماز کی؟ بو گوجو بیرلشدیرمەک تکجه عنصر لیدئردیر. آذربایجانین آیاقلانماسیندا سیاسی لیدئیرین اولماماسی منی چوخ راحتسیز اندیردی. "خالق موسلمان پارتیاسی" شریعتمداری کاریزماسیندان یارانان بیر لیبرال قوروم اولاراق، آذربایجانین ایستقلال و دئموکراتیک آزادلیغینین ایرادەسینی یۇنتمەیه قادیر دئییلدی! ایچینده اولدوغوم بو توپلانتی بونون ایثباتی ایدی! همین گونلرده منیم ایستگیمله یینیدن بیر آیارا گلдіک.
- آرخاداشلار خوش گوردوک! بیلدیگینیز کیمی، آذربایجانین سون ایکی-اوچ گونکو دورومو اۇنجهکی گونلره گۆره دیشیمیشدی. آرتیق خالق آیاقلانماقدادیر. خومئینی نین سئچدیگی باش نازیر "مەدی بازارگان"ین آذربایجان خالقینا آپ-آیدین قافا توتماسی بللیدیر. بو مانقورت تورکون، خومئینی یه گؤستردیگی بالتاقلیق اوزوندن اۆز میلّتینی ساتقین، شوروی دن گلمه اعلان انتمەسی چوخ آنلاملیدیر. خاطیرلا ییرسینیزسا، ایکی ایل اۇنجه ۲۹ بهمن آیاقلانماسیندا دا شاهین نۇکرلریندن اولان "آموزگار" بازارگانین بو سۆزلرینین عئینینی دئمیشدی. دوستلار، آرتیق بو میلّتی ائولرده توتماق اولماز! آما نه یازیق کی، باش توتاجاق عصیانین لیدئرلیگی میلّتین درین ایستکلرله باغداشان دئییل! خ م پ-نین لیدئرلیگی آذربایجان اوچون دئییل، ایرانا دوشونور. دۇغروسو، بیز چارەسیزلیکدن بو پارتیایا اومید باغلامیشیق. ائله دئییلمی، آرخاداشلار؟
- باریش: من جوانشیر عمینین فیکیرلرینه قارشى دئییلیم. آما بو قدر اومودسوزلوغا دا قاتیلیمیرام! اورتادا بیر حرکت وار. بیز بو حرکتین هاراسیندا ییق؟ بیز اولساق دا، اولماساق دا، خ م پ-ی

- اۆز ایشینی گۆرور. آنجاق، بو خالق موسلمان اولماسا نئجه؟
 آرتیق میلّت اؤنون آرخاسیندادیر. بو گون آذربایجاندا نه خومئینی
 واردیر، نه ده خومئینی چی حزب اوللاه! هامی شرعیتماری
 دئییب تئهرانا سینه گریر! ان یاخشی سی، بیز ده اومودسوز
 اولمایاق. من بو ایقلانمین غلبه‌سینی ایندیدن گۆرورم.
 آذربایجان گئدیر کی، خودمختار اولسون، اینانین منه!
 - سردار آغا: باریش بئین خوشگۆروسو گۆزلدیر، اما تلسکندیر!
 من، دنیا تجربہ‌سی بیزدن آرتیق اولان پیشوری، مصدیق، شاه،
 ساواک گۆرموش جوانشیر بئیه داها چوخ اینانیرام! جوانشیر بئی
 دئمیر کی، عصیانا قاتیلمايلاق! او، عۆمرو بویو جانینی بو یولدا
 قویماقدان قاچماییب! سادجه تجربہ‌سینی بیزیمله پایلاشیر.
 گرکیرسه، میتیفقه، گۆسترییه و اینقیلابا بیزدن قاباق قۇشار
 جوانشیر بئی!
 - روباب خانیم: خومئینی، خ م پ-نین سون ایستکلرینی قبول
 اندهجکمی سیزجه؟ انایسانین دوزملیشینه فرمان وئرمجکمی؟
 یوخسا، دئموکراسی یئرینه دئسپوتیزمی حاکیم اندهجک، هانسی
 سی؟!
 - سلیم: خومئینی اۆز مقامینی قۇرویوب ساخلاماق اوچون
 آذربایجانی دا، بوتون دنیانی دا اؤد ووروب یاخار! اؤنون
 گۆزونده قۇرخو دئییلن شئی یۇخ! اینقیلابدان ۸-۹ آی کئچیر! اما
 کیمسه‌نین اوزو گۆلمور. گۆلن وارسا، اوزو و چنورہ‌سیدیر! قاتیل
 خالخالی تئهراندا، میر حسین موسوی تبریزده میلّتی قیریر، او دا
 گولور! افندیلر، اورتادا باریش-فیلان یۇخدور. بو ساواش کسین
 باش توتاجاق! بوردا دئموکراتیا-دیکتاتور ساواشی وار. خومئینی
 هر گون دیکتاتور اولدوغونو باغیر-باغیرا بیان اندیر! مجاهید،
 فدایی، توده چی ایسه عصرین دیکتاتورونون یانیندا یئرلشیرلر!
 خالقین ایچیندن اولان بو یازیق مانقوردلار یازیق‌لار اولسون! حله
 آدلارینی دا خالقین قۇروجولاری قۇیوبلار! یاخشی! حزب توده
 نی آنلاماق اولار! بللی کی، اؤنلارین لیدرلری اوزون زامان
 روسلارین چۆره گینی یئییلر! اؤنلارین روسلار اولان
 نؤکرچیلیگی بو اوزدن آنلاشیلیر! منی یاندیریب-یاخان بیرلیکده
 بویاباشا چاتان فدایی لر و مجاهیدلر دیر. آخی، سیزه نه اولوب،

- آی یازیقلار! بودورمو خالقان مودافیعه؟ دیکتاتورون تۇرونا دوشمک! خالقچی لیق، مرتجع بیر یسی نین موردار قویروغو اولماقدی می؟! من ده گرچک بیر کومونیست اولاراق، بو خالق موسلمانین باشچیلارینا اینانمیرام! یۇلداشلار، بو میلّتی اود-آلو ایچینده بوراخیب قاچاقلاریندان شوبهم بئله، یۇخدور! آنجاق، کسب-باسماقدان باشقا منطقی اولمایان دئسپوت آلاه چیلارین الیندهدیر رئژیم. اینسان آلاهین قولودور دئین خومئینی گۆره، اینسانلیغین آنلامی یۇخدور. او، ۱۱۰، ۱۰۵ کیمی آنتی بشری مادلرین گۆتورولمهسینه ایدن وئرمز. او، کوتله سسیله سئیلیمیش شورالارین سۆز صاحیبی اولماسینا گۆز یومماز. لاکین، بیزه دوشن گۆره و، دئسپوتیزمین قارشیسینی آلماقدیر. بو آنندا میلیونلار جا آذربایجان تورکونون سئوکیسینی قازانان شریعتدارینن ده شیعلیگینی اؤنوتماق گرھکیر. او دا، خومئینی کیمی دینسل سینیر ایچیندهدیر. ائله دئییلمی؟! یۇلداشلار! بو بیر ایدئولوژیک بحراندیر. بیز یانارساق، آرخامیز جا بوتون دئموکراسی و آزادلیقلار دا یانار! کئشکه صمدلر، اؤختایلار، حنیقلر، بهروزلار دیری قالسایدیلار! آنجاق، قورخارام کی ساغ اولسایدیلار، آرخاداشلاری کیمی اولنلار دا عاگیللارینی خومئینی دئسپوتونا وئردیلر!
- من: سلیم بی، سنین ایللر اۇنجهدن تانیدیغین بعضی دوستلارین وار! اولارین دورومو نجهدیر؟ اولنلار دا خومئینی دئسپوتیزمینه آلدانیلار؟
- سلیم: کئچمیشده صمد، بهروز کیمی شهیدلرین بولونو گئدنلر، بو گون اشرفه داها چوخ یاخیندیلار. ویجدانلا دئمک گرکدیرسه بو دئوریمچی کسیم خالقین یانیندان آیریلیمیر. هه، منیم کیمی اولنلار دا، سؤنودا شریعتدارینن سینماسینی دوشونورلر. آنجاق، اشرف آچیقجاسینا بوتون سؤنلرینی اویاریبدیر: "یا منیمله خالقیمین یانینداسینیز، یا دا گندیب باشقا خاینلر کیمی خومئینی نین یانیندا یۇرلشین! خومئینی نین" ولایت مطلقهسینه" سس وئرلر خالقین یانیندا دئییل، دینی دیکتاتورون یانیندادیلرلار! سیلاهینیز وارسا، خومئینی دئسپوتیزمینه قارشى توتمالی سینیز! الی یالین سینیزسا، یومروقلارینیزی بیرلشدیریپ دینسل ابرتجاسی نین

قافاسینی داغیداجاقسینیز! بیر فدایی دئوریمچنین خومئینی حزب اوللاهینین یانیندا نه ایشی اولای بیلر؟! "بو دندیکلریمی اشرف یولداشین ان یاخینلاریندان انشیتیمیشم. بیر ده بو سؤزلره نه گرک وار. تانیدیغم اشرفچیلرین هامیسی خالقین یانیندا دیرلار. اولاری هر گون گورمک اولور.

(تبریز، ۱۳۵۸-۰۹-۱۵/۱۵۸۰-۱۲-۰۶ /
رادیو-تلویزیون، اوردو، والی لیک... میلّت الینده!)

«دانیشیر آذربایجانین تبریز رادیوسو!
سیز، دؤغرو، ساتسورسوز،
اوزگور تبریز رادیوسونو انشیدیرسینیز»!

سؤنودا، نچه هفتهدن بری هر گون باریتی آرتان تنهران-تبریز چاتیشماسی پارتلاق وئردی. آغانین انونین اولایلاری، ایران باش باخانی-مهدی بازارگانین تبریزده درینلشن میتینگلری یئرلی و قوزئیدن گلن کومونیزمه باغلاماسی میلّتین دؤزومونو بیتیرمیش اولدو! خالق موسلمان پارتیاسی ایران دؤولتینین رادیو-تلویزیونونو آذربایجانین ضدینه تک یؤنلؤ زهر ساچماسی اوچون بایکوت ائتدی! عصبی پاتلاق وئرن کوتله تبریز تلویزیون مرکزینی توتدو! بازار، اوردو، هاوا آلانی کوتلنن بو انیلمینی آلفیشلادی! باشدا تبریز بیلیموردو اولماقلا، بوتون بیلک مرکزلری اؤز قهرمان دیرمنیشچیلرینی ساوونماق اوچون کوچملره یایلدیلار. تنهراندا یایملانان بوتون وئرلیشلر کسیدلی. تلویزیای، تبریزده میللی اینقلاب روحونون گوزگوسونه چنوریلدی! اورمو تبریزین یانیندا اولدوغونو اعلان ائتدی. اورمونون هاوا لیمانی تنهرانین اوزونه باغلاندى! تنهراندا سیلاحلی اؤزل تیملر داشیان حربی و داشیجی اوچاقلار اورمودا اوتورماق ایذنی آلامایینجا، تنهرانا قاییتماق زوروندا قالدیلار. اهر، خوی، موغان، ماراغا، خیاو، میانا، قزوین و آذربایجانین بیر چوخ شهرلرینین رسمی اورقانلاری، تبریزین یانیندا اولدوقلارینی اعلان ائتدیلر. بیز، تلویزیانی فارسچی رنژیمدن آزاد ائدن ایلک قروپلاردان اولدوق. سلیم ایله ایکی چیریک یولداشی سیلاحلی دستلرین ایچینده ایدیلر. بونو دا دئمهلیم کی، تبریزده

ھارداسا ۴۵ اینقلاب کومیتەسینین دئمک اولار اوچده ایکیسی خالق
موسلمان پارتیاسیندان یانا، شریعتمدار چیلاردان اولوشوردو! بو
اولایلاردان بیر نچه گون سونرا منیم ائویمده بیر آریا گلدیک.
دوغروسو، بیز ده خالق موسلمان پارتیاسینین باشچیلاری کیمی بو
ایشین سونونون ھارا و اراجاغینی بیلمیردیک. بو اوزدن، بیر آریا گلمه
گیمیزی گرکلی ساندیق:

- سلیم آغا: یولداشلار! دورومون گنڈیشاتینی ھنچ خوش گورمورم.
تبریزدن اولان ایستکلرین ھامیسی جاوابسیز قالماقدادیر. قومون
علمیه حۇزەسی نین آغا شریعتمداریه قارشى پلانى و نامردجه
داورانیشلاری ھر گون آرتیر. آغا قودما سیخیشیب قالیدیر.
آذربایجان تورکلرینین، اوندان تبریزه دؤنمه ایستکلری جاوابسیز
قالیب! قوم علمیه حۇزەسینین یۇنو خومئینیہ طرفدیر. بؤیوک
ایتوللاه شریعتمداری قومدان تبریزه گلەسه، ھم اوزونو، ھم ده
آذربایجانی یاندیراجاق. بو دا آچیقجاسی، پان فارسیزمین تورک
میلتینه قارشى ائندیردیگی نؤوبتى ضربہ اولاجاقدیر! خومئینی،
آغانین و آذربایجانین اولومونو دیلەیر. باخ، بئله!
- روباب خانیم: دوستلار، تلویزیا مرکزینین قایتاریلماسی خالق
موسلمان پارتیاسی اوچون آغیر سۇنوجلار وئرەجکدیر. تئهران
ھر طرفلی یوروشه حاضیرلانیر. میلتن گوج پوتنسیالی گۇز
اؤنۈندەدیر. لاکین بو گوجون درینلشمەسى اوچون پارتیا
اؤندرلیگی ایراده گۇسته رمیر! خالق موسلمان پارتیاسی میلتن
گوجونو اورقانیزه ائتمکده عاجیز قالیر. بو میلی پوتنسیالین
کوچه-بازاردا توکنمەسى اۇز ایزله رینی گۇستریر. پلانسیز او
یانا، بو یانا گنڈیب-گلەکلە بیر سۇنوج الدە اولماز! خومئینی
تلویزانین گئری قایتاریلماسینی شریعتمداریدان آلا بیلرسە، اؤنو
گئری اؤتوردا بیلرسە، یئرینده دایانماياجاق. آرتیق، خالق
موسلمانین بۇش داماری خومئینی نین الیندەدیر.
- باریش: دوستلار، بیز سۇنونا قدر خالق موسلمان پارتیاسینی
قۇروماغا داوام ائتمەلیک! من، بیر آزادان دۇنەجگم. خالق
موسلمان پارتیاسینین مرکزینە و داش ماغازالاری کومیتەسینە
سیلاحلی باسقی اولاجاقدیر. بیلدیگیمە گۇرە، اورمو ھاوا
قوولری اورانین ھاوا آلانینی آچیق اعلان ائیدیدیر. تئهراندان

اورمویا چۆخلو سیلاحلی دسته گلیب. اۇنلار ایندیجه تیریز
یولوندا دیرلار. یاخین ساعاتلاردا تیریزده چاتیشتما باشلاپ بیلر.
پارتیا رهبرلیگی قرارگاهي قوروماق اوچون میلیتی دیره نمه یه
چاغیریر!

- روباب خانیملا گلن اشرف خانیم: بللی کی، بوندان سونراکی
دوروم خالقین دیرنمه سینه باغلیدیر! شریعتمداری، تیریزه
گلمه مه سیله، اوزونو خومئینی نین پوسقوسونا آتدی! خومئینی بو
یازیق عالیمی دارما-داغین اندر! شریعتمداری چوزولرسه، خالق
موسلمان پارتیاسی بیر ساعات بئله، اوزونو مودافیعه انده بیلمز!
بو پارتیانین گیریش قاپیلارینین گئنیشلیگی اینانılmaz بویوکدور.
باخین! اۇنون قۇروبوچولاریندان بیر کیمی تانینان خسروشاهی
کیملر، بو پارتیانین ایچینده آزدیللر. اۇنلار بو پارتیانی، بو
میلیتی بیر باردق سویا ساتارلار. بیزیم یاراقلی گنجلریمیز
سیلاهلی ساواشا حاضرلانیلار. میلیت هاردا وارسا، بیز ده
اورداییق. صمدلرین، بهروزلارین قالدیردیگی آل بایراگی
سازمانین و تودنین خیانتلرینه قوربان وئرمه ریک!

نتهراندا آذربایجانا قارشى بؤیوک اویونا باشلامیشدی! اۇنجه دن
پلانلاشمیش سسناری گوندمه گلمیشدی. خومئینی چی، توده چی، فدایی
چی، مجاهدچی، شریعتمداریدان دؤنموش آلونرچی کسیم آلانلاری آغا
شریعتمدارییه قارشى اولمازین ایتیهملار ایرملی سوروردولر. بو
قروپلارین کجه اورتاقلیغینی آغا شریعتمداری و آذربایجان
دوشمینلیگی اولوشدورردو! شریعتمداری آمئریکا ایمپئریالیزمین
عامیلی، آذربایجان ایسه اینقلابچی خومئینییه قارشى تخریبات آلانی
کیمی پروپاقاندا قونوسو اولموشدو! خالق موسلمان پارتیاسی بیرباشا س
ی ا الیه یارانمیش، عکس-اینقلاب قورومودور. بو قوروم باشادیقجا،
قودسال اسلام جومهوریتی جیدی تهلوکه قارشیسیندادیر! بو پارتیانین
تمل گوجو تیریز قرارگاهیندا اولدوغو اوچون، تیریزی عکس-
اینقلابچیلاردان تمیزلهمک گرکدیر! بو اورتاق پروپاقاندا، آذربایجانین
حاقلی ایستکلرینی آمئریکا جاسوسلوغو آدلاندیریردی. آیتوللا
شریعتمداری بو باخیشلارا آجی گولونجیله یاناشاراق مشهد شهرینده کی
بیر گوروشده بئله دئییر: **"آمئریکانین ۳ میلیون جاسوسو"!!!**

فارسچی رنژیمین سیلاها ساریلماسی گوندن-گونه آرتیردی! داش
 ماغازاسی کومیتهمسی، شریعتمدارچی لارین، آمئریکانین ایشغال
 اولونموش کونسوللوغو ایسه، خومئینی چیلرین حربی قرارگاهی
 اولموشدور. بو ایکی مرکزین بیر-بیرینه چوخ یاخینلیغی تبریزین
 مرکزی خیابانلارینی تام بیر ساواش آلانینا چئویرمیشدی! منیله سلیم،
 داش ماغازالاری کومیتهمسینین باشچیسى ایله گؤروشدن سونرا،
 کومیتهم نین ایمداد قروپونا قوشولدوق.
 خالق موسلمان پارتیاسینین ایستگیله یئنیندن تلویزیانین اله کئچیریلمه‌سی
 اؤن پلانا کئچمیشدی! نه اولورسا-اولسون تبریزین رادیو-ت و-سی
 میلتنین اینده اولمالی ایدی. کئچمیش تلویزیان مرکزینین آلیب-
 ونریلمه‌سیندن ۲۵-۲۰ گون کئچیردی. ت و مرکزینین الدن
 ونریلمه‌سیله، آذربایجانین حاقلی سسی تبریزده بۇ غولوب قالمیشدی!
 خالق موسلمان پارتیاسی ت و کانالینین اله کئچیرمه‌سیله آذربایجاندا
 بوتون اورقانلارین میلته تسلیم اندیلمه‌سینی اوزونون ایلک
 استراتژیسی اعلان ائتمیشدی! بو، نئچه ایلاردان بری عصیانچی
 میلتمیزین اورک ایستگی ایدی!
 دی آیینین اورتالاریندا دؤرد بیر یاندان تبریز ت و مرکزی احاطه
 اولوندو. میلتنین سیلاحلی قوه‌لری ایله فارسچی رنژیمین خومئینیچی
 پاسدارلاری آراسیندا آغیر آتیشما باشلادی. ایکی طرفدن ده اولنلر
 اولدو. میلتنین سیرالاریندا دؤیوشن بیر فدایی چیریک شهید اولدو. ت و
 یئنیندین بیزیم الیمیزه کئچدی! ت و-نین یاییین سیستمی ایشدن دوشموشدو!
 اوردا اولان اوزمانلارین چالیشماسی سونوج ونرمه بینجه، بللی اولدو
 کی، تخریبات بابیرداندیر. بیز، او گونون آخشامی داشماغازالارا دؤنر-
 دؤنمز ت و-نین خومئینیچی لرین الینه دوشمه‌سینی ائشیتدیک. بو
 خبرین درین اوزونتوسو میلتنین دیرمنیشینده بؤیوک اولومسوزلوق
 یاراتدی! رنژیم یاراقلی لاری اطرافلی یوروشلره باشلادی! بیر نئچه
 گونون ایچینده اولنلار خ م پ-نا باغلی کومیتهم، تنهران دؤولتی الینه
 دوشدو! خ م پ-نین بیر چوخ باشچیسى ارادان یوخ اولدو! گنجلیگیمین
 ان آجی آنیلارینی بو یاشیمدا بیر داها یاشاییردیم!

میلتی یالقیز بوراخیب قاچان باشچیلار!

آرتیق سون هوجوملارین زامانی چاتمیشدیر. رئزیم تبریزده میلیتی
ایکیه بؤلگه باجار میشدی! بوتون خیوانلاردا، کوچلرده داش داواسی
داوام اندیردی. بو ایسه، تهرانی سئویندیریدی. گنتدیکجه گوجوموز
آزایردی. تهران و باشقا یئرلردن یاراقلی اینقلاب پاسدارلاری
(قوروجولار) تبریزه آخینیردی. هارداسا میلیتین بالالاری سیخیشمیش
دورومدادی. دی آیینین سونلارینا دؤغرو هاوا سؤیویوردو. آرتیق
کوچلرده دورماق الی یالین دیرمنیشچیلر اوچون چتینلشمیشدی.
دیرمنیشچیلرین هاردا دوراجاغی بللی اولموردو. خومئینی حزب
اوللاهینین یوروشو داها چوخ شهرین مرکزینه ساری یؤنلیردی.
دیرمنیشچیلرین اساس قایهسی منجم خیابانیندا یئرلشن خالق موسلمان
مرکزینی و شهرین مرکزینده اولان داش ماغزالاری کومیته‌سینی
قوروماق ایدی. آنجاق هر آن کئچدیکجه یئنی سیلاهللی دستلرین
خومئینی چیلره قوشولماسیلا دیرنچ منیدانی دارایردی.
ان سونوندا گوزله‌نیلن گون چاتدی. خالق موسلمان پارتیاسی نین
باشچیلاری قاجدیلار. میلت الی یالین قالاراق، تهران رئزیمینین
قارشیسیندا اومیدسیز دیرمنیشه قالخدی. پاسدارلار پارتیا مرکزینی
راکت آتشیینه توتدولار. بیزیم اولدوغوموز "داشماغازالاری
کومیته‌سی" آغیر ایتگیدن سونرا دیرنجدن دوشدو. منیمله بیرلیکده سلیم
و باریش "بارناواک" یولو ایله، روبات و اشرفین اولدوغو ائوه
قاجدیق!

اوزومو دیمدیک آیقدا ساندیغیم آلتی-یئددی آیلیق آنا تبریز اویکوم ده
سون چاتمقدا ایدی. حیاتیمین آخیشی یئنه ده الیمدن چیخمیشدی. قارشیم
نه گلهجک خوش گلهجک!!!

تهرانین فارسچی رئزیمی اعداملارا باشلادی. بیرینجی گنجه قورشونا
باغلانانلارین خبری صاباح تئزدن قزئتلرده یایمیلاندی. پان فارس-
شیعه چی رئزیم، آذربایجان تورک میلیتینین قانینا سوسامیش اولدوغونو
بیر داها دونیا گؤسترمیش اولدو!
اون گون ائودن چیخما دیک. اوندان سونرا ایسه قاچاق یوللا تورکیه‌یه
کنجه غیمیز مصلحت گؤروندو!

شاختالی بیر گنجده دیزه قدر قارلی جیغیرلاری آشراق، عراقلا
 تورکیه‌نین کسپشیدیگی یئرہ یئتیشدیک. اینقلابچی ایکی کورد بلدچی نین
 یاردیملا سلیم ایله من تورکیه یولونو توتدوق! سون اولراق، قورد
 اورکلی اشرف، روباب و باریشی باغریما باساراق هونکور-هونکور
 آغلاماغا باشلادیم. بوغازیمین هیچقیریغینا دوزمه‌ین اوشاقلار دا منیمله
 بیرلیکده آغلاماغا باشلادیلار. آلیشقان اولدوغوم دراماتیک
 ساغوللاشمایا سون وئرمرک او اوچو عراقا، سلیمله من ایسه، تورکیه‌یه
 دؤغرو یوللاندىق. اوچ آسلا نیم ایری آددیملارلا اولکه مین
 تورپاقلارینی گنریده بوراخاراق بلیرسیزلیه دؤغرو ایرملیلیردیلر.
 یئریمده دؤناراق، اولارین گنیشینی ایزلیردیم. اورگیمدن قویان
 اوزونتوم دوداقلاریمین آراسیندان سوزمرک دیله گلیردی:
 "بۇلونوز آچیق اولسون قورد آنالارین، جاببارلارین، کیشیخان لارین
 ایگید بالالاری! بۇلونوز ایشیقلی اولسون کؤچری دورنالاریم!
 الویدا نیسگیلرین توکنمز بولاغی جانیم آزر بایجانیم! خوشجا قال،
 دیلکریمیم بیرجیک بیه‌سی تورک اولوسوم. بیر داها اولوسومون
 اومودلاری سورگونه دوشدو! سورگون اومودلار!

(۱۹۸۰-۲۰۰۲) ایسونج-یوتنبوری!

آغ قانادلارینی یام-یاشیل چمنلرین اوزه رینه سرمیش یوتنبوری چمینین
 بیر شئه لی سحرینده سلیم ایله قوللاریمیزی کؤکسوموزه سرب،
 قارشیدان لام-لام آخان منشه سولارینین آخیشینا باخیردیق. یازین بو
 چاغیندا بلکه ده، بئله سوسلو-سیرمالی منشلیگی تک بورالاردا
 گؤرمک اولار! بیر آزادان ایسونج دیلی کورسونا گنتملی ایدیک.
 بورادا اینسانلیق اوچون دوشونولن هر بیر ایمکان وار ایدی. گلنلره
 قارشى چوخ گۆزل داورانیردیلار. اۆزللیکله، گنجلرین ائیتیمی اوچون
 چؤخلو زامان قویولوردو. منیم کیمی یاشا دؤلموشلارلا چوخ
 یوکلنیردیلر. یاشادیغیمیز کامپ دا بیر چوخ آفریقالی، آسیالی حتى
 اروپالی وار ایدی! بوردا بیر-بیرینی تانیمايان اینسانلارین قارشیلیقلى
 سایغی سی اینانılmaz ایدی. ان آزیندان، بیزه بئله گلیردی. بوتون

چئشیدلی دیلری، کولتورلری، رنگلری بیر آریا گتیرمرک اینسانلیغی
یاشادان بیر اولکه گورونتوسو وار ایدی بورد! دوشونورم کی، ایران
ادلانان یئره سبغیان اولارسا، خومئینیچی لرین بو اینسانلارا قارشی
داورانیشی نئجه اولاردی؟

بو ایسونچ لیلرین بیزی قوروماقدا دردلری ندیر؟ سلیمه گوره، بو
ایسونچ لیلرین ایشچی قوهسینه احتیاجلاری اولدوغو اوچوندور! بونا
گوره، گلنلری بئله راحت قبول ائدیردیلر! منجه، بو دؤغرو دئییلدیر.
ان آزیندان تام بئله دوشونمک دؤغرو دئییلدی. دؤغرو اولسا بئله،
اینسان اوچون ایشدن گرکلی نه وار کی؟ اینسان یاشاماق اوچون
ایشلمهملی دیرسه، بورادا ایش وار، دئمک کی، یاشام واردیر!
اینسانلار، ۶۰ دان سونرا بورادا امکلی اولابیلیرلر. بئلهدیرسه، سلیمی
قبول اندر، منی ائتمزیدیلر. منیم بو دؤولته نه خئیریم اولاییلر؟ خسته-
یورغون جانیمی آلیب بورا قاچمیشام. دیل اویرنم چتین، اوغونلاشمام
چتین، ایشلمم اوندان دا چتیندیر!

بوندان سونرا منه قالان یاشاماق، ایسونچ دؤولتینه قالان ایسه
یاشاتماقدیر! بوردا اولدوغوموز آلتی آی سو کیمی آخار کئچدی. گونلر
ساعات کیمی، آیلار گونلر کیمی کئچدی. ایشیمیز آنجاق و آنجاق
بسلنمک ایدی! گونوموزون یاریسی مکتبده، یاریسی دا دینجلمکله
کئچیردی.

۱۹۸۰-جی ایلین سونلار دؤغرو یؤتنبورقون بوتون مرکزی
کوچملری ایشیق ایچینده یانیردی. شهرین ایچینده کیچیک بیر ائو
توتدوغوموزا گوره، آخشاملار مرکزده دولاشیردیق. دؤولتن وئرلین
ماددی یاردیمین یاریسیلا راحتجا یاشاییردیق. سلیمی پراکتیک
اولاراق شهرین مرکزی کیتابخاناسینا آلمیشدیرلار. من، سادجه دیل
کورسونا گئدیردیم. سلیم، ایسونچ جهنی گوندن-گونه چوزوردو. او، دیل
کورسونون بیرینجی آشاماسینی کئچهرک، چوخ تنز بیر زاماندا دیلی
قاوراماغا باشلامیشدی. سلیم تبریزده اونیورسیتته تی بیتیرمیشدی. بو
اوزدن اونون بولو چوخ آچیق گورونوردو! سلیمه آتا-بالا کیمی
دولاییردیق. او، ۳۰ یاشلی دلی قانلی بیر ایگید تورک ایدی. بونا
باخمایاراق، بیز ایکي آرخاداش کیمی هر دردییمیزی قارشیلایلی
پایلاشیردیق. همین گونلرین بیرینده سلیم منه سؤیلهدی:

- جوانشیر عمی، من بیر قیز آرخاداش تاپمیشام! تورکیه‌لی قیزدیر، ایستانبول دان گلیب. بورادا بیلیم یوردو بیتیرمک اوزرمدیر. آدی بنیزدیر. اومود اندیرم کی، سن ده بیئه نرسن. گورمک ایسته‌یر سن می؟
- نه گوزل! بوندان خوش خبر اول بیلمز. همن گورمک ایسترم.
- ایندی هاردادیر؟ ندن اوزونله گتیرمهدین کی؟
- او، یاتاق خانادا یاشاییر. آنجاق گلن آیدان اورادان چیخماسی گرکیر. چونکی اونیوئسیتیه تی بیتیرمک اوزرمدیر.
- نه زاماندير تانی شیر سینیز؟
- آرتیق آلتی آی اولور!
- آلتی آی ایچینده بوندان منیم خبریم یوخدور!

سلیم ایله بنیز باشقا بیر ائوه داشینمیشدیلار. من، اولدوغوم ائوده قالیردیم. آرتیق سلیمله بنیزی بئش-اون گوندن بیر گوروردوم. گونومون چوخونو یاشلیلار درنگینده کنچیریردیم. یواش-یواش ایسوچ دیلینده دانیشماغا باشلامیشدیم! اوز یاشیدلاریملا دوستلوق اندیر، اوتوروب-دورماغا آلیشیردیم! چتنبلیکله ده اولسا، ایسوچ دیلی کورسونون ۱-جی بولومونو بیتیرمیش اولدوم.

آرتیق ۱۹۸۵-جی ایلی ده بولا سالیردیم. سلیمله بنیز انولنمیش و بیر گوزل اوغوللاری دونیا یا گلیمیشدی. آتا-آناسینین ایستگیله آدی اومود قویلموشدو. بیزدن کنجی، باری اوولادلاریمیزین اومودو بالئالانماسین! بو ایللرده ایراندان قاچاق چوخلو قاچقین قبول اولونموشدو. عراق-ایران ساواشی اوزوندن اولکمدن قاچانلارین سایى هر گون آرتیردی. طبیعی کی، یوتنبورقا گلنلرین سایى دا آزدییلدی. اینقلابدان سونرا گلنلرین بیر چوخو گنج اینسانلار اولسا دا، سون گلنلرین چوخونو یاشلیلار اولوشدوروردو.

بنیزله سلیم یوتنبوری بیلیم یوردوندا ایشه آلینمیشدیلار. اونلارین ایشه آلینماسیلا اومود بوتون گونو اوشاق باخجاسیندا اولوردو. زامان-زامان اونو آلماق اوچون من ده باخچایا گندیردیم. بو گندیش-گلیش اسناسیندا ایراندان گلن اصلا تورک بیر قادینلا تانیش اولموشدوم. اونون آدی بئگیم، یاشی ایشه هارداسا ۵۵ ایدی! او ایصفهانین فریدن شهریندن

ایدی. اوز دندیگینه گۆره، قاشقای تورکلریندن ایدی. او، پراکتیک کیمی باخجانین مطبخینده چالیشیردی. بعضی آخشاملار اومودو آلماق اوچون گنتدیگیمده، اونون دا ایشینین بیتمه‌سینی گۆزله‌ییردیم. او دا ایشدن چیخینجا بیرلیکه پارکا گنده‌رک زامان کئچیریر، سؤنرا ایسه، یئمک اوچون اونون و یا منیم ائویمه گندیردیک. بنگیم خانیم دا منیم کیمی یالنیز یاشاییردی. اونون ایکی قیزی استوکهولم دا درس اوخویوردولار. منیم کیمی او دا اورتا بوی، اینجه بدن، آز گولن و اسمر ایدی. بلکه ده، بیزی اوز اقدان گۆرن آرخاداش دئییل، باجی-قارداش ساناردی. او، چوخ سئویملی، دوغولو و یوکسک آنلایشلی بیر خانیم افندی ایدی. منیم اویکومو درین متانتله دینله‌ییر و نوتا آلیردی. نه زامان یورولوغومو حیسندرسه، قارشیمایا بیر شکر سیز قهوه، یا دا شوکولاتا جای قویوردو. زامان-زامان دوشونوردوم کی، بنگیم همن-همن اولقادی. اولقا دا بوردا، یانیمدا اولسایدی، یقین کی، بنگیم کیمی منی قوخلار-قورویاردی! آنجاق اولقا اولسایدی، منیم کئچمیشیمی بنگیم کیمی قورجالامازدی کسین! چونکی، منیم یاشامیملا اولقانین یاشامی عئینیدی. بللی کی، هر یاشام اویکوسو اونو یاشایان اوچون یوخ، یاشامایانلار اوچون ماراقلیدیر. من ده بنگیم خانیمین یاشامینی بیلمه‌دیگیم اوچون اونون اویکوسونو سئوه-سئوه دینله‌ییردیم. اونون اویکوسونده ایران دئییلن یئرده یاشایان تورکلرین عئینی آلین یازیسینا صاحب اولدوقلاری آیدینجا گۆرونوردو. آزر بایجاندا و قاشقای انلینده چنشینلی صحنه لر آلاان عئین بیر تناتر پیئسینه بنزمه‌یردی، منیمله بنگیمین اویکوسو!

ایسونجه گلدیگیم ایلیک آیلارین بولانتیسیندا سؤنرا، یاشاما اولان اومودومو بویوک اولچوده الدن وئرمه‌یه باشلادیم. هفتمین یئددی گونونو سینیر گرگینلیگی ایله کئچیریردیم. تیریزدن چیخدیغیم گونه لعنت اندیردیم. کئشکه قالیب میلیمین دوشمنلری الینده اعدام اولسایدیم. کئشکه من ده آتام، قارداشیم، عمیم و شهید آرخاداشلاریم کیمی فاشیست پان فارسیزمین قارشیسیندا دیم-دیک دوروب میلت و وطن آدینا آیاقدان جان وئرسیدیم! قورولوب آروپایا گلدیگیمین آدینی یاشام قویاجاقسام ساء، اولوم اولسون بو یاشاما!...

گونو-گوندن اوزومو بیرباشا حیسنئدیردیم. کیمسهنین دوستلو غونو قبول ائتمیردیم. نه باهاسینا اولورسا-اولسون دؤنمه گئی دوشونوردوم! ایران-عراق ساواشیندان یانا دؤولت اورقانلارینین باشینین قال اولماسینی دوشونوردوم. بئله دورومدا، وطنه دؤنهجگیمین آز ریسکیلی اولدوغونو دوشونوردوم. آیلارجا بونا بنزر فیکیرلرله قورخومو یئنمهیه چالیشیردیم. دؤنمه یۇللارینی اوزون-اوزون دوشونوردوم! یاواش-یاواش منیم قورخویا دئییل، قورخونون منه قالیب گلمهسینی قبول ائتمهیه باشلادیم. آنلادیم کی، بوتون بونلار سادجه داریخماقدان ایرملی گلن سرسملردير! منیم بورایا گلدیگیمین تمهلینده قورخو یاتمیشدی. بوس-بوتون قورخو! من یاشاملا اولوم آراسیندا اولان ییلمارلیغی چؤزمهیدیگیم اوچون بوردا اییدیم. هر کس کیمی، اولومدن قاچماق اوچون موجدایله ائدیردیم. خ م پ-دن سؤنرا باش وئرلرین هامیسی یاشماقلى باهانالاردان باشقاسی دئییلدیر! ایچیمده کی منیمله گوروش منیمی بیرلشدیرمهیدیگیم اوچون بوگون بورالاردایدییم! بونا بیر چوخ نندن یوکلهمک گرکمز ایدی. من، وارساییم اعدامدان قورخویا دوشدوم! خالق موسلمان مرکزینین و داش ماغازالارینین چؤکوشوندن سؤنرا تئهران قزئتلرینده بان-یانا قانینا بلشمیش سؤیداشلاریمی، سنگرداشلاریمی گوردویومده قورخونون درین چالارلارینی بوتون واریملا دویدوم! بو قورخونو سلیم، اشرف، روباب، باریش دئییل، من اؤز-اوزومه یاشاتدیم! او گنج آرخاداشلار دا منیم یاشادیغیم قورخونو یاشادیقلاری اوچون دؤغا تورپاغی دوشمنه بوراخیب قاجدیلار! اونلار دا، اؤز قورخولارینا یئنیلدیلر!

بیر نئجه آئی، اؤزومه سوچ اورتاغی بولماق اوچون کئچمیشیمی قورچالیردیم. داها یاواش-یاواش؛ ایچیمنده آنلاماغا چالیشیردیغیم "آرادا سوچ وارسا، سوچلو آرانار!" منطقیی ایله اوزومو قورخودان سییرمگه باشلادیم! آرتیق، اوزومدن کوسمه گین آنلامسیز اولدوغونو دوشونوردوم. نییه کی، عؤمور بویو ذیلته، سورگونه اوغرامیش حسرتلی بیر میلی کیملیگین اوزوندن کوسمهسی سؤن بیر ترارذی اولایلردی

بیزیم اولوسون دؤنوب-دولاشما سئوگىسى سؤنسوزدور. اؤرنک آلاچاق
کنچمیشلریمیزه باخینجا چوخونون سون مزاری آنا تورپاقلاردان
اوز اقلاردادیر. یئرینده قالیب آغیر داش اولان اؤرنک بابامیز بارماق
سایبیر. شاه ایسماییلدن سونرا بوتون صفوی شاهلاری، قاجار
شاهلاری، ستارخان، شریعتمداری و بیر چوخلاری اؤز میلیتی و
تورپاغینین دیشیندا دونیالارینی دییشدیلر. چونکی، بیز اؤز
تورپاغیمیزدان قاچماقدا یونگول آياق میلیتیک! من، سلیم، اشرف و
مینلرجه بیزیم کیمیلر اؤز بابالاریمیز اؤلادی دئیلیک می؟ بیزده،
تورپاغی تسلیم ائتمک بیر گلنک اولموشدور! یاشام دادلیدیر. بو دادی
آنچاق بیر کره دادارسان! بیز، دئمک کی، یاشام بویو بو دادی هئچ
دادمادیغیمیز اوچون، بورالارا قدر گلدیك! البته، یاشام بیر سئچیمدیر
دئیلر ده واردیر! بو دئییمه گؤره، سئچیمین ان دؤغروسو بوتون
اینسانلارین وازکنچمز حاقیدیر. بو سئچیم اوچون بیر اووچ تورپاق
دئیل، بوتون دونیا سنین وطنیندیر دئیلرین سایى دا آز دئیل!
گنجلیگیمده باکیدان تیریزه گلن بیر چوخ سیاستچی نین آغیزیندان بیر
سؤز اسکیک اولموردو: "سوسیالیزم وطنی!" او زمان دا، ایندی ده بو
وطنین هارالاردا اولوغونو آنلامادیم. آنچاق بیر گرچگی گؤردوم کی،
سیاسی هاوا دییشینجه "سوسیالیزم وطنینه دؤنن قارداشلارین آردیندان
بایرام ائدن فارس فاشیزمی، اون مینلرجه گونئیلى الی یالینی قورشونونا
و دار آغاجینا دوزدو! دئمک وطنیلر اوچون سوسیالیزم وطن،
وطنسیزلر اوچون سوسیالیزم دار آغاجی و قورشون اولورموش! یوخ،
اینادلا دار آغاجینی قبول ائتمه رم، دئیلرله ایسه بیر یول قالیر: جهان
وطنی اولماق! من، اؤز طالعیمدن کوسه رسم نه اولار، کوسمزم نه
اولار! بوندان سونرا قورخومو قینماقلا دئیل، اونو قبول اندهرک،
ایچیمی یونگول توتمالیام! بش-اون گونلوک قوربت یاشامینی سورمک
اوچون ایچیمده کی قاسیرقادان اوزاق قالمالیام! یئتر آرتیق!

بیر نچه ایل دوستلوق ائندن سونرا قیزلارینین اونه ریسيله خاتون
بئگیمله اورتاق ائوه داشینیپ، ایللرجه بیر یاتاغا باش قویدوق! ایکیمیز
ده امکلی اولدوغوموز اوچون الیمیزه گلنه خرجلیمیدیک. بونونلا
بئله، پولون یاریسیندان چوخو الیمیزده قالیردی. یاشیمیز اولدوقجا
ایرمليله میشدی. بئگیم خانیمین تانسینو چوخ یوکسک اولوردو. او،

زامان-زامان بۇلگەنن ان اۋنملى خستخاناى اۋلان سالكر ئنيسكادا ياتيردى. بو ياشيمدا يئنە يالقيز قالاجاغيمدان قۇرخوردوم. سۇنۇندا قۇرخودوم غوم باشيما گلدى! خاتون بۇگيمىن اۋلوم خبرى خستخاناانان گلدى! آذربايجان درنگينده ياس تۇرمنى كۇچيريلدى.

ايسوئۇچ توپلومو ۲۰۰۰-جى ايلين گلەمسىنى بۇيوك جوشقو ايله قارشىلاماغا حاضيرلانيردى. بير نۇچە آى قالانندان يۇتئورق شەرىنين اوزە رينده ايشيق ساچان گۇى قۇرشاغى قۇراشديريلمىشىدى. هر گنجە پنجرەين آرخاسيندا ساعاتلارلا گۇى قۇرشاغى ايله بيرليكه يۇتئورقون سەمسىنى دۇلاشيرديم! آرتيق تەكلىك منيم اوچون ان ياخين يۇلداس ايدى! منيمله يالقيزلىق ايكى قۇپولماز روحلا بدن اۋلوموشدوق. جوانشيرلە اۋلقانين تەك روح، تەك جان اۋلدوغو كيمى! گۇزل يۇتئورق ۱۹۹۹-جو ايلى ۲۰۰۰-جى ايله باغلاماق اوچون شەنلىك اچينده پار-پار يانيردى. آذربايجان درنگى ده بو گنجەين آدينا بۇيوك شەنلىك كۇچيريردى. او گنجە، عۇمرومون ان آل-آلوان گنجەسىنى ياشايدىم. آذربايجان درنگينين لوكالى اينسانلارلا دۇلموشدو. اينسان اوزون زاماننان سۇنرا اۋزونو سۇيداشلارينين اچينده نۇچە دويورسا، منيم ده دويغوم تام انله ايدى. دۇغمالاريملا بيرليكه سانكى بير افسانوى گنجە كۇچيريرديم. بۇلە زاماندا اچميهجگم، نه زامان اچميهجگم! او گنجە، اليمە گلەنى اچيدىم! ساعات ۲۴-ده يئننى ايلين باشلانغىچى ايله باغلى گۇى اوزونون ۱۰ دقيقە ايشيق اچينده ياناجاغىنى دۇبىردىلر. بيز هامىمىز صبيرسىزلىكه ۲۰۰۰-جى ايلين نۇچە گيرەجگىنى گۇزلەبىردىك. آنچاق، هانى او بىكلە نىش! عۇمرومده ايلك كز، سرخوش اۋلاراق بايىلمىش، گۇزومو ۱۲ ساعات سۇنرا خستە خانادا آچمىشديم!

او گوندن سۇنرا، آذربايجان درنگى منيم آدرئسىمە چئوريلدى! هر گون آذربايجان درنگينه گۇدىردىم. بۇگيم خانيمين يۇخلوغونو درنك بوس-بوتون دۇلدوروردو. گۇجەلر گۇچ وختا قدر درنكدن تانىشديغيم ياشيدلاريملا كۇچيريرديم. هر هفته سۇنو درنميه گۇن يئننى عاييله لرله ده تانىش اۋلوردوم. چئورمده اۋلان بو عاييله لرى ياخيندان تانىماغا جان آتيرديم. ايسى قانلى داورانىشلار قارشىلىقلى اۋلونچا، سۇنوجىم گۇگ تانرىمادك فيرلىردى! توپلوم اچينده "جوانشير عى" دۇيه سسلنمكدن

غرور دویوردوم! بعضی زامانلار اوزومو جاببار عمینین یئرینه قویوردوم! ساچلاریمین بیهیاض لیغی، یالینزلیق و یاردیم سئور اینسان اولدوغوم اوچون سئوین بیرسی اولموشدوم! ایگیرمی ایللیک سوسقونلوق سورجینی بیتیرمک یولونا دوشموشدوم! آنجاق داها گنج ایدی! آیقلاریم یئردن قالخمیردی. گوزلریمین ایشیغی اولدوقجا آزالمیشدی. قافامین چکیمی قالمامیشدی. ائودن چیخیب درنهیه گلدیگیمده چوخ یورولوردوم. کئشکی ۲۰ ایلیمی گئری قايتارا بیلسه ایدیم. کئشکی، بو زامان ایچینده فیرقەنین آدسیز قهرمانلارینا - آناما، آناما، جاببار عمیهه اولان وفا بورجومو یئرینه یئتیره بیلسیدیم! کئشکی، قوردانانین قورد سئوگیسینی، باغریندان قوپان "یاھو"سونون گئرچک فلسفەسینی یئنی نسلیمیزه چاتدیرا بیلسیدیم. کئشکی، سورگونده بیرلیکده اولدوغوم گئرچک قهرمانلارین یاشادیقارلاری هر انی دونیانین "اینسان-اینسان" باغیران مرکز لرینه چاتدیرا بیلسیدیم. کئشکی، "۲۹ بهمنی"، "خالق موسلمان"، "آغا"نین خومئینی دیکتاتوراسینا یوخ دئدیگی اوچون، فارسچی رژیمن تلکانلاریندا آغلا دیلماسینی، ایشگنجه اولونوب شهید ائدیلمەسینی دونیانین کور گوزلرینین قارشیسینا سره بیلسیدیم. کئشکه، اوجا تانیریم، گؤکتانیریم گوزلریمه بیراز ایشیق، بارماقلاریمه بیراز گوج، بئیینیمه بیراز آچیقلیق، ایرادمه بیراز ایناد، عؤمرومه ایسه بیراز فورصت وئرسیدى. بو دونیادان سوسقون، دورغون، اوسانمیش گئدرسم اگر، اولوسومون قارقیشی منی توتار!

آرتیق قالان عؤمرومو سیز، ائی سئوگیلی میلتم، ائی سئوگیلی داغیم- داشیم، وطنیم، سیزه وئرمهیه چالیشاجام! تا اولنه قدر!!!

"تبریز"دن "یؤتنبوری"یا
۱۹۴۵-دن ۱۹۸۰-نه!

چوخ گنج اولدوغونو بیلیرم! بارماقلاریمین قلم توتماقدا زورلوق چکدیگینی ده حیسنیدیرم! آنجاق ایچیمده توکنمز اولو بیر منلیک دیره

نمكده دير! منى ياشادان او "من"، ياشادىقجا منه زاول يۇخدور دئمك!
من گۆكتانرىمدان بو سطرلرى يازماق اوچون گوج ديله ميشم! منيم
عاديل، قولچولوغا قارشى چىخان، بير اينسان بۇيو ياشاياچاق،
اۆلهجك، ديريلهجك گۆكتانرىما ايناميم سونسوزدور! بو گوجو منه
وئرمجىگنه امينم! نه اۆلورسا-اۆلسون، ايچيمده ياشايان گۆكتانرىم
هوجئيرمى اۆلان "من" ايله بيرليكده بۇيون بۇرجومو اۆلوسوما
اۆدەينهك ياشاياچاغام!...

...و سۇنون سۇنوندا جاببار عمينين ساواك اليه دوشدويو ال
يازمالاريندان ياديمدا قالانلاريني عئنييله سيزه چانديرماق ايستهيميرم.
قوى گرچك قهرمانلاريميزين اولوسونا اۆلان قاينغلاريني يئنى قوشاق
اوخوسون، بيلسين، اوزونه يول خريتمى ائتسين!

«جاببار عمينين يازمالاريندان»

بيرينجى انيمساما!

- "۱۹۴۱-جى ايلين يازيندا تيريزين دوه چى بازارينين آرخابا
كوچلارنinin بيرينده ۱۵-۱۰ اورتياشلى آرخاباشلاريملا بير آرابا
گلدك. او تۇپلانتيدا باكيدان گلن ايكي ظابط ايله بير قارداشيميز
دا بيزيمله بيرليكدييلر. تۇپلانتينين حدفينده تكجه بير مسئله
دايانميشدى. ياشجا مندن بير آز بۇيوك اۆلان مير قمبر آغا سۇزو
آچدى":

- مير قمبر آغا: ديرلى قارداشلار بورا تۇپلانان هر كس
آرخاباشدير. بونا شوبهه ميز اۆلماسين. بورداكى دانيشقلارين
بوردا قالاجايندان آرخايين اۆلا بيلرسينيز! سۇن ايلرده تورك
دوشمنى ستالينين امريله تورك وارليغينا قارشى بۇيوك جينايتلر
اوز وئرميشدير. گونئيده گئدن اۆلايلاردان قوزئى ين، قوزئيين
ايسه اۆلايلارنinin گونئيين خبرى يۇخدور. آرخاباشلار! ستالين
قوزئيده، رضا شاه ايسه، گونئيده تورك سۇزونو ياساقلامىشلار!
بو ايكي تورك دوشمنى نبييه عئنيى هدهه وورورلار!؟ بونلارنinin
توركدن باشقا دوشمنلرى يۇخدومو؟ آرخاباشلار، تورك كؤكدو،

باشام فلسفه‌سیدیر، بلکدیر، بییندیر، یئنتمیر، دبلدیر،
کولتوردور، تاریخدیر، اولوسدور! بو اینسانلیق دوشمنلری تورک
آدی آلتیندا بیزی بونلاردان قۇپارماق ایستیمیرلر! آرخاداشلار،
عزیز سويداشلار، آذربایجان سؤز سوز کی بیزیم قودسال
تورپاغیمیزدیر.

سؤز سوز کی، آنا تورپاغیمیزا جانیمیزی وئرریک. آنجاق بیزیم
کؤکوموزو قوروتماقلا نه آذربایجان قالار، نه ده وطن! بیزیم
داوامیز تورک داواسیدیر. دوشمنلریمیزین عاغلینا دیقت
یئتیرمه‌لیک. اۇنلار گۆره، "کومونیزم، کؤک، سؤی، بؤی
انتگیسی بوراخماز! بیزیم باخیشیمیز میلی دئییل، صنیفسلیدیر!"

لنین و استالینین بو تئوریلرله روس اۇلمايان میلیونلار جا سوونت
وطنداشینى قارا تۇرپاغا سردیلر. بونلارین چۇخونلوغو روس
اربابلیغینا باش آیماک ایستیمیردیلر. بونلار، اۇز کؤکونه باغلی
اۇلان باشقا میلّتلر ایدی. آذربایجانین پایى چوخ دهشتلی گۇرونور.
قوزئده آنتی سوونت آدی آلتیندا آیدینلاریمیزی قورشونادیلار.
گونئیده تورک اوشاغینین بویونونا "تورک خر" نۇختاسی آسلیلر!
میلنرجه آشاغیلاما سیاستی اویقولانیر. گونئیده تورکلرین سایجا
چوخ اۇلماسی، فارسلاری قۇرختسا دا، قوزئده چۇخونلوق
اۇلان روسلارین اعدام ماشینى داینامدان کسیر-بیچیر! بو ایکی
دؤولت تورک میلّتینه قارشى اۇز میلّتچیلیگینی گوجلندیررکن
بیزیم آیدینلاریمیزین "آزری" قوسونتوسو هاردان قایناقلائییر
آرخاداشلار!؟ نندن اۇز الیمیزله روسلارین، فارسلارین دییرمانینا
دن تۆکوروک؟ نندن اۇز کؤکوموزو قازماقلا مشغولوق؟ میلّت
اۇزونو جددن به جدد تورک بیلرکن، نندن ایللرینی رضا شاهین
دوستاقلاریندا کئچیرن مباریز آرخاداشلار، کسروی کیمی
خاییینلره اویراق، تورک سؤزونو یئردن-یئره وورور قۇندارما
"آزری" دوزاغینا دوشورلر! روس-فارس قارداشلیغی، تورک
وارلیغینا باغلیدیر آرخاداشلار. تورک اورتادان قالخارسا بو ایکی
شویینیست ایدئولوژی همن بیر-بیرینه دوشمن کسلیلهجک! بو
ایکی جانوار دؤولتین اورتاق لیغینی گوجلهدیرن نندن ایکیسی نین
ده اۇزگه خالقلا اۇلان فاشیستی باخیشلاریدیر.

(نهاوند-بدیع آباد جاببار ... الیازما نومره... ۱۹۴۷...)

ایکینجی انیمساما!

- جاببار عمی: بو کز چرنداب محلله سینین آر خا کوچملرینین بیرینده توپلانمیشدیک. یئنه میر قمبر آغا نطقه باشلادی. قمبر آغا، گۆردویوم ان گوجلۇ، ساوادلې و درین دویغولۇ ناطیقلردن بیرى ایدی. اۇنون بو گونکو نطقى "نه انتمهلییک" عنوانیندا ایدی:
- آدیغیمیز دقیق بیلگیلره گۆره، چوخ تئزلیکله تیریزده بویوک بیر میلی پارتیا یاراناقدیر. میلیمیزین ان چوخ احتیاجی اۇلان میلی پارتیانین یارانماسی منی چوخ سئویندیریر. آزربایجانا اۇزل سیاسی قورومون یارانماسی بو میلیتین آماجلارینا خیدمت اندهجک ان آنا قورومدور. بیزیم جانی-کۆنلدن اۇنا قاتیلماغیمیز سو و هاوا کیمی گرکدیر. آنجاق آرخاداشلار، بو یاراناجاق پارتیانین ایلکملرینده "تورک" قاورامی کسینلیکله اۇلما یاجاقدیر. میلیمیزین و دیلمیزین آدی ساده جه آزربایجان آدیلا کیفایتلنمهلیدیر! ندنی ایسه، روسلارین "تورک" سۆزونه قارشى جان قاشینتیلاریدیر! آغالار، آرخاداشلار، قورخوغوموز باشیمیزا گلیر! میلی کۆکدن اوزاقلادیر یلمیش بیر میلی پارتیا هارا و اراجاقدیر آرخاداشلار! ؟ ...

اۇن گون سونرا میر قمبر آغانین دلیک-دئشیک اۇلموش اۇلوسو قۇنقا باشیندا تاپیلدی!!! تورک اولوسو، اۇز اۇغلونو، آلمان جاسوسو، دله دوز، خالق دوشمنی کیمی لعنتلیدی!!!

شهرده یاییلان بیلدیریشلرین آراسیندا بئله بیر بیلدیری ده کوتله آراسیندا گزیشیب دۇلاشدی: "...سووتتین قورتولوشچو اوردوسو گلندن برى دله دوزلر، آلمان جاسوسلاری، فاشیست نازی طرفدارلاری خالقین اییق اۇغللاری طرفیندن توتولور محکمه اۇلونور و گیزلیجه جهنمه توللانیرلار. طبیعی کی، بئله عمللرین باریش اوردوسونا اۇلان وفادارلیغی چوخ اۇنملیدیر. آنجاق بئله اوزباشینالیقلارین تۇپلوم ایچینده اۇلومسوز انتکیسینی ده گۆزدن

قاجيرماق دۇغرو اۇلمازدى! بو اوزدن سوونى سئون
يۇلداشلاردان بو مسئلەلەردە قانونسىل اۇلدوقلارى ايسىتەنيلير...!"
اۈز اولوسونو روسچولوقدان قورتارماغا چالیشان بير توركچو
باش بيله نيميز، قاتيللرى ساريندان دله دوز، خالق دوشمنى، نازى
و آلمان يانلىسى كىمى ماركالاندى! ميلتئين قايجيسى ايله نفس آلان
اۈلوس وورغونو، اۈندر بير تورك، دليك-دئشيك اۇلاراق
آرالاردا قالدى. روس عسكرلرى گنجه قارانليغيندا آتديقلرى
قانلى جسدە، گون ايشيغيندا اۈلو كۈپك كىمى بير داشقا
آرخاسينا آتاراق، گۈزلردن اوزاقلاديردىلار! آذربايجانين بير
ايگيد تورك بالاسى گيزلى گۈز ياشلارى آراسيندا آنتكيسيز
بۇشلوغا اوغورلاندى! ان ياخينلارى بئله، اۈنون مزاريندان خبر
آلا بيلمەدىلر!
(نهاوند-بديع آباد جاببار ... اليازمانو ... ۱۹۴۷ ...)

اوچونجو آيماساما!

- ۱۹۴۳-جو ايلين سۇنلارينا دۇغرو يۇلداش دميرچى منيم ائويمە
گلدی:
- جاببار بئى، سنى كونسوللوقدان چاغيريرلار. صاباح سحر ۱۱-دە
بير يىتگىلى يۇلداشلا گۈرووشون اۇلاق. آنجاق بو گۈرووش چوخ
گيزليدير!
- يۇلداش دميرچى، بو گۈرووش نندن اۈترودور؟
- يۇلداش جاببار، بو سۈزلرى نه سن سۈروش، نه من جاوابلاييم!
صاباح ساعات ۱۱-دە كونسوللوقدا اۈل! اعتيبارينلا باغلى چوخ
اۈنمليدى!
- ساعات ۱۱-دە كونسوللوگون قايسيندا دايدانديم. قايبينين آغزيندا
داياتان بير آذربايجانلى ظابط منى خوش قارشيلادى!
كونسوللوگون گيريشينين سۇلوندا يئرلشن كيچيك بير اوتاغا
گيرديك. اوتاقتا تك بير ماسا آرخاسيندا اۈتوران قارايخا روس
ديلى مأمور، ايلك اۈنجه سوبايا تشككور اندەرك يۇلا سالدى.
سۇنرا فارسجا منه "خوش گدينيز" دندى:

- "آزریجهنی بیلیمدیگیم اوچون سیزینله فارسجا دانیشاجام. ایلک اۇنجه باشقا بیر دیلده دانیشدیغیم اوچون اوزگونم. سیزین بیر یوردسئور تاریخچی اویرتمن اۆلدوغونوزو بیلیریک. بیز بیلیم اینسانلارینا بویوک ساییمیز وار! سوونت سببئتمی بیلیم، باریش، قارداشلیق، اینسانلیق و امک اوزره قورولموشدور. بیزیم بوگون بوردا اۆلدوغوموزون ندنی ده بودور. سیز، بیر خالق اۇلاراق داها اۆزگور، باغیمسیز و اۆزگون یاشاما لایق سینیز! یازیقلا اۆلسون کی، بو تایدا اۇلان آجیناجاقلی آذربایجانلا، او تایدا اۇلان سوونت آذربایجانین دورومو هنج بیر-بیرینه بنزه میر. سیز، او تایدان ایلهام آلمالی سینیز. سیز او تایی یاخیدان گۆرمهلی سینیز! چوخ باها الله اۇلوان تجربهلردن یارارلانمالی سینیز! سیز، اۆز موسقیل اۆلکه نیزی قورماق اوچون حاضیر اۆلمالی سینیز. بۇلداش جاببار، سیز بو بۇلدا یوردسئور بۇلداشلارینین سیراسیندا یئرلشمهلی سینیز. بیز، سیزین کیمی آذربایجان سئورلری اۆز دوست سیرالاریمیزدا گۆرمک ایستریک. یۇخسا، فاشیست نازیلرین یا اۇنلارین آرخاسیندا دوران تورک دۆولتی نین یانیندا اۆلماغین نه فایداسی اۇلار! بو یۆلون سۆنۆ البته کی، خالق دوشمنی، فاشیست طرفداری کیمی اۆلومدور! سیزین خالقین ایچینده سوونتی سئون یوردسئور گنج از دئییل! اۇنلارین فاشیزم، هیتلره اۇلان نیفرتی سۆنسوز دور. بیز هر زامان اۇنلارین قارشیسینی آلا بیلیمیریک! بونو سیزین ده بیلیمگینیزی ایستریک! بیر نجه گون سونرا سیزینله بیر ده ایلگی قورولا جاقدیر. بیزیم سالاملاریمیزی باشقا ائو آرخاداشلارینیزا دا یئتیرین. سیز، آغساققال اویرتمن سینیز! سیزین سۆزونوز اۇنلار اوچون کئچرلیدیر. هر کسین خالقین آرخاسیندا اۆلماسی گرکدیر! گنده بیلر سینیز!"

مئساز آلمیشدی! بوندان ننت و روس سایاگی مئساز اۇلا بیلمزدی! بیز اۆز ارامیزدا بونا "روس دیپلوماسیاسی" دئییردیک! مئسازین سۆنوجو نطری گۆسترمیش اۆلدو:
(۱) میرقمبر آغانین امینلیگی ایشه یارامامیشدی! ایچیمیزده بیر دئییل، بیر نجه روس آدمی وار ایدی!

- (۲) نه قيمتینه اولورسا- اولسون، روس دؤولتینین "سوونت آذربایجان" پروژەسى قوزنىده اولدوغو کیمی، گونئیده ده آنتی تورک ایدنولوژی مکتبینه چئوريلمه‌لیدیر.
- (۳) گونئیده ده، قوزئی کیمی تورکچو اونجوللرین تئرورو گئیش آلانلی بیر انيلمه چئوريلمه‌لیدیر.
- (۴) یۇخ ائتمەدن اونجه، سوسدورما سیاستی ایرملى گوتورولمەلى ایدی. آنجاق، گونئیده اولدوقجا يوموشاق اولماسی گرەکیر. چونکی، یئرلی کادرا احتیاج واردير حلەلیک.
- (۵) بیر نچه گون سونرا منیم دوغرانیمش جسدیمی خایین کیمی دئییل، سوونت دوستو کیمی گؤسترەجکلر!

سۇنوج: هاردا سا یوزون اوزه رینده اویه سی اولان قوروم لغو اولوندو! روسلارین دوستلوق الی سئو-سئو قبول اولوندو!!! یاراناجاق بوندان سونراکی آذربایجان پارتیاسینا قاچاراق عوضو اولوناجاق! من، باکیا یولانیلاجاق دسته ایچینده اولاجام!...

- بیر نچه گون سونرا کونسوللوغا یئنین چاغیریلدیم. همین روس مأمورو منیم الیمی سیخاراق:
- جاببار یۇلداش، سیزی چوخ عاغیللی داورانیشینیز اوچون آلفیشلا بیرام! اینانین کی، حیاتیئینیزین ان دۇغرو قرارینی وئردینیز! بو آرادا، منی عاصف یۇلداش سسلەیه بیلر سینیز. عاصف، عاصف!
 - عاصف یۇلداش، سیز بو بیلگیلری هاردان آلمی سینیز؟ من کی، حلە سیزه بیلگی وئرمە میشم!
 - بیز هر شئی بیلیریک. سیزین قارشینیزدا بیر دؤولت دایانیدیر، یۇلداش جاببار! سیزین ایچینیزده اولان ایسه، من اوزوم ایدیم! باشقاسینی آختارمایین. بوندان سونرا نه فرق ائدر کی، بیر- بیریمیزله دوست دئییلیک می؟ گئتمه گین، بیر چای ایچین، سونرا سیزی اوزوم بۇلا سالاجام!
- سۇنوج: جاببار عمی، سنین ده گوندیگین داغلار قار یاغدی!!! (نهاوند-بدیع آباد جاببار ... الیازما نومره ۲۰، ۱۹۴۷...)

دوردونجو آنیمساما!

تبریزدن اؤنملی بیر مأموریت اوچون فیرقهنین اردبیل قرارگاهیندا بیر توپلانتی یا گئتدیم. توپلانتینین هدفینده فیرقهنین تبلیغات اویغولاماسی دایانمیشدی! بئله کی، فیرقهنین تبلیغات سیستمی آذربایجانین بوتون بؤلگه‌لرینده واحید شکل تاپمالیدیر. بو اوزدن فیرقهنین اویه سی اولان دنه بیملی اؤیرتمنلری حاضیرلاپیر و بؤلگه‌لره یوللاپیردیلار. من، بو توپلانتیدا آلیشقانلیق اوزوندن، بنش-اؤن کره تورک سؤزونو آغزیمالیدیم. تبریزه دؤنر-دؤمز سووئت کؤنسلووغونا چاغیریلدیم! تورک سؤزونو ایشلندیگیمه گؤره، چوخ آغیرجا قیناندیم! ایکی گوندن سوئرا فیرقه اویه لیگیم دؤندورولدو. آنجاق، ایزله نیم آلتیندا فیرقه‌ده چالیشماغیمایدن وئردیلر!

فیرقهنین ایش باشینا گلمه‌سیله، باغیشلاناراق اویه لیگیم اوزومه قایتاریلدی. طبیعی کی، بیر کیچیک شرطله بوندان سوئرا دیقتلی اؤلمالیم، نثرمین و آدلارین ایشله‌دیلمه‌سینده یالنیشلیغا یول وئرمه‌لیم. روس یولداشلارینی اؤنمسیز پروبلملره چکمه‌لیم! هئچ یئرده پروبلیم یاراتماالییم! بیر سؤزله، گؤزلر اوزه ریمده اولاجاق! (نهاوند-بدیع آباد، جاببار ... الیازما نومره ۲۵، ۱۹۴۷...)

بنشینجی آنیمساما!

احمد قوام عؤمر و مده گؤردویون ان اوستا فارس سیاستچیدیر. او، رضا شاهدان اوزو بری فارسچی سیاستین ان اوستالاریندان ساییلیردی. آنتی تورک اولماسی، قوامین باشقا اوزللیگیدی! او، سیاستده ان بویوک اؤیونلاری سئچهرک ریسکه گیرمگی سئون بیریسیدیر. روسلارلا روس، اینگیلیزلرله اینگیلیس، آمئریکالیلارلا آمئریکالی، شاهلا شاه چی، کومونیستلرله کومونیست اولوردو. حالبوکی، اؤنون اوز مارق آلانی فنودالیزم ایدی. او، فارسچی سیاستچیلر ایچینده ان ایری مالیکانلره، خانلیقلار، تورپاق اراضیسینه صاحب ایدی. سؤز سوزکی، بو بویوکلوکده وار-کار و کند نفوذو اؤنون توپلومدا اولان یئرینی بللی ائدیردی. آنجاق، بونلارلا رغمن او، گوجلر اؤیونلار اؤلدوغوندان، هر کسی یالنیشلیغا سوروکله‌ییردی! بونون ترسینه،

فیرقمنین ایچینده بونا بنزر سیاستچی یوخ ایدی! بو ایسه، ایلک باشدان دارتیشما ماساسیندا یئنیلگیمیزی بللی اندیردی! بیز تورکلرین ان باریز و دئیشمز اوزل لیگی ایچیمیزله انشیگیمیزین عئینلیگیدیر! فیرقمنین قواملا اولان دانیشیقلاری بو قایدالارا تام او یوردو! فیرقه، قوامین بیر تولکی سیاستچی اولدوغونو دئسه ده، زامان-زامان بو تولکیه اینانماقلا، بیزی ده چاشباش سالیردی. گوزوموز گوره-گوره، قوام فیرقمنی آرخاسینجا چکیردی! فیرقه باشچیلیغی، اونا اینانماسا دا هر گوروشدن سونرا چاش-باش قالیردی! قوام بیر یاندان آذربایجانین باشینی قاتاراق زامان قازانیر، او بیر یاندان ایسه روسلارلا ساختا بازارلیغا گئدیردی! مسکوا یولچولوغو دا بو دیپلوماتیک او یونلاردان بیر ییدی! او، اینگیلتر، آمریکا و حتی من دئیردیم کی، روسیا حمایه سیینه آرخالانراق، مسکوا یا یوللاندی! ستالین سوونت آذربایجانیندا میر جعفر باغیروون آرزولارینی خوش قارشیلایمیردی. او، قافقازدان زاقروسلار چکیلن گوجلو و بوتوو آذربایجان ایستیردی. حتی آذربایجان سوونت اولار سا بئله، کونترولو مومکون سوز گورونوردو! استالین، اوز الینده اولان امین سینیرلار ایستیمیردی. مسکوا میلیونلارچا اینسان باهاسینا، اولچوسوز خارابالیق قالینتی سینا بدل اولموش ساواش گوجونو، باشی بلالی بیر فاکتا قوربان وئر مزدی. بونو، آذربایجاندا چرخان گون، بار-بار باغیر اراق جار چکمیش اولدو!

روس دوولتی فیرقمنی ده، گونئی آذربایجان دئموکرات حاکیمیه تینی ده بوراخمیشدی. کنشکی بوراخمیش اولسایدی! آچیغینی دئمک گرکدیرسه، ساتمیشدی. قوامن مسکوا یا گئدیشی، سادجه بو سسنناریا یا سون بیر صحنه آرتیریلما سی ایدی! قوام، تنهران سیاستینین دیپلوماتیک قولو اولاراق، بو او یونون اونملی پارچاسی ساییلیردی. منجه، ایشین تمّل قابناغینی اورت-باسدیر ائتمکله، آذربایجان تورکلرینین گوزونو بولاندیرماق قوامین پایینا دوشن اونملی رول ساییلیردی. بیر نئچه فیکیر داشیما مرکزده، روسلارین فیرقمنی پیس دوروما سالدیغی حاقدانیشیردیق! روسلار گندرکن، فیرقمنین الینده اولان مشروطه من قالمیش پاسلی بئرنو و بئش آتالاری بئله، فدایی لرین الیندن الیشدیرلار. یعنی فیرقمنین تنهران هوجومو قارشیسیندا رسمی اولاراق، بیر بئش آتانی بئله، یوخ ایدی! باخمایاراق کی، مرکزدن

- اوزاقدا اۇلان فدایی دستهلری، تام دا تبریز کیمی سیلاحلارینی تسلیم ائتمه میشدیرلر. آنجاق، اۇنا دا مرمی گرکیردی؟! بعضی آتشین فیرقهچی "یۇلداش"لار طرفیندن پان تورکیست آدلانان منیم کیمیلرین روسلار قارشى توتومونون دۇغرو اۇلدوغو اوزه چیخانندان سۇنرا، اومیدسیزلیک او بۇشونا اینانان دوستلارین آراسیندا داها چوخ گۇرونوردو! همین گۇروشدە او دوستلارین ایکیسی ده وار ایدی:
- یۇلداش مردان ق: بئی لر، بوندان سۇنرا کیمه اینانمالی بیق؟ روس یۇلداشلار بیزی اوزوقویلو قویوب گئتدیلر! بیزیم اۇنلارا اۇلان صداقتیمیز تام ایدی، اما اۇنلارین آمریکانین اتوم بۇمباسی تهدیدیلە بورادان چیخماسی بیزیم ال-قۇلوموزو باغلادی!
 - یۇلداش نصرت ج: چوخ غریبه دیر! ایرانین شمال نفتی قارشیسیندا آذربایجان! منیم عاغلیم بونو آلمیر. نئجه اۇلا بیلر کی، ستالین یۇلداش بیر دوست حاکیمیتی بلیرسیز بیر نفت یاتاقلارینا قوربان وئرسین! بو ایشین ایچینده بیر ایش وار! بیزیم بیلمه‌دیگیمیز چوخ شئیلر وار! یۇلداشلار، بیزیم یئنی دوستلارا اوز توتامیز گرکدیر! ائله دئییلی؟
 - نریمان س:..هانسى دوست اولکه، بئی لر؟ هانسى گوج؟ اینگیلتره بیزه قارشى، آمئریکا دربارین یانیندا، روسیا ایسه بیزدن اوز دۇندرمیش! داها کیملر قالدی کی؟
 - مردان ق: تورکیه! آرتیق اۇنلار لا ایلشگیه گیرمه زامانى گل میشدیر! بس نه زامان بیزلره یاردیم اندمجکلر! بیزیم بو گون یئنی دوستا احتیاجیمیز وار. منجه، یۇلداش پیشوری آنکارایا قارشى بیر آز داها سیاستچی اۇلمالیدیر! حتى تورکلرین مورتع اۇلماسینی بیله-بیله!!! بلکه ده، باشدا اۇتوران دۇستلارین بیر چوخ شئیلردن خبرلری واردیر. بلکه ده، یۇلداش ستالین شخص فیرقننن مۇحکم بیر دوست اۇلدوغونو سیناییر. کئشکه بئله اۇلسون و بیز بو گون اۇزگه بیر دۇولتدن سۇز ائتمهسه ک!
 - نصرت ج: یۇلداش مردانین سۇزلرینی اینانماق ایستردیم. اما عاغلیم، بئله اۇلمادیغینی دئیر! روسلار بوندان سۇنرا بئله باغلاماغین بدهلینی داها چوخ اۇدیجهه بیک. استالین بیرباشا یۇلداش باغیروو حدله‌بیر. مسکوا سوونت آذربایجانین گونئی حۇکومتیندن اۇترو ایسته‌دیگی بوتون یاردیم لیسته سینی آغیر

آلچاقماقلار لا رد ائدیب. بیز ایسه، بوردا روسلارین فیرقمنی
سیناغا چکمه گیندن دانیشیریق! باشقا یاندان ایسه، "یولداش روس
-یولداش روس" دئمکله مسکوانین بیر دئدیگینی ایکی ائتمه دن،
روس آغیزی ایله دانیشاراق، آنکارانی بوس-بوتون آمریکا
نؤکری، آلمان یانلیسی، اینگیلیس دوستو، تئهران یاورى دئیپ
سوچلامیشیق!

آرخاداشلار، فیرقه باشچیلارینین باشینی قوام اوچدوروب!
اۇنلار، دۇغرو یۇنون نه اولدوغونو چاشییلار! منجه ده، گنئل
سیاستیمیزده بؤیوک دییشیک لیک وئرمهین زامانی گلیمشدير.
جایبار بئی، سیز نه دئیر سینیز؟

آرخاداشلار، هر زامان دئدیگیم کیمی، ایندی ده دئیرم کی، بیزیم
دریمیز سیاست دئیل، بیز ایدئولوژی دییشمهیه کئچملى بیک. بو
ایسه، روسلارین بیزه نه ائتدیگیندن آسیلی دئیل! بیر میلّت
اۇلاراق، اۆز وارلیغیمیزا سۆیکنملى بیک. ائله اۇرنگین
روسلار اۇلسون! روسلار هنج زامان روسلوغو مورّجع
آدلاندرمازلار! روس هنج زامان اۇزلرینه گئری ذکالی، دالی
قالمیش دئمزلر! روسلار هنج زامان مردان بئی کیمی اۇزلرینه
آلچالتمازلار! روسلار ایلک اۇنجه روس، سۇنرا ایدئولوژیک
اۇلارلار! تام مردان بئیین ترسینه، اۇنجه ایدئولوژی قولو
اۇلمالی، سۇنرا ایسه ایدئولوژی هارا چکرسه...! اۇنلاردا
روسدان غیری دونیا گۇروشو یۇخدور. لیبرالی دا، کومونیستی
ده، کلیساسی دا اۇنجه روسدور. چونکی، اۇنلارین کولتورونده
آلچاقلیق دئییه بیر قاورام تاپیلماز!

- مردان ق.: سن آچیقجا منه و فیرقه باشچیلارینا ایفتیرا آتیرسان!

آغزیندان چیخانی قولاغین دویورمو؟!

- من: من سنه ده، اۇزومه ده، اۇز کیملیگینی اۇزگه ایدئولوگیاسینا

قوربان ائدن هر کسه خطاب دانیشیرام! منی روسلار کیمی تهدید

اندیرسن، آغا مردان! بئله هده لردن قارنیم تۇخدو! من بورادا

سنیله دانیشیرام، فیرقه لیدئرلیگینده اۇتوران بعضیلرینین یالتاق

لیغینین ساوونماسی کیمسهیه قالماییب. اۇنوتما کی، فیرقه میزین

اۇرتاق کیملیگی دئموکرات سۆزو ایله بز نمیشدیر. یعنی، بیزلر

- بیر دئمؤكر اتیک فیرقه بیک. بونو اُونودوب، منی سوسدورماغا چالیشما اومیدسیز قارداشیم!
- نریمان س: جاببار بئین سۆزلرینین اوستوندن بئله جه کئچیریلمز، یۆلداشلار! بو سۆزلر بیزی دریندن دوشوندورمه لیدیر!
- دوشوندویوم دۇغرو اۇلارسا، جاببار بئی بین دردی قافا دردیدیر! ایدئولوژی باغلی لیغیندان دئمک ایستهییر. منه گۆره، بیر از صبییری اۆلوب، بو معلم دوستوموزو دیقتله دینلمهلی بیک.
- بویورون، جاببار بئی!
- من: منیم بیرینین کومونیست اۆلوب-اۆلماماسی ایله ایشیم یۆخدور. باخین، بو فیرقهنین ایچی مینلرجه کومونیزمین نه اۆلؤغونو بیلمیه نلرله دۆلؤدور. فیرقهنین تمهلی میلی اساسلار اوزه ریندهدیر. فیرقهنین تمهلی کند، کۆی، یئر، تارلایا، اکینچی لیک، دام-داوارا باغلیدیر. فیرقهنی قۇرویان، جانلارینی اوجلارینا قۇیان میلیمیزه باخین! بونلارین کۆکو تورکلؤکدهدیر. مینلر ایلجه بو ساده کوتلهنی بیر آرادا تۇتان سوی کۆک، تورک کیملیکیدیر. ایندی، اۆزلری تورک اۆلان میلی باشچیلار، تورک دیلینی، کیملی گینی دیله گتیرمکدن قاچیرلار! بونون عیلتی ندیر؟ اۆزلریله دانیشاندا تورک اۇغلو تورکوک دئییرلر. مئیدانا چیخاندا تورکلؤکلرینی از قالا دانیرلار! بو، هانسی یازیق لیقیدیر گۆرمسن؟ بو "آزری" سۆزو هاردان چیخیب؟! بونو بیرى چیخیب دۇغرو- دوزگون تاریخی ثبوتلارلا آنلادا بیلرمی؟! آرخاداشلار، آذربایجان بیزیم کۆکلو، تملیی تورک سوی کۆکونه باغلی وطنیمیزدیر. اۇنا جانیمیزی دا، واریمیزی دا وئریمکدن چکینمه ریک. ذاتن آذربایجان داواسی تورک داواسیدیر. میلتنین دیلیله باشلایان اۆزل فلسفهسینی دویوب دویورماق گر مکییر. یۇخسا، اۆزگه لرین مئیلی ایله میلتن کیملیگینی یاشماقلى عئیه جریلگه بنزتمه نین سۆنو فلاکتدن باشقا اۇلاماز! اینانین کی، سوونت روسلاری، روس کیملیگی اوچون سوونت مکانینی یئرله بیر اندرلر. اۇنلار "پیوتر" تۇرونلاریدیر. من، کیمسه ایله دوشمن دئییلیم. آنجاق کیمسه ایله ده اۆز میلتم قدر دوست دئییلیم. من بورادا سیزین قارشینیزدا "نه موتلو تورکوم دئینه!" آنلامینی بانقیر- بانقیر دیله گتیرمکله، بۆوک آتاتورکون یاشام آنلامینی

دبله گتیریرم! آرخاداشلار! قورخممالی ییق. بو جانی بیزه کیم
وئریسه، او دا آلاجا! گئرچکلری دوستلوق خاطیرینه گیزلیمین،
سونوندا خاین اولار! تورکیمنین بوندان سونرا بیزی یانینا
آلماسی، نه بیمیزه یاردیم اندر کی!؟ بو قدر یامان-یوغوزدان
سونرا، بیر ده دوستلوق الی اوزاداجاق بیزه!؟ اوزو ده، هر شئی
باده وئرندن سونرا!!!
(نهاوند-بدیع آباد جاببار ... الیازما نومره ۴۵، ۱۹۴۷...)

سون اولاراق جاببار عمینین داها بیر ال یازماسینین بلله گیمده (حافظه)
قالان بولومونو بوردا آنیمسادیرام. او، یازمیشدی:

- "روسلارین نامردجهسینه آذربایجانلی یالنیز بوراخماسی ایله،
باشچیمیز میر جعفر آغانین دا آیدینجا چاشقینلاشماسی اوزونو
گؤسترمیه باشلامیشدی. بوندان اؤنجهکی گوجلوق قلم آخیشی و
خاراكتریله اومود قاینایمیز اولان پیشوری یولداشین یازیلاری
چاشباش ووروردو. هر گون "آذربایجان قزنتی"نده پیشورینین
قلمیله یازیلان یازیلاری اوخویوردوق. اصلینده، بو یازیلاردا
اولوملو انترژی یئرینه، اولومسوز انترژی ایتیرمه حؤکم
سوروردو! سؤزسوز کی، فیرقه باشقانی نین بلله بیر آماجی یوخ
ایدی. او، بوتون وار اولان گوجو ایله فیرقه‌نین داغیلماسی
سورجینین قارشیسینی آماغا چالیشیرکن، بیر یاندان دا "یا
آزادلیق، یا اولوم!" سلوقانی ایله تئهرانا قارشى دیره‌نیش
گؤسترمیه چالیشیردی. لاکین، اونون سون یازیلاریندا سینیر
گرگین لیگی کاغیز اوزونه، اوردان دا بیزیم ایچیمیزه آخیردی!
بورادا باشچیمیزین ایکی یازیسینا ایشاره اندهجگم: (۱) روسلارین
فیرقه‌نی و میلّتییزی تئهرانا تسلیم اولماغا بوراخماسیدان سونرا،
آنکارا رادیوسو رسمی بیر وئریلیشینده الی-قؤلوی جویز قابیغیندا
قالان فیرقه لیدرلیگینه آچیق بیر مئساز گونده ریر. مئساز بو
مضموندا ایدی: "ایراندا آذربایجان تورکلرینین ایستقلالیت
اوغروندا موجدایله‌سی سورور. بو میللی داوادان مودافیه ائتمک
بوتون دئموکراتیک قووه‌لرین، او جومله‌دن ب م ت-نین
بورجودور!" من بو متنین یاخین فورماسینی پیشوری یولداشین -

"بیزجه آذربایجان و ایران مسئله سی" مقاله سینده اؤخودوم.
 /آذربایجان قزنتی. سای ۲۱۲/. باشقانیمیزین آنکارا رادیوسونون
 بو وئرلیشینده قارشى جاوابینین یادیما قالان بۆلمهلرینی بیر لیکده
 گۆزدن کنچیرک. - "..... بئله بیر حالدا خاریجیلرین چیغیر-
 باغیر سالاراق، ایرانین کیچیک بیر ایچ مسئله سینى دونیا
 پروبلنمینده چنورمه سی، سادجه، ایران اوچون گیزلی و ضررلی
 مقصد داشیر! بو آرادا هامیدان چوخ تورکیه رادیوسو آرا
 قاریشدیرماقلا مشغولدور! بو رادیونون دانیشیق طرزى بیزی
 حددن آرتیق دوشوندورور. اۇنلار آذربایجانین مستقل دولت
 اولماسینی ایره لی سورورلر! اۇنلار بو یالانلاری ایله
 آذربایجانین دونیا تۇپلومو ایچینده ایمیجینی قارالماغا
 چالیشیرلار! بیز، میلی دنموکراتیک حرکاتیمیزین
 باشلانغیجندان برى دنمشیک کی، عثمانلی افندیلرین آغزی
 سولانماسین! بو کنجه دن اۇنلار بۆرک اۇلماز! آذربایجان نه
 ایسترسه، ایرانین ایچینده قالماق شرطیله ایستر! بیزیم هاتسی
 دیل و هدفله دانیشدیغیمیزین مقصدی؛ ایرانى و ایران ایچینده
 اۇلماق شرطیله دیر. مرکزى حؤکومتله بیزیم آرامیز
 یاخینلاشدیقجا، آنکارانین قۇرخوسو آرتیر!.....تورکیه مرتجع
 لرینین تورک خالقینی آمئریکا سؤمورگه چیلرینین قوجاغینا
 آتماسی یۇلوندا بیزیم بیر سۆزوموز یۇخدور. آنجاق بیز
 آذربایجان خالقینی ایراندان آبییرماغی دوشونموروک. تورکلر
 بونو آنالییب و خاینجه سسلرینی بیزدن اوزاقلاشدیراراق بیزی
 اؤز حالیمیزا بوراخسینلار! بیز، آذربایجان مسنه لسنین
 آذربایجاندا و آذربایجان خالقى ایله حل اولونماسینی دفعه لرله
 دنمشیک. ایرانین و آذربایجانین قانونی حاقى "امنیت
 شوراسینا" دخلی یۇخدور!!!"

آشاعیداکى موراجیعت، آذربایجان میلی ھؤکومتینین ایلیک آیالاریندا -
 یانوار ۱۹۴۶ (بهمن ۱۳۲۴) - ب م ت-نین باش آسسامبلئاسینا رسمی
 باش ووروسودور. بو موراجیعت آذربایجان مسئله سینین تام بیر
 اولوسلاراراسی مسئله اولدوغونو بیان اندیر. موراجیعت تام جسارته
 آذربایجان میلی ھؤکومتینین ب م ت و دونیا اولکلری طرفیندن
 رسمیته تانیلماسینی ایسته مییر. آذربایجاندا و تبریزده بو موراجعتله

باغلی بؤیوک شنلیکلر کئچیریلیر. هر کس آذربایجانین موستقل و باغیمسیزلیغی اوغروندا آرندیغی گرکن دیپلوماتیک آددیمی آلقیشلاپیر. یوخاریداکی یازینین تام ترسی اولان موراجیعتین بعضی یئرلرینی سیزه چاتدیریرام: "...ایران ظولمکارلاری آذربایجانلی اؤز حاکیمیتلری آلتینا آلاراق، اؤنون ثروتینی آمانسیزجاسینا تالاییارلار. سؤنوجدا آذربایجانین چیچک لئن کند و شهرلری داغیلماق حدینه گلیب چاتیپدیر. شوونیست بؤیوک دؤولتچیلیک سیاستی یورودن ایران حؤکمدارلاری آذربایجانلیلارین وارلیغینی تامامیله اینکار ائتمیه جهد گؤستیریر، اؤنلارین دیلینی الیندن آلماقدان، هر جور تحقیراندیجی عمللردن چکینمهییرلر.... آذربایجاندا دئموکراتیک اساسلار دایاناراق، بیر میلی حؤکومت قورولوب و اؤز فعالیه تی باردهده بوتون دونیایا معلومات یاییب. بنش میلیونلوق آذربایجان خالق میلی دیلینین، تاریخینین، مدنیتینین کؤمگی ایله اؤزونون معاصیر بیر خالق اولدوغونو درک ائتدی و بیر ده هنج و اخت فارس ظولمونون آلتیندا اینلمه یه، فارس دیلینین ایراندکی باشقا خالقلارین دیللیری اوزه رینده آغالغینا ایجازه ونرمیه جکدیر.... آذربایجان خالقینین ایرادهسی ایله آتلاتیک خارتیاسینا، یعنی بؤیوک دئموکراتیک دؤولتترین و عدلرینه اويعون اولاراق، قورولان آذربایجان میلی حؤکومتی آرتیق دانیلماز فاکتدیر. ب م ت یاش آسامیلنیاسینا موراجیعتی ایله، آذربایجان خالق خواهیش اندیرکی، آذربایجان میلی حؤکومتینین وارلیغی فاکتی تانینسین و کناردان موداخيله اولمادان، اؤنا اؤز طالعی نین اؤزو طرفیندن معین لشدیریلمه سینه تامينات ونریلسین. جاببار ... الیازما نومره ۴۵، ۱۹۴۷ (...)

~~~~~

سانیرام کی، بیر آز اولسا دا، بۇرجومو اؤدمیش اولنوم! سورگون چاغلاریمدان بری، میلتیمه عابید اولان آنیلاری سیزینله پایلاشدیم. یاخشیدان-پیسدن بو اویکونون گونو چاتمیشدی آرتیق! چوخ دارخییرام، چوخ! بو ایسونچلی لرین یاشا دولان زامان، هنج نملری ده اولماسا، ان آزیندان بیر کؤپکلری اولور. نورمال اولاراق،

ياشلی لارين کۆپکلری ده بیهلری کیمی قۇجا اولار. آنجاق هر نه اولورسا-اولسون، قۇجا کۆپگین ده هر گون اوچ دورد کره بابیرا چیخماسی گرکدیر. بو ایسه، یاشلیلار اوچون هاوا آلیب، فیکیرلرینی داغیتماق دئمکدیر. بیر چوخ حاللاردا، بو ایکیسیندن بیرینین سون خبرینی دیری قالان قونشولارا چاتدیریر. بو دا خوش بیر گلنکدیر. آنجاق من بونو ایش-ایشندن کئچندن سونرا آنلادیم. بئله کی، تک قالمايیم دئییه آرخاداشلاریمین بیرینه بیر کۆپک آماغی ريجا ائتدیم. او دا، نومهسی ایله بیرلیکده منه کۆپک آماغا گئدیر. او، ایلیک اونجه اینترنندن بگنیدگی کۆپگی ۱۲ مین کرونا ددهسینه آلدیریر. کۆپگی بویوک "طنطنه" ایله ائویمه گتیریرلر. خوشلادیغیم کۆپکلردن اولماسا دا، قبول ائدیرم. بیر ایلیک یئمگیله بیرلیکده، هاردا سا ۱۵ مین کرونا باشا گلن کۆپکله زامانیمی کئچیرتمهیه باشلايیرام. کۆپک یئرده-گۆیده دایانمیردی. ایلیک گونلر اونسیه تیمین آز اولدوغونا گۆره کیمسه ایله ایلیشگیم اولموردو. بئش-اون گون سونرا یاشید ایسوئچ لیلرله تانیش اولدوم. اونلارین کۆپکلری اوسلو گلیب-گئدیردی. اما منیمکی، منیمون کیمی منی آرخاسینجا چکیردی. بونو ندینی بیر ایسوئچ لیدن سوردوم. او، بیر من، بیر ده ایته باخاراق دئدی:

- بو کۆپگین یاشی ندیر؟
- هئچ بیر شئی بیلیمرم. تکی بونو بیلیرم کی، بو کۆپگین اوزوندن چۆلده قالار اولموشام!
- کۆپک لرله باغلی بیلگیلی اولمادیغین بللی! سنین کۆپگینین اولسا-اولسا ان چوخو ۷-۸ آیی واردير. حتّی بیر یاشینی بئله، دۆلدورمايیدیر. بللی کی، اونون اولقونلاشماسینا زامان گرکدیر. ان یاخشسی سی، اؤنو وئر بیر گنج آداما. اؤزون ده بیر یاشلی ایت آل! هئچ اولماسا سنی یورماز! بیر ده سنین ایت کورسونا گنتمگین گرکدیر!

بو اویکو سؤنا آرمک اوزره

آرتیق اورتادا ایت-میت ده یوخ، گلیب-گندن ده!
 گوزلریمین ایشیغی یامانجا آزالیب. قولاقلاریم دا سس آلمیر آرتیق!
 بو قولاقلار، اونسوز دا گنجلیکدن بری دؤغرو-دوزگون ائشیتمیردی.
 ایندی ده آرتیق توتولموش کیمیدیر. بیر ده، بیزیم اینسانیمیز اوچون ۸۵
 یاش، اوزون یاش ساییلیر. عؤمرومدن شیکایتچی دئیلم! ان آریندان،
 بورالارا گلmeden اؤنجه میلتمین ایچینده اولدوغوم اوچون، گنجلیگیمی
 آچیق گوزلو کنچیردیگیم اوچون خوشبختم!
 گؤک تانریمین منه وئردیگی فرصت اوچون،
 سیزه سؤز وئردیگیم جاببار عمینین آنیلارینین بلله گیمده قالانلارینی
 سؤنا چاتدیردیغیم اوچون خوشبختم!
 اوزگونم! تورپاغیمدان، آنا بئشیکیمدن اوزاق دوشدویوم اوچون!
 اوزگونم! مزار داشیمین اوزه رینده گوزل تورکجه مده بیر باباتینین
 یازیلما یاغاغی اوچون!
 بوندان سؤنرا گونلر-گنجهلرین آراسیندا پایلاشیب قالا جاغام! یاغمو
 یاغاندا پنجرمین آرخاسیندان، گونش ساچاندا ایسه بالکوندان تانیش بیر
 سسین گلشینی گوزلیه جگم!
 بوندان سؤنرا سورونهرک کوچه میزین آغزینداکی "اونگ بوتیک"
 (گنج بوتیک) آدلی قوجا باگالدان هفته لیک چؤره گیمی، سودومو، سوپ
 توزومو آلیب ائویمه دؤنه جگم!

آز اچیق دا اولسا، قاپیدان گلن سسی دویورام. بو بیر پوستا پاکنتی
 اولمالی! آیلایب پاکنتی گؤتوروب، قاپینین یانیندا یئرلشن قولتوغون
 اوستونده اؤتوروب آچیرام:

Grattis Javanshir! Grattis på födelsedagen!

Du är nu 85 år gammal!

(جاوانشیر تبریکلر! دوغوم گونون کوتلو اولسون!
 ایندی ۸۵ یاشینداسان!)

تبریک مکتوبو ائوین یاخینیدا یئرلشن "یاشلیلار ائوی" نندن گلمیشدی!
 دۇغوم تاریخیمه باخیرام! ایل ۰۱-۰۱-۱۹۲۲! دئمک بو گون یئنی
 ایلین بیرینجی گونودور. من نه بویوک اینسانمیشام!
 قۇپ-قۇجا ۸۵ ایل! گوزگونون قارشیسیندا دورورام! الیمده بیر باردق
 قیرمیزی چاخیر ایله اوزومو قوتلاپیرام: "آد گونون قوتلو اولسون
 سئویملی آغساققالیمیز سایین جوانشیر بئی! باخ هر کسین قوتلاما
 بارداغی گۆیده دیر. بو ساییز کوتله سنین اوچون آیاقدا دیر! هورا،
 هورا، هورا! بادهلر سنین اوچون، ائی دونیانین سئوین اینسان! گۆک
 تانری سنی اوز اتلچیسى کیمی بو کوتله ایچینه گۆندردی! سن،
 دۇغولاندا گون دۇغو! سن اولسون بیر گونش ارماغانی اولون! نه
 یاخشی کی وارسان، جوانشیر بئی! ائی اولو دده، ایدنینیزله سئویملی
 اولقاننهنی ده قوتلاپیر، آغ بیرچکلریندن، اللریندن اؤپوروک! سیزینله
 بو گونهدک چيگین-چيگینه ساواشمیش، بویوک بیر قادینی قۇخلاپیب-
 اؤپمک اولوسوموز اوچون بویوک شرفدیر!"...

گونونو اونوتدوغوم گون

...و ایندی، یول کسپک، خیال سۇنسوز، دوشونجهلریم قیسا! کیمی
 دوشونورمسه، قاپ-قارا بیر دالان گلیر گوزومون اؤنونه! بئینیمین
 درینلریندن سوسقون بیر هایقیرتی، ساپدان قورتولموش دلی قوش کیمی
 گویلره قانادلانماغا چالیشیر!
 کیمین بئینینه یول تاپماق ایسته ییرمسه، آل-قارالی بیر "گیریش یاساق"
 تابلوسو قارشیم دیکیلیر! الیمده چلیک، قاراللیق دالانا یولا دوشورم!
 بلکه بیر ایشیق، بلکه بیر سس....! یوخ! یوخدور! آرتیق قاراللیق
 دالانین سۇنونا یاخینلاشیرام!
 سون تبریزدن چبخانی اوزومله ۴-۵ ماهنی دا بورالارا قدر
 داشیمیشدیم. ان یالینز گونلریمین یولداشی اولان میز یلتیم قولاغیما
 سسله نیر:

- "گور نه گونلره قالدین، اوز جزاندیر چک بالاش،
 هامینین اوزو دۇندو، آخیر قالدین تک بالاش!
 ایندی نئیله ییر، آخ! سئویل گورن هاردادی،

اُونو ائودن گئدملی، گورن نه حالدادی!..."

آن دوستومو، سئوگیلی "سئویل"-یمی بیر سون کز اولاراق دیلیمه گئیریرم! سئوگیلیم اولقام! هارالارداسان؟ وارميسان، یوخموسان، منی دویورسانمی؟ من، سننن جوانشیرین! سن ایسه منیم اولقام قالیبسانمی؟! من، سننله سون کز بوتونلشمک ایستهییرم! آنجاق، بو کز هر کسین گوزو اؤنونده، اوتانجیما نیفرت، ناموسوما نیفرت، شرفیمه نیفرت، وارلیغیما نیفرت، ائلیمه نیفرت، تورپاغیما نیفرت، سونسوزلوغوما نیفرت، دیلیمه نیفرت، تورکلوگومه نیفرت، یاساغیما نیفرت پوسکورن نیفرتلرین اولومونه سئویشمک ایستهییرم.

من، اکیز تینلی بیر تنم! تنیمده سئویشن اکیز تینلریمدن سونسوز تین دوغار. بو اوزدن من سونسوزام! هر زامان دا سونسوز اولاجام! سونسوز گؤکتانیریم کیمی، اولوب-دیریلهجگم! من تورکم، آتاتورکم، سونسوزام! من قوردانایام! من اولوسام، اولو بیر اولوس! چونکی منیم جانیمدا مغرور بیر قوجا قوردون روحو دولاشیر! هه، اُونو اوزوم ده گورمییه بیلم. اُونو اوزومده بئله، اولدوره بیلم! مگر من "نایمان آنا"نین ایگیذ اوغلو، قورد اورکلی "یالامان" دئییلیم می؟ مگر من ژووان-ژووان الینده چنجه لنمیش "مانقورد" دئییلیم می؟

~~~~~

ایسونچ دؤولتینین یاردیمیلا ایجاره انتدیگیم تک اوتاقلی ائویمین، گونه باخان کچیچ بالکونوندا، آیاغی سینمیش بیر قولتوغون یانیندا اؤتوروب، ایشیقدا دوشموش گؤزلریمی یؤتنبورقون اوزاق سونسوزلارینا دیکیرم. اوزومدن سؤنرا، یاشاناجاق اینجه بیر اینانجا آستاجا میز یلدانیرام:

"اوردا بیر یول وار، اوزاقدا،

او یول بیزیم یولوموزدور!

دؤنمهسه ک ده، وارماساق دا،

او یول بیزیم یولوموزدور!"

"داغلار آردیندان یانار قویروق بیر اولدوزون زامانی دلیک-دئشیک ائدرک، یئر ساری آخماسینی گورورم! او، چوخ ایشیقلیدیر.

گوزومون قاپالی پردهسی، ایشیغین یؤهرلنمهسی قارشیسیندا بیترسیر
 قالیر. ایشیغین آلولاری اولدوغو یئردن ایچیمه سیز اراق، وولکان
 کیمی پارتلاق وئریر. هر آن آلولار ایچینده کوله دؤنه بیلرم! آنجاق،
 جوشقون آتیشدان دوشن قلبیمین آستاجا ووروشلاری منی لام آخار سو
 کیمی آلولارین ایچیندن کنچیرمهیه چالیشیر. چوخ آغیر بیر چلیشگی
 ایچینده یم. بیر یاندان هیجاندا دوشن تنیم، باشقا یاندان ایسه، هر آن
 اوچماغا قالخان تنیم آراسیندا یاشانتیما توش گلهمدیگیم لذت یاشانیر.
 آخیندیقا دئولش یانار اولدوز، یئر اوزونو اوزه ریمه قاپادیر. اللریمی
 اولدوزون قارشیسینا توتور، "گلهم-گلهم!" دئییب یالواریرام! اولدوز
 گوزلریمین اؤننده دایانیر! اولدوز اوزه رینه قۇنان بولدو سیخیر!
 بولود بیر داملاجیق اینجی اولراق بالکونون هئیرمهسینه قۇنور!
 داملاجیغین اؤرتاسیندا ساوالان، ساوالانین اؤرتاسیندا ایسه، "قۇجا
 قورد" الیمی توتور! قۇجا قورد، منی اؤزو ایله سولطانین یاماجلارینا
 آپاریر. یاماجلارین آراسیندا میلیونلار گنج قورد قارشیمیزدا سایغی
 دوروشو گؤستریر. گنج قوردلارین آردی-آردینا سیرلانمیش
 اؤموزلاری ییلماز قالا کیمی سولطانن آریا آلیر! گنج قوردلارین "یاشا
 سولطانیم!" مارشی تپه-تپه آذربایجانین هر یئرینه یاییلیر! قۇجا قورد،
 الینی اؤموزوما قویاراق سسلهئیر:

- جانانشیر، اؤغولم، باخ! آنانی قورو گۆلده باسدیراندان بری، سنی
 بیر آنا کیمی سئویب باغریما باسدیم! سن ایسه، بیر اؤغول کیمی
 منی قوخلائییب-قۇرودون! اوزون ایللر دیر کی، بو چتین یوللاری
 بیرگه کنچدیک! بیرگه یورولدوق، سوسادیق و بیرگه بو گونه
 گلدیک. سن بیر جان کیمی، من ایسه بیر تین کیمی قۇشالاشدیق،
 بوتؤلشدیک! بیرلیکده ازیلدیک، آیاقلاندیق! بیرلیکده آغلادیق،
 گولدوک!

ایندی باخ! بو گنج بوز قوردلاریمیزا باخ! اؤزگورلوک و
 قورتولوش سسینی دینله! دینله کی، سؤن سؤلوخونلا اوزون
 گولسون، تورکولرینله آغلاش، اومودونلا گوزونو یوم!

"قۇجا قورد" بونلاری دئییر و اولکه مین ایچینه چکیلیر. او،
 داملاجیغین باغریندا قۇپاراق گۆی قانادلارییلا گۆکتانریا ساری
 اوچور. "قۇجا قورد"دان بوشالان داملاجیق هئیرمهنین جیغیریندان قارا

تورپاغا دۇغرو آخیر. "دایان، دایان، گنتمه!" دئییه تینیمه یالواریرام!
 "قۇجا قورد" گوله-گوله گوزومون اۇنوندن اییتیر. گنتمه سین دئییه،
 آیاقلانماغا چالیشیرام. آیاقلاریمدا قالخاجاق گوج یۇخ آرتیق! تورپاغا
 جومماقدا اولان داملاجیقدا بیر ال اوزانیر! اوزانان ال منی اوزونه
 طرف چکیر!

گوزلریمی آچیرام. ایسونچ همیشه اولدوغو کیمی سۇيوق و قارانلیقدیر!
 سۇنموش اۇجاغیمی بیر داها یاندرماق ایستیهیرم! اۇجاغیمین کوزو
 آلیشمیر! جانیم چۇخ اوشویور! گوزلریمی آچیق توتما گوجوم توکهنیر.
 گوزلریم قاپانیر!

آرتیق نه اوشویورم، نه ده ایسینیرم! آج بئله، دئیيلم!
 الیمده کی، سۇن نۇقطنی قویور، قارالاملاریمی باشیمین آلتینا
 یئرلشدیریرم. سۇن تینیمین حضورلو اولماسی اوچون بیر داها اوزاق
 اۇداقلارا دیکیلیرم. داملاجیقدا قۇیان تینیমে ساوالان، ساوالانین
 ایچینده "قۇجا قورد، اۇنون آرخاسیندا "خوشجا قال، قوردانانین قورد
 اۇغلو، جوانشیر عمی!

" یازیسینی اللرینده توتان میلیونلارغا گنج بوزقورد! "قۇجا قورد" ون
 سۇن باخیشلارینین آرخاسیندا آغ ساچلارینی دۇشونه سرمیش "قورد
 آنا" چیخیر!

یاھو اۇغلو! حاقیم حالالین! حالالین ایسه حاقین اۇلسون! یاھو
 سۇگیلی اۇغلو! جوانشیر!

او گوله-گوله ال قالدیریر! دایلم-دوداغیم توتولموش، من ایسه اۇنا ال
 قالدیرماق ایستیهیرم! آنجاق، آرتیق گنج اولور! "ساریشین چالیقوش"
 ،منه قاناد ساللایاراق بئرله-گؤی آراسیندا اوزن اینجی داملاجیغی
 دیمدیگینه آلیب اوزاقلاشیر! قلم الیمدن دوشور! گؤکتانیریم قلمی الیمه
 وئرمک، الیمده توتدوغوم بئلی سینمیش چطیکیمی آلیب، سینیق
 قۇلتوغون یانینا بوراخیر:

- جوانشیر، آرتیق سۇنا گلدیک! سۇن سۇزوموزو دندا اوچاق!

- سۇن سۇزوموز قورد آنالار دۇغان تورک اولوسونا اۇلسون!

نیسگیللی وطنیمیز جان آزر باباجانا اۇلسون!

بیزه تورک سونو آمدیرن قورد آنالارا اۇلسون!

قوی، بیز دن سۇنرا دۇغان سوچسوز اومودلار سورگون

دوشمه سین!

«اوچونجو جیلدین سۇنو»